

Archief voor kerkelijke en wereldlijke geschiedenis van Nederland, meer bepaaldelijk van Utrecht 1851

<https://hdl.handle.net/1874/27546>

O. V. II, 13.

ARCHIEF

VOOR

KERKELIJKE EN WERELDLIJKE GESCHIEDENIS VAN NEDERLAND,

MEER BEPAALDELIJK VAN

UTRECHT.

(ALS VERVOLG OP HET ARCHIEF VOOR KERKELIJKE EN WERELDSCH E GESCHIEDENISSEN,
UITGEGEVEN DOOR WIJLEN DEN HEER J. J. DODT VAN FLENSBURG).

UITGEGEVEN

ONDER BEGUNSTIGING VAN

Z. M. DEN KONING DER NEDERLANDEN,

DOOR

Jhr. Mr. A. M. C. VAN ASCH VAN WIJCK.

TWEEDE DEEL.

UTRECHT,
KEMINK EN ZOON,
1851.

FREDERIK VAN BADEN,

BISSCHOP VAN UTRECHT.

1511—1516.

N°. 509. *De 3 staten van Utrecht zenden Johan Krijss en Ulrich Beyl naar Frederik, hertog van Beijeren, met verzoek, om zich de keuze tot scheidsmen in de geschillen tusschen den hertog van Gelder en den bisschop van Utrecht, te laten welgevalen.*

Vnsen oitmoedigen guetwilligen dienst ende groitz ende wess wij lieffs ind guts vermoegen altijt te voeren, hoichwerdige, hoichgeboeren ffurste, genedige lieue heer. Alsoe tusschen dem hoichwerdigen in Gode vader, hoichgeboeren, vermoegenden fursten ende heeren, heren Ffrederick, geboeren marggreuen van Baden, van Goitz genaden bisschop tUtrecht, onsen genedigen lieuen heren ende fursten, vnde zijne g. lantschaft van Ouerijsell op eyner zijte, ende den hoichgeboeren ffursten ende heren, heren Kaerlen, hertogen van Ghelre, van Ghulich vnd greue van Zuytphen etc. opter ander zijde, sich haben een tsijt langk gehalten vffrure, kriegk vnd vijantschap, als vwen g. wal sonder twijfel verhoert moegen hebben, dair tusschen wij doerch onsen gedeputeerden vrunden bearbeyt hebben, ende soe vele erlanget, dat sulcke vijantschaft nedergeleyt ende verdragen worden js, na luyde eens tractaitz dess haluen vpgericht, van welken tractaitz wij vwen genaden copie hier beneffen ouer schicken. Ende alsoe na vermoegen des seluen tractaitz suleke jrringen, geschillen ende gebreken, tusschen dem obgemelten ffursten sich haben gehalten, ganss gestalt zijn aen tzween ffursten geestlich oder weerlich, die onse gen. heer van Vtrecht ende die ffurste van Ghelre yegeliker eyne dair toe kyesen ende benoemen zolden, ende nv na vermoegen des seluen tractaits onse gen. heer van Vtrecht, dem hoichwerdigen, duerluchtigen vader in Gott, hoichgeboeren, vermoegenden fursten ende heren, heren Jacob, ertzbisshop tzo Thrier ende chuerffursten etc., ende die voirs. ffurste van Ghelre, vwen genaden in deser saken tzo hoeren ffursten gekoren hebben, schicken wij dair omme navolgende den tractait vurs. aen vwen genaden, soe wij dess totter selfder vwer g. in sonderheyt betrouwen, vwe genaden na recht ende billicheyt sulx thoe forderen geneyget zijn zellen, die werdige onse lieue heren Johan Krijss, deken tsant Seuerijn tzo Coelen, ende heer Vlrich Beyll, beyde doemheren tUtrecht, om van onser wegen ende in onsen naem aen vwen genaden te verfolgen ende den selfden vwen g. oitmoedelichen ende fruntlichen toe

bidden, dat vwe g. deser saken sich willen beladen ende aennemen ende die binnen den behoerliken tzijs tzoer forderen, na vermoegen des seluen tractaitz vurs., ende dess gewerdigen ende belieuen willen, gheyn weygeringe to doen, als die voirgemelte onse vrunde forder vwen g. van onser wegen des onderrichten ende bidden zellen, den welcken wij begeren vwe g. goet gehoer ende geloeff geuen willen als ons selues, jut gheen hoer lieften hier van vwen genaden te kennen gheuen, aldus verfolgen ende van onser wegen bidden ende begeren zellen, als wijr dess gentslicken betruwen ende weder altijt gherne verschulden willen na allen onsen vermoegen aender seluer vwer genaden, der God Almechtich bewaren willen ende gesparen lanck, walfarende, zelich ende gesont. Gegeuen tUtrecht onder tsignet des doemdekens, dat wij tsamentlijcken hier jnne gebruycken, opten XXV^m dach in Februario, anno XJ°.

Prelaten en capittelen der vijf goidshuser, ritterscap ende stadt van Vtrecht, als drie staten des Neder Stichtz van Vtrecht.

Opschrift: Hoichwerdigen, hoichgeboeren, vermoegenden fursten ende heren, heren Ffrederick, hertogen jn Beijeren, domdeken tzo Coelen etc., onsen gen. lieuen heren. Deel D. 378.

Het afschrift van den brief des bisschops aan den aartsbisschop van Trier, ged. Duurstede 25 Febr., in de Hoogduitseke taal, is nagenoeg van denzelfden inhoud. Deel A. 538.

N°. 510. *De 3 staten van Utrecht doen aan voornoemden vorst hetzelfde verzoek, de redenen vermeldende, welke hen hebben verhinderd hunne afgevaardigden, in hun vorig schrijven vermeld, tot hem te zenden.*

Vnsen oitmoedigen guetwilligen dienst ende groitz, ende wes wij liefs ende guts vermoegen altijt to voeren, hoichwerdige, hoichgeboeren furst, genedige lieue heer. Wij hadden op den verfolgh ende aennemen dess tractaits, tusschen dem hoichwerdigen jn Gode vader, hoichgeboeren fursten ende heren, heren Ffrederich, geboeren marggreue van Baden, bisscop tUtrecht, onsen gen. lieuen heren, ende zijre genaden lantschaft van Ouerijsell op eyner zijten, ende den hoichgeboeren fursten ende heren, heren Kaerlen, hertoge van Ghelre etc. opter ander zijten, bij ons durch onsen deputaten bearbeyt ende opgericht, aen vwen f. genaden onse deputeerde vrunden geschicht, vermogen des seluen tractaits ende na lude onser brieuen hier bij wesende; dan soe ons ende desen Neder Sticht grote lastige saken ende gewelden ouercomen zijn, als uwe f. gen. well ongetwijfelt gehoert haben, hebben wij vnsen deputeerde vrienden, jn onsen brieuen voirs. benoemt, noch anderen gheen kunnen noch doruen off moegen fertigen noch willigen ouer wech te reysen, ende hebben dair om sulx onses verfolghs ende oetmoedich biddens, om dese zake bij vwen f. gen. aengenomen te werden, schriftelick aen vwen f. genaden gekeert, twelck wij oitmoedelick begeren vwe f. g. der maten ende gheyre ander meyninge verstaen ende ons affnemen willen, biddende mit gansen aendachte ende vlijte oitmoedelick, dat vwe genaden dese sake, den vrede toe goede, sich zellen willen gewerdigen ende belieuen te beladen ende aen te nemen, ende die binnen den benoemden tijt to vorderen, na vermoegen des tractaits, ende dess belieuen willen gheyn weygeringe toe doen, als onse deputeerde van vwen genaden van onser wegen gebeden souden hebben gehadt. Soe wij des jn sonderheyt betruwen vwe f. g. na recht ende billicheyt to vorderen geneyget sijn sullen, ende onss des vwer g. guede guetelicke meninge ende antwoert schriftelick doen verwitigen willen bij desen bode, beyde die fursten sich na te moegen vuegen tot onderrichtinge der saken als wijr des gentslicken betruwen ende weder altijt verschulden willen, na allen onsen vermoegen, aenden seluen vwen genaden, die God Almachtich bewaren wille ende gesparen, lanck

wellfarende, zelich ende gesont. Gescreuen tUtrecht onder tsignet des doemdekens, dat wij tsamentlicken hier jnne gebruycken, opten XJ^{em} dach jn Martio, anno etc. XJ^o.

Prelaten ende capittelen der vijff goidshusen, ritterschap ende stadt van Vtrecht, als drie staten sNeder Stichtz van Vtrecht.

Opschrift: Hoichwerdige, hoichgeboeren, vermoegenden fursten ende heren, heren Ffrederick, hertogen jn Beijeren, domdecken tzo Coelen etc., onzen gen. lieuen heren. Deel D. 379.

De brief door hen geschreven aan den aartsbisschop van Trier, ged. Utrecht 11 Maart, is van denzelfden inhoud. Deel D. 380.

N°. 511. *De ridderschap van Overijssel verzoekt aan de 3 staten van Utrecht, om de kosten, door haar gemaakt gedurende den laatsten krijg tusschen den hertog van Gelder en den bisschop van Utrecht, te helpen dragen.*

Weerdige, edele, gestrenghe heren, eirbere ende vromme, ersame ende wijse, bijsonders gude vrunde. Soe als vwe liefden wetten, woe ongeboerlicken dat die hoechgebaren furste, hertogen van Gelre etc., die alinge Twente ingenamen, verwoest ende sanct Martens luede ende guede jnt jair verledden gesplet ende tot sich getogen hadde, bueten ennighe redelicke oersake van ons, dair wij dan, als mede geleden van sanct Martens luden ende ondersaten des hoehweerdigen, hoehgebaeren fursten, onsen gneden lieuen heren, bishops tUtricht, wth kentlicker noet, lijff, guet ende bloet bij opgesath hebben, om die lande, steden ende luden sanct Martens wederomme bij een anderen threngen, dat bij gracie van Got vullenbracht ende dair nae wederomme verenicht ende versoent is worden, als vwen liefden alle bescheyt vorder daer van voerstaet, kunnen ende willen die selue vwe liefden wall bekennen, dat alsulx bueten groten, lastigen, swaren costen, omtrent een yair lanck durende, nyet to vervallen noch to bekomen gewest heft. Ende want dairomme sanct Martens gueden nyet vermijndert noch beswaert sijnt worden, dan wij ons mijtten steden ende lantscappe albyter dair omme hebben belast ende die penningen opgebracht, onse renthen ende gueden dair voir beswaert, versath ende verkoft, ende tot meer tijden vwe liefden angeropen ende versocht hebben, om troest, behulp ende bijstant, dat alle verbleuen is; dan dair op hebt luden laten, als men lijden mochte, dat die schelinge tuschen beyden gehandelt worden ende nedergelacht, wolden sich vwe liefden dair na bewijsen als guden sanct Martens luden tobehoert etc. Soe dan nw, bij rade van vwen liefden, die gebreken op secker mathen gevonden ende henne gestalt sijnt, staen wij noch der saken wegghen jn groten lasten, verschrioungen ende schulden; ende want wij dan to samen mit vwen liefden sanct Martens lude ende onder enen heren ende fursten geseten sijnt, ende soe certijts vwen liefden tegens die Clefschen ende anderen voerhenne nyet allene mijt gelde ende gude behulp gedaen hebben, dan mijt vwen liefden, die doe in lasten weren, jn een apenbaer veden getreden, dat wij wall ende dese stede mit reden verbij hadden gemocht, hadden wij vwen liefden verlaten willen, als wij, will Godt, nummer en sullen, begeren wij nw, dat vwe werdige, edele, eirbere ende eirsame liefden sulx nw gedencken ende anseen, dat wij dese last nyet gemaict, noch die grote sware costen nyet allene voir ons dan voir alle sanct Martens luden ende guden gedaen hebben, ende dair omme mijt malckanderen so spreken ende raden, dat vwe liefden ons die grote sware costen dragen ende vervallen helpen, als guden sanct Martens luden tobehoert, ende dat vwe liefden alsulx vervorderen mijtten alre yrsten dattet mogelicken is, op dat wij, noch nyemantz van vwen liefden, soe dit nyet allene onse dan een ghemene lantsake gewest is, des en komen tot vorderen lasten ende schaden, dat vwe liefden rechtvoert verhueden kunnen, ende v hijr jnne to bewijsen, als wij des vertrouwen

hebben ende wij tanderen tijden, als voer gescheet is, noch gerne sullen ende willen doen. Ende begeren des nyet to mijn een guetlicke, toverlatige, beschreuen antwoord van vwen liefden, die Got Almechtich gesont bewaren will. Gescreuen onder segell Adriaens van Rede, des wij gemene ridderschap van Auerijsell hijr te samen gebruecken. Op sanct Anthonijs auont, des hilgen marschalcks (12 Junij), anno etc. vndecimo.

Ghemene ritterschap van Auerijsell, ijtzont bijnnen Deunter versamelt.

Opschrift: Den weerdigen, edelen, gestrengen, eirheren ende vrommen, ersamen ende wijsen heren, prelaten, dekenen ende capitellen der vijf goetzhusen, gemenen ritterschap, steden ende staten des Neder Stichts, burgermeesteren, scepenen ende raet der stadt Vtricht, ende elck jn sonderheyt, onsen bijzonder lieuen heren ende guden vrunden.

Deel B. 351.

N°. 512. *Margaretha van Oostenrijk zendt aan de 3 staten van Utrecht, Maximiliaan van Hoorn, m^r. Adriaan van Utrecht, Thomas Isaac en Jacob Fox, als gevolmagtigden, door Maximiliaan en Karel van Oostenrijk benoemd ter vereffening der wederzijdsche geschillen, tusschen den huize van Oostenrijk, den heer van IJsselstein en Utrecht.*

Margriete, erthertoghinne van Oistrijck, hertoghinne ende grauinne van Bourg^{en}, douaigiere van Sauoije, regente, gouernante etc.

Eerweerdighe, edele, eersame, lieue besunderē. Achteruolghende tverzouck ende rapport; ons van uwen weghe angebracht bij den heere van Gaesbeke, zijn te vreden dachfaert, handelinghe ende communicacie te houden ende laten gheschien jnde stadt van Vyannen, vp de zaken ende materie der van de voirs. heer van Gaesbeke met v sprake gehadt heeft, dies wij v wel jndachtich houden; ende tot dien eynde schicken wij jegewordelick de selue heere van Gaesbeque, tsamen meester Adrian de Trajecto doctor, Thoison dor, alle raiden mijns genadichste heeren ende vaders, der keyserlicker maicstaet ende mijns heeren ons neuen des ertshertoghen, ende meester Jacop Focx, raidt ende pensionaris vander stadt van Andwerpen totter voirs. dachfaert tot Vyannen, den welcken wij vulcomelick gelast hebben met v luyden oft uwen gheschickten, vp tguent des voirs. es te communicuieren, ende onse meyninghe daer vp te vercondighen ende verclaren, als ghij bijden zeluen onsen gedeputeerden wijder ende breeder verstaen zult. Begeeren ende verzoucken daeromme, dat ghij hen jn dese zake ende tguent des zij v van onsen weghe verclaren zullen ghelooouen wilt, vlyuden voirts voughende tot voideringhe ende weluaert van allen zaken bijden besten ende vrundelicxsten middelen, dat ghij bevinden zult nytst ende oirboirlicxst wesende. Eerweerdighe, edele, eersame, lieue besunderē. God zij met v. Gescreuen te Brussell, den IX^{en} dach van Julio, anno XV^oXJ.

Get. MARQUERITE.

lager VAN DEN DAME.

Opschrift: Den eerweerdighen, edelen, eersamen onsen lieuen besonderen, die prelaten ende capitellen der vijf godshuysen, ritterschap ende stadt, als drie staten des Neder Stichts van Vtrecht.

Deel B. 352.

N°. 513. *Magthrief en instructie der voornoemde afgevaardigden tot dat einde.*

Maximiliaen, bijder gracien Gods gecooeren keyzer altijts vermeerder srijcx, coninck van Germanien, van Hongrien, van Dalmacien, van Croacien etc., ende Kairle bijder seluer gracie, eertshertougen van Oostenrijcke, prince van Spaengnen, vanden twee Cecillien, van Jherusalem etc., hertogen van Bourg^{en}, van Lothtr., van Brabant, van Stier, van Karinte, van Carinole, van

Lenburg, van Lucenburg ende van Gheldere, grauen van Vlaenderen, van Habsburg, van Tyroll, van Artois, van Bourgen, palsgrauen ende van Henegauwen, lantgraue van Elsat, princen van Zwanen, margrauen van Burgauw ende des heylichs rijex, van Hollant, van Zeelant, van Ferrette, van Kiburg, van Namen ende van Zutphen grauen, heren van Vrieslant, opter Windismarct, van Portenauw, van Salms ende van Mechelen, allen den ghenen, die dese punten sien off hoeren lesen saluyt. Alsoe wij jegenwoirdelick bij aduise, deliberatie ende goetduncken van onse harde lieue dochter van ons keiser, vrouwe ende moeije van ons Kaerll, die eertzhertoginne van Oostenrijcke, hertoginne ende grauinne van Bourg. douaegiere van Sauoijen, regente ende gouuernante etc., ende vanden luyden van onsen heymelicken raden, neffens huer wesende, ter eernster bede, begeerte ende versoucke vanden prelaten, geestelicke personen, edele burgeren ende lantsaten, representeerende die drie staten des Neder Stichts ende stat van Vtrecht, te vreden zijn geweest ende gesloten hebben te aenveerden zekere dachvairt, besproken ende van wegen onser voirs. dochter ende moeije gestelt jnde stat van Vyanen, ende aldaer the scicken ende the seynden onse raden ende gedeputeerden, omme ter seluer dachuairt vanden voirs. staten des Neder Stichts ende stat van Vtrecht te ramen, handelen, tracteeren ende sluyten, soe vp die ouerwillige ende ongebuericke crijchshandell, vijantscip, ouerlast, onbedachtelick bestaen, vervordert ende geperpetriert bijden voirs. van Vtrecht jegens ons, onse landen ende onderzaten, ende sunderlinge jn onsen landen ende graefscap van Hollant, bij heercracht, brande, rooff, belech, jnbreken van dijeken en anderssins, als oick op die twisten, onwille ende gescillen wesende tusschen den voirs. van Vtrecht ende onsen neue, heer Ffloris van Egmond, heer van IJsselsteyn etc.; ende alle de voirs. onbehoericke ouerlasten, twisten ende geschillen te verzoenen, beteren, repareren ende mitter vruntlicheyte, soe verre alst moegelijk zij, neder the leggen off bij justitie; soe ist, dat wij, soe verre jn ons es, meer geneycht wesende ter genaden ende tot vrundelicken middele ende tractate, dan tot wraeke, wreetheyt oft stranckheyte van oirlogen, begherende oick van onsen wegen the volcomen ende achtervolgen tgunst des bij ons geconsenteert en gesloten es, volcommelick betrauwend der vromicheyt, genoetsaemheyt, wijsheyt, voersienicheyt ende guede eernsticheyt van onsen lieuen ende getruwen heer Maximiliaen van Hoornes, heer van Gaesbeke, ridder, onse camerlinck, meester Adriaen de Traiecto, doctor, pedagogus van ons Kaerle, Thomas IJsac, geseyt Thoison dor, alle onse raden, ende meester Jacob Foex, raedt ende pensionairis van onser stat van Antwerpen, den seluen ende elcken van hem samentelick hebben bij aduise, oick ende goetduncken vander voirs. onse harde lieue dochter, vrouwe ende moeije, ende vanden voirs. van onsen heymelicken rade, neffens huer wesende als voirs. is, ende vuyt onser rechter wetentheyte ende volcommer macht gestelt, geordonneert ende gecommiteert, stellen, ordonneren ende committeren hemlieden, geuende volcomen macht, auctoriteyt ende zunderlinge beueell bij desen onsen brieue, omme van onsen wegen ende vuyter name van om hen te vougen, transporteeren ende vinden ter voirs. dachfaert jn de voirs. stat van Vyanen ende aldaer mitten gescicte ende gedeputeerde van onsen voirs. neue van Vtrecht, vanden voirs. drie staten des Neder Stichts ende stat van Vtrecht the handelen, communicieren, ramen ende sluyten vp ende jnde saken, handelinge ende materie bouen gescreuen, soe op die breucken ende misbr. vanden voirs. van Vtrecht verbeurt ende mesvallen jegens ons, onse hoocheyte, landen ende ondersaten, daer aff the heysen, begeeren, aenvaerden ende accepteren zulcke eerlicke, tamelicke ende profijtelicke reparatie ende beteringe, als naer gelegentheyte vander mesdaet, daer toe dient ende behoert, daer off te composteren, appointeren ende tracteren, als oock vp de twisten ende geschillen, wesende tusschen de voirs. van Vtrecht ende den voirs. onsen neue van IJsselsteyn, die te vereenigen ende jnt vrundelicke tappointeren ende nederleggen, tzij bij sub-

missie opdracht van beyde de partijen off anderssins als dat best doenlick ende moegelijk wesen sall, ende generalick te doene scheffen ende handelen vp all tguent des voors. es, met datter ancleuen mach, all tguent dat guede ende getrauwe raeden, ghescieten ende gedeputeerden sculdich zijn ende behoeren van doene, ende dat wij selue jn onse persoonen doen soudon moegen; alle waert oick zoe dat die zake meerder, expresser ende volcommer last ende beueell begeerde, dan jn dese onse brieuen verclaert off gespecificeert staet, belouende ter goeder trouwen jn keyzerlicke ende princelicke woorden the houden ende te doen onderhouden, goet, vast, gestadich ende van weerden all tguent, dat bijden voirs. onsen bouengenoemden raden ende gedeputeerden jn all tguent des voirs. es, geraemt, gehandelt, getractiert ende gesloten zall worden, sonder daer tegens te doene laten off gedooghen gedaen te zijne, nv noch jn toecommenden tijden jn eeniger manieren, belouende oick voorts daer vp te verleenen ende doen expedieren onse opene bezegelde brieuen van conformacie tot allen stonden alst van nooden wordt ende wijs versocht worden. Des toirconde hebben wij onsen segell hier aen doen hangen. Gegeuen jn onse stadt van Bruessell, den IX^{den} dach van Julio jnt jaer ons Heren duysent vijff hondert en elleue, ende van onse rijcken van Germanien tXXIIJ^o ende van Hungrien etc. tXXIIJ^o.

Aldus onderteykent Per jmperatorem, Marg^{ta}.

bijden keyzer ende mijnen heere des eertshertoghe jn hueren rade.

C. vanden Dame sst.

Afschrift.

Deel A. 541.

N°. 514. *Vrijgeleide door Maximiliaan en Karel van Oostenrijk verstrekt aan* dekenen, capitelen, ritterscap, stadt ende drie staten des Neder Stichts van Vtrecht of hoeren raden, geschieten ende gedeputeerden, *om ter dagvaard te reizen* jn de stadt van Vyanen of ander stede ende plecke, die na gelegentheynt des tijts beuonden sal worden nutter ende bequamer daer toe wesende — *tot 16 personen en zoovele paarden of daaronder*, behoudelick dat zij onder tdeksel van desen nyet doen off schaffen en zellen enige zaken, ons ende onsen landen ende ondersaten schadelick off hynderlick wesende. — *ged. te Brussel den 10 Julij en get. als voren.*

Deel A. 542, 543.

N°. 515. *Karel, hertog van Gelder, geeft aan de 3 staten van Utrecht zijne ontevredenheid te kennen over hunne aangevangen vredesonderhandelingen met Margaretha van Oostenrijk.*

Kairle, hertoich van Gelre etc. ind greue van Zutphen.

Weerdige, edele, hoigeleerde, eirbare ind vrome, eirssame, wijze ind voirsichtige lieue neue, aindechtige ind besondere. Wij verstaen, dat die hogebaren, durluchtichste, vermoigenste furstijnne, vrouwe Margriet van Oistenrijck, van Bourgoen., hertogijnne, douagiere van Sauoijen etc., eyne onbetemelicke ind oneerlicke swoene begeert mit v l. ain to gain, dairjn oer liefden heer Ffloris tot uwen groiten achterdeell ind schaden begrepen will hebben. Jdt selue ons nyet wenich en befremdt, jnd solde ons van gantzen herten mijshaigen, gij soe bedrougen solden weerden; haipen oick nyet gij alsodanige swoene, dair h. Ffloris ind anderen jnne begrepen weren, aingain wert, die soe oneerlick ind schedelick wesen solde, want wij vwe ere ind wailfairt altijt gerne gesien hebben ind noch gerne zegen. Dair to sijn wij die selue luyde noch, die wij alle wege geweest sijn, jnd willen doin jnd ons bewijsen als eyne getrouwe nabuer, as wij alle wege gedain hebben. Dair to moigen v l. sich genslick verlaten, die Got onse Her vrolich ende gesont bewa-

ren will. Gegeuen op onsen borch to Hattem, op dinxdach Margriete virginis, (22 Julij), nostro sub secreto, anno etc. XJ^{mo}.

Get. CHARLES.

Opschrift: Den weerdigen, edelen, hoigeleerden, eirbaren ind vromen, wijsen jnd voir-sichtigen, onsen lieuen neuen, aindechtigen, besonderen, prelaten jnd capittelen der vijff gaitshuyzen, ritterschappen ind stat, als drye staiten dess Neder Stichts van Vtrecht.

Deel A. 562.

N°. 516. *Eerste ontwerp van het vredeverbond, gesloten in de maand Augustus 1511 tusschen den huize van Oostenrijk, en den heer van IJsselstein ter eenre, en den bisschop en het Sticht van Utrecht ter andere zijde.*

Om alle twisten mitter minster achterdeel tusschen den bisscop, staten, stadt ende Neder Sticht van Vtrecht ende den heren greue van Buren ende heren Ffloris, heer van IJselsteyn, te middelen en te beslichten, verhuedende alle toecomende jnconuenienten ende alle occasien van oirloge, vorder verlopen ende om peys te maken, sal mijn gen. vrouwe etc. jnden yersten doen alle gewesen vonnissen, die de kercken ende andere van Vtrecht hebben tegens den heer van IJselsteyn mit decreet van executorialen doen stadt gripen ende verhueden, dat men bij geneu feytelicken wegen dair tegen doen en zell bij enige van hair ondersaten, van wat qualiteyt die zijn. Item ander gebreken, dair zij van Vtrecht in haeren rechten vercort ende bescayt preten-deren tsijn vanden heren van Buren ende van IJselsteyn oft haer ondersaten, zellen zij mit recht spreken en sel mijn gen. vrouwe haer corte expedicie van rechte doen doen.

Item want die van Vtrecht geestelick ende werlick belet werden jn hoeren tienden, tijnsen ende goeden, onder den heer van Bueren ende van IJselsteyn gelegen, te moegen gebruiken ende vercopen na hoer beliefte, oft te verhueren tot hair meeste profijte, sal mijn gen. vrouwe ende die prince jn toecomende tijden alijt gehouden sijn dat aff te doen, ende allen hoeren ondersaten te bedwingen geenreleyde belet tdoen, mit wegen op te grauen, noch bomen te sluten, off anders directelick noch jndirectelick enigerwijs, mer die van Vtrecht te laten haer meeste profijt ofte beliefte doen mit hoeren tienden, tijnsen, goeden te gebruiken, te vercopen, te verhueren oft te jnnen ende toe vueren ende doen vueren ter plaitzen dairt hem belieuen sall, ende als die tijden der hueren wt sijn, dair voerder gheen nahueren aen te pretenderen, ende alsdan den lantheren hoer bauwerck te bewijsen, dair doer zij haeren scade scutten moegen, ende dat zij hairlude lant ende goet moegen doen bruken mede bij allen nabueren, oick die niet jngeseten en weren der landen van Bueren off IJselsteyn voers.

Item sellen mijn heren van Bueren ende van IJselsteyn ende haer successoers jn dien gehalten werden dat zij gheen settingen en sellen moegen doen off laten geschien op die landen, onder mijn gen. heer sijne genaden bedrijue gelegen, ten zij bij consent ende ouerdrachte des meeste deell der ghenen, die dair gelant ende geerft zijn, ende die van Vtrecht, als zij tmeeste deel weren, sulx bij gemachtichde, die dair toe alijt geleyde hebben sellen, consenteren off wederseggen souden moegen, voer dat hij jnt recht gethoent sall hebben, dat hij dair toe gerechtiget js, dat te moegen doen; oick sellen sij lude geen settinge moegen doen opten landen ouer all, om enige lasten van renten zij vercoft hebben, off costen, die zij anderssins doende werden, ten zij all bij beliefte ende consente als voergeruert. Ende sulcke renten, zij nv vercoft hebben tot desen dage toe, sellen sij lude als jnwoenres selfs betalen ende dragen sonder den lantsheren off haer landen dair mede te belasten, ten wair bewesen worde sulcx tot profijte des gemenen lants gekeert wair.

Item dat zij bij haer seluen oft haeren ondersaten die van Vtrecht niet beletten en sellen, zij en moegen bij procureuren inden landen van Bueren ende aan IJselsteyn oft anderen haeren landen onder ons gen. heren recht spreken, als gemeen rechten dat toelaten ende vermoegen, ende tweemaal siairs ten minsten hangende saken, die genoichsam instrueert zijn sullen, eynden, ende des executie doen, ende dat men sal moegen appelleren aenden rait van Hollant, ten zij bij priuilegien zij consten vertoenen, ten contrarie behorende, *ende sell h. Wouter van mijnen ruterbriuen, die een geestelik man ende gevangen es, quyt wesen* (1).

Item mits desen ende dese punten voer aen all vast staende ende..... hebbende, sellen van stonden aen mijn gen. heer van Vtrecht mitten staten des Neder Stichts ende stadt van Vtrecht van allen iniurien, scaden ende jnteresse, van desen verleden jair geschiet wesende zellen, die zij pretenderen tegens den heer van Bueren ende den heer van IJselsteyn mit hoeren adherenten, stellen tot verhoer aen mijn gen. vrouwe, den cancelier van Brabant ende den deken van Loenen, om dair aff partien binnen ses maenden naist komende bij muntlick onderspreken te verenigen ende veraccorderen; ende off zij dat nyet en costen toebrengen binnen den tijt, soe sall dan die selue sake als nv verbleuen sijn aen mijn gen. vrouwe, om bij raden van geleerden heren vanden rade, off anders die haer genade dair toe nemende sullen werden, dan binnen ses andere maenden dair nae informacie genomen hebbende, den recht genocht zijnde, die sake vten ende eynden sell na rechte ende justicie, haer macht geuende, den tijt van rechts te veruolgen ende om te eynden te moegen verlengen twee off III maenden, mer niet langer, ten wair bij consent van partijen.

Ende sel mijn gen. vrouwe dess gelijcx den heer van Bueren ende heren Floris dair toe vermoegen, dat sij oich dese dingen aldus stellen ende verbliuen ende doen zellen als voirs.

Ende sellen beyde partien onderhouden dat mit recht gewesen sell worden, ende onze gen. vrouwe oick alsoe doen houden op die peen van tien duisent phs. gulden, half tot behoef des eertshertogen ende half tot behoef der partie, die dat laudum hielde; nochtant alijt die wtsprake jn werden wesende ende bliuende, ende sell alle verclaringe staen aen onser gen. vrouwe voers., *ende aengaende die gevangen beyder zijden sell sulx staen tot erkantenisse der dedinge off der wtsprake na recht voers.* (2).

Item sellen die heren van IJselsteyn, nv zijnde ende jn toecomende tijden wesen zellen, gheen oirloch tegens die van Vtrecht ende den Gestichte aennemem buten consent vanden gemenen landen, van onss gen. heren eertshertogen, dan wes zij tsegen moegen hebben off krijgen jn toecomenden tijden, dat zij sulx mit recht tegens der stadt ende Gesticht voers. voer hoeren behoirlichen richter vervolgen ende doen terminieren zellen, ende wairt sake dat zij anders feytelicke bij oirloge oft anders sich tegens den seluen van den Gestichte ende stadt van Vtrecht sich bewijzen, alsdan sell die prince die hant van hom ende aenden Gestichte ende Vtrecht halden, ende sulx mitten selfden op hem helpen straeffen ende affdoen (3).

Item om gedurige peys te hebben tusschen onsen gen. heren den prince, eertshertoge ende zijne genaden landen ende den bisscop, staten, stadt ende Neder Sticht van Vtrecht, sall die stadt van Vtrecht gelouen geen aliantie te hebben noch te maken mit enige vianden zijne genaden off zijne g. landen ende staende den oirloch tusschen zijn reg. ende den Gelreschen, den

(1) Deze woorden waren doorgehaald.

(2) Deze woorden waren doorgehaald:

(3) Aan de kantzijde leest men het volgende: *Item dit sell onse gen. vrouwe determinieren jnder wtsprake ofte verdedinge, ende sell dan vast staen gelijck die wtsprake.*

enen noch den anderen geen assistencie te doen aengaende den oirloge, beholtlick den van Vtrecht communicatie mit beyden landen, na vermoegen tractaten tusschen die van Vtrecht ende beyden landen voirs. wesende, ende sell die tractait, tusschen hertoich Philips etc. ende bisscop Rodolff, saliger gedachten, gemaict anno etc. XXIX, onderhouden werden, ende als nv mits desen vernijwet wesende ende in weerden bliuen.

Ende sellen die van Vtrecht hem voertan altijt dragen tot onsen gen. heer, den certshertoge ende zijnre g. landen als goede gebueren, ende tot haeren heren ende lantforsten den bisscop van Vtrecht als goede ondersaten, gelijk die steden van Ouerijssell ende andere, dies sell hij oick hem dragen, als een goet heer sculdich is te doen, ende hair lantbrief, dijkbrief ende andere hair rechten ende priuilegien onderhouden.

Mits desen sall onse gen. vrouwe affdoen alle arrestamenten ende besettinge van Vtrechtschen, Montfoertschen ende adherenten goeden, tsij geestelick off weerlick, ende oft enige opgebuert waren, selmen weder om geuen, ende en selmen van ghenen brantscatingen, opten dage van huden onbetailt wesende, van geenre partijen moegen eysschen, ende voert quytgescholden wesen alle actie, die onse gen. heer, die prince, ertshertoge ende onse genedige vrouwe pretenderen soudon mogen off gehadt moegen hebben tegen ende op den van Vtrecht, van allen gebreken tot op den dag van huden toe, ende alle onderlinge communicatie, komenscap, neringe ende conuersacien, oick vanden doemquestoers ombelet te verkeren, als van outs, all jn goeder vruntscap onderhouden werden, ende mede hier jnne die heer van Montfoert ende zijn lant mit allen adherenten der van Vtrecht begrepen wesen.

Item sell die tractait van pays besegelt werden bij onsen gen^{te}. vrouwen, onder naem vanden keyser ende des prinsen, ende tot meerder sekerheyt om jn toecomenden tijden onderhouden te werden, aengemerct die jonckheyt ons gen. heren des ertshertoichs, die heer van Chieueren, die heer van Sympj, die heer van Bergen, als heren vanden oirden, ende die gouuerneur van Breesch mede segelen, belouende jn desen dit selue tractait te doin confirmeren bij onsen gen. heren, den prince, als hij tot sijnen jaeren gecomen sall zijn, ende sellen onse gen^{te}. vrouwe ende heren voers. gehouden wesen, des versocht wesende, altijt die mit effect te doen nagaan ende onderhouden.

Ende als die tractait alsoe besegelt tVtrecht wesen sall, zullen zij hair knechten oirloff geuen ende dat blockhuys affdoen, behoudelick dat heer Floris oick tsamen alle knechten wt IJselsseyn doen zell, ende alle oirloch aff wesen sell tusschen hem ende zijn heer vader, adherenten ende allen zijnen toestenderen tegen den van Vtrecht, XXIIII Julij, anno XI.

Decl A. 546—548.

N°. 517. *Karel, hertog van Gelder, aan de 3 staten van Utrecht. Gelukwensching over het gestoten vredeverbond.*

Kairle, hertoich van Gelre etc. ind greue van Zutphen.

Weerdige, edele, hoigeleerde, eirbare ind frome, eirssame, wijze ind voirsichtige, lieue neuen, aindechtige ind besonderen. Wij hebben vwer lieffden brieff ontfangen ind dair beneuen verstain, dess gheynen die hoigeleerde meister Jacob Croll, doctoir etc., ons van uwer wegen verbaetschapt heeft etc. Halden wij uwe lieffden onser laitster schrijfften gueder toeneygingen ind hoichlicke erbidongen, wij mit landen ind luyden ongespaert lijffz ind leuens gerne gedain wulden hebben, noch wail indechtich. Nyet to min, nadem wij verstain der vreden van v opgenamen, jn-gagain ind verkundiget sij, gonnen ind wunschen wij v mitten seluen vreden, soe velle guetz ind

geluckx as dair toe van noiden sijn sall, v l. die selue Got onse Heer bewaren moet, waiffarende. Gegeuen op onser borch to Hattem, op dinxdach post Jacobi apostoli (29 Julij), nostro sub secreto, anno etc. vndecimo.

Get. CHARLES.

Opschrift: Den weerdigen, edelen, hoigeleerden, eirbaren ind vrome, eirssamen, wijzen ind voirsichtigen onsen lieuen neuen, aindechtigen ind besonderen prelaten ind capittelen der vijff goitshuysen, ritterschapp ind stat, als drye staiten dess Neder Stichtz van Vtrecht.

Deel A. 561.

N°. 518. *Laetste zoene tusschen den Bourgoensche, den greve van Bueren mitten jongen heer van IJselsteyn, ende onsen genedigen heer van Utrecht ende Gesticht van Utrecht, Augusto 1511 (1).*

N°. 519. *Afschrift van den brief, waarbij Heynrick, graue van Nassouw, van Vyanden, heer van Breda etc., Philips, bastart van Bourgoen., admirael vander zee Jan, heer van Berghen, Adolph van Bourgon., heer van Beueren, Guido vanden Bauline, graue van Mont Reuell, Laurens van Gorrenod, banreheer van Monteneij, gouuerneur van Bresse, beloven, het vredeverbond door Karel van Oostenrijk, bij zijne meerderjarigheid nader te doen bekrachtigen, ged. 7 Aug. 1511. Deel A. 560. Zie den brief in zijn geheel bij J. J. Dodt van Flensburg, l. l. 1ste deel, bl. 129.*

N°. 520. *Brief, waarbij Maximiliaan en Karel van Oostenrijk hunne voormelde afgevaardigden magtigen tot de beëdiging van het vredeverbond.*

Maximiliaen, bijder gracie Gods gekoeren keyser, altijd vermeerder srijcx, coninck van Germanien, van Hongrien, van Dalmacien, van Croacien etc., ende Karel, bijder seluer gracie ertshertogen van Oostenrijk, prince van Spaengien, van beyden Cicillien, van Jherusalem etc., hertogen van Bourgoen., van Lothr., van Brabant, van Steyr, van Carinthen, van Cram, van Limborch, van Luxemborch ende van Geldre, grauen van Vlaenderen, van Habsborch, van Tijrol, van Artoys, van Bourgoen., palsgraue ende van Henegouwe, lantgraue van Elsaten, princen van Swauen, markgrauen van Burgauw ende des heylichs rijcx, van Hollant, van Zelant, van Phirt, van Kiburch, van Namen ende van Zutphen grauen, heren van Vrieslant, vander Windismarck van Portenauw, van Salms ende van Mechelen etc., allen denghenen, die desen brief sullen sien, saluyt. Alsoe zekere tractait ende appointment tegenwoerdelick geraemt ende gesloten is geweest tusschen ons, onsen landen ende ondersaten ter eender zijde, ende die staten, steden ende Neder Sticht van Vtrecht ter andere, ter causen van zekere geschillen ende differenten, die jnden voerleden jair opgestaen ende geresen sijn geweest tusschen den eerwerdigen vader jn Gode, hoichgeboeren, vermogende forst, onse lieuen neue ende oeme, heer Vrederick, geboeren marckgreue van Baden, bisscop tUtrecht ende die vanden staten, steden ende Neder

(1) Zie, onder dit geschrift, deze zoen, blijkbaar naar een afschrift, in zijn geheel medegegeld door J. J. Dodt van Flensburg, in zijn *Archief voor herkel. en wereldl. geschiedenissen*, eerste deel, bl. 125—129. Het oorspronkelijke, voorzien met het uithangend ongeschonden keizerlijk zegel in bruin was, berust op het Archief der stad Utrecht, *serie van charters 1511—1520*. De transfixbrief, waarbij Karel van Oostenrijk dit vredeverbond nader bekrachtigt, is ged. *In onsen huysse vanden Hage* den 16 Junij 1515, get. Haneton, en voorzien met zijn uithangend ongeschonden zegel in rood was.

Sticht van Vtrecht, ende onsen lieuen ende getrouwen neue, die greue van Bueren, ende heer Ffloris van Egmond, jonge heer van IJsselsteyn sijn zone, welck tractait ende appointment wij willen ende begeren te onderhouden ende doen onderhouden in allen sijnen punten ende articlen, soe eyst, dat wij volcomelick betrouwende der wijsheit, getrouwicheyt ende goede ernsticheyt van onsen lieuen ende getruwen neue, heer Maximiliaen van Hoerne, heer van Gaesbeke, ende meester Adriaen Florentij, deken van Loenen ende schoolmeester van ons Karell. Wij hebben den seluen heer van Gaesbeke ende meester Adriaen gemaict ende geordineert, maken ende ordineren wt onser rechte wetentheyt mids desen onsen brieue, onse procureurs ende sonderlinge boden, hem geuende volcomen macht, auctoriteyt ende sonderling beueell, om ende jaden name ende conscientie van ons te zweren ten heiligen tvoers. tractait ende appointment, ende belouen dat te onderhouden ende te doen onderhouden, onuerbrekelick in alle sijne punten ende articlen, hem oick geuende volcommen macht, te sien den voers. bisscop van Vtrecht, den heer van Montfoort ende die vanden staten, steden vanden Neder Sticht ende van hem ende elcken van hem ontfangen ende accepteren den behoirlicken eedt, om donderhoudenisse vanden tractaite ende appointmente voers., belouende ter goeder trouwen end in princelicken woerden te hebben ende te houden voir danckelick ende van weerden tot ewige dagen al tghene des bijden voers. heer van Gaesbeke ende meester Adriaen, onsen procureurs jnde saicken voers. gedaen, gelooft ende gezworeen sall worden, sonder yet te doene laten of gedoegen te doene, ter contrarien in eniger manieren. Des torconden hebben wij onsen segel hier an doen hangen. Gegeuen in onsen stat van sHertogenbossche, den VIIJ^{en} dach in Augusto, jnt jair ons Heren dusent vijff hondert ende elfne, ende van onsen rijcken van Germanien tXXVJ^{te} ende van Hongarien etc. tXXIJ^{te}.

Six sstum per imperatorem, Marg^{ta}. Bijden keyser ende mijnen heer den ertshertoge, heer Philips, bastert van Bourg^{en}, admirael vander see, die heren van Bergen, die graue van Mont Reuell, die gouerneur van Bresse, heer Claude Carondelet ridder, heer van Solre opten Sambre, ende anderen jegenwoirdich.

Afschrift.

Verderue.

Deel A. 559.

N°. 521. *De kapelaan Vullinck aan Frederik, heer van IJsselstein, ter zake van voormeld verbond. — Verschillende mededeelingen.*

Walgebaeren, vermogenden, gen. lieue here. Alsoe mijn heer den stadtholder uwer g. soen laistwerff gescreuen hadde, dat ick v g. vorder bescheyt brengen sold vanden peys van Vtricht etc. So ist op huden erst gesloeten ende bezegelt van wegen onser gnediger vrouwen om zunderlingh articulen mijn gen. vrouwe daer mijt jne hebben wold aengaende onser princen etc., ende so sullen als morgen, manendach, die commijssarien, die deken van Loenen ende pensionaris van Andwerpen reysen nae Vtricht, om dat die van Vtrecht oick aenden seluen brijff sullen zegelen. Ende want v g. ende v soens zaicken mijt in enen brijff begrepen en beuotelt staen, so en mocht ick egeen copij krigen vander notelen, ten sij saick dat der van Vtricht zegell oick aenden seluen brijff is. Dit hebben wij toegesacht mijn heer van Berghen ende die deken voirg. ende mijn heer van Berghen beuall mij mijt, in tegenwoirdicheyt van mijnen joncker van Zeuenbergen, dat ick wachten sold noch drie daigen, alsdan sold die heer van Gaisbeck mijtter bezegelden brijff komen, soe sold men mij copij autentijck leueren vter audiencien om ons dair nae te regulieren ende to weten, wat men doyn ind laten sold; alsus moit men also langh patiencij hebben; ende sacht mij mede, jndem die van Vtricht vuelick willen, salmen hemluden op haeren

dach komen etc., ende alsdan sal men dat blockhuys off stellen, ende die deken zacht mij mijt, wes die vanden blockhuys ouergrepen gedaen hebben, staende dese dedinghe datmen behandelt heeft, dat sullen siluden weder ouer geuen van stonden aen, so die gemeynt van Vtricht ny meyster sijn vander stat ende willen vrede hebben, als mij die deken apentlick sacht, ende dat ick dat oick vrij mocht seggen.

Item is tedinge gekomen, dat die vander Vairt genomen hebben enen waigen mijt perden ende dat Lacken v g. dijnre mijt gevangen is. Dit heb ick den deken ende die anderen gesacht, dair op sij mij ter antwoordt geuen, »het sold all weder om gerestitueert woerden, indem dat also weer.»

Aengaende der nijder tidinghe en weet ick v g. nyet zunderlijnghs to scriuen, dan onsse vrunden sijn gister auont gekomen omtrijnt Grevefoirst ende, als mij gesacht is, willen siluden sich nederslaen voir Venloe, wanneer datmen Greuefoirst heeft. Dit is die spraeck, mer ick en settet nyet vast.

Item men sall van stonden aen tot Tuylt komen liggen, ende een blockhuys daer op slaen ende die h. van Bochouen sall ouerste hoeftman wesen, ende Arnt van Vtricht sall komen liggen tot Lederdam mijt knechten van wegen onsser gen. vrouwen, ende tot Asperen sullen oick knechten liggen. Jck heb jn deser zaiken oick gearbeyt etc., doch haddet billix om gestoten geweest, om zaiken ick v g. wael seggen sall. Hier mede sijn v g. Gode beuolen. Gescreuen op sinte Laurens dach, (10 Aug.) anno XJ.

Vwer gnader goetwillige
Vullinck, dijnre ind cappellaen.

Item mijn h. van Bergen sacht mij dat he groete moenysse hadde vanden oerloghe, so all die heren mijt to velde weren, ende he die saiken wt most richten alleen van wegen onsse gen. vrouwe, ende die heren Cheueren, van Chymay, Rauesteyn noch Sijmpoill, noch oick die cancellier nyet alhier en weren, noch oick nyet komen en solden etc., ende l... sulker zaiken nije onderwonden en hadde, wold he waill dat he yemant hadde vanden heren, die sulx beth verstont.

Item mijn gen. vrouwe heeft v g. huys doyn bezien ende voirt meyr andere huysen, doch is se vertoegen jnt huys van h. Jan van Baex, ende lijt dair tijmmeren een kocken van plancken jn scutters hoff ende die werd doirbreken, ende stelt sich aldair noch twe off drie daegen to bliuen. Alsus, gen. lieue here, ducht mij ind meir anderen goit wesen, op correxcien, dat v g. quemen ende spreken onsse gen. vrouwe aen, ter weeck eyns ter auertueren, het sold v g. meir profijt doyn, men sold v g. nyet belasten mijt enige zwairheyte van oerloghe, dan somtiden mijt jnden raet to komen ende ten besten helpen ramen. Gen. lieue here, mijn gen. vrouwe ende die vrinden bijnden dit hart aen, ten weer nyet goit, datmen daer ouer verschempt wirde durch slappen raet etc.

Opschrift: Den wailgebaren, vermogenden heren Ffderick van Egmont, greue van Bueren, van Lederdam, here van IJsselsteyn, tot Craendonck etc., mijnen gen. liuen heren.

Archief van Buren.

N°. 522. *Karel, hertog van Gelder, aan de 3 staten van Utrecht, ter zake der uitvoering van het tusschen hem en den bisschop van Utrecht gesloten verdrag.*

Kairle, hertouch uan Gelre ind greue van Zutphen.

Weerdige, edele, hoichgeleerde, eirbaer ind frome, eirsame, wijze ind vursichtige lieue neuen, aindechtige ind besondere. As vwe lieffden ons nu hebben doen schrijuen, woe dat die

eirweerdige jn Goide hoigebaren flurst, onse lieue oehem, heer Ffrederick, busschop tUtrecht etc. aen v nu ind meermaell schriftlicken bij sijne lieffden ende oick bij vwen deputaten begeert hedde, dat vwe lieffden nae vermoigen dess tractaets tusschen sijne lieffden ind ons opgericht, aen die gekoeren flursten wulden doen versuecken ind bidden sulcke verblijff aen to nemen, dess sich vwe lieffden nyet geweygeren kunden etc., wye dan vwen brieff sulx allet wijder vermelt, hebben wij verstaen jnd twijuelen nyet vwe lieffden en hebben waill soe vur ind vyt onsen schriffden vernamen, wij alijt willich ind bereyt geweest sijn tot achteruolgonge dess tractaets to doen, so voele ons deshaluen beteemden; dan tis wair, dat wij ther begeerten van v aengaende die achteruolgonge dess tractaets, vystellinge belieft hebben, doch nyet sonder swaricheyt, bij alsoe dat onse oeheme vurs. sulx oick consentierden. Soe wij dan ind onse lantschappen ijtzont zweerlicken mit veden ind gewalt auerfallen werden, konnen vwe lieffden aen oen selfs waill auerwegen, woe ons nu ter tijt gelegen sijn solde, onse rede dienres ind anders to der saicken vurger. to gebruycken, der wij sus nae ijtzont onser gestalt geenssijns verschicken noch ontberen konnen. Wairomme wij ons versien vwe lieffden waill mercken sullen konnen, ons nyet moigelick sijn sall die saicken to achterfolgen ter tijt toe dese onse onlede geeyndt zij; sulx geschiet wesende, willen wij ons dair jnne halden ind bewijsen alst behoeren sall, der Almechtige Got moet vwe lieffden bewaren. Gegeuen jn onser stat Waegenijngen, op onser Lieuer Vrouwen auont assumptionis (14 Aug.), nostro sub secreto, anno Domini etc. vndecimo.

Get. CHARLES.

lager VIRSSEN.

Opschrift: Den weerdigen, edelen, hoigeleerden, eirbaren ende fromen, eirsamen, wijsen end vursichtigen onsen lieuen neuen, aindechtigen ind besonderen prelaten ind capittelen der vijff gaitshuysen, ritterschapp ind stat, als drye staten dess Neder Gestichtz van Vtrecht.

Deel D. 383.

N°. 523. *Brief, waarbij Floris, heer tot IJsselstein, belooft, ook namens zijn' vader, zich, overeenkomstig het gesloten vredeverbond aan de uitspraak van Margaretha van Oostenrijk te zullen onderwerpen.*

Wij Ffloris van Egmont, here tot sent Martensdijck etc., stadthelder generaell vanden lande van Gelre etc., doen kundt, alsoe bijden tractait ende appointment tusschen die ro. key. mat. ind onsen genadigsten hern ertshertogen etc. ter eyner, ind der stad van Vtrecht mitten oren ter ander sijden, ter causen van seeckeren differenten, geschillen ende jnteresten, die vurs. stad Vtrecht tegen onsen hern ende vader, greuen van Bueren, ind ons pretendeert bijden voirg. onse genadigsten hern gesacht ind geaccordiert sij, dat onse heer ind vader ind wij Ffloris vurg. vanden vurg. differenten, geschillen ind jnteresten ons submitteren solden ander hoigebaerner, duerluchtigen ind vermoegender furstijnnen, onse gen. lieue frouwen, ertshertoginnen van Oistenrijk etc., ind bekennen dat wij gelaeft hebben ind gelauen midt desen onsen brieue, alsoe waill jnden naem van onsen hern ind vader, als van ons van onser sijden, dat voers. tractait ende appointment to vollenbrengen, onderhouden ind achteruolgen, alle tghene dat bij onser gen. vrouwen vurg. den vurg. differentien, geschillen ind jnteresten aingainde sal gesacht gewesen ende getermi niert werden, ind hebben ons tot onderhalinge van dien gesubmittiert ind submitteren midz desen op die pene jnden principalen brieuen vanden voerg. tractait begrepen, ind allet sonder argelist. Oirkonde onss secreet segels hijr op gestalt, den XV^{den} dach Augustj, anno etc. XJ^o.

Afschrift.

Aldus onderteykent: Florijs.

Deel A. 553.

N°. 524. *Brief, waarbij zich de ridderschap en de stad Utrecht daartoe insgelijks verbinden.*

Wij, ridders ende knechten dess Neder Stichtz ende borgermeysteren, scepenen ende rait der stadt van Vtrecht doen kondt ende bekennen, alsoe bij den tractaet ende appointment tusschen onsen alreghenedichsten heren, die ro. key. ma., ende oeck onsen ghenedichsten heeren ertzhertogen, mijtten greue van Bueren ende zijnen soen, heeren Floris, heer tot sinte Mertensdijck etc. ter eender, jnd onss ritteren, knechten, stadt ende Neder Sticht van Vtrecht mijtten onsen tostanderen ter ander zijden, ter causen van sekeren differentien, geschelen, schaden ende interesten, wij tegens den vors. greue van Bueren ende heeren Florijs van Egmont zijnen soen hebben, onderling, verresen ende wesende bij dem vors. onsen gen. heeren geaccordeert ende een tractaet van vreden opgericht ende jnne gegain is, daer jnne onder anderen mede begrepen staet, dat wij vanden voorg. differentien, geschillen, scaden ind interesten onss submitteren sellen aenden hoichgeborner, dorluchtigen jnd vermogenden forstinnen ende vrouwe, vrouwe Margarete, ertshertoichinne van Oistenrijck etc., als heer van Florijs vor hem ende zijnen heeren vader, greue van Bueren insgeliken gedaen heeft, vermogens tractaitz vors., soe bekennen wij, dat wij geloift hebben ende gelouen mitz desen onse brieue van onser zijden, dat vors. tractaet ende appointementen toe vollen brengen, tonderhalden, jnd tachtervolgen allet gene dat bij onser gen^{ste}. vrouwen vorg. den vorg. allen differentien, geschillen, schaden jnd jnteresten aengaende sell gesacht, gewesen ende terminert werden, ende hebben onss tot onderholdinge van dien gesubmitteert jnd submitteren mijtz desen op die pene jnden principalen brieuen vanden vorg. tractaet begrepen, ende alles sonder argelist. Ende toirconde van dien hebben wij heer Johan, heer tot Montfoirt, van Purmerende etc., Johan van Renesse van Renouwen, ritteren, ende Johan van Reness van Wuluen, van wegen onss ritteren ende knechten, ende wij borgermeysteren, scepenen ende rait van Vtrecht, van wegen der stat van Vtrecht, onsen stadt grote zegell aen desen brieff doen hangen. Gegeuen tUtrecht jnt jair ons Heeren MV^c ende XJ opten XVII^{ten} dach Augustj.

Afschrift.

Decl A. 554.

N°. 525. *De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van de ten uitvoer legging van het met den hertog van Gelder gesloten verdrag.*

Van Gots gnaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboren merggreue van Baden.

Eerbare, lieue vrienden. Alsoe ghij vns nv toegeschickt hebben een copie sbriefs, den die hoichgebaeren furst vnse oehem, hertoge van Gelre etc., aen v schrijuen doen heeft, beruerende den tractaet tusschen sijne lyeffde ende vns opgericht ende die gekoren fursten, diemen nae vermoegen desseluen, omme beladinge ende aennemijnghe der saecken doen versoecken ende bidden solde, daer jnne sijn lyeffde onder anderen doet roeren, soe die selue ende sijn landtschappen yetzont zwerlicken midt veheden ende gewalt ouerfallen werden, dat ghij aen v selfs waill ouerwegen sullen kunnen, woe nv ter tijt gelegen sijn solde sijne rede, dienres ende anders totter saecke voers. te gebruycken, der sijn lyeffde sus nae yetzunt sijne gestalt geenssijns verschicken noch ontberen konne, waeromme sijn lyeffde hem versien ghij waill mercken sullen kunnen, sijne lyeffde nyet mogelicken sijn sall der saecken te achteruolgen ter tijt toe sijn onlede geeyndet sij etc., midt breyder jnnholt vander seluer copie, hebben wij hoeren lesen ente te gueder maten verstonen. Ende soe wij dan daer vuyt nyet claelicke verstaen kunnen, wes des voers. onses oehems endtelicke meyninge hier jnne sij, ende aff nyet tegenstaende sulcke vertrecke, die fursten als voers. te versoecken, gelijk waill die voers. tractaet bijnnen middeler tijt deser sijne

Iyeffde onlede jn sijnre machte ende weerde blijen, ende van sijnre Iyeffden ende sijnen landtschappen jn allen anderen articulen onderhouden werden sall off nyet, soe is vns van noeden hier van voerder ende claerlicke onderrichtinge ende bescheydt te hebben. Begeren daeromme guetelicke, dat ghij noch ten yersten aenden voers. onsen oehem van Gelre schrijuen ende bij sijnre Iyeffde entelicke vernemen willen, off sijnre Iyeffde meyninge oick sijn sall, dat die voers. tractaet bijnnen middeler tijt deser zjnre onlede in zjnre cracht ende weerde blijen ende van zjnre Iyeffde en sijnen vnderzaten achteruolcht werden sall, ende wes wij vns des tot sijnre Iyeffde versien sullen moegen, ende des zjnre Iyeffde claerlicke onbeject antwoert begeren, ende die selue vns ten voerderlixsten laten weten, omme vns jnden besten daer nae hebben te richten. Godt zij midt v. Gegeuen in onsen sote Duersteden, opten XIX^{en} dach in Augusto, anno etc. XJ^{mo}.

Get. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den cirbaeren, vnsen lieuen vrienden, prelaten ende capittulen vnsrer vijff godtshuysen, ridderschap bijnnen vnsrer stadt Vtrecht wesende, burgermeesteren, scepenen ende raedt der voers. vnsrer stat.

Deel D. 384.

N°. 526. *De kapelaan Vullinck aan Frederik, heer van IJsselstein, ter zake van het afbreken van het blokhuis aan de Vaart, ingevolge het vredeverbond.*

Wailgebaeren, gen. lieue here. Die post ridende degelix van wegen mijnre g. vrouwe is op huden omtrent vier vren gekomen van Vtricht, ende als mijn heer van Bergen mij gesacht heeft, is mijn h. van Vtrecht bijnnen Vtricht ende die h. van Montfortd, dondeden ende burgermeesteren etc., hebben sijne gnaden enen voitvall gedaen, alst wail billick ind behoeren sold etc. Edoch aengaende onssen zaiken heeft mijn heer van Bergen mij gesacht, dat sij scriuen dat sij dat blochuys sullen van stonden aen aff stellen, gelijk als sij gelaeft hebben, dan sij nv begeren weder luden van onsse gen. vrouwe op haer zelffs kost dat blockhuys aff te doyn, als ick v g. cortz gescreuen hebbe etc., dair op hemluden weder omme is gescreuen, jndem sij van stonden aen willen louen, hulden ende eedt doyn, alle weghe ten ewigen daigen hem te verbijnden aenden huyze van Bourgon. tegen den heer van Gelre, men sall hemluden schicken te voit to peert, op kost van mijnre g. vrouwe, ende ist hemluden des nyet gelegen te doyn, so moiten siluden dat blochuys van stonden aen aff doyn op hoeren kost als versprocken is; ende doyn sij des nyet, so sall dat bestant nv op donredach neestkomende wtgaen, ende nemen sijluden een van heyden aen, so salt tbestant een ganse zoyn wesen ende affgeroepen worden, ende eyn ygelick, die dat antreffende is, briuen geuen ind bescheyt hem dair na te reguleren. Dit heb ick alsus verstaen van mijn heer van Bergen, ende sijne edelheyden gesacht, dat alsus wver g. willen ouer scriuen, Alsus blijff ick om dat eynde te hebben, jndem dattet v g. beliuet; geliuen v g. anders wes van mij, will ick gerne nae mijne arme verstant achteruolgen. Anders en weet jck uwe g. nyet zunderlijnghs to scriuen op dese tijt. Item die gemeyn hoefsteden wt Hollant sijn alhier ende en kunnen noch nyet wail ouerdraegen, dan sij sullen oer dyngen waell doyn, als ick van sommijgen verstaen heb, bij name vanden holtvester ende van Gerit van Schoeten, oick vanden gedeputerden vanden raet van Hollant, meyster Euert die Veer ende meyster Abell Coulster etc. Wanneer ick koem, sell ick v g. bescheyt brengen. Item die cancellier sall komen ende die tresorier, als men zecht, mer die h. van Cheuceren ende Sympy sijn oem blijen bij onssen gen. heren

ende ick en hoer nyet, dat sij komen sullen. Mijn h. van Bergen heeft veell te doyn. Hiermede sijn vwe gnaden Gode beuolen. Gescreuen op sinte Bartholomeus dach (24 Aug.), anno XJ.

Vwer gnaden onderdenige dijnre ind cappellaen (1).

Opschrift: Dem wailgebaeren, vermogenden heren, Ffrederick van Egmont, greue van Bueren van Lederdam, here tot IJselsteyn ind Craendonck etc., mijnen gnedigen lieuen heren.

Archief van Buren.

N°. 527. *Karel, hertog van Gelre, zendt Johan Falquier en Pieter van Suchtelen aan de 3 staten van Utrecht.*

Kairle, hertoich van Gelre etc. ind greve van Zutphen.

Weerdige, edele, hoigeleerde, eirbare end vrome, eirssame ind wijze lieue neue, aindechtige ind besondere. As uwe lieffden ons nv mitten weerdigen meister Johan Krijss, deken, ind meister Wijnant van Arnhem, doctoior, hebben doin beseynnden jnd vanden tractait tusschen die key. mat. sijnen adherenten ain eyne ind v ther anderen zijden gemaickt, doin aduertieren, schicken wij onsen lieuen rait, erffkemerlinck Johan Faulquir ind h. Peter van Suchtelen, secretaris, ain v lieffden, omb onser gueder meyningen dairop te verstayn. Begeren desseluen guet geloeue ind gehoir te willen geuen, als wij ons dess genslicken versien tot uwen lieffden, die Got onse Heer vrolich ind gesont bewaren will. Gegeuen jn onsen stat Zutphen, op manendach post Bartholomei apostoli (25 Aug.), nostro sub secreto, anno etc. XJ°.

Get. CHARLES.

Opschrift: Den weerdigen, edelen, hoigeleerden, eirbaren ind vromen, eirsamen ind wijzen, onsen lieuen neuen, aindechtigen ind besonderen, prelaten ind capittelen der vijff goitzhuysen, ritterschapp ind stat als drie staiten dess Neder Stichts van Vtrecht. Deel A. 563.

N°. 528. *Instructie sprekende op Johan Faulquir, erffkemerlinck, ind Peter van Zuchtelen, secretaris etc., van wegen mijns gen. l. heren hertoigen van Gelre, ain die drye staiten dess Neder Stichtz ind stat Vtrecht.*

Item op die baitschap, soe die deken meister Johan Krijss ind meister Wijnant van Arnhem, doctoior, ain mijnen gen. l. h. hertoigen van Gelre etc. vurs. gedain, van wegen der staiten van Vtrecht vurs., hebben sijne gnaden beualen den staiten dairop to seggen, soe hijr na volght:

Jnden ijersten, soe die staiten jn oeren schrijfften, ruerende van den tractait nyelinxst tusschen die key. mat., vrouwe Margriete, mit oeren ainhange ain eyne, ind dander zijde den staiten sNeder Stichtz van Vtrecht gemaickt, dair jnne verdedinght is, dat sij geyne aliance hebben en sullen, dan neutrail bliuen, na luyde der alder tractaten onderlingh van allen zijden wesende, begeert mijne gen. l. heer, hertoich van Gelre etc., te weten idt affect van idt jnholt derseluer tractaten, soe voile sijnen f. g. ind den sijnen dat berueren mach.

Item then anderen, dat inden seluen tractait bededinght is, dattet blockhuys op die Vaert affwesen, ind die staiten dat nederwerpen sullen etc., en heeft mijne gen. l. heer, hertoich van Gelre etc., geyne wetenschapp gehadt naden baitschappen sijnen f. g. voir gedain, dat sulx soe terstont sulle affwesen, dan sijne gnaden hebben dat doin jnnemen, nyet te onwille off ondanc

(1) Ofschoon de naam des schrijvers hieraan ontbreekt, laat de overeenkomst van het schrift met dat van den brief, sub n°. 521, geen twijfel dienaangaande toe.

vanden staiten dan alleen der oirsaecke halue, so sijnen f. g. jnt zeker vyt den haue van Bourgondien jnd suss anders van gueden vrunden aduertiert is, dat alsoe balde dat blockhuys vyf sijne gnaden handen weer, solden die Bourgonschen sulx ind oick die stat Vtrecht jnhebben ind dairvyt sijne gnaden jnd die sijne beveden. Omb dess dan eynen voirfanck to hebben, willen sijne f. g. dair voer versekert wesen.

Then darden heeft mijne gen. l. heer, hertoich van Gelre etc., aangemerckt idt ijrste artickell vanden tractait nyelinxst gemaickt, luyden, dat die staiten die tractaiten sij mit yemand, den huysse van Bourgondien vijandt wesende, gemaickt hedden, reuocieren sullen, noch die seluen victalieren jn enniger manieren. Js sulx contrarie der baitschapp sijnen gnaden altijt gedain, as dat sulcke vurs. tractait mit die key. mat. aingenamen, mijnen gen. l. h. hertogen van Gelre nyet preiudiciael wesen solde, dem nae en konnen sijne f. g. sich dess artickels nyet genoegh befreemden, begerende dairomb van dien soe wail as van den anderen aduertiert te weerden.

Then vierden bedancken sich die staiten mijnen gen. l. h., hertoigen van Gelre etc., guede nabuerschapp etc. Heeft mijne gen. l. heer vurs. oick nyewerlt anders gesocht, dan guede nabuerschapp mitten staiten to onderhouden, vruntschapp ind dienst to bewijsen, as sijne f. g. sijne eygen persoen nyet sparende oick bewesen heeft; wolde sich oick ongerne anders, dan sijne voirheren ind alderen sich mitten Gesticht van Vtrecht gehalden hebben, halden ind bewijsen, jnd hem soe jnden punten ind articulen ther begeerten vanden staiten schicken ind vuegen, dat den redenen gelijk wesen sall, begerende dairomme op die articulen wederomme schrijfflicke bescheit ind antwoirt, sich dairna jnden besten te richten hebben.

Get. CHARLES.

Deel A. 564.

N°. 529. *Het antwoord der 3 staten van Utrecht op deze punten gegeven, luidt aldus:*

Opt yerste artikele 'des instructie die Johan Folquier, erffcamerlinck ende heren Peter van Zuchtelen, van den hoichgebaren, vermoegenden flursten ende heren, heren Kairle, hertoich van Gelre etc., den staten voergehalden hebben mit briuen van credentie des seluen flursten op hem luden sprekende, antwoerden ende bescheiden die staten: Jnden eersten ten besten, dat zij staten jn desen nijwen tractait van vreden hebben willen, ommer seker wesen der neutraelscape tusschen beyden landen, om nyet mitten enen vrede ende midden anderen onvrede ende vehede te maken, ende dess dairom jn sonderheyt, soe wel den Gelresschen tractait gemaect jnden jair van XXIX, als oick die olde Hollantsche tractait oick jnden seluen jair gemaect, was doen verhanden, om die jn weerden te halden, dair jnne aller zijden verclaert staet, woe sich die van Vtrecht midden Gelresschen ende die selue van Vtrecht midden Bourgoenschen halden sellen, dat soe lange tijt ende tot noch toe genoegh onderhouden is worden.

Opt andere punt, befreemdt den staten, aller der goeder nabuerscape ende vruntscap na, hem dese jndracht midden blochuys gemaect wert, dair die forste van Gelre ijmmers gheen reden, recht noch opticht toe en heeft, ende bedunct hem, dat zijn ff. g. dair jnne all qualicken mit onwairheyden onderricht werden, soe zij van Vtrecht mit zijn ff. g. niet anders wtstaende en hebben gehadt off noch en hebben oft hebben en willen, dan alle goede nabuerschap ende vruntscap, ende die oick alsoe onderhouden; dat zij zijn genaden sus jn allen goeden toe staen willen ende toesege, ten wair zij anderssins nootlicken, dat God verhueden will, ende ijmmers niet en verhoppen, bedrongen worden van zijn ff. g.; ende willen zij van Vtrecht van stonden aen ongetwijfelt dat blockhuys grondelicken aff doen breken, ende aldair egheyn lijden; zellen oick die

heer van Gaesbeeck ende andere geschichten vander key. mat. ende vrouwe Margariete etc., hier tUtrecht vertueuen ter tijt toe dat blockhuys ganselick ende grondelick neder geworpen sell wesen; ende gelouen zij van Vtrecht, dat dorch den blockhuys ende doer hem den forsten van Gelre egheen hijnder noch last geschien en sall, mer dat zij neutrail bleuen sellen ende rust ende vrede aller tijden onderhouden, soe verre hem moegelick wesen zell moegen; ende die zijn g. aengebracht hebben, dat die Bourgoensche dat blockhuys, ja oick Vtrecht, jne hebben zouden, omme zijnen genaden dair wt te beveheden ende anders, hebben zijn ff. g. een onwairheyt ende loghentail aen gebracht, ende selmen sulx nummermeer jnder wairheyt bevinden off wair moegen maken.

Opt derde punt sell zijn ff. g. sich nyet befreemden, want die van Vtrecht doer den artikell deses tractaits die communicatie ende hantieringe halden zellen, alsoe wel mitten Gelresschen als mitten Bourgoenschen; dan zellen zij gheen victualien ende andersins gereetscappen ten oirloghe, gheynen van beyden zijden selfs aenbrengen, dan sell elcx ende oick Vtrechtsche ende ander moegen copen, vercopen ende doen vueren, brengen ende halen des hem belieuen sall, op elck zijn anxt en perikell der vijanden van beyden zijden; ende is dat punt des tractaits, reseruerende den van Vtrecht communicatie beyder landen, alsoe te verstaen etc.

Opt vierde punt dancken die staten sijn ff. g. ganselick goeder andachten; willen zij lude oick anders op zijn ff. gen. nyet verschulden, ten wair zij nootlicken van zijn ff. g. dairtoe bedrongen worden, dat God Almechtich verhueden will ende zijijmmers niet en verhopen.

Deel A. 565.

N°. 530. *De 3 staten van Utrecht, verzoeken aan den hertog van Gelder, om het blokhuys aan de Vaart, met het daarop zich bevindend krijgstuig in hunne handen te stellen.*

Aenden hertoge van Gelre etc.

Hoichgeboren, vermogenden furste, gen. lieue heer. Soe wij nv wven ff. g. hadden doen beseynen mitten verdigen meyster Johan Krijssz, deken etc., jnd meyster Wijnant van Arnhem, doctoer etc., mit onsen bijschriften ende credentie, halden wij wven ff. g. sulcker onser goeder andachten schriftelick ende oick montlick bij onsen voers. vrunden gedaen well genoegh jndachtich. Ende soe dan die selfde onse geschichte vrunde vwer ff. g. goede antwoert reporteert hebben, js huynen bij ons comen vwer ff. gen. erffcamerlinck Johan Folquier mit schriften van credentie ende etslicke articulen ende punten, van wven ff. g. zijnen lieffden mit aen ons gegeuen, den wij yerst guetlicken gehoert, ende voert zijn beueell montlicken ende bij geschrifte genoichsam wel verstaen hebben, dairop wij voerder mit onsen gen. heer ende lantforsten hier althant bij ons wesende communicatie gehadt hebben. Soe dan, gen. lieue heer, onse gen. heer ende forste ende wij wven genaden zijne g. ende onse tractaten als van outs altijd geweest js all guetelicken nagaan, ende mit wven g. nyet anders dan alle goede nabuerscap ende vruntscap onderhouden willen, dat wij wven genaden alsoe toestaen ende toesegeu, ten wair wij bij wven ff. g. anderssins nootlijken bedrongen mochten werden, dat God Almechtich verhueden wille, ende wij ijmmers nummermeer verhopen en kunnen; ende soe vwe ff. g. ijmmers geen recht, reden, noch opticht hebben, dat blockhuys aen de Vaert ons te doen verhalten, als wij oick Johan Folquier voirs. all wijder ende breder montlicken ende oick schriftelicken onder anderen puncten op vwer genaden bootscapp, bij hem aen nv gedaen, verclaert hebben, luydens copie hierinne gelacht, soe begeren wij noch oitmoedelicken ende dienstlicken, dat vwe ff. g. aller goeder gebuerscap ende vruntscap, aller zijden duss lange bewesen ende wij all voert noch tonderhouden ende te bewijsen jn ganser meningen zijn

ende bliuen sellen, indechtich wesen wil, ende onsen gen. heeren ende lantffursten ende ons te lieff, dat voers. onse blockhuys bijden hooftman ende anderen dair op wesende jn onse handen willen doen beuelen te stellen mit onsen busschen ende gereetscap dair op wesende, sonder verreck desen onsen vrede te goede, ende om alle goede fauoeren te onderhouden, als wij ons des tot vwen ff. g. ganselicken verlaten ende vertruwen, ons wederom erbidende ongespaert alles onses cleynen vermoegens totten zelfden vwen ff. g., die God Almechtich etc. zelich ende gesont. Gescreuen tUtrecht onder den doemdekens ende des heeren van Montfoerts ende stadt van Vtrecht signette ende secreten, opten XXVJ^{en} dach Augusti, anno etc. XJ^o.

Wwer ff. g. oitmoedige ende guetwillige,
Prelaten ende capitelen des vijff goidshusen, ritterschap ende
stadt, als drie staten sNeder Stichtz van Vtrecht.

Afschrift.

Deel A. 566.

N°. 531. *De bisschop en de 3 staten van Utrecht beloven het vredeverhond in alle punten te zullen onderhouden.*

Ffederick, van Gods genaden Biscop tUtrecht, geboren marckgreue van Baden ende wij ridderschap dess Neder Stichts ende wij borgermeesteren, scepenen ende rait der stadt van Vtrecht doen condt ende bekennen, dat alsoe opgestaen ende verreezen zijn geweest tusschen onns ter eenre, ende heeren Frederick van Egmont, den greue van Bueren ende zijnen zoen, heeren Florijn, jonge heer van IJsselsteyn ter andere zijde, zekere geschelen ende differentie, ter saken van welken differentien grote blotstoringe, vele gewalts, fortsen ende anders quaet geschien zijn ende gescepen weren vorder verlopen wt te comen, niet alleen in desen onsen ende dess vors. greuen van Bueren ende heeren Florijs, heer van IJsselsteyn, haer landen, mer oick inden landen van Hollant ende anders daer omtrent gelegen, daer van, ende om dan om vorder ende meerder verloop te verhueden, die k. ma^t. ende prince van Spaengen, ertshertoge van Oostenrijck dorch zijne k. m. dochter der dorluchtige gen. furstinnen, vrouwe Margarete, ertshertouchinne van Oostenrijck etc., dorch tusschen spreken van onsen notabelen goeden mannen een tractaet van vreden ende soenen gemaickt ende gesloten hebben, ende vort aller zijden accepteert is in maten hierna bescreuen, ludens de keyzerlicken ende princeliken brieuen daer op gemaect ende gegeuen, volgende hier na van worde te worde aldus: Maximiliaen etc. Ende soe dan wij Frederick, biscop tUtrecht vors., ons na inhoud dess tractaets, dess ons aengaet, ons submitteren en geloof hebben te volgen sulker wtsprake als ons gen. vrouwe ende nichte, vrouwe Margarete, ertshertouchinne seggende ende wtsprekende sell werden opten geschelen ende differenten, tusschen ons ende heeren Florijs vors. wesende, ende wij ritterschap ende stad van Vtrecht ons insgeliken oick submitteert hebben ende geloof te volgen, gelike wtsprake als onse gen. vrouwe ertshertoghinne etc., segen ende wtspreken sell tusschen den heeren Frederick, greue van Bueren ende zijnen zoen, heeren Florijs, heer van IJsselsteyn, ende all ludens onder aller zegell ende brieff dair op gemaect ende gegeuen Om dan dat alle dese voirs. articulen ende punten ende dese alinge tractaet mach aller zijden onderhouden werden, soe bekennen wij ende gelouen mits desen alle dese vors. tractaet ende punten tonderhouden ende doen onderhouden, soe verre die ons aengaen ende aendragen moegen, na inhalt vors., ende die niet te verbreken, dan onverbrekeliken te onderhouden ende daer tegen niet te doen noch te laten doen in eniger wijs. Ende hebben dess ter orkonde wij Frederick, biscop tUtrecht, onse, ende wij Johan, heer van Montfoert, van Purmerynde etc., ende heer Johan van Reness van Renouwen, ritteren ende Johan van Reness van Wuluen, onse, van wegen der ritterschap, ende wij

borgermeesteren, scepenen ende raet der stadt van Utrecht, onse stadt groten zegell, van wegen der stat van Utrecht, aen desen brieff doen hangen. Gegeuen tUtrecht, jut jair ons Heren MCCCC ende XJ opten XXVIIJ^{ten} dach Augustj.

Concept.

Deel A. 555.

N°. 532. *De 3 staten van Utrecht aan den hertog van Gelder. — Dankbetuiging voor het voldoen aan hun verzoek, bij voorgaanden brief aan hem gerigt.*

Aenden hertouch van Gelre etc.

Hoichgeboren, vermogenden fūrste, gen. lieue heer. Soe wij nalinxleden opten XXVJ^{en} deser maent Augusti, aen vwen ff. g. scriuen deden op etzlicke punten ende articulen, bij vwer g. erffcamerling Johan Folquier ons montlijcke ende oick bij jnstructie schriftelicke voirgehouden, onse antwoert, bescheydinge, auisse ende goede meninge, als ruerende onsen tractaet van vreden, nv hier june gegaen, de neutrailschap van ons, ende vanden blockhuys aen de Vaert staende neder te werpen etc., als wij oick des dair corts te voeren bij onse vrunden aen vwen genaden beseyndt hadden. Dair dan uwe ff. g. nv eyntlicken op begeren, wij sulcke onse bescheydinge, antwoert, auisse ende goede meninge vwen genaden aenscriuen deden, wolden alsdan vwe ff. g. onse begerte, als van onsen voirsz. blockhuys jn onsen handen te laten comen mit onsen busschen ende gereetschap, volcomen, ende dat alsoe jn onsen handen van stonden aen doen stellen om neder te werpen etc., als wij vanden voirs. vwen g. erffcamerling verstaen; soe dan, gen. lieue heer, vwe ff. g. des ons gheyn weygeringe vorder doen hebben willen, dan dat blockhuys nv jn onsen handen doen stellen hebben, dancken wij dair van vwen ff. g., ende schrijuen vwen genaden toe bij desen onsen brieue alsulcke onse antwoert, bescheydinge, auisse ende meyninge, als wij op des voers. erffcamerlincks Johan Folquier bootschap montlicken ende schriftelicken opten voers. XXVJ^{en} dach deser maent Augustj aen ons van wegen vwer g. gedaen, wederom oick schriftelicke opten selfden XXVJ^{en} Augustj, bij jngelachter copien aen vwen g. gescreuen hebben, als luidende van woirde tot te woerde alsus: Opt yerste artikele etc., de welcke onse antwoert, bescheydinge ende goede meninge voers. wij alsoe vwen ff. g. toesegeen ende onderhouden willen, op dat jngelijcken vwe ff. g. ons oick aller goeder gebuerschap, vruntscap ende andacht, oick vermogens den tractate tusschen vwer ff. g. voiralderen ende vwer genaden landen ende onss wesende, onderhouden, als wij jn sonderheynt ongetwijfelt verhoppen ende vertruwen, ende God Almechtich alsoe vwen ff. g. ende ons gunnen wille, die vwen ff. g. behueden, bewaeren ende beschermen wille, lanck, walfarende, zelich ende gesont. Gescreuen tUtrecht, onder sdoemdekens, van wegen der ecclesien ende heren Johans, heer tot Montfoert, van Nalldwijck etc., van wege der ritterschap binnen Vtrecht wesende ende der stadt van Vtrecht, signette ende secreten, opten XXX^{en} dach Augusto, anno etc. XJ^o.

Vwer ff. g. oitmoedige ende guetwillighe,

Prelaten ende capittelen der vijff goidshusen, ritterschap binnen Vtrecht wesende, ende stadt, als drie staiten sNeder Stichtz van Vtrecht.

Afschrift.

Deel A. 566 verso.

N°. 533. *Margaretha van Oostenrijk aan Floris, heer van IJsselstein, ter zake der krijgsverrigtingen tegen de Gelderschen.*

Mon cousin. Jay ce jourduy fait partir de ceste ville pour tyrer vers vous les six courtaulx, bue jay fait venir de Malines avec quelque nombre et quantite de pouldre, bouletz et autres choses

y seruanz et necessaires; et les conduiront la compaignie du s^r. de Zeuenberghe avec cent ou six vingts pietons Malinois jusques a Gheysteren ou a Roo, ou jlz pourront estre demain sur le soir, mais est besoing et necessaire que dillec les faictes conduire outre, dont je vous aduertiz a celle fin, que a diligence et de bonne heure y enuoyez conduite telle quil appertiendra. Atant, mon cousin, nostre S^r. soit garde de vous. Escript a Boisledue le XXIIJ^e jour de Septembre lan XV^eXJ.

Mon cousin, jentens ou cas que depuis led. Gheystere ou Roo faille aucuns pionniers pour fere les passages pour lesd. courtaulx, et la suite que y pouruez, soit des paysans du pays de Kessel ou de ceulx que auez en lhost. Escript comme dessus.

Get. v^{re} COUSINE MARQUERITE.

lager VANDEN DAME.

Op schrift: A mon consin, le s^r. d'Isselstain, gouverneur de Gheldres.

Archief van Buren.

N°. 534. *Margaretha van Oostenrijk aan Floris, heer van IJsselstein, ter dier zake.*

Mon cousin. Ayant receu ce matin voz lettres, et ensuite leur contenu enuoye par le maistre des postes, porteur de cestes mil florins pour fere prest a voz pietons, aux Malinois et aultres, selon que mescripuez, et si tost que vosdites pietons seront arriuez en lost, et quon scaura lentier nombre diceulx et les noms des deux capitaines soubz lesquelz les voudrez mettre, lon fera depeschier lad. retenue, et vous aduertiz que ay fait fere les diligences telles quil conuient, de maniere quil ny aura faulte de payement; par quoy vous prie a ce cop, non perdre le cueur, et tant fere que puissions emporter ceste ville, car je suis deliberee ny riens espargnier et y mettre le tout pour le tout, veu que nostre honneur, bien et ressource de ceste maison y gist, et me semble que sur toutes choses debuez tacher de gagner le cueur des gentilz hommes de la maison et dung chacun de larmee, a ce quilz se demostrent plus enclins et volontaires a seruir au besoing, ce que ne vous escriptz sans cause, laquelle ay donne charge a ce porteur vous dire de ma part, car si lesditz gentilz hommes se mectoient vne fois en picque contre vous, est vray semble(ense), que nen pourries ja (mais) estre bien seruy au besoing, que viendroit bien mal apoint, car cest vne tresbonne bende et que peult beaucoup seruir et desseruir a nostre emprinse; et ace que congnoissez que je prens nostred. emprinse a cueur, vous aduertiz que ne suis deliberee me partir dicy que naye veu la fin dicelle. Ayns, par la grande affection y ay, suis beaucoup plus preste a maprocher jusques a Graue ou plus pres, sil est besoing, que reculer en Hollande, mais je y pouruoirey tellement que pour mon absence les affaires daller ne sen retarderont, et y enuoye demain le s^r. de Berghes tenir mon lieu, lequel les chancellier de Brabant et tresorier general assisteront. Mon cousin, ensuyuant ce que mescripuistes deuant hier, jay fait remonstrer aux capitaines, que je nentendoye quon touchast ny piglast en maniere quelconque les subgetz de mons^r. de Coulogne et de Julliers, ny aultres de noz amys, mais il est grande cryerie que soubz couleur de nosd. amys lon laisse aussi couler, et fait lon rendre les biens des ennemys, que pourroit fere mutiner les gensdarmes, par quoy est de besoing que y mettez ordre et y feres tellement, que les cryeries puissent cesser et que tous dung commun accord mectent la main a leure.

Dautre part je suis aduertye, que se fait encoires vne assemblee de IIIJ^e Gueldrois pour entrer a Vennelo, lesquelz portent aucuns deniers pour le paiement des gens de guerre y estans, et doibuent venir a Remunde et de la descendre par la riuere. A quoy est necessaire que pouruez et que feres pilloter et clourre lad. riuere, et que lon ne permecte personne y entrer par pitie ny aucunement. Ayns quon se enquiere du comune de lad. ville, et quon tache par espies et autrement pouoir gaignier les Allemans estans dedens lad. ville, selon que desia vous ay escript

et je ny espargneray chose que jaye, vous aduertissant que ay desia preste du mien tant a ceste fois que aultres vne bonne somme de deniers; et quant jl viendra a fere quelque bon exploit, lon en trouuera plus largement, si vous pry de rechief prendre cest affere a cueur, et non cesser dy entendre jour et nuyt; et apres que en aurons a bout, lon aura bon loisir dentendre a fere bonne chiere.

Mon cousin, jl semble quil seroit bon quon fist publier a son de trompe partost, quant il sera temps que chascun mecte payne de bien saquicter a laffaire a lassault de ladite ville, (car) tout le butin dicelle ville sera a eulx, et ny aura personne qui leur en face tort. Atant, mon cousin, nostre Seigneur vous ayt en sa sainte garde. Escript a Bosleduc le penultiesme jour de Septembre XV^oXJ.

Get. v^{re} COUSINE MARQUERITE.

lager MARNIX.

Opschrift: A mon cousin, le sr. dJselstain, gouuerneur de Gueldres.

Archief van Buren

N°. 535. *Brief, waarbij Frederik en Floris van Egmond verklaren, dat in het jaar 1508 Willem Tork, op hun verzoek, den huize Nyenrode heeft opengesteld — en waarbij Floris van Egmond daarenboven verklaart, dat Willem voorn. onschuldig is aan het geweld, in 1510 vóór Utrecht gepleegd.*

Frederick van Egmond, greue van Bueren, van Lederdam, here tot IJselsteyn etc., ende Ffloris van Egmond, here sinte Mertensdijck etc., stathalder generaell slans van Gelre etc. Wij doyn cond ende cartificeren voir die gerechte waerheyt, dat ende also jnden jaer XV° ende acht, omtrent den thienden dach in Julio, doe die Gelresschen daer voir jnne genomen hadden Wesp ende Muiden, daer omme wij alsdoe wt beueell onssen gnadiger vrouwe, ertzherthoichjnne van Oostenrijck, hertochjnne en greeffjnne van Burgon. etc., regente generaell, versocht ende gerequireert vanden furst van Anhalt, welker ziel Got benade, die doe legervast voir Puderoyen lach om te trecken op die frontieren vanden lande van Hollant ende die vijanden te wederstaen, als wij doe deden, soe certificeren wij voer die gerechte waerheyt, dat Willem Forck, heer van Nyenroede, opter seluer tijt ons, onss dynres ende ingesetenen van Hollant sijn huys ende forteresse geopent ende opgedaen heeft durch, versuick van ons van wegen ons gen. vrouwen als regente, omme ons genedigen heren vijanden te resisteren ende dat gemeyn lant van Hollant dair mede te bescudden ende beschermen, ende aldoo mede gedaen heeft als hi sculdich was van zijns leenswegen, ende anders om egeenreley zaiken will, so hi daer toe van ons gerequireert was van wegen voirsc. Voert soe certificier ick, Ffloris van Egmond, here sinte Martensdijck etc., voir die gerechte waerheyt ende bij den eydt, ick mijnen gen. heren gedaen hebbe, dat Willem Forck, heer tot Nyenrode voirg., egenen raet noch daet gegeuen off noch oick gedaen en heeft totten handell ende feyt van wapen, welke die knechten voir Utricht gedaen ende gehandelt hebben jnden jaer verleden van mijnre wegen ende des handels onsculdich ende nyet plechtich en is. Sonder alle bedroch ende argelist jn kennysse der waerheyt hebben wij, greue van Bueren, heer tot IJselstein etc., ende Ffloris van Egmond, heer sinte Mertensdijck etc. voirg., ellix van ons dese certificatie mijt ons zelfs hant onderteykent ende ons secreet daer bij doyn drucken. Gegeuen opten tienden dach in Octobri, jnt jaer ons Heren vijftienhondert ende elf.

Get. FREDERICK, FLORIJS.

Voorzien met hunne op den brief gedrukte zegelen.

Archief van Nyenrode.

N°. 536. *Maximiliaan van Oostenrijk ontslaat, ingevolge het vredeverbond, de goederen der Utrechtsche geestelijkheid van het daarop gelegen arrest.*

Copie.

Maximiliaen, bijder gracie Gods gecoren keyser, altijts vermeerder srijcx, coninck van Germanien, van Dalmacien, van Croacien etc., ende Kaerle, bider seluer gracie ceertshertogen van Oistenrijck, prince van Spaengien, vanden twee Sicilien, van Jherusalem etc., hertogen van Bourg^{en}, van Lothr., van Brabant, van Stier, van Carante, van Limbourg, van Lucembourg ende van Gelre, grauen van Vlaenderen, van Habsburg, van Tirol, van Artois, van Bourg^{en} palsgrauen, ende van Henegouwe, lantgrauen van Elsaten, princen van Zwauen, marcgrauen van Burgauw ende des heilichs rijcx, van Hollant, van Zeellant, van Phirt, van Kiburch, van Namen ende van Zutphen grauen, heeren van Vrieslant, vpter Windismarck, van Portenauw, van Salms ende van Mechelen, onsen lieuen ende getrouwen, die president ende luyden van onsen grooten raide, cancellier ende luyden van onsen raide in Brabant, president ende luyden van onsen camer vanden raide in Vlaendren ende in Hollant, onse stadthouderen generael van Hollant ende van Geldre, rentmeesters van Bewest ende Beoister Schelt in Zeellant, den eersten onsen deurwairder ofsergent van wapenen hiervp versocht, ende allen anderen onsen rechteren, justicieren ende officieren dient angaen mocht oft hueren stedeouderen saluyt ende delectie. Van wegen den eerweerdigen, onsen lieuen besonderen, die proosten, dekenen, canonicken, capitlen, ende generalick allen den gheestelicken persoenen ende suppoosten vanden kerken ende godshuysen binnen der stadt ende Neder Sticht van Vtrecht, is ons verthoent ende te kennen gegeuen geweest, hoe zekeren tijdt geleden, onder tdexel ende vuyt oirsaken van zekeren twist ende exploicten van oirlogen, vpgeresen, gedaen ende vervoirdert bijden vander voirs. Neder Sticht van Vtrecht met hueren toestenderen vp ende tegens onsen landen ende ondersaten van herwaerts ouer, zunderlinge in onsen lande van Hollant, alle de goeden vanden voirs. thoenderen, leggende in de voirs. onse landen ende heerlichkeiten, becommert, gearresteert ende in onsen handen gestelt hebben geweest, ende hoewel bijden zoene ende tractaet, zijdert daervp gemaect, alle de voirs. huer goeden behoirden vrij ontslegen te worden, nietemin want zijdert den voirs. tractate geseyt ende bevoirwaert staet, ende oick bijden twee weerlicke staten voirs. stadt ende Neder Sticht van Vtrecht gelooft is, dat aleer de voirs. gearresteerte ende becommerde goeden ontslegen zullen worden, zij gehouden zullen zijn allen onsen ondersaten te recompenseren ende opterechten allen schaden, die zij bijden voirs. oirloge gehadt ende geleden hebben, zijdert de publicatie ende vuytroepinghe vanden bestande, twelck was den XXIIII^{en} dach van Julio laestleden, soe en hebben de voirs. thoenderen, onder tdexel vanden voirs. voirwaerde ende geloofte, tot al noch gheen hantlichtinge noch gebruyck connen geweruen vanden voirs. hueren goeden, hoewel nochtans zij de voirs. geloofte niet gedaen en hebben, noch eenichssins daerjnne gehouden zijn, hoewel oick de andere becommerde ende gearresteerte goeden vanden voirs. weerlicke staten ende persoonen genouch zijn, om de voirs. schaden te recompenseren ende oprechten, twelck den voirs. thoenderen compt ende keert tot groote merckelijcke schaden ende verdriete ende oick grootelick tot verachteringhe vanden goddelijcken dienste, want die ministren ende dienairen, gelijk cappellanen ende anderen, die den voirs. goddelijcken dienst bedienen ende celebreren zouden, niet betaelt en worden van hueren renten, thien den ende dagelicke distribucien, alsoe zij zeggen; ons zeer ernstelick ende oetmoedelick biddende van daer vp te willen voirsine ende verleenen onse gracie ende hantlichtinge. Soe eist, dat wij, die saken voerscr. ouergemerckt, niet willende, soe verre in ons es, eenichssins beletten noch verachten den voirs. goddelicken dienst, noch oick enige gheestelicke persoonen zonder groote

ende merckelicke oirsake, beletten tgebruyck van hueren goeden, hebben bij aduise, deliberacie ende goetduncken van onse harde lieue dochter van ons keyser, vrouwe ende moije van ons Kaerle, die ertshertoghinne van Oistenrijck, hertoginne ende grauine van Bourg^{en}, douagiere van Sauoije, regente ende gouuernante etc., ende vanden luyden van onsen heymelicken raide, neffens haer wesende, gelicht, ontslegen ende afgedaen, lichten, ontslaen ende doen af, bij desen onsen briue, tot profijte, nvt ende oirbair vanden proosten, deken, canonick, capittelen ende gheestelicke persoenen ende supplianten voerscr., onse handt, mitsgaders alle andere arresten, commeren, hantstellinge ende beletten, gedaen ende geschiet vp den goeden, theynsen, thienden ende renten vanden seluen suppl., van wat condicie, qualiteyt of nature die sijn ende waer zij gestaen ende gelegen sijn oueral in onsen landen ende heerlicheden, gonnende ende willekuerende den voirs. suppl. bij desen onsen voirs. briue, dat zij van nv voortan van allen den voirs. hueren goeden rustelick ende vredelick zullen moegen genyeten ende gebruycken, gelijk ende in alde manieren als zij gedaen hebben ende doen mochten, aleer de voirs. hantstellinge ende commeren dair vp gedaen waeren, ende dat alle de vruchten ende profijten, die bijder voirs. hantstellinge daerof geheuen ende opgebuert sijn, hem wederomme gekeert, ende gerestitueert worden, naer inhouden des tractaets voerscr. Ontbieden, daer omme ende beuelen ende eenen yegelicken van v bijsonder, zo verre alst hem aengaet, dat ghij den voirs. suppl. van dese onse gracie, hantlichtinge ende van al tinhouden van dien, inder vougen ende manieren als bouen verclaert staet, doet, laet ende gedoocht rustelic ende volcommelick genyeten ende gebruycken, sonder hen daerinne te doen of laten geschien eenich hinder, letsel of moijenisse ter contrarien, want ons alsoe gelieft. Gegeuen in onse stadt van sHertogenbossche, den IIIJ^{en} dach van Nouembre, jut jaer ons Heeren duysent vijfthondert ende elue, ende vanden rijcken van ons keyser, te weten vanden Roomschen tXXV^{te} ende van Hongrien etc. tXXIJ^{te}. Aldus geteyckent, p. imp^r. Marg^{ia}, ende vanden secretarijs, bij den keyser ende mijnen heer den ertshertoghe in hueren raide, C. vanden Dame.

Gecollationeert tegens den principalen letteren bij mij,

Get. DIJCKE.

Stedelijk Archief van Utrecht, serie van charters, 1511—1520.

N°. 537. *De bisschop van Utrecht verzoekt aan de 3 staten van Utrecht, de kosten, in den Gelderschen oorlog gemaakt, te helpen dragen.*

Van Goits gnaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Alsoe gij laitste als wij op onsen slote ter Duersteden waeren, tot versoucke van ons, uwe gedeputierden bij ons schickten, den welcken wij voir deden geuen, versouckende ons noch nae dat menichuoldich veruolch aen v, schrijftlike ende anders gedaen, als medegeledene onses Gestichts, tegens den hertouch van Gelre hulp ende bijstant tedeone, dair op die voirs. gedeputierde ons ter antwoert deden: »indien wij lijden mochten, v tusschen onsen oehem hertogh voirs. ende ons tlaten handelen, hoipten gij wege ende middele voir te nemen ende tot vijnden, ons ende onse lantschappe drachelijke ende eerlijke wesen solde, ende dair na geswoent ende gevreedt wesende, wolden gij v tegens ons bewijsen, omme die costen te helpen dragen, dat wij des een goet benoegen hebben solden.» Ende want wij dan nv, doir vlitige ende ernstlijke veruolge van uwen gedeputierden, die zwoene ende vrede aengenomen hebben, als wij ongetwijuelte sijn, v van uwen gedeputierden voirs. waill aengebracht zij, wie waill ons ende onser lantschappen aen dese zijde der IJsulen, die in etzlijken articulen te nae gait, hebben ons nochtans, v te lieue ende den vreden te guede, dair june gegeuen. Ende want wij dan tot voirstant ende bescherm

onser ondersaten grote merckelijke swaere costen gedaen hebben, die ons allene te dragen te zwair vallen soudē, ende oick soe wij onse lant aen die zijde der IJsulen jn gueden vreden doen onderhouden hebben, begeren wij zeer guetlijke gij ons nv die voirs. gedaene costen nae uwen toesegeen willen helpen dragen. Ende wes wij ons nv soe dair op tot v versien sullen, begeren wij dair van bij desen vnsen boeden uwe guetlijke toenerlatige bescreuen antwoerd. Onse Heer Got zij mit v. Gegeuen jn onsen stat van Deunter, opten dach jn ... (1), anno etc. XJ^o.

Get. STROIAES.

Verder waren wij willens ende der meninge, als wij oick noch sijn, ons aen die zijde der IJsulen te voegen, dan is sulx verbleuen, vermits last die dijeke hyer thants wesende, als wij houden gij wt uwen gedeputierden waill verstaen hebben, dat noch waill omtrijnt twaelf dagen vertrecken will; dat wij v soe inden besten tkennen geuen. Datum.

Opschrift: *Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht* (2).

Deel B. 349, 350.

N°. 538. *De bisschop van Utrecht antwoordt aan de 3 staten van Utrecht, dat hij, na afloop der dagvaard in de zaak van Koevorden, naar het Neder Sticht hoopt terug te keeren.*

Van Goits gnaden Frederich, bisschop tUtrecht, geboren marggreue van Baden.

Erbaren, lieuen vriende. Vwer schriben vns nw gedaen, dar jnne ghij vnder anderen aen vns noch begeren, wij vns soe geringe moegelicke is alldair jn vnse landt voegen solten, off vnse conclusie ende consent vollkomen ouerschieken solden tot voertgangk der wtsettinge etc., willen ghij van den allre ersten die costen van Couoerden, ende dair nae vnse ende vwe meeste haestige lasten wt rechten laten, sonder jnne vallen etc., hebben wij allet te gueden maten verstanden, ende geuen v hierop guetlicke te kennen, dat wij thent hier toe allen vnsen vermoegelicken vlijte nyet gespart hebben, omme vnse gescheffde alhier ten eynde te voederen, soe dat wij wail gehopet hadden sulcx voer dese kerstmisse alles gedaen solde wesen, meer die handel van Couoerden heft vns des jn voel saeken verhinderinge gedaen, soe dat wij noch een principaell dachfaert alhier verschriuen doen hebben, als opten XIJ^{en} dage deser tegenwoordigen maende Januarij, dair vns ende vnsen landen alhier groot ende mercklicks aen gelegen is, ende die wij noch wt verwachten moeten; dan soe halde dieselue dachfaert gehouden ende vns dan enichsijns moegelicke is, bedencken wij vns alsdan, mitter hulpe Goides, sonder eenich langer vertueuen jn vnse lande alldair te voegen, ende all dingen tot waiffaert derseluen te helpen voederen; wellicx wij v alsoe wt gueder meyninge nyet hebben willen verholden. Godt sij mit v. Gegeuen jn vnsen sloet Voltenho, op V^{en} dage Januario, anno etc. XIJ^o.

Get. HOSZ.

Opschrift: *als voren.*

Deel D. 387.

N°. 539. *Gort van Leck, drost op den huize Kranendonk, aan Frederik, heer van IJselstein. Verzoek tot betaling zijner manschappen en om toevoer van het noodig krijgsmaterieel.*

Welgheboeren, gen. lieue heer. Uwer g. gelieuen te weten, mijch uwer gnader gescreuen hadden

(1) De dagtekening is in dezen brief oningevuld gelaten.

(2) Daar de opschriften der brieven aan de staten van Utrecht gerigt, allen bijna eensluitend sijn, heeft de uitgever gemeend, zich deze vereenvoudiging in het vervolg te kunnen veroorloven, welke ook zal in acht genomen worden bij de overige doorgaans zeer omslagtige opschriften, voor zoo verre dit zonder naadeel geschieden kan.

aengaende der betalinghen vanden knechten, dat mijch uwer gnaden die vyt solde rijchten vnde betalen, soe bidde jc uwer gnaden, dat alsoe voeghen wilt, dat sij betaelt weerden; want sij gherne gelt hedden ende sij in haer derde maent sijn, want ic van mijnen heren van Assouwen, noch van mijnen jongen heren nyet en verneme, soe en weet ic nyemants aen te roepen dan uwe gnaden, om die betalinghe vanden knechten. Voert gelieuet uwer gnaden te weten, dat die dorpen weder op nywets gebrantscat hebben, met namen die van Buel XIJ weecken, die van Zouendonck XXIIJ weecken, die van Maerheze thien weecken, voertaen Dorren, Asten, Lyrop, Luymel, Bercheyck ende Weerde hebben alte saemen ghebrantscat. Soe lieue gen. heren mercken uwe gnaden wel, dat ic sorchgelijck sijt. Soe hebben uwe gnaden mijch ghescreuen, dat ic doe als een guet man, ende bewaer zijre gnaden huys; daer aen en hebben uwe gnaden ghenen twiuele, jc heb mijn eere lieuer dan uwer gnaden guet, jc sul uwer gnaden huys bewaren mijnen tijt, wilt Got, off men sal mijch doet daer aff draeghen, daer aen en hebben uwer gnaden ghene twiuele. Uwer gnaden weten wel, dat ic mer soeuen knechten opt huys en heb, vnde jch vnd mijn knecht vnd portier ende weecker, maecten tsamen elff persoenen, hedde jch noch drie busschen schutten tot den anderen knechten, soe wil ic mijch, wilt God, behelpen. Uwer gnaden willen schrijuen aen meyster Jan den cock, dat mij laet volghen een deel haecbusschen, cruyt vnde vier ofte vijff haeckbusschen. Voert belieuet (uwe) gnaden te weten, naest dyen dat ic van nijmants en vernemen van mijnen heren van Assouwen noch van mijnen jongen heren, soe willen uwe gnaden mijch schrijuen, hoe voele uwer gnaden den knechten wil hebben ghegeuen ter maent tot den cost, wes uwer gnaden mijch daer off schrijuen, mach ich hon voerhalden, wiem dan belieuet te dienen mach blyuen, off wiem des nyet en belieuet, mach ich ander in die stede krijghen, ende betalen die ghene, die nyet bliuen en willen, vanden gelde dat uwer gnaden mijch beweesen hebben aen Maes Dockens, soe verre uwer gnaden dat alsoe belieuen sal, dat ic die knechten van dien gelde betaele. Voert, lieue gen. heren, soe wes men mijch doet van busschen ende cruyde ende anders, ende jc niet en behoeue opt huys, salmen alijt weeder opt huys vijnden, als mijn tijt om u. Lieue gnadighe heer, hier aff een bescreuen antwoordt, op dat ic mij alijt daer nae weet te richten. Niet meer. Godt gespaere uwer gnaden langhe gesont. Gescreuen op Cranendonck, des dinxtdaechs nae sunte Appelonien dach, (11 Febr.) anno etc. XIJ^o.

Lieue gnadighe heer, uwe gnaden hebben wij gescreuen, dat uwer gnaden mijch mijn gelt leggen willen, soe bidde ic uwer gnaden daer nyet in en willen laten vallen; want uwer gnaden mijch orloff ghegeuen hebben, soe ben ic noch te jonck stil te sitten, soe moet ich enen anderen heren suecken.

Get. GORT VAN LECK DROSSET 2°. KRANONCK.

Opschrift: Den edelen ende welgheboeren heren, Frederich van Egmont, greue van Bueren, heren tot IJsselsteyn, tot Leerdamme ende tot Craendonck etc., mijnen gen. lieuen heren.

Archief van Buren.

N°. 540. *Verzoek van Floris, heer van IJsselstein, aan Maximiliaan en Karel van Oostenrijk, dat aan hunne mandementen, betreffende de betaling der soldijgelden, behoortlijk gevolg worde gegeven, opdat hij terugbekome de daarop voorgeschoten som, ter verkrijging waarvan hij zijne heerlijkheid van St. Maartensdijk heeft moeten aanspreken.*

A lempereur et mons^r.

Expose le s^r. d'Ysselstain, comme pour furnir au paiement des gens de guerre, ayans este soubz lui en vostre seruice a la garde et deffence des villes, places, lieux et frontiere de vostre pays

de Gheldres, pluseurs descharges et assignacions lui ont este cideuant baillies par messrs. de voz finances, comme jl pourra faire apparoir par certains mandemens de seurte, que luy en a este fait expedier, dont la copie du derrenier desd. mandemens est jcy attachee. Et combien que led. exposant, pensant que toutes jcelles descharges et assignacions sortiroient leur plain et entier effect aux jours et termes y contenuz, fist vendicion, comme est notoire achacun, de la somme de mil liures par chascun an sur la terre et seignourie de S^{ie}. Martinsdijcke, au rachat du denier seze et des deniers en precedans, en contenta lesd. gendarmes et les tira tant a ceste cause que autrement hors de voz pais y estans lors pour le recouurement de leurd. payement, et acause que jceulx deniers ne pouoient entierement furnir a jcelui payement, led. exposant a baillie lesd. descharges ausd. gendarmes, en leur promettant suyant lesd. lettres de seurte, que aux jours de l'expiration dicelles naura faulte des sommes y contenues, et autrement aduenant, comme fait a presumer, lesd. gendarmes trouueroient moyen de retourner en vosd. pays ou pourroient aduenir de grans foulles, dommaiges et interestz aux subgectz, neantmoins ja soit que le terme daucunes de ses descharges et assignacions est escheu, et pour quelque diligence que led. exposant a sceu faire et faire faire vers mess^{rs}. de vosd. finances, jl na sceu, ne ne sct paruenir au recouurement de ses deniers, qui tourne aud. exposant a tresgrant dommaige et interest. Ces choses considerees, mesmement le bon vouloir quil vous a demonstre, en faisant vendicion de ses biens pour le payement de vosd. gendarmes, jl plaise a vous, mes tresredoubtez s^{rs}., ordonner expressement a mess^{rs}. Rolant de Feure, vostre tresorier general, et autres de vosd. finances que toutes lesd. descharges, baillants audit exposant desia expirees, les faire sortir leur effect, suyant la promesse que en a este faite au dit exposant, et que toutes autres quil peut auoir ne soient retardees ne achoppees de leurs termes, ainsi les faire sortir, et autrement led. exposant sera gaste et destruit, et que pis es, est fait acroire que par lesd. gendarmes sera recouure les deniers a eulx deuz sur voz pays et subgectz au tresgrant esclandre de vous mesd. tres redoubtez s^{rs}.. Dont pour a ce obuyer led. exposant vous supplie y remedier et vous ferez bien; requérant led. exposant le faire contenter de sa pension de X^eL par mois, qui luy est deue pour le terme de quatre mois, ou len faire baillier bonne assignacion a brief terme.

Copie.

Maximilian, par la grace de Dieu esleu empereur tousiours Auguste, roy de Germanie, de Hongrie, de Dalmacie, de Croacie etc., et Charles, par la mesme grace archiducz dAustrie, prince dEspagne, de deux Cecilles, de Jherusalem etc., ducz de Bourg^{ne}. de Lothr., de Brabant, de Stier, de Carinte, de Carmole, de Lembourg, de Lucembourg et de Gheldres, contes de Flandres, de Hasbourg, de Tirol, dArtois, de Bourg^{ne}., palatins et de Haynn., lantgraues dElsate, princes de Zwaues, marquis de Burgauw et du Saint Empire, de Hollande, de Zellande, de Ferrette, de Kibourg, de Namur et de Zuytphen contes, seigneurs de Frise, des Marches de Selauonie, de Portenauw, de Salms et de Malines, a tous ceulx, qui ces presentes lettres verront, salut. Comme nostre ame et feal cousin et gouverneur de Gheldres, mess^{rs}. Florys dEgmonde, josne s^r. dYsselstain, nous ait presentement expose et remonstre, que par appointment, nagaires fait avec lui de tout ce que luy pouoit estre deu, tant acause de sa pension de seize cens liures du pris de XL gros de nostre monnoye de Flandres, la liure par an de son plat de dix liures par jour, et dautres cinq cens liures par mois derrenierementalui ottroyees comme des gaiges et souldees des gens de guerre de cheual et de piet, par lui entretenuz en nostre seruice en nostre ville dArnhem et autres lieux et places de noz pais et duche de Gheldres et

Brabant jusques au derrenier jour de Feurier derrenier passe, jcelles parties montans a grandes et excessives sommes de deniers, nous lui ayons, par laduis et deliberacion de nostre treschiere et tresamee fille de nous empereur, dame et tante de nous Charles, larchiducesse d'Austrice, ducesse et contesse de Bourg^{ne}., douagiere de Sauoie, des cheualiers de nostre ordre et des gens de nostre prime conseil de noz finances estans les elle, ordonne, ottroye et accorde pour et en lieu de tout le deu, par lui pretendu a la cause dite, prendre et auoir de nous pour vne fois la somme de cinquante cinq mille liures dud. prix de quarante gros la liure, assauoir: dix mil liures comptant, autres cinq mil liures en dedens le XXe de ce present mois de Mars, et de la reste, montant quarante mil liures, le faire appointier et assigner par pluseurs liures de descharge de nostre ame et feal conseillier et receueur general de toutes nosd. finances, Jehan Micault; lesquelles lui auons fait baillier et deliurer aceste fin sur pluseurs de noz receueurs commil soussuyt, assauoir: sur nostre ame et feal conseillier et receueur general de noz demaine et aydes de Flandres, Lieuin de Potelsberghe, et les deniers de sa recepte venans du premier aide, que nous sera accorde en nostred. pais de Flandres, et le terme de Noel prouchain venant de la somme de IJ^m l. Jtem encores sur ce mesme terme dautres IIIJ^m l. Jtem encores sur le mesme ayde et le terme saint Jeh. XVe quatorze de VJ^m l., et sur le terme de Noel ensi. oudit an XVe quatorze dautres VJ^m l. Jtem sur Andrien Andries, nostre rentmaistre de Bewester Schelt en Zellande, et les deniers de sa recepte du premier aide, qui nous sera accorde en nostred. pais de Zellande, et le premier terme dud. ayde IJ^m l. Jtem sur le second terme dautres IJ^m l., et sur le IJ^o terme aussi dautres IJ^m l. Jtem sur Pietre vander Moelen, nostre rentmaistre de Beoister Schelt, et les deniers de sa recepte ven. dudit premier aide et les trois termes dicelui par egale porcion IIIJ^m l. Jtem sur Bertrañ de Fynes, receueur de noz aides de Haynnau et le premier aide, qui nous sera acorde en nostre pais de Haynn. et a Valenciennes, et le terme de Noel prouchain venant quinze cens treze de IJ^m l. Jtem sur le terme de saint Jehan quinze cens quatorze dautres IJ^m l., et sur le terme de Noel ensuyant oudit an XVe quatorze de XIJ^o IIIJ^oVIJ l. VIJ s. VJ d. Jtem sur Jaques de Themseke, receueur de noz aydes de Lille et les deniers de sa recepte ven. du premier aide, que nous sera accorde par ceulx de noz villes et chastellenies de Lille, Douay et Orchies, et le terme de Noel XVe treze XVe l. Jtem sur le terme St. Jehan XVe quatorze dautres XVe l., et sur le terme de Noel ensuyant oudit an encores dautres XVe l. Jtem sur Nicolas Riffart, nostre receueur general des demaine et aydes de Namur et les deniers de sa recepte venant dudit premier ayde et ledit terme de Noel XVe treze de VIIJ^o l. Jtem sur le terme de saint Jehan XV^eXIIJ, dautres VIIJ^o l., et sur le terme de Noel apres ensuyant IXe l. Toutes les decharges dessusd. faisans mencion en deniers paieiz a nostredit cousin dYsselstain, tant moins dudit appointment de LV^m l., et par vne autre descharge leuee sur Jehan de Meerbeke, nostre rentmaistre de Brabant ou quartier dAnuers, et les deniers de sa recepte dud. premier aide et le terme de Noel, XVe treze pour deniers paieiz a ceulx de Ghelre en laquit de nostredit cousin dYsselstain de VIJ^o XIJ l. XIJ s. VJ d., reuenans les parties dessusdites ensamble a lad. somme de XL mille liures des pris et monnaye que dessus. En nous requirant led. s^r. dYsselstain, le asseurer de son paiement dicelle somme et faire entretenir, fournir et acomplir lesd. assignacions et descharges aux termes selon et par la maniere que dessus est declaire, sauoir; faisons que nous ce considere, jnclinans fauorablement a la supplicacion et requeste dud. s^r. dYsselstain, nostre cousin, veullans vser de bonne foy enuers lui, et le asseurer de son paiement de lad. somme de XL mil liures, nous a jcelui s^r. dYsselstain, pour ces causes et autres a ce nous mouuans et par laduis de nostred. fille et tante et desd. de noz finances estans lez elle, auons promis et

promettons par ces presentes de bonne foy et en paroles dempeneur et de princes, que de lad. somme de XL^m l. des pris et monn. que dessus par nous a lui deue, comme dit est, nous le ferons entierement paier et contenter aux termes contenuz es lettres de descharge de nostred. receueur general des finances dessus mencionnees, et aceste fin ferons sortir jcelles lettres et assignacions leur plain et entier effect et touchier les parties dessusd. et estas de nosd. receueurs, sans pour raison daucun affaire, que nous puist ou pourroit suruenir ciapres, ne pour quelque cause ou occasion que ce soit, souffrir ne permettre, que jcelles lettres et assignacions soient rompues, reculees et retardees en aucune maniere, et se par importunite, jnaduertence ou autrement, en faisant les estas de nosd. receueurs lesd. descharges ou aucunes dicelles estoient obmises et royees esd. estas ou autrement postposees et reculees, nous voulons quelles y soient remises et passees et allouees en jceulx estas, sans aucun contredit ou difficulte. Ordonnons en mandement a noz amez et feaulx les presidens et gens de noz grant et priue consaulx, president et gens de noz comptes a Lille, Bruxelles et la Haye, ausd. de noz finances, a noz receueurs dessusd. et atous noz autres justiciers et officiers, ciu ce peut et pourra touchier et regarder, et a chascun deulx endroit soy et se comme a lui appartendra, que de noz presente grace, accord et promesse et de tout le contenu en cesd. presentes selon et par le maniere que dit est, jlz facent, seuffrent et laissent nostred. cousin dYsselstain plainement et paisiblement joyr et vser, cessans tous contrediz et empechemens. Mandons enoultre ausd. de noz comptes a Lille, Bruxelles et la Haye, que es comptes, que noz receueurs auant ditz rendront pardeuant eulx a cause de leursd. receptes et entremises, jlz leur passent et allouent en despen. et achascun deulx en son endroit les sommes et parties, quilz auront ainsi paiees a jcelui nostre cousin, sans aucun contredit ou difficulte, par rapportant avec cesd. presentes ou coppie autentique dicelles les lettres de descharge de nostre receueur general des finances dessus mencionnees tant seullement, car ainsi nous plaist jl, non obstant quilzconques ordonnances, restrictions, mandemens au defiances a ce contraires. En tesmoing de ce nous auons fait mettre nostre sel aces presentes. Donne en nostre ville de Malines, le IIIe jour de Mars lan de grace mil cinq cens et douze, et des regnes de nous empereur, assauoir: decelui de Germanie, le XXVIe et de Hongrie etc. le XXIIe. Et soubz le ploy desd. lettres auoit escript: Per jmperator Marg^{ta}. Et sur led. ploye: Par lempereur et monsr. larchiduc, le conte de Nassou, les s^{rs}. de Chieures et de Berghes, conseilliers et gouverneurs, mess^o Rolant de Feure, cheualier thesorier general des finances et autres presens. Ainsi signe: Haneton. Et au dos dicelles lettres: les gouverneurs, conseilliers et tresorier general des demaine ex finances de lempereur et de monsr. larchiduc dAustrice, prince dEspagne etc., consentant, entant que en eulx est, que le contenu aublanc de ces presentes soit furny et acomply selon et par la forme et maniere que mesd s^{rs}. le veullent et mandent estre fait par jcelles. Escrip soubz les seings manuels de ... (1) deulx le VIe jour de Mars, lan mil cinq cens et douze. Ainsi signe: R. Feure.

Archief van Buron.

N°. 541. *De gedeputeerden der 3 staten van Utrecht, ter dagvaard te Mechelen tegen den heer van IJsselstein, geven aan hunne lastgevers verslag van den uitslag dier bijeenkomst en van hunne verdere verrigtingen in deze en andere zaken.*

Weerdige, edele, hoichgeleerde, eerbaere ende vrome, wijse, voirsichtige, bijzondere lieue heren ende guede vrunde. Onses beueels ende scickinge zijn uwe weerdicheyden, edelheyden ende

(1) In het handschrift was deze plaats opengelaten.

liefden genoech indechtich. Die rade ende vrunde ons gen. heren ende wij zijn op manendach
 lestleden nae middach tot Mechelen gecomen mijt sampt den weerdigen heren deken van Loenen.
 Die cancellier van Brabant tot verscrijuen onser genediger vrouwen js des woensdages daer nae
 tegens den auont deser voirs. zaken oirsake oick hier comen. Zoe dan van wegen des greuen van
 Bueren, Wouter van Baexen, Aelbert van Egmond ende h. Vullinck, capellaen, ende van wegen
 heer Floris, die heer van Batenborch ende Prieselichouen ende een aduocaet hier gecomen zijn,
 ende die heeren voirs. nyet in persone, hebben die arbiters, als die cancellier ende deken van
 Loenen voirs., ons audientie gedaen bij beueell onser gen^{ter} vrouwen op donredach lestleden smor-
 gens tot acht vren, daer die voirs. deputeerde van Bueren ende IJselsteyn, eermen ter propo-
 sitionen comen mochte, exception delatorie ende wtwegen voirnamen, om nyet jnder principael sake
 te comen, als onder anderen te weten, vander dachfaiert opten schaden nae jnganck des bestantz
 geschiet etc., ende als vanden gevangen, die de Gelresche vingen, doe zij Herderwijck jn cregen,
 mijt meer ongeboirlickes voirncmen, als wij jn onser wedercompste, wil God, all weder verclaren
 zellen. En want wij dan hier op te drie vren weder ter audientien quamen, ende bij verclaren
 vanden arbiters, meyster Herman Hagen, raedt, ende van wegen ons gen. heren van Vtrecht mijt
 ons ende wij tsamentlicke mijt hem eendrachtelicken, om onse zaken nyet te verscheyden, alle clach-
 ten ons gen. heren ende onser aller geestelick ende weerlick yerst montlick ende oick scriftelicken
 gedaen hebben, zoe hebben die voirs. wederparthien ten laetsten daer off copie genomen ende
 sdages daer nae oick haeren clachten scriftelicken bij gebracht, daer op wij nv jn airbeyt zijn te
 refellieren ende ter antwoerden op manendach toecomende, als zij oick jnsgelijcken wederom doen
 zellen, op onzes gen. heren ende onser aller clachten; willen oick onser gen^{te}. vrouwe ende die
 andere arbiters voirs., nae dien zij ons guetelicken aller zijden, clachten, wederclachten, antwoirde,
 bescheyt, reden ende gelegentheyt der zaken aldus jnt corste verhoert zullen hebben, beairbeyden
 om van als ons jn vruntschappen te verlijcken, zoe verre moegelick zij, off anders alsdan voirt die
 zake nae rechte laten tracteren ende termineren doen, nae vervolgen des tractaetz, desmen aldus
 beyden zijden consenteert heeft. Soe dan onse beueell van v dus geweest is, begheren wij des nyette-
 min gij ons sulcker meyninge jn vruntschappen te laten verhoeren, die voirs. gebreken ende toe
 termineren scriftelicken noch weder aen scriuen doen om sulcx der wederparthie te verthonen, oft
 van noode werden mocht, soe die tijt des vervolges jn vruntschappen verlopen ende verbij gegaen
 js. Voert hebben wij als vander dachfaert tot Scoenhouen onser gen^{ter} vrouwe scriften jnden wege
 vercregen, die wij uwen werdicheyden ende liefden ouersicken, ende soe daer dan noch gebreken
 geboren als opter borgeren goeden te bergen ende van beletten, die geschien ende voirgenomen
 werden tot Schoenhoven, Dordrecht ende Oudewater ende anders, zijn wij jn vervolch, hoepende
 sulex toe verscaffene, die onse voirt aen des verdrach zellen moegen hebben; zellen oick vander
 dachfaiert te beteyckene, om die scaden naden bestande te slichtene vervolch doen, als ons des best
 goet geduncken zell. Aldus aengemerct wij suss ouerwech wel XL persoinen jn getale weren,
 grote ontallicke oncosten gehadt hebben ende armoede, ende wij hier in groten getalte als tot
 XXXIIII persoinen toe zijn, ende soe alle dinck dier js, ende grote kosten doen ende noch een
 deels dagen noetelicken doen zellen moeten, om een goit eynde te verbeyden aller deser gebreken
 ende zaken, soe moeten uwe w. ende liefden ons noch ten yersten ouersicken ten minsten IIe
 r. g., op (dat), als onse zake verscaft, bij hulpe Goeds Almechtich, zellen moegen wesen jn maten voirs.,
 wij onser aller eer bewaren moegen, ende wij hier nyet en bliuen liggen tot grote kosten ende
 confusie om gebreck van gelde, als wij ons des vertrouwen ende tot uwer werdicheyden ende
 liefden versien sonder jnnevalen. Dat geuen wij aldus jnden besten the kennen uwer w. ende

liefden, die God Almechtich behueden will, bewaren ende gespaeren, welfarende, zalich ende gezondt. Gescreuen tot Mechelen, op saterdach nae Jnuocaut VJ^{en} Martij, anno XIJ^o.

Vwer aller goetwillige,

Deputeerde der drie staten Neder Stichts van Vtrecht
all tehant tot Mechelen ter dachfairs wesende.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel B. 353.

N°. 542. *Brief, waarbij de bisschop van Utrecht de rekening van zijn rentmeester Berend Uteneng, over de jaren 1510 en 1511, goedkeurt.*

Wij Frederick, van Godts genaden bisscop tUtrecht, geboren marckgraue van Baden, maken kondt allen luden, dat ons onse lieue ende getrouwen raedt ende rentmeister onses lants van Vtrecht, Berndt Utenenghe, goede besceyden reeckeninge ende bewijsinge gedaen heeft van allen opboeren ende uytgeuen, dat hij van onsen wegen van onsen rentampt onses lants van Vtrecht voers. opgebeurt en weder uytgegeuen heeft, beginnende op St. Willeboerts dach int jaer ons Heeren XV° X, ende weder eyndende op St. Willeboerts dach int jaer ons Heeren XV° XJ lestleden, welcke reeckeninge vanden jaere voers. bij onsen rade doorgesien, gehoort ende toegelaten, wij louen ende van weerden houden nae uytwijsinge der registeren ende rekenboecken ons dairvan overgeleuert, ende bekennen mit desen onsen brieff, dat ons onse rentmeester voers. dair aff guetlicken ende wel vernoegt, voldaan ende betaelt heeft. Waeromme wij onser rentmeester voers. quytgescholden hebben ende quytshelden mit desen onsen brieff voor ons ende voor onse nacomelingen, biscoppen tUtrecht, van den reeckeningen als voernoemt, ende vanden verleden jaren, ons des bedanckende gueder reeckeninge, bewijsinge ende betalinge, beheltlick ons vier hondert acht en tseuentich gulden current negentien stuyuers ende tien wit, ende acht ende veertich mudden, anderhalf spindt roggen, Vtersche mate, twe en twintich capoenen, ende twe en twintich hoenderen, die de voers. rentmeester ons in deze sijne reeckeninge sculdich blijft, ende die hij ons in sijne reeckeninge van den toecomenden jare van onsen rentampt voers. bewijsen ende besceyden sal, dairtegens wij den voers. onsen rentmeester in deese reeckeninge sculdich gebleeuen sijn ende in sijne reeckeninge van dat toecomende jaer afcorten doen sullen, vijftien mudden ende drie scepel haver, Wijcksche mate. Alles sonder mate. In oirconde sbriefs mit onser hant geteyckent ende besegelt mit onsen segel. Gegheuen in onzen sloothe tot Duurstede, int jair ons Heeren XV° XIJ, opten lesten dach in Martio.

Volgens een afschrift van den heer J. J. Dodt van Flensburg.

N°. 543. *Het kapittel van den Dom te Utrecht aan Gerrit van Thoorn, deken van St. Pieter, en Johan Dedel, kanonnik van St. Marie te Utrecht, zijnde ter dagvaard te Brussel; over schade aan kerkelijke goederen toegebracht.*

Eersame, wijze, voersichtige, bijzondere, lieue heren ende goede vrunde. Wij gebieden ons hertelicken toe vwen liefden, den seluen wij vruntlicken te kennen geuen, dat onse schout, Ffrederick Jacobss, lestleden tot Schoenhouden ter dachfaert geweest is, ende bij gebracht heeft bij certificacien onser kercken schaden ende affgeboerden penningen, die ons geschiet zijn bouen ende na den bestande, gedragende omtrent bouen die hondert Phs. gulden, als vwe liefden well vernemen ende zien zellen in scriften ende certificacien dair van wesende bij meyster Jacob die voicht. Soe dan dair van desen schaden bij meyster Jacob vervolch gedaen zel werden, soe be-

geren wij guetelicken, dat vwe liefden soe veell doen willen ende bearbeyden van onsen wegen aen meyster Jacob voers., ende anders, dat onse affgeboerde penningen ende schaden voers., desen staten jn affkortinge gekeert zellen moegen werden dess ghenen dese onse staten bij auertueren noch sellen moegen ten afteren comen, om die zijden op te richten, op dat wij sus onse schaden hier weder vanden staten verrichtinge sellen moegen weruen, als wij des ende alles well ganselicken vertrouwen tot vwen eersamen liefden, die God Almechtich verhueden will, ende gesparen, wel-farende ende zalich ende gesont. Gescreuen tUtrecht, opten IIJ^{en} dach May, anno XIJ^o.

Domdeken ende capittellen ten Doem tUtrecht.

Opschrift: Aan meyster Gherijt van Thoorn, doctoer, deken tsant Peters, ende meyster Johan Dedell, canonick tsint Marien tUtrecht, althant wesende te Brussell ter dachfait.

Deel A. 569.

N°. 544. *De ridderschap en steden van Overijssel aan de 3 staten van Utrecht, over de bezegeling van het te Vollenhoven tusschen het Over- en Neder Sticht onderling gesloten verbond. Zie brief N°. 547.*

Weerdigen, edelen ende walgeboren, erberen ende vromen, ersamen ende wijsen heren ende vrende. Vwer liefden scriuen beroerende die benottelinge des verbonts ende aliancien, latest bij den hochweerdigen, hoechgeboren fursten, onsen gnedigen lieuen heren van Vtrecht tot Vullenhoe gemaect, hebben wij guetlick verstaen, ende wolden dair op gheerne onse vrende to capittel hebben gesant, dan om mennichfoldige lasten ende dachfaerden, die wij thantz op verscheiden steden hyr omtrent holden moten, konnen wij die besendinge tesser tijt nyet bekomen; willen daer omme vwe edelheyden ende samende liefden ons sulx nyet verkeren noch afnemen jn qwaet. Ende voegen vwen liefden vorder ter guetlicker antwort, dat wij mit onsen gnedigen lieuen heren ende vwen edelheyden ende samenden liefden dat verbant ende aliancie na vermogen der benottelinge, latest bij vwen ende onsen vrenden verraempt mit onsen gnedigen heren ende lantfursten hant onderteikent, na alle sijnen jnneholde jngaen ende vullenkomelick belieuen, ende vertrouwen an Got, dat an onser zijden alsulx getruwelick achteruollicht ende gehouden werden sal. Willen vwe edelheyden ende samende liefden daer omme die breue na der benottelinge onuertachlich doen maken, ende van vwen edelheyden ende liefden ende onsen gnedigen lieuen to voeren besegelt ons to senden, sullen wij hijt doen jngelijcken, ende wederomme doen senden besegelt. Van weggen der ritterschap van Sallant sullen segelen Adolph van Rechteren, heer tot Almelo, Adolph van Rutenberge, van weggen slants van Twente, Adriaen van Rede ende Reynalt van Couerden, van weggen des lants van Vullenhoe, Herman van Ijselmoden ende Henrich Haghen. Ende want die tijt cort is, kennen wij sus haestlich van weggen slantz van Drenthe die namen nyet bekomen, ende machmen daer voer in albo vacuum staen laten, om die namen daerna daer mede to jnsereren. Waer wij anders wille bewijzen mogen vwen edelheyden, weerdighen, erberen ende ersamen liefden, sullen wij ons getruwelick mit guten herten bewijzen, die seluen Got Almechtich voer onwille gesont bewaren wil. Gescreuen den XV^{en} dach in Junio, anno XIJ^o, onder tsecret segel der stadt Deunter, die wij hijt to sament gebrucken.

Ritterschap ende steden van Ouerijssel, alse van Sallant, Twente ende Vullenhoe, Deunter, Campen ende Swolle.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel B. 354.

N°. 545. *De ridderschap en steden van Overijsel aan Gerrit van Thoorn, deken van St. Pieter, ter dier zake.*

Weerdighe ende hoechgeleerte heer, bijsonders gude vrent. Wij hebben doen scriuen an die staten aldair, so dat wij consenteren in die aliancie ende verbont bij onsen gnedigen heren benotelt ende onderteikent, als vwe liefden wal vernemende werden. Begheeren hijr omme guetlick, dat vwe liefden den brief van desen onsen boden ontfangen ende to capittel, oft anders als vwen liefden guetduncken sal, presenteren ende van onser alre wegghen montlick tendes onsen scriften consenteren in dat verbant ende aliancie, sodat bij onsen gueden lieuen heren lateste beteikent is, dat willen wij tanderen tijden gerne verschulden tegens vwe liefden, die Got Almechtich gesont bewaren wil. Gescreuen den donredach na Viti, (17 Junij) anno XIJ°, onder tsecret seal der stadt Deunter, des wij hijr to sament gebruecken.

Ritterschap ende steden der landen van Ouerijsell.

Opschrift: Aan meester Ghereyt ten Toerne, deken tsanct Peter tUtrecht.

Deel B. 355.

N°. 546. *De bisschop van Utrecht aan de ridderschap en stad van Utrecht, ter dier zake.*

Van Goits gnaden Frederich, bisschop tUtrijcht, geboren marckgreue uan Baden.

Erbare, lieue vrunde. Soe ghij opte notulen bij vns geteykent, aengaende tverbant ende aliancie capittel generail doen verscrijuen hebben op en satersdach naistkomende, begerende an vns omme eyntlicke dair op te sluyten, the vorderen ende dien nae the gaen, sonder meer jne-uallens dat wij in eigner personen, indient ons gelegen weer, aldair komen, anders yemant van vnsen reden mijsampt den gedeputierden van vnser ritterschap ende steden deser landen, oft enige volmechtichde vrunde, oft vnsen vollen consent schrijfflicke aen v inden capittel ouer schicken wolden etc. Soe, lieue vrunde, en kunnen wij op dese tijt, vermits mercklicken groiten onleden aldair seluest nijcht komen, noich oick yemant vanden vnsen schicken, dan sijndt to vreden; gheuen oick vnsen consent dair tho, vermitz desen dat op sulcke notule, als wij geteykent hebben, gesloten ende dair op die brieue in sulcker formen geexpedyert werden, die wij dan gherne besloten willen, als wij verstaen vnsen ritterschap ende stede an deser zijde tdoene oick willich sijndt. Wij v inden besten tkennen gheuen. Godt zij mit v. Gegeuen in vnsen sloite Vollenhoe, den XVIIJ^{en} dach in Junio, anno etc. duodecimo.

Get. H. HUNDEBEKE.

Deel B. 356:

Opschrift: Aan de ridderschap en stad van Utrecht.

N°. 547. *De bisschop van Utrecht, de ridderschap van het Over- en Neder Sticht, de steden Utrecht, Amersfoort, Reenen, Wijk bij Duurstede, Deventer, Kampen en Zwolle, verbinden zich tot onderlinge hulp en bescherming, met instandhouding van alle tractaten tusschen hen of hunne voorzaten gesloten.*

Frederick, van Goits genaden bisschop tUtrecht, geboeren marckgraue van Baden, ende wij gemeyn ritterschap aen beyden zijden der IJselen, ende wij burgermeesters, scepenen ende rade der stadt ende steden hier na bescreuen als: aen dese zijde van Vtrecht, van Amersfoerdt, van Renen ende van Wijk, ende aen gheen zijde Deunter, Campen ende Zwolle mitten cleynen steden aldair, maken kondt allen luyden voer ons ende onser alre nacomelingen. Want ons, onsen Gestichte, ecclesie aen beyden zijden der IJselen, ritterschap, stadt ende steden voers. onsen boreren ende ondersaten, oick beyden zijden der IJselen voers., vele gewalts, onrechts, schaden

ende ouerlastes te water ende te lande jn voertijden geschiet is ende noch dagelix geschiet, dair sulcke weer ende wederstant nyet jnne gedaen wert alse well noet geweest hadde ende dat well meer mochte geschien, soe zijn wij, om dat te bet te verhueden, mit goeden versinne well bedocht, ende mit beraden moede malck mitten anderen samentlicke voer ons ende alle onse nacomelingen ten ewigen dagen toe, omme oerber ende nutticheit des gemeyns Gestichts, gunstelicke ouer een gedragen sulcke punten ende voirwairden, alse hier na beschreuen staen: Inden yersten, dat wij bisscop, ritterschap, stadt ende steden voers. ende alle onse nacomelingen alle tractaten, bij ons oft onsen voervaderen mit enigen forsten, heren ende lantschappen gemaect ende opgericht, jn all hoerer volre macht onderhouden sellen, die jn hoer weerden bliuen ende durch tghen wij nv onderlinge ouerdragen werden jn ghenen punten noch articulen gecrenct wesen, mer sulcke tractaten altijt nagegaen zellen werden, ende jn geval off ons die tractaten bijden voers. heren, forsten, lantschappen oft enich van hem feytelicken ende geweltlicken gebroken ende na hoeren verdragen nyet gehalden oft nagegaen en werden, dat wij alsdan weder sulcke gewelders ende vredebrekers ons vuegen, houden, dragen ende vervolch doen zellen mit malcanderen jn maten als hier nae bescreuen staen zell. Jtem om dan dese goede onderlinge vruntschap te hebben ende te onderhouden, soe sellen de raden van ons Ffrederick, nv bisscop ende jn toecomenden tijden onse nacomelingen, bisscopen tUtrecht, aen dese zijde der IJselen woenachtich ende gegoet, ende die raide aen gheen zijden der IJselen woenachtich ende gegoet, jn allen deses onses Gestichts ende lantsaken altijt voertaen samentlicken raden tot allen onses lants welvaeren, des wij Frederick, bisscop tUtrecht, ende onse nacomelingen, soe dickwijll wij ende zij des vermaent werden zellen, ende onse staten van beyden zijden der IJselen goetduncken sall, toe laten ende gheen weygeringe doen en sellen. Jtem soe sellen onse ende des Gestichts staten van beyden zijden der IJselen voers., alle jaers voertaen jnder maent Junij eens bij hoeren deputierden bij een comen, die yerste reyze tUtrecht ende danderde reyze Ouerijsell jn enich der drie steden, ende soe voert van jaer te jaer, ende elck alsoe sijn boerte bijden anderen bijcomen doen ende communicatie te halten van allen lantsaten ende gebreken, die dan zijn off aenstaende zellen moegen wesen, ende den dach sulcx bijcomens sullen zij, diet zijn boerte is thjcomen te doen, den anderen ter goeder tijt bijnnen der maent voer schriftelicken verwittigen, dair dat yerste bijcomen jn Junio naistkomende off wesen zell, ende selmen oick gehouden wesen aen allen zijden sulcke bijcomen well meermaell siaers te doen, na dat die tijt ende saicken dat eysschen sellen. Jtem geboertet dan hier en bouen, dat van deser tijt voert yemant waer, die ons Ffrederick, bisscop tUtrecht, ende onsen nacomelingen, bisscopen tUtrecht, oft enich van ons, onser ecclesie, ritterschap, stadt ende steden voerscr., onse borgeren off ondersaten van beyden zijden der IJselen veronrechte, gewelt dede oft goet ende haue namen jn eniger wijs, dat is te weten, off ons Ffrederich, bisscop tUtrecht, off onsen nacomelingen voerscr., gewelt oft onrecht geschiede als voers. is, ende ons ende onse nacomelingen bij versuecke van ons seluen ofte hem aenden ghenen, die ons ofte onse nacomelingen dit gedaen hadde, ofte die men billick dair omme versoucken zoude, geen bescheyt wedervæeren en mochte, soe souden wij off onse nacomelingen dat toenen off doen toenen onsen ecclesie van Vtrecht ende onsen staten aen beyden zijden der IJselen, ende die souden dan voert all te hant dair om arbeyden ende van hoeren raide ende vrunden oft mit brieuen ende boden dair omme wt seynden aenden ghenen, daer des noet waer, off diemen billick dair omme versuecken zoude, omme te besien off zij ons off onse nacomelingen, bisscopen jnder tijt, te bescheide ende te rusten helpen konden; ende konden zij dan des nyet gedoen bijnnen drie weken oft ceure maent ten lancksten, zoe zoude onse ridderschap ende stadt van Vtrecht, ende anders

onse steden aen beyden zijden voerscr., mit ons off onsen nacomelingen binnen drie weken off eenre maent ten lancksten dair naestvolgende mit allen onsen landen, riddersen, knechten, luyden ende ondersaten beyder zijden der IJselen vijande worden der gheenre off dies, dair wij dat vervolch op gedaen hadden als voers. is, ende helpen ons samentlicken elck van ons ende van hem malcanderen mit all onser ende hoer machten, ende dat sell wesen te water ende te lande, nadien dattet noot is, duerende dat oorloge all wt. Ende waert dat onser ecclesie, ritterschap, stadt ende onsen steden van beyder zijden der IJselen voers. ofte hoer enich bijsonder geweldt ofte onrechte geschiede, dair hem bij versuecke van hem seluen vanden ghenen, die hem dat gedaen hadden off diemen billick dairomme versuecken soude, gheen bescheyt off wedervaeren en mochte, zoe zouden zijt, die dat gebreck hadden, toenen off doen toenen ons Ffrederick nv ende onsen nacomelingen, bisscopen tUtrecht, ende den anderen ecclesien van Vtrecht, ritterschap, stadt ende steden beyder zijden voers., ende soe zouden wij, onse nacomelingen ende die andere voers. rechte voert dair om arbeiden, ende onse ende hoer vriende off onse ende hoer brieue mit onsen off hoeren boden seynden te versueken als voers. is; ende en konden wij die ecclesie, ritterschap, stadt ofte steden ende nacomelingen enichs van ons, die aldus jnden gebreken weeren, mit gunste nyet to bescheyde ende te rusten helpen noch gecomen binnen drie weken of eenre maent ten lancksten, soe souden wij Ffrederick, bisscop tUtrecht, ende nae ons onse nacomelingen sonder vertoch een generaell capittell doen leggen ende dair selfs bijcomen ende dat vervolgen binnen eenre maent off sess weecken ten lancksten off als wij dair en binnen suelste konnen, ende sellen oick binnen der seluer tijt onse vervolch doen Ouerijsell opter maelstadt ter Nyerbruggen, ende die ghene, die jne gebreken zijn, sullen comen off hoer vrunden senden jn dat capittell generaell ende op die maelstadt ter Nyerbruggen oft op plaitzen dair toe bequaem wesende, elck tot zijne tijt, also behoerlick is, alsoe te toenen ons ende onse nacomelingen ofte onsen geschichte ende der ecclesie van Vtrecht, riddere ende knape ende stede vanden lande aen beyder zijden voers., elken op zijne stadt, alsoe aen dese zijde jnt capittell ten Doem, ende Ouerijsell ter Nyerbruggen etc., sulcke gebreke als hem van geweldt ende onrecht geschiet zijn, ende begheeren van ons ende hemluden troest, rait ende hulpe; ende als dese voers. tijt vanden verfolge omgecomen is, soe sellen wij Ffrederick, bisscop tUtrecht, ende onse nacomelingen mit alle lande, riddere, knechte, luyden ende ondersaten, ende wij, ridderschap, stadt ende steden voers., samentlicken rechtevoert sonder vertreck vijande werden der geenre off des gheens, dair dat vervolch op gedaen waer, ende weren ons samentlicken dair tegens ende sulcke geweldt wederstaen mit gansen trouwen, mit all onser macht ende elcx van ons te water ende te lande, dat oorloge all wt, elck op sijns selfs cost, gewijn ende verlies, doch die costen elck dair van te dragen, na sulcker ordinantien als dan bij ons sementlicke voir jnganck der veden gevonden ende geordineert worden sall. Ende waert dat een rijdende off een reysende oorloge geviell te water oft te lande, aen welcker zijde der IJselen dattet wair, dair sellen wij Frederick, bisscop tUtrecht, ende onse nacomelingen, ende wij ridderschap, stadt ende steden voers. ons alijt toe besaten mit allen vlijte, alsoe wij haestelicxste konnen, mit hulpe van reysingen luyden ende van perden, te lande ofte te water, mit sulcke reetscap alsoe dair toe behoert, trouwelicken dair bij te comen, onse vijande te wederstane na onser alre macht, elcx op sijns selfs cost, gewijn ende verlies, ende soude enich besit ofte leger vallen aen eniger zijde der IJselen, soe souden wij malcanderen dien last vanden cost helpen dragen, ende dat besaten mit redelicken dingen, soe datmen doen ende herden mach, ende dair na soudmen wedersaten van gewijn ende verlies van gevangen ende van reysiger ende ruerender hauen, all na aduenant soe ons, ende smentlicken dat aentreffen sell; ende waert dat yemant tegen ons Frederick, bisscop tUtrecht, ende

onse nacomelingen, oick onse kercke ende onser goidshuysen ouer beyde zijde der IJselen goeder ende Gestichts heerlicheit aentaste off aenvenge, roeff, brant ofte gewelt dede, ende oick waert dat ons Vrederick, bisscop tUtrecht, ende onse nacomelingen oft onse ecclesie aen beyder zijde der IJselen, ritterschap, stadt ende steden jnselijcken ofte onser enich bijzonder erghent onversien gewelt toequame, dair wij haestelicken wederstant off verhalinge op doen mochten ende mosten eer wij beraet hadden, ende die saicken dat alsoe eysten, dat wij tvoers. vervolch dair op nyet gedoen konden, vermoegens allen anderen tractaten voergeruert ende oick jn maten deser ouerdrachten ende verbandes, soe sellen wij alsulcke gewelt dan moegen weeren, keeren ende wederstaen, ende oick sulcke gewelds ende vijanden handtdadigen ende onse ende der onser goet vervolgen ende mit gewelds wederhalen ende straffen, sonder dat wij voerder jn oerloge treden sellen mit wederwraeck tegen heren, forsten, landen ende luyden, ten waer yerst alsdan vervolch gedaen weer naden ouder tractaten, dair die stadt grijpen ende anders in maten deser tegenwoerdiger ouerdrachten ende verbants, ende jndien ons ende den beschadichden dan gheen bescheyt wedervaeren en sell moegen van sulcke gewelds, soe sullen wij dan ende na sulcken vervolch ende nyet eer gehouden wesen, gemeynlicken malck den anderen dair jnne bijstandich wesen, ende vijant werden der genen off der gheenre dair dat tegens te doen waer, ende helpen malck den anderen dat wtdragen ten eynden toe; ende gevielt datter ten oirloge quaem, soe en souden wij Ffrederick, nv ende onse naecomelingen, bisscopen tUtrecht, ende wij ritterschap, stadt ende steden aen beyden zijden der IJsell voers. gheen bestant, zoene ende vruntschap noch geloue, desen verbande ende ouerdrachte te hijnder aengaan noch maken die een buten den andren; ende waert oick dattet ten oerloge quame ende dat oerloge tot eniger redelicker ende bescheidelicker zoene mochte comen, soe welcker van ons Ffrederick nv ofte onse nacomelingen, jnder tijt bisscopen tUtrecht; ofte vander ridderschap, stadt ende steden aen beyder zijden voers. dat aenginge, die en soude dat nyet vereen willen, ende hij soude hem dair jnne te bescheiden setten te zoenen bij ons anderen, dair dat oerloge nyet op off doer en weer geresen. Voert zijn voerwaarden, wairt sake dat tusschen ons Frederick nv ende onsen nacomelingen, jn elcker tijt bisscopen tUtrecht, off onser enich van ons ritterschap, stadt ende steden beyder zijden voers. enige segelinge gevielt jn desen voers. wege off jn anderen enigen punten desen verbande ofte ouerdrachte aenruerende, des zouden wij alentlick bescheyts ende reden bliuen aen die ander, dien die schelinge minste aenruerende wair, ende wes die dair jn ouerdroegen ende voer tbeste vonden, dat souden die ander volgen ende dair na voert vaeren. Jtem en sellen oeck onse staten van beyden zijden der IJselen, jn haeren preuilegien, rechten ende ouden heercomen, vrijheiden ende lantbrieue, die zij van ons Ffrederick, bisscop tUtrecht, hebben ende van onsen voervaderen gehadt hebben, bij deser ouerdrachte ofte verbant nyet vercort noch verminret wesen, mer sellen hem elcx die sie sijn, oick geestelicken ende weerlicken, doechtlicken onderhouden ende doen onderhouden, ende hem sulcx alle ongekrenct ende sonder alle jndracht nagaan; ende en sellen wij Frederick nv bisscop tUtrecht, ende onse nacomelingen ende wij allen anderen voers. ende onse nacomelingen, soe wij nv mit ghenen heren, forsten, landen noch luyden aliancie noch verbant en hebben, oick ons oft yemant van ons tot eniger tijt aliancieeren, verbijnden deen buten den anderen desen verbande ende ouerdrachte te hinder oft ter contrarie jn eniger wijs, dan sinte Mertijns palen bescudden ende bescermen, ende ons allen dair jn bewijsen, als goede sinte Mertijns voerstanders ende sinte Mertijns mannen, mit ganser trouwicheyt ende gelouen, als wij van natuerlicks verbande schuldich sijn te dien. Ende wij alle voerscr. hebben gelooft ende louen vastelicken mit desen onsen brieue, alle dese punten ende elck dair off bijzonder malcanderen vast, stade, onverbrekelick ende geloiflick

te houden, ende elck den anderen gunstelick ten besten te keren ende na te gaen, sonder enigerhande argelist. Ende dat verbant ende ouerdracht sell jngaen op datum des briefs, ende dueren voer ons ende allen onsen nacomelingen ten ewigen dagen toe. Ende deser briuen sijn thien, dair wij Ffrederick, bisschop tUtrecht, ene, onse ridderschap aen dese ende geenre zijden der IJselen elcx enen, ende oick onse stadt van Vtrecht ende steden Amersfoerdt, Renen, Wijck, Deunter, Campen ende Zwolle elcx enen aff hebben. In oerkonde des soe hebben wij Ffrederick, bisschop, voer ons ende alle onsen nacomelingen onsen, ende wij Johan, heer tot Montfoert etc., Johan van Zulen van Nyevelt, ritters, Johan van Renes van Wuluen, Gerijt van Zulen van Nyevelt, Steuen van Zulen ende Eerst van IJsendoren, ouer ons seluen ende, ter beden ouer ende van wegen der gemeen ridderschap aen dese zijde der IJselen ende allen onsen ende hoeren nacomelingen, onsen, ende wij Adolph van Rechteren, Johan van Voerst, Adolff van Rutenberge, Adriaen van Rede, Reynalt van Coeuorden, Herman van IJselmo(n)den, Henrick Hagen . . . (1) ouer ons seluen ende ter beden ende van wegen des gemeen ridderschap aen dander zijde der IJselen, der landen van Zallant, van Twenthe, van Vollenhoe ende van Drenthe, ende allen onsen ende hoeren nacomelingen, onsen, ende wij burgermeesters, scepenen ende rade der stadt van Vtrecht, onser stadt, ende voert wij burgermeesteren, scepenen ende rade der steden Amersfoerdt, Renen ende Wijck aen dese, ende Deunter, Campen ende Zwolle ouer dander sijde der IJselen, voer ons ende ouer den anderen cleynen steden aldair, oick voer ons ende allen ende hoeren nacomelingen, onser steden zegelen aen desen brieff doen hangen. Gegeuen tUtrecht, jnt jair ons Heren dusent vijf hondert ende twaleff, opten negentienden dach jnder maent Junio.

Voorzien met 21 uithangende geheel ongeschonden zegels in rood en bruin was, zijnde 2 zegelen te loor gegaan.

Archief der stad Utrecht, serie van charters 1511—1520.

N°. 548. *Burg., schep. en raad der stad Hoorn aan het kapittel van den Dom en den proost van West-Friesland. Klagte over knevelarij van den deken m^r. Otto.*

Eerbare, wijze ende voirsichtige heeren, wij gebieden ons hertelijcken tot v, zoe wij meeste vermogen. Ende uwe eerbairheden sal gelieuen te weten, hoe dat wij wel te vollen gevisiteert ende doirgesien hebben uwen brief aen ons gesandt, gedateert den tienden dach deser jegenwoirdiger maent, inhoudende onder anderen, dat uwe eerbairheden zeer vervreemden ende niet en konen gelouen, hoe ende in wat manieren wij ons verstoutten mogen bij openbare wtroepinghe ende publicacie alhier vanden stadthuus binnen uwe gheestelicke jurisdictie doen publiceren ende wt roepen voor den volcke, mits lastende onsen poirteren ende ingesetenen den deeckene te geuen van eenen absolucie van heymelijcke trouwe, negen boddragere ende eenen boddragere voir zijn notario, of payment dair goet voer wesende sonder meer, vp peyne ende verbeurte van drie pont, nae vermogen sekere priuilegien, die wij dair van hebben gegunt ende gegeven bij wijlen onse doirluchtigen ende hoichgeboren prince, saliger memorie etc., gemerckt oeck dat wij eerst ende al voren schuldich hadden geweest an v te schriuen, die saecke mits volcommen informacie nae inhoud ende forme vanden seluen uwen brief, soe is nu wair, als salige meester Luydolf van Veen, doemdeecken etc., laeste voir zijn doot bij ons wesende alhier binnen die stede van Hoorne, wij clachtelijcken bij hem gecomen zijn, aduerterende vanden grooten abuysen ende nieuwicheden dagelijcks bij meester Otto, onsen deecken, voort gestelt, mits afnemende onsen poirteren ende ingesetenen van eleke alsulcke absolucie ses ende twintich stuers een gouden gulden, ende van

(1) Hier was eene vrij ruime plaats opengelaten.

anderen zaicken grootelijcken meer dan van recht wegen behoirt, ten eynde dat de selue meester Otto bij monde van salige meester Luydolf van Veen, doemdecken etc. voirn., in onse precensie gelast is geweest, onsen poirteren ende ingesetenen te nemen zoe zij van rechts wegen schuldich zijn, sonder meer, nauolgende andere deeckene voir hem geweest, die van elcke alsulcke absolutie te nemen ende te ontfangen plagen negen boddragers van huere porcie ende een boddrager vanden notario. Oeck onlanx voirleden, zoe is deselue deecken bij uwe eerbairheden beuolen bij sekere brieue, wair aff wij die cotype v hier inne jegenwoirdelijcken gesloeten ouerseynen, onsen poirteren ende ingesetenen te laten blijuen in hueren ouden gewointen, sonder ongewoentlijke schattinge vp hem luyden te doen. Desen al niet jegenstaende heeft de voirs. meester Otto ghelieft, daghelijcks noch voorder ende meerder te procederen mit sijnen abuysen ende onbehoirlijcken schattingen, sonder enichsins dair jnne gestraft te willen wesen, dwelcke men niet langer en behoeren alzoe te laten ouer te lijden, sonder dair jnne te remedeeeren behoirlijke prouisie, gemerckt oeck dat wij onsen poirteren ende ingesetenen schuldich zijn voir te staen in hueren rechte, mits oeck beschermende ons priuilegien tot conseruacien van onsen eede. Dus eyst dat wij, desen angemerckt ende wt zekeren groote abusien ende ongewoentlijke schattingen, bij selue onse deecken tot veele ende diuerssche tijden op ende ouer onse poirteren ende ingesetenen voort gestelt, die als nu te vele zijn te schrijuen, ende nae beloops tijts zeer corttelijck int openbare wel blijcken zullen, ende na vermogen onser priuilegien, hebben onsen poirteren ende ingesetenen bij openbare publicacie gelast ende beuolen te doene als voren, op peyne dair jnne voirclairt ende begrepen, sonder enige preiuditie deser uwer gheestelijcken jurisdictie. Aldus, eerbare, wijze ende voirsichtige heeren, gemerckt dat wij staen mede onder uwe geestelijke jurisdictie, dairom behoeren uwe eerbairheden ons defenderen van allen onwoentlijcken schattinge ende anderen, die men onsen poirteren ende ingesetenen bouen recht ende redene alsus zouden willen eysschen ende afnemen; wij willen des ghaerne weder omme verschulden, dat kenne Godt Almachtich, die v eerbare, wijze ende voirsichtige heeren wil sparen salich ende gesont. Gescreuen den XIII^{en} dach Septembris, anno XVe ende twaleff.

Burgermeesteren, schepenen ende rade der stede van Hoorne.

Opschrift: Aan den deken en het kapittel van den Dom en den proost van West-Friesland.

Deel A. 571.

N°. 549. *Burg., schep. en raad der stad Hoorn aan het kapittel van den Dom en den proost van West-Friesland, ter dier zake.*

Eerbare ende wijze goede vrunden. Uwen brieff ons nu geseynt, jnhoudende, hoe dat meister Otto, onse deken van West Vrieslant, uwen borgeren ende ingesetenen dagelicx scattende soude wesen jn absolutien te geuen van heymelicken hijlicken etc., van hem meer gelts nemende dan sij den seluen deken sculdich sijn, na vermogen zekere uwen priuilegien, die houdende sijn dat men van elcke alsulcke absolutie niet meer geuen sal dan IX boddragers den deken ende enen bodd. den not., ende dat oec nye gheen andere dekenen die voirden voirsr. meester Otto geweest sijn, meer dan sulcke X bodd. voir hen ende den not. te nemen plagen, begerende dair om wij oen voirg. onsen deken alsoe onderwijsen wouden, dat hij uwen borgeren alsoe ombesat wil laten. Jtem mit vorderen jnhouden desseluen briefs, hebben wij guetlick ontfangen ende redelic verstaen, ende geuen dair op inden besten te kennen, dat wij den voirg. onsen deken mit brenger van desen scrijuen, dat hij v ende vwen poirters ende ingesetenen jn hueren ouden gewoenten late ende gheen ongewoentlike scattinge en doe, want wij hem des niet henghen en willen, seyndende hem copie des voirsr. uwes briefs, op dat hij onss een antwoirde dair op scrijue, jndien dat hij hem ver-

meet enichs rechts te hebben anders te doen dan vve briue wtwijst, want wij v ende enen yegelicken jn sijnen rechte ende goede oude gewoenten laten ende onderhouden willen hebben. Onse Heer Got sij mit v. Gegeuen tUtrecht onder tsignet onss doemdekens, des wij samentlick hier jnne gebruycken, op sinte Pontiaens dach (19 Nov.), anno XVe ende sess. Et sic habetur subscriptum: Doemdeken ende capittell der kercken ten Doem tUtrecht, proist van West Vrieslant, get. M. Keyen. Et talis est superscriptio: Eerbaeren ende wijsen burgermeesteren der stadt van Hoirn, onsen bijsunderen goede vrunden.

Collacionata et diligenter examinata est presens copia et concordat in suo originali de verbo ad verbum, quod ego Johannes f. Jo. Sijmonis de Hoirn publicus sac. jmperiali auctoritate notarius omnibus et sing. interesse haben., manu et nomine meis solitis et consuetis certifico.

Deel A. 572.

N°. 550. *Burg., schep. en raad der stad Hoorn aan het kapittel van den Dom te Utrecht en den proost van West-Friesland, ter dier zake.*

Eerbare, wijse ende voirsichtige heeren. Alsoe uwe vruntlijke begeren es te hebben copij wt ende van onse priuilegien etc., mitsgaders informatie bij articulen in geschrijfte gespecificceert vanden abusen ende nieuheden, tot veele ende diuerssche tijden alhier binnen uwe geestelijke jurisdictie bij meester Otto, deecken van West Vrieslant, voort ende opgesteld ende genomen die visitacie, dair aff uwe eerbairheeden bij middele tijden bij behoerlijke prouisie dair jnne remederen soudent, sulcks als noot, recht ende redenen vermogen soudent. Wair op uwe eerbairheden gelieuen sal te wetene ende verstaen, al es wair dat wij niet schuldich en zijn de voirs. meester Otto te accuseren ende belasten van zaecken als bouen, wij nochtans tot conseruacie van onsen eede behoeren de selue onsen poirteren, poirterssen ende jnwoeneren bij goede remedie voir te staen in hueren rechte, hemlyuden beschermende van alsulcke jnuiurien, mits oeck verhoedende andere jnconuenienten die nauolgende tijden geoersaeckt zoudent mogen warden. Schrijuen dair omme jegenwoirdelijcken ende bij desen ouerseyndende cotype, mitsgaders sekere articulen spreckende opten voirs. meester Otto, tot dien eynde dat, deliberacie hier jnne ende op gehadt, gij sekere uwe commissarijzen hairwairwairts ouer jn doir dese lande sult moegen seynden, indient uwe eerbairheden alzoe gelieft, ende onderstaende ende vernemende die wairheyte hier aff men sal beviynden veele andere grooter ende meerder zaecken ende abusen comende tot accusacie ende laste van de voirs. deecken. Aldus, eerbare, wijse ende voirsijchtige heeren, hier jnne doende zulcks als uwe goede ende geestelijke raet gedragen sal, begeren wij nietemin uwe beschreuen antwoirt bij brenger sbriefs, ons dair nae voirts te mogen rechten ende voirsien van deselue uwe eerbairheden, die Gode Almachtich wil sparen salich ende gesont. Geschreuen den VJ^{en} dach jn Octobri, anno XVe twaleff.

Die burgermeesteren, schepenen ende rade der stede van Hoorne.

Opschrift: Aan den deken en het kapittel van den Dom te Utrecht en den proost van West-Friesland,

Deel A. 573.

N°. 551. *Artikulen, geraempt jegens meester Otto, deecken van West-Vrieslant, omme hem te belasten voirden heeren vanden capittelle tUtrecht.*

Eerst zoe es de voirs. meester Otto inobedient geweest tcapittelle tUtrecht, als blijcken

II.

6

mach bij sekere brieven wesende in handen vanden burgermeesteren der stede van Hoorne, welke inobediencie ende jegestal bij den voirs. deecken gedaen es tot dien eynde, omme commotie te maecken binnen der stede van Hoorne. Jtem tot andere tijden als meester Jan Diert vicecureyt of den zijnen anuarende ende beginnende den dienste Gods, ende staende de voirs. meester Otto bijden hoech outair es van dair gegaen langs doir die kercke, omme de gemeente te commoueren ende te trecken tot alsulcks mede te doen. Jtem heeft oeck mitten anderen priesteren zijn absolucie genomen vanden penningen den gemene memorien toebehorende, welke penningen gegeuen waren tot Gods dienste, dair mede te doen ende renten dair mede te koopen, gelijk huer predecessoirs gedaen hadden, van welke abusen meester Otto thoofst geweest es. Ende ouermits dat die penningen dair van niet en behoirden genomen te wesen, zijn zekere priesteren geweest penitentia ducti, hebben de voirs. penningen huer porcie bedraghende weder omme gerestitueert. Oeck es wair, dat Sijmen Pietersz. onse mede poirter heeft mits simpele fornicacie bij eenen wedue een kunt gesussiteert, wair van de voirs. deecken heeft hem willen corrigeren, jegens priuilegien ende goede oude vsantien der stede van Hoorne, wair omme de voirs. Sijmen Pietersz. clachtich geweest es voirden stadthouder van Hollant ende rade van dien, omme hier inne prouisie te hebben jegens de voirs. deecken, dwelcke hij alzoe vercregen heeft, wair doir de voirs. deecken afgelaten heeft zijn leuen lanck gedurende; ende als nu de voirs. Sijmon Pieterss. gesturuen was, heeft de voirs. deecken dat doode lichaem doen arresteren binnen thuus, gemerckt dat de kijnderen van dien huers rechts niet en verstonden, begeerden oeck dat doode lichaem van hueren vader geaerdte te hebben, heeft de selue deecken hemluyden aegenomen thien phs. gulden ende afgedwongen. Jtem Sijmen Meelijss. van Amsterdam, begerende te procederen ad ordines, es gecommen binnen Hoorne, voirsoeckende aen de voirs. deecken omme te hebben een tijtel voir hem seluen, dwelcke hem alzoe gegeuen ende gegunt es geweest bijden voirs. deecken, nemende dair aff vijff of ses Rijnse gulden, ende gemerckt dat de selue titel vals was, zoe es hij niet geordonneert ende grootelijcken dair inne bedrogen, ten eynde dat hij heeft moeten reysen tot Romem, omme aldair zijn ordines tontfangen, ende want de selue priester mits de voirs. tijtel niet geholpen es geweest, begerende dair omme restitucie vanden penningen, die hij den deecken dair voir betaelt hadde, zoe es wair, dat die deecken dit niet willen doende, heeft hier en bouen noch behouden tijtel mitten penningen. Jtem oeck zoe heeft hij dubbelt gelt genomen van een absolucie van een arm man, comende dair nae de selue deecken anden vrou heeft hij geseyt, »ziet suldi anden man comen, ghij moet mij heymelijcken geuen X st., ende dattet v man niet en weet.» Noch heeft onlanck voirleden meester Otto ontfangen een gouden gulden ende een phs. gulden van twe absolucien, hem seluer dair jnne verstoutende ende seyde jnt openbare, dat hij dat gedaen hadde tot versmaetheyt vanden burgermeesteren van Hoorne, dwelck zoe niet behoirt, gemerckt dat wij int sekere verstaen hebben, dat die poirters van Hairlem van elke alsulcke absolucie niet meer en gheuen dan tien st. Oeck zoe es de selue deecken van meynedicheyt ofte perfidie bevonden, mits datter voortijts voir zijn persone geappelleert es geweest van etc., dwelcke hij nochtans bij zijnen consciencie ende geschrifte ende bij ede van zijn clerck gecertificeert heeft niet geappelleert te weesen, des niet jegenstaende zoe es dair na getuycht bij seuen of acht goede mannen, die dair bij waren, datter geappelleert worde. Jtem in zaecken aengaende trou ende echt es die sentencie te voirsoecken anden heeren vanden capittle tUtrecht, twelcke mach blijcken in contrarie van an setten ende ofsetten tot des deeckens belieft, sonder die heeren voirs. dair op geaduerteert te weesen. Jtem Jacob Pieter Remkis es bijden deecken voirs. vanden eene anderen geset tot dat derde wijff toe. Jtem Gouert Jacobz. es geset van IJm Sijmens wedue sonder sentencie vanden

heeren, die hair nochtans trou bekende. Jtem Griet Claes Taets heeft hij geset an Heyn Arnssz. ende dair nae weder om gescheyden, ende elcks heeft althans een ander echt. Jtem van die institucie van Hauwerden, dwelck angaet die heeren van tcapittel, ende niemant anders. Van veele ende diuerse titulen gegeuen, dair die priester geen possessie van houden, ende dat doir middele vanden deecken etc. Noch excessen gedaen bijden deecken te Leeck ende te Oester Leeck.

Deel A. 574, 575.

N°. 552. *Burg., schep. en raden der steden Deventer, Kampen en Zwolle, aan de 3 staten van Utrecht, over de inneming van Koevorden door Roelof van Munster.*

Edell, weerde, erbere, vrome ende wijse heren, bijzonder guede vrende. Wij holden noch juwer edelheyt ende weerde lieffden jn gueder memorien vanden handell Roloffs van Munster, amptman toe Couarden te wesen plach hijr beuoenen van ons verstaen. Den nv de hoichweerdige, hoichgeboeren furst, bijsschop tUtrecht, onse gnedige lieue heer, ende desse lantscappe jn affganck zijns amptes eerlicken ende wall ende eyne groete somme baeuen zijne verschrijuinge vthgericht ende betaelt hebben, ende dat hij bijlick ghene redene op zijne gen. ende desse lande pretenderen en konde, ende alsoe mijt zijnen knechten nae Gronijngen gereyset, hefft deselue Roloff nochtans, onverwaert zijne eeren, de doch zeer cleyn ijs, tuschen dessen vrijgdach ende donredages nacht dat huys ende stadt Couarde mijt gewalder handt jngenamen ende dair op doetgeslagen Reynoldt van Couarde Wolterss. ende anderen des erberen Adolphs van Rechteren des nyen amptmans dieners op dat huys wesende, gewondt ende gevanghen, soe Adolph van Rechteren bij ons heren gen. toe Vollenhoe verschreuen was, ende holt dat huys, borch ende stadt alsoe jn zijne gewalt mijt krijchschen luden, niet anders dan oft hij des ende der Omlande een erfheer sij, gelijk hij sich bij tijden sijns amptes niet veell mijn bewesen hefft, ende ijs mijt alsulcker verrederye verhandelt ende jngenomen, vermijts dat hij jn tijden zijns amptes ende eedes bewantenisse seker blijnde lijnen onder dat water jnden borchgrauen gescheert hadde, dair mede hij ende zijne knechte sich auergegeuen hebben. Wair omme, lieue heeren ende guede vrende, wij v edelheyt ende weerde lieffden dijt aldus jn allen gueden gheuen toe kennen, jn sonderheyt nae bewantenisse v lieffden den Gestichte ende wij malckanderen toegedaen zijnnen, ons mijtten besten hijr jnne te helpen raden ende doen als v lieffden geerne hadden oft den ende der gelijken aldair geboeren mochte, om mijtten spoedelicksten mijddell ende weghe voer toe nemen des Roloffs boefflijck ende schentlick moetwijlich geweldt mechtich wedderstant geschee, ende alsoe mijtten sijnen werde mijs-handelt ende gestrafft, zij sulcker ende der gelijker lude een merck ende exempell jn ewecheyt moegen wesen, op dat de borch ende stadt Couarde mijtter Drenthen ende ander Omlande niet en werden getoegen ende verwijdet van sencte Marten ende den Gestichte van Vtrecht, wij bevruchten anders dorch de ghene, sich vorder mede menghen moegen, gescheyn mochte. Ende hoe wall wij dan des ende alles guedes een gantz volkomen betrouwen hebben, nochtans begeren wij een bescreuen troestlick toe verlaten antwoirdt tegenwoirdich, verschulden wij geerne jn gelijken ende merre saicken tegen v edelheyt ende weerde lieffden, de Godt jn salicheyt behoeden moet. Gescreuen onder dat secreet der stadt Zwolle, dat wij tesser tijt tsamentlick hijr jnne gebrueken, op sondach auont Luce euangeliste sanctj (17 Oct.), anno Domini etc. XIJ°.

Burgermeysteren, scepenen ende raede der stede Deunter, Campen ende Zwolle.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel B. 357.

N°. 553. *Burg., schep. en raden der steden Deventer, Kampen en Zwolle, aan de 3 staten van Utrecht, ter dier zake.*

Werdige, edelh., erber, gestrenge ende wijze heren, bijzonder gude vrende. Als v werde, edell ende vromme liefden onse vrende euermails dessen anstaende donredach ten generail ver-scheuene capitell begeren, dat stuck van Couarde angaende, hebben wij vrentlicke na vorder sbreues jnholt ontfangen ende verstaen, ende gheuen den seluen dair op ter guetlicker antwert; dat ho wall wij geenre menijnge gewest weeren, enijghe dijnge in dessen handell voer tonemen buthen voerraidt en mede todoen van v liefden, nochtans vermits gelegenheit der saeken, want Roloff van Munster voernam de Omlande van Couarde jn dijnecktall oft roff ende brant to leggene, gelijk hij deyls der naistgelegene gedaen hefft; oick bevruchtende bij vertreck van sturijnge sijns gewaldes, enijge heren ende oick anderen de boelder ende troestlicker mit den seluen menghen ende verdraeghen mochten, des wij. noch ter tijt onsekerlijken sijnnen, so ijs de hoichwerdige, hoichgeboeren ffurst, onse gen. leue heer van Vtrecht mit sijne ff. gen. lande Zallant, Twente ende Vollenho, ende ons auerdraegen van eyn seker getall van rutheren ende knechten, dat huys ende stadt Couarde voer dat ijrste ter stundt to bestallen mit geschut dair toe noedich ende denende, dat wij v werde ende vromme liefden in allen guden aldus gheuen to verstane, ons eyn geenen arghen to verkeren, wij desse ordinantie mijt sijn ff. gen. an desse zijde buten tegen-waerdicheit van v liefden aldus gemaickt hebben, soet selue neit anders dan bij kentlijcke noit-saeken ende reddenen vors. gescheit ijs; ende solden oick van gansen guden herten vnse vrende als eynre lude, oick na eysch der verbontlicker bewantnysse aldaer gerne schicken, dan ijs ons, kent Got, auerlandt te reyse, tselue thantz geenre wijss moegelijck noch doenlijken, ende oick de tijt to koert valt auer zee de omweghe te soeken. So ijs noch na als voer onse ernstlicke begeren ende versoeken, dat v liefden bedencken de gelegenheit ende gestalt der saeken, ende doen onsen gen. leuen heren sijne gen. lande ende ons tot beschermnysse senct Mertens palen alsol-cken beholp ende bijstandt, als v liefden wolden van desse zijde jn gelijken namails oft den ge-boren mochte to geschene; haepen, mit holp van Got, den seluen Roloff also to straffen, dat anderen namails eyn spegell van hem nemen, ende solx en der gelijken neit meer voernemen sollen, ende tot wat beholp men sijch entlicken hijr jne to v liefden verlathen sall moeghen, begeren wij v liefden ons bij uwen geschiekten vrenden opt ijrste den moegelijken ijs verbat-schappen wijllen, vermits sijn gen. ende de last oick an desse zijde sijnnen; dat wijllen, wij als gude vrende, so desse handell geen auerschrijuen ende vertreck lijden mach, gerne tot allen tijden jn gelijken ende meer verdenen tegens v, werdige edelh. ende vromme liefden, de Got in saligen leeuven lange behoeden moet. Gescreuen onder des stadt segell van Zwolle, wij sementlick om der saeke hijr to gebruiken, anno Domini etc. XIJ.

Burgermeesteren, schepenen ende rade der steede Deunter, Campen ende Zwolle.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap, stad en steden van Utrecht.

Deel B. 358.

N°. 554. *Burg., schep. en raden der steden Deventer, Kampen en Zwolle, aan de 3 staten van Utrecht, ter dier zake.*

Weerdige, edele ende walgebaeren heren, eirbere, vrome, eirsame ende wijze, bijsonders gude vrunde. Soe als wij den IX^{en} dach jn Julio verleden an vwen liefden scriuen deden, woe dat Roloff van Monster, doe dross. to Couerden, jnden lande van Drenthe, to Meppel een hues ende veste gebouwet hadde, daer verseenlicken doer was, dat ganse lant van Drenthe vanden

Gestichte toe ontvreemden, alle tegens verboth ende wille ons gnedigen lieuen heren van Vtricht ende deser alinger lantscappe, soe dat wij genoediget worden den wall ende veste om dat getijmer ende bouwinge dale to leggen; heft sich doe die voirg. Roloff jn sijnen moetwillen verboest, soe hie sijnen qwaden opsaet, alst nw schijnt, doer die veste bij hem gemaict nyet vullenbrengen heft mogen, mit wiheemschen knechten ende volcke, prouanden ende anders dat hies Couerden tegens sijnen eet, eer ende hogelofsten gesterckt, der meningen als men mit sijnen breuen bewijsen mach, dat selue hies to Couerden jn tijden sijns eetz ende amptz van sanct Marten tontfreemden, ende nyet tegenstaende dat wij ons verboden hebben alle sijns to seggens, reden ende rechtz voir onsen gnedigen lieuen heren, als onsen lantfurst, daer hie een geswaren dienre van was, heft hie nochtans sijnen ff. g. na mennichfoldigen versoek geweygert, dat hies to Couerden to apenen ende jn tdoene, daer wij doe vwe liefden op versocht hebben tot rade ende dade, om dat bij sanct Marten tlijuen; quam ons den XX^{ten} dach der seluer maent van vwen liefden ter antwort, woe dat bij reden ons g. h. jnt capittel generael tkennen gegeuen waer, dat Roloff solde hebben willen achteruolgen, dat to Gramsberge versproken waer, to wetten, dat vurs. hies in sijne gnaden handen te leueren, ende jnden dat sulx niet en gescheden, waren vwe liefden van meningen bij ons to schicken ende tdoene, alst behoeren solde etc. Soe, lieue heren ende vrende, heft na voellen dachfarden ende ansoecken ons gned. lieuen heren niet mogen geboeren, dat vurs. hies jn sijne gnaden handen thebben, maer dat den enen dach mit hem verdragen is gewest, heft hie des anderen dages ontvallen; doch is gekomen ten latest so veer, dat wij hem, bouen sijn summe die hie opten ampte liggende hadde, om hem meer dan mit reden to slijten, bouen VIJ oft VIIJ^e guld. gheuen hebt moten ende wal betalt; ende als hie vernomen heft, dat men hem bouen alle reden geuollicht heft, ende vanden huse ende ampte ontsat wolde hebben, heft hie, die wijle dat hie dat hies noch jnne hadde ende jn sijnen eet verbonden stont, mit sijnen hulpers jnder graften des huses Couerden onder waters die stacketten heymelick ontvest, ende daer anne ennige touwe gevest ende onder dat water gesenckt ende anders gemaict verborgen; ende als doe voert Adolph van Rechteren etc. mitten vurs. ampte verseen is worden ende dat hies heft jngenomen, ijs Roloff kortz dair na, veruolgende sijnen boesen oneerlicken opsett, bij nachtslapender tijt an die verborgen touwen gevallen en die stacketten nedergetagen, ende ijs so dat vurs. hies, bueten ennige redelicke tijcht oft tosage, verretelick weder jngenomen, ende een van Couerden dair op vermordet oft doetgeschaten, als wij dat nw latest jnt lange gescreuen hebben vwen liefden. Ende want ons dair nw ter antwort op kompt, dair op en tokomende wonsdage capittel generael verscreuen twesen, dair wij mede bij schicken solden, hadden wij sulx gerne gedaen; dan want onse gned. lieue heer van Vtricht, sijne gnaden ritterschap ende steden desser landen oeck dair op verscreuen heft, ende van noeden is, bij sijnen gnaden ende in desen landen, dair die gebreken sijn, dair jnne gesloten te weerden, bedunckt ons, dat tegenwoirdicheyt van onsen vrenden totten vurs. capittel vorder dan tot ontdeckinge der saken, des wij genoeg holden mit desen ende oick onse voirschrijften sonderlinx niet en sijn van noeden; ende en hebben oeck om mennichfoldige lasten ende cortheyt der tijt, die besendinge tesser tijt niet konnen bekomen, dat vwe weerdige, edele, eerbare ende eirsame liefden niet tot onwillen willen verkijren. Ende want Roloff van Monster dat vurs. hies geweltlick noch june heft, ende wth den huse bijnnen Groningen nyes gebouwet mit krude, bussen, vitalien en ander noettruft, so wij verstaen, meercklicken gestarct, ende dat lant van Drenthe, oeck een part van Zallandt wth Couorden tot dingtalen gelecht wort, tot verachtinge ons g. l. heren ende alle sanct Martens landen ende lueden, begeren wij mit andacht, dat vwe liefden vwe voirschrijfte achteruolgen, ende den groten scaden ende schanden,

homoet en geweld anseen, ende tot deser saken, sonder vertreck na den geholdenen capittel, so spodelich alst mogelicken is, vwe treflicke vulmechtige vrende mit vullenkomen macht, berade ende beuele hijr bij ons schicken, om den verreetlicken handell ende geweld sulck wederstant thelpn doen, dat alle menschen exempcl ende spegel dair anne nemen mogen, ende oeck gheen ander onraet, dorch vertreck vanden, tot vorderen afbroeck van sanct Martens palen dair jnne en valle, alst, God betert, jn anderen voir hen is gescheet. Hijr jnne doende, als vwe liefden liefhebbers sijnt van sanct Marten, ende willen, dat wij geerne wederomme willich sullen sijn, oft jn den lande aldair bij v sulx oft der gelijcken geboirden jn tokomenden tijden, dat doch God verhueden will; ende woe wall dat wij des na gelegenheytt vertruwen hebben, begerens nyet to mijn een toverlatige bescreuen antwort van vwen weerdigen, edelen, eirberen ende eirsamen liefden, die onse Heer Got Almechtich jn langen gesonden leuen voir onwille bewaren will. Gescreuen den XXXV^{ten} dach jn Octobrj, anno etc. duodecimo, onder tsecret segell der stadt Deunter, des wij hijr to sament gebruecken.

Burgermeesteren, scepenen ende rade der stede Deunter, Campen ende Swolle.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en steden des Neder Stichts.

Deel B. 359, 360.

N°. 555. *De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter dier zake.*

Van Goits gnaden Frederich, bisschop tUtrijcht, geboren marckgreue van Baden.

Eirbare lieue vrunde. Wij hebben guetlicke ontfangen uwe schrijffte, mijt copyen so vnse drie stede Deunter, Campen ende Swolle an v doen schrijuen hebben, berorende den vngeboirdelicken handel van Roloff van Munster, dair op ghij capittel generail tegen morgen, woensdach, doen verschrijuen hebben, begerende wij vnse rede mijtter gedeputierden vnser voirs. stede ten voirs. capittel senden, twelck wij gherne gedaen, dan vermits kortheytt der tijt, ende oick want wij gesteren auent alhyer bijnnen vnse stadt Zwolle gekomen, dair wij vnse ritterschap ende stede, opte voirs. sacke doen verschrijuen hebben, dairomme nycht bijbrengen kunnen, als gij tselue wth schrijfften vnser voirs. stede wail breyder verstaen hebben. Sus begeren wij ende versoecken v, als principael vnser Gestijchts litmaten, ghij de saeken inden voirs. capittel ripelicken ouerleggen, ter herten nemen ende dair jnne mede then besten helpen raiden ende daden willen, ende vns des uwe guede meyninge bij desen vnser boden ouersenden. Got sij mijt v. Gegeuen in vnser stadt Swolle, den XXVJ^{en} dach in Octobrj, anno etc. XIJ°

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel B. 361.

N°. 556. *De 3 staten van Utrecht aan de steden Deunter, Kampen en Zwol, ter dier zake.*

Erbare, wijze, vorsichtige, bijsonder goide vrunde. Soe wij op huden, date sbriefts, capittel general op uwer liefden schrijfften ende clachten berurende Coevorden, geholden hebben, daer dan onsen gen. lieuen heren ende uwer lieffden deputerde vrunden na onser vermeninge ende begerten niet comen, dan schrijfften zijre gen. ende uwer lieffden ons gepresenteert sijn, die wij in allen goeden oitmoedeliken ende vruntliken ontfangen ende redeliken wel verstaen hebben, soe wij dan na bewantenisse als goede sinte Mertens luden, ende oick insonderheit dess verbandes haluen cortelinx jnne gegaen mijt een anderen verbonden ende den Gesticht toe gedaen sijn, sijn wij, ritteren ende knapen ende vorts stadt ende steden bij consent der ecclesie eendrechtelicken ouercomen den verbande vors. ganselicken na willen gaen in desen handel, als wij alle gern zien zoude, ons we-

deromme geschien zoude, off ons herwerts ouer insgeliken gebreken aenquemen. Ende hebben op dese selue saken ende gebreken, om daervan eyntliken te sluten, weder capittel doen verschrijven op donredach nae Alre Heyligen dach, daer wij dan begeren, gij uwe raitsvrunden willen zeynden mijt sulken raet ende voerraem, als aldaer genomen sall wesen bij onsen gen. lieuen heeren ende forsten ende uwen liefden. Wij scriuen oick insgeliken aen onsen gen. heer, mede hoepende zijn g. alsdan zijnre g. raitsvrunden hier bij ons hebben 'sell, om die entlike conclusie te nemen; sonder meer vertreckes na eysche der saken, ende willen alsdan oick onse vrunden mijtten vrunden ons gen. heeren ende den uwen weder antwoord ouerschicken, indient van node is om mijt onsen gen. heren ende uwen lieffden oick sulkes handels haluen aldaer te sluten, daer toe zijch verlaten sellen mogen ganseliken uwe ersame vrome lieffde, die God Almechtich etc. onder tsignet dess doemdekens ende dess edelen heeren van Montfoirt ende der stadt van Vtrecht, opten XXVIJ^{en} dach Oct., anno XIIJ.

Prelaten ende capittelen der vijf goidshusen, ritteren ende knapen, stadt ende steden sNeder Stichts, als drie staten.

Concept.

Deel B. 362.

N°. 557. *De 3 staten van Utrecht aan den bisschop van Utrecht, ter dier zake.*

Erwerdige vader in God, hoichgeboeren vermoegende furst, gen. lieff heer. Wij scriuen den affgescheit desses capittels general huden gehalden, rurende vanden ouervall ende innemen dess huses Coeuerden mijt onser begerten ende vorderen meninge dess handelshaluen aenden drie steden uwer g. aldaer Querijssell, die ons sulke clachten int lanck aen doen scriuen hadden, als uwe f. g. zien zellen in copien hierinne gelacht, daer na wij vertruwen uwe g. sich oick vuegen zellen sonder innevallen, soe dese handell haest eyschet. Vorder, gen. lieff heer, hedden wij Godert die Coninck aen doen scriuen, om toesicht te willen hebben van Vredelant ende Apcoude, daer op scrijft hij ons weder, als uwe f. g. zien mogen zijne scrijfften hierinne gelacht. Waerom wij seer oitmoedeliken begeren, dat uwe f. g. dess vorder vorsichtigheit doen hebben willen na behoren, als wij ongetwijfelt verhoepen uwe f. wel doen zellen, die God Almechtich behoeden, wel bewaren ende gesparen welfarende, selich ende gesont etc.

Uwe f. g. oitmoedige, goetwillige prelaten etc.

Concept.

Deel B. 362.

N°. 558. *De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter dier zake.*

Van Goits gnaden Frederich, bisschop tUtrijcht, geboren marckgreue van Baden.

Eerbere, lieue vrunde. Wij sijndt ganser beraden ende van meyninge gewest, vp uwe begerte, vnse geschichte rede mijt den gedeputierden vnser steden Deunter, Campen ende Swolle, die wij ghemeint hadden hoer brieue, so tijtlicken als wij gecregen thebben, op donredach naistkomende aldair ten capittel generail thebben, omme in saeken ende gebreken vnse huys Couorden berorende eyntlicke te helpen sluyten, soe hebben sich doich vnser voirs. stede boden, als sij vns huyden te kennen gegeuen hebben, mijt uwer antwoordt so verlatet, dat sij die yerst ghesteren gecregen ende dair op als huyden bij vns gekomen sijndt, omme vander besendinge mijt vns the communiceren, ende is tselue derhaluen so verspadet, dat wij noich sij vermijts tijts cortheyt sulx bequaemelicken nijcht bijbrengen en kunnen. Wairomme wij an v guetlick begeren vns tselue nijcht in vngneden noich ander meyninge verkeren, mer euenwall inden voirs. saken die snelte eysschen ende gheyn vertreck lijden moegen, oick herwaerts ouergelegen sijndt, nae

vnsere ende vnsere steden voir ende nae begerten tbeste doen, ende also bewijzen willen, als ghij woldet v weder geschien solde, oft v derwaerts ouer jnsgelicken gebreken aenquemen, des ende alles gueden wij ons genslicken tot v verlaten, nyet tho mijn uwe wederscreuen antwoordt begerende, wair tho wij vns verlaten sullen moegen. Godt sij mijt v. Gegeuen in vnsere stad Zwolle, den IJ^{den} dach in Novembrj, anno etc. duodecimo.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: *Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.*

Deel D. 389.

N°. 559. *Frederik van Seldeneck, Berend Vten Enge en Berend Freyse van Dolre, aan de 3 staten van Utrecht, over het besetten der stad Reenen.*

Weerdige, edele, wailgeboeren, gestrenghe, eerbare ende vrome, eersame, wijse ende voirsichtige, bijsundere lieue heren ende guede vriende. Die stat van Renen schrijft nv aen ons, gelyck uwe w. e. en l. sien moegen jn desen jnnegelachter copien, dat wij den seluen soe juden besten te kennen geuen, zeer guetlijke begerende, uwe w. e. ende liefden dair jnne mitten besten communiceren ende raeden willen, Renen beseth moege werden, ende ons dair van uwer w. e. ende l. antwoordt scrijftelick laeten weten, omme onsen gened. heer oick dair nae dair van te moegen aduertieren. Onse Heer Got moit uwe weerdicheiden, edelheiden ende liefden altijd wailuarende bewaeren. Gegeuen tot Duersteden, vnder tsecret vnses g. h., wij ten saken gebrucken, vpten XVJ^{den} dach in Nouembrj, anno etc. XIJ^o.

Uwer w. e. ende liefden goetwillige Frederick van Seldeneck, des heiligen Roemschen rijcx erffkelremr. houemeister, Bernt Vten Enge, rentmeister, ende Bernt Freyse van Dolre, cast. etc.

Opschrift: *Aan de 3 staten van Utrecht.*

Deel A. 576.

N°. 560. *Het afschrift van den brief van de stad Reenen, luidt als volgt:*

Eerbare, vrome, wijse ende voirsichtige, bijsunder guede vriende. Wij geuen v jnden besten te kennen, als dat hij ons geweest zijn tot Renen seker raithurienden vanden furst van Gelre etc., ende hebben ons jnden besten tkennen gegeuen, woe dat sij van sekeren vrienden wairschuwinge hebben jnder wairheit, als dat die Bourgoen. hoir meninge js, om Renen te oueruallen ende jnne te nemen, ende hebben ons geboeden ruterer ende knechten jn te senden, om mede te bewaeren vnse stat. Aldus soe is onse begeren van v all te samen, als dat gij van stonden aen die clocke wilt laten slaen doir alle die ampten, omme die lantluden bij ons te comen, dat wij onse stat moegen bewaeren, ende hyer jnne doende dat beste ende v hijr jnne gelieuen sall, wij ons nae vuegen moegen, begeren wij v bescreuen antwoordt bij brenger sbrieffs. Onse lieue Heer Got zij mit v. Gescreuen des maendages nae tsant Mertijns dach jnden wijnter (15 Nov.), anno etc. XIJ^o.

Die stat Renen.

Deel A. 577.

N°. 561. *Burg., schep. en raden der steden Deventer, Kampen en Zwolle aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van de inneming van Koevorden door Roelof van Munster.*

Werde, edell., erber, gestrenghe ende wijse heren, besonder guede vrende. So v werde, edelliefden ons op vnse voerschriftte weder ter antwoordt doen schrijuen onder anderen, wo gij uwer liefden vrende treflick geschickt hebben, ende om mercklicke noitsaeken, jnden seluen briefff geroert, noch neit verdich hebben moeghen, begeren dair om, dat wij mit onsen gen. leuen

heren van Vtrecht den anevanck thants mit Couarde voer handen nemen, gans ende mit vlijtigen ernst achteruolch doen sonder jnuallen, wijllen v werde ende erber liefden, naden auerkoemen jnden capittel genoemen ende gheslaten bij consenct der eccleisien, mit onsen gen. leuen heren ende ons de kosten na aduenant troulijken na behoer ende bewantensise, om senct Mertens mantel heell to bliuen, helpen draegen ende vthrichten, mijt voerderen jnholt, hebben wij vrentlicken ende mit groten danck ontfangen. Ende achteruolghen mijt onsen gen. leuen heren hijr op uwer lieffden guetduncken, ende hebben jngenomen de stadt, ende dat huys voert belacht mit geschut ende anders dair tegens to werke gaende, ho sulx tot bekoemijnge des huses best denen sall, jn welcke handelinge degelix saeken vallen ende voerkomen, dair uwer lieffden geschichte bijwesen bij ons heren gen. ende ons nutte ende van groten noeden sijnnen, so begeren wij noch zeer vrentlicken dat v lieffden noch, na begerte onser voerschrijften, enijge van uwer lieffden vrende, sonder vorder vertreck, alhijr bij ons senden, om jnden vors. saeken tot eer ende walfort desser lande helpen raden ende handelen ten besten, des wij also genslijcken ons verseen ende vertrouwen tot de selue v werde ende edellieffden, de Got in salijgen voerspodijgen leuen bewaeren moet. Gescreuen onder segell der stadt Zwolle, op dijnxdach na senct Merten jnden wijnter (16 Nov.), anno Domini etc. XIJ°.

Burgermeesteren, schepenen ende raidt der steede Deunter, Campen ende Zwolle.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap, stad en steden des Neder Stichts.

Deel B. 363.

N°. 562. *De bisschop van Utrecht zendt aan de 3 staten van Utrecht de afschriften van zijne ontvangene brieven, in zake van Roelof van Munster.*

Van Gots gnaden Friderich, bisschop tUtrecht, geboeren marggraue van Baden.

Erbaren lieuen vriende. Alsoe wij v bijnnen cortuerleden dagen doen schriuen ende mede gesandt hebben copien van brieven, die der graue van Oest Vrieslant aen die beueelhebers jn vnsen belege voir Couorden ende andere gesandt hefft, alsoe sijnt vns noch nae der handt van vnsen amptman tot Couerden, Aloff van Rechteren, toegeschickt twee briefe, die Roloff van Munster an enige vnse vndersaten slants van Drenthe geschreuen hefft, dair van wij v copien hier jnne versloten senden, wij v jn den besten nyet hebben willen verholden, omme vns vwe guetduncken, wes hier op tautste ende beste gedaen sij, te kennen te geuen. Godt sij mit v. Gegeuen jn vnser stadt Swoll, opten VIJ dage in Decembrj, anno etc. duodecimo.

Get. hosz.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel D. 390.

N°. 563. *Afschrift van den brief van Adolf van Rechteren, amptman van Koevorden.*

Hoichweerdigen, doirluchtigen, vermoegenden fursten ende heren, hern Friderich, bisschop tUtrecht, geborn marggraue van Baden, mijnen gnedigsten lieuen heren, dienstlick gescreuen.

Hoichweerdige, doirluchtige, vermoegenden furst, gnedige heren. Hueden op desen dach, hebbe ick van den scholten van Rolde eynen brieff ontfangen, den Roloff van Munster dair gesandt hefft, hier jnne besloten, als v f. gnade siende werden. Hebbe ick waerachtige tijdinge, dat die greue van Oest Vrieslandt vergadderinge maket ende nijmpt alle die knechten aen, die hij kan criegen heymelicke, ende Roloff van Munster nijmpt oick opt blockhuys bijnnen Groeningen die knechten aen, die hier gelegen hebben, ende heymelicken ontghaen sijn. Sus befruchte jck mit sampt den frunden hier beueel heben(de), waert sake, dat v f. g. van stunden aen dair gheyn voerfangk, mit mandamenten ende anders, jnt landt van Drenthe schicken ende doen verbieden,

II.

dat nyemandts van Roloff van Munster sall scheidyden, so sall hij, binnen desen voirs. acht dagen ende tijt, bouen twee off drye duysent golden gulden schatten witten lande. Duchte mij ende den frunden wail geraeden, dat v f. gnade van stunden aen deden schicken aen den Weerdenbrass ommetrent XXV of XXX rutheren te perde, dair mede men Roloffs geweld doir sulcx wail kan behindern, dat hij jnt landt nyet kan tasten, soe Johan Hoet brenger sbriefs v f. gnaden, dem die seluige gelouen moegen, dat breyder ende beth wort seggen. Begere oetmoedelicken dat v f. gnade mit der selften hoeghe raede, ritterschap ende steden doen besprecken, voirnisse te vijnden, dat vwer gnaden landt van Drenthe ende vndersaten onbeschediget, beschut ende beschermpt te moegen blijuen, soe sie doch vwen f. gnade guetwillich die gelden van den ploch sijn opbrengen(de) ende anders doen als guede, gehorsam, guetwillich vndersathen schuldich sijnt, indien sie beschutzt werden ende beschermpt moegen blijuen. Oick duchte mij ende den frunden geraden, dat v f. g. thuyt tot Couorden mit funftich off sesstich gueder knechten, die landsaten sijnt, deden besetten, op dat dair gheen gebreck van den aenstaenden lasten jnne woerde komen; twelck allent jck ende die vriende v f. g. jn den besten ende tot gueder waernijugen tkennen geuen, der selften ick mit lijff ende guet alltijt geneicht, bedienstich ende vnderdanich te blijuen, dat Godt erkent, die v f. g. mede will bewaeren jn heylsamer wailfaert, zalich ende gesondt. Geschreuen wt Couorden, opten XIII^{en} dach jn Decembrj, anno etc. XIJ.

V f. gnaden guetwillige diener ende amptman,
Adolf van Rechteren.

Deel B. 364.

N°. 564. *Afschrift van den brief van Roelof van Munster aan schout, schep. en burgers van Koevorden, en voorts aan den lande van Drenthe.*

Schulten, scepenen ende gemene borgeren der stadt Couoerden geschreuen sampt ende jtlicken besunder, oick mitsampt den lande van Drenthe.

Ick, Roloff van Munster etc., late v weten, scholt ende scepenen ende gemeene borgeren van Couorden, soe ghij mij loueloes geworden sijnt, ende allen vlijte aengekert hebben, thuyt Couorden te brengen, woe wail ick v wt roeff ende brandt gehalten ende beschoent hebbe, tot mijnen merckelicken achterdeel, dat ghij mij voer soedane hoen, schade ende bedroch binnen acht dagen nestkomen(de) binnen Emden jn Oest Vrieslandt te vrede stellen; oft ick woerde tegens v ende vwe guederen gedencken mit naem, roeff, brant, heymelick ende apenbaer, mit hulpers hulpern; dat ick v noch eens voer all ter gueder warnijngte te verstaen geue, vwen schaden te moegen schutten. Geschreuen am saterdage nae conceptionis Marie (11 Dec.), anno etc. XIJ.

In gelijken, Dalen, Empne, Thien, Hÿssel, Zwele ende alle die ghene, die sich des handels angenomen hebben jn den lande van Drenthe.

Deel B. 365.

N°. 565. *Afschrift van zijn' brief aan de schouten van Rolde en Anloe.*

Aen den scholten van Rolde ende Anloe mit hoeren mede beschreuen, sampt ende een jtlich besunder geschreuen.

Ick, Roloff van Munster etc., laete v weten, schulde tot Rolde ende Anloe, mit sampt allen andern gemeenen kerspelen slants van Drenthe, soe ghij mij der geloiffnisse haluen aen Groller Holte gedaen, daer ouer ghij tegens mijne hoeghen rechte verbiedingen, mij omme der hals mitten

mijnen te bringen, oick in vnuerwintlicken schaden gefuert hebben, vermits voir thuys Couerden te coruen, schantzen, wachten ende waren, oick mit schuttinge te geuen allent tegens vwe geloffden; dat ghij sampt off een jtlick besunder van mij scheyden bijnnen Emden ja den naest komenden acht dagen, offte ick will mijnen geleden hoen ende schaden aen v sampt ende besunder, mit hulpers helpern, heymelich off apenbaer, mit naem, roeff ende brandt, aen v lijuen ende gueden verhaelen; dat ick v noch eyns ouer all then besten te kennen geue. Geschreuen am saterdage nae conceptionis Marie, (11 Dec.) anno etc. XII°.

Deel B. 365 verso.

N°. 566. *De stad Reenen aan de 3 staten van Utrecht, over het huis- en stuivergeld en over de onkosten ter zake van Koevorden.*

Eirweerdighe lieue heren ende vroeme bijzonder goede sfrunden. Uwen lieuen brieff, ons gesandt, beruerende en saterdaghe toekomende ten capittel koemen soude, om vijtte helpen setten den huysgelde inde stuuergelde, inde voirt die onkosten van dat slot van Coeuerden, hebben wij gelesen inde inden beesten wail verstaen. Dair wij uwe eirweerdighe heren inde vroeme goede frunden op te kennen gheuen, als dat wij vanden huysgelde inde stuuergelde, nae inhoud der copien niet aff gheuen en wijllen tot ghenre tijt, want wij opten paelen vanden lande leggen, dat wij niet sculdich en sijn yet te gheuen, aengesien wij jaemerlick doir v in voirtijden beroeft, verbrant ende gevanghen sijn, inde dier tijt ons niet te hulpen en quaemt, inde mosten onser stadt excijssen dair om versetten, om ons selfs te helpen, die wij noch dagelix betaellen moeten, ende oick onse burgeren noch hoir jaemerlic verboercht hebben aenden rutteren inde knechten, den laest in onser stadt gelegen hebben. Mer niet te min, wes die onkosten gekost hebben vanden sloete Coeuerden onsen gnedighen heren inde den Gestichte van Vtrecht, dair wijllen wij in doen nae ons armen vermogen, als goede ondersaten sainte Martijn sijn sculdich te doen, aengesien dat sulx gesciet is bij onsen gnedighen heren inde des ghemeen landts des Gestichts van Vtrecht. Inde dat oerloch van IJselsteyn bij v seluen aengenoemen hebt, buten consent onsen gnedighen heren ende des gemeen landts, aldus en dencken wij dair niet toe te gheuen, mer wij wijllen onsen gnedighen heren dair in doen een goenste nae onser vermoeghen, op dat onse burgeren, die aen sijnre genaeden ten afteren sijn, betaelt moegen worden; dat gheuen wij v, eirweerdighe heren ende vroeme goede frunden, tot een guettelic antwoirt, kenne God, die v, eirweerdighe heren inde vrome goede frunden, bewaren ende gespaeren wijll. Gescreuen onder ons secreet zegel, des wij dagelix gebruekende sijn, anno XV° ende XIJ.

Die stede van Rienen.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel D. 386.

N°. 567. *De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van Koevorden en het huisgeld.*

Van Gots gnaden Frederich, biscop tUtrecht, geboren marggraue van Baden.

Erbaren lieue vriende. Wij hebben vwer schriuen vns nw toegesandt van den date des XJ^{en} dages Decembris letstleden hoeren lesen ende te gueder maten verstanden. Ende soe ghij vns, vnder anderen, dar jnne te kennen geuen, woe ghij, omme te verfallen ende optebrenghen die costen voir Couerden gedaen nae aduenant, ende voert die wtsettinge van den huysgelden, die soeuen jare langk durende, te doen ende eyntlicke te sluyten, capittel generail hebben doen verscriuen op satersdage nestkomende, des ghij begeren wij vns in persone alldair voegen solden etc.

Sijn wij jn der wairheyde ganser meyninge gewest vnse saken alhier dair nae aen te schicken; dat wij hadden gehopet vp dese Kerstmisse alldair in vnser Neder Gesticht te weesen, des wij doch dorch menichfoldige ernstelicke saken, vns dagelicx alhier voerfallen, noch op ditmaell mercklicke verhindert werden. Wair omme wij guetlick begeren, dat ghij nyet te mijn dat voirs. generail capittel sijnen voertganck laten, ende op die sake, dat werck van Couerden aengaende, endtlicke doen ouercomen ende sluyten, soe des die gelegenheyt der sake, omme die knechten moegen te vreden stellen ende willich beholden, haesticheyt erfordert. Voert aengaende die ander wtsettinge als van den huysgelden etc., bedunckt vns guet weesen, omme rebellicheyt ende ander jrrunge te verhoeden, dat men dair mede noch vertrecke thent vnser ouercompste alldair, omme dan corts nae deser toekomender hochgetijde ein ander generail capittel hier op te doen verschriuen; ende dan oick endtlicke jn derselben sake te sluyten; wellicx wij v alsoe wt gueder meyninge jn den besten te kennen geuen. Godt zij mit v. Gegeuen in vnser stad Swoll, opten XV^m dage in Decembrj, anno etc. XIJ.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Get. hosz.
Deel A. 579.

N°. 568. *De bisschop van Utrecht aan Jacob Apeltern. Dankbetuiging voor bewezene dienstbetooning, ter zake van Koevorden.*

Van Gots gnaden Friderich, bischop tUtrècht, geboren marggraue van Baden.

Erbare, lieue vriendt. Alsoe ghij vns jn den handel voer vnser huys Couorden guetwilligh hebben gesandt te dienste drye van vwen dieneren, die heben sich wail ende redlick geholden, ende soe wij dan dat voirs. vnse huys weder in vnse handen gebracht hebben, wij die seluen vwe dienere guetlicke geoirloofft weder te huys te moegen reysen, ende dancken v vrientlicke des gueden willens ende gunstes vns hiermede bewesen, dat wij gerne weder vor ogen holden ende jn allen gueden tegens v erkennen willen. Godt zij mit v. Gegeuen in onser stad Swoll, opten XVJ dage in Decembrj, anno etc. XIJ.

Opschrift: Aan Jacob van Appeldern, deken van den Dom te Utrecht.

Get. hosz.
Deel D. 391.

N°. 569. *Burg., schep. en raden van de steden Deventer, Kampen en Zwolle aan de 3 staten van Utrecht, ter dier zake.*

Werde, edele, vromme, erbere ende wijse heren, bijsonder guede vrende. Alsoe anderdages bijnnen Gramsberge bij den hoichweerdigen, hoichgeboeren, vermoegenden fursten, onsen gen. lieuen heren van Vtrecht, ende gedeputerden sijre gen. rijtterscap ende steden an desser zijden der IJslen, uwe weerde lieffden trefflicke geschickte vrende toe kennen gegeuen ende claerlick ontdect is worden de summen der onkosten, nv in desser onleden van Couarden geschiet, alsoe dat zij sich op twee maenden verstreecten tot omtrent XIJ oft XIIJ^m golden gulden, des wij begeerden behulp ende vertroestijng, nae vermogen des lesten verbants, hebben de selue geschickte angenomen sulx an toebrijngen ende ons mijtten ijrsten opt spodelixte mijt enen behoerlick pennijnck dair jnne toe vertroesten. Ende soe dan dat hues Couarden wedder jn sencte Martens ende ons gen. heren ende onser handen, Godt sijs gelaefft, gekomen ijs, ende wij ons der groeten kosten gerne ontslaen solden, wijll een ijtllick ijrsten opbetaelt zijn; oick mede op een veenken mijt IJ^c knechten, vermijts qwade suspicie ende waerschuwijng als uwen lieffden voer hen vanden vrenden van Zwolle ijs gescreuen, noch ene maendt lanck angenamen; sall oick vellichte van noeden zijn de selue knechte noch lenger toe beholden, alsoe dat wij zeer noetdrufftelicken nv dair

toe pennijngen bederuen. Is dair omme onse zeer vrentlicke ende andachtige begeren, uwe weerde lieffden alsulcke pennijngen, dair mede de selue ons hijr jne vertroestinge doen ende toe hulpe komen; mijtten alreyrsten sulx enijchsijs moegelijcken ijs ouersenden wijllen; sall ons dair an zeer denckelicken geschien, wijllent oick onses vermoegens altijt wedder om verschulden, dair wij ons oick genslick toe betrouwen, begerens nochtans een wedderbescreuen antwoordt vanden seluen uwen weerden ende vrommen lieffden, Gode Almachtich jn zaliger walfaert ende gueden regimente altijt beualen. Gescreuen onder dat secreet zegell der stadt van Zwolle, dat wij tsamen tesser tijt hijr jne gebrueken op vrijgdach auent circumcisionis Domini (31 Dec.), anno etc. XIII° (1512).

Burgermeysteren, scepenen ende raide der stede Deuenter, Campen ende Zwolle.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap, stad en steden van Utrecht.

Deel B. 366:

N°. 570. *Jacob Mullermecker, klokkenhanger te Andernach, aan het kapittel van den Dom te Utrecht, over besteld ijzerwerk.*

Eirwirdigen, hoichelerten vnnnd ersamen lieuen heren. Soe vre wirdicheiden det ijser zo den clocken vanden smede geloift hauen etc., hain ich vast vill arbeytz dair vmb vurgewant vnnnd mijrcklicke cost dair vmb vertzert. Jnd want ich nyet en weiss off ich vren wirdicheiden dat ijseren werck gegen Halfasten schicken ader brengen sulle, bidden ich, vre wirdicheiden willen mijr schriftlichen wissen lassen, wes vre meynonge ist, wair nae ich mich richten moige, jnd mijr dair bij XVJ ader XX golt g. vur zergelt zo zo schicken, want ich mijrcklich vertzert hain; jnd off mijr sulche schrift ader zergelt nyet en wurde, so moiste ich mich an dat ijser halden, ind mijns visgelachten geltz dair an erkorueren. Jnnd wes hir van vwer wirdicheiden meynonge ist, dair van willet mijr vre schriftliche antwoordt, jae ader neyn, binnen XIIIJ dagen wissen lassen, wair nae ich mich richten moige. Geschreuen mijt haist vp den XJ dach Januarij, anno XV ind XIII°.

Jacob Mullenmecher, klokkenhanger, burger zo Andernach.

Item, die antwoordt zo schicken binnen Colne, vp der hoeportze jn des kloekengiessers huys.

Opschrift: Aan den deken en het kapittel van den Dom te Utrecht.

Deel A. 580.

N°. 571. *De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, over de te zenden afgevaardigden naar den hertog van Brunswijk.*

Van Goits gnaden Frederich, bisschop tUtrijcht, geboren marckgreue van Baden.

Erbare, lieue vrunde. Vns hefft van uwer wegen getoent de erbaren vnse lieue getruwe raidt, meister Vlrick Byel, doemscholaster etc., copyen als ghij anden hoichgeboren fursten, vn- sen lieuen oehem, heren Henrick, hertoigen tho Brunswijck etc., doen schrijuen, ende oick de schriftlick antwoordt so ghij dair op van sijner lieffden wederomme vntfangen hebben, dairbij begerende wij vns van stonden an aldair bij v voegen wolden, omme inden voirs. ende anderen saeken mede then besten thelpden raden. Ende wie wail wij des gans wail geneigt weren, so sijndt vns doich saeken voirgeualen, dairomme wij vns so balde aldair nijcht voegen en kunnen; sus en dunckt vns geynssijs geraden, de besendinge aff the slaen, meer dat ghij mitten alreyrsten treflicke an sijne lieffden schicken, omme de vnschult inden alrebesten oick muntlickende doene ende sijne lieffde dairaff gruntlicke the informeren, dairmede vnse landen ende vndersaten vnuouervallen ende beschoent werden; wij willen oick, so veer wij vernemen sijne lieffden thoefft heer waertzouer bedende woerde, alsdan an sijne lieffden doen schrijuen, ofte enige vanden vn-

dairan schicken, omme dairmede de dingen ende anders jnden besten tdoen verspreken. Got sij mijt v. Gegeuen in vnser sloite Duersteden, den VJ^{ten} dach in Februario, anno etc. XIII°.

Get. H. HUNDEBEKE.

Deel B. 368.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

N°. 572. *De bisschop van Utrecht zendt aan de 3 staten van Utrecht afschrift van zijn ontvangen antwoord van den hertog van Brunswijk.*

Van Gots gnaden Frederich, bischop tUtrecht, geboren marggraue van Baden.

Erbaren lieuen vriende. Als wij nw jn den besten aen den hoichgeboren fursten, vnser lieuen oeheymen, heren Heinrich, hertogen tot Brunswijk etc., hadden doen schriuen, begerende dat sijn liefde vnser vndersaten wolde verschonen, dat die onbeschedicht mochten bliuen etc., js vns hierop van siner liefde antwoord gekomen, dair van wij v copie hierjnne versloten senden, wij v jn den besten nyet hebben willen verholden. Godt sij mit v. Gegeuen jn vnserm slos Duersteden, vff den VIII^{en} dach jn Februario, anno etc. XIII.

Get. ROSZ.

Deel C. 54.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

N°. 573. *Het in dezen brief vermeld afschrift luidt als volgt:*

Dem hochgebornen fursten, heren Friderich, bischoff zu Vtricht, geborn marggraue van Baden, vnserm lieben oeheymen.

Vnser fruntlich dienst vnd wes wir liebs vnd guts vermogen zuuor, hochgeborner furst, fruntlicher lieber oheim. Wir haben vwer liebde schriben empfangen, dair jnne vwer lieb anzaigt, wie wir ain zugk jn das landt von Geldern, durch vwer lieb Stift vnd landt, vor haben sollen, daruff begerdt vwer lieb armen lude vnd vndersassen nicht zu beschedigen lassen, mit wijterm jnnhalt, haben wir vermerckt, vnd geben daruff vwer lieb zu erkennen, das wir des gemuets nicht sijn oder wern, vwer lieb oder die vwern zu beschedigen, doch das desglichen von vwer lieb vnd den vwern gegen k. m^t., vnserm allergnedigsten heren, vnd dem husz zu Burgundien auch geschee. Es haben auch vwer lieb verwandten, die stadt van Vtricht, kurtz verschiener zijt vns geschriben, wir jnen vnsernthalben warnung furkommen, vnd sich der halb vff eyn vertragk, so zwijtschen k. m^t., vnserm allergnedigsten heren, vwer lieb vnd vwer lieb Stift jn der stadt Vtricht, jn anderhalb jaeren, gesworn vnd vfgericht sijn solte, mit vil geschmuckten Worten angezeigt, wie wol vnd hart sie sollichen vertragk allzijt gehalten haben, vnd daruff begerdt vnser gemuet vnd meynung jnen der halben zu erkennen geben; daruff wir jnen widder geschriben haben, das wir jr entschuldigung, wo dem also were, frou hettten, diewijl wir aber durch glaublich kuntschafft bericht werden, auch die Hollender vns der halben, als der jnen von k^r. m^t. zu geben, ist angesucht vnd gebracht, das der von Wassenar durch rat, hilff vnd bijstandt usz vnd jn der stadt Vtricht gefangen vnd niddergeworffen sij, sollichs vns von wegen k^r. m^t. nicht vnbillich hardt beswerdt, auch der vor angezeigten vertracht gar nicht glijch oder gemess ist, vnd daruff begert etlich von jnen zu vns zu schicken, wie wol jnen von vns nit gleyts von notten were, wolten wir doch den ghenen, so sie schicken wurden, mit gleyt gnugsam versehen; vnd jr entschuldigung von jnen vernemen. So haben me gemelden von Vtricht vns geschriben, wie vwer lieb nicht jnweuniges landts sij, sie wolten aber mit vwer lieb rat vns antwoord geben. Die wil nun sollichs bisz noch verbliben ist, vnd wir sollichs von den gedachten von Vtricht wie obgenant gut kuntschafft

haben, können wir nit anders gedenccken dan sollich jr entschuldigung nicht dan ijtel vnd leir wort sijn; der halben wir dan usz notturft k. m. vnd des husz von Burgundien, damit der glijchen meer zu bescheen verhuwt werden mochte, vns an her vff die grennijten gefugt haben, dan vver lieb selbs zu ermessen haben, was vns, als k. m. vnd des husz zu Burgundien diener, hier jn zu tun geburen will, wo mit wir vber lieb dienstlichen vnd fruntlichen willen bewijsen kunden, sijn wir willich. Datum Hagensteyn, am VIJ^{ten} dage Februarij, anno etc. XIII.

Von Gots gnaden Heinrich der Elter, hertzog zu Brunswijg vnd Lunenburg.

Deel C. 55.

N°. 574. *Antwort des durchluchtigenn, hoichgeborenn fursten vnd hernn, hern Hinricks des Eldern, hertogen tho Brunswig vnd Luneborch etc., vp de weruunge doctor Jacobs von Calckernn; prior des conuentes, prediger ordens binnen Vtrecht, so he von der stadt Vtrecht weghenn gedann heft.*

Erstlickenn vp de entschuldunge, so he vonn der von Vtrecht weghen gedann heft der dath haluen, den vonn Wassener bedrefenn. Also dat so sollicker sake weder mit rade, dade, hulpe odder thodonnde bij dage odder bij nacht, se odder neimants von orer weghenn tho donde hebbenn vnnd gantz vnschuldich sijnn, des se sick also erbeydenn genochsam thoentschuldigende, vnd dar vp begert se odder de orenn vonn siner gnade wegen nicht beschediget werdenn mochtenn.

Dar vp gift gedachte mijnn gnedige here vonn Brunswig de antworde, wuwoll sin gnade des geloflicke kuntschop vnd antoginge hebbe, dat sollicke obangetogede handelunge dorch rath, hulpe vnnd dath ock vth vnnd in de stadt Vtrecht, wie dat suluige dorch etlicke voethknechte, de bij sollicker dath also de vonn Wassener nedergelegen, opentlick bekannth vnd gesecht, de ock sin gnade der haluen them Bussche heft richtenn lathenn. Dewile auer mergemelten de vonn Vtrecht sick der dath vnschuldich angeuenn, vnnd sick des also arbeydenn thoentschuldigende, wille sin gnade vf duthmall vth dem orenn treckenn vnnd ore entschuldigung wardenn, doch also dat de sulue in korth genochsam geschee, dar ann sin gnade de lannde Hollanndt vnd Brabandt genoigenn hebbenn; wu auer sollicks vertogenn vnnd nicht balde geschein worde, hedden gj thoermeten wat sinen gnaden, als dem jtzt vonn key. mt., vnsem allergnedigesten hernn, thoschuttende vnnd hant-hauenn dusse lande beuolenn, vnnd juw dat sulue, na siner gnaden hogestenn vermogen, thesampter plicht gantz willich dar jnne tho donde schuldich were.

Deel C. 56.

N°. 575. *Margaretha van Oostenrijk verzoekt aan het kapittel van den Dom te Utrecht, aan de geestelijken van het hospitaal van den Heiligen Geest te Besançon toe te laten, het doen van aflaten in het Sticht.*

Marguerite archiducesse d'Austrice, duchesse et contesse de Bourgougne, douaigiere de Sauoye, regente et gouuernante etc.

Venerables, treschiers et bien amez. Les vicaire et procureurs des maistres et religieux de la maison et hospital du Saint Esperit de Besancon ont este deuers nous et nous ont expose des beaulx et grans perdons octroiez et concedez par le saint siege appostolique aux confreres . . .seurs et biensfacteurs de lad. maison, lesquelx perdons congnoissant quils procedent du tresor de nostre mere sainte eglise, auous voulu estre solennellement publiez et preschez au peuple par tous les pays depardeca. Et pour leur donner exemple a leur salut et prouffit de leurs ames, singulierement afin que soyons participantes des biens et euures spirituelles, que se font et feront

en lad. maison et hospital du Saint Esprit et joyr lesd. perdons, auous voulu entrer en la confrarie dud. hospital, en laquelle auons este receue en accomplissant ce que est ordonne de faire en ce cas, et pource que lesd. vicaire et procureurs sont en volente de aussi faire prescher et publier lesd. perdons en vostre diocese, nous vous requerons bien affectueusement, et a certes les vouloir, en lhonneur et reuerence de Dieu et pour lamour et faueur de nous, receuoir et recueillir benignement, leur donnant et faisant donner audience, exhortant le peuple a leur jpartir de leurs biens, et ayant ausurplus en tous leurs affaires pour especialement recommandes; et en faisant, avec que ferez euure trescharitable et de grand merite, nous ferez singulier plesir. Atans, venerables, treschiers et bien ames. Nostre seigneur soit garde de vous. Escript a Bruxelles, le XXJ jour de Feurier lan XVe XIIIJ.

Get. MARQUERITE.

lager DES BARRES.

Opschrift: A venerables noz treschiers et bien amez, les dompreuost, chanoines et chappitre de leglise cathedral dUtrecht.

Deel C. 58.

N°. 576. *De stad Reenen aan de 3 staten van Utrecht, over het huis- en morgengeld, en over de onkosten in zake van Koevorden.*

Eirweerdighe, lieue heren inde bijzonder vroeme goede frunden. Alsoe onse raetfrunden bij v aldair geweest sijn ten generael capittel, inde ons dan die selue raetfrunden ons inde onsen burgeren buten inde bijnnen inde ondersaeten zemelick te kennen gegeuen hebben, als dat v, eirweerdighe heren inde goede frunden, hebben wouden zekere mergengelde, huysgelde inde excijssen etc. vyt onse kerspel. Dair wij v op ter antwoert gheuen inden beesten, als dat onse burgeren inde ondersaeten niet vander meyninghe en sijn, sulke onbehoerlicke gelden te gheuen vyt onse kerspel, aengesien wij niet sculdich en sijn yet te gheuen, want wij twe off drie mael doir der stadt van Vtrecht verderft sijn mit roeff, brant inde met meer anderen, gelic v eirweerdighe heren selue wael weten, inde wij onser stat gekoft hebben twe off drie mael, dair wij onse excijssen inde meer anderen om verkoft hebben, dair wij onse stadt mede gevrijt hebben inde noch alle daghen noch doen, inde wij wael schaede gehadt hebben aen onse stadt inde onder den burgeren die somme groet, wesende omtrint twijntich dusedt guld., inde ons dair nyemant in behulp gedaen en heeft dan ons seluen. Aldus en dencken wij dair niet toe te gheuen, mer waert saeck datmen ons dese voirs. schaede tot enigher tijt enich behulp in gedaen hadde, soe wair des moegelic, dat wij sulcx wederom deden, des niet geschiet en is. Inde vander saeck van Koeuerden, dair wijllen wij in doen nae onser ermen vermoeghen, als wij onsen brieff dair aff hebben, dat wij weten wees wij versegelt hebben, jnde niet eer. Aldus, eirweerdighe heren inde guede frunden, begeren wij oetmoedelic, datmen ons doch ongemoot wijll laeten in dese ongeboerlicke gelden als voirs., want der stadt van Rienen zeer arm is, inde heeft des ghene macht alle daghen ten capittel te koemen, kenne Godt, die v, eirweerdighe heren inde goede frunden, bewaren inde gesparen. Gescreuen onder ons secreet zegel, anno XIIIJ, des saterdages naeden sonnendach Oculi inden Vasten (5 Maart).

Die stadt van Rienen.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel A. 581.

N°. 577. *Burg., schep. en raden der steden Deventer, Kampen en Zwolle, aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van Koevorden.*

Weerdige, edele ende walgebaeren, eirbere, eirsame, wijse ende voirsichtige, lieue heren,

bijsonders guede vrunde. Wij hebben vwen weerdicheyden ende samende liefden genoechsam ontdeckt vanden ouervall ende schaden Rolefs van Munster mit sijnen hulperen in Drenthe noch dagelix gescheet, soe dat wij nyet van noeden holden opt nye dairvan tontdecken; dan want hie die vergaderinge der knechten in des greuen lant van Oest Vreeslant gemaect heft, ende daer wedder in sijn roeff ende name brengen, ommeslaen ende verhantijren doet, oeck des geenens geschot op Couerden beuonden is, ende sijn breue voir Couerden int leger gesant heft, vermeldende dat die knechte, op Couerden doe leggende sijn, Deenre weren, ende in sijn lant wederomme wijken, oeck van hem, als wij verstaen, nw angenomen ende bestelt mogen sijn, konnen wij nyet anders geuoelen dan die greue mit bedecksell vanden handell Rolefs meester ende voetsel zij, des wij anden seluen, nae guetlicken scriften ende tosage sijnre reden, gheen vertruwen hebben gehat. Ende soe wij dan tot wederstant vanden ennige knechten tot beschermnisse van sanct Martens palen op des ghemenen landes cost hebben angenomen, ende volck bij een anderen hebben, hapens sulck gewalt to stueren, oft dan die seluen den vurs. Roleff mit sijnen hulperen in der greuen lant wederomme veruollichden ende dair anne ennigen scaden keerden, begeren wij ons to schrijuen, oft vwen weerdicheyden ende eirberen liefden sulx oeck belieuen sall, ende dat vwe weerdicheyden mitter lantscappen, nw hijnnen vwer liefden stadt vergadert, mitten alreyrsten den greuen vurs. aduerteren, tot wat ende ende meningen dat sulcken gewalt, hoemoet ende auervall wth ende in sijnen landen ende steden gehenget wort, om te wetten woe men sich dair inne wederomme hebben ende richten sall, soe wij dan oeck opt beuallen vwer weerdicheyden soe doende weerden, kent Got Almechtich, die vwe weerdicheyden ende samenden liefden gesont bewaren will. Gescreuen onder tsecret segell der stadt Deuenter, des wij hijr to sament gebruecken, opten saterdach na Letare Jherusalem (12 Maart), anno etc. XIII.

Burgermeesteren, scepenen ende rade der stede Deuenter, Campen ende Swolle.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap, stad en steden van Utrecht.

Deel B. 370.

N°. 578. *Burg., schep. en raad der stad Wijk bij Duurstede, berigten aan de 3 staten van Utrecht, dat zij, betreffende de uitzetting, bij hun vorig besluit volharden.*

Weerdige, edele, eerbare, vrome, wijze ende vursichtige lieue heeren ende guede vrunden. Vwe weerdicheiden ende liefden brieff ons nv gesonden, om tho generaell capittel tUtrecht inden Doem te comen en manendaghe naestcomende, mit meer redenen inhaldende dat sich breder vermels etc., hebben wij guetlicke onfangen, duersien ende gelesen. Vuegen wij dair op vwe weerdicheyden ende liefden inden besten te weten, woe dat wij vwe weerdicheiden inden lesten capittel generail, als manendach wass nae Miduasten laetsleden, onse beraet ende antwoert scriftelicke dede seynden vander ramijngen ende wtsettinge, die onse burgermeister mit onse gescicten doe voirgehalden worden, is noch onse vterste meninge bij te bliuen ende vorder niet nae te gaen off te uolghen. Onse Heer God Almachtich will vwe weerdicheiden ende liefden wailuuerende, zelich ende gesont lanck bewaren. Gescreuen wt Wijck, onder onse secret, opten dertienden dach in Meerte, anno etc. XIII.

Burgermeesteren, scepenen ende raet der stadt Wijck bij Duersteden.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel B. 371.

N°. 579. *De stad Reenen berigt aan de 3 staten van Utrecht, dat zij ongezind blijft om in het huisgeld te dragen.*

Eirweerdige, lieue heren inde vroeme, bijzondere, lieue, gemijnde frunden. Uwen lieuen

brieff ons gesant, beruerende om bij v aldair ten generael capittel te koemen, om te sluten van den huysgelde inde excijssen etc., hebben wij guettelic ontfanghen ende inden beesten wael verstaen; dair wij v, eirweerdighe heren ende vroeme goede frunden, weder inde besten op laeten weten, als dat wij dair in ghenre wijs niet toe doen en wijllen van die ongeboertelicke gelden, aengeseyn men ons tot ghenre tijt enich behulp gedaen en heeft, den groeten last inde schaede wij twe mael gehadt hebben, niet doir ons mer doer der stadt van Vtrecht, als wael markelic is, inde wij dier tijt zeer oetmoedelic begerende waren onsen groeten last te helpen wijnden, des men niet doen en woude, mer wij mosten ons seluen dair in helpen, inde mosten onse stad excijssen versetten inde verkoepen, inde noch huden des dages weder om lossenen moeten. Aldus soe en sijn wij dair niet toegestalt dair yet toe te gheuen, ende oick mede dat vurg. oerloghe ende vede aenghenoomen is buten consent onsen gnedighen inde den staeten des Neder Gestichts van Vtrecht. Dus begeren wij datmen ons dair wijl in laeten berusten, want wij in onse kerspel dair niet toe doen en wijllen, kenne God, die v, eirweerdighe heren ende vroeme goede frunden, wijl bewaren inde gespaeren. Gescreuen onder ons secreet zegel, anno XIIJ, opten sonnendach Judica inden Vasten (13 Maart).

Die stadt van Rienen.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel D. 392.

N°. 580. *Henrik de Graaf, bevelhebber te Tiel en Wageningen, aan de 3 staten van Utrecht, over vijandelijkheden door de Utrechtschen aan de Gelderschen nabij de stad Utrecht gepleegd.*

Weerdige, wailgeboeren, eirbere, vroemen, wijsen ind vursichtigen, besunder lieue heren ind vrunde. Soe uwe liefden aen mij ind andere beueelsluyden in mijnen affwesen alhijr geschreuen hebben vanden handell, sich omtrijnt der stat Vtrecht ghisteren begheuen heeft, heeft dergelijcken schriften mijn gen. heren bischop tUtrecht ingelijcken aen mij geschreuen, dairop ick sijnen gnaden ther antwort gegeuen heb, as uwe liefden vyt copyen hijr ingelacht syen moigen, ind hedden ons alhijr van wegen onss gen. heren hertougen van Gelre dess handelss ind veruolchs auer sijnen gnad. dijre sunderlijngen nyet vertrouwt noch versyen, nadem sdeels van uwen myt raitsgesellen, burgeren ind dienaeren tijtz genoich wisten, wat luyde die ruyteren ind knechten weren ind wem sij toestonden, ind dat sij denseluen duechlicke ind vruntlicke onderrichtonge deden, om sich dess handelss nyet tonderwijnden; dairenbauen die luyde mijns gen. heren veruolcht ind beschedicht vanden uwen worden sijn, as apenbair vianden, ind hebben hon seuen off acht peerden, ruyteren ind knechten doetgesloiten, gewont ind gelemt, ind sijn denseluen alsoe vyt verbollicheit twe off drye mijlen weechs verfolcht. Die onse hebben sich waill vorder auer die uwe mijt reden moigen bewijsen, doet sich soe wilt ind wijt der uwenhaluen begaff, dat sij om vruntschappen ind duechden achterwegen gelaiten hebben, ind hedden ongetwijuelst dess geueles ind gemoitz geweest, weer yemantz, die uwe burgeren ind bewanten gearchwillicht hedd willen, solden balder behulp dan achterdeell vanden onsen gehadt hebben, as sdeels van uwe liefden waill vursteet. Ind oick is eertijtz mijn gen. heer doir versueck van uwen liefden ondericht ind beweecht, dat sijne gnaden admittiert hadden van sijre zijde nyet opten Stickschen gronde to schedigen, bij alsoe ingelijcken vanden Bourgoenschen geschege, wair vyt gij sijnen gnaden guede meynonge ind gonst gemerckt hebt, dat nochtantz in sijre gnaden ind der sijnen schaide ind achterdeell was, ind alrewegen in allen heren landen omblancks sijne gnaden geseten gebhenght ind gestaidt wurdt, gelijk oick meer onser wederparthijen in uwen Gesticht dan den onsen vergont wurdt, dess men allet eyn gedult gehadt heeft; dan dese handell is nyet verschuldt

noch verdryent van mijnen gen. heren noch den sijnen, die altijd gesijnt ind geneycht geweest sijn uwen schaiden to schutten, gelijk onssels, as noch in korten vergangen jaeren geboert is. Ick heb uwer liefden schriften mijt schriften mijns gen. heren, bishops tUtrecht, auergeschickt mijnen gen. heren; wes sijnen gnaden belieft ind mij weder ther antwoord schrijft, sall ick mijt mijn selfs baiden ouergeschicken uwen liefden, die Got onse Heer bewaeren moet. Geschreuen opten Palm auont (19 Maart), anno etc. XIIIJ.

Guetwillige Henrich die Graff, erfoigt tot Ercklens,
beueelre tot Tyell ind Waigeningen.

Opschrift: Aan de 3 staten van het Neder Gesticht van Utrecht.

Deel D. 393.

N°. 581. *Het afschrift van zijn' brief aan den bisschop van Utrecht, luidt als volgt:*

Hoichwerdige in Goide, hoigeboeren ffurst, gen. heer, uwer gnaden schrift beruerende den handell ghisteren omtrijnt Vtrecht sich begeuen mach hebben, heb ick guetlick ontfangen ind waill verstaen, dairop ick denseluen vuege te weten, woe ick huyden vroich morgens, as mijn w gneden schrift then handen komen is, ruteren ende knechten, die auer den handell geweest sijn, vur mij ind anderen beueelslyuden mijns gen. heren hertougen van Gelre doen komen heb, den seluen uwer genaden ind der staiten schrift vurgehalden, dairop versueck ind ondertastingen gedaen, om die waerheit vander saicken toe erfaeren. Aldus verstaen ick vanden seluen, dat oiren aenslach geweest sij die vianden mijns gen. heren toe versuecken ind to krencken, gelijk sulx in loep deser veden to beyden zijden daigelicks geboirt mach sijn; die aenslach wanschicklick to Jutfaes omtrijnt Vtrecht auer die Oisterwijcker ind Brabender geuallen sij, dair die schutten der stat Vtrecht komen sijn om dieselue mijt oiren guede te veyligen, hebben ruyteren ind knechten den schutten ind burgeren duechtlick vurgehalden, »syet gij, lieue vrunde ind burgeren, wij sijn hijr om onse vianden to versuecken, keert u aen onsen handell nyet, wij en hebben noch weten anders nyet dan vruntschapp ind duechden mijt v vyttain." Ind sijn die knechte alsoe voortgetreden hent tegen tgericht der stat, ind eynen ygelick, wye hon onder oigen komen is, vurgehalden gelijk vur, »wij sijn vrunt ind Gelreschen ind suecken onse viande." Aldair sijn de ruyteren langhst die stat den knechten int gemuet komen, ingelijcken den burgeren bijnnen ind buyten den poirten staende togesacht ind vurgehalden, vruntlick ind duechtlick gelijk vur; begerende Gosijn vander Hellen weder to hebben, den sijne perde ontdroige doir die hamey ind die hamey, achter hon geslaiten wurdt; dairop sdeels weder vyten poirten geroipen hebben: »maickt v van dair, off wij willen v mijtten bussen van dair helpen." Hebben die ruyteren weder totten burgeren inden poirten staende gesacht, »gij burgeren, dess en hebben wij nyet verdryent, ind so wij (wen) v leet geschien, wij wolden v helpen, »as villicht Goirt van Roidenborch ind meer anderen, die buyten der poirten waeren, die wairheit waill seggen sullen, as sij dairom versocht werden. Dessgelijcks heeft Vrederick Nentzell aengeroepen Jan van Roidenborch," h. burgermeister, stuyet ind stildt uwe burgeren! wij sijn dijne mijns gen. heren hertougen van Gelre, versueckende onse vianden, ind sijn nyet op uwen scaide off hijnder van uwer luyden. »Heeft Jan van Rodenborch auer twaiter wesende, Vrederick wederom aengeroepen, »gij dyeff! verreder! moirdener ind straiten schijner! gij syet nv recht to pass komen op raider ind galgen, jck sall in die stat ind rueren dat heilige vat (?) uwer sall egheen ewech komen." Heeft Ffrederick weder ther antwoord gegeuen, »wij en sijn die luyde nyet, wij en hebben dess nyet verdryent." Sijn de ruyteren mijtten knechten alsoe voortgetoigen nae Jutfaes, hoerende die spitijge woirden ind aenropen sdeels van den burgeren, oick

dat veruolch vanden burgeren hent auer die brugge, dair die burgeren totten ruyteren ind knechten jn geschoten hebben, dess sij nyet vermoidt noch vertrouwt en hadden auer dieseluen, ind hebben sich ontsyen ind gemyedt, om vruntschap totten burgeren, to schieten, hent ter tijt toe sij sdeels vanden knechten ind perden gewont hebben. Alss sij gesyen hebben dat sij dat sich alsoe aenstellen, hebben ruyteren ende knechten weder tot hem geschoiten ind sijn alsoe voirt getoigen naider Vairt. Dair hebben sij vanden sluyzen geschoiten, oft apenbair vianden geweest waeren, ind sijn soe to perde ind to voit geuolcht twe off drye mijlen weechs, tuschen der Sterckenborch ind Doirn, den onsen sess off seuen perden ind knechten geschoten ind gehempt, dair sijn uwer gnaden dijre aen, sij komen mijtten burgeren ind buren dieselue aenstuerende. Hebben die onse gesyen dat groite veruolch, ind aengemerckt dat sij noit ind lijfs weer doen moisten, hebben sich gewairt ind totten seluen ingesath, ind alsoe sdeels van uwer gnaden dijre gefangen, dat sij nyet gerne gedaen hedden, hedt sij die noit nyet dairtoe gedrongen ind hedden dess off moigen sijn, as men nyet en twijuel Willem ter Bruggen uwen gnaden waill onderscheydelich vertalt ind vurgehalden heeft. Dijt selue hebben sij ons vur die wairheit vurgehalden, ind willen dat tallen tijden bewaeren dairt van noiden sall sijn, dess men sich van wegen mijns gen. heren tot uwen gnaden, uwer gnaden dienaeren ind verwanten nyet vertrouwt noch versyen hedt, naidem uwe gnaden onpartyech sijn solden, die der vede gheyn schaffen heeft, ind onser wederparthien desgelijcks vergondt wurd, as men dat menichfoldelick bewijsen kan, ind nv kortzleden enijgen burgeren van Nijmegen geboirt is omtrijt Wijck, den sijne vlass ind ander guet genomen ind aldair verhandert worden is, ind die wederparthije mijns gen. heren sich daigelicks aldair ind anders behelpen, ind noch eerghisteren toe Amerongen sdeels knecht van Arnhem, burgeren van Nijmegen ind ander Gelreschen gefangen hebben opten wech dair mijt slaende nae Wijck, vanden seluen ruyteren ind knechten auer desen handell geweest gefangen ind alhijr gebracht worden sijn, ind die gefangen alsoe geredt. Wanneer men onser wederpartyen sulx gestaidt ind gestaiden will, ind den onsen nyet, ind dairom beuairt sollen moiten sijn, konnen uwe gnaden bedencken dat onreden sijn ind parthye ind eenzijde gedraigen wurd, dat nae gestalt nyet en behoirt, naidem eertijtz van wegen mijns gen. heren doir versueck der staiten geadmittiert sij, datmen van onser zijden opten Stichts gen. gronde nyet toetasten noch schedigen solde, soe vere vanden Bourgoenschen zijden ingelijcken geworuen wurd, dat nye heeft willen geschien; soe dat men gheenerhande redenen en heeft, alsulcks as nv geschiet is, auer die dieners mijns gen. heren to bewijsen ind den anderen to gestaiden, ind geschiet sulx ind dergelijcken daigelicks van beyden zijden in allen landen, omlancks den landen van Gelre gelegen, Coilne, Munster, Luydick, Cleue, Guylick; ind wes uwen gnaden ind uwer gnaden luyden van gelijcken geboirden vyt die lantschapp mijns gen. heren inder vede tuschen uwer gnaden ind den Cleeffschen, twijuell ick nyet uwer gnaden dienaeren ind ondersaiten noch sdeels waill vurstee. Woedem sij, soe men buyten mijnen gen. heren hijr in nyet gedoen kan, heb ick uwer gnaden ind de staiten schriften auergeschickt aen sijne ff. gnaden, wes mij dairvan ther antwort wurd, sall ick mijt mijns selfs boiden auergeschicken uwen ff. gnaden, die Got Almechtich bewaeren moit. Geschreuen opten Palmuont (19 Maart), anno etc. XIII°.

V ff. g. guetwillige Henrick de Graiff, erffaight tot Ercklens,
beueelre toe Thyell etc.

Dem hoichwerdigen in Goide hoigehoeren furst ind heren, heren Ffrederick,
bischop tUtrecht, geboren marckgreue van Baden, mijnen gen. heren. Deel D. 393, 394.

N°. 582. *De stad Amersfoort herhaalt aan de 3 staten van Utrecht hare weigering om in het huisgeld te dragen.*

Weerdige, hoichleerde, edele, geboirtige, eersame, wijse, bisonder lieue heren ende guede vrunden. Alsoe wij laitst inden capittel gescreuen hadden op die voirraeme van der vutsettinge van die huysgelden onse antwoirdt ende meninge bi tiden to voeren scriftelick ende montlick voirgegeuen, dat wij dair nyet jnne consentierden; wort dat selue capittel doe ter tijt gecontinueert tot dijnxdach toe, soe wij verstaen, ende men nu dan sluten solde, soe seggen wij noch als voir tegen die voirraeme van die vutsettinge van die huysgelden, ende en consentieren dair geensins inne, ende dat bi tiden genoich van ons tot diuersen stonden verstaen als vours. Begeren dair omme tesar tijt van ons int best nemen, versculden wij altijt goetwillich an uwe liefden, die Got in vrouden lang gesont bewaren moet. Gescreuen op manendach post Palmarum (21 Maart), anno XIII°.

Die stadt Amersfoerd.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel C. 59.

N°. 583. *De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, over het doen van rekening wegens het huisgeld.*

Van Gots gnaden Friderich, bischop tUtrecht, geboren marggraue van Baden.

Erbaren lieue vriende. Alsoe ghij latst jn ouerkomijnghe deser nijer wtsettinge aen vns deden begeren, dat wij reckenschap wolden laten doen ende geschien van den verleden wtsettinge der huysgelden etc., soe sijn wij des alsoe wail te vreden, ende begeren dat ghij hierop willen ouercomen van eenen bequemen dach onse reekenschap geschien sall, ende vns den bij desen bode doen verwittigen; willen wij alssdan enige van vnsen raiden dairbij doen ordinieren; desgelick oick vnse panders dair bij laten comen, omme te vernemen wair die restanten noch wtstaende sijnt. Ende jnden sich ervijndet dieselue panders off andere officieren voerders geboert, dan sie tot voert schijne gebracht hebben, alsdan zye hier omme te doen corrigeren, als sich dat behoeren sall werden. Godt zij mit v. Gegeuen jn vnsen slote Duersteden, opten XXX^{en} dage jn Martio, anno etc. XIII°.

Get. nosz.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel B. 372.

N°. 584. *Edsard, graaf van Oost-Friesland, aan de ridderschap en steden van het Nederen Over-Sticht van Utrecht, ter zake van Roelof van Munster.*

Edtzwardt, graue tho Oist Friesslanndt etc.

Vnsen fruntlich groet voer, edelen, erentvhesten, ersamen vnd wijsen gueden frunde. Juwe schrift betreffent Roloff van Munster, vnd wo he jn Gronigen vnd dair vmtrent ene vergadderinge gemaket vnd daer mede de lande van Drenthe etlicher manier beschadiget, de luyde berouet, gefangen vnd geschattet, oick den roeff vp vnsen hwse to Gronigen vnd zu Vrieslandt gebracht vnd vmmegeleslagen soele hebben, alles den afschiedt tho Omme latest genomen entegen, mit begerunge off wij vnns oick vorder dessoluigen Roloffs mit bijstandt vnderwinden willen, hebben wij alles vordern jnholden vorlesen, vnd sint ane twiuel gij hebben jn vrischer gedechtniss wo Roloff van anbegijn, went noch jn den handel mit den drei steden, sick alwege tho dem hoichgeborn fursten vnsen gnedigen van Vtrecht, als sijnen lantfursten tho rechte erbodenn; desgelijken de hoichwerdige, hoichgeboren furste vnse g. h. van Munster vnd wij van Roloffs wegen rechtliche erbiedunge gedaen hebben, vnd jn antwort weder vntfangen," wanner vnse g. h.

van Vtrecht des hwses to Courde geweldich, wolde sijn gnad. handels nicht afslaan" vnd de dre stede na der tidt dat solich hws jn vnser gned. heren van Vtrecht handen weder gekomen, sijn hws Kinckhorst gantz nedergesleten, vnangesien aller voergeroert vnd ander erbidunge; dair vp wij Roloff, nachdem he vnse diener geweest, oick jn Vrieslant belyeckt tho behoeff sijnes rechten etliche knechte to tehen gegunnet, dat dair solich roeff vnd anders vp vnser hwse tho Gronign vmmegelesagen, moegen wij nicht geloeuen, dat oick dair mede den genomen afschiet to Ommen entegen gescheit, js vns also nicht ingebracht; dan wij den afschiet na to gaen, guede olde naberschap vnd vorkerunge tho vnderhouden vnserthaluen willig sint, vnd gij moegen afnemen, dat Roloff so oene sijns hws sint der tidt vornedert is, swaer sijn wolde, alsoe in weygerunge rechtliches edder guetlichen handels mit den schaden stille to staen. Vnd is vnse guetlich ansinnent vnd beger, gij willen nochmaels sijne mannichfoldige erbidonge betrachten vnd voruoegen, dat de sake tho vorhoer vnd handlung gestilt worde; vnd so dat geschiet, heft Roloff ghene oirsake vns oft ijmant anders vmme behulp an to soeken, welck wij jw na beger in antwort vormelden. Geuen tho Awrigk, donnendages na Paeschenn (31 Maart), anno etc. decimo tertio.

Opschrift: Aan de ridderschap, stad van Utrecht en steden aan beide zijde der IJsselen. Deel B. 373.

N°. 585. *Burg. en raad der stad Groningen aan de ridderschap en steden van het Neder- en Over-Sticht van Utrecht, ter zake van Roelof van Munster.*

Edele, strenghe ende vrome, ersame ende wijse heren, besunder gude fruende. Jw edelheiden ende ersamheiden schriften daer ijnne na vertellinghe, dat soe Roloff van Munster ene vergaderinghe van volke ijn onser stad ende dair omtrent ghemaket, ende daer mede sunte Mertens land Drenthe in roeff, brant en dingetal ghelacht, oeck de ingesetenen aldaer ghefanghen ende gheschattet solde hebben, ende denseluen roeff ende ghevangen eens deels ijn onser stat ende op den blockhuse aldaer ghebracht, vmgheslagen, gebuiet ende verhanteert, daer wt ende ijn, doer ende weder, doer sijn gheweltlike handel daghelix drijuende, ende dat wo wall jw edelheiden ende ersamheyden neet ghelouen noch vertrouwen en konnen, wij de vorg. Roloue in sulken sinen handel bijstandich solde willen wesen, begheren nochtans de selue jw e. ende e. van ons te weten, offten wij oeck des voers. Roloues ende der sinen in sodanen vorg. hoer handel miijt behulp, bijstant ende ontholdinge bijnnen onser stad vorder vns onderwinden willen, ende des onse beschreuen antword, hebben wij guetliken ontfanghen ende verstaen. Daer op juwe edelheiden ende ersamheiden gheleue toe weten, dattet inder waarheyt alsoe neet befonden sal worden, dat de vorg. Roloff sodanen volk, daer mede he tvorg. handel inden lande van Drenthe bedreuen mach hebben, ijn onser stad totten vorg. handel toe doen, mit onser wetenheit, verghaddert heft; dat welke jw e. ende e. inder waarheit also to wesen starcklike dairwt hebben toe vermoeden, dat wij na den vorg. handel neet alleneghen de vorg. Roloue de voerghemelte roeff ende ghevangen bijnnen onser stad ende iurisdictione to distraheren ofte verhanteren neet gehenget, mer den ingesetenen van Drenthe tot dat selue hem genomen ende in onser iurisdictione ghebracht was, weder to bekomen alle moghelic behulp gedaen hebben, so se onghetwifelt des noet anders mitter wairheit na solen segghen, ende soe wij vns dan wen toe noch inde vorg. Roloues sake ghans neutrael ende onpartigich ghehouden, hem oick gheen behulp oft bijstand inder vorg. sake ghedaen hebben, de wijle oeck vns gheen ander oersaken ofte reden, daer doer wij tot anders vns inder voirs sake to holden bilick beweghen worden, voerfallen ofte komen, dencken ende willen wij ons voert jnder seluer sake neutrael ende onpartigich holden; doch vp dat desse ende andere schelinghe

ghanslike hen ghelegghen ende alsoe ene vaste vrede tusschen jw e. ende e. vp de ene, ende ons g. h. van Oest Freeslant ende vns vp de anderen sijden gemaket mochte worden, duchte vns walgheraden ende nut to sijn, dat men sodanen weghe also laesten vp den dach toe Vmmen vanden raden onser g. h. van Oestfreesland ende van onsen geschickten vrenden voergegeuen worden, voergenomen ende ingegaen hadde, daer toe men vns wal gheneghen sal vijnden; dat welke wij jw edelheiden ende ersamheiden, de God de Heer saliger walfairt bewaeren will, soe int guetlickste weder ter antword gheuen. Gescreuen onder vnse stad secreet, des sondages Quasimodo Geniti (3 April), anno etc. XIII°.

Borgermestere ende raed der stad Groninghenn.

Opschrift: Aan de ridderschap en stad van Utrecht, en steden aan beide zijden der IJsselen. Deel B. 375.

N°. 586. *De staten van het Over-Sticht aan de 3 staten van Utrecht, ter dier zake.*

Werde, edele, erbere, hoichgeleerde, vromme, ersame ende wijse lieue heren, bijzonder guede vrende. Wij dancken v weerde, edele lieffden groetelicken der gueder doichden, tijrheyte ende vrentscap, onsen gedeputierden latest bijnnen Vtrecht geschickt bewesen, dat Godt gheue onuerschult niet bliuen en moet; ende aldaer nae uwer lieffden ende onser auer schrijuens van den greuen toe Oistfrieslandt ende stadt Gronijngghen, angaende Roloff van Munster gedaen, als wij verstaen, auerdragen ende beliefft werdt, wij de wedder antwordt om de tijt toe korteren ijsten opbreken ende v lieffden onse guede menijnghe dair op bij den seluen baeden auerschrijuen solden, hebben wij de antworde gijsteren verleden ontfangen, opgebraicken ende gelesen, bijnnen Zwolle versamelt wesende; ende dair op bij ons seluest rait gehalten op beuallen ende correctie ons gen. lieuen heren ende uwer lieffden, soe ons de saicke gelijk trefft nae den verbande ende natuerlicker bewantenisse. Ende dan de greue niet op onse schrijffte entlicken antwert, meer sich tot Roloffs antwordt jn des edelen heren brieff van Muntfordt referiert, de jnt langhe zijne saicke opt schoenste versleet, hoe wall de dijnghe niet alsoe beuonden sollen werden, als v lieffden vth jngelachter jnstructionen, de men mijtter wairheyte niet anders beviinden sall, vernemende werden. Dair om dunckt ons niet eerlicken, nae besluten des greuen schrijffte, enijge guetlicke handelijnghe mijtten seluen Roloff op te nemen, then sij dan onse gen. heren, den v lieffden zijne gen. hijrvan aduertieren wijllen, ende v lieffden enijge manier, mijddell ende wech voersetten ende bedencken mochten, bij welcker menijnghe ende bijkompst toe zamen onse gen. lieue heer ende zijne gen. lantscappe niet jn eeren gekrenckt, v lieffden ende wij niet gantz verachtet, ende op de greue van Oist Frieslandt dair dorch oick de geweldige handt van Roloff toe trecken, gestijlt mochte werden, de wij dan ons de menijnghe gescreuen voer ons niet affslaen, dan als lieffhebbbers eeren ende vreddes oick als der lande wolfort soekende geerne mijt v lieffden volgen wollen, soe de dan bij den edelen heren van Muntfordt, den wij zijn edelheyte jnder handelinge geerne hebben, opt bequeemste ende eerlickste anden greuen verraempt worde, ende dat mede gescreuen worde de greue Roloff jn zijnen gewalde gantz terugghe hilde hijr en tuschen, als men van onser zijt oick doen moste, dat v weerde ende edele lieffden van ons mitten besten opnemen ende verstaen wijllen, verschulden wij geerne tegen deselue v weerde ende edelle lieffden, de Godt Almechtich jn saliger walfairt nummer verlathe. Gescreuen onder dat secreet zegell der stadt van Zwolle, dat wij tesser tijt samelicken hijr toe gebrucken, op donredach nae den sondach Quasimodo Geniti (7 April), anno Domini etc. XIII°.

Gemene rijtterscap der lande Zallandt, Twente ende Vollenho, burgermeesteren, scepenen ende raide der steden Deunter, Campen ende Zwolle.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht. Deel B. 376.

N°. 587.

Instructie op Roelofs handell van Munster.

Jtem soe heeft Roeloff van Munster, dat huys Kijnckhorst gevest baueu verboth vns gen. lieuen heren ende menichfoldige scriffte der steden, ende tegens den oelden lantbrieff van Drenthe, do zij ijrsten van bisscop Frederick van Blankenheim aen dat Gesticht weder gebracht woerden.

Jtem soe heeft Roeloff enijgen naburfursten ende heren besworen geweest, dair hij mangelt van hadde, den oick de vorscr. veste tot krenckijnghe alle desser lande wall gelegen solde hebben geweest to versene was, soe Roeloff seluest blijcken lyet, jn dessen lande nyet geerfft to wesen, sulcken huys tonderholdene, dat huys tot eyns anderen heren behoeff gewestet mocht werdden.

Jtem hijr vth ende meer ander onredelicken oirsacken, to lanck to vertrecken, die hij seluest blijcken liet tegens vreemde, ijs men genodiget geweest de veste om dat huys tontvesten, doch thuys in sick seluest ongekrenct.

Jtem dair na heeft hij bij sijnen dienre apenbaer seggesbriue gesant bijnnen Zwolle op de drie stede, doch bij raedt deels sijne vrende nyet geexequert, hoe waell sich de stede voir ende na ende altijt rechttes ende reden verbaden hebben bij vnsen gen. lieuen heren, als vnser beyde natuerlijke lantfurst ende rechter, jn sulcker meyninge Roeloff dat huys Coeuordde ijrsten, onverkort sijne pantschap, onsen gen. heren jrnumen solde, ende dat om reden hij vnser gen. heren reede ende amptluden ende vrunde vanden rade der dryer stede jnder Gelresschen veden, eer de steden mijt hem in onwillen quemen, dat huys Coeuordde voer sloet ende sij dair aff kyerde ende sich sijne gen. briue ende commissie doer de hameye dede langhen, ende hij sich oick met anderen heren vormengede, ende de Kijnckhorst alsoe, weder vnser gen. heren ende der lande wijlle ende gewoenten, gevest waert ouergelacht, bleue hij opten huysse, staende srechtes tusschen den steden ende hem; ende jngevalle hem dan de sentencie oft wthspraicke affgenghe, solde hij des huses gherne rijmijnghe gedaen hebben, dan moetwillicheyte voirnemende opt nye, als hij na jn velen bewesen heeft, dat huys in vreemden handen tbrengen.

Jtem voirt soe Roeloff blijcken laet, hem eyn jair lanck rechttes ijs geweygert etc., dair om vijant gewordden etc., soe ist te verstante, dat Roeloff tot geenre tijds rechttes op de stede mijt laedijnghe, als sulcx na geboer ende gewoente der lande behoert, an vnser gen. heren versocht heeft, alsoe dat sijne gen. denseluen geens rechttes heeft konnen weygeren, ende hadden de stede solcx nyet aff konnen wesen, weer de ladinge alsoe geschiet, tot eniger tijt; dat meer ijs, hebben sijne gen. Roeloff altijt toegesacht sijne gen. recht den seluen to apenen, ende onvertagelicken gescien ende wederuaren te lathen, dan hadden sijn gen. gheene macht sijne gen. andersaten to dwijngen, de saicke an sijnen gen. oft anderen heren ende steden to compromitteren tegens oren willen na bescreuen recht ende reeden, dair om dijt vorss. verbleuen ijs, ende ijs oick na sijnen scrijuen gheen vijandt geworden als nabescreuen ijs.

Jtem als hij scrijft, tot grooten kosten gedrungen te wesen, ijs hem van onsen gen. heren ende den steeden altijt toegesacht ende gescreuen, dat hij om anxt sijne gen. en den stede gheene vorder kost op den huse doen en dorffte, dat hij van edes ende ampts wegen te doene schuldich weer, soe de stede hem rechttes wolden plegen.

Jtem soe dan Roeloff dickmaell blijcken liet, soe scrifftelick ende muntlick voir sijn gen. en den steden, dat huys tbrengen jn anderen heren handen, ijs onse gen. heer in persone aldair gereden, gesijnende sijne gen. huses opijnghe, onverkort nochtans Roelofs pantschap, wolde oick Roeloff mit rechte oft vrentschap bij de stede verenigen; heeft hij sijn gen. dat selue geweygert ende voir onthouden, ende vanden huysse gekeert mit hoemoet, alsoe dat sijn gen. mit schanden sich mosten wederom opt huys Gramsberge vertrecken.

Item soe Roeloff dan mit merckelicken pennijngen, bauen de sesshondert gulden, tot schaden der lande, bauen sijne pantschap vanden huse mit gemuede ijs gesleten, ende oick noch den lande affgedrongen, bauen benotelinghe, bij sijn gen. ende hem gehantekent bauen IJ^e r. g., heeft hij staende sijns dienstes loffnisse en eedes hij beborget hadde, een staketh onder dat water en twe gesneden ende een blijnde lijne gescharen, dair mede onontsacht, hoe waell hij oick alsoe eerlicken vthgericht ende betaelt was, dat huys bij nachte jngenomen, de lantsaten doctgeslagen, gevangen, geschattet, ende den huysluyden dat oir genomen, gebrantschattet, nyet anders dan woe hij apenbaer vijandt geweest weer; ende op dat hij ommers gheene reden pretenderen druffte van onrechte, hebben sijn gen. denseluen na loeffnisse sijre gen. reede jn sijnen affganck doen betalen bijnnen Groenijngen bouen de ses hondert golden gulden, doe hij dat huys alsoe oneerlicken bauen acht dage all jn hadde genomen.

Item soe hij roert, dat bauen den affgescheyt des fursten ende heren raidt van Munster ende Oist Vrieslandt, bij onsen gen. heren to Gramsberge, sijn huys Kijnchorst omgeworpen etc., mochte aldair onder anderen verspraicken wesen, vellichte, als Roeloff dat huys ijrste geruynt hadde, soldemen gheene vrentlijcke bijkompst affslaen ter heren begeerte, soe ist dat hij tvors. huys nyet mijt willen dan mit machte ende dranghe heeft moeten rumen ende, nae der rumijnghe ende nyet vor den tijden, mijt woerdden noch scriffsten vijant gewordden, dan do apenbaer seggebriue gesant an alle jngeseten slants van Drenthe, zij gevangen, geschat ende gebrantschattet, gebot gedaen aen onsen gen. heren meyers ende pachters, sijre gen. renten an nyemants dan an sijnen handen to betalen etc., dair vth to mercken stont, hij tot geenre guetlicheyd dan tot moetwillicheyd geneget was, dair om sijn huys vorse. nedergelacht ende geslecht ijs, mijt meer anderen oneerlicken saicken hij gewandelt heeft, ter spraicke blijcken mogen etc.

Deel B. 377, 378.

N°. 588. *Jan, burggraaf van Montfoort, aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van Roelof van Munster.*

Weerdige, edele, eerbaere, wijse, lieue heeren, neuen ende goede vruenden. Ick gebiede mij zeer vruentlicken tot uwer eersaemheden, den seluen ouerseyndende een copie sbrieffs, geconcipeert opten laetsten brieff mij gesonden bij den greue van Ouerkemst, beruerende den handell van Roeloff van Munster. Begeer zeer ernstelick der seluer copie doersien ende hernstelick visiteren wilt, off die selue geformiert js jn behoirlicke forme, als dat behoirt, om die voorts ouer te seyn den naden voors. greue, ende jndien ennige gebreecken daer jn te setten zijn, die nut ende orbarlick zijn, die wilt daer jnne setten laten, omme vorder verloop te verschutten, mij altijt referende tot uwer eersaemheden correctie, ende van deser voirs, zaicken zullen uwer eersaemheden oick breder jnformacie mondelinge doen, dan jck nv alzoec soude connen geschrijuen, meyster Harman Haghes ende Berndt Vuyten Enge, raiden mijns gen. heeren van Vtrecht. Hier jnne doende zoe uwen eersaemheden dat op nutste zall duncken gedaen, deselue God Almachtich behueden ende bewaeren moet tot langen tijden, vrolich, zelich ende gesont. Gescreuen tot Montfoirt, opten XV^{en} dach in Aprilj, anno Domini etc. XIIJ^o.

J. de Montfoird.

Deel B. 379.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

N°. 589. *De gedeputeerden der 3 staten van Utrecht, te Brussel, geven aan hunne committeenten verslag hunner bemoeijngen, en deelen hun mede de komst van den hertog van Brunswijk aldaar.*

Edele, wailgeboeren, vermoegenden, cersame, wijse ende voirsichtige lieue heeren ende bijsonder

II.

goede vrunden. Na veell sollicitationen bij ons gedaen, ende alle saicken ons wedervaeren, dair wij uwen e. ende e. liefden lest ofgescreuen hebben, soe ist geboert dat mijn heeren die cancellier ende deken van Loenen alle saicken van beyden zijden op ghisteren, vrijdach, mijn gen. vrouw ende hoeren raet aengebracht hebben na den middach omtrent vijf vren, ende, hoewel dat wij van dien auont tot omtrent negen vren toe tappointement vanden voirs. arbiters verwachten, seyden zij ons ten lesten, soe ons weder partye daer doe nyet tegenwoerdich en was, dat wij als huyden, morgen op saterdach, omtrent seuen vren dan weder in des cancelliers huys verschijnen soudon, woude ons dan die cancellier dat appointement seggen, niet tegensstaende die deken buyten na Loenen reysen most, alst geschiet is, te weten, dat alsoe die tuychnisse ten bijden sijden beruerende dat incident vanden gevangenen wt Harderwijck duyster waeren, soe dat men doer gheen entlick vonnisse noch wel op gheuen en konde, soe hadde mijn gen. vrouw geordineert, dat sulke incident, niet tegensstaende men inden principalen saicken voirt procederen soude, van dair zij gelaten waeren; ende alsoe wij nabueren waeren ende wt viguer van recht veel incidenten laten handelen, des hij van elcx ons meyninge begheerde om mijnre gen. vrouw weder bij te moegen brengen, dair ons wederpartye, sonderlinge van heer Floris wegen, op begheerden a parte, als wij verstonden, enen zekeren tijt wtstelts, om sulcx heer Floris te moegen verwittigen, zijn meyninge dair op mijn gen. vrouwe te scriuen, ende dat van der greuen wegen begheert worden mit den recht voirt te procederen; wij gauen oick a parte ter antwoirde, dat wij oick wtstel begheerden om uwen e. ende e. liefden bijtebrengen, ende antwoirde, mijn gen. vrouw scriftelick te laten weten voir beloken Pinxterendach naistk; ende van wegen mijns gen. heeren van Vtrecht worde oick begheert mitten recht te procederen. Ende die cancellier beyden partyen verstaen hebbende, heeft ons bij ten lesten geseyt, dat ons wederpartye inden voers. tijt van beloken Pijnxteren oick te vreden waeren, ende dat dair mede alle saicken tot dier tijt toe berusten soudon, wair van wij een act scriftelick begheerden, dat hij ons toe seyde te laten werden, dan om corticheyt vander tijt en hebben wij het noch niet gecregen. Jtem op ghisteren, vrijdach na middage tusschen vijf ende sess vren, is die hertoich van Brunswijck in Brueselle gecomen, ende zeer heerlick bij mijn heeren van Bergen ende zijn zoen ende meer andere vanden houe, doch meest Egmontsche wesende, oick bij den artschiers vanden prins ingehaelt, bij hem hebbende van zijns selfs, volck omtrent vijftich peerde ende omtrent LXXX hellebaerdiers. Ende want wij mitten hertoich voirs. op onsen tractaet ende gebreken noch niet gecommuniceert en hebben, als wij gheerne zoudon bij raide vanden deken voirs., die, als wij hopen, mergen weder alhier bij ons wesen zell, soe en kunnen wij voerder dan dit voert yerst uwe e. ende e. liefden ter waerheyt niet gescriuen. Ende, lieue heeren ende vrunden, en wilt vmmers niet laten ons die vijftich Philips gulden terstont te scicken, soe als wij lest gescreuen hebben, oft anders ter waerheyt en syen wij wtie herberge noch wten lande niet te geraken, ende sellen na den pen. soe lange moeten wachten, dat groeten cost anders gedragen zell, als bet mercken moegen die selue uwe e. ende liefden, die God gespaeren ende bewaeren moet tot langen tijden vrolich ende gesont. Gescreuen te Bruesele, opten XVJ^{en} dach in Aprilj, anno etc. XIJ^o.

Uwer e. ende e. goitwillighe,
Gedeputeerde des Neder Stichts van Vtrecht.

Opschrift: Aan de 3 staten van het Neder Sticht van Utrecht.

Deel B, 380.

N°. 590. *Burg., schep. en raden van Deventer, Kampen en Zwolle, berigten de 3 staten van Utrecht de inneming van Koevorden door Roelof van Munster, en zijne verdere vijandelijkheden in het Over-Sticht.*

Weerde, edele, hoichgeleerde, erbaire ende wijse heren, bijsunder guede vrunde. Roloff van Munster hefft eyn vergaderinge van IX° knechten gemaickt in Oist Vrieslandt, ende dair mede ingenomen gijsteren nacht die vleecke to Couerden ende die besaten, voirt getoegen in Zallant, als hij tegenwoirdich omtrent onser stadt Swolle bij Dalffzen jndoende ijs, ende Zallant in roeff, brant ende dijncktaell leggende, dat wij v lieffden aldus verstaene gheuen, bijddende dat v lieffden mijt malekanderen hijr op communicieren ende ons behulp ende bijstandt doen mijt dat alre spodelichte, den seluen to sturen ende den amptman van Couarde tontsettene, so wij bevruchten, jnden dat den seluen amptman gheen haestlick ontseth ende wederstandt Roloff gedaen wort, dat dan sich ander mijt hem menghen sullen, tot verstoringe ende affbroicke secker van desser sent Martens lande. Hijr wijllen v weerde lieffden jne doende als wij des hebben eyn gans betrouwen, ende des eyn troestlijck to verlaten antwort, dat wij gheerne tallen tijden verschulden. Gescreuen onder segell der stadt Zwolle, op dach Sacramentj (26 Mei), anno etc. XIII.

Burgermeesteren, scepenen ende raidt der stede Deunter, Campen ende Zwolle.

Oick, guede vrunde, begeren wij, dat v weerde ende edelle lieffden wijllen bearbeyden, ter stundt an vnsen gen. leuen heren van Vtrecht, wij an sijn gen. oick nu gescreuen hebben, dat die selue sijn gen. therstundt opsitten ende sich mijt alle sijnre gen. macht ende der gheene sijn gen. opbrengen ende gebieden moegen, om dijt selue te sturen an desse zijde wegen, want wij eyn ander ende arger bevruchten, anderen sich hijr mede mengen wijllen, so dijt alsus onverseens opstaet; verschulden wij gheerne. Datum vt Iris.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel B. 381, 382.

N°. 591. *De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, over de zending hunner gedeputeerden naar Overijssel.*

Van Gots genaden Friderick, bisschop tUtrecht, geboeren marggreue van Baden.

Erbaren lieuen vriende. Alsoe latst tUtricht jnden generaell capittel ouercomen ende gesloten is, dat vnse drye staten hoer treffelijcke gedeputierde vriende mijt vns in vnse lant van Ouerijssel schicken solden etc., alsoe begeren wij guetlijcke, dat ghij veruoegen willen dat hiertoe van elcken vnsen staten guede treffentlijke personen gedeputeert ende geordiniert werden, soe wanneer wij v voerder doen schrijuen, dat die seluen alsdan bereyt ende gestalt sijnt sonder verhinderunge mijt vns wt te reysen. Betruwen wij v alsoe genselijcken. Got sij mijt v. Gegeuen in vnsen sloite Duersteden, opten XJ^{en} dage in Junio, anno etc. XIII°.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Get. hosz.

Deel A. 585.

N°. 592. *De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, over de mandamenten in zake der uitzetting.*

Van Gots gnaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboeren merkgreue van Baden.

Erbare, lieue vrunde. Uwe schriftte sampt der notulen daer na ghij begeren wij die mandamente doen expedieren solden, hebben wij guetlicke ontfangen ende sijndt geneigts willens gewest sulcx van stonden an the laten geschien, dan so de name des ghenen ghij totten vnsen totter opboringe ordineren willen nijcht geexprimiert ende oick wij ene cleyne ende billicke veranderinge,

die v noch der sake nijcht achterdeylich meer voerderlickx is, dair jnne gedaen hebben, dair van wij v doich yerst aduerteren eer wij die mandamenten versegelen wolden. Sus begeren wij aen v guetlicke, ghij willen vns van stonden an sonder enijch vertreckx ene persone van uwer aller wegen, soe dat laitste jn vnser tegenwoirdicheyt juden capittel ouerdragen is, noemen; alsdan willen wij terstont die mandamenten, jn forme als wij v hyer jnne besloten ouersenden, doen expedieren, ende v de voirt to senden; oick v dan mede laten weten op wat tijt wij die veylichscepen voir vwe gedeputierden jn de Eem doen komen sullen. Voirder hebben wij enige van vnsen reden nae uwer begerte beuel gedaen, op en maendage naistkomende sick van vnser wegen bij v int generael capittel tho voegen. Got sij mijt v. Gegeuen in vnsen sloite Vollenhoe, opten XXV^{en} dach jn Junio, anno XIII°.

Get. H. HUNDEBEKE.

Deel D. 396.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

N°. 593. *Deken en kapittel van Zalt-Bommel aan Jacob van Appeltern, ter zake van het inwijden van het Reguliere klooster aldaar.*

Eerwerdige, wijze, voirsichtige onse zeer geminde heren. Wij verstaen wt uwer eerwerdicheiden scrijften nv aen ons gesant, als dat die eerwerdige heer de vicarius ons gned. heren van Vtrecht, ther antwort gegeuen heeft, dat die furste van Gelre, onse gned. heer, also veel gedaen heeft aen onsen gneden heer van Vtrecht, om der consecracie wille te mogen geschien na begeerte der Regulieren, also dat hij hem duncken laet, dat die consecracie nyet mogelick sal wesen te vertrecken off te suspenderen etc. Eerwerdige, wijze heren, uwe eerwerdicheiden sijn des wael bet wijs, wo dat gheen kersten bisscop na recht ende reden sculdich is te consecreren off te doen consecreren ennige nijkerken, capellen off cloosteren in preiudicie ende hijnder der moderkerken, buten wil ende consent der rectoeren der seluer moderkerke, waer om onse gneden heer van Vtrecht off sijner gnaden vicarius wael saeck ende reden hedden alsulke consecracie te vertrecken ende te suspenderen. Nyettemijn eest saeck dat uwe eerwerd. ons toe behulp uwer ende onser rechten, egheen ander adhesie daer in en gelieft te doen, soe moeten wij lijden tgheen dat wij nyet gekeren en kunnen. Ende soe dan uwer eerwerd. brieff voert inhelt, dat wij bij onse eerwerdicheiden ennijge van ons vuegen wolden, onse heer die vicarius solde dan den prior ende procurator vanden Regulieren aldaer ooc ontbieden, ende alsdan wolden uwe eerwerdicheiden ende onse heer die vicarius voirs. goede wege ende manieren vijnden, om hem ende ons te accorderen etc. Eerwerdige, wijze heren, uwe eerwerdich. sullen daer op gelieuen te weten, woe dat die heren vanden Regulieren also potens sijn in deser saecken ende hoeren wijn ende bier daer mede drincken, dat sij na onse arm priesteren nyet en vragen, ende dat sij sich totter concordien doerdragende nyet te richten etc. Aldus laten wij ons duncken, dat sij sich totter concordien doerdragende nyet en sullen willen geuen, ende sullen altijt hoer verhael willen behalden, then weer saeck, dat onse heer de vicarius voirs. hemluden ernstelick screeff, wo dat uwe eerwerdich. ende wij hem requireert hedden, die consecracie nyet en geschien ter tijt toe dan uwe eerwerdicheiden ende hij hemluden ende ons hier aff accordeert hedden, daer wij ons alsdan gherne to geuen willen, ende alsdan ennige van ons volmechticht aldaer scicken bij uwe eerwerdich., die onse heer Got wil gespaeren in salicheiden, voerspoot ende gesontheiden. Gescreuen jn die Translation. Sancti Martini patroni nostri, (4 Julij), anno etc. XIII°.

Uwer eerwerdich. oitmodige subiecten, dekenen ende capittel der kercken van Zantboemel.

Opschrift: Aan Jacob van Appeldern, deken van den Dom te Utrecht.

Deel A. 584.

N°. 594. *De gedep. der 3 staten te Zwolle aan hunne committenten, ter zake van Roelof van Munster.*

Eerwerdige, hoechgeleerde, edele, vrome, strenge, eersame, wijse, voirsichtige. V sal ge-lieuen te weten, dat wij sonnedages smergens na onser Lieuer Vrouwen dach te seuen vren al hyer to Vollenhoe gekomen sijn, ende en hebben toe heer toe nyet voirder konnen komen, dan dat dair een concept gemaict is bij onss g. h. die staten alhyer int bijwesen van onss op behagen vanden drien staten vanden Neder Sticht, als dat breder van onss vernemende sult weerden en God will. Hyerna heeft onss g. h. doer sijne g. raden van onss begeert, noch een weynich tijts alhyer te willen vertueven, want dair enijge arbeidende sij, verhopende wess goits te doen; twelck wij v vrome lyefden nyet onverwitticht en hebben willen laten, dat ken God, die v, eerweerdige edell, eersame lyefden, altijd bewaeren wil salich, langeliuich ende gesont. Gescreuen te Vollenhoe, opten VIII^{en} dach in Julio, anno etc. XIIIJ.

Uwe goetwillige gedeputierde vanden drien staten.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel B. 383.

N°. 595. *Gedep. der 3 staten van Utrecht, te Zwolle, aan hunne committenten, ter zake van Roelof van Munster.*

Eerweerdige, hoechgeleerde, edele, vrome, eersame, wijse, voirsichtige heren ende goede vrunden. Wij gebieden onss zeer denslich tot uwe liefden, den selfden toe kennen geuende, hoe na onsen laesten scriuen tot noch verbeydet hebben die antwoirt vanden graue van Benthem, die hem hyer in gemenget heeft, wes goets thoe doen, welcke antwoirt na sijnen affgescéyt wij v copie tegenwoirdich hyer in besloten dair aff seynden, die uwe liefden wael verstaen sullen ende onsen g. h. in enen artikel onbillick duncket wesen in sijnen voirnemen, dat hij soude in middelaer tijt moegen vorderen ende scatten enijge derpen, na vermogen ingelachter copien, twelcke onse g. h. mishaecht; wair op ons g. h. noch begeert heeft, hertlich onss noch hier te willen verholden, off Roeloff van Munster alsulck artickel aff wel stellen ofte te nyet, dair doer die dachuaert verholden wert, twelck wij v liefden inden besten te kennen geuen, off v belieft onss alhier dair na te verwachten ofte thuys te komen; ende jndyen dan dat uwe liefden sich berieden onss hier langer te verholden, wort van groter noden onss gelt te willen bestellen, op dat wij mijt eren van hier mochten komen. Dat ken God, die v eerweerdige, edele, eersame liefden altijd bewaren will lange salich ende gesont. Gescreuen tot Vollenhoo, den XIJ dach in Julio, anno etc. XIIIJ.

Uwe goetwillige gedeputierden vanden drien staten.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel D. 398.

Het afschrift van den brief van Everwijn, graaf van Benthem, aan den bisschop van Utrecht, luidt als volgt:

N°. 596. Den hoichweerdigen, hoichgeboren fursten ende heren, heren Friderich, bisschop tUtrecht, geboeren marggraue van Baden, mijnen genedigen l. heren gesc.

Hoichweerdige, hoichgeboeren furst, gnedige lieue heer. Ick schick v f. g. de antwort Rolofs van Munster, die mij nicht eer dan desen dach toe vijf vren nae middach ten handen gegregen hebe, wair wt v f. g. mij all gelegenheyte weder willen bij desen boden schriuen, op dat ich Roloff van Munster durch mijn versinnen nicht darff opholden; die knecht lach ander halue dach, eer hij weder ouer die Emeze comen konde. Ick verstae nicht anders, dan die graff Roloff

van Munster met lijue ende guede dencke bij te staen. Mijns bedunckens solde nyet onnutte gedaen sijn, v f. g. mij bij desen bode eenen enkeden dach deden schriuen, den v f. g. gelegen were te te holden; dair nae wolde ich den Roloff dan wt mijn seluen toeschriuen, dan v f. g. moeste dair benefen mij genochsaem geleyden bij schicken, dat v f. g. oick die steden besegelt hadden, welck doir mijner beden alsoe geschiet were, dat Roloff met een aenzaell tot dage aen ende aiff onbesorget komen moechten. Hier willen v f. g. nae yetzundt gestalt mit den beste nae schicken, wair aen ick v f. g. behegelicken dienst gedaen konte, dede ick altijt gern. Geschreuen tot Benthem, ijleude mit mijner handt, op saterdage den IX^{en} dach Julij, des auondts tot sess uren, anno XIII^c.

Euerwijn, etc.

Deel D. 399.

Het afschrift van den brief van Roelof van Munster aan Everwijn, graaf van Berthem, is van dezen inhoud:

N°. 597. Dem edelen vnde walgebaren, vermogenden heren Euerwijn, grauen thot Benthem ende van Steenforden, stadtholder jn West Frieslandt, mijn gen. lieuen heren.

Edele vnde wailgeboeren, vermogenden, gnedige, lieue heer. Uwer gnad. schrifften onder anderen vermeldende, dat sich w genade mij tgefallē nu euermaels tFollenhoe bij mijnen gnedigen heren van Vtrijcht in bijwesene der stede gefoeget hadden, ende dorch flitige bede mijt swaerheyt erlanget, dat sijn furst. gnade mitten steden uwen gnaden jn mijnen saken handelens hapen tfergunnen, ende szo w gnade dan wusten ich daer tho t ferstaene geneychet were, wolde alsdan w gnade vorder jnder saken dach ende stede jn uwer gnade graiffschap van Benthem benoemen, daer wij van beyden parthyen mijt menichten koemende worden, mijt genoichzame geleyde versorget, daer dorch uwe gnade begheren, jch mij middeler tijt geweldighes auerfals tontholden etc. Soe bedancke jch des uwen vermogenden gnaden, ende alles vlitiges vuergedanen oirbaerliches arbejts, ende sijn oick willich altijt tferdenene. Ende soe jch allenthen mij oprechtliche ende fruntliche erbedinge hebbe laten hoeren ende gebruycken, sijn ich noch nae als voir willich mij nae eer ende rechte jn fruntlicher handelinge te laten vinden, oick an te nemene als w gnade mij nu gescreuen hebben, ende geweldes tontholden, viertijn dage lanck nae desen thoekomende sondach, jndien sulx bij mijnen weder parten nijcht jnne gebroicken wordt, wtgesundert twee off drie kerspele, den jch nae hoeren eygener wilkor ende verschriuinge horen dingtael ende gelauet gelt off gedencke te manene, ende mij de voerberoerde dach mitten alder yersten mijt genoichsaem geleyde toegescreuen, ende oick middeler tijt gehalten worden moghe, vp dat voerder onkosten ende swaerheyden moeghen verhoert blijen, ende de saken ter entschap dan bijgelacht worden, dair jch bidde ende begheer, als jck altijt gedain hebbe, wwe genade ongespaerdes vlijtz tbeste jnne doen willen, sulx wijll ich altijt omme vwe vermoegenden gnaden tferdenene willich sijn ende den szeluen vwen gnaden Gode befallen dienst vnde gefallen tbewijsene geneiget. Gescreuen ijlentz, anne midwekens nae Visitationis Marie Virg. (6 Julij), anno etc. XIII°.

Roloff van Munster.

Deel D. 400.

N°. 598. *Hendrik de Graaf, erfvoogd van Erklens, verzoekt aan de 3 staten van Utrecht, teruggave der aan hen geleende 3,000 guldens.*

Werdige, wailgeboeren ind edell, eirbare, froeme, wijse ind vursichtige, besunder lieue heren

ind guede vrunde. Ick en twijuell nyet uwen liefden waill vurstee die menichfoldige antwort ind toeschrift, uwe liefden mij gedaen hebbe op mijne brieue ind assignatie der dryeduysent g., ick op mij genamen der saicken to guede ind vytgericht heb van wegen mijns gen. heren, hertougen van Gelre, tot mijnen groiten schaide ind achterdeell, ind woe guetlick ick mij geleden heb, woe ick min bescheytz krijge dat ick nyet verhoept noch vertrouwt en hadt. Woedem sij, ick begeer noch dijnstick ind vruntlick, dat uwe liefden sich alsoe mijt malcanderen bespreecken willen, dat mij mijne brieue bij uws capittels secretarius expediert, volzegelt, auergeleuert werden moigen, ind nae uyt derseluer mij betalonge geschie, als ijmmers nv billick ind redelick weer, want ick mij guetlicke langh genoich geleden ind dat mijn vur v vytgelacht heb, om vruntschapp tuschen mijnen gen. heren ind uwen liefden tonderhalden. Ind wes ick mij totten seluen verlaiten sall moigen, begeer ick eyn wederbeschreuen antwort, dair ick mij naer sall hebben to richten van uwen liefden, die Got onse Heer vrolich ind gesont bewaren moit. Geschreuen op donresdach (woensdag?) sent Margrieten dach (20 Julij), anno etc. XIII°.

V l. guetwilligen Henrick die Graff, erffaicht tot Erkelens,
beulre tot Tyell ind Waigeningen.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen en ridderschap van Utrecht.

Deel D. 401.

N°. 599. *Hendrik de Graaf, erfvoogd van Ercklens, aan de 5 kapittelen van Utrecht, ter dier zake.*

Weerdige, wailgeboren ind edelle, eirbere, froeme, wijse ind vursichtige, besunder lieue heren ind guede vrunde. Ick heb aen die staiten geschreuen, guetlick vermaenende mij te willen voldoen, nae luyt oiren guetlicker vur ind toeschriften, as ick nyet en twijuell uwen liefden waill vorkomen sall. Begeer ick dijnstick ind vruntlick, uwe liefden sich dairop mijt malcanderen bespreecken willen, dat ick tot bescheyt komen moige, want ick nyet ghern mijt uwen gaitzhuyseren ind oeren guederen onwill hebben soldt; ind wes mij wederfaeren sall, dair ick mij nae sall hebben to richten, begeer ick eyn wederbeschreuen antwort van uwen liefden, die Got vnse Heer bewaren moet. Geschreuen op donresdach nae sent Margrieten dach (21 Julij), anno XV° XIII°.

V l. guetwillige Henrich de Graff, erffaicht tot Ercklens,
beulre tot Tyell ind Waigeningen.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen van Utrecht.

Deel A. 586.

N°. 600. *De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, over eene te houden dagvaard te Zutphen met den hertog van Gelder, over de schuldvordering van Johan, heer van Wisch.*

Van Gots genaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboeren merckgreue van Baden.

Erbare, lieue vriende. Vns hefft Johan, heer tot Wijsch, cortz geleden doen scriuen, vnder anderen sich beclagende woe hij van vnser Gesticht van Vtricht then achteren sij een merckelicke somme van geleenden penningen, die sijn vader ende olste broeder vnser voervaderen bisschoppen tUtrecht, seliger gedachten, hebben geleent ende verlacht, welcke penningen hij nv hebben will, offte hij gedeneckt te huysen ende te houen alle die ghene, die op vnser Gestichts schaden gewest hebben, mijt voerder ende breyder innholt vanden seluen sijnen brieff etc. Ende soe dan sijt-haer die hoichgeboren furst vnser lieue oehem, hertoge van Gelre etc., van sijnre wegen deser saken haluen oick schriftelicke verfolge aen vns hefft gedaen, hebben wij ende vnser landtschap alhier vns hierop mit sijnre lieffde cenre vrientlicker dachfart ende bijkomens, omme vnser reede

ende vnser ritterschap ende stede hoer gedeputeerde vriende bij bij sijn liefde tegens den voirs. van Wijsche binnen die stadt van Zuytphen, als op vrijdag nae sanct Bartholomeus dage naestcomende; des morgens tot negen vren te verhoer te schicken, verenicht ende ouerdragen. Ende want dan dese sake v, als mede geleder vnser Gestichtz van Vtricht, mede aengaende is, ende oick vermijts eenige voernemen willen, dat wat gebreke gefallen sijn solde jn den tractat, die laetst doer uwe gedeputeerde vriende tusschen den voirs. vnser oheim van Gelre ende vns bededinget ende opgericht is, omme dan jn desen beyden saken op ter voirs. dachfart tot vnderholdinge gueder vriendlicker naebuerschap deste vruchtparlichs te moegen handelen, soe begeren wij aen v zeer guetlicke, ghij eenige van uwen gedeputeerden vriende opten voirs. vridach mede ther seluer dachfart binnen die stadt Suytphen willen ordineren ende schicken, omme mijt onsen reeden ende den gedeputeerden vriende van deser vnser lantschap alsdan inden voirs. saken ten besten te helpen raiden ende handelen. Ende woe waill wij vns des nae ervordrung der noitdurfft tot v gheynre weygeringe en versien, begeren wij nyet te mijn hiervan uwe guetlicke beschreuen antwoordt bij desen bode. Godt sij mijt v. Gegeuen in vnser slote Vollenhoe, opten VIII^{ca} jn Augusto, anno etc. XIII°.

Get. nosz.

Deel B. 391.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

N°. 601. *De ridderschap en steden van Overijssel aan de 3 staten van Utrecht, ter dier sake.*

Weerdige, edele, erbere ende ersame, wijze, voerseneige, bijsonders lieue vrende. Joncheer Johan, heer tot Wijsch, heft onlanx an ons scriuen doen van seckeren penningen ende geleenden gelden, die sijn vader ende broder onsen voerheren bisschopen tUtrecht geleent ende verschoten hebben sal, om die betaelt te willen hebben, oft gedenckt to husen ende to houen alle die ghenne, die op tGestichtz schaden komen mogen, mit sijns breefs wijderen jnneholt. Ende want die hoechgeboeren furst, hertogen van Gelre etc. der seluen saken weggen oeck an ons heft scriuen doen, hebben wij bij den hoechweerdigen, hoechgeboeren fursten, onsen gnedigen lieuen heren van Vtrecht, ende sijnre gnaden ritterschap alhyr die sake beweghen ende om vorderen schaden voer tkomen ouerlucht van noeden te wesen, dat die sake van beiden zijden voer den fursten van Gelre werde verhoert. Ende so ons bedunckt dat sijne ff. g. die selues persoenlick verhoeren willen, heft onse g. l. h. van Vtrecht sijnre gnaden een dach angesat binnen Zutphen den vrijdag na Bartholomej to IX wren voermiddage. Want dan die sake den ghemenen landen ende lueden saint Martijns ghemeenlichen angaet, ende oeck want ennige gebreke gevallen mogen sijn ende dagelix vallen jnden tractaet tusschen beiden fursten, latest bij vwen geschickten vrenden opgericht, begheren wij guetlicke ende mit andacht, dat vwe liefden mede van vwen gedeputeerden op die vurs. dachfaert schicken ende ordineren, om mitten reden ons g. l. h. ende gedeputeerden landen deser ende steden tot onderholdinge guder nabuerschap ende vrentschap ten besten thelpen handelen ende raden, sonder sulx te wegheren om eendracht ver(meert) to werden; willen wij tanderen tijden ons vermogens weder omme jn gelijcken verschulden. Ende woe wal dat wij des vertruwen hebben, begherens nyet to mijn een guetlick bescreuen antwoordt van vwen liefden, die onse Her Got Almechtich jn gesonden leuen waluarende bewaeren wil. Gescreuen den dach Laurentij (10 Aug.), anno XIII.

Ritterschap ende steden van Ouerijssel, Deuenter, Campen ende Swolle.

Oeck begeren wij, so die tijt van saint Jacob verbij ijs, dat vwe liefden, so veer alst mogelicken is, der togesochten IIII^m gul. ten yrsten gedencken, so men der rechtevoert ter noet be-

derft, daer vwe liefden ons steden oeck ten besten op aduerteren willen, wes toverlaet dat wij des sullen mogen hebben. Datum vt in Iris.

Deel B. 392, 393.

N°. 602. *Ernst van IJsendoorn aan Berend Vten Enge, ter zake van de mandementen der uitzetting.*

Vrome, lief swager. Mijn heer die domdeken heeft mij geseet, dat die mandementen bezegelt zijn, ende die stat van Vtrecht willich is tot der wtsettinge. Aldus ducht die domdeken goet, dat v liefden ierst daechs in quaem, om die maerscalcken met den derpen to ontbieden, een deels nv ende voert aen, om die wtsettinge to doen; ende also v liefden daer toe geordineert sijt van mijn g. h., mach v liefden met den homeister spreken ende doen alst v liefden bijde best dunckt. Got spar v liefden zelich, gesont. Gescreuen den XI^{sten} dach in Augusto, anno XIII.

Ernst van IJsendoren.

Opschrift: Aan Beert Vten Eng, rentmeester en raad des bisschops.

Deel A. 588.

N°. 603. *De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, over het bezegelen der rentebrieven.*

Van Gots gnaden Friderich, bisschop tUtrecht, geboeren marggraue van Baden.

Erbaren, lieue vriende. Alsoe ghij nw Valentijn, secretaren vnser stadt van Vtricht, alhier bij vns hebben gesandt mit den rendtbrieven, die hebben wij nae vwer begerde gern ende guetwilliglick doen besegelen. Ende want dan wail billicke ende behoerlicke is, als wij nyet en twijuelen ghij sulcx selfs wail ouerleggen konnen, dat vnser boirgeren van Renen ende Wijck ende anderen wij schuldich sijnt, rendtbrieven desgelix van v oick beseggelt werden, soe dat men die op eenen dach gelijk een tegens die ander ouerleuren sall moegen, soe senden wij v dairomme jn den besten dieselue brieue voir vnse boirgeren van Renen, Wijck ende ander, wij als voirs. schuldich sijnt. Begeren guetlicke ghij die, gelijk wij gedaen hebben, beseggelen doen willen, ende soe dat gedaen is, die dan senden bijnnen vnse stadt Wijck aen vnser rendtmeester Bernt Witten Enge ende vnser castelleyn tot Duersteden, Bernt Freyse van Dolre, den welcken wij beuele gedaen hebben, die te ontfangen, ende v dan dair tegens die voirs. rendtbrieue te ouerleuren, als sich dat behoeren sall werden. Godt sij mit v. Gegeuen jn vnser slote tot Vollenhoe, opten XXIX^{en} dage in Augusto, anno etc. XIII.

Get. nosz.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel B. 394.

N°. 604. *Gedep. der ridderschap van Overijssel aan de 3 staten van Utrecht, over de schuld-vordering van den heer van Wisch.*

Weerdighe, edele, eirbere, eirsame ende wijse heren, bijsonders guede vrunde. Wij bedancken vwen liefden vrentlick, dat die seluen tot vnser begeerten den dach, mitten van Wijsch bijnnen Zutphen gehouden, mede hebben besant, ende willen tanderen tijden geerne wederomme wesen bereit. Ende wat actie ende reden, die die van Wijsch pretendeert ende voirgenomen heft op dat ghemene Sticht, der schulden weggen heren Sweders van Culenborch ende biscop Rolofs, beyde milder gedachten, ende wes dair op weder geantwoort is, holden wij vwen liefden vander selften gedeputeerden jnt lange verslagen ende wall jngebracht, soe dat niet en is van noeden, vorder dair van tchrijuen. Ende want dan die von Wijsch ten iersten heft afgeslagen sijn ansprake jn scriften auer tgeuen, doch ten latesten dorch onderwijs der hogen wijsen reden

II.

des hoehgebaren fursten, hertogen van Gelre etc., dair op beraet genamen die tijt van XIIIJ dagen, die dan thantz omme komen sall, ende beduchten, dat die van Wijsch sijnen moetwille gebruecken ende tendes den XIIIJ dagen ennigen roeff, name oft brant jn ende an sanct Martens landen ende lueden stichten sall, ten weer dan dat die zaken mit anderen middelen bij den hoichgebaren fursten, hertogen van Gelre etc., wth cracht des latesten opgerichten tractaetz tuschen sijnen f. g. ende onsen gnaden lieuen heren van Vtrecht ende beyden oerre gnaden lantscappen bij vwen liefden begrepen ende voert anders ondervangen weerden. Begeren wij dair omme mit ganser andacht, dat vwe weerdige, edele, eirbere ende eirsame liefden dese reyse die saken to gude ende vorderen verlope voer tkomen, soe spodelick alst mogelick sall zijn, noch schicken vander selften treflixten vrenden hijr bij onsen gneden lieuen heren van Vtrecht ter steden dair vwen liefden guetduncken sall, om op die zaken, oick op ongehoirsamheit der Drenthen ende meer andere gebrecke, den gemeenen lande mercklick angaende, als vwe liefden vanden selften gedeputeerden vrunden deels gehoert mogen hebben, bij beyden fursten Vtrecht ende Gelre thelpen onderstaen, handelen ende raden, alst tot waluaert van sanct Martens landen ende luden dienen sall, ende weert mogelick, den edelen ende walgebaeren onsen lieuen heren ende vrende van Montfoert dairto mede te bewilligen, so die dair jnne grontlick bij beyden fursten ende ons allen to raden ende to spreken heft, ende ontsicht solde maken, weer wall onse andachtige begerte. Ende woe wall dat wij ons des verlaten tot vwen liefden, dair wij ons wederomme to gebieden jn gelijken ende voell meerre saken, die dair an vallen mochten, begerens niet to mijn een guetlicke bescreuen antwort van vwen liefden, die onse Heer Got Almechtich gesont bewaren will tot langen tijden. Gescreuen den IJ^{den} dach mensis Septembrj, anno decimo tercio, onder tsecret segell der stad Deunter, des wij tesser tijt hijr to samen gebruecken.

Gedeputeerde vrunde vander ghemenen ritterschap der lande van Auerijssel.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel B. 395.

Gelijkkluidende brief van burg., schep. en raad der steden Deventer, Kampen en Zwolle, aan de 3 staten van Utrecht, Deel B. 396.

N°. 605. *Burg., schep. en raad der steden Deventer, Kampen en Zwolle aan de 3 staten van Utrecht, ter dier sake.*

Weerdige, edelle, erber, gestrenge ende wijse heren, bijzonder guede vrende. Soe v weerde ende edelle liefden an ons doen schrijuen nae onser begeerten den edelen ende walgeboeren heren Johan, here thoe Montfoirt, mijt seker trefflicken vanden staten gewilliget te hebben, sich herwerts bij onsen gen. lieuen heren ende ons toe voegen, onser schrijfflicken begeerten toe guede then besten toe helpen verordineren etc., hebben wij vrentlicken ontfangen, ende dancken v weerde ende edell liefden groitlicken der gueder neerstiger toenegijngende ende desser lande walfairt sockende, wijllent oick, oft den jagelijcken geboeren mochte, geerne wedder omme then herten nemen. Ende ons dan de baede muntlicken dair beneffen bericht heft, v liefden tijt ende stede toe beteykenen ijrsten mijt malckanderen toe communiceren etc., stellen wij an v werde, dat sij bijnnen Deunter, Campen oft Zwolle, wijllen onse vrende op een vanden plaitzen voeghen, wair vanden drien ons de tijt ende stede van v weerde liefden toe voerens bestempt wert; wij alsoe desclue v weerde ende edell liefden toe kennen gheuen, de Godt jn salicheyt nimmer verlathe. Gescreuen onder zegell der stadt Zwolle, onser dryer wegen op vrijgdach auent Lamberti ep. sancti (16 Sept.), anno Domini etc. XIIIJ.

Burgermeystere, scepenen ende raede der steden Deunter, Campen ende Zwolle.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel B. 397.

N°. 606. *Burg., schep. en raad der stad Kampen aan Jan, heer van Montfoort, over het verpanden van het huis Koevorden door den bisschop aan een vreemden heer, en het verkoopen van West-Friesland, door den hertog van Saxon aan den graaf van Oost-Friesland.*

Edele, welgeboren, vermogende, lieue heer. Uwer edelheiden scriffte nv an ons gesonden, hebben wij zeer guetlicken met danckberheyt ontfangen ende well verstaen. Ende soe dan deselue vermelden, uwen edelheiden van twee articulen to aduerteren, to weten, dat onse gen. heer van Vtrecht mijtten lantschappen, thuy Coeuordden mitten ampte ende sijnen toebehoren verset solde hebben jn handen van eenen vuytheemschen heer etc., ten anderen, dat de dorluchtige furst, hertouch van Zassen, den graue van Oist Vrieslandt, West Vrieslandt, gans ende geheellicken vercofft ende ouergegeuen solde hebben etc., met vorderen jnholde desseluen briefs etc. Soe ist, vermogende, lieue heer, dat aengaende Coeuordden, de greue van Benthem gesolliciteert heeft ende noch dair nae staet, om thuy Coeuoerdden metten ampten to beleenen, met alsulcken pennijngen van olts her dair op liggende, will oick dair voir nae olden gewoenten borch stellen; nyettomijn, want sulcx directelicken contrarie is onsen lantbrieff, jsser een deell, die sulcx nyet willen belieuen; weeten oick noch nyet, dattet selue huys ende ampt den greeue vors. besegelt zij. Ende aengaende West Frieslandt en hebben wij noch gheene wytschap. Dan want alhier bij onsen gen. heren nyet alleen den artikell van Coeuoerdden dan veell meer ander treffelicke articulen, soe well den Neder Sticht als Ouer Sticht merckelicken belangende, sijn to veruolgen, diemen eens voir all, van noden behoeft ten eynde to brengen, twelck nyet buten uwer edelheiden presentie nyet well sall mogen erlangen, begeren wij noch als voir zeer ernstelicken, uwe edelheiden sampt den anderen geschichten sich alhier opt alrespoedelicxte willen vuegen, om jnden gemeenen lantsaken ten besten te helpen raden; verdienen wij sulcx onses vermogens altijt tegens denseluen uwen edelheiden, den Almechtigen jn vrolicken leuen beuolen. Gescreuen opten dach sanctj Lambertj (17 Sept.), anno XIIJ°.

Burgermeysteren, scepenen ende raidt der stad Campen.

Opschrift: Aan Johan, heer tot Montfoirt, tot Naeldwijck, tot Purmerende.

Deel B. 398.

N°. 607. *De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van Koevorden.*

Van Goets genaden Frederick, bisschop tUtrecht, merggreue van Baden.

Erbaren, lieuen vriende. Vwer schriuen vns nw gedaen, berorende vnser huys ende ampte van Couorden etc., hebben wij mijt voerder begrepe vnser briefs horen lesen. Ende is waer, wij hebben, wth merckelicken noitdurftiger oirsake ende tot voerdell deser vnser lande, den wailgeboren vnser lieuen neue Euerwijn, greuen tot Benthem, mijt weten, wil ende consente vnser stede alhier vnser voirs. huys ende ampt Couorden belieft ende toegelaten mijt sulcken behoirlickende duegelicken voirwairden, dat wij hoepen, soe wij, wilts Godt, bijnnen corten dagen v hier van voider muntlicke vnderrioting doen werden, ghij des billick een guet benoeegen sullen hebben, Godt zij mijt v. Gegeuen jn vnser sloite Vollenhoe, opten XXIJ^{en} dach in Septembrj, anno etc. XIII°.

Opschrift: Aan de 5 kapitolen, ridderschap en stad van Utrecht.

Get. nosz.

Deel B. 399.

N°. 608. *Willem van Montfoort, proost van Oud-Munster, begiftigt Jan, heer van Montfoort, met eene huisinge, staande in de Oudellen te Utrecht.*

Allen den ghenen, die desen brieff sellen sien of hooren lesen, doen wij verstaen, schout ende schepenen der stad van Utrecht, dat voir ons quam int gerechte die eerweerdige, edele

heere, heere Willem van Montfoort, proest der kercken van Oude Munster tUtrecht, ende gaf mit sijns gecoren voochts hant, daer hij mit recht ende mit oordele aenquam, over den edelen, geboirtigen ende vermogenden heeren, heere Jan, heer van Montfoort, tot Purmereynde, tot Linschoten etc., zijnen neue die alinge huysinge ende hofstede, also die gelegen is inder Oudellen tusschen sinte Pouwels brugge ende Helmichs brugge an die oostsijde van die Nye Grafft, streckende van voren tot afteren aen die Cruystraet toe, daer heeren Voppe Jacobssen, vicarius der kercken van Oude Munster voirs., allanges zuytwärts, ende Jans weduwe van Tyel mit erven ende huysingen, die sij beyde van die voers. kercken houden, allanges noortwärts naest gelegen sijn, ende so heere Willem voers., die nu ter tijt selue gebruyct ende bewoont mit allen hoeren toebehoeren, te weten, cathelen ende alle ander inboedel als in derselue huysinge al te hans is, ende nae heeren Willems voers. doot bevonden sal werden, uytgesondert gout, gelt, zuluerverck, clenodien van kostelicke gesteenten ende ander clederen tot heeren Willems lijue behoorende, ende heere Willem voirgenoemt verteech daer of mit handen voers. ende mit alle rechts ende toeseeggens, dat hij dair aen hadde, ende mede van allen brieven die dair af ruerende sijn, tot heeren Jan van Montfoort etc. ende sijns erven voirs. behoef, alst recht ende cirdelle wijsde, dat hij sculdich was te doen, ende geloofdent hem mede jaer ende dach te waren opten pacht, die de heeren van Oude Munster tUtrecht daer jaerlijcks van outs uyt dese huysinge en hofstede voirs. hebben, nae den heyligen Dertien dach naestcomende, ende alle voir plachten of te doen, mit voirwaerden dat dese huysinge ende hofstede voirs. tot ewigen dagen blijuen zell aen die hofstat van Montfoort. Ter seluer tijt quam mede voer ons int gerechte Simon Simoenssoen, ende toenden ons enen openen machtbrief, gans gaue ende wel besegelt, mit segele der geenre hier na beschreuen, alsoe die geleck ende wij bekennen mochten ongecancelleert ende ongeradeert, sprekende van woirde to woirde in manieren hierna volgende, aldus: »Wij deken ende capittel der kercken van Oude Munster tUtrecht maken kondt allen den genen, die dese onse letteren sullen sien off hoeren lesen, dat wij machtich gemaect hebben ende maicken machtich mit desen brieue, Simon Simonsoen, om van onsen wegen ende in den name van ons voir den schout ende schepenen der stadt van Utrecht in den gerechte quyt te schelden, tot behoef des edelen ende vromen heren Jans van Montfoirde etc., den voercoop tot desen tijt, die wij hebben aen huysinge ende hofstede also als die gelegen sijne binnen Utrecht inde Oudellen in onsen gerecht tusschen sunte Pauwels brugge ende Helmichs brugge, aen die oestsijde van der Nyer Grafte tot after aen die Cruystrate, dair voren ende afteren aen die zuysijde heeren Voppe Jacopsoen, vicarius in den voers. onser kercken, ende aen die noortseyde, van voir tot afteren, die weduwe Jans van Tyel mit erven ende huysingen, die sij beyde van ons ende onser kercken houden, naestgelegen sijne, alsoe die weerdige ende edel heere Willem van Montfoirt, proest onser kercken voers., die nu ter tijt bewoont, behoudelicken ons voertaen ons voircoops ende alle ons rechts, dat wij hebben aen der huysinge ende hofstede voers. Ende hebben dest oerkonde onser kercken segel aen desen brief doen hangen. Gegeuen int jaer ons Heeren vijftien hondert dertien, opten XXI dach in Septembri." Ende doe wij den voers. opene machtbrief gesien ende wel verstaen hadden, so begeerden Simon voirs. eens oirdeels van ons, of hij overmits denselven openen machtbrief also gemachticht was, dat hij van wegen den deken ende capittel der kercken van Oude Munster tUtrecht quyt scelden mochte, tot behoef mijns liefs heeren van Montfoirt voirs., den voercoop op deser tijt van den huysinge ende hofstede voirs. Ende hem wert gewijst mit rechte ende mit oerdelle, dat hij twel doen mochte, ende aldaer so scout sijn voers. gemachtigde quyt, tot behoef mijns liefs heeren van Montfoort voers., den vercoop op deser

tijt van der huysinge ende hofstede voers., behoudelicken hen voertaen hoers voircoops ende alle hoers rechts sij hebben aen der huysinge ende hofstede voers., na inhoud des openen machtbrieffs voirs., sonder argelist. Dit gescieden onder Jan ouer de Vecht, schout, Egbert van Gruenenberch, Beernt Proeys, Jacop van Snellenberch, Goyert van Voerd, Gijsbert van Lanscroen, Jan Ruysch Alpers soen, Jacob Pot, Peter Gerritssoen van Merenberch, Willem Sael, Jan van Voerde ende Gijsbert van Lewen, schepenen tUtrecht. Des toirkonde so hebben wij schout ende scepenen voergenoemt, onser stadt groote segel aen desen brief gedaen. Gegeuen int jair ons Heeren duysent vijff hondert ende derthien, des dijnsdages op sunte Cosmus ende Domiaen dach (27 Sept.). Ende stont onderteekent: Jan van Voerd. Ende was besegelt mit een gantsch, gaef, root, uythangende segel.

Volgens een afschrift uit de nagelatene papieren van den heer J. J. Dodt van Flensburg.

N°. 609. *Bernhard, hertog van Saxon, zendt aan het kapittel van den Dom als afgevaardigde Thomas van Niekerken.*

Bernhart, von Gots gnaden hertogh zu Sassen, Engeren vnd Westphaelen, zu Collen vnd Munster thomprobst.

Vnsern fruntlichen gruss vnd wes wir guets vermoegen altzijt zuuor, wirdige, lieuen heren vnd frunde. Wir hauen dem wirdigen, vnseren lieuen besunderen hern Thomam van Nyenkirchen, canonich zu senct Peter binnen Vytrijcht, etlich muntlich beuelh mijt vch zo reeden gedaen. Begeren darumb gutlich van vch, demseluen in sijnen anbrengen vnd werbungh van vnser wegen disermails glich vns selbs glouben geuen vnd guilich hoeren; willen wir sulchs, warmijt wir kunnen, gegen vch, den wir samen vnd besunder fruntschafft vnd geuallen altzijt zuerzeeygen gneigt sijn, gern verschulden. Gegeuen zo Collen, vnder vnsern segell, vff fritagh neist nach Cumbertj (8 Nov.), anno XV^cXIIJ.

Opschrift: *Aan den deken en het kapittel van den Dom te Utrecht.*

Deel B. 401.

N°. 610. *De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, over de betaling der krijgsknechten, ter voorkoming van verder nadeel voor de onderzaten.*

Van Goets genaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboren merggreue van Baden.

Erbare lieue vrunde. Nach dem wij dagelijcx vanden rutheren ende knechten, so an vns noch ten achteren sijn, omme hoer betalinge zeer scharpelicken oick mijt dreigementen gemaent ende veruolcht werden, sus bevruchten wij, dat bij langer vertoich der betalinge vnser vndersaten daer wth wail voirder lasten verrisen mochten, de wij gherne verhoet sien solden. Ende want dan jnt ouergeuen ende sluyten deser laetster wtsettinge ouerdragen ende vns altijt toegesacht worden is, datmen tot allen vierthien dagen die kiste apenen ende wij die twee, ende ghij den derden penninck dit yerste jaer daer wt doen nemen sullen, soe hebben wij vnser lieuen getruwen raidt ende rentmeister Berndt Wthen Enge beueel gedaen van vnser wegen, nw van stonden aen ende voert tot allen vierthien dagen, vnse twee deel nae der ouerdrachte daer wth the nemen; wairomme wij aen v guetlicken begeren, dat ghij vwen bijsitteren sulck beuel doen willen, sulcx sonder enich vertoich achteruolcht werde, soe dat wi die ruthere ende knechte voirs. tho vreden stellen moegen, voerderen schaden tho verhueden; verlate wij vns genslicken. Godt sij mijt v. Gegeuen in vnser sloite Duersteden, den XIII^{en} dach in Nouembrj, anno etc. XIII°.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: *Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.*

Deel B. 403.

N°. 611. *De stad Reenen aan de 3 staten van Utrecht, over den accijns op den uitvoer van turf.*

Eerwerdige, lieue heren inde vroeme, bijzondere, lieue, geminde frunden, wij gebieden ons zeer dyenstelic tot v al te samen. Uwen lieuen brieff aen ons gesandt, beruerende als van excijssen te setten opten toerff, welke vyten Gestichte gefuert sall varden, hebben wij geleessen inde inden beesten guetelic ontfanghen inde waell verstaen. Dairop gheuen wij v, eerwerdige heren inde vroeme goede ffrunden, weder op te kennen inden beesten, als dat wij onse raetsfrunden inde gemeen ondersaeten des te samen te kennen gegeuen hebben, wees sij dairjn den beesten aff doen wijllen. Soe sijn sij te saemen vanden meyninghe niet enighe excijssen opte toerff te setten, want sij hoir met en gheen maken en wijllen, inde wijllen dair niet te doen, want wij niet sculdich en sijn enighe ongelden off excijssen te geuen. Het wair beter dat wij enighe excijssen in onse kerspel vytsetten, dair wij ons stadt mede tijmmerden. Aldus begeren wij dyenstelic, dat men onse doch ongemoot wijll laeten, want wij arm sijn inde beroeft inde verbrant sijn twe off driemael, niet doir ons seluen, mer, Godt betert, nergens doer dan doer die stadt van Vtrecht. Dat gheuen wij v, eerwerdige heren ende vroeme, goede ffrunden, tot enen guettelick antwoert, kenne Godt, die v, eerwerdige heren inde vroeme, goede frunden, wijll bewaren ende gesparen. Gescreuen onder ons secreet segel, anno etc. XIIJ, op sincte Nyclaes dach (1) (6 Dec.).

Die stadt van Renen.

Deel D. 402.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

N°. 612. *De bisschop van Utrecht deelt aan de 3 staten van Utrecht zijne ontvangene narigten omtrent de naar het Sticht aanrukkende krijgshenden, mede.*

Van Goets genade Frederich, bisschop tUtrijcht, geboren merggreue van Bade.

Erbare lieue vriende. Soe ghij jn vnse affgescheyde van daer an vns begerende waren, v te willen laten weten, wes wij vanden hoep knechten vernemen, soe hebben wij gisteren schriftte gegregen van den edelen Willem van Swartzenberch ende Caspar van Vlm, daer june sij hoer schult zeer scharp manen ende sijndt vnder den hoepe. Vorder soe hebben wij oick gisteren van gueden vrunden schrifttelicke wairschouwinge gegregen, dat die hoep wail ommetrent vijff duysent tho voete sterck sij, ende werden sess hondert perden tot sich crijgen, ende liggen thants jnden lande van Cuyck, jn meyninge in vnse lande tkomen. Enige seggen dat sij vierthien dage bij een anderen gesworen hebben, daer aff huden acht dage omme sijndt, omme ene antwoord te verwachten vander ko. werde van Engellant, mer nae den wairschouwinge vns gecomen, werden sij vnse lande ouervallen; wij v jnden besten tkennen geuen. Godt sij mijt v. Gegeuen jn vnse sloite Duersteden, opten X^{ca} dach in Decembrj, anno etc. XIIJ°.

Get. H. HUNDEBEKE.

Deel B. 407.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

N°. 613. *Van Borselen aan den domdeken en proost van West-Friesland, over de wederregtelijke handelingen van den deken van West-Friesland.*

Eerwaerdigen ende geduchten heeren, den doemdeken, den proost van West Vrieslant ende anderen, mijnen heeren vanden capittel van Vuytrecht. Lieue ende geminde heeren, ick gebiede zeer tuwaerts ende gheue v te kennen, hoe dat onsen nieuwen deken ende zijnen commissarijs m^r. Mertijn, die hem scrijft ex alto, hoe dat zijluyden uwe jurisdictie van West Vrieslandt alsoe perturbeeren ende den ondersaten en jnwoueren der voirs. jurisdictie, zonder hemluyden voir

(1) Of sincte Kijliaes dag. Welligt St: Kilianus (8 Julij).

hoeren zeenstolen ofte anders te recht te stellen, te dagen ofte vermanen, dagelîx inden bannen doen, suspendeeren, aggraueeren, reaggraueeren etc. Hieromme soe bid ick, dat ghij ons hier in wilt voirsien ende anderen gueden heeren, omme die voirs. jurisdictie wel regiert te woerden, in hoeren plaetsen stellen. Ende ten waer dat ons hier jnne niet voirsien en waer, soe souden wij ain mijnen genadigen heeren den keyser, den eertshertoge van Oystenrijck etc., ofte ten minsten an den houe van Hollandt claechtich moeten vallen, ouermits die groote excessen, die sij luyden dagelîx bedrijuen, twelck ick v ende den voirs. ondersaten sonder v eerst geaduerteert te hebben, v mijne heeren. Dat ken God, die uwe eerwaerdicheit spaer gesont, ende v mijnen heeren al te samen. Gescreuen tScagen, den XIII^{en} dach Decembris, anno XIII.

Die alte uwe dienaer is,

Get. BORSSELEN.

Opschrift: Aan den domdeken en proost van West-Friesland.

Deel B. 408.

N°. 614. *Hendrik de Graaf, erfvoogd van Ercklens, aan Jacob van Apelteren en Wijnant van Arnhem; waarschuwing wegens vergaderingen van krijgsknechten, met vijandelijken toeleg op Utrecht.*

Werdige, hoigeleerde, eirbare, veste ind froeme, besunder lieue heren ind guede vrunde. Ick geue uwen liefden in allen gueden tkennen, woe mij dese wairnschouwînge komen is desen auont van Nijmegen, as gij vyt deser ingelachter copien syen moight, dess gij aldair moight acht nemen, vorder geue ick v tkennen, woe Lubbert Torck mijt dubbelt zoldenaeren ind groiten hansen vanden hoip komen is bijnnen Arnhem, om aldair die andere knechte to vergaderen in verwachten, om sich alsoe voirt na Vtrecht toe ergeuen; jnd soe balde mij dese wairnschouwîngthen handen komen is, heb ick den dross. Ailbert van Ermell geschickt nae Tyell ind Boemell, ind hon gelt mijt gegeuen, om all die knechten, die in desen nederlande to bekomen sijn, auerders bij eyn to vergaderen ind to halden, twelck ick in allen gueden te kennen geue, om sich dair nae to richten, uwen liefden, die Got onse Heer bewaeren moet. Gescreuen op vrijdagh, spaide post Lucis virg. (15 Dec.), anno etc. XIII°.

Henrich die Graff, erffaicht tot Ercklens, beueelre toe Tyell ind Waigeningen.

Item, wilt dess niet verachten ind to licht slain, sij werden v aldair versuecken, dess gij vrijlich acht nemen moight ind denckt op uws selfs walfairt.

Opschrift: Aan Jacob van Appeldern, deken van den Dom te Utrecht, en Wijnant van Arnhem, doctor in de rechten.

Deel B. 409, 410.

Het in dezen brief vermeld afschrift is van dezen inhoud.

N°. 615.

Copia.

Eirbair ind froeme besunder guede vrunt. Wij geuen v I. in allen gueden tkennen, woe die hoip vanden knechten desen naemiddage toe twe vren opgebraicken ind to Kuyck komen is, in meynong sich in desen nederhoick in den Neder Sticht ind voirt nae Vtrecht te ergeuen, dess gij voirt aldair ind Vtrecht doin verwittigen moight, dat sulx aldair van stonden ain acht genomen werde ind eyn guet toeuersicht to hebben. Dat wij in allen gueden tkennen geuen uwe liefden, die Got bewaeren moet. Gescreuen op vrijdach, post Lucie Virg. (15 Dec.), anno etc. XIII°.

Henrick van Apelteren, waltgreeff, Herman van Boitbergen ind Wolter van Well. Den eirbaeren ind froemen Wijnant van Arnhem, doctor, ind Ailbert van Ermell, dross. tot Waigenîngen, onsen besonderen gueden vrunden.

Deel B. 411.

N°. 616. *De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, over de belegging van het kapittel-generaal, ter zake van de verdediging van het Sticht.*

Van Gots genaden Frederick, bisschop tUtricht, geboren merggreue van Baden.

Erbare, lieue vrunde. Henrick van Erkellens brieff aen vns nw gesant, beruerende waerschuwinge ende omme onse stadt Renen ende onse sloit ther stont tbesetten, hebben wij guetlicken vntfangen, ende soe dan vnse getruwe raidt ende rentmeister Berndt Wthen Enge derseluer saken haluen van vwer wegen oick bootschap aen vns gedaen hefft, hebben wij denseluen vnse meyninge daerop tkennen gegeuen, de hij vngetwiuel v nw wael ouer gebracht hefft, te weten, datmen van stonden aen daerop capittel generael doen verschriuen solde, wolden wij vnse reede then seluen capittel schicken, omme eendrachtelicke raidt daerop te nemen, twelck noch also vnse guetbeduncken is. Godt sij mit v. Gegeuen jn vnser sloite Duersteden, opten XIX^{en} dach jn Decembrj, anno etc. XIII°.

Get. H. HUNDEBEKE.

Deel B. 412.

Opschrift: Aan de 5 kapitelen, ridderschap en stad van Utrecht.

N°. 617. *De staten van Oerijssel verzoeken aan de 3 staten van Utrecht, ten spoedigste kunne gedep. te zenden om, door tusschenkomst van den graaf van Benthem, met den hertog van Saxon onderhandelingen te openen, ter zake van de stad Groningen.*

Weerdige, edelle, gestrenghe, erbare, wijse heeren, bijsunder gude vrenden. So de doirluchtige, hoichgeboeren furst, hartoch Georgien to Sassen etc., enen merckelicken ende crechtigen krijgesmangel voir handen ende sich wyet ende breeth mijt voelen flursten versterckt hefft, dair dorch wij beuruchten, de stadt Groningen merckelicken benauwet ende jn ewicheit also vanden Gestichte vervrempt mochte werden, om dat selue voir te komene ende behijndert werde na vnser vermogen, hebben wij nu onlanx vnse vrende mit treffelicke rade ende vrende des hoichwerdigen, doirluchtigen flursten ende heren, ons gen. lieuen heeren van Vtrecht, bij den edellen, walgeborenen greuen to Benthem, stadtholder etc., gehadt, ende mit sijn edelheit, als enen guden middelre ende lyeffhebber, so veren gehandelt, dat sijn edelheit angenomen hebben ende verhapen mitten van Sassen te versprecken, de wredicheit ende benauwinge op de stadt Groningen jn gedult mogen bliuen, thent auerkomst ons gen. leuen heren ende uwer lieffden geschickten an desse zijde, gelijk wij niet en twijuelen vnse gen. here v werde ende edelle lieffden hijr van breder vnderrichtunge ende bescheit doende wort, so wij oick nv hijr van sijn ff. gen. gescreuen ende auercompst begeert hebben; ende dan die van Groningen mogen gemoet worden, dat vnse gen. lieue here ende der sellften lantscappe allen mogelicken vlijt ende arbeit gerne dair an keren, zij wederom anden hilligen heren Senct Marten ende sijnre gen. to treckene, dat doch nu na gestalt wij verhopen wal stede hebben ende geboren sall. Bijdden ende begeren wij vrentlickest ende getruwelickest wij mogen, dat v werde ende edellen lieffden, als principael ende hoeflude des Gestichts, schicken v treffelicke vrende mijt vnser gen. lieuen heren an desse zijde, ende dat mijtten spodelijcksten dat enich sijns mogelicken wesen wijll, om dan bij sijn ff. gen. tegenwoirdicheit ende der selfter lantscappe mijtten ffurst van Sassen ende stadt Groningen gehandelt moge werden tot vordell der voirs. stadt ende walfairt des Gestichts van Vtrecht eyne lude te bliuene, des wij ons also genslicken versien. Begeren nochtants eyn bescreuen to verlaten antwoord van v werde ende edelle lieffden, Godt in zalicheit nummer verlate. Gescreuen onder der stad secreet van Zwolle, wij samptlicken hijr jne gebruycken, op dach Scholastice Virginis (10 Febr.), anno Domini etc. XIII°.

Gemene ritterscap der lande Zallant, Twenthe, Vullenhoe ende Drenthe, burgermesteren, scepenen ende raidt der stede Deunter, Campen ende Swolle.

Opschrift: Aan de 5 kapitelen, ridderschap, stad en steden van het Neder-Sticht.

Deel D. 404.

N°. 618. *Hendrik van Gent verzoekt aan de 3 staten van Utrecht, om bij de stad Utrecht te bewerken, dat hem regt geschiede wegens de door hem te Jutphaas geleden verongelijkingen.*

Eirwerdighe, lieue heren jnd guede frunde, ick gebiede mij tuwarts, soe jck fruntlicxste kan jnd mach. Den seluen wille gelieuen te weten, soe onlanx dlaetst inden sommer geleden enninghe vut der stat van Vtrecht gewapender hant gecomen sijn, jnd hebben aldair voir mijnen huize binnen Jutfaes mijn bloot gheyschet, jnd mijn guet mij genomen jnd binnen Vtrecht gebracht, jnd in een vrij jaermerckt vercoft, het welcke teghen tlant recht js, want jck mij presenteerden voir mijnen genedighen heren van Vtrecht te recht te staen, dan then muicht mij nyet helpen. Jnd want onsen lantbrieff dan ijnne helt, dat men nyemonden vanghen noch spannen en sall, die inden Gestichte gehuyzet jnd gehoeft js, men js hem irst sculdich the lant recht te stellen, jnd men sall nyemonden sijn guet nemen, men sal hem irst mit recht verwonnen hebben, soe hebbe ick mijnen genedighen heren jnd sijnen rait dit te kènnen gegeuen, jnd jck hebbe mij voir sijne genaden gepresenteert te lantrecht te staen, want jck nerghent anders en behoer te staen; jnd beviynt men, dat jck die stat van Vtrecht ijnne ennighen saken te cort gedaen muicht hebben, ick sal se beteren bij mijn genedighen heer jnd ritteren jnd knechten soe sulx behoirt. Hierop heeft mijn genedighe heer aen die stat van Vtrecht jnd aen den domdeken gescreuen, jnd oick Henricken van Ghent, burgermeyster, bevalen, dat die partijden hoir sake vorden domdeken op doen solden; dat gedaen wesende, so sold die domdeken die partijden verdagen voir mijnen genedighen heren, omme enen yegelijck na sijnen reden recht te ontfaen etc. Dan, mijn lieue heren jnd guede frunde, then mach mij een nyet geboren, men will mij ghene geleyde geuen, noch men will mij nyet laten verantwoord, noch men will mij nyet te lantrecht stellen, dat billix dus nyet en behoiret. Is hier omme mijn fruntlick jnd dienstlijck begeren, dat uwe belieuen wille alsulken onderwijss der gueder stat van Vtrecht te doen, gemerckt sij een stat van justitien js, eynter sij spreke mij aen met recht voir mijnen genedighen heren van Vtrecht, dairt behoirt, gemerckt die stat van Vtrecht vuten hoirre vrijheyte ijnne mijns gnedighen heren lant jnd jurisdictie mij dese voirgenomden gewelten gedaen heeft; ofte men geue mij geleyde bijnnen Vtrecht te mogen komen, omme mijn sake te moghen verantwoord, twelck ick scriftlijck jnd montlijck hebbe versocht jnd doen versueken, dan then heeft mij nyet moghen geboren tot deser vre to, God betert! Mijn lieue heren jnd guede frunde, wes uwe hier van onder oghen koempt, begheer jck fruntlich jnd dienstlijck een bescreuen antwort, dair jck mij gerne jnden besten na will hebben, kenne God, die uwe eerwerdicheyden bewaren will in gesonden leuen. Gescreuen den XIII^{en} dach Februarij, anno XIII°.

Die all uwe guede frunt,
Henrick van Ghent.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap, stad en steden van het Sticht van Utrecht. Deel A. 589.

N°. 619. *Jan, heer van Montfoort, verklaart uit handen der stad Utrecht terug ontvangen te hebben zijne huizinge aldaar, geheten Blankenburg, hem in het jaar 1509 onrechtmatig ontnomen.*

Wij Johan, heer tot Montfoerde, tot Purmerynde, tot Iinscoten, tot Abbenbroeck etc., doen kondt allen luyden, lijden ende bekennen. Alsoe ons die stadt van Vtrecht doer ouercomen sraets out ende nye, anno vijftienhondert ende negen des dinxdages na sunt Gelis dach, ende voirt bij eendrachtlich consent ende beliefnisse van den gemeynen gilden der stadt van Vtrecht, des Vrijdages op onser Lieuer Vrouwen auont Natiuitatis gesciet, een huysinge ende hof binnen

der stadt van Vtrecht bijde Backerbrug, geheyten Blanckenborch, die wij nv ter tijt bewonen ende gebruycken ende die oick voertijts ons toebehoert heeft gehadt ende ter cause vander stadt voers., ons ofhendich gemaict is geworden van Walrauen Janss. van Aelst ende Alphen Ruysschen erfgenamen, voir onsen groeten, trouwen ende menichfoldigen dyenst, der stadt voirs. tot rust ende vrede dicwils gedaen ende bewesen, tot enen dancherheynt nv wederomme gecoft, betaillt ende ons doene ouergeuen heeft voer den scout ende scepenen tUtrecht jnt gerecht, als recht js na wtwijsinge ende vermogen goede stadt zegele ende brief, die wij dair af hebben, so ist, dat wij die zelue voirs. ouergifte van wegen der stadt voirs. ons gedaen, zeer dancklicken ontfangen ende den seluer stadt voirs. ende voirt enen ijgelicken des quytancie behoeuende clairlicken geheell ende all dair aff los, vrij ende quyt gesconden hebben ende quyt scelden mits desen openen breue, voir ons ende onsen erfnamen ende nacomelingen, alle dinck zonder argelist. Dest toerconde, zo hebben wij desen brief onder geteykent mit onsen hant ende mit onsen secreet zegell wthangende besegelt. Gegeuen jnt jair ons Heeren duysent vijfhondert ende veerthien, des donredages opten anderden dach jn Meerte.

Get. J. DE MONTFOIRD.

Voorzien met het uithangend ongeschonden zegel in rood was.

Archief der stad Utrecht, serie van charters 1511—1520.

N°. 620. *Jacob van Apelteren aan Gerrit Zoudenbalch, over eene te houden dagvaard met den hertog van Saxon te Koevorden.*

Eerber, voersichtighen, lifuen medtbroder. Wij sien ghelic toe Zwolle ghekomen, tussen VIIJ ende IX vren, daer hebben wij ghewonden die scheden ende anderen, dan die haertich van Zassen heft den dach verlenckt, want nu een manendach toekomende toe wesen tot Kofferden. Alsoe heb mijns ghe. l. h. fruyndden, rijddersscap, scheden ghementtelicken ghebeden, wij wolden den dach vertoffen ende daer binnen communicacien mijt malkanderen holden tot vaeluaert der landden, ende in ghewalle dat die staten alsoellix belifuen willen, hebben wij ons ouerghegeuen op behaghen onser staten, ende wes daer van wesen sal ofte willen, moghen wue lifden mij van stonden aen verwittighen. Hier mede sijt Godt beuolen mijt desen seluen boden. Ghescreuen op sinte Benedictus dach (21 Maart), anno etc. XIIJ^o.

Jacop von Apeltern, doemdecken.

Opschrift: Aan Gherit Zoudenbach, kanunnik en thesaurier van het Domkapittel te Utrecht. Deel A. 590.

N°. 621. *De gedeputeerden der 3 staten van Utrecht te Zwolle aan hunne committenten. Mededeeling hunner verrigtingen in zake der stad Groningen.*

Eerweerdigen, edelen, vrome, voirsichtighen, lyeue heeren ende goede vrunden. Soe wij jn bijwesen onses lieuen heeren sdoemdeckens w liefden verwijticht hebben, dat dye besteemde dach dess dijnxdages nae Oculi tho Zijwekeloe bij den ffursten van Saxsschen achte daeghe opgescreuen was, ende w liefden belieft hebben, dat wij den benaemden dach all hijr dess dinxdages nae Letare Jherusalem vertoeuen souden, soe sijn wij dess maendaeges nae Letare Jherusalem tho Steenwijck gekomen, daer dye dachvairt benoemt was; soe heft dye ffurst van Saxsschen an onss ende an allen deputaten van den staithen aldaer, gescreuen ende vrentlijk begeert, dat wij onss wouden lijden, dat men dess dinxdages soude tracteeren, dat wij dat tott den wondesdach wouden vertouen; soe sijnnen bijnnen Steenwijck des dinxdages nanons die graue van Benthem ende die reede van Saxsschen gekomen, ende hebben mijt den anderen dess wondesdages mergens van ses viren hent tot tyen viren tracteert ende communiceert; soe hebben die reede van Saxsschen

oir verhaell begeert an oiren ffursten, dair sye onss van voir sondach tho kommende oir scrijftlijck antwort off wouden doen verwijttigen, wair op die reede onsen gnedigen heeren ende all die deputen deser staithen voirder hijr vertoeuen, ende hebben seer vruntlijck van onss begheert, dat wij mijt hem die antwort wouden verbeyden, ende dan dair op mijt den anderen the raeden, ende elcks dan dat voirt bijden zijnen the brengen ende dair op raet the nemen tot waluart beyder landen. Wij hebben dat seer gheweygheert ende een ijghelijck van onss lieuer thuyts ghereyest hadden, dan wij hebben dijt opt behaegen jwer lieffden, die sulx doch nyet souden hebben, als wij vermoeden, off geslaegen, geconsenteert; dat wij w lieffden jn den besten the kennen gheuen, dye Godt langhe, walfarende in zalijcheyden wijll sparen. Gescreuen tZwoll, den XXX^{en} dach jn Marcio, anno XIIIJ.

Dye deputaten der dryer staithen sNeder Stijchs van Vtrecht.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel D. 405.

N°. 622. *De gedep. der 3 staten van Utrecht aan hunne committenten, ter dier zake.*

Eerwerdige, edele, vrome, voirsichtige, lyeue heeren ende goede vrunden, wij gebiedten ons vruntlijck tott w liefden. Soe wij durch neerstighe beede der riede onses gnedigen heeren ende der deputaten deser staithen alhijr een antwort dess fursten van Saxsschen tott zoendach Judica verwachten souden, gelijk wij w liefden laest gescreuen hebben, soe en ijs ons geen antwort gekommen, dair vth wij beduchten dat weynijch tott vordell onser saecken sall wesen, want wij noch nyet mijt die riede van Saxsschen tractiert ende hebben, dan alleen wij begeert hebben mijt die van Groningen irst vruntlich the communiceren; ende wairachtighe tijdinghe hebben, dat dye van Groningen mijt den grauen van Konijncksberch van dess keysers weggen gesant jn die weeck verleden twe maill spraeck hebben gehalten, ende desen dach weder spraeck sellen houden; ende oock desen morgen seker tijdinghe gekommen ijs, dat en wondesdach naist verleden de Vreborch jn dess grauen lant van Ouereems den hertoch van Saxsschen opghegeuen ijs, wair durch wij besorgen, dat dye graue van Ouereems off die van Groningen mijt den ffurst van Saxsschen, buythen onsen gnedigen heeren ende ons, muchten mijt een overkoemen, wair op wij desen morgen lange raitt gehalten hebben, want dese saeck nw haest heft; hebben daer om dye riede onses gen. heeren ende die deputaithen deser staithen ouer ghelecht, dat van noode weer wij samentlijck reysden bij den ffurst van Saxsschen ende bij den graue van Konijnchsborch, om heem the kennen gheuen wat rechticheyt onsen gen. heer ende die kerck van Vtrecht tott Gronijnghen hebben, ende off Gronijnghen mijt gemode sijch onder den ffurst van Saxsschen gheue, off anders gedrongen worden, om dan the verstaene ende the versprecken opt behaigen onses gnedigen heeren ende sijnen staithen, op wat manere die drachtlijck ende lijdelijck weeren onsen gen. heer muchte bliuen bij sijue gerecheyt. Wij hebben dat aff gheslaegen ende gesacht, dat sye sulx wall doen muchten buythen onss. Sye hebben onss weder geantwort, dat hem nyet doenlijck en ijs, daer in the handelen buythen onss. Wij hebben ons lange daer op besproecken ende sweerlijck ouerlecht; dat onss ongeuoelijck ijs anden ffurst van Saxsschen the reysen, ende oock van w lyeffden jsonderheyt geen beueel daer aff en hebben; wij hebben oock ouerlecht, sloege wij dijt aff ende queme daer verloop jn, allst well the besorgen ijs, souden sye hydr oirsaeck hebben the seggen, dattet bij onse weygeringhen gheschiet waer. Aldus hebbe wij mijt grote swaerijcheyt voirt best geconsenteert mede the reysen, den twijffelt neyt dat wij eeth sollen handelen offte tracteren, dan altijt opt behaegen uweer lyeffden, alst ommer behort. Dijt gheue wij w liefden jn den besten the kennen, ende jn dien w lyeffden dijt nyet en behaecht, wijlt

ons onder dach ende nacht dat verwijttigen. Item, die hertoch ijs in Wees Friesland; wij hebben gesonden om geleyde ende om onns een plaets the beteykene, dair wij sijne furstlicke genaeden moegen sprecken. Wij sellen en donderdaeghe reysen na die Kuyrner, ende daer dat geley verwachten. Nyet anders, onse Here Godt wijll w liefden walfarende in zalijcheyt lange spaeren. Gescreuen op sent Ambrosius auont (3 April), bijnnen Zwoll, anno XIIIJ.

Bij w aller lyeffden deputaithen.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel D. 406.

N°. 623. *Jan van Egmond, stadh. enz., en raden van Holland enz., aan de 5 kapittelen van Utrecht, over het met huisgeld belasten der onderzaten van Hoencoep.*

Den weerdighe, wijse, discrete, voirsienighe, lieue, geminde heeren, wij gebieden ons zeer tuwer liefden. En hebben der zeluer uwer l. onlanx met andere onsse brieuen gescreuen de clachten ons gedaen bij Jan van Woerden, heer tot Vliet, hoe dat de drye staten vanden Neder Stichte, omme de lasten ende onkosten vanden voerleden oirloghe te veruallen, hadden op zijn ondersaten van Hoencoep vuytgesteld ende gejmponeert op elck gegoedt huys, staende bijnnen den districte van Hoencoep, zess gouden gulden tsiaers, ende dat voer den tijt van zess oft zeuen jaren geduerende, hoe wel tvoirs. dorp van Hoencoep Hollandt js, ende niet die vanden Gestichte noeyt gegouwen noch gecontribueert en hebben; ende bijden zeluen brieue begeert, dat uwe l. de zelue jmpositien zouden willen costeloos offdoen, laten den voirs. van Hoencoep ongemolesteert, op welke brieuen uwe l. ons voer antwoirde gescreuen hebben, dat zelue uwe l. huer gedraecht aen die brieuen bij mijn heer van Vuytrecht aen ons voer antwoirde gescreuen, die voer antwoirde gescreuen heeft, dat hem die saicke nyet alleen aen en gaet, maer den staten vanden Gestichte, die zijnder g. die brieuen zoude communicieren ende dan voirder antwoirde te scriuen gelijk uwe ende zijnder g. brieuen tselue voirder vermelden ende vuytwijsen, houdende de zelue uwe l. dair van jndachtich. Ende al ist zoe, dat wij ons gansselick dair toe hadden verlaten, ende nyet gemeyndt en hadden, dat uwe l. jn achterwesen van tgundt dat voirs. js, yet gedaen ofte laten geschieden zoudt hebben, soe heeft ons de voirs. Jan van Woerden nochtans verthoent, dat uwer l. panderen ende andere officieren hem dagelick veruorderen, ende zijn jn meyninghen de voirs. gejmponerde zess gouden gulden op elck geguedt huys te willen met riguerer executeren, ende dat nyet genouch zijnde, js noch tonsser kennisse gecomen, dat Vrederick Vuyten Ham, maerschalck tvoirs. Neder Stichts, heeft bijnnen den voirs. dorpe ende districte van Hoencoep, opten VJ^{sten} dach van Februario doen publicieren zekere placaten van geboden ende verboden jn alder manieren off Hoencoep voirs. waer onder den Gestichte van Vuytrecht, comende al tselue tot bezwaernisse vanden ondersaten ende tot minckinghe vander hoocheyt ons g. h. ende tot verminderinge zijner jurisdiction, twelck zijn g. nyet en behoeuen te lijden. Scriuen dairomme aen uwe l., begerende zeer ernstelick, dat uwer liefden belieuen zij, zoe veel to doene, dat de voirs. ondersaten ons g. h. van Hoencoep vanden voirs. zess gouden gulden siaers op elck gegoet huys gejmponert, ongemoeyt ende ongemolesteert moegen bliuen, ende dat de voirs. maerschalck wederroepel sulcke geboden ende verboden hij hem jnder manieren voirs. gedaen doen, ende hem verdrage diergelijcke aldair meer te doene oft bij gebreke van dien uwe l. mogen wel bemercken dat wij omme de preseruatie vanden hoocheyt, souueraniteyt ende jurisdiction ons g. h. den zeluen onss g. h. souden moeten aduerteren, omme bij zijnder g. dair inne voirder te voersiene, twelck wij lieuer verhoedt zaghen. Begerende hier op uwe l. scriftelicker antwoirde, omme ons dair nae te moghen reguleren, eerweerdighe, wijse, discrete, lieue, geminde heeren, ons Heer God gespere

uwe l. jn eenen langen, zaligen ende gesonden leuens. Gescreuen jnden Haghe, den V^{den} dach jn Aprile, anno XV. ende XIIIJ, secundum cursum Curiae.

Die graue van Egmond, heere tot Baer etc., gouerneur, die president ende anders die rade van Hollandt, Zeelandt ende Vrieslandt.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen van Utrecht.

Deel D. 407.

N°. 624. *De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter dier zake.*

Van Goets genaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Vns hebben gouerneur, president ende raidt jn Hollant nw weder doen schriuen, vnse vndersaten van Hoencoep betreffende, als ghij aen hierjnne gelachter copie sien sullen werden, waerop wij aen v guetlicke begeren, dat ghij midt malcanderen communicatie willen holden ende tem besten ouerleggen, wes nutte ende guet hierjnne gedaen sij ende woemen den voirs. gouerneur, president ende raidt hierop behoerlicke antwoerd sall geuen, ende wes ghij alsoe midt malcanderen werden ouercomen ende sluyten vns tselue jn scrifte claerlick doen verwittigen, versien wij vns alsoe gensselicken. Godt sij midt v. Gegeuen jn vnse sloite Duersteden, opten XXVIIJ^{en} dach jn Aprilj, anno etc. XIIIJ^{mo}.

Get. hosz.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel D. 408.

Het in dezen brief vermeld afschrift luidt als volgt:

N°. 625. Hoichgeboren, moegenden vorst, harden eerwerdigen vader jn Goede, onsen besunderen waerden heren Frederick, bisschop tUtrecht, geboren marckgreue van Baden.

Hoichgeboren, moegenden vorst, harde eerwerdige vader jn Goede, bijsonder lieuen here, wij gebieden vns midt goeden harte tot vwe hoichwaerdichede. Derselue gelieue te weten, dat wij vwen brief, gescreuen tot Duersteden den IX^{en} dach deser maent, beruerende de saecke van Hoencoep ende den dachfaert gehouden te werden tot Vtrecht off Montfoert, omme te handelen ende berechten de selue saecke ende andere, nae voergaende schrijfften ende briuen ouer ende weder ouer gesonden, midt voerder jnhouden den seluen brief, daer van wij vwe hoigewaerdege well houden jndachtich te zijn, ontfangen hebben ende well verstaen. Waerop vwe hoichwerdicheide sall gelieue te weten, dat wij vnser genad. vrouwe geaduerteert hebben gehadt aengaende den dachuaert, ende begheert te weten, jn wat plecke haer sall gelieuen den seluen dachuaert te laten houden, zoe wij vwe hoigewerdicheyde ende die van vwen staten bij onsen anderen briuen gescreuen hebben, ende en hebben als noch van vnse voirs. g. v. gheen antwoerde gecregen, soe dat wij daer aff niet en hebben kunnen bescheeden vwe hoichwerdicheide; anders souden wij tselue ontwijffelicke gerne gedaen hebben, ende noch van gansser meninge zijn, midt vruntschap te verlijcken ende vereffenen alle twisten, schelinge ende onverstant, die wesen moegen tusschen desen landen ende de van vwen Gestichte mit der sake van Hoencoep, wij alle vnse vermoegen daer toe tdoen. Ende hadden well gehoept de ophoudinge van te procederen op die van Hoencoep soude geschiet hebben, soe wij verstaen vuyt vwen voers. brief, tot men jnden dachuaert daer off gesproken ende voerder communicatie gehouden hadde, mer wij verstaen, dat vwen marschalck offte pander des Gestichts, de contrarie gedaen ende hem vervoerdert hefft, voor de penningen opgesteld bij de van vwen staten op die voers. van Hoencoep regoreuselick te executeren, ende die koeijen ende andere beesten ende goeden aldair tot Hoencoep aff te halen, soe dat die scamell bueren hoer beesten hebben moeten verborgen ende belouen de penningen bijnnen dryen dagen

tUtrecht te leueren ende te brengen, off dieselue marschalck soude hem luyden daer voer executeren ende offnemen twee schat an gelde ende vier schat an pande midt alle doncosten daeromme gedaen, tot huere geheelder verderffnisse; twelck vns zeer verwondert, gemerckt de sake mitten anderen als voeren toecomende ende gestelt is te handelen ende tracteeren, ende wij niet anders en begeren dan guede middelen, omme altijts vruntschap ende goede nabuerschap te onderhouden. Ende zoe wij vermoeden onse genedige vrouwe niet gelegen en sall wesen, de dachuaert te leggen tot Vtrecht off Montfoort, mer bequemelicker wesen sall gehouden te worden in enige stede van desen landen, als tot Woerden, Scoenhouen, ter Goude, te Leyden off jnden Hage, js daeromme noch vnse entlicke begeerte, dat vwe hoege mogenthede gelieue te nomineren ende verkiesen een vanden voers. vijf plaetsen, omme bij een te vergaderen ende vns die ende eenen bequamen dach te bescheyden, wij sullen gerne alle vnse naersticheyt doen aen vnse gened. vrouwe, dat ten seluen dage ende plaetse zekere gedeputeerde geschicket zullen werden bij den genen, dies belieuen sall, ende die van vwen staten aldaer te schicken, omme te communiceren, te handelen ende behoerlicke berechtinge tdoen van als des van beyden zijden voegebracht sall werden, biddende vwe hogewerdichede soe lange ende der tijt dese saecke van Hoencoep doen ophouden, zonder op hemlyen, hoer borgen off gueden enige executie off proceduren te laten geschien, ende indien hemlyen enige beesten off andere guet off gehaelt were, dieselue tdoen wederkeeren ende restitueren, ten eynde dat voerder ongenuechte, cost ende moeyte verhuet, ende dat dieselue saecke mitten anderen te bet tot gueder meyninge comen, vuytgericht ende vereffent moegen werden, ende van ghenen noede en zij den scamelen onderzaten van onsen genad. heren, midt andere wegen ende maniere van justicie voer te staen ende preserueren. Begerende hier van een guetlicke beschreuen antwoerde bij brenger van desen van vwe hoichwerdichede, de Godt Almechtich wilt altijts bewaren ende sparen salich ende gesont. Gescreuen jnden Hage, den XXVJ^{en} dach in Aprill, anno etc. XIIIJ^{mo}.

Vwe hoigewaerdige zeer guetwillige, die graue van Egmont, heer tot Baer etc., gouerneur generall, die president ende andere raitsluyden ons alder genad. heren den keyser van Romen ende ertshertoge van Oostenrijck, prince van Spaengien etc., gecommitteert ten saken hueren genaden landen van Hollant, Zeelant ende Vrieslant.

Beauuoir.

Deel D. 409.

N°. 626. *De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter dier sake.*

Van Goets genaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Vwe scriuen vns nu toegesant mijt jnnegeslotener copye, woe ghij nu ouercomen sijn, aen vnse ridderschap ende stede vnser lants van Ouerijssell tdoen schriuen, des ghij aen vns begeren, wij desgelijck mede aen dieseluen schriuen doen wulden, hebben wij allet te gueder maten verstanden, ende zijn hierop guetwillich mede aen die voirs. vnse ridderschap ende stede te doen schriuen. Begeren daeromme ghij vns verwittigen doen willen, wanneer vwe bode gestalt sijn sall mijt vwen brieff wth te reysen, omme vnser boede moegen weten daer bij te bescheyden. Voerder hebben wij oick doen verlesen ende wail verstaen vwe antwoerd ende guetduncken opten brieff vns cortelicke van gouerneur, president ende raidt van Hollandt toegesant, vnse vndersaten van Hoencoep betreffende, ende willen hierop nae sulcken vwen guetduncken aen die seluen doen schriuen, ende wes vns van hemluyden ter antwoerd wederuaert,

v alsdan vnuerwittiget nyet laten. Godt sij midt v. Gegeuen jn vnsen sloite Duersteden, opten IIJ^m dach in Maye, anno etc. XIIIJ^{mo}.

Get. nosz.

Opschrift: *Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.*

Deel D. 410.

N°. 627. *Jan van Egmond, stadhouder enz., en raden van Holland enz., aan de 3 staten van Utrecht, ter dier zake.*

Eersame, eedele, wijse ende voersienighe heeren. Tot meer stonden es Jan van Vliet an ons clachtich geweest, hoe den eerwaerdigen vader in Gode, Vredrick, biscop tUtrecht, mitten staten des Neder Stichts van Vuytrecht op elck gegoet huys gestelt te hebben den tijt van zes oft zeuen jaren, elcs jairs zes gouden gulden ontfangen te werden bijden geenen, die dair toe geordineert zijn, ende tot behoef als uwe eersaemheden dat kennelick js, ende dat den e. vader in Goode mitten voors. drie staten belieft heeft den ondersaten van Hoencoop, de welke Hollanderen ende ondersaten zijn ons genadichs heeren, hieromme te doen sommeren ende naderhandt te doen executeren, waeromme wij telcken reyse anden e. vader in Goode en uwe eersaemheden tgoede recht van onse genadige heer vertoocht ende gescreuen hebben veel ende dinersche scriften ouer ende weder ouer, eyntelijck heeft belieft gehadt den voors. e. vader in Goode ons onder anderen te scriuen, tot welcken scriuen gij luyden u altijts gerefereert hebt, dieselue saicke te willen laten berusten, tot die selue mit andere saicken ter eerster dachuert, die men tusschen den landen ons genaedichs heren ende tNeder Sticht houden zoude, onme die selue saicke alsdan aldair verkalt te worden, gelijk tselue all breder ende jnt lange blijcken mach bijden briuen ende geschriften dair van ouer ende wederomme gescreuen. Dess niet jegenstaende nochtans belieft heeft gehadt den marscalc des Neder Stichts, in cleenachtsaemheyt ons g. h. tzijnder meerder scade ende verdriete, te coomen gewaepender handt met omtrent LX oft LXX gewapende to paerde ende te voet, ende bouen allen voirschriften, redenen ende recht vijant gewijse te vangen alle den ondersaten ons g. h. van Hooncoop, alleenlick vuytgesondert drie oft vier armer luyden hair leeden niet machtich van ongesontheit, die selue oft vianden waren met hem vpt huys ter Ham voerende, ende aldair noch houdende, nyet jegenstaende oick dat dieselue gevangen poorteren van Oudewater zijn, ende die sentencie hier voortijts toe Brugge bij onse g. h. iudicio contradictorio gegeuen, onder anderen inhoudende, alsdat den voorn. biscop noch die staten des Neder Stichts op der Hollanderen goeden, all waren die int Sticht geleegeen, geen jnpositicien setten en mogen. ende bouen all ende bijzonder, dat Hoencoop rontsom in Hollandt geleegeen js, ende tselue exploit den mairscalc niet en heeft moegen doen, zonder in, vp ende ouer den Hollantschen grondt te coomen, twelek, of Hooncoop all Sticht waere, als nijmmermeer beuonden en sall worden, ijmmers nyet en behoort zoe te gescien, zonder eerst ende all voeren van onsen genad. heer te hebben placet, zoe verde het den Hollantschen grondt roerde, daer jn vp ende ouer te moogen gaen alsulcken executie doende, als dat nae rechte behoort ende ouer all gewoenlick was te geschien; alle twelek dragende js tot scade, oneer, verdriete ende versmadenisse van onse genadige heer. Ende wij ontwijfelick weeten, zijnder genaden noch willen noch dencken ijmmers vanden vrunden te lijden, maer dair omme zullen willen doen als tot onderhoudenisse zijnder genaden eeren hoocheyt ende heerlicheyt dienen ende behooren sall, ende alsdan vorder verloop vuyt mach coomen ende wij ontwijfelick lieuer verhuet sagen, scriuen dair omme als noch dese reyse eens voor all, aen uwe eersaemheden, mit alder aernsticheyt versouckende, ende op dat van geenen noode en zij den seluen van Hooncoop naer luyden der voors. sentencie mit die goeden der

Stichtschen leggende inden landen ons g. h., eerst ende all voren wederomme te recompenseren, als dat nair luyden der sentencie mach ende behoert te geschien, meer ende vorder provisie tot reparacien des rechts, eeren ende hoocheyt ons g. h. te expedieren, twelck wij van rechts ende redens weegen niet en sullen moogen langer verhouden wille, uwe e. belieuen denseluen gevangen met hoeren goeden terstont costeloos ende scadeloos ontslaen, ende die selue saecke te laten berusten nae vermoogen uwer voorscriften tot deese saicke ter eerster dachuert vp behoerlicke plaets gehouden sall zijn, dairtoe wij ons verbieden. Hoe well wij ons hier ganselick toe verlaten, begeren nietmin hier of uwe bescreuen, onbedecte, finale antwoirdt bij bringer van deeser vpte antwoirde, als vp onse leste scrifte gesciet is, niet after en blijue, ende wij mogen weeten ons wair nae te rechten. Eersame, eedele, wijse ende voirsienige heeren, onss Heer Godt zij met v. Gescreuen jnden Hage, den XVJ^{en} dach May, anno XV^eXIIIIJ.

Die graue van Egmond, heer tot Bair etc., gouerneur, die president ende rade van Hollant, Zeelant ende Vrieslant.

Get. DEDAM.

Deel D. 411.

N°. 628. *De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht; over het zenden zijner raden.*

Van Gots genaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboren marggreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Nach dem ghij an vns begerende sijt, wij vnse rede aldaer bij v schicken wolden, omme op saken jn vwen briue begrepen tsamentlicke te communiceren ende tho handelen, soe en kunnen wij vnser rede merckelicker saken haluen vns voergeuallen nijcht ontberen, noch aldaer bij v schicken voer en saterdage naestcomende, guetz tijts voer den mid-dage; soe weer v nw de dach gelegen is, ende vns dat van v verwittiget, willen wij opte voirs. tijt vnse rede bij v aldaer hebben. Godt sij midt v. Gegeuen jn vnser sloite Duersteden, opten XXJ^{en} dach May, anno etc. XIIIIJ^o.

Get. H. HUNDEBEKE.

Deel D. 412.

Opschrift: Aan de 5 kapitelen, ridderschap en stad van Utrecht.

N°. 629. *De bisschop van Utrecht aan den stadhouder en raden van Holland enz., ter zake van Honcoop.*

Frederick etc.

Vnser vriendelijken groit the voerens, wailgeboiren, lieue swager ende eerbaren, voersichtigen, ende wijsen, lieue vriende. Uwe schrijuen ons corts geleden toegesandt vanden date des XVJ^{en} dage dese tegenwoerdigen maendt May, beroerende onse ondersaten van Hoencop ende die executie, die bij vnser maerschalck Frederick Vuyten Hamme tegens die seluen, als die sich onwillich stellen die huysgelden to betalene, gedaen ende voergenomen is, hebben wij allet met langen ende breyder jnneholt vanden seluen uwen brieff te gueder maten verstaen, ende hierop nae onser voerschrift met vnser staten van Vtrecht, die dese saecke mede aengaende is, communicatie gehalden, ende vijnden noch, als wij u hierbeuoerens tot meer dan een reysen genoechsam scriff-telick onderrichtinge gedaen hebben, dat Hoencop altijt onder onsen Gestichte van Vtrecht heeft behoert, ende daervoer tot desen dage toe gehouden werdt, oick dieselue bueren in verleden tijden altijt in allen settingen ende scattingen als Gestichtsche onderzaten mede geset sijn worden, ende oick gegeuen ende betaelt hebben, oick onsen clockenslach gevolcht en cijss betaelt hebben, als andere onse vnderzaten; ende hadden wel moegen lijden, dat sij hem nv in deser vuytsettinge

als andere onse vnderzaten oick guetwillich ende gehoorsam beweesen hadden, mer want sij hem hierjnne bouen andere onwillich ende rebelle hebben gestelt, sijn wij ende vnse voers. staten van Vtrecht nyet onbillick geoirsaect worden, tot onderholdinge ende beschermenisse vnser kercken van Vtrecht rechten, die executie tegens sij, gelijk andere onses Gestichts onwillige onderzaten, te laten geschien, ende hopen sulcx tot alre tijt, daer dat van noeden sal wesen, mit reden wail te verantwoorden. Ende soe ghij onder anderen in sulcken uwen brieff roeren, als dat wij v toegeschreuen solden hebben, dese saicke te willen laten berusten totter yerster dachffaert, diemen tusschen den lande van Hollandt ende vnser Gestichte houden solde etc., mach wel wesen dat enige meer andere schelinge tusschen den lande van Hollandt ende onse Gestichte waren, waerop dan wij ende onse staten van Vtrecht, nae vermoegen des olden tractaets, een bijcomen offte dachffaert deden begeren, ende oick daerop, nae vermoegen zeckere voerwaarden ende acten in verleden jaren tot Schoenhoven gemaict, v een dachffaert bijnnen onse stadt Vtrecht offte Montfoerdt deden aenschrijuen; moegen wij oick wail toegeschreuen hebben, dat wij mochten lijden dese saecke van Hoencop mede ter naester dachffaert tot verhoir voegebracht worde, mer want die voers. dachffaerdt opt selffte maell ghenen voertganck en hadde, ende wij ende vnse staten van Vtrecht noch tot desen dach toe daer van tot geynen eyntelicken bescheydt hebben konnen comen, sijn wij daeromme nyet gehouden geweest dese saecke van Hoencop, daeromme die dachffaert nyet verraempt en was, te laten berusten; dan soe vnse voervaderen, bisschoppen tUtrecht, ende wij thent tot desen dach toe, Hoencop als onder onsen Gestichte behoirende mit boeringe der schattingen, cijss, oick mitten clockenslach ende anderen rechten als voers. in rustelicken besitte ende gebruyck geweest ende noch zijnt, in welcken besitte wij ons hoeren te holden, zoe sijn wij daeromme der meyninge nyet op dese saicke enige voerder dachffaert te doen holden; mer omme andere schelinge, die tusschen den lande van Hollandt ende onse Gestichte noch wesen moegen, sullen wij guetwillich sijn op die behoerlicke maelstede ter dachffaert the schicken, gelijk wij vns des hierbeuoerens altijt verboden hebben tegens die selue uwe lyeffden ende eerbaerheyden, die onse Heren Godt altijt gesondt bewaeren moet. Gegeuen in vnser slote Duersteden, opten XXIIII^{en} dach Mey, anno etc. XIIIJ^o.

Opschrift: Dem wailgeboeren vnser lieuen zwager, erbaren, voersichtigen, wijzen, vnser lieuen vrunden, heeren Johan, greuen tEgmond, heren tot Bair, gouuerneur generaell, president, ende anders den raden, gestelt ten saecken der landen van Hollandt, Zeelandt ende Vrieslandt:

Deel D. 413.

N°. 630. *De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van Hoencop.*

Van Gots genaden Frederick, bisscop tUtrecht, marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Woe die doirluchtige ende hoichgeboren furstijnne, vnse lieue vrouwe vnde nichte van Oesterrijck, douagiere van Sauojen, vns nu heft doen schrijuen, die sake van Hoencop berorende, ende oick woe wij hoer lieffden daer op antwoorden doen, hebben ghij te vernemen aen den twee hierjnne gelachten copyen. Ende want dan die selue vnse vrouwe ende nichte, als wij wth horen schrijuen verstaen konnen, aen sulcker genoechsamer jnformacie ende vnderrichtinge, als van vnser kercken van Vtrecht gerechticheyt aen Hoencop, wij hoer lieffden ende oick den raidt van Hollandt tot meermalen scrifflicke, ende oick opter laetster dachffaert jnden Hage gehalten muntlicke doen laten, gheen benoegen hebben, dan meenen will, wij meer

ende breyder bewijse jn schrijfft behoren bij te brengen, ende dat wij die gefangen vndersaten van Hoencoep van stonden aen hoer gevencknisse solden doen ontslaen mijt restitutie hoerer affgenomen penningen ende geleden schadens, anders solde hoer liefde mijt den arrest tegens vns vndersaten des Neder Stichts lijff ende gueden laten procederen; soe bedunckt vns hierop nutte ende guet wesen, soe wij vermoeden dat men jn vnsen capittelhuys aldaer wael meer bescheyts van desen dingen, dan wij alhier te doen weten, vijnden sall, dat ghij mijt allre gueder diligentie daer nae willen laten soecken, oick onsen rentmeister Berndt Wten Enge ende vnsen marschalck vnses Neder Stichts bij v laten komen, vanden seluen oick alle bescheyt, sye weten dat dienen sall tot bewijsinge Hoencoep vns kercken van Vtrecht toebehoren(de) is, vernemen, sulcx allet claerlicken jn schrijfft laten stellen, ende vns tselue ten yersten alhier seynden; oick soe vns guetdunckt, dat ghij hier op mijt vns aen die voers. vnse vrouwen ende nijchten van Oostenrijck etc. antwoert doen schrijuen, soe begeren wij zeer guetlicke, ghij sulcke antwoert aldaer nae vwen guetduncken laten concipieren, vns daer van copie mijt vwen brieff sampt den articulen van sulcker jnformatien, ghij als voers. bij een sullen kunnen vergaderen, then voerderlixsten ouerseynenden, omme dit mijt onsen brieff voert der voers. vnser vrouwe ende nijchten moegen toeschicken. Godt zij mijt v. Gegeuen jn vnsen slote Vollenhoe, opten XXVIJ^{en} dach in Julio, anno etc. XIIIJ^o.

Get. ROSZ.

Deel D. 416.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Het afschrift van den brief van Margaretha van Oostenrijk aan den bisschop van Utrecht, luidt als volgt:

N°. 631. Den eerwerdigen, hoichgeboren furst, vnsen lieuen neuen, heren Frederick, geboren marckgraue tot Baden, bisschop tUtrecht.

Eerwerdige, hoichgeboren furst, lieue neue, wij gebieden vns hertelicken tot vwen liefden. Naerdien dat wij te vollen onderricht zijn geweest van den groten foertsen, extorcie ende gewalt, die de marschalck oft pander vwer liefde Neder Stichts van Vtrecht nu onlanx gevoerdert hefft tdoen op die inwoenders ende buyren van Hoencoep, wt saken van sekere schattinge gepretendeert bijden staten des voers. Neder Stichts, daerjnne die selue inwoenders tot geenen tijden gehouden noch gecontribueert en hebben, maer alleenlick jn die settingen ende ommeslagen gedaen jnden lande van Hollant, zonder dat dieseluen marschalck die gefangen hefft willen ontslaen noch huere gueden restitueren, ende hoe well wij ende die luyde vanden raide in Hollant, vwen liefden ende den voers. staten geschreuen ende versocht tusschen hebben ghadt, die voers. saken te willen surceeren totter yerste dachfaert, die gehouden zoude worden tusschen die gedeputierde an beyde zijden, om die te verhoren, traeteren ende handelen mit vruntschappen, ende dat vwe liefden soudien willen zeynden sulcke brieuen ende bescheyt, als die vanden Neder Sticht hebben moegen, der sake voers. aengaende, zoe ist all veracht gewest, ende dat arger is, die voers. marschalck hefft zijdert zoe lanck zoe meer geprocedeert tegen die voers. vndersaten van Hoencop mijt pandinge, arreste, vangenissen van huere personen ende andere rigoreuse executien, ende hem affgedrukt grote sommen van penningen, bouen die principael schattinge die men heyschende is; soe hebben wij bij rijpe deliberatie van raide, tot conseruatie van der hoechheyt, heerlicheyt ende jurisdictie ons lieuen heeren ende neuen als graue van Hollant, daer onder die voers. heerlicheyt van Hoencoep liggende ende sorterende is, ende tot ontlastinge ende verlichtinge vanden voers. jnwouenderen

van Hoencoep doen expedieren brieuen van arreste, om vyt crachte van dien te arresteren ende commeren die personen ende gueden van den voers. Neder Sticht, ende die in arresten te doen houden tot ander stont dat die executien ende vangenissen, gevoerdert bij den voers. maerschalc, cesserer ende die gevangen ontslegen, huere affgedructe penningen gerestitueert zullen worden costeloos ende schadeloes, twelck wij vwen lieffden nyet en hebben willen verhalten; begerende ende versoeckeude die expeditie vanden seluen brieuen ende executien van dien jnden besten te willen nemen, v aduerterende, dat soe geringe die gevangen ende andere beschadige personen der voers. heerlicheyt van Hoencoep ontslegen, ende van hueren schaden ende affgenomen penningen gerestitueert zijn sullen, wij zullen jnsgelyck van stonden aen doen ende laten ontslaen, costeloos ende schadeloes, alsulcke arresten ende commeringen, als wyt crachte vanden voers. brieuen gedaen zullen werden, ende zullen oick alsdan gereet zijn, alzoe wij altijt geweest hebben, te laten handelen, tracteren ende communiceren van alsulcke geschillen ende differenten, als ter cause vanden voers. heerlicheyt van Hoencoep wesen moegen, ende ons daer jnne soe voegen ende bewijzen, dat men kennen sall, dat an vns nyet gehouden en heft noch houden en sall, die selue twijsten ende differenten en worden mit goede manieren verenicht ende affgeleyt, dat kenne Got, die dieselue vwe lieffden bewaren will. Geschreuen te Brussel, den XIII^{en} dach Julio, anno etc. XV.XIIII°.

Margarete, ertshartoginne van Oostenrijck ende grauinne van Bourgoingen, douagiere van Sauoyen.

Deel D. 417.

Het afschrift van het antwoord des bisschops op den voorgaanden brief, is van dezen inhoud:

N°. 632.

Aen vrouw Margaretten.

Doirluchtige ende hoichgeboren furstijinne, lieue vrouwe ende nijchte, wij gebieden vns altijt vrientlicke ende dienstlicke tot vwer lieffde, welcker schrijuen ny wederaen vns gedaen, berorende die sake van Hoencoep etc., wij guetlicke ontfangen, gelesen ende waill verstaen hebben. Ende hadden wail gemeent, dat vwer lieffde ende oick die raedt van Hollant billick te vreden geweest ende een benoegen gehadt solden hebben, sulcker vnser genoichsamer jnformatien, wie den seluen hier beuorens tot meer malen van deser sake schrijftelicke ende oick daer nae opter geholdener dachfaert jn den Hage, den voers. raidt van Hollant noch muntlicke doir die vnse doen hebben laten, als dat Hoencoep vnder vnse Gesticht van Vtrecht behoert ende vnse voirvaderen, bisschoppen tUtrecht, seliger gedachten, ende wij des thent op desen dach toe jn rustelicken besitte ende gebruycke geweest ende noch sijnt, sonder yemants tegen seggen, mijt boringe der schattingen, accijssen, mitten clockenslach ende meer anderen rechten, bij welcken vnse bezitte men ons billick ende van rechts wegen behoert te laten blijuen. Ende hadden vns oick nyet en versien, dat vwer lieffde hier en bouen enige brieuen van arreste op vnse Gestichts vndersaten wih gaen solde laten hebben; doch nyet te mijn, soe dese sake vnse staten van Vtrecht mede aengaende is, ende wij buyten zij thent hier toe hier jnne niet gedaen en hebben, willen wij den seluen vwer lieffden brief van stonden aen toeschicken, mijt hemluyden communicatie hierop doen holden, ende dan mijt vnse selfs boede een onuertogen schrijftlicke antwoert laten weten, die selue vwe lieffde, die vnse Heer Goede in gesonder vrolicker waeluact lang tijt wille bewaren. Gegeuen in vnser slote Vollenhoe, opten XXIIJ^{en} dage in Julio, anno etc. XIII°.

Frederick etc.

Deel D. 418.

12*

N°. 633. *Willem de Vos aan zijn broeder Jan de Vos, ter dier zake.*

Jhesum Christum voer een gruet, lieue gheminde brueder. Wwen brieff heb ick guetlijcken ontfangen, daer jn dat gij ghescreuen hebt aen mij, doer begherte vanden drie staten, dat ick op kost der staten voerscr. soude willen senden een cotype vanden mandement ofte contrearrest, dat mij nijt mogelijcken en is, ende dat ouermidts dat het princepael hier nijt ghepublicert en is, ghelijck als gij mij scrijft, mer is alleenlijcken beueel ghedaen den castellein ende den tollenaer Schoenhouden op zecker grote peynen, ende sij luyden noch Jan van Vliet doer gheen cotype of en hebben; ende die commissarissen vanden houe sijn ghetogen voert jn drey stede, doende dat contre arrest naden juhouden vanden selfden brieff, welck seer scarpelijcken ghegeuen is bouen bij mijn genadighen here ende sijnre genaden raden, jn wiens naem ende scerp beuel gheschiet dat ghene datter gheschiet, ende nijt of gelaten en sal werden voer totter tijt ende wijlen dat ontslagen selle sijn die van Hoencoep van sulcken ghelosten, als sij gedaen hebben om penninghen jn toecomende tijden te betalen, ende dat kostelloes end scadelloes gheresstituert sellen sijn alsulcke penninghen, als die van Hoencoep ghegeuen moghen hebben. Ende had ick meer bescheits moghen ghelangen oft kunnen vernemen, dat soude ick wve liefden gherne ghescreuen hebben, dat kenne Got, die w wil sparen tot langgen tijden salich ende ghesont. Gescreuen den XXVIJ^{ten} dach jn Julio, anno XV^eXIIIJ.

Bij mij Willem die Vos, jouwen brueder.

Opschrift: Aan meester Jan die Voss, kanunnik van St. Salvator.

Deel D. 419.

N°. 634. *Burg., schep. en raden der steden Deventer, Kampen en Zwolle aan de 3 staten van Utrecht, ter zake der stad Groningen.*

Werdige, edele, erbere, eirsame ende wijse heren, bijsonders guede vrende. So als nw de hoechweerdige, hoechgeboeren ffurst, onse gnedige, lieue here, van daer jn dese sijnre gnaden lande gekomen is, tot beschermnisse ende helinge van sanct Martens palen, te raden ende tdoene, ende wij sament onder enen fursten geseten sint, begheren wij mit andacht, dat vve weerdige, edele, erbere liefden schicken alhijr bij sijnen gnaden ennige vander selften treflixten vrenden, om in den saken thelpen raden ende voertvaren, alst tot wacluert ende beschermnisse van sunt Martens landen ende palen dienen sal, ende des tesser tijt nyet te weigheren, dat willen wij tanderen tijden ons vermoegen glijcken ende meren verdienen. Ende wo wal dat wij des vertruwen, begeren nyet to mijn een bescreuen antwoert. God Almechtich wil vve samende liefden gesont waluarende bewaren. Gescreuen den XXIX^{en} dach jn Julio, anno XIIIJ, onder tsegeel der stadt Deunter, des wij sament gebruecken.

Burgermeesteren, scepenen ende rade der steden Deunter, Campen ende Swolle.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap, stad en steden des Neder Stichts van Utrecht.

Deel D. 415.

N°. 635. *De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter dier zake.*

Van Gots genaden Frederich, bisschop tUtrecht, geboren marggraue van Baden.

Erbaren, lieue vriende. Alsoe dese vnse lantschappen voer vnser ouerreysen zeer ernstelicke vnse ende vwer gedeputierden ouercomste begerende waren, als omme der sake vnse stadt Groningen ende anders betreffende, soe hebben wij vns op der seluen begerde ende oick wt eigenen begerlicheyt, der sake te guede, woe wail wij sulcx vermits lijffs kranckheyt op die tijt noch nyet wail en vermochten, doch alhier gevoecht, oick aen v voer ende nae vnser ouerreysen,

guetlicke begerdt vwe gedeputerden alhier te willen schicken, in den voirs. saken mede ten besten te helpen raiden ende handelen, twelck bij v noch thants thent hiertoe verbleuen is. Ende want sich dan die lasten alhier hoe lenger hoe meer swerlicke aenstellen tot verderffnisse vnser lande ende vndersaten, soe dat van groter noeden is mit gueden raidt ende voersicheyt dair tegens te gedencken ende voer te nemen, twelcke sonder vwer vriende mede raidt ende tegenwoirdicheyt nyet wael sall moegelicke weesen te geschien. Wair omme wij ende vnse voirs. lantschappe mit een ouerdragen sijnt, omme v noch eens te doen verschriuen ende te vermanen. Begern dair op aen v noch seer guetlicke, dat ghij, als getruwe vndersaten ende medegeleder vnser Gestichts van Vtrecht, dese lastige saken mede ter herten willen nemen, ende senden noch erstdages sonder voerder vertrecken enige van vwen treffenlichsten vrienden bij vns, vnse ritterschap ende steden alhier tot Vollenhoe, omme tot beschermenisse tsanct Martens palen tem besten te helpen raiden ende handelen, als sulcx die grote noitdurfft nw mercklicke eyschende is, ende dese saken gheyn lenger vertrecke erlijden moegen. Ende woe wail wij ende vnse voirs. ritterschap ende stede vns des alsoe te geschien tot v genselicken verlaten, begeren wij nyet te mijn hier van vwe guetlicke onuertogen beschrenen antwoord. Vnse Here Godt zij alltijt mit v. Gegeuen in vnser slotte Vollenhoe, vpten III^{en} dage in Augusto, anno etc. XIIIJ.

Get. hosz.

Opschrift: *Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.*

Deel D. 420.

N°. 636. *De stad Amersfoort aan de 3 staten van Utrecht, ter dier zake.*

Weerdige, hoichleerde, edele, gebortige, eirsame, wijse, bijzonder lieue heren ende guede vrunden. Alsoe wij aldair op morgen, dijnxdach, te capittel verscreuen sijn op sekere briuen vanden drien steden van Ouerijsell aldair gesant, solden wij onse deputierde aldair gevoicht hebben, dan ons sijn sekere scriften gecomen, dat . . . . vorderende is op nye wider en tocht ende reysse te doen op onse burgeren, als gi noch van ons wel breder verstaen sullen, wair omme wij onse deputierde op sulcke verraimden capittel te voren wat lang gescreuen nyet voegen doruen, om der anxe ende sorge. Begeren daer omme dienstlick uwe liefden dbest doende ende onse onscult voirs. int best nemende; versculden wij altijt dienstlick aen uwe liefden, die Got in vroude lang gesont bewaren moet. Gescreuen op maenendach Transfigurationis Domini (6 Aug.), anno etc. XIIIJ.

Die stadt Amersfoerdt.

Opschrift: *Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.*

Deel D. 421.

N°. 637. *De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van Honcoop.*

Van Gots genaden Frederich, bisschop tUtrecht, marggreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Wij hebben guetelicken ontfangen uwe briuen ende copyen, aengaende die saecke van Hoencoep, waerop wij terstont nae uwe goetduncken ende begeerten aen de doerluchtige, hoichgeboirner furstijne onse lieuer vrouwen ende nijchten, vrouwen Margriett, eertshertoginne van Oistenrijk, douagiere van Sauoyen, doen schrijuen hebben, ende wes vns van hoer lyeffden daer van ter antwoerdt werdt, en sullen wij v onuerwittiget nyet laten. Godt zij midt v. Gegeuen in onsen slotte tot Vollenhoe, opten XIIIJ^{en} dach in Augusto, anno etc. XIIIJ°.

Get. hosz.

Oick hebben wij aen onsen maerschalck des Neder Stichts, Frederick Vuyten Hamme, doen schrijven, ende beuelen dese saecke to laten berusten ende voerder mit pandinge off anders tegens die van Hoencoep nyet voer te nemen, ter tijt wij hem anders laten weten.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel D. 422, 423.

N°. 638. *De heer van Brederode aan Margaretha van Oostenrijk, over zijn verschil met de kapittelen van den Dom en Oud-Munster te Utrecht, aangaande eenige ambten.*

Mijne dienstelijchste gebiednisse te voerens, hoichgeboeren, doirluchtichste, moigenste, genaidichste lieue vrouwe. Alsoe uwe gen. aen mij hebben twemael doen scriuen, aengaende den beclachten voir uwe gen. vanden heren then Dom ende Oude Monster tUtrecht gedaen, van enigen ampten, ick vanden seluen tonrecht houdende soude wesen, wair op uwe gen. sullen gelieuen te weten, dat alsoe nyet en es, sij uwe gen. bij hebben gebracht; dan hebbe altijt te vrede geweest, als die heeren die penningen namptiseerden hair ampten ouer te leueren, off dat sij die penningen stelden jn handen van uwe gen. raedt jn Hollant, dair mijn aduerse partye mij voir in recht ouer twe jaren betoigen heeft gehad, ende aldair beide justiciabel sijn, omme alsulx aldaer bij den raidt gewesen soude worden te volkoemen, ende den heeren als dan hair ampten, sij rechts toe pretenderen, ouer te leueren, totten welcken sij nyet en hebben willen verstaen; dan hebben alle alsulcke penningen, vpten ampten staende sijn, soe sij seggen ende nyemant gesien en heeft, geleit jn handen van hoeren officiaal bijnnen der stadt van Vtrecht, die genoich suspect es mit hem, alsoe die selue medebrueder ende capitelaire es mit hem luyden, dair jck noch oick mijn partye aduerse nye mede te vreden en sijn geweest; bouen desen noch in sekere compromissen gegain, die oick all vanden seluen nyet onderhouden en sijn, als ick hoepe uwe gen. in alles kortelinge wel verstaen sullen, hoe voel ongelijck mij vanden seluen ende oneren ter causen van desen geschiet es. Nietmin ter lieften ende begerten van uwer gen. scriuen hebbe jck mij gesubmitteert in handen vanden deken sunte Peters tUtrecht, daert mijn partye aduerse ende capitelen, soe jck verstaen, ende mij bij es gebracht, begeert hebben; alsoe dat jck anders nyet en begere dan uwer gen. in desen ende in allen anderen saicken mij doenlijck wesende te gelieuen, kenne God Almachtich, die v hoichgeboeren, doirluchtige ende moigende, genaedige lieue vrouwe, gespaeren wille tot langen, saeligen tijden. Gescreuen tot Vianen, den XVJ^{en} Augusti, anno etc. XIIIJ.

Get. LE TOUT VRĒ HÛBLE BREDERODE.

Deel A. 599.

Opschrift: Aan Margaretha van Oostenrijk.

N°. 639. *De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, over de uitkeering van gelden tot betaling van het krijgsvolk.*

Van Gots genaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboren marggreue van Baden.

Erbaren, lieue vriende. Alsoe hier beuoerens doer dese laitste vuytsettinge vanden huysgelden bij vns ende v belieft ende ouercomen, mede ouerdragen wardt, datmen die kijste tot allen vierthien dagen eens openen solde, omme onse aenpaert vanden penningen tot betalinge der rutheren ende andere daer vuyt te moegen doen halen etc., verstaen wij dat der nyet tegenstaende nv weygeringe geschiet, sulcke kijste te openen, wellick alsoe nyet en behoert. Ende soe wij dan dagelix vanden rutheren, wij noch te doen sijnt, omme betalinge ernstelicke veruolcht werden, begeren wij aen v, dat ghij soe veruoegen doen willen, die voers. kiste nae vermoegen der ouer-

dracht sonder vertrecke nu ende voerder tot elcken vierthien dagen eens geopent werde, omme die ruteren moegen te vreden stellen, daer mede wij ende onse lande ende vndersaten deshaluen van hem onbelastet moegen bliuen, ende soe dan vnse stadt van Amersfoerdtsich thent noch toe onwillich heeft gestelt, hoer aenpaert vanden voers. huysgelden te betalen, wijllen wij bij den seluen vnser stadt noch alle vnse beste vlijte aenkieren, omme zij te doen onderwijsen dat sij hier jnne oick als andere vnse vndersaten doen ende sich bewijisen sullen. Godt zij mit v. Gegeuen in onsen slote tot Vollenhoe, opten XXII^{sten} dage in Augusto, anno etc. XIII°.

Get. nosz.

Opschrift: *Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.*

Deel B. 413.

N°. 640. *De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van Honcoop.*

Van Gots genaden Frederich, bisschop tUtrecht, geboren marggreue van Baden.

Eerbare, lieue vrunde. Soe als ghij vuyt onsen voerschrijfften vernomen, hebben wij aen die doerluchtige, hoichgeboerner furstijne, vrouwe Margrieten, eertshertoginnen van Oistenrijk etc., vnse fruntliche lieue vrouwe ende nyechte, doen schrijuen, vnse vnderzaten van Hoencoep beroerende, waerop vns hoere lyeffden ter antwoert doen schrijuen hebben, luyde copyen hier jnne besloten; sus hebben wij desen vnser boden last ende beueell gegeuen, den brief hier bij wesende, holdende aen den gouerneur president ende raedt van Hollant, hoen die to presenteren, ende begeren daeromme, dat ghij eenen bequamen dach opnemen, ende hoen den van vnser ende uwer wegen bij den seluen vnser boden toe doen schrijuen willen, ende soe verre sij den dan aennemen, vns tselue weder omme verwittigen, omme enige van vnser reden oick daer toe te ordineren, verlaten wij vns gansselicken. Godt zij mit v. Gegeuen in vnse stadt Swolle, opter yersten dach jn Septembj, anno etc. XIII°.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: *Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.*

Deel D. 425.

Het in dezen brief vermelde afschrift is van dezen inhoud:

N°. 641. Dem eerwerdigen, hoichgeboren fursten, here Frederick, bisschop tUtrecht, geboren marckgreue van Baden, onsen besunderen lieuen neuen.

Eerwerdige, hoichgeboren forst, besunder lieue neue, wij gebieden vns hertelick ende vrentlick tot vwen lieffden. Wij hebben bij vwen boede, bringer van dezen, ontfangen vwen brief, rorende der saken van Hoencoep, bij welcken brief, ende om die redenen jnt lange daerjnnegrepen, vwe ende die vanden staten des Neder Stichts van Vtricht, die prouisie onlanx bij vns verleent op die hantlichtinge vanden goede vanden vndersaten des Stichts voers., die wt oirsaken vanden exploiten ende executien geschiet op die ondersaten van Hoencoep voers. gearresteert ende becommert hebben gewest, niet en hebben willen accepteren noch aennemen, begerende dat die voers. arresten gelicht ende affgedaen; oft emmers enen tijt lanck gesuspendeert moegen woerden, ende dat wij vwer lieffden enen nementlickendach, hoe corts dat moegelicken is, ansetten willen op Putcuppe, om op dese ende meer andere gebreken onderlinge communicatie te hebben ende daerjnnegrepen als geboerlick te geschien etc. Waerop, eirweerdige, hoichgeboren forst, besunder lieue neue, hoe wel wij gans genoecht sijn vwer lieffden jn allen saken nae ons vermoege te gelieuen, niet te mijn want ons duechdelick bleken is, dat die voers. arresten gesciet sijn om gebreken halue procederende wt vwer lieffden officieren ende ondersaten, die tot geen dach-

faerden ofte communicatien jnder saken voirs. en hebben willen verstaen, des nochtans schriftelick ende anderssins tot meer stonden versocht ende gemaent sijnde, maer hebben geprocedeert bij wegen van feyte ende mijt rigoreuse executien tegens die voers. vndersaten van Hoencoep, in grooten merckelicken affnemen vander hoicheyt, heerlicheyt ende jurisdictie ons lieuen heren vader ende neuen, des Roemsche keyzers ende eertshertogen, als dese saken lange ende broet verhaelt staen jnder brieue van arresten daerop geexpediert van hoeren wege, soe en is ons niet gelegen dieselue arresten tdoen ofte laten te lichten, gemerct sonderlinge, dat die selue vnse heren vader ende neue daer bij gedepossesseert zouden bliuen; mar op dat die selue saken ende geschillen ende andere, op datter eenige zijn, mijt vruntschappe getermineert ende beslicht moegen werden, zijn te vreden datter een dachfaert geraemt ende genomen sij tot sulcken dage ende plaetse, als vve lieffden mitten luyden vanden raide jn Hollant ouercomen sullen, denwelcken vanden raide wij tegenwoerdelicke schriuen, dat zij totter seluer dachfaert zulcx als bij vwen lieffden ende hen geraemt ende genomen sall woerden, enige van hen scicken willen om mijt vwer lieffden geschickten op die saecken voers. te handelen, communiceren, tracteren ende sluyten, soe zij sluyten zullen van rechts ende redenen wegen, daer toe dienende ende behorende; begerende ende versoeckende dese vnse redelicke presentacie jnden besten te willen nemen ende die voers. dachfaert goedelick achteruolgen jn sulcker wijs dat die saken voers. jn redelicheyt verhoert ende verenicht werden, zoe wij dat mijt gansser herten begeren, dat ken Gott Almechtich, die dieselue vve lieffden bewaren wille. Gescreuen te Berghes opten Zoom, den XXVJ^{en} jn Augusto XV^cXIIII.

Margareta, eertzhertogijne van Oostenrick, hertogijne ende grauinne van Bourgoingnen, douagiere van Sauoyen.

Deel D. 426.

N°. 642. *Jan van Egmond, gouverneur enz., Floris van Egmond, stadhouder enz., en de raad van Holland enz., aan de 3 staten van Utrecht, ter dier zake.*

Eerwaardighe, hoichgeleerde, eerbare, eersame vnde voorsichtigen heren vnde goede vrunden, wij gebieden ons mit goeder affectien tuwarts. Wij hebben ontfangen uwer liefden brieuen jn date den V^{en} dach jn Septembris lestleeden, jnhaldende vnde beruerende der saicken van Hooncoop, omme, navolgende etzlicke scrifften bij onser genaden vrouwen anden eerwaardigen vader jn Goode, den biscop van Vuytrecht gesandt, eenen dachuert gehouden te worden jnden plaetsen van Putcuyp, vnde dair vp bij uwer liefden geraempt eenen dach des dingsdages nae St. Lambrechtsdach nv naistcoomende, zoe verde ons dien dach geleegeen waer, mit voider jnhouden des selues brieues, begerende van ons te weeten, oft deesen dach ons geleegeen sal moogen weesen, of anders dat wij eenen anderen zouden willen ramen vnde uwer liefden die te verwittigen. Wair vp uwer liefden gelieuen zij te weeten, hoe dat ons den dach, als des dingsdages nae Lamberti nv naistcomende, wel geleegeen js, ende ons voegen sullen eenige te ordonneren, omme bijden ghenen die den eerwaardigen vader jn Goode ende uwer liefden ordonneren sullen, te comen; maer aengaende die plaetse van Putcuyp, de selue en js ons voor deese tijt nyet geleegeen, alzoet selue een open plaetse js, ouermits die veelheyt vanden vreemden ruyteren vnde knechten, die duer den landen trecken, wair duer gesceepen mochte zijn eenich jnconuenient oft perikel te gescien, daer jnne wij gaerne verhueden willen; hebben dairomme geraempt dese dachuert te halten jn eenich vanden vijf steden, als der Goude, Schoonhouen, Woerden, Oudewater oft IJselstein, welck vanden vijuen uwer liefden best geleegeen zij, twelck wij uwer liefden jnden besten verwittigen, vnde begeren hier van uwer bescreuen antwoorde, welcken vanden vijf vleckten uwe liefden ange-

naem zij, dese dachuert gehalten te werden, dair wij onse gedeputeerde schicken sullen met vwer liefden te tracteren, omme dese saicke ten goeden effecte te brengen, vp dat alle goede vruntscap vnde naebuerscap onderhouden mach worden, als wij ons des gansselick betruwen, dat kenne Godt, die v, eerwairdige, hoochgeleerde, eerbare, eersame vnde voersichtigen heeren ende goeden vrienden, gespaeren wil salich vnde gezondt. Gescreuen jnden Hage, den VIJ^{en} dach jn Septembrj, anno XV^oXIIII.

Die graue van Egmond, heer tot Bair etc., gouerneur; Florijs van Egmond, heer tot St. Martensdijck etc., stadtholder generael, ende anders die rade ons genadichs heeren van Hollant, Zeelant ende Vrieslant.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Get. DEDAM.
Deel D. 427.

N°. 643. *De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter dier zake.*

Van Gots genaden Frederich, bisschop tUtrecht, geboren marggreue van Baden,

Eerbare, lieue vriende. Uwe schrijuen vns nv toegesandt, mitsampt der antwoerd t v gekomen van gouerneur, stadtholder ende raedt in Hollant, beroerende die dachffaert, ghij hoen op Putcup aenschrijuen doen hadden, als op en dijnxdage nae Lamberti nestcomende, hebben wij allet mitten copien vanden acten, hierbeuoerens op dergelijcke schelinge tusschen den laude van Hollant ende vnsen Gestichte gemaect sijn, te gueder maten verstanden, ende soe wij dan gedencken nae te gaen ende te achteruolgen die selue acten, soe doen wij nv, nae uwen goetduncken, den voers. raedt van Hollant eenen anderen vriendelicken dach aenschrijuen bijnnen die stad Montfoerd, als opten yersten dach deser toecomender maendt Octobris des auonts aldaer inder herbergen to wesene; offte jndien hemlyuden sulcke plaetze nyet gelegen en were, dat sij dan opten seluen dach willen verschijnen op Putcup, doch behouelicke die voers. acten ende voerwaarden in hoer macht te bliuen, sulcx wij v alsoe jnden besten tkennen geuen, ende die antwoert die vns hierop vanden voers. raedt van Hollandt toekomen werdt, willen wij v alsdan oick nyet verholden, omme v in besendinge deser dachffaert daerna moegen weten te richten. Godt zij mit v. Gegeuen in onsen slote Vollenhoe, opten XV^{en} dach jn Septembri, anno etc. XIIII°.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Get. HOSZ.
Deel D. 428.

N°. 644. *Jan van Egmond, gouerneur enz., en raden van Holland enz., aan de 3 staten van Utrecht, ter dier zake.*

Eersaeme, voirsiennige, wijze, goede vrunden. Wij houden v wel jndachtich, hoe dat, omme nedergelegt te woerden zekere geschillen ende differenten aengaende Hoencoip, een dachuert geraempt js geweest, te houden tusschen die gedeputeerden van onse genad. vrouwe ende uwen Gestichte, welcke dachuert v luyden begeerte was gehouden te woerden tot Putcuyp, mair ouermits onueyllicheyt ende anders hebben wij v gescreuen gehadt, dattet aldair vp desen tijt nyet bequaemelick en was, mair best dienende jn eenige steden vptie frontieren, als te Woerden, tOudewater, tIJsselstein, te Schoenhouen ofter Goude, begeerende daer omme van v luyden te weeten, jn welcke vande zelue vijff steden v luyden best gelegen wesen ende belieuen zoude te comen, waer off wij als noch gheen antwoerd en hebben, hoewel den dach vanden voirs. dachuert ende vergaedinge vp ghisteren geweest zoude hebben, nae voergaende scriften ende brieuen. Waeromme wij aen v ersaemh, anderwerff scrijuen, omme te weeten ende jn welcken vanden voirs. vijff steden v zal gelieuen te commen, ende ons een bequaem dach daer toe te

II.

bescheyen, ten eynde dat die gedeputeerde van onsen voirs. g. v. aldair comen ende wesen moegen ende jnde materie te handelen ende traicteren, nae volgende huer genaden schrijuen ende belieste; oft anders, indien sulcx nyet en gebuerde, zouden moeten vorder jnde saicke procederen ende volcomen die belieste van onse g. v. voirs. Eersaeme, voirsiennige, wijze, goede vrunden, onse Heer God zij v behoeder. Gescreuen jnden Hage, den XX^{ten} jn Septembrj, anno XIIIJ.

V goetwillige die graue van Egmont, heer tot Baer etc., gouuerneur, ende anders die raide, gecommiteert ten saicken vanden lande van Hollant, Zeelant ende Vrieslant.

Get. DEDAM.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel D. 429.

N°. 645. *Instructie an onsen gen. lieuen heren, statholder generaell den lande van Gelre, van wegen der stat van Arnhem te verboitschappen.*

Inden ijrsten gebieden sich burgermeesteren, schepenen ind rait der stat van Arnhem, jn name oir selfz ind mede van wegen der gemeynen burgeren ind jngeseten der seluer stat, tot onsen gen. lieuen heren, statholder vurs., mit oeren guetwilligen dyenst ind mit allet ghenen jn oeren vermogen zij, vnd holden sijnen gnaden genoech jndechtich vanden menichfoldigen lasten, kommer ende armoede, se eynen tijt van jaeren herwartz, zeder dat se gekomen ende gewest zijn tot gehoorsamheyt der co. mat. van Castillien, laifflicker gehoichnisse, gehadt ende geleden hebben, ende hem noch dagelicx woe langer woe swairer ende lastiger ankomt vanden hartouge van Gelre mitten sijnen, soe mit groiter besweringe van schattingen, staet ende ander onraitz pennongen, oirer guederen opten platten lande den hartouge van Gelre jnden leste bestande ende tractaet toebedingt, bauen manieren of lantz gewonten opgelacht ende mitten hartsten afgemaent ende genamen wurdt, ende mit afneminge ende berouyng der burgeren renthen, pachten ende guederen; doch vermitz dat alle weggen ende manieren van justicien den seluen vuer geslaiten, ende mit transenyerungen, buyten manieren van rechten, oirs guetz toe waiter ende toe lande meer ende ommer soe voele as jn apenbair veden beroift warden, dat selue wij onss gen. vrouwen tot voelen diuersen stonden schrijfflick ende muntlick toe kennen gegeuen ind den geschickten des hartougen van Gelre opten daige, onlanx tUtrecht gehalden, jn tegenwoirdicheyt der heren commissarien ende geschickten van onss gen. vrouwen vurs. ther tijt aldair wesende, bijden geschickten der stat van Arnhem vurgehouden is worden; dan en wort nyet afgestalt, dan die Gelressche geschickten lyeten aldair apenbair luyden, woe die hartouge van Gelre die maninge ende boringe der schattingen ende onraetz pennongen vurs. ende meer anders nyet verlaiten, dan dair inne vorder beharden worden, as onse gen. vrouwe van oirer f. g. geschickten ende commissarien ongetwijuel angebracht is, dat den van Arnhem hochlick ende sweerlick toe bewegen staet, want oire alre verderffnisse dair an gelegen zij, indien dair jnne nyet versyen wurdt.

Heeft onse gen^{ste}. lieue vrouwe der stat van Arnhem tot voelen diuersen tijden doen ontbieden ende toeschrijuen, dat oir f. g. der stat ende burgeren van Arnhem nummer verlaeten zolden noch en wolden jn ennigerwijs, dan oir f. g. wolden hem doen ordenieren ende toeschicken eynen gueden edellen man, dair bij ze mit doichtlicker conuersieringe regiert ende scharper toeuersicht bij daige ind nacht onderhouden, oick vur wille, geweld ende onbillicheyt verdedingt ende beschudt zolden warden, nae jnhalt ende vermogen des tractaitz; ende of se dair en bouen belast of beswert wurden jn enniger wijze, woeden oir f. gnaden dair op doen versyen, alsoe dat een yegelicken reden hebben zolden sich des toe bedancken.

Hierop hebben die van Arnhem in gueden haipe ende troist gewest, dat sulcx achteruolght zolde warden, dan en hebben bis her toe vanden seluen nyet vernamen in cleyen of in groit noch in ghenen stucken, ende schijnt nyet anders dan zij geheell ende all vergeten sijn vnd, so verre sulx temelick toe schrijuen of toe spreken weer, mit schone woorden ende schrijfften jamerlick opgehalden ende verleyt warden woe langer woe meer tot oiren alre grontlicker verderffnisse, ende is versyen bij verloip der tijt durch oir guede getrouwicheyt vorder oirs eer, lijff, leuen ind guet te komen, dat Got inden Hemell geclaigt moet sijn, se aldus jamerlick ind elendich verlaiten warden ind ghenen troist, beteringe, hulp of bestant erlangen moegen, nyet tegenstaende die hoichlicke besweringe opt Heylige Euwangeliem vanden co. mat. van Castilien, laifflicker gedechtnisse gedain der stat ende burgeren van Arnhem, as die selue te onderhouden ende doin onderhouden bij oiren rechten, vrijheiden, priuilegien, carthen, handtuesten ende guede alde herkomen ende gewonten, ind te beschudden ende beschermen vur wille, geweld ende onbillicheyt, allet nae vorder in halt ende vermogen sijnen co. mat. zegell ind brieue, der stat van Arnhem dair van genedelic verleent; wes mennichfoldich ind eijndich roepen, claigen ende jamerlich doichtlick veruollich mit oitmoedige ende onderdanige beden ende begerten dairomme tot voelen diuersen stonden gedain is an onser gen. vrouwen vurs., mitten heren vanden oirden ind hoigen raede, beyde schrijfflick ende montlick, blijft allet ongeacht ind vergeten. Item die hoifflyude ende knechten, tesar tijt bijnnen Arnhem liggende, worden mit schonen woirden ende schrijfften opgehalden, ind hebben ghene of zeer weynich betalonge in soeuen maenden verkregen, vorder dan sijne gnaden as statholder die vurs. tijt den seluen mit sijnen gelde, guede ende gelouen opgehalden hefft, allet durch vlijtiger beden ende begerten der stat van Arnhem, dat doch an gheenen sommen noch achterwesens der seluer en gedreect, wair durch die selue der stat oir gewontlicke accijsen ende onraitz pennongen nyet betalen en konnen, ende nyet mogelick en is die stat poirten, toirnen ende mueren in oeren tijmmeringe tonderhouden, as des te hant gans van noiden is, want des deels zeer veruallen sijn ende repariert moeten wesen, of die selue sullen voirt te samen veruallen ende toe nyet gain, of oick der stat schulden zij, durch der mistalonge mercllick jnne verlaipen is ende noch dagelick woe langer woe swairrer ende lestiger jnne verloipt toe betalen, vnd die burgeren ende koiplyuden van Arnhem idt Gesticht mitter stat Colne, voirt die Gestichten ende lantschappen van Vtricht ende Cleue nyet gebruycken en moigen, omb oir komenschap te hantieren, sij moeten besoecht sijn aldair vur der stat schulden mit recht bekomert ende opgehalden te warden. Oick hebben die burgeren van Arnhem denseluen knechten allet opgedraegen ende geborcht, wes se ennihsijns hebben konnen opbrengen ende lenen, ende is langer nyet mogelick die selue aldus sonder betalonge op te halden, dan die hoifflyude mitten knechten willen ende dencken oiren zolt vytter stat van Arnhem mitten scharpsten ende mit geweld to manen opten neesten, tzij vrunt of vijant, woe ende waer sij dat alre besten ende neeste bekommen konnen, wair durch idt bestandt ende tractait geheell weder jurenich (?) wairden, ende die dijngen weder tot onwille, veden ende verloip komen mogen, des die stat van Arnhem gheen macht hefft toe behijnderen, gemerckt dat die hoifflyude mitten knechten die blockhuysen, poirten, toirnen ende mueren vander stat in, ende dair beneuen eyen groiten anhanck ende behulp hebben vanden gemeynen burgeren, die den hoifflyuden ende knechten bijnnen middellen tijden opgedragen hebben ende dair van mercllick tafferen sijn.

Bidden noch die vurs. burgermeysteren, scepenen end raet vurs. in naem oirs selfs ende mede van wegen der gemeyne burgeren ende jngesetenen der stat van Arnhem, dat sijne gnaden, aenmerckende den groiten last, kommer ende verdriet, in desen des vurs. is, as statholder in

name jnd van wegen ons alre gen. heren den key. mat. ind ons gen. lieften heren eertzhartougen van Oistenrick, prince van Spaingien etc., noch genedelick willen doin versyen ende hem stuer ende onderstant doin ende laten geschyen nae noitdrufft, ende vur dese groite gewalden, auerdaden ende lasten hem bauen allen rechten ende reden opgelacht wordt, ende dagelix woe langer woe meer auerkoimpt ende bij mijnsschen gedechtnisse nyet meer gesyen noch gehoirt, verantwoirden, beschudden ende beschermen doin willen, as sulx jn eeren ende recht vur Got ende der werlt behoirt allen princen ende heren oeren gueden, getrouwen ende gehoirsamen ondersaten then reden ende rechten te doin, gelijk die co. mat. van Castillien, zeliger gehoichnisse, hem oick belooft ende hoichlick besvairen heft as bauen, soe veer onse gen^{ste}. lieue vrouwe mitten heren vanden oirden ende hoigen raede oick langer nyet gelegen of des willens weren jn desen nae noitdrufft te doin versyen; voirt hem te beschermen ende verantwoirden woe vurs., des men doch nyet verhoipt noch verschult heft of nimmer verschulden zall ther wairheit anders dan sich geboirt, ende se sich verhalten hebben ende noch vorder dencken te halden tot onsen gen. fursten heren eertzhartougen van Oistenrick, prince van Spangien etc., as guede arme ende getrouwe ondersaten betempt mit alre guetwilliger onderdanicheyt ende oprechter trouwen, ongespairt lijffz ende guetz; dat alsdan oir f. g. mitten heren vanden hoigen raide vurs., dese schemele erbiedinge mit der menichfoldiger ende oitmoediger vermanonge, bede ende swerlicken veruollichz mit genaden van hem opnemen, verstain ende jn gueder gedechtnisse halden willen, ende hem as guede ende getrouwe ondersaiten, die oire alre erfnisse ende guederen beroifft warden, oir zielen, eeden, lijffs ende leuens jn perikell ende sorgen stain, mit genaden vergonnen willen, dat se sich seluen, mitter genaden van Got Almechtich, mogen behelpen ind verweren van dess groiter ongenaden, onrechtz ende gewalt, of hem seluen te moegen verdedingen, soe veer ende hoe zij dat zullen kunnen of moghen bekomen, soe idt nyet mogelick en zij sich bij desen regiment ende middelen langer tonderhouden, want se sich opt vytterste, jn verhapinge eens beters, geleden hebben ind nyet langer mogelick en is. Ende bidden des eens vur all een clair, onbedeckte, toeuertlatige, genedige antwoord, dair men sich eyntlick eens of anders op vertroisten ende jnden besten verlaiten zall moegen; want jndien ny gheen beteringe jn desen vurgenaemen ind zij nyet anders verantwort noch woirden, dencken zij sich eens vur all hiermede onschuldich ende geguyt te hebben vur vnsen alre gen. heren der key. mat., onsen gen. heren eertzhartougen van Oistenrick vurs. ind uwer gnaden, as statholder in name ende van wegen der key. mat. ind onss gen. heren eertzhertougen, voirt an alle die ghene ind tot wat steden sich des geboeren mach, soe men nyet en denckt of oick ennichsijns mach heft vorder of meer aldus elendich hieromme te veruolgen, dat se uwe gnaden alsoe mede jn allen gueden toe kennen geuen, dair hem die vytterste ende kenlicke noit toe drijngt ende nyet langer verhalten en kunnen; biddende des een guedige toeuertlatige antwoord van uwen gnaden, die Got Almechtich jn vrouwden tot langen zeligen tijden gesonth bewaeren moet. Gedain onder idt secreet segell der stat van Arnhem hieronder opgedrukt, ende tot meer sekerheyt hebben burgermeesteren, scepenen ende rait der stat van Arnhem elck oeren naem mit oeren eygenen hant hier onder geteykent, des saterdaiges nae sunte Mathijs dach apostoli (25 Febr.), anno Domini XVe ind XIIIJ^e.

Get. FRANS DE VOSS, RIJCHT. BRANT VAN DELEN. JAN VAN MELAREN (?). DIRCK VANDER HOEVEN. JOHAN VAN ZALLANT. BERNT VAN PRIJSICHOEFF. EUERT VANDEN SCADE. HENRIJCK BENTIJNCK. GHERIJT VAN ALLER. WIJNANT VAN DOERNIJCK. HARMAN TENGNAGELL. STEUEN VAN DELEN. HERMAN VAN MEKEN.

Het hierop gedrukt zegel is zeer goed bewaard.

Archief van Buren.

N°. 646. *De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van Honcoop.*

Van Gots genaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboren marggreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Alsoe wij den raedt van Hollandt een dachffaert aenschrijven doen hadden bijnnen die stadt Mondtfoerd oft op Putkup, op sulcke schelinge sich tusschen vnse Gestichte ende den lande van Hollandt holden moegen etc., js vns hierop vanden seluen ter antwoerd gecomen, als ghij in copyen hier jnne versloten voerder sien sullen werden, waeromme wij guetelicken begeren, ghij hierop aldaer midt malcanderen communicatie holden, ende vns uwe meyninge ende guetduncken daer aff mitten yersten verwittigen willen, omme vns in voerder antwoerd tegens den voers. raedt van Hollandt daer nae mogen weten te halden. Godt zij midt v. Gegeuen in vnser slotte tot Vollenhoe, vpten VJ^{en} dach in Octobri, anno etc. XIIIJ^o.

Get. nosz.

Opschrift: *Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.*

Deel D. 430.

Het in dezen brief vermeld afschrift is van den volgenden inhoud:

N°. 647. Hoichgeboren, moegende vorst, harde, eerwaardige vader jn Goede, hoichwaardige here, here Frederick, bisschop tUtrecht, marckgreue te Baden etc., onsen waerden heeren.

Hoichgeboren, moegenden vorst, harde, eerwaardige vader jn Goede, hoichwaardige here. Wij gebieden vns zeer dienstelicken tot uwer hoichwaardicheit. Derseluer belieue te weten, dat uwen brieff vns gesant, geschreuen te Vollenhoe, den XV^{en} dag deser jegenwoerdiger maent, jn houdende antwoerde op vnser brieff, onlanx die van uwen staten geschickt, aengaende die dachffaert op sekere gebreken tusschen dese landen van Hollandt ende die van uwen Gestichte voers., welcken dachffaert wij versochten jn enige vanden vijf stede als, ter Goude, Woerden, Oudewater, Schoenhouden off IJsselsteyn gehouden te werden, tot koer van die van uwen staten, ouermijts onveylicheyt ende andere reeden, hebben wij ontfanen ende well verstaen, mijtgaders die copie vanden twee acten daer jn geleyt, jn welcken brieff uwe hoichwaardicheden verhael maken, dat tonser begeerte ende liefde eertijts die van uwen staten toegelaten hebben, dat enige dachffaert gehouden zijn geweest ter Goude ende tot Schoenhouden, behoudelick tselue zoude wesen zonder preiudicie vanden concordaten, ende mijt condicien dat die yerste dachffaert, die men ordineren zoude omme saken der voers. concordaten, gehouden zoude worden binnen uwen Gestichte, nae wtwijzen der voers. acten, ende dat daeromme uwe hoichwerdicheyt ende die van uwen staten jn meninge zouden wesen deze dachffaert te besoicken bijnnen uwen Gestichte, ons beteykenende daer toe den dach te wesen opten yersten dach van Octobry naestcomende, bijnnen der stede van Montfoert, oft indien vns die plaetze nyet en genuechde, dan opten seluen dach ons te verthoenen op Pijtcuype, behoudelick deze acten ende voirwaerde jn waerden blijuende. Waerop uwe hoichwerdicheden sall belieuen te weten, dat wij van meyninge niet en zijn die concordaten enichsins te vermijnderen, ende willen oick die acten ende voirwaarden laten blijuen jn hoer waerden, mar want dagelix ouer mijts toelage in Vrieslant voel knechten ende gebueften ouer ende weder ouer lopen, passeren ende verkeren tot alle plaetsen, besunder opte frontieren der landen, zoe en is niet beqwamelick nae alle gelegentheyt alsus te verstaen, jn enige opene plaetsen als tot Putcuyp noch buyten desen lande, mar moegen die van uwen Gestichte tot gemacke ende veylicheyt genouch comen jn enige vanden voers. vijf steden, twelck wij als noch begerende zijn, off indien in enige vanden voers. vijf steden v nyet en belieffde den dachffaert voers. te stellen, alsdan die te ordineren jn enige andere steden, als tot Amsterdamme off tot Leyden, wij zullen daer gerne

schicken tot enen behoirlicken dage, diemen ons sall laten weten ende oick verlenen ende doen expedieren acten jn behoirlicke forme, dat selue niet wesen en sall tot verminderinge off jn preiudicie vanden concoerdaten ende acten voirs., noch getogen werden jn enige consequentie, gelijk tot anderen tijden als andere dachfaerden gehouden is geweest ter Goude, wij acten van nonpreiudicie gegeuen hebben, waer aff wij uwe hoichwaerdicheyden als noch aduerteren; biddende ende begerende hier jnne te willen condescenderen ende ons te laten weten bij brijnger van desen uwe goede gelieffte, ende in wat sake wij derseluer uwe hoichuaerdicheyde dienst ende lieffte doen moegen, daer toe zijn wij altijts willich ende bereyt, kenne Godt, die v hoichgeboren, moegenden vorst, harde, eerweerdige vader jn Goede, hoichweerdige here wilt bewaren ende sparen lanchliuich, salich ende gesont, tot volcominge van alle uwer genaden begerten. Geschreuen jnden Hage, den XXI^{en} dach jn Septembrj, anno XVe ende vierthiene.

V goetwillige die raede des keyzers van Rome ende des ertshertoge van Oistenrick etc., prince van Spaengen etc., gecommiteert ten sake huer gnaden landen van Hollant, Zeelant ende Vrieslant enz.

Deel D. 431.

N°. 648. *De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter dier sake.*

Van Goets genaden Frederick, bisscop tUtrecht, geboren marckgreue van Baden.

Eerbaren, lieue vriende. Uwe schrijuen ende guetduncken nw aen vns gesant, berorende die dachfaert, die tusschen den lande van Hollant ende vnsen Gestichte gehalten sall werden, op dese saecke van Hoencoep en andere gebrecke, off der noch enige wesen moegen, hebben wij te gueder maten verstanden. Ende want dan die doirluchtige, hoichgeboren furstijne, vnse lieue vrouwe ende nichte, eertshertogijne van Oostenrijk, douagiere van Sauoyen etc., vns hier bevorens oick hefft doen schrijuen, begerende omme seker reden die voers. dachfaert gehouden mochte werden bijnnen der stadt Schoenhouden, ende tot hoer lieffde daer tegens hadde doen schrijuen ende verschaffen doen aen den raidt van Hollandt alle die arresten op die geestelicheyt vnses Gestichts gedaen ende voergenomen, van stonden aen weder aff tdoen stellen ende sij schadeloes weder tot hoeren gearresteerden gueden te laten komen, gelijk ghj sulcx wt copye hoere lieffde sbriefs hier jnne versloten Breyder verstaen zullen werden, soe hebben wij hierop jnden besten ende sonderlinge op uwe schrijuen ende guetduncken nw aen vns gedain den gouerneur ende raidt van Hollandt op die voers. schelingen enen dach den beteykenen bijnnen de stadt Schoenhouden, als opten vijfften dach jn Nouembrj naestcomende des auondts aldaer jnder herberge te wesen, omme des anderen morgens jn den saken vrientlicke te handelen ende te tractieren, als sich nae bevijndinge der saken behoeren sall werden, tot welcker dachfaert wij van vnsen wegen geordineert hebben die eerbare vnse lieue, getruwe rede, meister Gerijt Zueckeroide, canonick vnser kercken tOlde Munster tUtrecht, ende vnsen rentmeister Berndt Wthen Enge. Begeren hierop aen y guetlicke, dat ghj desgelijcx oick enige vriende van vnsen staten midt gueder jnformatie der saken deputieren ende mede ter voers. dachfaert seynden willen, omme mede ten besten te helpen raiden, handelen ende tractieren, als sulcx tot beschermijnghe vnser kercken van Vtrechts rechten ende heerlicheyden beste dienen sall werden. Godt sij mijt v. Gegeuen jn vnsen slotte Vollenhoe, opten XXI^{en} dach jn Octobrij, anno etc. XIIIe.

Get. nosz.

Deel D. 433.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Het afschrift van het in dezen brief vermeld schrijven van Margaretha van Oostenrijk luidt als volgt:

N°. 649. Den eerwerdigen, hoichgeboren fursten, heer Frederick, bisschop tUtrecht, geboren marckgreue van Baden, onsen besunderen lieuen neuen.

Eerwerdige, hoichgeboren furst, besunder lieue neue, wij gebieden ons fruntlick tot uwen lieffden, der seluer houdende indachtich, hoe wij heure onlanx gescreuen hebben, dat wij te vreden waren, datter een dachfaert geraemt ende genoemen soude wesen tot sulcken dage ende plaetse, als zij mitten luyden vanden raide in Hollant ouercomen soude, op dat die saken ende gheschillen, roerende Hoencoep ende andere, op datter enige waren mijt vrientschappe getermineert ende beslicht mochten werden; maer alsoe die voers. dachfaert al noch niet gehouden en is geweest, als wij verstaen, ende dat die straten ende wegen nu tertijt zeer onueylich ende zorgelick zijn, soe zaegen wij gerne, dat die selue dachfaert gehouden werdt tot Schoenhouden off ter Goude, versoickende hieromme derseluer uwer lieffden, dat huere gelieuen te schicken huere gedeputeerden in eene van twee plaetzen voirs., aldaer die voers. vanden raide in Hollant oick schicken zullen twee ofte drie van hen, om inde voers. saicke van Hoencoep ende andere op datter enige zijn te handelen, communiceren, tracteren ende sluyten als van rechts wegen behoren sall, hoopende ontwijffelick, dat van vnser zijden gheen gebrecke wesen en sall, dat de voers. sake niet en wordt mijt vruntlickeit verenicht ende getermineert. Voerts, eerwerdige, hoichgeboren furst, besunder lieue neue, alsoe onse meyningen noeyt en is geweest noch is, enichsijns te belasten ofte laten belasten die gheestelicken luyden van uwen lieffden bijssdom noch anderen, mer hen allen faueur ende hulpe doen ende bewijzen, soe schrijuen wij tegenwoerdelicke den voers. vanden raide in Hollant, dat sij van stonden aen affdoen ende affstellen allen die arresten gedaen op die thienden ende anderen gueden der geestelicken luyden van Vtrecht toebehorende, tot wat plaetse daer dieselue gueden gearresteert off gelegen zijn, het sij te IJsselsteyn ofte elders, ende dat sij hen doen wederkeeren ende restitueren costeloes ende schadeloos huere voers. gearresteerden goeden, ende hen laten ende gedoegen van diere rustelicke ende vredelicke genyeten ende gebruycken, gelijk ende inder manieren als zij deden voer die voers. arresten, ende oft die niet gedaen waren, daervan wij aduerteren der voers. uwen lieffden, die onse Here God Almechtich bewaren wille. Geschreuen te Bruessel, den XXJ^{en} dach van Septembrj, anno etc. XIIIJ^o.

Margriete, ertshartoginne van Oostenrijk, hertoginne en grauinne van Bourg^{nen}. douagiere van Sauoijen etc.

Deel D. 434.

N°. 650. *De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, over het ontslaan der huislieden, binnen Reenen ter verdediging opgeroepen.*

Van Goets genaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboren marckgreue van Baden.

Eerbaren, lieue vriende. Vwe schrijuen vns nu gadaen, beroren(de) die waerschouwinge wij v cortelicke gedaen hadden, vnse stadt Renen berorende, ende die huysluyde wij beuolen hadden daerinne te seynden, ende woe ghij hierop veruolge gedaen aen doctor Wijnandt van Aernheym ende Henrick die Graeff, erfvoecht tot Erkelentz, die v genoech te verstaen gegeuen, dat die van Renen onbeducht mochten wesen, waerop ghij dan begeren, wij vnser marschalcken beueell doen wolden, gelijk ghij inden besten will gedaen hebben, zye die voers. huysluyden voerder van desen dienst te ontslaen etc., hebben wij allet mijt voerder jnnehalt van uwen brief verstanden. Waerop wij v guetlicken tkennen geuen, dat wij nu vnser waerschouwinge wij v als voers. gedaen

hebben, Geldersche noch andere niet genoempt en hebben, dan alleen jnt generail geroert, gelijck wij des geauseert woerden sijnt, ende daeromme van ghenen noeden geweest, hieromme enige veruolge an doctor Wijnant offte Henrick die Graeff doen; doch niet te mijn, op uwe begerte, soe ghij schrijuen, ghij vnse marschalcken hebben laten weten, sye die huysluyde van desen dienst ontslaen, soe hebben wij desgelijcx hemluyden oick beueell gedaen, die huysluyde weder to huys te laten vertrecken. Godt zij midt v. Gegeuen in vnser stadt Zwolle, opten yersten dach jn Nouembrj, anno etc. XIIIJ°.

Get. nosz.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel D. 435.

N°. 651. *De bisschop van Utrecht meldt aan de 3 staten van Utrecht zijn gegeven last tot verdediging van Reenen.*

Van Gots genaden Frederich, bisschop tUtrecht, marggreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Vns js aengebracht, woe dat enige daer nae staen solden willen vnse stadt Renen jnne te nemen etc., waeromme wij aen vnse maerschalcken hebben doen schrijuen, sij elck vuyt hoeren ampte eensdeels lantluyden daer bijnnen schicken solden, omme die eene tijt lanck te helpen bewaren, wij v soe jnden besten te kennen geuen. Godt zij midt v. Gegeuen in vnser stadt Swolle, opten XJ^{em} dach in Nouembrj, anno etc. XIIIJ°.

Get. nosz.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel D. 438.

N°. 652. *Karel, hertog van Gelder, aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van nieuw gerezen geschillen met den bisschop.*

Kairle, hartoige van Gelre ind van Guylick, ind greue van Zutphen.

Weerdige, edele, hoigeleerde, eirbare ind vrome, eirsame, wijse ind vursichtige lieue neuen, aindechtige ind besondere. Wij hebben vwen brieff, aintreffende idt leste affgescheyt jnden dach-fairt onlanxleden to Deuenter gehalden auermits onse gedeputierde rede ind vrunde ind vwer ingaende onsen amptman Ailbert van Ermell, die etzelicke rijss nu vyttten weerd, hij van onses wegen besith heeft, doin houwen, ind vorder beduchten hij offte enige andere vorder attemptieren solden, begerende wij onsen vurg. amptman beueell doin wolden, hij sulx ainstain ind berusten laiten solde etc., mit wijderen jnhalt hebben wij ontfangen ind verstayn; dair op wij v l. weder tkennen geuen, woe dat enijge van onsen knechten onlanxleden gefangen sijn worden opten weerd off dairontrent, die noch gefenckelich sitten ende jn handen onss oehemen van Vtricht sijn; soe balde die ontslagen werden, willen wij van deser zijden oick alle gebrecken te gehoir komen ind dairnae berusten laiten, ende eynen dach to doin verramen, dairmede dese saicke ind andere ain beyden zijden nedergelacht moigen werden; tselue wij v nyet en hebben willen ver-halden. Gegeuen jn onse stat Zutphen, op auont Andree apostoli (29 Nov.), nostro sub secreto, anno etc. XIIIJ°.

Get. CHARLES.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel D. 438.

N°. 653. *Jan van Egmond, gouverneur enz., en de raden van Holland enz., over de schuldbrief van Jan van Zuylen van Nyeveld, ten laste der stad Leiden.*

Eerwerdighe, edele, wijse, voersienighe, guede heeren ende vrunden. Van wegghen die stede

van Leyden es ons verthoent eenen brief, gescreuen bij heer Jan van Nyevelt aen die selue stede ruerende zekere scult, die hij die selue stede eysschende es, in sulcke vormen ende schijne als ghij bij die cotype hier jnne gelecht sien moecht, dair off ons zere verwondert, gemerct tscrijven ende die presentacie bij ons daer off gedaen, te weten, dat jn dyen hij daer off rechts pretendeert te hebben, sal moghen comen ofte zeynden, wij sullen hem guedt cort recht ende expeditie van justitie doen, als uwer l. des wel konnen verstaen also te behoren. Wij verstaen mede, dat hij oft enighe andere van sijnen weggen gereescap van paerden ende knechten omtrent die stadt van Vuytrecht ofte jnt Gestichte maken, om exploten te doen herwaerts ouer; scrijuen daeromme aen uwer l. versoucken, manen ende begheren van wegen ons genadichs heeren, dat uwer l. den seluen uwe burger, heere Jan ofte anderen so onderwijst, dat sij oflaten, ende dat mede nae vermoegen alle andere tractaten vuyt ofte duer die Ghestichte gheen quaet ofte exploit ofte toelastinghe in dese landen en geschie, oft anders wij sullen georsaict werden, onsen genadige heere, die wij van tselue scriuen al rede geaduerteert hebben, noch breder daer off te aduerteren, ende daer june also voersien als daer nae dienen ende behoren sall, begerende nyet min, wes daer off geschien sall een bescreuen antwoerd bij brengher van desen, om ons daer naer te moghen reguleren. Eerwerdighe, edele, wijse, voersienighe, guede heeren ende vrunden, onse Heere God will v bewaren jn langhen salighen ende gesonden leuen. Gescreuen jnden Hage, den XXX^{en} dach jn November, anno XVe ende XIIIJ.

Johan, graue van Egmond, heere tot Bair etc., gouerneur president, ende anders die rade van Hollandt, Zeelandt ende Vrieslandt.

Get. SIJMONS.

Deel D. 439.

Opschrift: *Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.*

Het in dezen brief vermeld afschrift van Jan van Zuylen van Nyevelt luidt aldus.

N°. 654.

Copie.

Eersaeme; guede vrunden. V js wael jn dachtich hoe dat jck dic ende meynichwerff aen v eersaemheyden gescreuen hebben om betaelinghe te hebben na vuytwijzen mijnen zegel ende briffen, die jck dair off hebbe, ende jck tot dese dage toe tot geenre betaelinghe connen commen, soe jst noch eens voor al mijn begeren aen v eersaemheyden, als dat ghij mij betaelinghe doen wille binnen vierthien dagen, off een affdracht mit mij te maicken, dat het mij van geenen noode en sij, mijn lijffen heeren, vrunde ende maghen aen te roepen, om mij te helpen tot mijnen rechte. Ende jck wil mij mit desen scriuen mijn eere genouch gedaen te hebben, jndien mij geen betaelinghe en geschie; hier moegen v eersaemheyden vp verdacht wesen. Gescreuen tot Zuytphen, op Crispian ende Crispiaen dach (25 Oct.), anno duysent vijffhondert ende XIIIJ. *Onder gescreuen:* Jan van Zuylen van Nyevelt, ridder. *Ende vpten rugge staet gescreuen:* Aen den eersamen burgemeyster, scepen ende raedt ende gemeyn vroetscap der stadt van Leyden, mijnen goede vrunde.

Geocollacioneert tegens den principalen brieff ende accordeert bij

Get. SIJMONS.

Deel D. 440.

N°. 655. *Jan van Zuylen van Nyevelt en Hendrik van Gent aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van het ontslaan van eenige gevangen genomen knechten.*

Weerdige, hoichgeleerde, edele, eirbere ende froeme guede vrunde. Vwen briff ain onns

gesanth, vermeldende onder anderen, woe gij bearbeit hebben dat die gefangen opten rijssweert gehailt, ontslagen ende quytgelaten is etc., hebben wij guetlicken ontfangen. Geuen v weerde ende edele lieffden dairrop tkennen, dat wij sulx ain onsen gen. lieuen heren gebracht ende daerop ther antwort ontfangen, sijne ff. g. waill befallen daerop eyne bijkompst als lestmaill begrepen, beraempt warde, dan soe sijne gnaden wth bijgelachten schriften onss gen. heren van Vtrecht verstain, dat die gefangen voirg. op borchtocht ontslagen sij, hebben sijne gnaden dess geen benuegen; nyet to mijn sulx affgestalt ende die gefangen der borchtuchten verlaten, belieuen sijne gnaden waill op gelegen tijt die dijngen to besien ende eyne guetlicke communicatie to halten, oick dat van deser sijden jn mijddeler tijt nyet nyess voirgenamen sall warden, beholtlicken datmen ain deer sijden jn gelijcken doen sall. Wess wij v weerde ende edele lieffden vorder to gefallen toe guede gedoin konnen, sallmen onss guetwillich jnne vijnden, kenne Got Almechtich, die v lieffden ende werdicheiden gesont bewaeren will. Geschreuen onder dess erfthaffmeisters signet, op sanct Nicolaus dach (6 Dec.), anno etc. XIIIJ°.

Heer Johan van Nyefelt, ritter etc., Henrich, heer tot Gent, erfthaffmester etc.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel D. 441.

N°. 656. *Jan van Zuylen van Nyevelt verzoekt aan de 3 staten van Utrecht betaling van het aan hem verschuldigde als monstermeester.*

Erwerdijge, hoege ende waelgeboeren, hoechgeleerde, erbare, frome, vesten, ersame, wijze, voersichtijge, jc ghebiede mij dinstelick tot uwen dinst, daer ick can ende mach. So hold ic noch woe in vwer memorij, hoe dat ic v l. monster meyster gewest bin, ende eer ic aen nam, doe loeffden mij die staten dat sij mijnen dinst wael loenen sold int capijttelhuus, ende soe ist na der hant als die vede gedaen, soe heb ic mijn sake aen den heer van Montfoerd gestalt, ende soe doet die stat van Vtrecht oick, ende wes die heer van vtsprake daer sold wij mede toe vreden aen beyden sijde wesen, ende IJsbrant int Glint die tasten aen mijn hant ende was daer mij goet voer; soe is die vtsprake lange geschiet, dan ic en krijghe niet, so is noch mijn dinstelicke bede eens voer al, dat uwe mij betalinge doen wijl, ic en soldij niet gherne krijgen, als icket wael krijgen can, want men nij die man goet genoecht daer voer weer: dan hij quem qualick, so sold hij die staten sculd betalen. Hier wijllen uwen l. mij een antwoert scrijven, daer ic mij toe verlaten mach, ende can ick v l. ergente in so willen wesen, daer wil ic ongespaert in wesen, dat ken God, die v l. bewaer wijl lancklijfich ende gesont. Gescreuen to Zutpheen

Jan van Zulen van Nieuelt, ritter.

Deel A. 600.

Opschrift: Aan de 3 staten van Utrecht.

N°. 657. *Karel, hertog van Gelder, aan de 3 staten van Utrecht, over de aan hen door Steven van Zuylen van Nyevelt geleende penningen.*

Kairll, hartouch van Gelre, van Gulich ind greue van Zutphen.

Weerdige, hoge ind waelgeboeren, edele, wailgeleerde, eirbere, aindechtige, vrome ind veste, eirsame, wijze ind voirsichtige, lieue neue, vrunde jnd besondere. Die weerdige jnd eirbere onse lieue neue ind aindechtige heren Steuen van Zuylen van Nyefelt, lantcommendeur des Duytschen oirdens bijnnen Vtrecht heeft ons enenmails to kennen doin geuen ind beclaicht sich, alsoe hij uwe lieffden borge geworden ind zijne silueren panden durch uwer l. begeerte voir die twehondert kronen hondert golden gulden van gewicht ind negen phus. gulden, ons die eirbere, onse lieue aindechtige,

die praist to Olde Munster, zelige etc., geleent ind voirt in uwer l. nvt ind oirber gelacht hebben, gestalt heeft noch hondert Dauitz gulden ainden seluen then affteren is, des hij nyet van uwe l. geridt en wurdt noch tot geenre vyrichtongen komen kan, wat guetlich veruolch hij dair om duet ind zijne silueren panden gelijk voir die gantse somme gehalden weerden. Soe wij dan tot meer tijden deser saicken haluen veruolcht worden zijn, ind v. l. oick deshaluen dickwijll geschreuen hebben, befreempt ons uwer lieffden lange vertrecken hijr jnne voirgenomen wurdt; jss hieromme noch onse gans vlitige begeren, v l. vervuegen willen, die vurg. praist vanden hondert Davids gulden hij noch then affteren is, betaelt, onsen neuen vurs. vander borchticht ontslagen ende gerijdt ind sijne silueren panden weder in handen gestalt, op dat hij des manens ind wij des dagelischen veruolchs eyns voir all ontlelicht moegen weerden. Ind hoe waell wij ons jntlicken versien tot uwe lieffden, begeren nochtant een guetlicke wederbeschreuen antwort, wair toe wij ons sullen mogen verlaten van uwe lieffden, die Got Almechtich jn hogen staete langh gesonth gespaeren ende bewaren moet. Gegeuen bijnnen onser stat Zutphen, op vridach nae den Heiligen Kersdach (26 Dec.), nostro sub secreto, anno etc. XIIIJ.

Get. CHARLES.

Deel A. 601.

Opschrift: *Aan de 3 staten van Utrecht.*

N°. 658. *Jan van Egmond, gouverneur enz., Floris van Egmond, stadhouder enz., en raden van Holland enz., aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van Honcoop.*

Eerwaardige, vrome ende wijse heeren ende goede vrunden, wij gebieden ons met goeder affectie tot uwer lieffden, ende der zeluer belieue te weten, dat achtervolgende den afscheyt van die dachuert lestwaerff tot Schoenhouden gehouden bij eenige gedeputeerde ons alregenadichsten heeren des keyzers ende des eertshertoige ten eenre zijde, ende den gedeputeerden des harden eerwaardigen vaeders jn Gode, des bisscops, mitsgaeders der staten van Vrecht ter andere, soe ist rapport gedaen onse genadichste vrouwe, vrouwe Margriete, eertshertoginne van Oistenrijk, als regente ende gouernante, ende hoeren genaden raidt, bij diewelcke conclusie genomen is, blijckende bij zekere acte daer aff gemaict, daer van wij uwer lieffden copie hier jnne besloeten ouerseynen, naevolgende den afscheyt vande selue dachuert, twelck wij v luyden jnden besten gain laten weten, tot dien eynde dat ghij v daer nae moecht regulieren, alzoe wij zullen moeten achtervolgen die teneur vandie selue acte. Eerwaardige, vrome ende wijse heeren, onse Heer Godt zij mit v. Gescreuen jnden Hage, vpten XXIX^{en} dach jn Decembrj, anno XVe ende XIIIJ.

Die graue van Egmondt heer tot Bair ende gouerneur, Florijs van Egmond, heer tot sincte Maertijnsdijck, stadhouder generael, ende anders die raide ge-committeert ten saicken van Hollant, Zeelant ende Vrieslant.

Get. ASSENDELFT.

Deel A. 602.

Opschrift: *Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.*

Het in dezen brief vermeld afschrift van deze actie, is van dezen inhoud:

N°. 659.

Copie.

Vp huyden XX^{en} dage jn Decembrj, anno XVe ende verthiene, mijn genadichste vrouwe behoert hebbende trapport vanden commissarijssen, die geweest hebben ter dachfaert onlanex gehouden tot Schoenhouden, aengaende die gescillen ende differenten vp geresen ter cauze vanden saicken van Hoencop, ende verstaen hebbende bij den voers. rapport, dat die saicken der

voers. gescill ende differenten angaende noch nyet bereet en zijn, om eenige vuyterste appoinctement oft declaratie daer vp te doene, soe heeft mijnen voers. genadichste vrouwe bij aduise vanden luyden vanden raide neffens huer wesende, geraemt ende gesloten, dat zekere andere dachfaert noch ter dier cauze gehouden sal worden tsint Jansmisse naestcomende, ende andere dagen naevolgende tot zulcker plaetse dat die eerwaerdige vaeder jn Gode, hoochgeboeren forst, die bisscop van Vuytrecht ouercommen sal mit die gouuerneur, stadthouder, president ende luyden vanden raide jn Hollant, ende omme bat te vernemen den recht vanden partijen mijn voers. genadichste vrouwe, bij aduise als bouen, heeft van hueren wegen gedeputeert ende geordineert, deputeert ende ordoneert mits desen meester Jan van Duouirde, raidt der key. ma. ende mijns alre genadichsten heere des eertshertoige jn hoeren voers. raidt jn Hollant, om mit alzulcke jnformacien, brieuen, tijtlen ende muynieuten als van beyden zijden hem zullen ouergegeuen ende geexhibeert worden, om die deductie van hoeren rechten ende die zelue jnformacien, brieuen, tijtlen ende andere bewijsingen te onderbrengen ter voers. dachfaert, om aldaer gesien ende geuiseert te worden, ende voerts vp all een vuyterste appoinctement gegeuen te worden, alst van rechtswegen behoeren sal, oft dat de raedsvrienden van beyden zijden ramen off sluyten zullen; ende zullen allen proceduren voer geestelicke rechters off elders gejutenteert ende alle executien, diemen doen mochte vp die van Hoencoep, jn state ende surceance gestelt ende gehouden ende die arresten, gedaen op die gueden vanden geestelicke persoenen ende anderen van Vtrecht, vp gelicht ende ontslegen worden, mits hij himluyden betalende die redelicke kosten, gedaen ter cause vanden voers. arresten, ende dit ter tijt toe dat die voers. dachfaert gehouden oft dat anders geordineert zal worden. Aldus geordineert, geaduiseert ende gesloten bij mijnen voers. vrouwe jnden raide te Brussel, ten dage ende jaer als bouen.

Onderteyckent: Margriete. *Ende mij tegenwoirdich*: Verderue.

Gecollacioneert tegens dorignale acte ende accordeert bij mij,

Get. ASSENDELFT.

N°. 660. *De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, over lands geldelijke aangelegenheden.*

Van Gots genaden Frederich, bisschop tUtrecht; geboren marggreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Soe ghij vns doer uwen schrijfften te kennen geuen, wie dat zwaerheit gemaect werdt den ghenen, soe wij noch schuldich sijnt hoere brieuen, der maten wie anderen geschiet is, to versegelen, ende daeromme aen vns begeren vnsen lieuen getruwen raedt ende rendtmeister Berndt Vuyten Enge offte yemants anders beueell te willen doen mit sulcken schuldenaren te handelen, ende sij mit anderen middelen to vreden te stellen, wulden ghij geerne toe helpen etc. Hierop is vnse guetelicke begeerte, dat ghij den seluen schuldenaren hoer brieue, der maten als wij den uwen gedaen ende ghij vns wederomme den vnsen to geschien toegesacht hebben, oick besegelen willen, want wij vns nyet en versien enige andere wege to vijnden, daermede sij to vreden gestalt moegen werden. Voert soe ghij roeren, dat die kijstensitters in makinge hoer rekenschap vnledich sijnt, omme die voert te doene, begerende wij daer bij oick yemant ordineren wolden, die te helpen hoeren, sus hebben wij daer toe geordineert den voers. vnsen rendtmeister, ende begeren, soe wanneer die rekenschap gedaen werden sall, ghij hem sulcx eenen offte twee dage to voerens verwittigen willen. Ende soe ghij voerder begeren, v vnse meyninge te willen laten weten vpten voerraem vanden stuuergelde int lant etc., soe kunnen ghij ongetwijuel waill ouerleggen, dat wij vermitz onleden ende anders hier to hantz wesende,

vns daer toe nyet waill ledigen noch sulcx alhier bij vns seluen ouerleggen kunnen, deshaluen die noittrufft eysschen will, soe wanneer men der saeckenhaluen handelen sall, dat wij alsdan aldaer in vnsen lande tegenwoerdich sijn, vmme daerop mit vnsen gemeynen staten eendrachtelicken te communicereen ende dan daer jnne alse tot waillfaert vnser lande best dienen sall to geschiene. Godt zij mit v. Gegeuen in vnsen slote tot Vollenhoe, opten II^{en} dach in Januario, anno etc. XV.

Get. H. HUNDEBEKE.

Deel A. 605.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

N°. 661. *Jan Deedel aan de 3 staten van Utrecht, over het op de Stichtsche goederen ter zake van Honcoop gelegd beslag.*

Eerwerdighen, vroemen, wijsen heeren. Doe als ick ghedeputijrt bin gheweest van weggen der ghedeputijrden ons genadighe heere van Vtrecht ende zijnder drie staeten opten twaleften dach van Decembri, om dat arrest generael op allen goeden der van Vtrecht onbehorlich ghedaen bij den hoeghen hoof of doen the stellen, soe bin ick zanderen daech ghereyst nae Brussel, ende heb aldaer onse supplicacye hier bij ghelacht den vijften dach daer nae uolgende ouergegeuen, ende heb antwoerdt gecreghen vanden hoghen ende secreten raet onser g. vrouwe Margriet etc., inder presencye van meyster Jan van Duuordt, ghedeputeerde wt den raet van Hollant, van weggen des prijnsen tot Sconouen in den laesten dachuaert wesende, die welke antwoerdt ick wel wiste onse g. heere ende zijnder staeten nyt ghenaeemlick zoude wesen, waer omme die hoeghen raet woerdit suspenderet tot den saterdach voer den Corsauont, ende hebbe mit groete vruende hulp opden tijdt eyntlick antwoerdit vercregen, blikende bij een acte ende copie bij desen brief ghelacht, ende voert mueggen uwen eerwerdighen, vroemen, wijsen liefden die doen bij mijns g. heere boede den hoof van Hollant presentijren, dat zij die acte voers. doen executijren ende scriuen ter steden ende plaetsen van noet wesende bij huere gheswoeren boeden ende mit gheen duerwaeder tot hoeren costen. Ick seynde inghelijck bij brengher van desen die articulen, waer op die partijen van beyde zijden noch the producijren voerden commissarissen gheexaminiert ende ghehoert zullen werden. Ende want men in die heylich Korsdaeghen gheen expedieye heeft kunnen krijghen, ende oeck mij andere noetsaeken aenghescreuen ende beuoelen werden the hoof, in mijnder prestencye the veruolghen van den stadt van Vtrecht, die mijnen eerwerdighe heere den proest van Oude Munster, ende mij een bode brengher van desen mit briefuen nae gheseynt heeft, begherende seer eerstlick prouisie vanden hoegen hoof, waer mede die borgheren ende ondersaeten van Vtrecht huere goeden in Benschop gheleggen, vrij ende oubelast zouden moghen werden, na wtwijsinghe des tractaets laest ghemaect, welke prouisie ende mandement hier bij ghelacht mit vruenden hulp eerst huden vanden audiencyer ghelicht ende vercregen, die ick uwen wijsen ende voersichtigen liefden bij brenghers briefs ouerseynde mit een duerwaeder van den hoof van Hollant, oeck bijsonder macht hebbende vanden hoeghen hoof in Benschop, in Polsbrock, oft daer van noet zal wesen, the doen executijren; ende want mij noch als huden noch anderen saeken belast worden, hier noch wat the vertueuen sonder der staten costen, soe seynde ick bij brengher van desen allen mijnen diligencye ende expeditien, die ick van weggen onser g. heere ende zijnder staeten eerstlick verworuen heb, der God Almechticht, salich ende langleuich spaeren moet. Ghescreuen tot Brusel, opten vierden dach van Januario, anno veertijn, naet scriuen van desen hoeff.

Jan Deedel, canonick etc., uwer allen oetmoedighe dyender.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel A. 607.

N°. 662. *Frederik van Seldenek, Berent Vten Enge en Berent Freise van Dolre, bevelvoerders te Duurstede, aan de 3 staten van Utrecht, over de geweldadigheden der krijgslieden in het Sticht.*

Weerdige, edele, wailgeboeren, hoichgeleerde, gestrenge veste, eerbare ende vrome, eersame, wijse ende voirsichtige, bijsundere lieue heren ende guede vrienden. Die vndersaten des kerspels van Amerongen ende dair ommetrent sijn bij ons geweest, clagelicke te kennen geuende, woe dat en donredage lestleden een deell knechten hemluden jnder nacht onuersijns ouervallen, soe dat sij nyet gevluht noch ewech gebracht en hebben thoen, daer zij tgehele jair op leuen solden, affetende ende zij voert jnden gront verderffende, gelijk uwe w., e. ende l. dat seluer ouerleggen kunnen; ende soe ons dan sulx verdochte, screuen wij doe aen den hoiftman Weibellvenger ende gemene knechten, dat sij ter stont wt vnser g. h. lant vertrecken solden, ende jndien sij des nyet en deden ende hem dan dair en bouen wes wederuoer, dat sij dan nyet seggen en dorsten, zij en waeren genoich gewaerschuwet. Vntboeden zij ons dair op ter antwoert, zij desen dach vertrecken wolden; dan vernemen vanden voirs. vndersaten, die noch huden clachtich bij ons geweist sijn, dat sij nyet en vertrecken ende hoeren hoip alle dage meerdert ende noch meer verwachten, ende sich laeten duncken noch soe vten Gestichte nyet te willen. Ende want dan sulx den armen vndersaten tot groten vnderfflijcken schaden compt, ende jndien dair jnne nyet versien en werdt, tot noch groteren lasten ende schaden gedragen ende comen will, ende oick dair doir verhijndert will worden, dat wtgesette huyssgelt jnne te doen vorderen, dat vnser g. h. ende den staten dan achterlijke wesen solde, hadden dairomme op uwer w., e. ende l. wailbeuallen gedacht, die clocke bijden mairschalck inden lande te laeten slaen, ende dair mede die voers. knechten wten Gestichte te brengen, dat wij uwen w. e. ende l. soe jnden besten te kennen geuen, omme ofte dat denseluen soe guet dochte, wat hulpe ende bijstant wij ons dan tot v versien sullen; doch wisten uwe w. e. ende l. andere manieren ofte wege zij vten lande te brengen ende ons verwittiget, sullen wij ons dair dan nae behoirlicke hebben ende bewijsen. Hier van uwer w., e. ende l. guetlijke bescreuen antwoert begerende, die selue Got altijd wailvaerende bewaren moit. Gegeuen tot Duersteden, vpten VII^{em} dach jn Januario, anno etc. XV°.

Frederick van Seldeneck, des heiligen ro. rixx ceerffkoekemeister, houemeister,
Bernt Wten Enge, rentmeister, Bernt Freyse van Dolre, castelleyn, beuelres
tot Duersteden.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel A. 608.

N°. 663. *De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van Honcoop en over de krijgslieden in het Sticht.*

Van Gots genaden Frederich, bisschop tUtrecht, geboren marggreue van Baden.

Eerbaren, lieue vriende. Wij hebben uwe schrijuen vns nv gedaen mit inne geslootener verteyckenisse der articulen van dat repoert, meister Johan Dedell nv vuyt den houe van Bourgoignien gebracht heeft aengaende die saecke van Honcoop etc. te gueder mathen verstanden, ende willen hierop nae vermoegen der seluen verteyckenisse hier en bijnnen middeler tijt der voers. dachflaert allen vermoegelicken vlijte doen ende laten geschien, omme alle dinge, die tot bewijsinge vnser kercken van Vtrecht heerlicheyte ende alden rechten dienen ende van noeden sullen wesen, te doen bij te brengen ende jnder saecke te laten geschien, als sich dat behoeren

sall werden. Godt zij midt v. Gegeuen jn vnser slote tot Vollenhoe, opten XX^{en} dach in Januario, anno etc. XV°.

Get. nosz.

Oick, lieue vriende, hebben wij verstaen, woe nu enige daghe een groot hoep knechten in vnser Gestichte aldaer, alsoe tot Amerongen, Coten, Werchouen ende daerommetrent gelegen ende noch sijnt, vnse vnderzaten merckelicken beschedigen ende een sdeels heell verderuende, ende woe waill dan vnse hoiffmeister ende rede tot Wijck, als wij des onderricht werden, mit schrijfften ende anders veell veruochs gedaen hebben omme dieseluen knechten vuyt onser Gestichte quyt te moegen werden, oick wij desgelijck alhier daeromme veruolgen doen hebben, is doch sulcx tot noch toe vnser voersz. vnderzaten tot geynen bate offte verlichtunge gecommen. Ende soe wij dan nu alhier mit anderen merckelicken ende lastigen saecken genoech te doen hebben, soe begeren wij daeromme aen v guetelicke, dat ghij sulcke wege ende manieren willen helpen vijnden ende voernemen, waer doer men der voers. knechten vuyt vnser Gestichte aldaer quyt moege werden ende vnse vnderzaten sulcx verderfflicker schadens ende lasten verdragen moegen bliuen, want hem anders, indien dat nyet geschien en solde, nyet vermoegelicke solde wesen die huysgelden, die nu weder aenstaende sijnt, te betalen, twelck in allen dingen well verhiynderinge brengen, wij lieuer verhuet sien solden; dat wij v soe inden besten te kennen geuen. Datum vt in literis.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel A. 609, 610.

N°. 664. *De bisschop van Utrecht aan de 5 kapittelen van Utrecht, over het stuivergeld.*

Van Goets genaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vrienden. Uwe schrijuen vns nu gedaen, onder anderen dat stuergelt heroerende etc., hebben wij te gueder maten verstanden. Geuen v hierop guetlicker tkennen, dat wij v ende den anderen vrienden van vnser staten binnen Vtrecht wesende, binnen vier dagen geleden op dergelijck hoer schrijuen ende begerte vnse guede meyninge bij vnser stadt van Vtrechts bode, die wij vermoeden nu aldaer gecomen is, schrijfflicke te kennen doen geuen hebben, wellicker vnser antwoerd wij verhoepen ghij een guet benoegen zullen hebben. Godt sij midt v. Gegeuen in vnser slote Vollenhoe, opten XX^{en} dagen Januario, anno etc. XV°.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen van Utrecht.

Get. nosz.

Deel A. 611.

N°. 665. *De stad Amersfoort aan de 3 staten van Utrecht, over het stuivergeld.*

Weerdige, hoichleerde, edele, geboirtige, eirsame, wijze, besondere, lieue heren ende guede vrunden. Alsoe uwe liefden op een vridaich toecoemende generael capittel doen verscriuen hebben mede te sluten als vanden stuergelt, vanden burger int lant ende mede vanden verbant briue etc., soe kunnen uwe liefden wail bedencken, dat ons tesar tijt nyet gelegen is, aldaer tesar tijt onse vrunden te deputieren opden bescreuen capittel, om anxst, sorge ende onveilicheit der knechten tehant aldaer liggende; is oic ongeboirlick ende ongewoentlick mitten eersten capittel te sluten, ende oft dan dat capittel sinen voertganck hadde om te sluten, des wij doch nyet en vermoiden, soe en consenteren wij dair jne niet, seggende dair tegen soe veel wij kunnen ende moegen, protestierende mitz desen tselue; ende indien uwe liefden tselue capittel weder op nye verscriuen werden, doch wat clairder specificieren willen, om het te verstaene, sijn dair omme

dienstelick begerende, dese onse onscult van onss tesor tijt int best nemende; versculden wij altijt an uwe eirsame liefden, die Got in vrouden lang gesont bewaren moet. Gescreuen XXV^{en} dach in Januario, anno Domini etc. XV.

Die stadt van Amersfoerdt.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel A. 612.

N°. 666. *De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter zake der krijgsknechten in het Sticht.*

Van Gots genaden Frederich, bisschop tUtrecht, geboren marggreue van Baden.

Eerbaren, lieue vrunde. Uwer schrijuen vns gedaen, daer jnne ghij vns te kennen geuen, woe een groot getall van knechten, die ghij nyet en kennen in wes dienste zij liggen, een zecker tijt lanck aldaer in vnsen Neder Gestichte gelegen hebben, ende van dorp to dorpe vertrecken, vnsen gemeynen huysman grooten hoemoet, onverwijntlijke ende onlijdelicke scaden, fortzen ende gewelden ongnedichlicke aendoende, die welcke, soe die hoep dagelix meerder ende stercker werdt, ghij sonder vns presentie nyet en sien vuyt vnsen Neder Gestichte quyt te werden, waerop ghij begeren wij vns ter stondt sonder enich langer vertrecke aldaer in vnsen Gestichte bij v voegen wolden, omme midt v gelijkelicken inder saecken voers. te helpen raden etc., hebben wij allet mit voerder jnehalt uwes briefs te gueder maten verstanden. Ende weren hierop vuyt gueder hertten gants guetwillich ende geneycht, vns hier jnne nv van stonden aen nae sulcker uwer begerete te bewijsen; mer omme noitlicher saecken willen, die wij noch alhier te doen hebben, daer vns ende desen vnsen landen oick groot ende merckelicks aengelegen is, kennen wij sulcx nv soe haestelick nyet bij brengen, ende doen daeromme inden besten als voer tyerste aenden voers. hoep knechten in vnsen brieff hierbij wesende schrijuen, ernstelicke begerende, dat sij van stonden aen vuyt vnsen Gestichte vertrecken, allet nae luyde deser hierjnne gesloten copie, welcken vnsen brieff ghij denseluen knechten van stonden aen willen toesenden, doch nyet the mijn soe yerst dese voers. saecken alhier gedaen ende geexpedicert sijnt, wellicx bijnnen cortten dagen geschien sall, dan willen wij vns, mitter hulpe Godts, sonder enige vertrecke in eigener persone jn vnsen Gestichte aldaer voegen, jn deser ende anderen saecken nae vnsen besten vlijte helpen raden ende voernemen, als sulcx tot wailffaert ende beschermnisse vnses lants ende vnderzaten aldaer beste dienen sall werden. Godt zij midt v. Gegeven in vnsen slote tot Vollenhoe, opten XJ^{en} dach in Februario, anno etc. XV°.

Get. nosz.

Deel A. 613.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Het in dezen brief vermeld afschrift luidt als volgt:

N°. 667.

Lieuen besunderen. Vns is mit groten clachte voer gebracht, woe ghij nw mit een groot getaell van v een guede tijt in vnsen Neder Sticht van Vtrecht gelegen ende noch sijnt, vnsen scamelen vnderzaten dat hoer aiff eten ende drincken ende anders groten onlijdelicken verderfflicken schaden ende verdriete doen ende toe voegen, wellicx ons van v nyet weinich verfremdt, soe wij nyet dan all guet mit v weten wtstaen te hebbe. Begeren ende versoicken dair omme aen v mit ernst guetlicke, dat ghij van stunden aen wtten voirs. vnsen Gestichte vertrecken, sonder vnsen vnderzaten enige voerder schaden offte verdriete meer toe te voegen. Ende woe wael wij ons sulcx to geschien tot v genselicken verlaten, begeren wij nyet te mijn des v beschreuen antwoord bij desen bode, omme wij ende vnse staten ende lantschap van Vtrecht vns

jn den besten dair nae moegen weten te richten. Godt sij mit v. Gegeuen in vnser slote Vollenhoe, vpten XJ^{en} dage in Februario, anno etc. XV.

Opschrift: Vnsen lieuen besunderen heuffleden, vndrichen, dubbel zoldenieren ende gemeynen knechten liggende nw jn vnser Neder Gesticht van Vtrecht.

Deel A. 614.

N°. 668. *Hendrik van Nassau zendt Frederik van Renesse aan het kapittel van den Dom te Utrecht, met eene koninklijke boodschap.*

Eerweerdige, besondere heeren ende goede vrunden. Jck gebiede mij tuwaerts. Alsoe die coninck van Castillen, mijn alder genad^{te}. heere, mij onlanx bij zijnen brieuen beuolen heeft, mij bij v te transporteren, ende van zijnder magestaet wegen aen v lieden zekere begheerte te doen. Ende want wij het selue nyet gelegen en js, soe zeynde jc v Frederick van Reness, mijn stadhouder jn sconinx Ieenhof alhier, ende hebben hem gelast v lieden te verclaren ende van tsoninx wegen te versoucken hetselue mij beuolen was. Jck bidde v vruntlick mijnen voers. stadhouder te gelouen als mij seluen ende voirts op tsoninx begheerte hem sulcke antwoirde willen geuen, als de coninck v volcomelic betrouwt, des zijn magestaet ontwijfelt bekennen sal, waertoe jck mij employeren sal. Ende sal v voirts jn mijnen eygen name alle vruntscap ende liefde bewijzen jn mijnre macht zijn, kent God, die v, eerweerdige, besondere heeren ende goede vrunden bewaren wille. Gescreuen jnden Haghe, den XIJ^{en} Februarij, anno XV.

Get. DIE AL UWE, H. DE NASSAU.

Opschrift: Aan het kapittel van den Dom te Utrecht.

Deel D. 443.

N°. 669. *De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, over het verleenen van gehoor aan hunne gedeputeerden.*

Van Gots genaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboren marckgreue van Baden. Eerbaren, lieue vriende. Uwer schrijuen vns nv gedaen, daer june ghij vnder anderen begeren, wij vns omme seker saken inder seluer uwen brieff geroert, aldaer bijnnen vnse stadt voegen, ende jndien vns sulcx nyet gelegen sij, wulden ghij gern uwe vriende alhier bij vns senden etc., hebben wij allet mijt voerder ende breyder jneholt uwes brieffs te gueder maten verstanden, ende weren gants guetwillich nae sulcker v begeerte, vns bijnnen vnse stadt aldaer te voegen, dan omme sonderlinge saken vns nv voergefallen zijn, konnen wij sulcx nv nyet bij brengen, mer wij moegen lijden ende zijn des te vreden, dat ghij enige van uwen vrienden en dijnxdage toekomende voer den middage alhier bij vns senden, den welcken wij gern guetlicken audientie willen geuen. Godt sij midt v. Gegeuen jn vnser slote Duersteden, opten IX^{en} dach in Martio, anno etc. XV°.

Get. nosz.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel A. 616.

N°. 670. *Adriaan Florisz. van Utrecht berigt aan de 3 staten van Utrecht, dat Karel van Oostenrijk hunne begroeting ontvangen zal, en raadt hun, met het verzoek aan hem betreffende de bekrachtiging van het vredeverdrag, diens komst in Holland af te wachten.*

Eerweerdighe, voersinnighe, wise heren. Ic ghebie mi seer dienstelijc tot vwer weerdicheden. Denseluen belieue tweten, dat mijn ghenadighen heer ende sijn hoff hier tGent noch twe weken

bliuen sal, mer tis onseker waer hij dan reysen sal, hoe wel dat den opset is van hier tot Brugghe treisen. Voert aengaende die congratulatie, die ghij minen ghenadighen heer begheert tdoen, sal hem seer ghenaeem sijn tot wat plaetsen v dat belieuen sal, mer int verbeteren van v heren, want ghij begheeren sult confirmacie van den pays onlanx gemaict, soe duncket mi best dat ghij vertuefte tent wij in Hollant comen, op dat daer bij moghen wesen, die daer ijt teghens sauden willen segghen. Ic meen dat men luttel daer teghens opponiren sal ende al gheschieden enich oppositie, soe sult eerlijcker wesen voer die stadt van Vtrecht, nijt teghenstaende enich contradictie, dat van den prinse ende sinen raet tvererighen, als ic hope dat sonder twifel, bij der hulpe Goeds, gheschieden sal, die v weerdicheden ghesont ende salich bewaren wil tot veel jaren. Ghescreuen tGent, den IX^{en} dach Martio, anno XV°.

V goetwillighe dienaer,
Adriaen van Vtrecht.

Opschrift: Den eerweerdighen, voersinnighen, wijsen heren van den drie staten tUtrecht. Deel A. 617.

N°. 671. *Jan van Egmond, gouverneur enz., en de raden van Holland enz., aan de 5 kappittelen van Utrecht, ter zake van Honcoop.*

Eerwaardige, wijse, voirsienige, lieue, geminde heeren ende vrunden. Wij houden uwer wel indachtich, hoe dat sekeren tijt geleden die procureur generael van onsse genad. heere hem beclacht heeft, dat uwer e. mitten drie staten des Neder Stichts belieft soude hebben zekere huysgelden te setten op die van Hoencoep, wesende ondersaten ons genad. heren etc., jngeseten van Hollant, waeromme zekere gueden, wesende bijnnen dese landen, toebehorende eenige vanden drie staten, toegeslagen sijn geweest, waerop sekere dachuert gehouden is tot Scoenhouen, daer geweest sijn die gedeputeerde van onsse genad. heere ende die gedeputeerde van mijn heere van Vuytrecht ende die drie staten des Neder Stichts, daer soe veel gedaen es als datmen onsse genad. heere rappoert doen soude van dat vptie dachuert gehandelt was, ten eynde dat men soude mogen weten sijnre genaden belieuen, aldaer eenige gedeputeerde van Vuytrecht mede geweest sijn, veruolgende naerstelick te hebben die ontslagene vanden gearresterde gueden. Eyntelick es bij onsse genad. heere offgedaen dat arrest gedaen vpten gueden van die van Vuytrecht, mits dat allen saecken van vorder proceduren ende execucien blijuen souden jn state ende surchancie ende opgehouden worde tot sint Jansmisse naestcommende, bijnnen welcken tijt men weder soude mogen vergaderen ende van dier saecke een eyntelick offscheyt maicken. Dies niet jegenstaende soe belieften den maerscalck des Neder Stichts die van Hoencoep te someren, hem te brengen vp vridach den XXIIJ^{en} deser maent die somme van twee hondert gouden gulden, daer off wij ons nyet genouch verwonderen en connen, gemerct dat affgescheyt vander laester dachuert, bij de gedeputeerde aen allen zijden genomen, gemerct oeck dbelieuen van onsse genad. heere vander ontslaginge vanden gearresterde gueden, op sulcken condicien ende maten voern verhaelt. Waerom wij jegentwoerdelick aen uwer e. scrijuen ende versoucken van wegen ons voers. genad. heere, dat uwer e. soe veel doet aen mijn heere van Vuytrecht ende aen den maerscalck, dat die voers. somacie ende communicacie offgedaen werden, oft anders wij sullen geoersaeckt worden onsse genad. heere daer off te aduerteren, die wij seker sijn tselue nyet danckelick nemen noch lijden en sal, twelck wij gaerne verhoet sagen, omme alle guede ende oude nabuerscap te onderhouden, daer toe wij ons tot allen tijden gaerne employeren willen, dat kenne God Almachtich, die uwer e. bewaren wil in langen saligen ende gesonde leuen. Begeren hier off uwer e. guetelicke bescreuen

antwoerde, omme ons daer nae te mogen reguleren. Gescreuen inden Hage, vpten XXI^{en} dach in Maerte, anno XV° ende XV, stilo curie Hollandie.

Johan, graue van Egmond, heere tot Baer etc., gouerneur, ende anders die rade ons g. h. prince van Spaengnen, gecommitteert ten saecken van Hollant, Zeelant ende Vrieslant.

Get. SIJMONS.

Opschrift: *Aan de 5 kapittelen van Utrecht.*

Deel A. 618.

N°. 672. *De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter dier sake.*

Van Goets genaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vrunde. Wij hebben uwe schrijuen sampt den brieff woe die gouerneur stadtholder ende raidt van Hollant aen v geschreuen, vnse vndersaten van Hoencoep berorende, guetlicke ontfangen, ende daer op vnse marschalck beueel gedaen de sake te laten berusten, thent der toekomende dachfart, die daer op gehalden sall werden altera Johannis Baptista naestcomende, wij v jnden besten tkennen geuen. Godt sij mijt v. Gegeuen in vnse slote Duersteden, opten XXVIII^{en} dach in Martio, anno etc. XV°.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: *Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.*

Deel A. 619.

N°. 673. *G. de Rijck aan Frederik van Egmond, heer van IJsselstein, over geldelijke aangelegenheden. Mededeeling van verschillende nieuwstijdingen.*

Waelgheboren, vermoghende, g. lieue heer. Ick ben en vridaghe alhier tot Brugghe ghecomen, aldair jck mijnen g. heer nyet en vant, dan was ter Sluis spelen ghereden ende om die hauen te bezien, hoe men die best vermaken solde. En sondaghe als mijn g. heer ghecomen was, ben ick bij meester Adriaen, den decken van Louen, gegaen, ende hebbe hem uwen g. brieuen ghepresentert ende zeer hertelick van uwen g. wegghen ghebeden, uwen g. jn desen uwen g. saken te willen bewisen een vrundt; jck hebbe oick den decken van Eyndouen, die al bij hem is, ghebeden uwen g. altijd aen mijnen heer den decken te willen vermanen, daer vp mijn heer die deken mij gheseyt heft, dat hij na zijnen vermoghen uwen g. daer jnne dienen sal; ende heft mij daer om beuolen een suppl. te doen maecken met eender coppien van uwen g. brieuen, dat jck gisteren ghedaen hebbe, ende sal hem die huden geuen om jnder finan. die te brenghen. Ick hebbe gisteren bij den ontfanger generail gheweest ende hebbe hem ghebeden, dat hij uwen g. aen den tresorier generail wil recommenderen ende dat hij, jndyen uwen g. saken een vrundt wil zijn, uwe g. zullent teghens hem met een goet cleyn perdt verdienen, die mij bij den tresorier brachte; ende ick badt hem van uwen g. wegghen uwen g. jn desen te willen dienen, uwe g. en soldent onvergouden nyet laten, daer hij mij vp antworde, »hij solde zijn beste daer jnne doen, dan mijns g. heren sculden waren soe groet, dat men nyet gheloeuen en solde.» Mijn heer die decken van Eynhouen heeft mij gheseyt, dat mijn gen. heer soe qualicken gheregeert is gheweest, waer om mijn gen. heer en mach ghene brieue oft cedullen teyckenen, mijn heer der decken en moet zij hem selue doen teyckenen, ende eest dat een groete sake is, soe laetse mijn heer die decken erst den cansellier van Bourg^{na} ende den secreten rade zien, ende anders en wordt daer nyet ghe-teyckent. Ick ghevoele dat men vuyt is, den olden thesorier Le Feuere een smacke te gheuen, hij rekende dat men hem sculdich bliuen solde LXXX^m guld., ende daer wilde hij van versekert zijn eer hij zijn officie ouergeuen wolde; dien nyet jeghenstaende is hij af ghestelt ende heel ver-

laten, ende, na dat jck jnt heymelick verstaen hebbe, soe zijn die LXXX^m guld. ghecomen vp XXX^m. God geue dat hij noch jnt laitste gheen ghelt selue toe en geue! want nv sal een ijglick claghen. Hij heeft hier zijnen clerk veruolghende, dan, na dat mij dunct, en heeft hij gheen groet ghehoer. Ik hoire mijnen heer van Montingnij ende desen nyeuwen thesorier zeer prisen, ende zunderlinghe mijnen heer den decken, die nv daghelicx jnde rade zijn des morghens ende des namiddachs. God geue dat alsoe voerts moet gaen! — Voer tidinghe, mijn dunct dat mijn g. heer Vrieslant wederom crighen sal vanden hertoghe van Sassen voer een zeer cleyne some ghelts naden sommen daer voer hijt ghehadt heeft, jck late staen zijne scade ende costen, als jck uwe g. al corts wel breder scriuen sal. — Men sal huden hier stecken, daer wel XIIIJ of XV helmen zijn zullen, ende die scilde zijn met ruten van ijsser belacht oft beslaghen, alsoe dat nyet scrampen en can, dat men daer vp stecken sal. — Men verwacht morghen oft heden mijnen heer van Nassau, die vuyt Vranckrick compt; ghecomen zijnde sal men reysen en vridaghe ofte ende saterdaghe oft en maendaghe toecomende na Zeelant oft Bruessel, na die tidinghe die hij bringhet, want men seydt dat hem volghen jn ambassaden vuyt Vranckrick die hertoghe van Bourbon, die heer van Vendôme met meer andere groete personnaigen vuyt Vranckrick, vanden meesten wair om en can ick sus nyet vernemen. Men seydt oeck dat sij mede brenghen die huysvrouwe van mijnen heer van Nassau, die dochter vanden prinche van Orangien. Eest mij mogelick, jck sal uwen g. vanden tractaet van Vranckrick crighen ende mede brenghen. Ick versta dat mijn g. heer noch desen somer reysen sal naden keyser. Andere segghen dat die keyser selue hier comen sal. — Anders en wet jck uwen g. noch nyet zunderlinx te scriuen, alsoe als jck noch nyet vele met yemant ghecalden en hebben, dan sal van alles vernemen ende uwen g. saken veruolghen na mijnen armen vermoghen, met der hulpen van God Almechtich, die uwen g. jn langhen salighen leuen gesparen wil. Gescreuen op Meydach, anno XV^oXV.

Mijn here. Uwen g. zoene heeft mij gheseyt, dat hij uwe g. twe briuen gescreuen heeft, om die brieue vanden casteleinscap ende bailluscap van Schoenhouden, om die te vernyeuwen, alsoe als men alle officien vernyeut ende daer van nyeuwe briuen moet hebben. Wair om, lieue heer, en wilt nyet laten die brieue en worden ouer dach ghesonden met enen sekeren bode mijn heer uwen g. zoene oft mij, want anders daer moecht ghebreck june vallen, dat uwen g. ende uwen g. vrunden ruuwen moechten.

Uwen g. din. G. de. Rijck.

Opschrift: Den waelgheboeren, vermoghenden, mijnen g. lieuen heer, greue tot Bueren, tot Lederdam, heer tot IJsselsteyn ende des lants van Cranendonck etc. *Archief van Buren.*

N°. 674. *De stad Amersfoort aan de 3 staten van Utrecht, over de krijgsknechten in het Sticht.*

Weerdijge, hoichleerde, edele, geboirtige; eirsame, wijse, voirsienige, lieue heren ende guede vrunden. Uwer liefden bryeff vns gesant, berorende den handel vanden knechten inden Sticht leggende, gedaen ende noch doende ind aldaer bi uwe liefden communicieren solde, nu ende voert toecoemende in bescermenisse der armer ondersaten te vermieden, nae inhalden der seluer uwer liefden brieff, hebben wij ter guder maten verstaen. Soe, gude vrunden, soe wij te hant onse vrunden aldaer nyet voegen doruen om onveilicheit der knechten, die bi der wegen verkeren, is ons begeren uwe liefden aldair mit ende dair op communicacie op holden willen ende tgeen uwe liefden dair in ouercomen ons scriftelick ouersenden, wij sullen ons altijt bewisen ende hebben

als goede Stichtsche ondersaten ind onser moigelick te vreden sijn sal. Guede vrunden, onse Heer Got si mit v. Gescreuen op gwoensdach post Presentacionis Marie (2 Mei), anno Domini etc. XV.

Die stad Amersfoerdt.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel A. 623.

N°. 675. *De stad Reenen aan de 3 staten van Utrecht, over het stuiver- en tonnengeld en over het op deze stad gelegd interdikt door het kapittel van St. Pieter.*

Eirweerdige, lieue heren inde vrome, bijzondere, lieue, gemijnde frunden. Alsoe v eirweerdige heren inde vrome goede frunden ons dan scrijuen en saterdage toekomende ten capittel komen saude, als vanden stuer ofte tonne gelde mit meer anderen jnhoudende, inde dat toe sluten, hebben wij gelesen ende wael verstaen ten beesten, dair wij v, eirweerdige heren inde vrome, guede frunden weder op te kennen gheuen inden beesten, als dat wij niet sculdich en sijn dair yet aff te gheuen nae jnhaut ons preuilegien, den welken onsen voirvairderen, burgeren tot Renen, verworuen hebben van ons gen. heren voirvaederen, bijsscopen tUtrecht, inde mitten drien staeten gegont inde gegeuen hebben wael bezegelt, inde soe wij als dan opten paellen vanden Neder Gesticht van Vtrecht leggen inde sijn den sloetel vande vurs. Gesticht inde leggen aenden aenval inde sijn dan twe off drie mael ouervallen mit roeff, brant ind gevangen, dair wij jamerlic doir verdoruen sijn, gelic men jnder wairheyt wael weet, inde doer ons niet geschiet en is, al dus soe en sijn wij vander meyninge niet dair yet aff te gheuen in onse kerspel, inde men ons sulx wael verdragen mach, des van ons niet te eysschen. Ende oeck mede, soe dan die heren van Sancte Peter ons stad interdickt inde ban geleyt hebben ouer recht, des sij niet sculdich en sijn te doen nae vermogen der landt brieff, inde laten ons gaen gelick honden ende beesten, welc tegen recht is vanden landt brieff, ende hebben gheen reden dair toe, inde noch mer andere reden voir leggen, gelic oft wij aenden Gesticht niet en behoerden, dan off wij openbaer vijande waren, aldus is ons oetmoedelicke begeren van v, eirweerdige heeren ende vrome, goede frunden, als datmen die heren onderrichten wijlle, als dat sij dat ongeboertelicke interdickt, dair sij ons ingeleyt hebben ouer recht inde buten onsen weten, inde wij wijllen onse sacck inde onkosten verblijuen inde jnleggen inden drier staeten handen; indien wij onrecht hebben, willen wij bijden staeten vurs. aff laeten; inde indien sulx niet en geschieden noch geschien en mach, sijn wij beducht dat wij doen sullen moeten gelic die vurs. heren ons gedaen hebben, gelic wij jnden generael capittel mit eenre supplicacie ende mit enen brieff dair ingeleyt, gheopent hebben, kenne God, die v, eirweerdige heren ende vroeme, goede frunden bewaren inde gesparen wijll. Gescreuen des vridages nae suncte Marcus dach (2 Mei), anno etc. XV.

Die stad van Renen.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel A. 624.

N°. 676. *Jan van Egmond, gouverneur enz., en raden van Holland enz., aan Gerrit Zukenrode en Jan Dedel, ter zake van Honcoop.*

Eersame, wijze, voersienighe, lieue, geminde heere ende vrunden. Wij hebben verstaen vuyt onse medebroeder meester Jan van Duvoerde, dat ghij hem gerequireert hebt te wesen op dingsdage naest comende binnen die stede van Oudewater, omme achtervolgende zijne commissie, die hij heeft van onse genadigen vrouwe, jnformatie te doen beroerende tstück van den hoocheyt

ende heerlicheyt van Hoencoep, dair jnne hij bereyt is dat te achtervolgen, maer ouermits dat ons verthoont js bij den procureur generael ons genadichs heeren, dat niet jegenstaende taccoerdt gemaect bij onse genadige vrouwe, van dat alle voirder executie gehouden zouden wesen in surceancie, theeft belieft die maerschaleck van den ingeseten van Hoencoep te ontfangen twee hondert gouden gulden, binnen een maent tijts haerwaerts, bouen dien dat mijn heer van Vtrecht ende die drie staten des Neder Stichts ons gescreuen hebben, dat de voors. maerschalck beuolen ende gelast was de voors. ingeseten onbelast te laeten totter toecomende dachvaert toe; waeromme wij gelast hebben ons voors. medebroeder niet te vertrecken van hier, ten zij dat mijn genedige heere hieraf geaduerteert zij, die wij al reede daer of gescreuen hebben, ende hem anders belieue, want ghij wel verstaen cont dat alle dinck behoert te wesen ende te bliuen inde state als die waeren ten tijde vander ouerdracht, naevolgende welcke ouerdracht men al te handts zoudt willen procederen; twelck wij v inden besten laeten weten, op dat ghij zoudt willen aduerteren mijn heere van Vuytrecht ende die drie staten voors., ten eynde dat alle dinck gestelt mach worden in zijn eerste staet, ende die van Hoencoep gerestitueert van die twee hondert gouden gulden, hem laest werff of gehaelt. Ende wes u hier van wedervaert, begeren u schriftelick antwoerd, eersame, wijze, voersienige, lieue geminde heere ende vrunde, ons Heere God wil v gesparen in lange gezonden leuen. Gescreuen inden Hage, den XI^{en} dach in Mey, anno XVe ende XV.

Johan, graue van Egmont, heer tot Baer etc., gouerneur, raden enz.
van Hollant, Zeelant ende Vrieslant.

Opschrift: Aan mr. Gerryt Zuckerroe, doctoer inden rechten, officiaal van mijn heere die proest van Oud Munster ende mr. Jan Deel, canonick inden Dom tUtrecht. Deel D. 445.

N°. 677. *G. de Rijck aan den heer en vrouwe van IJsselstein, over geldelijke aangelegenheden. Mededeeling van verschillende nieuwstijdingen.*

Waelgheboren, vermoghende, g., lieue heer ende vrouwe, alsoe dienstelick als jck alder meest can ende mach, ghebiede jck mij tot uwen g. Ende den seluen zullen belieuen te wetenne, hoe dat jck achteruolgende mijnen scriften uwen g. ghesonden van Brugghe met den bode mijns g. heeren van Vtrecht, ick alijt voirts veruolghet hebbe den heeren vander finan. om betalinghe te moghen crighen oft ten mijsten assignatie van uwen gen. penchion met oeck voerts ghestelt te werden inden staet vanden ontfangher general, die men hem nu nyeuwe maken solde, daer vp ick tot gheender finaelder antwoerden en hebbe cunnen ghecomen, alsoe wel ouermids den steckspel als der processien vanden Heylighen Bloede ende den scietspel vanden voeghel ende bancket, dat die stadt mijnen g. heer gegeuen hebben, oeck om dat daer soe vele te doene is gheweest met den drossaet van Montfort, daer zij drie daghen mede onledich zijn gheweest, dan ten laetsten hebben mij mijn heeren van Montingnij ende die decken inder cameren ontboden, daer die nyeuwe thesorier bij was, ende hebben mij gheseyt, dat zij ghenen raet en zien om uwen g. tot enigher betalinghen ofte assignatie te hulpen voer den sint Jansmisse, ende oeck tot dat mijn g. heer zijne lande ouer al ontfanghen hadde, dan dat uwe g. mijn g. heer wederom ghecomen vuyt Hollant, dat omtrent sint Jansmisse zijn sal, bij hemluden senden, zij solden dan gherne dat beste daer jnne doen, dan mijn g. heer ware soe groeten sculdt sculdich, dat ouer de VII^m g. beliep, ende hem stonden zeer groete lasten nakende, als vanden ambassadors, die in Vranckrick gheweest hadden ende die nu corts daer comen solden, met anderen lasten, dat zij nyet en saghen dat men enighe ander sculdt solde connen betalen, waer vp ick hem badt dit

uwen g. te willen scriuen, ende nyet te mijn uwe g. te willen doen stellen jnden nyeuwen staet, vp dat uwe g. voertaen betaelt mochten worden; daer vp zij mij ter antwoerden gegeuen hebben, dat zij woldent uwen g. scriuen laten; daer vp ick veruolghet hebbe drie heele daghe, eer ick dit hebben connen ghecrighen, ouermits dat zij soe zeer gheoccupert zijn gheweest om dat senden aan mijn g. vrouwe in Denemercken, ende om dat vertreck van mijnen g. heer. Ten laetsten, g. heer, heeft mij mijn heer die decken dese antworde, die ick uwen g. sende, selue ghescreuen ende met den monde gheseyt, dat ick hem zeer recommanderen solde tot uwen g. ende dat uwe g. hem daer aen nyet en tuiffele, als aengaende jnden staet ghestelt te worden, dan beduchte hem dat dat voer Kersmisse nyet gheschieden en solde; daer op ick hem seyde »soe solde mijn heer den termijn van Julio nv naestcomende verliesen, maer wolden zij uwen g. dat met den anderen restanten assigneren, daer wolde ick van uwen g. wegghen om bidden." Mijn antworde hebbende, ben ick bij mijnen heer van Montingnij ghegaen ende hebbe hem ghebeden uwen g. te willen hebben voer gherecommendert, alsoe wel jnde restanten als jnden staet ghestelt te moghen worden; daer vp hij mij gheseyt heeft, »ghij hebt ghehoert die antworde die wij v gegeuen hebben, ende tuiffele nyet mijnheer uwe meester en sal ghedient worden, daer ick sal connen ende moghen, ende compt bij ous, mijn g. heer wederom ghecomen vuyt Hollandt," hem zeer ghebiedende tot uwen gen. Soe dede oeck mijn heer van Lalaing zijn broeder, die tot zijnen broeder seyde, »wij zijn ghehouden hem vruntscap ende dienst te doene, daer vp ick hem seyden, »heer, ghij weedt den dienst ende vruntscap, die hij uwen salighen heer vader voer ende v na ghedaen heeft."

G. lieue heer ende vrouwe, dit js tghene dat ick nv vp dese reyse hebben connen ghebesoigneren jn deser uwer g. saken, dan mijn heer die decken heeft mij toegheseyt, dat sonder tuiffel hij uwen gen. dienen sal jn dat jn zijnder machten sal zijn, mer uwe g. moeten noch wat patencie hebben, dit en mach alsoe vjden staenden voet nyet ghedaen worden. Ick hebbe ghezien ende ghehoert dat mijn heer uwen g. zoene, die men ouer die XXVIII^m g. sculdich is, nyet enen stuuer en heeft connen ghecrighen, al solde hij bescampt hebben moeten wesen. Gen. lieue heer, ick solde hem ghebeden hebben mede den heeren vanden finan. voer uwen gen. ghesproecken te hebben, dan jck sach dat hij soe vele met sijns selfs saken te doene hadde, en hoerde dat hij nyet ghedoen en conde, dat ick hem des verdraeghen hebben ende vnghehoit ghelaten, want mijn heer die decken seyde mij, »mij jammert mijns heeren van IJsselst., nochtans en connen wij hem nyet ghehulpen," met meer worden etc.

Aengaende tidinghe, daer int hof en js nyet zunderlinck dan vanden pays van Vranckrick ende vanden huwelick van gen. heer van Nassau, daer men om te Roome heeft moeten senden, ende als vanden pays dunct sommighen, dat jnt eynde de Francois werck zijn sal, men seydt dat mijn heer van Nassau sal trecken al corts om zijn bruyt te ontfangen.

Ick en gheuoelt noch anders nyet dan dat mijn g. heer dat lant van Vrieslant wederom hebben sal voer een J^m golden g., ende daer maect men groete reescap toe om die penninghen te crighen, want mijn g. heer heeft dat bij zijnen canseller van Brabant den staten van Brabant doen proponeren, om die penningen vanden bede nv sint Jansmisse verschinende, gheanticipert te moghen hebben, nv van stonden aen gher... die beloeyt voer den termijn van sint Jansmisse. LXXV^m g., dan sommighe willen segghen dat daer een heymelick verstandt jnne is.

G. lieue heer, jck soude uwen g. zeer gherne hier jnne ghedient hebben ende noch wille, daer ick sal connen ende moghen, dan dit zijn beste doet, daer bidde ick uwen g. vp dit pas mede te vreden te willen zijn ende altijt ouer mij ghebieden, daer uwe g. mij met gansen herten

bereyt toe vinden zullen, met der hulpen van God Almechtich, die uwen gen. jn langhen saligen leuen ghesparen wille. Gescreuen den XIII^{en} in Meye, anno XV^cXV.

Uwen g. dienr.,
G. de Rijck.

Opschrift: Dem waelgheboren, vermoghende, mijnen gen. lieuen heer ende vrouwe, graue ende graefinne van Bueren, van Lederdam, heer ende vrouwe van IJsselstein ende Cranendonck etc.

Archief van Buren.

N°. 678. *Karel van Oostenrijk aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van Hoecoop.*

Kaerle, prince van Spaengnen etc., ertshertoge etc.

Eerweerdige, edele, lieue, besonder. Hoewel voortijts geordineert ende geaccordeert is geweest, dat om neder te leggen die schelingen, wesende tusschen die officieren van onsen lieuen neue, den bisscop tUtrecht, ende die onse der hoocheyt ende heerlicheyt van Hoencop aengaende een dachfaert gehouden zoude worden bij den gedeputeerden te beyden zijden tot sint Jansmesse naestcommende, ende dat binnen middelen tijde eenige van onsen raide hem informeren zouden van onsen rechte; oic mede dat alle saken surceeren ende jn state gehouden zouden worden. Ende hoewel dat nyement en behoirde daer tegen yet gedaen, gevoirdert noch geactempteert te hebben aen deen zijde noch aen dander, des niet min ons voirs. neuen marschalck jnden Neder Sticht heeft hem onlanx, ende emmers zijdert den voirs. verdrage gevoirdert, die ondersaten van Hoecoop regoreuselick te bedwingen, hem vuyt te reyden ende betaelen die somme van twee hondert gouden gulden, dat ons zeer vervreemt. Scriuen hierom aen uwen eerweerdicheden, begerende ende versouckende zeer ernstelicke tselue actemptaet te doen repareren ende die voirs. ondersaten van Hoecoop doen restitueren ende wederkeeren die voirs. somme van IJ^c gulden, ende voirts vervoegen dat die voirs. dachfaert ghehouden worde ende alle saeken binnen middelen tijde stille staen, navolgende den voirs. verdrage; oft anders wij en zijn van gheene meyninge eenige jnformacie, communicatie noch dachfaerden op die schelingen ende saken voorscr. te laeten houden, dan ons recht daerjne te bewaeren, zoe wij bij goeden rade vinden zullen daertoe dienende ende behoirende, daarvan wij v e. jnden besten aduerteren. Begeerende hierop een guedelijcke bescreuen antworde met bringer van desen vanden zeluen v e., die onse Heer God Almechtich bewaeren wille. Gescreuen te Middelborch, den XV^{en} dach van Meye, anno XV^cXV,

Get. CHARLES.

lager HANETON.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel A. 625.

N°. 679. *P. van Duvenvoorde aan Jan Dedel, kanunnik van St. Salvator, ter dier zake.*

Venerande domine. Litteras vestras nuper nunc missas notas feci domino comiti Egmondensi, gubernatori Hollandie, ceterisque dominis de consilio ad impetrandum licentiam recedendi, qui quidem domini propter queremoniis ipsis delatis per procuratorem illustrissimi, videlicet quod iudex deputatus per territorium Traiectensem ex parte reuerendissimi exegit ab ipsis de Hoencoep ducentos florenos aureos non obstante concordia facta per illustrissimos dominos, stante concordia quod cessarent omnes vltiores executiones, jnhibuerunt in recessum et voluerunt quod cessaret capere informationem, quo vsque illustrissimum dominum certiorassent de dicta executione et . . . ipsos, quod omnia debetur ponere in pristinum statum antequam vltra debeat procedi, de qua quidem inhibitione nunc sic facta decreuerunt litteras ad dominum officialem et vestras dignationes, et miror quod nullam mentionem facitis de dictis litteris in hijs secundis litteris vestris, et quod ex

hij capere potestis excusationem meam. Non scio vobis alia scribere. Valete ex Haga Comitibus XV^a mensis May, anno XV^oXV.

Jo. de Duenuoerde, etc.

Opschrift: Reuerendo domino, magistro Johanni Deel, caonico Sancti Saluatoris, in Traiecto, amico meo speciali.

Deel D. 446.

Daaronder met eene andere hand geschreven: Placebit r^{mo}. domino legere presentas litteras, quibus lectis et illas cum aliis litteris in cancellaria vestra per officialem Zukenroide et me istic remissis ad statum remittere cum primo nuncio.

N°. 680. *De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter dier zake.*

Van Goets genaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboren marckgreue van Baden.

Erbaren, lieue vriende. Uwe schrijuen vns nw gedaen, mijt sampt den brieff v van den doirluchtigen ende hoichgeboren fursten, vnsen lieuen heren ende neue, den prince van Spaengnen toegesant, hebben wij doen verlesen ende verstanden. Waerop wij v guetlicke te kennen geuen, dat dieselue vnse heer ende neue vns bijnnen corts verleden dagen deser sacken haluen oick schrijuen doen hefft, waerop wij siner liefde antwoerd doen geuen hebben nae luyde der copye, wij v hier june versloten seynden; ende indien dat vns hierop van siner liefde yet voeders verwittiget werdt, willen wij v alsdan oick nyet verhalten. Godt sij mijt v. Gegeuen in vnsen slote Duersteden, opten XXI^{em} dach inden Meye, anno etc. XV°.

Get. nosz.

Wij hebben oick nw van desen dach doen schrijuen aen gouuerneur ende raidt van Hollandt, omme te moegen weten offte die verraempte dachfaert voertgangk sall hebben offte nyet, ende die antwoert die vns werdt comen, sullen wij v alsdan nyet verholden. Datum vt in litteris.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel A. 626, 627.

De beide in den voorgaenden brief vermelden afschriften zijn van den navolgenden inhoud:

N°. 681. Den hoichwerdigen furst onsen lieuen neue, heren Frederick, bisschop tUtrecht, geboren marckgreue van Baden.

Hoichwerdige furst, lieue neue. Wij gebieden vns mijt gueder herten tot uwer lieffden Hoe wael voertijts geordiniert ende geaccordeert is geweest, dat omme neder te leggen die schelingen wesende tusschen uwer lieffden officieren ende die onse der hoecheyt ende heerlicheyt van Hoencoep aengaende een dachfaert gehouden soude werden bij den gedeputerden tho beyden zijden, tot sanct Johans misse naestcomende, ende dat bijnnen middelen tijden enige van vnsen rede hem informeren souden van onsen rechte, oick mede dat alle saken surceeren ende in state gehouden souden werden, ende hoe well dat nyemant en behoerde daer jegen yet gedaen, gevoerdert noch geattempteert te hebben aen deen zijde noch aen dandere, des nyet te mijn uwer lieffde marschalck inden Neder Sticht hefft hem onlanx ende emmers sijdert den voers. verdrage gevoirdert, die ondersaten van Hoencoep rigoreuselick te bedwijngen, hem wth te reyken ende betalen die somme van twee hondert gouden gulden, dat vns zeer verfremdt. Schriuen hieromme aen v. l., begerende ende versoekende zeer ernstelicken tselue attemptaet te doen repareren ende die voers. vndersaten van Hoencoep doen restitueren ende wederkeren die voers. somme van II° golden gulden, ende voerts veruoegen dat die voers. dachfaert gehouden worde ende alle saken bijnnen

II.

middelen tijde stille staen nae volgende den voers. verdrage; oft anders wij en zijn van gheenre meyninge enige jnformatie, communicatie noch dachfaerden op die schelinge ende saken voers. te laten houden, dan ons recht daerjnnē te bewaren, soe wij bij gueden raide vinden zullen daer toe dienen ende behorende, daer van wij uwer liefden inden eersten aduerteren, begerende hierop een guedelick beschreuen antwoerde mijt bringer van desen vanden seluen uwer liefde, die vnse Here Godt bewaren wille. Gescreuen te Middelborch, den XV^{en} dach van Meye, anno XV. XV.

Kairle, prince van Spaengne, eertshertoge van Oostenrijk,
hertoge van Bourg^{en}. graue van Vlaenderen.

Charles.

Haneton.

N°. 682. Aen hertoch Kaerle van Bourgondien, prince van Spangnen.

Vnsen vrientlicken ende goetwilligen dienste altijt the vorens, doirluchtige ende hoichgeboeren furst, besunder lieue here ende neuc. Vwer liefde schrijuen vns nw gedaen berorende vnsen marschalck vnser Neder Gestichts, Frederick Wthen Hamme, als van twee hondert golden gulden, die hij vnsen vndersaten van Hoencoep rigoreuselic bouen den verdrage hier bevorens gemaickt, solde hebben aff gedrongen, hebben wij allet te gueder maten verstanden. Waer op wij uwer liefde vrientlicken tkennen geuen, woe wael dieselue vnse marschalck vns voegebracht, dat die genoempte vnse vndersaten van Hoencoep hem die voers. twee hondert golden gulden mijt gueden wille gegeuen hebben sonder enige bedwonge naeden voers. verdrach hem hier van gedaen, hebben wij nyet te mijn hem ernstelicke doen beuelen, dieselue gelden te leggen in handen des werdigen meyster Adriaen van Vtrichts, proest vnser kercken tOude Munster tUtrecht, ofte des ghene, daer dieselue meyster Ariaen dat beuelen sall werden, ter tijt dese voers. schelinge ten eynde gebracht is, des wij oick vrientlick begeren uwe liefde vernoegen doen willen, dat die dachfaert, die hierop hier en tusschen tsanct Johansmisse naestcomende verraempt is, horen voertganck moege hebben, soe wij op vnser zijde anders nyet geneicht en zijn dan alle billicke reden tot beschermenisse vnser kercken van Vtrecht olden rechten te gebruycken ende vrientschap ende guede naebuerschap mijt uwer liefde ende horen vndersaten te vnderhouden, die welcke uwer liefde vnse Heer Goede in gesonder, vrolicker waeluaert lang tijt wille bewaren. Gegeuen in vnsen slote Duerstede, opten XX^{en} dach inden Meye, anno etc. XV°.

Van Goets genaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboren marckgreue van Baden.

Deel A. 629.

N°. 683. *De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, over het stuivergeld.*

Van Gots genaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboren marggreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Vermitz ghij eene tijt lanck herwaerts soe munttelicke ende oick schrijftlich voell vernolchs aen vns gedaen hebben aengaende dat stuurgelt, soe hebben wij vns daerop beraden, ende begeren dat ghij en maendage naistcomende ouer acht dagen to negen vren voerden middage uwe gedeputeerden alhier bij vns hebben wilt, omme vnse entelicke meyninge daer aff te hoeren; verlaten wij vns gansselicken. Godt zij midt v. Gegeuen in vnsen slote tot Duersteden, opten IJ^{en} dach in Junio, anno etc. XV°.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: *Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.*

Deel A. 630.

N°. 684. *De stad Reenen aan de 3 staten van Utrecht, over het huis- en tonnengeld.*

Eirweerdige, lieue heren ende vrome, bijzonder, lieue, gemijnde ffrunden. Alsoe v eirwerdige heren ende vrome, goede ffrunden ons scrijuen en saterdage te capittel te komen, doir begeerte onsen gnedigen heren, als vanden huysgelde te bezwaren inde vande tonnen gelde inde dat te sluten, hebben wij inden beesten wael verstaen. Daer wij v eirweerdige heren ende vrome, goede ffrunden inden beesten op te kennen gheuen, als dat wij, Godt beetert, ouer dertich jaren twe mael oueruallen sijn, dair onse stadt mitten boirgeren wael bij schaede gehadt hebben twijntich dusernt gul., dair ons nyemant gheen behulp aff gedaen en hebben, inde hebben ons seluen moeten helpen; aldus soe en sijn wij vander meyninge niet yet dair aff te gheuen, inde hebben dat altijt weder sproken niet te gheuen, aldus soe weder wederspreken wij sulx noch, inde begeren oitmoedelic datmen ons doch ongemoot wijl laeten, gelic wij laest mael voir onsen gnedigen heren te kennen gheuen, mer niet te min, ijndien men ons dese vurg. pennijngen wijl helpen vijnden, soe wijllen wij al doen, gelic der stadt van Amersfort inde de stadt van Wijck doen. Dit gheuen wij v, eirweerdige heren inde vrome, goede ffrunden, tot een guetelic antwoert, kenne Godt, die v, eirweerdige heren, mede vrome ffrunden, bewaren ende gesparen wijll. Gescreuen onder ons secreet segel, op sancte Paneraes auont (11 Mei), anno etc. XV.

Die stadt van Renen.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel A. 632.

N°. 685. *De stad Amersfoort aan de 3 staten van Utrecht, over het stuivergeld.*

Weerdige, hoichleerde, edele, geboirtige, eirsame, wijse, besunder lieue heren ende guede vrunden, soe als dair op saterdach nae Sunte Marcus dach capittel generael verscreuen is, om te willen sluten van dat stuergelt in lant chijsen ende onderpants verbeteringe ende andere stucken inden seluen capittels bryeff beroert, ons ouer gesant etc., hebben wij ontfangen ende verstaen. Soe ist als uwe liefden wel indachtich sijn, wij altijt in voirgehouden capittelen deser saicke nye inne hebben willen consentieren, mer tegengeseyt beroerende dat stuergelt int lant exchijsen ende verbeteringe der onderpant, nae uwer liefden vutschriuen des tegenwoirdigen capittels, ende seggen noch mit desen tegenwoirdigen onsen bryeff dair tegen in alle saicken, soe wel int generael als int speciaal uwer liefden capittels brief inhoudende is ende nu geopent ende geconcludeert mocht werden, protestierende mitz desen wij dair tegen seggen ende geseyt hebben sonder enichsins dair inne als vours. te consentieren, mer tegen seggen; welc wij alsoe uwe liefden int best verwittigen doen, begerende tesser tijt int best nemende willen uwe alre liefden, die Got in vrouden lang gesont bewaere. Gescreuen op donredach nae Sunte Joris dach (26 April), anno etc. XV.

Die stadt Amersfoerd.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel A. 633.

N°. 686. *Margaretha van Oostenrijk zendt aan het kapittel van den Dom haar kapelaan m^r. Thomas Michelot, over zaken de orde van den Heiligen Geest betreffende.*

Marguerite, archiduchesse d'Astrice, duchesse et contesse de Bourgoegne, douagiere de Sauoye etc.

Venerables treschers et bien amez. Nostre bien ame chappellain maistre Thomas Michelot, commissaire general de lordre du Sainct Esperit sen va presentement deuers mon cousin, mon-

sieur d'Utrecht, et vous, pour quelque empeschemens, qu'on luy met es affaires dont il a charge et commission du dict ordre, aiensi qu'il vous dira plus a plain. Et pour ce qu'auous icelluy ordre du St. Esperit en singuliere recommandacion, tant pour la devocion et y avons et quil est en partye de la fondation et dotacion de feuz messieurs noz predecesseurs, et pour autres raisons que seroient longues a escripre, nous vous requérons affectuensement que vueillez auoir ledit maistre Thomas en tous les affaires du dit ordre pour singulierement recommande et tenir main que aucun fort ou empeschement en jeeux ne luy soit fait, tellement quil congnoisse ceste nostre rescripcion luy auoir este profitable enuers vous. Et avec que en ce faisant, ferez vous de grant merite, nous serez plaisir singulierement argreable. A tant, venerables treschers et bien amez, nostre Seigneur soit garde de vous. Escript a la Haye le VIJ^{de} Juillet XV^eXV.

Get. MARGUERITE.

lager DES BARRES.

Opschrift: A venerables noz treschers et bien amez, les doyen et chappitre de leglise d'Utrecht.

Deel C. 65.

N°. 687. *De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, over den inval van den Zwarten Hoop in Overijssel.*

Van Goets genaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboren marckgreue van Baden.

Eerbaren, lieue vriende. Vns is nw waerschouwinge gecomen, woe die swarte hoep vanden knechten nw in vnse landt van Ouerijssel zijn gecomen, der meyninge voert nae die Veluwe te trecken ende, als enige van hem hebben laten luyden, hoer anslach wael op vnse stadt Renen solde werden gedyen; dat wij v soe inden besten nyet hebben willen verhalten, begerende ghij hierop willen ouerleggen, wes beste ende nutste hier jnne gedaen sij, ende vns des vwe meyninge ende guetduncken bij desen boede laten weten. Godt zij midt v. Gegeuen in vnser slote Duersteden, opten IX^{en} dach in Julio, anno etc. XV°.

Get. ROSZ.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel A. 634.

N°. 688. *De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, over het stuivergeld en ter zake van Jaarsveld en Ameide.*

Van Gots gnaden Frederich, bischop tUtrecht, geboren marggraue van Baden.

Erbaren, lieue vriende. Vwer schriuen vns nw gedaen, dair jnne ghij begeren wij v opt nyes verramen ende te weten doen solden enen dach, omme vwe vriende alhier bij vns te moegen senden opt stuck aengaende dat stuuergelde jnt landt ende meer ander saken etc., hebben wij verstanden. Ende want mij thants jn anderen saken ende onleden alhier mercklicke te doen hebben, konnen wij v nw bij desen vwen bode gheynen seckeren dage doen aenschriuen, dan willen, wilt Godt, bijnnen corten dagen v des bij vnser selfs bode enen dach doen verwittigen. Godt sij mit v. Gegeuen jn vnser slote Duersteden, vpten XI^{en} dage jn Julio, anno etc. XV°.

Get. ROSZ.

Oick, erbaren, lieue vriende, soe ghij vns nw onder anderen oick schriuen, woe ghij alldair jn arbeyde sijnt te ondersoicken tgene dat tot bewijsinge vnser kercken van Vtrecht gerechticheyt, als van Jaersvelt ende ter Ameide dienen sall etc., geuen wij v hier op te kennen, dat mij desgelick alhier oick laten ondersoicken. Ende want dan latst tUtrecht den erbaren vnser lieuen getruwen raedt, meister Euert van Ense, te verstaen gegeuen is, dat vnser staten te voerens, eer men tot Schoenhofen schickt, yemandts mit sulcken bescheidt men nw aldaer tUtrecht vijndet,

alhier senden sall, omme op die saken te communicieren etc., soe begeren wij guetlicke, dat ghij vervoegen sulcx alsoe geschie. Datum vt jn litteris.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel A. 635, 636.

N°. 689. *De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter zake Jaarsveld en Ameide.*

Van Gots gnaden Frederich, bisschop tUtrecht, geboren marggraue van Baden.

Erbairen, lieue vriende. Wij hebben v schriuen vns nw weder gedaen beroeren(de) den dag wij v beteyckenen doen solden etc., ende anders te gueder maten verstanden, ende is vns nae gestaltenisse ander onser onlede noch nyet wail doenlick v bij desen vwen bode enen dage te doen aenscriuen, soe wij denseluen dach gern alsoe solden doen beramen, dat andere onse gescheffden den nyet behinderen ende v gedeputierden vriende nyet vergeuens alhier en quemen. Sijn dair omme noch der meyninge, v seer corts ende sonder vertreck bij vnsen selfs bode enen gelegen dach te doen aenscriuen. Voert soe hebben wij te voerens ende eer ons dese male vwe brieff toe gecomen is den erbair vnsen lieuen getruwen rait, meister Gerijt Zueckerroide, doir onse screfften doen willigen, soe dat dieselue ons hefft laten weten, dat hij guetwillich sal wesen tegens maendach naistkomende nae Schoenhouden te reysen. Bedunckt vns dairomme oick guet wesen, dat ghij hem desgelicx oick doen bidden. Oick begeren wij dat ghij die ghene ghij mitter informacie van Jaersuelte ende Ameyde nae vnsere schrefflicke begerde aen v gedaen alhier willen senden mitten ersten alhier schicken, omme deswille off beuonden woerde van noeden te wesen, hierop enige voerder communicatie met onsen staten te doen halden, dat men des alsdan tijt moege hebben. Godt sij mit v. Gegeuen in vnsen slote Duersteden, opten XIIJ^{en} dage jn Julij, anno etc. XV.

Get. nosz.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel A. 638.

N°. 690. *De bisschop van Utrecht verzoekt aan Jacob van Apelteren, domdeken, om het kapittel generaal ter zake van Kuilenburg enz. te beleggen.*

Van Gots genaden Frederich, bisschop tUtrecht, geboren marggreue van Baden.

Eerbare, lieue vriendt. Alsoe wij der meyninge sijndt, wilts Godt, enige van vnsen reden en maendage nestcomende te senden ter dachffaert tot Schoenhouden, begeren wij dairomme aen v guetelicke, dat ghij vnse staten bijnnen Vtrecht wesende, opten voers. maendach, smorgens to primo tijt, bij een jnt capittellhuys willen doen vergaderen, omme opt stuck van Culenborch als vanden besathe etc., meer andere saecken, die vnse reede ende die gedeputieerde vrienden van vnsen staten van Vtrecht laist mede vuyten Hage hebben gebracht, communicatie te holden ende dan voert enige van vnsen staten mit vnsen reeden nae Schoenhouden to reysen, des verlaten wij vns alsoe gensseliken tot v. Godt zij midt v. Gegeuen in vnsen slote tot Duersteden, opten XIII^{en} dach in Julio, anno etc. XV°.

Get. nosz.

Opschrift: Aan Jacop van Apeltern, domdecken vnser kercken tUtrecht etc., ende in zijnen affweesen zijner vicedomdeken.

Deel A. 639.

N°. 691. *De gedeputeerden des bisschops en der stad Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter dagvaard zijnde te Schoonhoven, over het geschil met den heer van Kuilenburg.*

Eerweerdige, edele, wijse ende voirsichtige lieue heeren, wij gebieden vns dienstlicken uwen

e. ende l. denseluen guetlicken tkennen gheuende, hoe dat mijn heer die proest van Oude Munster tUtrecht; van sHertogenbosch doer Montfoort op huynen aenden auont alhier binnen Scoenhouen gecomen js, die welcke van ons aengelangt wesende geseyt heeft, gheen brieuen noch vanden staten beruerende tgeschil tusschen mijn gen. heeren van Vtrecht ende Culenborch vander besatingen ontfangen en hadde, soe ist dat meyster Euert van Enss, doctoer, rait etc. van mijns gen. heeren ende vanden staten wegen, zijnen werdicheyden die saicken, soe die jnden capittel op ghisteren voergegeuen ende versproken waeren, tkennen gegeuen ende jut vruntlicste om tbeste voer mijn gen. heer ende staten an mijn heer van Montegijs te doene voergehouden ende gebeden hebben, om voirder verloop te scutten etc., daer zijne weerdicheyt ons weder op geantwoirt hebben, dat hij tbeste dair jnne ende anderssins altijt gherne doen wil, dan hem dochte voert beste geraden, datmen hem yemant om die sake te solliciteeren na scicken soude, opdat hij als raetsman dair mede toe versocht nyet gerefuteert off suspect soude moegen werden, doch hebben wij corts dair na verstaen van enige wt Wijck alhier gecomen soudent zijn desen auont, dat die arresten ten beyden zijden afgedaen soudent zijn, mer wat dair aff js en weten wij ter wairheyte nyet. Dairomme wes uwe e. ende l. hier jnne voerder gedaen willen hebben, moegen zij ons laiten weten. Die commissaris meyster Jan van Duvoerde quam oick ghister auont alhier, desgelijcx mijn heer van Jaersfelt, mer die heer van Brederode nyet, noch nyemant van zijner wegen tot noch toe. Dus zijn wij alle desen dach doende geweest jnt werck van Jaersfelt, jn tuygen te hoeren tot achten tõe, ende mergen noch meer hoeren moeten etc.; wairomme wij noch gheen eynde en hebben, mer soe cort maken sellen als wij kunnen ende moegen. Ende wes wij anders vermoegen dair jnne willen ouer ons gebieden dieselue uwe e. ende l., die God bewaere tot langen tijden zalich, frolick ende gesont. Gescreuen tScoenhouen, des dijnsdages sauonts na Diuisio apostolorum (17 Julij), anno etc. XV°.

Die gedeputeerden gen. heeren ende die stat van Vtrecht tot Scoenhouen.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel A. 640.

N°. 692. *De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, over het stuivergeld.*

Van Gots genaden Frederich, bisschop tUtrecht, geboren marggreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Alsoe ghij meer malen vns geschreuen hebben, om v eenen dach te beteykene aengaende dat stuuergelt etc., wellicx sich tot noch toe omme andere onse grooter onlede vertogen heeft etc., alsoe beteyckenen wij v nv eenen dach uwe gedeputeerde vriende op die voers. saecken alhier bij ons te scicken ente te hebben, als op hueden vrijdach ouer acht dagen des morgens to negen vren voer middaghe, daerna ghij v inden besten moegen weeten to richten. Godt zij midt v. Gegeuen in vnsen slote tot Duersteden, opten XXVIJ^{en} dach in Julio, anno etc. XV°.

Get. hosz.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel A. 641.

N°. 693. *Charles de Poitiers aan den bisschop van Utrecht, over de herstelling van den Diemerdijk tusschen Muiden en Naarden.*

Hault et puissant prince, je me recommande treshumblement a vostre bonne grace.

Hault et puissant prince. Je vous tiengs souenant et memoratif, comme apres communicacion et assemblee tenue dentre certains amis ordonnez de la part de mon seigneur le prince dEspaigne

dune part et les vostres dautre, touchant la refection et reparacion de la Dijmmerdijcke, aient dune pert et dautre este ordonnez certains amis pour y entendre et auoir le regart. Depuis jl a pleu a mondit seigneur me commectre pour aussi y auoir le regard comme superjntendent et faire extendre ma commission ensamble celle de ses premiers ames sur la dicque assyse dentre Muyden et Nairden. Et actendu, monsieur, que la reparacion dicelle dicque est aussi neccessaire comme celle assise dentre Amsteldam et Muyden, a quoy de ma part desire my employer et acquicter au desir et intencion de mondit seigneur et la chose publicque, je vous supplie, monsieur, quil vous plaise en baillier la charge et commission pour autant quelle touche vostre haulteur et voz subgectz, a ceulx quil vous a pleu commectre, touchant la refection et reparacion de la dicte Dijmmerdijcke, leur ordonnant et commandant, que non obstant et sans auoir regard a aucunes et certaines menasses, que par aucuns de voz subgectz leur peuent auoir este faictes, ne autre excusacion quelconque, den enprendre la charge et avec les amis et depputez de mondit seigneur eulx employer et acquicter a ce que les dicts dicques soient bien et deuement reparees et refectionnees. Et entant que mestrer seroit que vosdicts amis soient quant a ce auctorisez et commis par les trois estatz de voz pays. Au surplus, hault et puissant prince, je prie nostre Seigneur quil vous donne bonne vye et longue et lentier accomplissement de voz haulx et bons desirz. Escript a Haerlem le (!) jour dAoust XV^eXV.

Get. DE TOUT V^{AR}. HÜBLE SERVY^{AR}.
CHARLES DE POYTYERS.

Opschrift: A hault et puissant prince, monseigneur dUtrecht.

Deel C. 66.

N°. 694. *De bisschop van Utrecht aan zijn officiaal Johan van Diepholt, ter zake der regtsvordering van den heer van Brederode.*

Van Goets genaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboren marckgreue van Baden.

Eerbaer, lieue getruwe. Alsoe wij dagelicx van den edelen vnsen lieuen neue, den here van Brederoede, ernstelicke veruolcht werden, omme dat wij jnder sake daer hij mijt onser stad van Vtrecht jn rechtvoringe staet, dat recht wijsen ende die sake then eynde vorderen doen wolden etc., soe senden wij v hier mede die registeren vanden acten, wes inder voers. sake gedaen is, ende willen dat ghij die doersien, ende jndien v beduncket dat enige vanden voers. parthyen yet voerder bescheydts tot horen rechten dienende jn gelecht hebben ofte noch jnne leggen willen, dat wilt bijden parthijen vorderen dat sulcx mitten yersten geschie, ende ghij dan jnder sake concluderen ende vns alsdan sonder vertoch die voers. register weder jn onsen handen senden; des verlaten wij vns alsoe genselicke tot v. Godt sij mijt v. Gegeuen jn vnsen slote Duersteden, opten XIII^{en} dach in Augusto, anno etc. XV°.

Get. ROSZ.

Opschrift: Aan de raedt ende officiaal onses hoeffs tUtrecht ende scholaster onser kercken tot Deuenter, meyster Johan van Diepholt.

Deel D. 451.

N°. 695. *De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, over de beleening van den huize Loendersloot. Antwoord der staten deswege.*

Van Gots genaden Frederich, bisschop tUtrecht, geboren marggreue van Baden.

Eerbaren, lieuen vriende. Alsoe uwe gedeputieerde vriende, die laist alhier bij vns waren

(1) De dagteekening is in het handschrift oningevuld gelaten.

vns toesachten, dat sij wolden verboitschappen dat capittel generaell gelacht solde werden op die saecke aengaende Melijs van Mijnen als der beleninge haluen des huys van Loenresloet etc. Ende want wij dan verstaen, dat tselue capittell gehouden is, soe begeren wij guetelicke ghij vns uwe meyninge op die voers. saecke te kennen geuen willen, omme vns jnden besten daer na hebben te richten. Godt zij midt v. Gegeuen in vnsen slote tot Duersteden, opten XIX^{en} dach in Augusti, anno etc. XV°.

Get. 11032.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

In den brief was het navolgend antwoord der 3 staten geschreven:

Eerwerdige vader in God, hoichgeboren, vermogende furste, gen. lieff heer. Soe daer noch geen capittel begeert en is geweest aengaende Melijs van Mijnden rurende Loenresloet, geuen wij sulx uwen g. ten gueteliker antwort, dat wij hem gern capittell sal doen verschriuen, als hij sulx aenden domdeken begeert ende de rechten daer van betalen willen, ende wes dan inden capittel ouercomen sel werden, sellen wij inden besten verwittigen sonder innevallen uwer f. g., die God Almachtich etc., XXJ^{en} Augusti.

Episcopo.

3 Staten.

Deel B. 416.

N°. 696. *Melis van Amstel en Mijnden aan Jacob van Apelteren, domdeken, ter dier zake.*

Weerdige, wijse ind voirsichtige, mij bezondere lieue heer, ick gebiede mij tot uwer eerweerdicheyden ende derseluer zall belieuen the weten. Zoe als ick onlanx leden thuyt tot Loenresloet gecoft hebbe, ende aen mij gebleuen is, vanden welcken ick zeeke verbandt briuen hebbe aengaende den voirg. huys, soe ist, dat ick daer omme tegewoirdelicken an uwer e. scriue ende vruntlick midts desen begere, als dat uwer e. scriuen willen ende legghen laten een generael capittel, om alsdan te moghen verhoren, wees men hier jnne doen zall nae vuytwijsinge der voirg. verbandtbriuen, vp vridach ofte saterdach toecomende. Dit doende zall uwe e. mij grote vruntschap doen, twelck ick wederom tot allen tijden verschulden ende verdienen will, kenne God, die uwer eerweerdecheyden bewaren will lanck, zalich ind gesont. Gescreuen metter haest tzo Cronenborch, vpten XXVJ^{en} dach in Augusto, anno XV^oXV.

Get. MELIJS VAN AEMSTEL VAN MIJNDEN ETC.

Opschrift: Aan Jacop van Apelteern, domdeken der kercke van Vtrecht.

Deel A. 647.

N°. 697. *Evert van Ense aan Jacob van Apelteren, domdeken, over het verzet van de stad Amersfoort tot betaling van het stuivergeld.*

Weerdige, voersinege, besonder lieue heer, jc gebiede mij dijnstlic tot uwe w. ende deselue wil belieue te wetene. Soe mijn heren vanden staten nu an mij doen scriuen, dat ic den hochweerdigen, hoechgeboren fursten, mijnen gened. heren van Vtert vermanen wilde, dat sijn genaden opt spodelixt sijnre genaden meninge den staten verscreuen wolde laten weten opt voirnemen ende indracht der van Amersfoort tegen de stuuergelde nu gepubliciert ende vercoefft, want het vertoch tot groten afterdeel der coepers quame etc., dat ic dat selue mit alre neersticheyt gerne doen wil, dan mijn g. h. verscreuen is nu opter jacht, ende wort desen auent hoep ic weder hijr comende, soe sal ic sulx terstont veruolgen, ende dat het tot her vertoigen is, comt dar duur dat mijn gened. heer gescreuen hadde an sijnre genaden marscalck vander Eem, omme grontlic

te wetene, wes de van Amersuort dar entegens gedaen offte verboeden moechten hebben, omme des te bet dar op raet te nemen, ende deselues marscals antwoert, desen margen int affwesen mijns g. h. verscreuen, hijr op ijrst (van da)ch gecomen is; twelck ic dijnstlic begheer, v w. mijnen heren den staten te kennen geuen willen, den welke ic te dijnen na mijne cleynheyt altijt gehoerlich wesen wil, kenne God, die v w. bewaren wil salich ende gesont. Toe Wijck, opten XXX dach Augusti, anno XV.

V w. dijnre,
Euert van Ensse.

Deel A. 648.

Opschrift: Aan Jacob van Appelteerne, doemdecken tUtert.

N°. 698. *De bisschop van Utrecht zendt aan de 3 staten van Utrecht den brief van Charles Portiers, ter beraadslaging.*

Van Gots genaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboren maggreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Vns heeft Charles de Poytiers nu toegesandt desen hier jnne geslooten brief, waer vuyt ghij sijn begeerte vernemen sullen werden. Ende want hij dan daer jnne onder anderen doet roeren van reparatie der dijcken tot Diemerdamme ende anders, des van nooden sell wesende, soe begeren wij aen v guetlicke, dat ghij hierop communiceren willen, wes nutte ende guet hierjnne gedaen sij, ende oick wes men den voirs. Charles hierop ter antwoert sal moegen geuen, ende vns des uwe guetduncken metten yersten laten weten. Godt zij midt v. Gegeuen in onsen slote tot Duersteden, opten laisten dach in Augusto, anno etc. XV°.

Get. nosz.

Deel A. 649.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

N°. 699. *De bisschop van Utrecht verzoekt aan de 3 staten van Utrecht hunne gedeputeerden bij hem te zenden, ter zake van verzet van Amersfoort, tot betaling van het stuivergeld.*

Van Gots gnaden Frederick, bischop tUtrecht, geboren marggraue van Baden.

Erbaren, lieue vriende. Alsoe vns desen morgen toe gecomen is die antwoert van vnser stadt van Amersfoort aengaende die sake van dat stuivergelde etc., soe begeren wij dair omme aen v guetlicke, dat ghij vwe gedeputierde vriende en donredage naistkomende des morgens tot negen vren alhier bij ons senden ende hebben willen, omme hierop met vns voerder te communiceren. Godt sij mit v. Gegeuen jn vnser slote Duersteden, opten IIJ^{en} dage jn Septembrj, anno etc. XV.

Get. nosz.

Deel A. 650.

Opschrift: Als voren.

N°. 700. *De bisschop van Utrecht antwoordt aan de 3 staten van Utrecht, dat hij zijn voorgenomen reis niet langer kan verschuiven, maar, in zijn afwezen, stedehouders zal aanstellen.*

Van Goets genaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Wij hebben guetlicken ontfangen uwe schrijffte, daerjnne ghij begerende sijt, onse voorgenomen reyse ene corte wijle te willen vertrecken, omme oirsaken willen inden seluen uwen schrijfften geruert, ende oft ons ommers niet gelegen en were die reyse te dilageren, wij alsdan enige die trefflixte ende gegoedet van onsen landen beueel doen wolden,

II.

17

daer hij ende mede men in lantsaken tot nut ende profijt midlertijt alijt handelen sall moegen etc. Waerop wij v tkennen geuen, dat vns omme mercklicker ende noetlicker oirsaken willen nyet gelegen is, onse reyse langer te versten, dan wij sullen nae uwen begeren soedaenen lantsaten beueel doen mijt v in onsen affwesen in allen saken te helpen raiden, daer mede ghij ongetwijuet wael te vreden wesen zullen; doch meende ghij hier en bouen noch mijt ons te willen communiceren, moege ghij alsdan uwe geschickten morgen middach ommetrent twaelf vren alhier bij vns hebben. Godt zij midt v. Gegeuen in onsen slote Duersteden, opten XIJ^{en} dach in Septembrj, anno etc. XV°.

Get. H. HUNDEBEKE.

Deel A. 651.

Opschrift: *Als voren.*

N°. 701. *De bisschop van Utrecht deelt aan de 3 staten van Utrecht de door hem benoemde beuelhebbers mede.*

Van Goets genaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Soe ghij op onse laetste begeren te weten ende u namentlicken te willen benoemen die gene wij beuel doen willen in onser absentie in allen saken te helpen handelen ende raeden etc., soe hebben wij daertoe geordiniert die hoichgeleerten, eerbaren ende vrome vnse lieue, getruwe reide, meyster Herman Hagen, Eernst van IJssendoern, meyster Euert van Ensse, Berndt Vuyten Enge ende Berndt Freyse van Dolre; twellick wij u inden besten tkennen geuen. Godt zij mijt u. Gegeuen in onsen slote Duersteden, opten XIIIJ^{en} dach in Septembri, anno etc. XV°.

Get. H. HUNDEBEKE.

Deel A. 652.

Opschrift: *Als voren.*

N°. 702. *De bisschop van Utrecht verzoekt aan de 3 staten van Utrecht hunne gedeputeerden bij hem te zenden, ter zake van Amersfoort. Zie N°. 699.*

Van Goets genaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Op uwe schrijffte beroerende, dat die van Amersfoort den diener onses marschalcks onse mandamenten mitten clockenslage publicerende mijt wapenen veruolcht solden hebben etc., begeren wij dat ghij v gedeputeerden morgen, sonnendach, soe vroeck ghij dat bij brengen moegen; sonder langer vertoch alhier bij ons hebben willen, omme daer mede raet te nemen ende communiceren; verlaten wij ons gensselicken. Godt sij mijt v. Gegeuen in onsen slote Duerstede, opten XV^{en} dach in Septembrj, anno etc. XV°.

Get. H. HUNDEBEKE.

Deel A. 653.

Opschrift: *Als voren.*

N°. 703. *Het kapittel van den Dom te Utrecht antwoordt Karel van Oostenrijk op de klagten van het klooster van St. Franciscus in West-Friesland, over wederregtelijke innenging des kapittels.*

Illustrissime ac potentissime princeps, post humilem commendationem. Accepimus litteras illustrissime celsitudinis vestre quibus nonnulli sacerdotes seculares ac rectrices et certi fratres tercij ordinis sanctj Franciscj, in Wesfrisia constitutj, querelam videntur fecisse serenitatj vestre, quod nos eisdem turbationem ac molestiam faceremus pretendendo ius eisdem visitandi ac ordinandi eis

semel in anno unum confessorem et habendj precarias etc.; etiam quibus videntur supplicasse pro remedio eis per serenitatem vestram illustrissimam super hijs impendendo, ita quod serenitas atque celsitudo gratie vestre illustrissime petat certiorari de jure nobis incumbente ad premissa etc. Super hijs duximus humiliter et deuotius vestre serenitati et gratie illustrissime respondendum, quod jure ordinario jsti conuentus semper hactenus fuerunt nostre visitationj, atque in premissis alijs nobis subiectj, tamen, impediende quodam peruerso presbitero Paulo, nuncupato pro nunc ob eius diuersos excessus ad conuentum Amsterdammensem reuocato et reducto inter alios, jam ab aliquot annis preteritis fuimus indebite impediti jure ordinario, in ipsis conuentibus visitare et superioritatem nostram habere. Expediit enim illustrissime princeps, vt nedum isti conuentus, sed cum hoc omnes conuentus sororum et mulierum jstius ordinis per totam patriam Hollandie, Zeelandie atque Frisie per ordinarios respectiue suos visitentur, propter diuersos, proch dolor! excessus, qui cotidie in ipsis conuentibus perpetrantur, prout experientia cotidiana prope modum satis demonstrare dinoscitur, vt longum esset vestre serenitate ex ordine explicare, quodque omnes patres, siue religiosi siue seculares essent, antequam conuentus regerent per ordinarios examinarentur, cum vt in plurimum hec principis et ordinarii ommissio, ne dicatur negligentia, omnis scandalj, que exinde eueniunt et seu contingunt, occasio seu causa existat, quam rem non tam ex animo quam ex justo dolore et pro nostra humili excusatione, qui non consueuimus alicui turbationes aut molestias indebitas inferre, vestre serenitatj denunciare cogimur, causante petulantia istorum penitentium atque feminarum, qui pretextu pensarum exemptionum suarum omnem impunitatem deinceps habere pretendunt, nulli fere amplius superiori obtemperare curantes. Hanc nostram humilem excusationem rogamus, vt in meliorem partem accipiat serenissima mansuetudo vestra, nobis in omnibus semper percipiendo, quam etiam quam bene et felici prosperitate diutius valere cupimus. Ex Traiecto, sub signeto decani nostro, die XXI^a mensis Septembris, anno etc. XV°.

E. v. serenissime atque illustrissime vestre humiles capellanj.
decanus et capituli ecclesie majoris Traiectensis.

Opschrift: Illustrissimo ac serenissimo, potentissimo principi et domino, domino Carolo, principi Hispaniarum, archiduci Austrie, duci Burgondie, Brabantie etc., domino nostro metuendissimo et gratiosissimo.

Deel D. 452.

N°. 704. *De raden des bisschops aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van Amersfoort.* Zie N°. 699.

Weerdige, edele ende voersinnige, besundere, lieue heren ende vrunde. Soe uwe lieffden an vns nu geschreuen hebben berorende de antwoert der stadt van Amersfoort, den affgescheyt nae laetste tho Duersteden genoemen etc., hebben wij behoerlicke ontfangen ende verstaen, ende geuen v lieffden inden besten tkennen, woe dat wij die antwoert der van Amersfoort in affwesen onses gen. lieuen heren ontfangen ende opgebroecken hebben, daer van wij v l. copie hier inne besloten senden. Ende want dan onse gen. lieue heren, in gefalle die van Amersfoort nyet consentieren en wolden, de mandamenten, alst verdragen was, hier om besegelt gelaten hefft, willen wij gerne dieselue bij v l. guetduncken doen publiceren; ende wes uwen lieffden guede meninge hier van is, wilt ons laten weten, daer nae wij vns vermoegens altijt guetwillich maken willen. Godt Almachtich moete deselue uwe lieffden lang, waelluarende, zelich ende gesont bewaren. Gegeuen tho Duersteden, opten XXIII^{en} dach in Septembri, anno etc. XV°.

Rede onses genedigen lieuen heren van Vtrechts,
nu tho Duersteden beueell hebbende.

Deel A. 654.

Het afschrift van den brief der stad Amersfoort luidt aldus :

N°. 705. Eerwerdige vader in Goede, hoichgeboren, vermoegende forst ende here, heren Frederick, van Goets genaden bisschop tUtrecht, geboren marckgreue van Baden etc., onsen lieuen heren.

Eerweerdige vader in Goede, hoichgeboren, vermoegende forst, gen. lieue here. Uwer gen. brieff berorende, wij an enige mandamenten bij uwe gen. ende den staten van Vtrecht eendrachtelick beliefft ende ouergegeuen uwe gen. vuyt hadden laten gaen vant stuuergelt ende anders, der meninge sijn solden te behinderen, om sinen voertganck nyet te moegen hebben, soe uwe gen. dat verstaen hadden, mijt wijderen redenen etc., hebben wij guetlicken ontfangen ende verstaen. Soe hebben uwe gen. tot diuersen tijden van onss well montlicken ende schrijfftelicken verstaen, wat ongeboerlickhey men onss bouen hoege beloefft, contrarie priuilegien ende anders uwe genaden ons jnne gevonden, op onse gueden op leggende werden, daer wij doch altijt mijt den steden Renen ende Wijck nyet jnne geconsentiert mer tegen geseyt hebben; dan wij bedencken, dat ons in uwer gen. lant nyet toe en staet enich bewijnde, mer alleen uwe f. g.; ende om dan onse gueden alleen te laten beswaren in behideringe onser neringe ende anders, kan men wel bedencken hoe willichlicken ons dat te belieuen ende gehengen is, als uwe gen. vuyt onse laetste schrijffte ende bij voergeuen van onse gedeputierde aldaer wel verstaen hebben. Ende als dit dan, gen. here, onse priuilegien ende anders als voers. aengaet, zijn wij noch als voer aen uwe f. gen. oetmoedelicken biddende, doch sulcke ongeboerlick beswaringe op onse goeden ende neringe voergenoemen, verlaten ende afstellen willen, ende daer jnne laten als uwe gen. ons jnne gevonden ende uwer genaden voersaters gedaen hebben; dat willen wij altijt jn onse vermoegen verschulden an uwe gen., die Godt in vrouden lang gesont bewaren moet. Gescreuen opten XIX^{en} dach Septembris, anno Domini etc. XV°.

Uwer genaden stadt Amersfoort.

Deel A. 655.

N°. 706. *W. Seus waarschuwt Floris van IJsselstein, tegen een toeleg der Gelderschen, om zich, wanneer hij in Friesland zal gekomen zijn, van zijn persoon meester te maken.*

Mijnen armen dinst zij wue genaeden altijt bereyt, edel ind waelgeboren lijue here. Ick geue uwue genaeden dijnstelike tkennen, hoe dat mijns heren genaeden van Gelre mijt den Frijsen eynden anslach heben op der stede ende dye wue genaeden in heben jn Frijslant, dan ick en vedt neet welliker stat, dan mijn here van Gelre leedt stichwerck ind ander reysscaph maeken toe Anholt, ind mij is jut heymmelick van goden frunden gewarscwuet dat om Frisland is, ind ock is waraftich, ist saeck dat uwue genaeden in Frijslant komen, soe sijn dye Frijsen mijns heren genaeden van Gelre auerdraegen, wue genaeden jnden lande tbehalden, ind wijllen vor dye fleck fallen, darze uwue genaeden jn betraeppen konnen; hijr op sijn uwuer genaeden verdacht. Ock, genedijge here, angande onser saecken, haep ick an Goet van Hemmel sal wael in korst eynnen fortganck heben, jnden dat uwue genaeden sich troesten wijllen, mij noch ij mant of ij toe lansxten onderhouden wijllen XXV gnaepen, dat ick dye nae mijnen wijlle gebruyken moicht, ick heb eynnen ander raet geuonden, dese mij nijt ffellen en sal; suys genedijge here, spreck mijn here van Bergen an, ind helpt mij mijt dese onder haldijng van den luyden, ick salt bestan, al solde ick dar auer doet bliuen. Ock genadijge, lijue here, of mij fellet, soe mot ick dijt lant rommen, soe en haep ick nijt uwue genaeden ind mijn here van Bergen en sollen mij doyn dat ick gene broet mijt mijnre huysfrouwe en byedt, genedige here, ist dat uwe genaeden dar nith toe gesint sijn, soe seynden wue genaeden mij van stonden an gelt, dat ick dye luyde onderhalde ind

scrijuen mij, woe ick mij hijr jn halden sal. Weys ick vernemen kan dat uwue genaeden en sherten geedt, sal ick auer dach ind nach tkennen geuen, ken de Almechtige Got, dye wue genaeden jn hogen staede frolick ind gesont beweeren mot. Gescreuen op dijnsdag post Simon et Juda (30 Oct.), anno etc. XV.

Uwue dijnre,
W. Sevs.
Archief van Buren.

Opschrift: A monzer, monzer de Buren.

N°. 707. *Karel van Oostenrijk verzoekt aan het kapittel van den Dom te Utrecht, de afkondiging der pauselijke aflaatsbrieven toe te laten.*

Charles, prince d'Espagne, archiduc d'Autriche, duc de Bourgoingne etc.

Venerables treschiers et bons amjs. Nostre tressaint pere Leo, pape moderne, a nostre tres instante et singuliere requeste nous a presentement accorde, pour le bien de nous, noz pays et subjectz, tres amples et tres plenieres jndulgences de jubilee avec plusieurs tresbelles et singulieres graces, pardons et jndulgences, ainsi quil fait a esperer moult salutaires et prouffitables aux ames de nous et nosd. subjectz, enfans de sainte eglise, qui obtiendront et jmpetreront lesd. graces, ainsi que les bulles et lettres apostoliques sur ce expedices contiennent et declairent plusaplain. Et pour ce que plusieurs de nosd. subjectz sont demourans et residens en plusieurs lieux de de vostre diocese, esquelz sera besoing de faire publier lesd. graces et jndulgences, autrement jceulx noz subjectz les pourroient jgnorer, et par consequent non pouoir gagnier ne jmpetrer A ceste cause vous requerrons, que quand les commissaires a ce deputez se trouueront deuers vous pour faire les publicacion et significacion dessusd., vous leur veulliez, tant en faueur de nous comme de leuure salutaire en soy, faire et faire faire toute ladresse et assistance en ce a eulx requise et necessaire, selon que en vous auons bonne confidence. Atant, venerables treschiers et bons amjs, nostre Seigneur vous ait en sa garde. Escript a Bruxelles, le IIIe jour de Novembre, lan XV.

Get. CHARLES.

lager VANDEN DAME.

Opschrift: A venerables et treshonnorez seigneurs, messieurs le preuost et chapittre d'Utrecht. Deel C. 67.

N°. 708. *R. Kamstra aan Jsoerd Burmannia, raad des konings in Friesland, over den benarden toestand van den lande.*

Edele, gestrenghe, voersichtige heer ind besunderen lieuen vrunt. Nae uw weder komst is ons seer vuerlangen verhoepen, mijt guede besceyt vnd ganser vertroestinghe nae aller noetrufft ons toekomen wordet, vnde soe uwe weerden tot mennich tijden van ons (1) gesteltenisse onser lantscaep woert noech nyet beeteren, mer van tijd woe langer eerger, boeser; onser vianden homodiger vnd vrunden demoediger ende mistroestiger doer der vianden boeser handlung ende string voerfulging onser liues ende guedes, ende gans ende alheel verachten ende bespotten al mijn g. h. des prince onderdaenen ende bewanten, hoer renten schulden aerresteren, opboeren ende nyet toe laeten jemants ringe mits van den sijnen toe gebrucken, vnd sus al doen wat die ene viant den anderen toe stendich is toe doen, behaldelic datze nyet mijt ganser macht ons beleyt hebben, dat hoer nyet van noeden is. Soe ons geen corts securus ende hulp comt, tot hoeren wil mijtter tijt of in corts tcomen woorden, soe onser vrunden, hoe stendich dat sij sijn, gans mistroestich ende vaenhoepich, oick mijt verarmt woorden. Is oick nyet weynigen die vroemen joncker nw van des princen wegen bij ons wesen ende die mijt hem befeel hebben, sint vmmer dat nuttist hoern (?)

(1) Blijkbaar is hier de zinsnede niet voleindigd.

toet des princen eeren aenkeren solden nae alle hoer vermogen, gans wt raetslaegen nyemants ver-sekeringe toe seggen, hulp of bij stand doen toe mogen, ende hoe die knechten opt hws ende inde stad furdelick nyet betaelt woerden, is seer toe besorgen worden al komen tot verloes liues, guedes ind oeren mijt al ons g. h. des prince bewanten; welck dooch wilt nae aller vlijt aenkeren, toe kennen geuen ende onser aller eeren daer in bewaeren, ende mits in de besten uwer ouer scrif, des wj̄r ontwiuelick betrouwen, nyet verlaeten wordet ende voerderinge mijnre begeerten op der obligacien uwer liefden mijt meyster Augustijn gesant, laet ic bij dat voerscriuen bliuen, wat daer in toe furderen is, worden gij nyet verlaeten ende uw als mijn besonder vrint gans betrow ende al mijn loeuen uw tot dienste wesen nae mijn vermogen. God wil uw altijd gesont bewaeren. Actum wt Lewerden, den VIIJ^{en} dach Nouembrj, anno XV^oXV.

R. Kamstra.

Opschrift: Aen den gestringen, voersichtigen heer Tiaerd Burmannic, ritter vnde raet des prince van Spangien in Vreeslant

Archief van Buren.

N°. 709. *Extret du memoire baillie par monsr. a m^o. Anthoine de Wautripon touchant sa charge de Frize, despechie a Bruzelles le IIIJ de Novembre, lan XV° et quinze.*

Et pour ce que monsr. dIselssteyn dise que ceulx du conseil de Frize ont tenuz CL pietons a Leuwarde outre et par dessus la garnison, laquelle charge seroit grande a mond. sr. de les plus longement retenir, regardera avec mond. sr. dIselsteyn en car quil y soient en tel nombre que lon a donne a entendre, sil seroit posible que ceulx de la ville ou ceulx du pays les payassent attendu quilz les auoient prins pour leur garde, ou se ce moyen nest faisable, tiendra la main que monsr. dIselsteyn fache vng appointment avec eulx en prenant jour de payement, auquel naura point de faulte et que deslors lon leur donne congie, et si nulz des deux moyens ne se peut faire lon pouroit faire moindre payement a ceulx des garnisons ordinaires que de six sep^{tes} que leur ont este ordonnees et de ce payer lesd. de Leeuwarde et leur donner congier.

Item prendra en passant a la Haye, le double de liuentoire de lartillerie, qui est en Frize appartenant a monsr. de Saxe, inuentoirie par Gillame Normant, et verra se le tout y est selon le contenu de liuentoire, a cause quil fault que monsr. en responde a mond. sr. de Saxe et verra ausi liuentoire des meubles, que monsr. a achete aux commis de monsr. de Saxe et estans es maisons de monsr. en Frize, se le tout y est selon le contenu dud. jnuentoire.

Prendra ausi le double de liuentoire des viures, jnuentoirie par Gillame Normant, saura ausi se le tout y est, et pour ce que monsr. dIselssteyn dist auoir trouue vng homme pour raffrechir les viures tout les ans, qui est dEnchuyse, jl parlera a lui et lui dira quil fache toujours des viures la plus grant proufit de monsr. et scaura quel cantite dorge et dauonie monsr. dIselssteyn a enuoye de Hollande en Frize.

Archief van Buren.

N°. 710. *Adriaan van Utrecht verzoekt aan Floris, heer van IJsselstein, onderrigt te worden omtrent den staat der zaken.*

Edel, vrome, voirsinnighe, wise heer, ic ghebie mi seer oetmoedelijck tot vwer goede gratie. Ic begheer mit goeder herten tweten, hoe dat mit vwen vader, mijn heer van Bueren, ende mit v is, ende sonderlinghe oft die kunste noch nijt tot effect ghebracht en is, daer mijn ghenadighen heer in sinen landen soe groet profijt af comen soude ende rust ende vrede. Ic bid v, wilt mi scriuen mit vwer hant, in wat staet die saken sijn, ende wat hope van Vrieslant doer hulpe van

Vrancrijc, daer ic gheen groten hoep op en heb, na dat ic die goede heren heb horen spreken, mer God is bouen al, et vertet cor regis, quo voluerit. Ic bin hier bij den coninck van Arogon, ende meen mijn ghenadighen heer meer dienst ghedaen thebben dan veel luyden van mijnre conditien ende staet souden hebben moghen doen. God gheue gratie, dat wel verstaen mach werden, ende dat ic mijn arbeyt nijt te vergheefs ende sonder profijt ghedaen en hebbe. Ghescreuen den XIII^{ten} dach Decembris, anno XV.

V oetmoedighe dienaer Adriaen van Vtrecht.

Opschrift: Den edelen, vromen, voersinnighen heer, mijnheer van IJselstein etc. *Archief van Buren.*

N°. 711. *Helmich Dobbe aan Henrik Bachues, stadh. te Buren. Nieuwstijdingen omtrent de Geldersche vijandelijkheden.*

Erber, bisunder, gude vrint, jch gebeyde frontlich tot v. Ind v will beleyuen to wetten, als dat ych verstanden hebben, dat y by der greyfynne van Buren sijn, dat my seer leyff is, jnd och hebben ich verstayn, dat y mit oir to Collen hebben gewese; hedden ich dat gewet, ich solde v hebben an gesproken, jch do och bij Collen was. Ind will och beleyuen to wetten, dat hir enen gerochte is, wo dat mijn heer van Gelner mit den van Gronijnghe ind vort anden Vreysen mijn her van Isselsteyn vth Vreyslant wedder to drijngghen ind to jaghen, jnd och laten sich den Gellersche duncken, dat den Burgunnischen dem greuen van Buren ind mijn heere van Isselsteyn gen holpe sollen willen doen, des ich doch nicht en verhoppen. Ind men secht och hir, dat den greue van Vreyslant enen slot mit gewalt solde hebben gewonnen; och so sij ich bij eyn deill Vreysen gewest, dey seggen ind beclagen sich, dat en dey Egemunsche geynen gelouen en halden, vmb all to male to scriuen, en wellen sey nicht Egemuns wesen vmb des vngelouen willen, anders wolden sey gerne Egemuns wesen, ind so gruelt mij dat, dat gehandelt sall werden als eyr tijdes op en deill plassen ijn den lande van Gelderen, als v wall kundich is. Ind, gude vrent, jch sijn vroulich van v begeren, dat y mij seer deynstlich gebeyden wilt tot mijnen g. h. ind frauwe, greue ind greyfynne to Buren, jnd wilt mijn g. l. h. seggen ind frauwe, off oir g. mijns deynstes ter noit to done hedden, so wer mijn deynst, lijff end gudt tot oir g. beisten, off oir g. mijnen sunderlinghe nicht to done hebben, so en geyr ich geynen deynst, jnd och sij ich frentlich van v begeren, dat y mij ser frontlich gebeyden wilt tot all den vronden, jnd ich wolden wall dat ich eyn vyr off twe bij v were, vmme to horen wo all dijinch steit ijnt hof van Burgonnijche ind ijnt hoif van Hollant, wantte sich den Gellersche duncken laten, dat sey all oir wille hebben sollen ind krijgen, dat ich verhope Got verhoeden sall. Hijr mit Got beuolen. Gescreuen op Lechmissen dach (2 Feb.), anno etc. XVJ.

Helmich Dobbe.

Opschrift: Dem erberen jnd vromen Henrich van Bachues, stadtholder to Buren, mijn sunderlijngghen guden front.

Archief van Buren.

N°. 712. *De bisschop van Utrecht verzoekt aan de stad Utrecht, de van den koning ontvangene mandaten te doen afkondigen.*

Van Goets genaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Ro. key. ma. vnser aller genedichste here hefft an vns gesant, etzlike open mandaten, dat kriechsuolch soe in Vranckrijck treckt, ende oick besloten brieue den gemeynen penninck berorende, de wij ghisteren auondt yerst ontfangen, vns daer bij ernstelicke beuelende, sulcke mandaten ende brieue van stonden an aen v ende andere onse stede daer aen

sij holden, tho willen bestellen ende veruolgen, sulcke mandaten gepubliceert ende de gemeyne penninck opgebracht woerde etc. Sus schicken wij v tegenwoerdich tot sulcker meynonge dat selue mandaet ende brieff an v holdende. Godt sij mijt v. Gegeuen in vnser slote Duersteden, opten XVJ^{ten} dach in Februario, anno etc. XVJ^o.

Get. H. HUNDEBEKE.
Deel D. 457.

Opschrift: Aan de stad van Utrecht.

N°. 713. *Lubbert van Keppel aan Floris, heer van IJsselstein, over vijandelikheden der Gelderschen, gepleegd jegens die van Harlingen.*

Edel, waelgeboren, gnedige, lieue her. Ic geue v g. ijm besthen to kennen, dat die Gellerschen mit hoeren schepen op die see geweest sijnt, ende hebben onse burgers gefangen, die frauwen geplustert ende eene mercklicken pennijng van hem genomen. Oec hebben zij den Schotten genomen ende dat schip to Woerkum vp die zee gelacht, ende sijnt van der meynijngen dat crauzel (crauiel?) voer ons to leggen, datter niet een schip wt noch ijn sal mogen. Wes v g. hijr ijn beliefft off wij eenigen totast mochten doin om onse burgers to quyten, bid ic v g. vpt fordelickst wil schriftlic laten weten, om ons dair na te richten. Datum Harlingen, den XXIII^{ten} dach Februarij, anno XV^oXVJ.

V g. goetwilige diener,
Lubbert van Keppel.

Opschrift: Edelen ende waelgeboren heren Floris van Egmond, heren to Isselstein, sunten Mertensdijck, Scherpenesz etc., ons gnaten heren princen van Spangien statholder generael van Frieslandt, miju g. heren.

Archief van Buren.

N°. 714. *Burg. en schepen der stad Harlingen aan Floris, heer van IJsselstein, ter dier zake.*

Wij burgemeesteren vnde schepenen der stadt Harlingen, van weghe den alder durluchtichsten, hoegheborensten, vermogensten prince vnde heren, heren Karolus, van Gods ghenade prince thot Spannijgen, erthertoge van Oesterick, hartoge tot Burgonyen, graue van Flanderen, Zelandt ende Hollant ende heer van Frieslandt etc., doen jw ons g. heer stadtholder tho weten ende gheuen oetmodelick tho kennen, dat opten XX^{ten} dach mensis Februarij sijnt opter zee gheweest die Geldersche Frezen mijt ijtlieke schepen, als IIIJ koegschepen, I baerze ende seynschepen, ende hebben nedergehelegt v burgers van die trefelichste ende hoer guedt ende gelt ghenomen, van welcker guet die voerbenoemde burgeren van w. g. orloff hadden wt tho foeren ende prophande weder om tho brengen, ja welcke schepen die ghenomen zijnt, sijnt gheuest ijtlieke burgers vrouwen ende weduwen, ende hebben die gheplustert ende hoer gelt benomen, ende hebben oeck weel burgers hoer geldt ende guedt bij hoer ghehad, om daer prophande voer tho brengen, welcke die Gelreschen Frezen al ghenomen hebben, ende holden die burgers noch ghewangen ende die vrouwen hebben zie lopen laten ende hoer guet ende gelt benomen als voirc. js, welke wij jw g. claeglick tho kennen gheuen ende begheren hulpe ende bijstandt om Goeds wille, dat al sulcke ghewalt mach ghestraft worden ende onse burgeren weder om op tho benen muchte coemen ende hoer schade weder krijgen, ende mijn heer belyeffte ain onser scamel ondersaten tho schrijuen ende raedt ende daet tho gheuen, hoe wij onse jn disze ende anderen zaeken tho halten jw belieuen sal. Vrkunde der waerheit ghesegelt mijt onser stadts secreyt signet, anno XV^oXVJ, den XXIII^{ten} dach mensis Februarij.

Recht vnde raedt der stede Herlingen jn Frieslandt.

Opschrift: Dem edelen, walgheboeren, vermogende heren, heren Fflorijns van Egmondt ende tho IJsselsteyn, heer tot Scerpenesze ende tzunte Martensdick, stadtholder generael in Frieslandt, onss gelijuen heren etc.

Archief van Buren.

N°. 715. *Burg., schepen. en raad der stad Leeuwarden aan Floris, heer van IJsselstein, over vijandelijkheden gepleegd door de Gelderschen. Zij dringen aan op bijstand in hunne benarde omstandigheden.*

Vnsen ganss guetwillighen dienst ende wes wij alles guedes vermoeghen, edele, walgeborne, genedige here. Uwer genade brieff ende schriuen an ons gedaen wt Enchuysen den XX^{en} dach Februarij, hebben wij guetlicken ende lyefflicken ontfangen ende wal voerstanden, ons hartelicken voerblijdende der fruntlicker scriuinghe ende troestinghe, want alle onse toetroest, hulp ende bijstand an v genade staet; wij willen ons oeck mitter hulpe Goeds soe voeghen ende stellen, dat onse alder gne^{ten} heer, die prince van Spaengien etc., ende v genade ene guede geuallen an ons ende die gansse stadt Leuwarden sal befijnden. Ende voegen v genaede fruntlicken te weten, woe die Gellerschen nu opt nijw enen anslach gedaen hebben, want zij jtlicke herscappen, vrouwen ende jonckfrouwen, oeck jtliche van onse burgers vrouwen hebben gefangen ende gespannen, daer te spoliert ende beschaedeget ende andere mishandelinghe an gedaen, oeck enen scamele inwoner van Dockum gefangen, so dat der Gellerschen dinghen onstendich mit subtijle, loese, bedryeglike manieren worden ingestelt, des v g. wal breeder vernemen sal etc. Daeromme, g. h., ons van noeden is, toetroest van ontsette ende ontreddinghe mitten wercken teghens der Gellerschen, indient mit guede vrede niet geschien kan, want wij van dage to daege meerder benauwet ende crancker van profande werden, so ons niet ofte weinech jncommet; ijmmers hebben wij v g. onse gebreken scriftelicken angegeuen, die welcke gebreken tegenwoordige Barent Gerbrenz., onse mede raetssman, v genaede wal voernyuwen sal, mit mer andere mondelicke woerden etc., den seluen wij vollencomen macht gegeuen hebben, ende begeren v g. wil hem geloue ende audientie gheuen, soe wes hie v g. wert voerhaldende. Bidden ende begerenn oetmoedelicken ende om Goeds willen an v g., dat v genade jnder saecken wal bedacht zij vns niet verlatende, ende voer alle so handelen ende verspreken mitten Borgongischen ende den affgesonnen Sassensche raedenn, wij an onse betalinge op dat fordelickste moegen becomen, an gelt, ofte indient an den gelde gebrake, mit rogge, Leydissche, Delffsche ende Hoernsche besegelde lakenn, daerop gelt mochten verholpen ende voersien werden, wanttet den armen burgeren groetlicken van noeden is, alle andere prouesie stellende in v g. guede bedencken, ende begeren mit desen onsen volmachtigen v g. scriftelick antwoert. Niet meer dan God die Heer wil v g. ende onsen alder gne^{sten} heren etc. sparen, gesont, salich ende in alle prosperiteit, Amen. Actum Leuwarden, anno etc. XVJ°.

V genade guetwillighen borghemeister, recht ende raedt der stadt Leuwardenn.

Archief van Buren.

N°. 716. *Gerrit Mulert aan Floris, heer van IJsselstein, over vijandelijkheden ter zee gepleegd door de Gelderschen. Hij raadt hem af om naar Spanje te gaan.*

Edele, walgeboren, gnadige, lieue here, ick gebiede mij seer oitmodeleken tot v g. Genadige, here, vp huyden, den laisten dach van Februario, is bij mij gecomen Monckhuysen, brenger van desen en heeft mij gesacht, dat die Gelreschen genomen hebben vier scepen vp die zee, dair aff die Schotte een is, alsoe hye v g. wail breder bij monde seggen sall. Hier omme, g. h., soe is van groten noode, dat v g. mijt alder naersticheit solliciteren om andere middelen dan aldair tot noch toe geweest zijn, of anders en sal vnse g. h. dair nyet veele eeren begaen, ende dese landen van Hollant en sullens hem oick nyet zeer belouen, hoe wel dat zye tselue ouermits hair vertwielde partye nyet en bedenken, mair ick besorge dat men dair alsoe veele mijt der Spaenscher rijse toe doen heeft, dat men dese saike nyet vele achten en sall, mair men sal v g. vele schoender

woerden geuen ende die saike beuelen dat cronen van Vranckrijke, die vns dair jnne doen sal alsoe zye gewoentelick is van doen. Gnadige heer, jek besorge oick groteliken, dat men v g. versoeken sal omme mede jn Spaingen toe reysen, twelck ick nochtans verhope dat v g. wail mijt gueden redenen ontseggen ende weygeren sullen, want dair mede die saiken van Vrieslant geheel ende all desperant zolden zijn, ende oick, g. h., zoe is v g. heer vader tohant in sulken state duer menichte van jairen, dattet v g. egeenzins toe raden en is, veer buyten lants toe reysen, alsoe v g. seluest wel bet connen ouerleggen. G. here, v g. zullent mij vorgeuen, dat ick dus vrijlick an v g. scriue etc. Ick wolde wal dat alle dinck wal ginge, ende dat vns g. h. eeren van der sommigen wat bedt getaucht woirden. Gnadige here, vnse Here Godt wil v g. lange sparen salhlichen, gesont. Gescreuen vuyt den Hage, den laisten dach van Februario, anno XV^cXVJ.

Die all v g. guetwillich ende oitmodich dienaer,
Gert Mulert.

Archief van Buren.

N°. 717. *Hendrik v. Baex, Emont v. Buchel, C. H. v. Alendorp en J. v. Esscheren, berigten Floris, heer van IJsselstein, de heimelijke toerustinghen van den hertog van Gelder.*

Edel ende wailgeboren g. lieue heer. Doe desen brieff mijtter jnstruxi geschreuen wass, iss een goet geloefflick man tot Wijck geweest, ende heeft eenen vnss g. heren diener bij hem ontboeden ende heeft den seluen diener tkennen gegeuen, omme ons g. heren te seggen, woe die heer van Gelre bijnnen Arnhem is ende laet daer jn een cloester heymelick maken stijchwerck ende alle gereetscap omme ennige steden dairmede te wijnnen, ende tseggen iss op Bueren gedaen, ende hij heeft die knechten vyt Franck(rijck) komen(de) angenomen; sij sullen hem dienen dijste acht dage sonder zolt, ende heeft hem geloefft an een stat te brengen, die sij te voerens hebben sullen, ende die heer van Gelrelant laet hem mede duncken ende oick wael seght tegen sijnnen frunden, wat hij aen die Egmontz heren gedoen kan, thoff van Bourgon. en sal hem dess nyet an trecken off geen bescherm van vurs. hoff hebben, twijck onss hir seer verdunckt, na den mennichfoldighen trouwen dijst mijn heer de graeff van Bueren ende mijn heer van IJsselsteyn den huys van Burgon. gedaen hebben, als v g. voirder wail verstaen sullen van Henricus, brenger van desen. Hir wijllen v g. op verdacht wesen ende onssen gen^{sten} heren den prijns van Spangen ende den vrunden voert tkennen geuen, ende onss weder een bescreuen antwoord schijcken bij brenger van desen; wij sullen hir tbeste gerne doen, so dat bij onssen versuym geen gebreck wesen en sal, bij die gracie Gotz, die v g. to langen tijden frolick gesont bewaeren. Gescreuen onder onssen hantteicken, den IJ van Marcio, anno XV^cXVJ.

Get. HENRIJCK VAN BEXEN. EMONT VAN BUCHELL.
C. H. VAN ALENDORP. JASPAR VAN EESSCHEREN.

Opschrift: Den edelen ende wailgeboren heren Florijs van Egmont, heer
sent Martensdick, stathelder etc., onssen gen. lieuen heren.

Archief van Buren.

N°. 718. *De in dezen brief vermelde instructie is van dezen inhoud:*

Item mijn heren te seggen, woe wij dagelix gewaerschout worden, dat mijn heer van Gelre scherpelick toe leght, omme ennige van mijns heren vlecken jn te krijgen mijt suptilheit ende anders, gelick mijn heer jnden brieuven van warschouwijnge wail verstaen sal. Item oick woe den Swarten Hoep VJ^m starck vyt Franckrijck komen, ende hebben thoeft na mijn heer van Gelre. Item soe dan mijn heer wail weet die gestalt van sijnnen heren ende vader, off dan gebuerden dat mijn gen. heer, die prijnce jn Spangien, reysden, als men seght, ende dat mijn heer van

IJsselsteyn mede reysen moest, so en hedden wij geenen troest off bijstant, dair wij onss sonderlijnge toe verbaten moichten, so weert van noede dat mijn heer bestelden jnt hoeft, datmen het jn mijns heren velckijn hebben moicht LXX off LXXV knechten, omme dese vlecken tonderhalden ende versolt worden van ennigen dess prijncen steden, wanttet die frontieren sijn van dess lande, mijt VJ tonnen buyskruytz dairbij. Item mijn heren te seggen, woe die Gelrijss jn meyninge geweest hebben, dat sij tlant van Bueren, van Lerdam ende van IJsselsteyn op eenen dach tsamen vytgeslaegen woulden hebben, twijlck geschuyt waert, alss brenger van desen mijn heren wail seggen sal, al doer oirsaeck dat mijn heer jn Vrijslant wass van sprijncken wegen. Item to gedencken der ijseren klooten, die her Henrick Zwaeff tot Leerdam halden, ende gelooffden mijnen heren dair vur weder buyskruyt te doen hebben.

Get. HENRIJCK VAN BARXEN. G. H. VAN ALENDORP, hofmeister.
EMONT VAN BUCHELL. JASPAR VAN ESSCHEREN.
GIJSBERT VAN BUEREN.

N°. 719. *De bisschop van Utrecht meldt aan de 3 staten van Utrecht, dat hij verhinderd wordt te Utrecht te komen.*

Van Goets genaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboren marekgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Uwe schrijffte van diuersche saken, daerop ghij vns jnnekoempste ende communicatie mijt vns begeren, hebben wij guetlicken ontfangen, dan is vns omme sonderlinge saken willen, vns thants voergeuallen, ende oick vermijts deser heyliger tijt nyet wael moegelicken voer die hoichtijt van Paeschen aldaer bij v te comen, mer willen daer nae, soe wij des wederomme van v vermaent werden, vns guetwillich daer jnne bewijsen, doende sampt v inden voers. saken als behoerlicken sijn sall. Godt sij mijt v. Gegeuen in vnsen slote Duersteden, opten VJ^{en} dach in Martio, anno etc. XVJ^o.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Aan de 5 kapitelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel B. 421.

N°. 720. *De bisschop van Utrecht, nogmaals verhinderd te Utrecht te komen, verzoekt aan de 3 staten van Utrecht om hem hunne gedeputeerden te zenden.*

Van Gots genaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Wij hebben uwe schriften, daer jnne ghij vns jnne koempste in vnser stadt aldaer nw weder begeren, guetlicken ontfangen. Ende wij weren nae uwen voerschrijfften ende onser weder antwoert daer toe well gesint geweest, dan vermijts merckelicke oirsaken vns nw voergeuallen, en konnen wij sulcx op dit maell noch nijcht bij gebrengen. Begeren daer omme aen v zeer guetlicken, dat ghij en donredage naestcomende, guets tijts voerden mid-dage, enige van uwen gedeputeerden alhier bij vns hebben ende scicken willen, omme alsdan sampt denseluen op sulcke articulen ende gebreken te communiceren ende voert daer jnne te laten geschien alst behoerlicken sijn sall. Godt sij mijt v. Gegeuen in vnsen slote Duersteden, opten XXX^{en} dach in Meerte, anno etc. XVJ^o.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Als voren.

Deel B. 422.

N°. 721. *Bezending van Karel, hertog van Gelder, aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van het voornemen des bisschops tot overdragt van zijn geestelijk en wereldlijk bestuur.*

Kairle, herttouch van Gelre ind van Guylich, jnd greue van Zutphen.

Weirdige, edell, hoichgeleerde, eirbair ind froeme, ersame, wijze ind vursichtige, lieue neuen,

aendechtigen ind bijzonderen. Wij hebben die hoichgeleerden onse lieue reden ind getrouwen meyster Henrick Salsborch, licentiaet, amptman etc., ind meister Wijnandt van Arnhem, doctor etc., etzlicke montbaitenschappen beualen, v van onser wegen to doen; soe is onse guetlicke begeren, vwe lieffden willen dieselue hoeren, volcomelick gelijk onsseluen geloeuen ind sich daer jnne bewijzen, as wij ons des gensselick tot vwe lieffden versien; dairraen sall ons sunderlinge denckelick ind lieue geschien, ind willent altijt weder verschulden om vwe lieffden, dieselue Got Almechtich bewaeren moet. Gegeuen opten XXIIJ^{en} dach May, nostro sub secreto, anno etc. XVJ^o.

Get. CHARLES.

Deel A. 662.

Opschrift: *Als voren.*

N°. 722. *Burg., schep. en raden der steden Deventer, Kampen en Zwol, melden aan de 3 staten van Utrecht het hun gegeven antwoord des bisschops, betreffende zijn voornemen tot overdragt des bisdoms. Zij verzoeken van alles, die zaak betreffende, te worden on-derrigt, en beloven dit ook hunnerzijds.*

Weerdige, edele, walgebaeren, eirbere ende ersame, wijse, lieuen, bijsonders guede vrunde. Soe als vwe lieffen anderdages an ons schrijuen deden, woe den seluen weer bijgebracht, dat die hoehweerdige, hoichgebaeren s^turst, onse gnedige, lieue heer van Vtrecht, sijre gnaden bisdom resigneert solde hebben, dair op tot waluaert der landen elx rechten, vrijheyden ende priuilegien tonderhouden, begerende onse vrunde tshicken bij vwen lieffen, woe vorder der selften schrijfte dair van vermogen, deden wij doe ter antwoordt. Gelijk alst scheen vwe lieffen oick van meeningen weren, die wairheyte dair van, soe voell des mogelicken weer, te willen ervaren ende ons dair na reguleren ten besten, hebben wij middeler tijt bij onsen gnedigen, lieuen heren geschickt, van sake der resignatien sijnen gnaden doen aduerteren, ende is ons onder anderen ter guetlicker antwoordt geworden voer een conclusie, dat sulx nyet geschiet weer, ende soe sijn ff. g. geneyget weren rust ende vrede ende waluaert sijre gnaden landen tonderhouden, wolden sijn gnaden dair jnne nyet laten gescheen, dan bij wetten ende wille der selften staten ende landen; des wij sijnen ff. g. hoichliken bedancken. Oft dan van deser seluer zaken noch vorder yetz wes voirgekomen weer off voir queme vwen lieffen jn enniger manieren, begeren wij ons tontdecken, soe voell des mogelicken will sijn, om tmogen tonderhouden onser alre rechten, priuilegien ende vrijheyden, jnden saken onderlinge tmogen communiceren ende raden alst dienen sall; ende vernemen wij vorder van den seluen saken sullen wij gerne doen jn gelijk mit vwen sameden lieffen, die Got Almechtich gesont bewaeren will. Gescreuen onder tsecret segell der stadt Deuenter, des wij hijr te tesser tijt samen gebruecken, des manendach na Sacramenti (27 Mei), anno etc. XVJ.

Burgermeesteren, scepenen ende rade der stede Deuenter, Campen ende Swolle.

Opschrift: *Als voren.*

Deel A. 664.

N°. 723. *Antwoord der 3 staten van Utrecht aan de 3 steden van Overijssel, met verzoek om kunne gedeputeerden te zenden, ten einde in het tegen dingsdag eerstk. beschreven kapittel-generaal te raadplegen over 's bisschops voornemen en het voorgeuen van den hertog van Gelder.*

Deuenter, Campen ende Zwolle samentlicken.

Erbare, wijse, vorsichtige, bijzondere, goede vrunde. Uwer lieffen scrijften nv aen ons gesant, veruolgende op onsen ende uwen l. vorscrijften, rurende vander translatie ons gen. heeren dess bisdoms van Vtrecht etc., ende sulke antwoordt als uwe l. van onssen gen. heeren dair van gedaen is etc., wie uwer l. scrijften dar ende vorder uwer l. begeerte, om de selfde bij ons

van geliken te aduerteren, off ons wes meer hier off vorcomen weer offte vorqueme, wijder inhalden etc., hebben wij guetlicken ende vruntlicken ontfangen, gehoert ende wel verstaen. Daer op wij uwen l. inden besten te kennen geuen, dat wij na onsen scrifften aen uwen l. laestleden van dese saken gedaen, oick aen onsen gen. heeren gedeputiert ende mede gelike antwort van zijn g. gehat hebben; doch die hoichgebaeren forsten, hertoch van Gelre, hadde op dincxdach nv lestleden, zijne g. raidsvrunden bij ons mijt credentie gesonden, die ons van desen saken vorhielden, dat zijn g. sulx oick bijgecomen weer, mijt wijder ende breder aduertissementen van deser saken, gedragende all tot rust, vrede ende walfaren der landen ende tot goede naebuerscap toe onderhouden, tot onderhaldinge van onsen aller priuilegien ende vrijheiden, daer op zijn g. oick die goeder meninge van ons begeerde enen antwort. Ende soe dan dese dingen beruren den gansen landen, prelaten, ecclesien ende allen geesteliken, edelen, ritteren, knechten, stat ende steden deser gansen Gestichts, soe wel deser als dier zijden der IJssulen, ende ripeliken behoeren ouerwegen te wesen, ende van dese sake die sprake all meer ende meer verbreedt, sus hebben wij hier op ende op credentie ende vorgeuen dess hertogen raden van Gelre, capittel generael doen beschriuen gehat, twelck op dincxdach naestcomende te prime tijt gehalten sell werden, dairinne willen wij uwen l. scrijfften mede openen, ende begeren hertelicke, dat uwe l. opten selfden capittel enige van uwe trefflicke willen schicken, om dese dinghen ende uwer l. goede meningen insgeliken als op dess voirs. hertoich van Gelre zijnre g. aduertissementen ende vorgeuen, deliberatie ende communicatie samentlicke te holden ende dess dan delibereert, geopent ende versproken sel werden van deser sake, willen wij uwen l. niet verhalten, dan sulx, indien uwe l. opten voirs. capittel niement en senden, oick ijmmers om onsser aller walfaren, priuilegien ende vrijheden tonderhouden, scrifftelike verwittigen uwen ersamen. l., die God Almechtich in middelen tijden ende altoes behueden wil ende gesparen lanck, walfarende, salich ende gesont. Gescreuen tUtrecht, onder tsignet dess doemdekens etc. gebrucken, opten XXIX dach May, anno etc. XVJ^o.

Prelaten ende cap. etc., 3 staten.

Concept.

Deel A. 665.

N°. 724. *Burg., schep. en raden der stad Deventer antwoorden aan de 3 staten van Utrecht, dat zij wegens korthed des tijds geen gevolg aan de verzochte zending hebben kunnen geven; maar dat de hertog van Gelder zijne raden terzelfde zake tot hen gezonden heeft.*

Weerdige, edele, eirbere, vrome, ersame ende wijse, bijsonders gude vrunde. Desen mergen hebben wij ontfangen schrijfte ende meninge vwer liefden, berorende der guetlicken antworde ons gnedigen, lieuen heren, bishops tUtrecht, op die resignatie die zijn ff. g. gedaen solden hebben, wth welcken wij vernemen beyde onse antworde conform, so dat wij des sijnen ff. g. bedancken. Als vwe liefden dan dair beneuen doen schrijuen van voergheuen der reden des hoichgebaeren ffursten, hertoge van Gelre etc., den dincxdach verledden bij vwen liefden mit credentie ghevest, der seluen saken beroren etc., ende dat vwe liefden dair op capittel generaell verscreuen hebt den dincxdach tokomende, mit begeerten onse vrende dairbij tshijcken, woe die schrijften, die wij guetlick ontfangen hebben ende verstaen, breder dair van vermogen; konnen vwe liefden auerleggen, dat die besendinge om cortheit der tijt nyet mogelick will sijn; hebben nyet to mijn die selfte schrijfte voidrt andie andere steden Campen ende Swolle gesant, ende so die gijsteren dach hoer gedeputeerden ja gelijx gedeputeerden der ritterschap deser landen, op anschrijuen des ffurst van Gelre, hijr bijnnen onser stadt hebben gehat, dair die rede des ffursten ons jnt lange hebt voirgegeuen vander resignation. Als vwen liefden, so der selften schrijfte vermo-

gen, hebben wij hem verhaelt, dat wij vander seluer saken van vwen liefden ende sus anders gehoint ende communicatie gehat hebben, ende den twijuell to remoueren, hadden wij geschickt an onsen g. lieuen heren, dair wij antworde van verkregen hadden, als die gegeuen ijs, slutende dat sijne ff. g. to waluart, ruste en vrede der landen geneyget weren, ende wolden zijne ff. g. dairomme jnden saken nyet doen dan bij wetten ende wille sijre gnade lantscappen, des wij sijnen gnaden bedancken ende soe to geschein vertrouwen hadden; ende als wij tot ruste ende vrede, oeck onderholdinge guder naburschap sonderlinx geneyget weren, qwame ons dan vorder dair van voer, wolden wij ons tot onderholdinge van alsulx vns vermogens ter besten bewijzen, welcke antworde hoer liefden sus to guede hebt opgenomen; ende oft vwen liefden vorder hijr van voirkompt mitter wairheyte, communiceren oft besluten, begeren wij ons ouerwittigen niet tlaten, willen wij ons vermoegens alijt verdenen, kent Got Almechtich, die vwe samende liefden gesont bewaren will. Gescreuen den iersten dach in Junio, anno etc. XVJ.

Burgermeesteren, scepenen ende raet der stad Deunter.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Decl A. 666.

N°. 725. *De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter zake der wederspanningheid van Eemland.*

Van Goets genaden Frederich, bisschop tUtrecht, geboren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Vwe schrijuen vns nu gedaen, berorende die rebellicheyte vnser ondersaten van Emelant ende anders etc., hebben wij allet te gueder maten verstanden, ende willen nae sulcker begeerte eerstdages enige vanden onsen bij v senden mijt heueel mijt v op die voers. saken te communiceren ende te ouerleggen, wes hier jnne tnutste ende beste gedaen sij. Godt sij mijt v. Gegeuen in onsen slote Duersteden, opten IJ^{en} dach in Junio, anno etc. XVJ.

Get. nosz.

Decl B. 426.

Opschrift: Als voren.

N°. 726. *De 3 staten van Utrecht melden aan Karel, hertog van Gelder, hunne tweede bezending naar den bisschop, en zijn aan hen gegeven antwoord ter zake van zijn voornemen.*

Hoichgeboren, vermogende fursten, gen. lieff heer. Wij dancken uwen f. g. der vruntliker meyninge, goeder gonsten ende erbiedinge, die uwen f. g. aen ons doen verbotschappen hebben bij uwer g. rade, aengaende die sake vanden translatie dess bisdoms etc., ende willen insgeliken niet dan alle rust, vrede ende goede nabuerschap onderhouden ende hebben mijt uwen g. Ende soe wij deser orsake aen onsen gen. heeren van Vtrecht onse deputerde vrunden oick mijtten edelen, walgebaeren heeren van Montfort personlik gesant hebben gehat, als die steden van Ouerijsell insgeliken oick gedaen hebben, soe heeft zijn g. onsen deputeerden ter antwort gedaen, als zij ons reporteert hebben, dat zijn g. noch niet gedaen en hadde in deser saken, dan zijn g. waren daer om veruolcht geweest, doch zijn g. waren der goeden meninge, niet hier jnne te doen off te laten geschien, ten soude wesen mijt wil of consent van ons prelaten, eccleciën, ritterscappen, stad ende steden, ende insgeliken hebben zijn g. den deputerden van Ouerijsell oick ter antwort gegeuen; als die selfde van Ouerijsell ons doen scriuen hebben. Ende want wij hier op huden desen dach capittel generael gehouden hebben, sus hadden wij op saterdach lestleden hier om weder onse vrunde gesant aen ons gen. heeren, om vor den capittel vorder bescheit te weten; de selfde onse deputeerde brachten ons deselfde antwort noch andermael, sus dat zijn g. buten

wil ende consent als voren niet en gedenct hier jnne te doen, daervan wij ter stont op sondach verleden zijn g. scrifftelick gedanct hebben, ende den selfden verwittigt hebben, wij ons daer toe vertrouwen ende verlaten willen, ende als wij dan inden voirs. capittel dese saken versproken hebben gehat ende geen vorder noch breder wetenscap van gelegenheit ende gestalt daer aff en hebben, geuen wij dit uwen f. g. inden besten te kennen, ende soude ons van goeden herten leet wesen, dat hier dorch enige onlede offte onwil qweme, dat wij soe veel ons mogeliken wesen zel, geneycht zijn te helpen vermijden, ende zijn oick geen ander meninge dan rust ende vrede ende alle goede vruntscap ende nabuerscap te onderhouden mijt uwen f. g., die God Almachtich etc., anno XVJ tertia Junij.

Ad ducem Gelrie.

3 staten.

Concept.

Deel A. 667.

N°. 727. *De 3 staten van Utrecht melden hetzelfde aan de steden van Overijssel en zenden hen afschrift van hun schrijven aan Karel, hertog van Gelder.*

Erbare, wijse, voirsichtige, bijzonder goede vrunde. Wij houden uwen l. genoch indachtich uwer laester scriffen op onse autwort, daer op uwen l. bij ons scrifftelicke gedaen, ende soe dan uwe lieffden nyemantz gesant en hebben gehat op huden bij ons hier inden capittel, ende wij verstaen hebben, dat uwe lieffden oick hier op vanden hoichgeboeren forsten, hertoch van Gelre, zijne g. etzlicke rade gesant ende aduerteert zijn worden, sus geuen wij uwen lieffden inden besten te kennen, woe wij op saterdach lestleden weder andermael onse vrunde gedeputeert hebben gehat bij onsen gen. heer van Vtrecht, om voer den capittel huden gehouden, voerder bescheit te vernemen van zijne g. meninge ende vornemen vanden translatie dess bisdoms, die ons all gelike antwort nader reportierde, als dat zijn gen. noch geen resignatie gedaen en heeft nocht doen en sullen, ten zij mijt willen, weten ende consent van ons allen, als zijne uwe lieffden deputeerden oick toe gesacht heeft gehat; daer op wij oick wederom op sondach verleden na den report scrifftelick zijn g. gedanct hebben ende zijn gen. verwitticht, wij ons dess alsoe ganseliken vertrouwen ende oick toe verlaten willen. Ende inden capittel op huden zijn dese saken aldus versproken, doch so zijn wij noch sonder vorder ende breder wetenscap vanden gelegenheit ende gestalt der saken; doch indien ende soe geringe wij vorder verhoren, willen wij altijd van stonden aen uwen l. sulx ouerscriuen doen, sonder janne vallen, ende senden oick uwe l. copie vten onse antwort, die wij hier van aen den voirs. forsten van Gelre doen scriuen hebben, om uwe l. na te mogen weten te hebben ende om altijd in desen dingen samentliken mijt ons eendrachteliken ende mijt een anderen alsoe onderlinge te communiceren, thelpen raden ende tvuegen, dat rust ende vrede ende vnser alre priuilegien onderhouden werden ende alle onlede verhueden ende de landen in welfaren bliuen mogen, daer toe wij ganser meninge geneygt zijn, hadden uwe lieffden oick wes anders goeden verraemt, daer off begeren wij geborlicke aduertiert te werden bij desen onsen boden, om eendrachteliken den forsten van Gelder te antwoirden. Onse Heer God Almachtich, die uwe ersame, bijzonder goede vrunde behueden wil ende gesparen welfarende, salich ende gesont. Gescreuen tUtrecht, onder tsignet dess doemdekens, op dinxdach tertia mensis Junij, anno etc. XVJ.

Prelaten ende capittelen der V godshusen, ritteren, knechten, stat ende steden
dess Neder Stichts van Vtrecht als drie staten, ten generael capittel vergadert.

Concept.

Deel A. 668.

N°. 728. *Goijert de Coninck, baljuw van Abcoude, aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van den zeedijk.*

Eersamighe, vroeme, bijzonder lieue heren ende ghoede vrunden. V eersaemheit zellen belieuen te weten gehne dat mijn op hudent opt datum van desen mij js laten weten, berorende die saeck vander aerde opte zedijck vander betalinghe, zoe die coninck van Castielgen etc. van mijn ghenaden heer van Vtrecht daer thue ghesickt hebben, daer voer dese saeck ghehoert sal werden, dat men den seluen dach houwen sal des daech nae sint Jans dach naestcomende tot Wesip, soe het dan van noede js om dese saecke te wederstaen, toe dattet bijden ghemeen waeren niet doenlick en js, buten hulp ende bijstant der drie staten. Is mijn vruntlicke begheren, v eersaemheit alsoe screffelicke ende merckelicke willen schicken op ten seluen dach ende den seluen ghedeputeerde meede brengbende alsulke briuen ende ander bescheit totter saecke dienende, waarbij het ghemeen lant bliuen mach bij haer hantvesten ende inde priuilegien ende ghuedeonse ghewoente, die ouer hondert jaer tot desen daghe ghebruicket sijn, het selue jc v eersaemheden jnden besten te kennen gheuen, die selfde eersaemheden God sparen moet langhe, vrolick ende ghesont. Ghescreuen opten huse tot Abcou, opten XIII^{ten} jn Junio, anno etc. XVJ.

V eersaemheden ghuetwillighen,
Ghort de Coninck, baelliu tot Abcou.

Deel B. 429.

Opschrift: Aan de 3 staten des Neder Stichts.

N°. 729. *Bezending van Karel, aartshertog van Oostenrijk, aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van den overdragt des bisdoms van Utrecht.*

Kaerle, bijder gracie Gods konijnck van Spaengnen, ertshertoge van Oistenrijk, hertoge van Bourg^{nen}., van Brabant etc.

Eerweerdige, edel ende vrome, lieue besonder. Wij hebben gelast onsen lieuen getrouwen, den graue van Nassau, onsen neue, heer Maximiliaen van Hoorne, heer van Gaesbeke, onsen raedt ende camerlinck, ende meester Anthoenise van Waudripont, oick onsen raedt, v te zeggen ende verclaren van onser wege eenige saecken, die ons zeere ter herten zijn ende de weluaert van v ende vanden gemeenen lantscepe des Stichts van Vtrecht grotelick aengaen, zoe ghij van hen voorder vernemen zult. Soe js hierom onse ernstge ende vlittege hegeeren aen v, dat ghij die selue onse geschickte raden of die twee van hen goedelick aenhoeren ende van tgene zij v dese reyse aenbringen zullen van onser wege, volcomelick geloouen wilt gelijk onseluen, v voegende ende bewijsende tot voorderinge der saken, die zij v opdoen zullen jn zulckerwijs, dat die tot eenen goeden effecte commen moegen, zoe wij v des ende alles goeds toebetrouwen. Ende wij zullent zeer danckelick van v nemen, dat kent God Almechtich, die v eerweerdige, edel ende vrome, lieue besonder bewaren wille. Gescreuen te Bruessel, den VJ^{ten} dach van Junio, anno XV^oXVJ.

lager HANETON.

Deel A. 671.

Get. CHARLES.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

N°. 730. *De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, over de weigering der stad Vollenhoven, om in het ruitergeld te betalen.*

Van Goets genaden Frederich, bisschop tUtrecht, geboren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Naech dem ghij op sulcke schelinge als tusschen ons ende onserstadt Vollenhoe verresen is, doer weygeringe sij doende sijndt omme mede tho betalen sulcke gelden,

daerop sij onderlinge vanden ruytergelde bij onsen landen van Ouerijssell gesat, ende voernemende sijndt daer off gevryet te wesen, vnser beyder bescheydt gehoert, hadden wij ons gensselicken daer toe verlaten, ghij sij alsoe onderwijset solden hebben mede tdoene gelijk andere onse ondersaten, sus bedunckt vns noch, wanneer wij sij quyt holden van schattingen, de tot onser behoefte vuytgeset worden, nae vermoegen hoerre segele ende brieuen, dat sij dan nijcht voerder geboren gevryet te wesen bouen andere onse ondersaten van lasten, de nijcht tot onser behoefte mer tot voerstant onser gemeyner lande ende ondersaten vuytgesat werden, omme die daer mede vuyt roeff ende brande te holden, daer vuyt anders onder den anderen onsen ondersaten grote zwaerheyt ende voerder verloop in vnser lande verrijsen solde, soe dat wij buyten toedoen vanden seluen vns derhaluen ja gheen verblijff geuen ende moegen; wij v inden besten kennen geuen. Godt sij mij v. Gegeuen in onsen sote Duersteden, opten VII^{en} dach in Junio, anno etc. XVJ^o.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Get. II. HUNDEBEKE.

Deel B. 427.

N°. 731. *Schout, burg., schep. en raad der stad Amsterdam aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van de herstelling der dijken bij IJpseloot, Diemerdam enz.*

Eerwaerdighe, vroomé, wijse, voersienighe heeren ende gunstige, goede vrienden, wij gebieden ons tuwarts, soe wij meest moghen, doende uwen lyefden guettelijcken weten, soe wij onderricht wordden, dat totten dijck tot IJpseloot, Diemerdamme ende daer omtrent luttel oft nyet gedaen en werdt ende den dijck tusschen Muyden ende Naerden noch nyet gekeurt of vuytgegeuen en is, bij gebreke dat uwe liefden nyemant en voeghen off gevoecht en hebben bijden castelleyn van Muyden ende Claes Gerijtsz, onse medebroeder, omme tbeste opten dijck te doen gelijk zij inden jaer verleden gedaen hebben, daer vuyt soude moghen coomen een groote onverwinlijcke schade, die wij, kenne God, gerne verhoet saghen, ende alsoe wij mit onsen medebroeder Claes Gerijts, van desen materien gesproken hebben, wye hem souden duncken oirbaerlijckte bij uwen eerszamen lyefden daer toe geordineert te zijn, ende hij ons daer op ter antwoerde gegeuen heeft, dat Alfart vander Horst ende Goert Coninck daer toe nut ende bequame souden zijn, soe is onse ernstich ende vruntlijck begheren, uwe lyefden willen de voirs. Alfart van der Horst ende Goert Coninck daer toe ordineren, op dat ijmers de dijcken moghen gemaect ende gerepareert werdden ende tlant van schaden verhuet. Hier janne doende als wij uwen lyefden des ende alles goets toebetrouwen, begerende vruntlijcken uwer lyefden goettelijcke bescreuen antwoerd, wes hier aff gebeuren zal, daer nae wij ons zullen moghen weten te rechten, ende onse Heer God zij mit v. Gescreuen opten XIII^{en} dach Julij, anno XV° ende XVJ^o.

Scout, burgermeesteren, scepenen ende rade der stede van Aemstelredamme.

Opschrift: Als voren.

Deel B. 430.

N°. 732. *Notule van het verhandelde in het kapittel-generaal, ter zake van de koninklijke boodschap betreffende de translatie.*

Anno etc. XVJ^o., op woensdach XVIII Junij.

Is dat capittel generael gehouden, twelck wtgescreuen was ter jnstancien vanden ambasiaten der conincklicker weerden van Spaengen, om den drien staten sNeder Stichts te openen ende te kennen to geuen hoerlyuder boetscap ende begeerte aengaende die translatie vanden bisdom van Vtrecht.

Als die prelaten, dekenen ende capittelen vanden vijff goidshuysen, die edele waelgeboeren heer Johan tot Montfoirt etc., voirt gemeen ritterschap, stadt ende steden, representeerende die drie staten vanden Neder Stichte van Vtrecht, dus hierop jnden groten capittelhuysse vergadert

waren, sijn aldaer jnden seluen capittel persoonlick compareert die edele waelgeboeren heer Maximiliaen van Hoirn, heer van Gaesbeke, raedt ende camerlinck mijt meyster Anthonis van Waudripont, oick raedt der coninckliker weerden van Spaengen etc., ende hebben aldaer opentlicken den voirs. drien staten brieue van credentie presenteert, houdende op die graue van Nassou ende hoer beyder persoonen, om vander zeluer c. w. wegen den staten te seggen ende the verclaeren eenige zaken, die zijne gen. zeer ten herten gaen ende twelwaren van ons ende den gemeenen lantscappen des Gestichts grotelicken berueren, als die voirs. credentie brieue dat breder vermeldende js. Dese credentie aldus gelesen ende gehoert wesende, heeft die voirs. meister Anthonis van Waudripont, raet van wegen ende jnden naem der c. w. van Spaengen, den staten verclaert ende te kennen gegeuen, hoe dat zijne c. w., aenmerckende die dispositie ende gestaltenisse ons gen. heren van Vtrecht, ende dat bij alsoe zijne gen. sus tesar tijt affliuich worden, gesien waeren, daer duer vele onvrede ende ongemax te verrijsen tusschen beyden landen, zoe dese landen aen zijne gen. palen streckende waeren. Om dan sulcx te versien ende beyde de landen in ruste ende vrede tonderhouden, hebben zijne c. w. alsoe aen onsen gen. heren van Vtrecht vervordert, dat zijne gen. te vreden sijn ende consenteert hebben, *ende mitter c. w. accordeert is* (1), dat voirs. bisdom van Vtrecht bij zijnen leuende lijue te laten ende te resigneren op eenen vanden blode van Bourgon., als namentlick heren Philips van Bourgon., die daer nae oick vander c. w. toe versocht js geweest tselue taenveerden, de welcke heren Philips zijne consent oick daer toe in die acceptatie des bisdoms gegeuen heeft; daerop die c. weerde voirt aen onsen alreheylichsten vader, die pauws Leo beairbeyden doen hebben, alsoe dat zijne heylicheyt tselue bij zijne brieuen admitteert *ende confirmeert* hebben. Ende zoe dan zijne c. weerde nyet attempteeren en willen, zijne c. w. en hebben ons daer aff yerst aduerteert ende tgestalt der zaken te kennen gegeuen; soe is daeromme nu der c. w. van Spaengen vruntlicke begeren, dat wij alsulcke resignatie ofte translatie des bisdoms van Vtrecht op heren Philips van Bourgon. gestalt, die vanden hogen huysen en blode van Bourgon. gesproten js, dwelck een rijck, wijs, geleert heer weer, mijt langer verhael etc., nyet te jonck noch te alt, ende zijne leuen voirt in deuotien ende tot onser alre welvaeren, mijt ons ende allen onsen naebuieren in ruste ende vrede eynden zoude, gunnen, belieuen ende toelaten wouden, twelck oick altijt gewoenlicken ende tot desen dagen toe onderhouden js geweest, om eenen wt ende bij den huysen van Bourgon. daer toe te stellen, om beyde de landen in rust ende vrede te houden, ende daeromme oick zijne vorvaderen altijt dese lande voergestaen ende assistentie gedaen hebben, ende dat die zelue heren Philips ons staten ende elcx van ons bijsonder in allen ende eenen yegelicken onsen priuilegien, vrijheyden, costumen ende oude gewoenten laten gebruycken, ende die hant daer aen ende andere onse lasten houden, ende die kercke van Vtrecht grotelicke sublimeren ende exalteren zoude, doch oick geen nyewicheyt opsetten noch brengen, mer in alle vruntscape mijt ons, als dat eenen goeden lantsheer wel betaempt, leuen zoude; ende indien wij dese translatie vanden bisdom van Vtrecht der c. weerden alsoe ten geualle ende tot zijne gen. begeerten nyet guetlicken ende vruntlicken gunnen, belieuen noch toelaten en willen, waren zijne c. gen. nochtans in meyninge dese zake alsoe nyet te verlaten, mer die zoe *bij goeder middelen ende vuegen zonder straefficheyt te vervorderen, om tot zijne gen. meyninge te comen, te vervorderen, om tot zijne gen. meyninge te moegen comen.* Waer op die staten eendrachtelicken den ambasiaten voirs. ter antwoirde gegeuen hebben, dat zij buten die ridderscap en steden

(1) Deze en de volgende in curcijf gedrukte woorden sijn in het handschrift onderhaald; zij worden niet gevonden in een afschrift van dit concept, op bl. 674 verso en 675. Deel A.

aen geen zijde der IJsele geen antwoirt geuen en mochten, mer zouden mitten zeluen yerst dages op dese zake communicatie halden ende alsdan zonden die staten sNeder Stichts mijt die ridderscap ende steden van Ouerijssel tsamentlicke der c. w. zoe haest het doenlicke zij hoer goeder antwoirt ende meyninge laten weten, ende vuegen vruntlicken. Gelesen dit actum jnden cleynten capittelhuys, jn presentie des doemdekens, des dekens van Oude Munster, heren Gerijt ende heren Henrick Zoudenbachs, mijns heren van Montfoirt, heren Johan ende Gerijt van Zulen van Nyevelt, Goyert van Rodenburch ende Aelbert van Leuwen, ende beliefdn hem, seggende alsoe geschiet te zijn. Actum a° XVJ°, die XIX^a Junij hora capitulari consueta et adhoc capitulum iudictum . . . . deputatis.

Concept.

Deel A. 673.

N°. 733. *De 3 staten van Utrecht zenden aan de staten van Overijssel afschrift dezer notule, met verzoek om hunne gedep. naar Utrecht te zenden, ten einde over de koninklijke boodschap en over het aan Z. M. te geven antwoord gezamenlijk te raadplegen.*

Deunter, Campen ende Swolle.

Eerbare, wijse, voersichtige, bijzonder guede vrunde. Alsoe op huden een generael capittel verschreuen ende gehouden js worden ter jnstantie ende begeerten vanden edelen, wailgeboeren heren Maximiliaen van Hoirne, heer van Gaesbeke, raedt ende camerlinck, ende meyster Anthonis Waudripont, oick raedt der c. weerden van Spaengen, op sulcke boetscap als haer ende liefde vander c. w. beuolen was aengaende die translatie des bisdoms van Vtrecht etc., hebben die selfde jn desen capittel die voirsr. boetscap mijt credentie brieuven, houdende op hem, montliken geopent, die selfde boetscap mit gaders onse antwoirt, wij jn geschrift doen stellen hebben, daer van wij uwen liefden naevolgende onse onderlinge voirgaende scriften van desen dingen die copie hier jnne besloten ouerscicken, geuende dese boetscap aldus uwen samenden liefden jnden besten te kennen, ende begeren vruntlicken, dat uwe liefden op dese selfde boetscap, begeerte ende voirhalden der c. w. voirsr., die sus ons allen grotelicken te bewegen staet, samentlicken mitten yersten maelstat halden ende die mijt allet, dat dese dingen betreft, ouerwegen ende mit goeder rijpelicker deliberatien uwe deputeerde vrunde mijt uwer alre meyninge ende macht trefflicken bij ons scicken, ende der selfder uwe gescicte vrunde toecompst ons acht dagen te voeren ouer doen scriuen willen, om mijt ons een eendrachtelicke guetlicke antwoirt te scepen ende te concluderen, ende die zoe voirt der co. m. van Spaengen bijnnen eenen temelicken tijt ouerscicken moegen, ende alsoe voirt onderlinge te communiceren, te helpen raden ende te vuegen, dat rust, vrede, onderlinge communicatie ende goede nabuerscap aller zijden, ende onser aller rechten, zoe geestelicke ende weerlicke, nyet jnbrokich mer onderhouden werden, ende allen onlede verhuet ende de landen jn welvaeren blijuen moegen, daer wij ganser meyninge toe geneycht zijn, kenne God Almechtich, die uwe liefden behueden ends gespaeren wil lang, welvarende, zelich ende gesondt. Gescreuen tUtrecht, onder tsignet des doemdekens, twelck wij tsamenlicken gebruycken, op woensdach den XVIIJ Junij, anno etc. XVJ°.

Prelaten, dekenen ende capittelen der vijf goidshuysen, gemeen ritterscap, stadt ende steden des Neder Stichts van Vtrecht, samentlicken then capittel generael vergadert wesende.

Similem ad militares Trans IJsulanorum.

Deel A. 674.

N°. 734. *De 3 staten van Utrecht verzoeken aan de 3 steden van Overijssel antwoord op hun schrijven van 18 Junij laatstleden.*

Eerbare, wijse, vorsichtige, bijzondere, goede vrunden. Wij houden uwen l. wel goeder

wetenschap jndachtich onse leste scriffen, wij uwen samenden lieffden bij ons gedaen, aengaende sulx onss van den c. m. van Spaengen vanden translatie des bisdoms van Vtrecht vorgegeuen is, dair op wij vermoeden uwe l. nv all malstat gehalden hebben. Ende soe wij van uwen l. na tverhalden onser scriffen niet en vernemen ende dese saken, alst wel nae gelegentheit eyscht, grotelicken behoerten ouerwegen te werden, ende wij gedencken kunnen die con. weerde ten langste, als wij verstaen, voir Jacobi toecomende weder om antwort erlangen werden wil, aldus scriuen wij aen uwen l., als wij oick aen Campen ende Zwoll insgeliken scriuen, begerende noch als voir, uwe l. elcx dese dingen berteliken ouerleggen nae onse voirscriffen ende uwe goedé meninge bij uwer l. deputeerden ons hier aff auerteren, ende wanneer wij deselfde uwe l. deputeerde verwachten sellen, ons oick bij desen boden toeuerlatic verwittigen doen willen, dess wij ons aldus ganseliken vertrouwen ende verlaten tot uwen erbaren l., die God Almachtich behouden wil ende gesparen, lanck, welfaren, selich ende gesont. Gescreuen tUtrecht, opten VJ^{en} dach Julij, a°. XVJ°.

Deunter, Campen en Zwolle, elck een missive.

3 staten.

Deel A. 676.

Concept.

N°. 735. *Bezending der staten van Overijssel naar de 3 staten van Utrecht, ter dier sake.*

Vnsen vrentlicken groet ende wes wij guetz vermoegen alijt te voeren, weerdigen, edelen, hoichgeleerten, erberen ende wijsen heren, bijsonders gude vrende. Wij schicken tegenwoerdich m. Johan van Langen, doctor, ende Henrick ter Spillen, secretarium der stadt Deunter, onser wegghen mit secker montboetschap berorende die sake vanden translatien an vwen samenden lieffden, mit vrentlicker andacht begerende, die seluen guetlick thoeren ende gelouen gelijk ons selfs, ende v daerna bewijsen ende sie entlicken bescheiden, als wij ons des ende alles guden vertrouwen, willen wij jn allen mogeliken saken gerne verschulden ende verdienen tegens vwe weerdige, edele ende erberen lieffden, die onse Heer God Almechtich jn langhen, gesonden leuen bewaren wil. Gescreuen den XVJ^{den} in Julio, anno etc. XVJ, onder segelen Boldewijns van Voerst van wegghen der ritterschap, ende der stadt Deunter van wegghen der dreen steden.

Ghemeen ritterschap ende steden Deunter, Campen ende Swolle, Ouerijssell.

Deel A. 672.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

N°. 736. *Verzoek der 3 staten van Utrecht aan Johan, burggraaf van Montfoort, ter bijwoning van het kapittel-generaal, beschreven tegen den volgenden morgen.*

Edele, wailgeboeren, lieff heer. Op huden hebben wij ontfangen brieuven van credentie, vanden ritterscap ende steden van Ouerijssell, bij handen ende mijt bootschap der persoen jn den selfden brieuven genoemt, aengaende die sake van den translatie van den bisdom, van welken brieuven wij uwen ed. copie hierjnne besloten ouersejnden, begerende dat uwe edelheden desen auont off ten lanxsten op mergen ter vre vanden capittel bij ons vuegen willen om dese bootschap mijt ons samentlicken te verhoren, te ouerleggen, dairjnne te communiceren ende tot welfaert, rust ende vrede mijt ons in allen besten helpen raden, als wij dess ende alles goedes well berteliken vertrouwen tot uwen edelheden, die God Almachtich behueden wil ende gesparen welfarende, salich ende gesont. Gescreuen tUtrecht, onder tsignet dess domdekens etc., opten XX dach Julij, anno XVJ.

Domino de Montfoort.

Status.

Deel A. 677.

Concept.

N°. 737. *De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, over de betaling der krijgslieden.*

Van Gots genaden Frederich, bisschop tUtrecht, geboren marggreue van Baden.

Eerbare, lieue vrunde. Soe wij van rutheren ende knechten oick weerden ende weerdijnnen, die aen ons then achteren sijn hercomende van der vehede, noch dagelix scarpelicke gemaent ende veruolcht werden omme haer betalinge, hadden wij derhaluen onsen lieuen, getruwen raedt ende rentmeister Bernt Vuyten Enge beueel gedaen, mitten gedeputeerden der kisten to spreecken, omme de kiste te openen ende vns dat derdendeell daer jnne gecomen te responderen, als sulcx die ouerdracht vermach, dwelcke onse rentmeister vanden voers. gedeputeerden gheyn entelicke bescheyt erlangen konde; sus is aen v vuse guetelicke begeerte, ghij willen den voers. gedeputeerden sulcx beueell doen, soe dat die kiste geopent ende vns als voers. gerespondeert werde, te verhueden lasten die bij gebreck van misbetalinge verrijsen mochten, ende wie wael wij vns des gensselicken tot v versien, begeren nyet the mijn daer aff eene weder beschreuen antwoerd. Godt zij met v. Gegeuen in vnsen slote tot Duersteden, opten XX^{en} dach in Julio, anno etc. XVJ°.

Get. H. HUNDEBEKE.

Deel B. 431.

Opschrift: *Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.*

N°. 738. *De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, over de zich op nieuw in den omtrek verzamelde krijgslieden.*

Van Goets genaden Frederich, bisschop tUtrecht, geboren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vrunde. Wij hebben voer tocompste uwer schrijfften, soe yerst wij hoerden dat ruytter ende knechten sich hier omtrent versamelden, aen enige die wij vermoeden daer mede beueell te hebben, opt alder ernstelickst veruolch doen, omme onse landen te schoenen ende daer jnne nijcht te comen. Indien wij oick anders vernemen, willen wij voerder nae allen onsen vermoegen tot voerstant onser ondersaten alle neersticheyt an keren, daer mede sulcx verhuet bleue. Godt sij mijt v. Gegeuen in onsen slote Duersteden, opten IJ^{en} dach jn Augusto, anno etc. XVJ°.

Get. H. HUNDEBEKE.

Deel B. 432.

Opschrift: *Als voren.*

N°. 739. *Hendrik, graaf van Nassau, meldt aan de 3 staten van Utrecht den ontvangst hunner brieuen.*

Eerweerdige, venerabile, edele ende vrome bijsonder heeren ende goede vrunden. Bij heeren Johan Reael, canonick ten Doem tUtrecht, hebbic uwe brieuen ontfangen ende den seluen jnt lange gehoint, wairop jck hem sulcke antwoerde ende expedie gedaen hebbe, als ghij van hem sult moghen verstaen. Ende als v yet anders jn mijn macht wesende belieuen sal, mij dat cundighen, daer toe suldj mij willich vinden, kent God, die v eerweerdighe, venerabile, edele, vrome, besunderē heeren ende goede vrunden bewaren wille. Gescreuen jnden Haghe, den derden dach jn Oighst, anno XVJ°.

Henrich tot Nassou, tot Vianden ende Catzenellenboghe etc.,
stadhouder generael van Hollant, Zeellant ende Vrieslant.

Get. H. DE NASSAU.

Deel B. 433.

Opschrift: *Als voren.*

N°. 740. *Karel, hertog van Oostenrijk, aan den bisschop van Utrecht, over de te houden dagvaard ter zake van Jaersveld.*

Den eerwerdichsten vader in Goede, hoichgeboeren forst, here Frederick, bisschop tot Vtrecht, geboren marckgreue van Baden, onsen besonderen lieuen neuen.

Eerwerdichste vader in Goede, hoichgeboren forst, besunder lieue neuen. Uwer lieffden brieff vander datum den XXVIJ^{en} dach der vergangen maent Julij, innehoudende antwoerden op die anderen brieff, die wij derseluer uwer lieffden hier te voren geschreuen hadden, aengaende die heerlicheyt van Jaersveld, hebben wij bij brengere van desen guetlicken ontfangen. Ende als dat uwer lieffden ons ouerschrijfft, dat sij mijt horen staten, dien de saken mede aencleeft, besproken ende sekerlicken ondervonden hefft, dat men op sulcken ende dergelijcken saken ende gebrecken, nae vermoegen die olden tractaten tusschen ons ende onsen voersaten, grauen van Hollant, ende uwer lieffden voervaderen, bisschoppen tUtrecht, gemaickt, ende altijt tot noch toe onverbreeckelicken geonderhouden, den dachfaerden plegen to holden te wesen opte Puytkuyp, dan vermijts veheede ende oirloch wel geboert is, dat dieselue dachfaerden bij geboerte somtijts in onsen landen ende in Gestichte gehouden zijn geweest, altijs mijt protestatie; ons versoekende, dat wij tot onderholdinge van den seluen tractaten ons gedeputierden schicken willen, den XIX^{en} dach van deser maent Augusti to negen uren voerden middage opte voers. plaetse ter Puytkuyp, om aldaer aen beyden sijden te produceren, te openen ende voerbij te brengen de gerechticheyt soe elck pretendeert totter voers. heerlickheyt van Jaersveld te hebben, ende daerinne nae recht ende redenen geboerlicke te geschiene etc. Soe hebben wij derseluer uwer lieffden brieff doen ouersien ende visiteren in onsen raide, ende alsoe onsen cancellier ende anderen onsen raitsluyden, die de voers. saken gehandelt hebben, nw ter tijt absent ende in Vranckrijck zijn, ende dat die raitsluyden bij ons wesende, niet en weten aff te spreken vanden seluen saken noch vanden voers. tractaten, soe zijn wij wel te vreden, dat den dach, die wij hierom gecosen ende genomen hadden, ende daer van wij uwer lieffden bij onsen anderen brieuen geschreuen hebben, verlengt ende gecontinueert wordt, tot naeden wedercompste van onsen voers. cancellier ende raitsluyden; dat alsdan wij sullen enen anderen dach kiezen ende nemen, ende denseluen dach uwer lieffden te beteyckene, om aldaer deselue saken te beslichten ende een vuyterste eynde daerinne tdoen, als van rechts wegen behoeren sall, daer van wij onderrechten derseluer uwer lieffden, die onse Here Godt Almechtich vrolick ende gesont bewaren wille. Gescreuen te Bruesell, den IIJ dach Augusti, anno XV^oXXVIJ.

Kaerll, van Goets gnaden koninck van Castillen, van Aragon, Leon etc.,
certshertoge van Oostenrijck, hertoge van Bourg^{nen}, van Lucemb. etc.
Chaerles.

Afschrift.

N°. 741. *De staten van Overijssel melden aan de 3 staten van Utrecht, dat zij, buiten hun voorraam in deze zaak geen beslissend antwoord kunnende geven, ene verdere bezending naar Utrecht overbodig oordeelen, en verzoeken derhalve het gevoelen van die van Utrecht deswege het eerst en duidelijck te vernemen.*

Weerdige, edele, gestrenghe, hoichgeleerte, eirbere ende wijse lieue heeren, bijsonders gude vrunde. Soe als wij onlanx aldair op sulcke schrijften ons van vwen weerdigen, edelen ende eirberen, wijsen, liefden togesant, der translatien des bisdoms berorende, ennige geschickt hebben, tontdecken onse guede meninge, begeerte ende beueell, sonderlinx want vwe lieffden onse teghen

woirdicheyt begeert hadden op die sake voirg. onderlinge toe communiceren, om dan nyet ver-
 larens bij ons bueten vwen liefden, als principalen, voir to nemen ende gescheen laten, voer
 eruaringe vwer liefden guetbedunckens, om ons dair nae geboerlicken te reguleren ende oick con-
 form tmogen maken, so sulx tot ruste ende waluert der landen ende elcken sijne vrijheyden,
 rechten ende priuilegien dienen solde, woe vorder dair van onse beuceell gelopen heft, verstaen
 wij vanden seluen geschickten, dat vwe liefden gheen entlick antwort gheuen hebt mogen, bueten
 versamelinghe der staten aldair jnt generaell. Ende want die nyet soe haestlick te bekomen
 sijnt gewest, hebben uwe weerdicheyden, edele ende eirbere liefden noch als voir onser vrende
 tegenwoirdicheyt begheert, om mit malckanderen sulck beraet tmogen nemen, dat die landen jn
 ruste ende vrede, ende elck in sijnen vrijheyden ende priuilegien onderhouden mochten bliuen,
 mit vorderen woerden als die geluet moghen hebben. Dit allet bij ons jnt lange auerlacht, soecken
 wij noch nyet, dan mit alre geboerlicheyt ons te conformeren mit vwen liefden, ende soe wij
 noch gheen entlick beslot alhijr dairop maken moghen, bueten voerraem vanden samenden staten
 aldair, als principalen, na guder older gewoenten, kunnen wij nyet auerleggen, dat onse tegenwoir-
 dicheyt noch ter tijt ennige vrucht jubringen sal moghen. Ende begeren dairomme, want sonder
 groot perickell auer ende weder nyet to reysen will sijn, als vwe liefden selues auerleggen kunnen,
 ons onse nablijuen tesser tijt nyet en verkijren, dan bij generalen capittel der staten aldair die
 saken ten besten bewegen, den gront ende meninge ons clairlick ontdecken, weert niet gelegen
 schrijfflick sulx dan toe geschene; bij ennigen geloefficken montlick; nyet toe verstaene, dat wij
 van meninge sijn mit vwen liefden to betalen oft anders wth thoeren, dan ons dair op beraden
 ende dair nae voirt to varen, dat wij voirt an mit vwen weerdigen, edelen, eirberen liefden eens
 fursten ondersaten ende gude sanct Martens lude bliuen moegen. Dit selue willen vwe samende
 liefden to gude van ons nemen, anders tot gheenre menninge verkijren ende sich dair nae ten
 besten bewijzen; willen wij ons vermogens weder omme verschulden ende verdenen, kent Got,
 die uwe weerdicheyden ende edelheyden, gestrenghe, eirbere, wijse liefden jn waluarende leuen
 voir onwille gesont bewaren will. Gescreuen onder tsecret segell der stadt Deuenter ende Bolde-
 wijns van Voirst vander ritterschap, die wij hijr to sament gebruecken, den VIJ^{den} dach jn
 Augusto, anno XVJ.

Ghemeen ritterschap ende hoeftsteden dar lande van Ouerijssell.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel A. 679.

N°. 742. *Bezending van Karel, hertog van Gelder, aan de 3 staten van Utrecht, ter dier zake.*

Kairle, herttouch van Gelre ind van Gulich, ind greue van Zutphen.

Weerdige, edell, hoichgeleerde, eirbare ind vroeme, eirsame, wijse ind vursichtige lieue neue,
 aindechtigen ind bijzondere. Wij hebben onse rede ind lieue getrouwen Wilhem van Rossum,
 heer van Zoelen, marschalck etc., ind meister Wilhem Kijnon, commendeur tArnhem etc., mit
 montboetschappen aen vwe liefden geuerdicht, as dieselue allet waill vorder van oen vernemen
 sollen. So is onse guetlick begeert, v l. willen die vurg. onse lede hoeren, gelick onseluen dit-
 maill geloeuën, ind in tgheen zij van onser wegen seggende werden, sich also guetwillichlick ind
 vorderlick halden ind bewijzen, as tot eer ende waillfart der kercken van Vtrecht, vwer ind
 onser thest dienen moet. Gegeuen jn onser stat Arnhem, op donredach post Assumptionis Beate
 Marie (21 Aug.), nostro sub secreto, anno etc. XVJ°.

Get. CHARLES.

Opschrift: Als voren.

lager VIRSSEN.

Deel A. 680.

N°. 743. *De 3 staten van Utrecht verzoeken den staten van Overijssel zoo spoedig mogelijk maaltstat te houden, hun den dag daartoe bepaald, te melden, opdat zij hunne gedeputeerden derwaarts kunnen zenden, om hun gevoelen omtrent het te geven antwoord aan Z. M. mede te deelen.*

Erbare, vrome, wijse, voirsichtige, bijzonder goede vrunden. Wij houden uwen lieffden genoech indachtich dess geuen van beyden zijden onder ons sus lanck gehandelt is, aengaende dess geuen hier van wegen die c. w. ons vorgeleit is, rurende die translatie van desen bisdom van Vtrecht, ende soe wij die eyntlicke meninge van ons gen. heeren ende forsten, biscop tUtrecht, tot noch hier van niet vernemen en connen, aldus sellen wij op donredach naistcomende capittel generael bescreuen halden ende hier van tracteren, om een voerraem te nemen, om een antwort der c. w. van Spaengen te doen scriuen. Begeren daerom, dat uwe l. uwe malstat willen doen bescriuen op donredach na sint Gelijs, of op eenen anderen dach bequeme wesende, mitten alre eerste soe corts dattet mogelijk is, ende ons den dach ende platze doen verwittigen, ter zelfder malstat willen wij onse voerraem mijt deliberatie ende conclusie van onsen voirs. capittel bij uwen l. schickken montliken oft schriftliken, om daer dan oick ten besten op te raden, alsoe dat wij samentlick scepen sulcke antwort aen den c. w., dat welfaeren, rust ende vrede ende onser aller geestlike ende weerlike rechten, vrijheiden ende priuilegien deser landen onderhouden mogen werden, ende anderssins hierbij in geen verloop en comen. Hier toe vertrouwen ende verlaten wij ons ganseliken, begerende dess niet te min een goede, guetlicke, toeueralige antwort van uwen lieffden, die God Almachtich etc. Gescreuen tUtrecht, opten XXV^{en} dach Augustj, anno etc. XVJ^o.

Prelaten ende capittelen der V godshusen tUtrecht, ritterscap van Vtrecht ende stat van Vtrecht.

Borgermeesteren, scepenen en rade der steden Deunter, Campen, Zwolle.

Deel A. 683.

Concept.

N°. 744. *Verzoek der 5 kapittelen van Utrecht aan den bisschop van Utrecht, om zijn bepaald besluit te vernemen, ten einde zij daarnaar hun antwoord aan Z. M. kunnen inrigten.*

Erwerdige vader in Got, hoichgeboeren, vermoegende forst. Soe wij opt affeschoit van uwer g. rede lestmael inden generael capittel aen namen te verbotschappen aen uwen g., rurende dat uwe g. onbedect laten weten wouden, off oick uwe rechte volstandiger meningen zij t'bisdom te laten, ende noch van uwen f. g. sonder antwort verbliuen, ende op donredach nastcomende tracteren zellen int general bescreuen capittel, der c. w. guetlike ripelike antwort op die botschap van desen dingen, cortsleden van wegen der c. w. vors. ons gedaen is; bidden ende begeren wij oitmoedeliken, dat uwe f. g., ter eren ende welfart ende sekerheit uwer g. ende uwer g. landen ende ons allen, schrifteliken off anders eyntliken ende onbedect der selfden uwer ganse eyntlike meninge hier aff, ende voir sulx ende wes all uwe f. g. hier aff ende hier inne gehandelt ende gedaen heeft, sonder vorder veynsen offte vermijden, verwittigen doen willen, om dem na uwen f. g. ende ons allen wijsliken te beraden ende die guetlike antwort te scepen aenden c. w., ende soe te vuegen ende te raden, dat welfaeren, rust ende vrede ende uwer f. g. kerken rechten, vrijheiden ende alle uwe f. g. ondersaten priuilegien onderhouden mogen werden. Dess wij alsus die goede meninge ende antwort oitmoedeliken mijt ganser aendacht begeren vanden selfden uwe f. g., de God Almechtich her en bouen ende altijt behueden wil ende gesparen lank, welfarende, salich ende gesont. Gescreuen tUtrecht, opten XXV^{en} dach Augustj, anno XVJ^o.

Uwer f. g. oitmoedige, guetwillige domdeken, dekenen en capittelen der V godshusen binnen Vtrecht.

Episcopo Traiect.
Concept.

Deel A. 684.

N°. 745. *Antwoord des bisschops, dat hij besloten zijnde afstand van zijne waardigheid te doen, met Z. M. in onderhandeling is getreden, omtrent de keuze eens opvolger, met dien verstande echter, dat daartoe de goedkeuring der staten van het Over- en Neder Sticht eerstelijk worde verkregen.*

Van Goets genaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vrunde. Soe ghij ons nw vermaninge doet onser antwoerd opten affgescheyt, soe onse rede lestmael inden generael capittell angenomen hadden an ons the verbotschappen, ruerende omme v ombedeckt the willen laten weten, oft oick onse rechte volstendige meninge sij onsen bisdoem te willen laten, want ghij nw en donredage naestcomende inden generail capittel tracteren sullen, der ko. mat. van Hijspanien ripelicke antwoert te geuen op die boetschap van deser sake cortzleden aen v gedaen etc. Waerop, lieue vrunde, wij v ongetwijuel wael jndachtich holden onser voerantwoerd, de wij den gedeputierden van onser staten, tweemaal derhaluen alhier bij ons geweest, gegeuen hebben, als dat wij doer crancheit onses lijues ende menichfoldige onlede ende anvechtinge, soe ons, onsen Gestichte ende ondersaten dijk ende voel toegekeert sijndt ende noch dagelicx moegen werden, die wij nw voert meer lijffshaluen tho berijden ende onse ondersaten, soe wael als oft wij noch waigsum weren ende gern doen solden, voer te staen nijcht macht hebben, mer denseluen wael een waigsummer ende mechtiger aenden lijue dienen solde. Sus is doer die ende andere oirsaken vns daer tho bewegende, tusschen der ko. mat. van Hijspanien ende vns handelinge ende sprake geweest, mijt sulcken onderscheyde dat wij dair jnne nijcht gehalden sullen sijn, ten sij dat hoer mat. des van onsen staten ende landen aen beyden sijden der IJsselen belieffnisse ende horen consent daer tho verlanget hebben, soe dat die sake mijt rust ende vrede sonder enich ongemack vnsen landen daer vuyt te verrijzen, toegaen sullen; ende tselue is noch onse meninge, ende hebben oick hier en bouen, sijndt den tijden van onser staten gedeputeerden de antwoert als voers. gauen, inder voers. sake nijcht voerder gehandelt, noch en is derhaluen gheyn voerder veruolch an vns geschiet; twellick wij v in allen besten tkennen geuen, Godt sij mijt v. Gegeuen in onsen slote Duersteden, opten XXVJ^{en} dach in Augusto, anno etc. XVJ.

Opschrift: *Aan de 5 kapittelen van Utrecht.*

Get. H. HUNDEBEKE.

Deel A. 685.

N°. 746. *Antwoord der 5 kapittelen van Utrecht op deze mededeeling des bisschops.*

Erwerdige vader in Got, hochgeboren vermogende forst, gen. lieff here. Soe uwe g. ons nw doen scriuen hebben een antwort, rurende die meninge uwer g. aengaende die translatie vanden bisdom etc., bedunct ons dat uwe g. op onse scriffen tot onser rechter meninge die antwort niet en scriuen, te weten, off uwe g. enich consent offte beueel off dese handel in eniger maten vor not. ende getugen offte bij segel ende brieff offte andere hantscriffen offt vestenisse enichsijns in scriff gestalt, gegeuen offt gedaen mogen hebben, om op sulken maten off anders te weruen, *licentiam cedendj a Ro. pontifice ac illas seu quascunque alias litteras ad hoc allegandj etc., seu litteris de super impetrandj etc.*, ende hoe ende in wat menijngen uwe g. hier in gehandelt mogen hebben, *tractatus formam ac modum specificando etc.*, daer toe ende waer op wij vast sellen mogen staen ende ons toe verlaten; want soe uwer g. antwoert ludet, dat om saken in uwen g. scriffen vors, geruert ende andere oirsaken uwe g. daer toe bewegende, tusschen der co. mat. van Hijspanien ende uwe g. handelinge ende sprake geweest is, rurende van den bisdom te laten, dan mijt onderscheide dat uwe g. daer niet jnne gehouden sellen wesen, ten sij die c. mat. dess vanden

landen aen beyden sijden der IJsselen beliefftenisse erlangt sellen hebben, soe dat die sake mijt rust ende vrede, sonder enich ongemach daer wt den landen te verrisen, toe gaen sellen etc. Aldus bidden ende begeren wij noch oitmoedeliken van uwen f. g. onderscheyliken ende claerliken te weten te laten, om dem nae aen den c. mat. ingeliken ende eyntliken onse goede antwort mijt sampt die vanden staten beyder zijden die IJsselen te scepen, dess wij noch bescheyden antwort mijt gansen andachte oitmoedelike begeren van uwen f. g., die God Almachtich etc., opten XXVIIJ^{en} dach Augustj, anno XVJ°.

Episcopo nomine V ecclesiarum.

Deel A. 686.

Concept.

N°. 747. *Antwoord der 3 staten van Utrecht aan Karel van Oostenrijk, ter zake der translatie des bisdoms, dat zij geen uitsluitend antwoord van Overijssel hebbende ontvangen voor als nog buiten staat zijn een besluit te nemen. Zij verzoeken inmiddels van den doortogt zijner krijgshenden verschoond te blijven.*

Alreduerluchtichste, hoichstegeboeren, vermoegenste fursten, genedichste lieue heer. Wij bedancken hoichlicken zoe wij meest moegen uwen co. mt. ende furstlicken genaden der goeder gonste ende schoninge, cortsleden bewesen aen dese landen jnden ouertrecken van den ruteren ende knechten etc. Voirt, alre genedichste lieue heer, aengaende die boetscap van wege uwe c. mat., aen ons jnden lest vergangen maent Junio gedaen, ruerende een translatie vanden bisdom van Vtrecht, zulcx uwe c. mat. daer van jn handelinge waeren etc., wie die boetscap wijder verhielt etc., zijn wij van dier tijt stedes altyt jn airbeyt geweest ende noch zijn aen die edelingen, steden ende landen van Ouerijssel, om hoer luyde meyninge hier van te vernemen, als wij noch zijn, des wij al zonder eyntlicke wtdragende antwoirt tot hier toe verbleuen zijn ende noch bliuen, ende zoe onze gen. heer zijre genade voernemen ofte meyninge van zulcke translatie nye ons te kennen gegeven en heeft ende noch aen ons zulck nyet en versuecht, ende qualick luyden zoude, dat wij zijn gen. overgaven eer zijn gen. zulcx begeerden, ende wij dan, zonder sulcx begeeren zijne gen. ende zonder den landen van Overijssel, alleen sus lang hierjnne nyet eyntlicx en hebben kunnen raden nocht wijs geworden (1), daerbij ist toecomen dat wij uwer co. mt. ende f. gen. gheen antwoirt dus lange hier aff hebben kunnen geuen. Bidden ende begeren oitmoedelicken, dat uwe mt. ons zulcx nyet dan in allen genaden ende goede affnemen willen, zoe wij ende die landen van Ouerijssel voirs. noch dagelix hiervan in handelinge zijn, ende wij sullen, God wil corts die goede meyningen ende onse guetlicke antwoirt hieraff bescheyden doen uwen co. mat.; biddende oitmoedelicken, dat die selfde uwe co. mat. noch uwer gen. ritmeysteren, hoefluyden, ruteren ende knechten ouer all wil doen beuelen, dese landen tho schonen jnt wech ende weder vertrecken, als wij des en allen goedes ganselicken vertrouwen ende alle ons vermoegens weder erkennen willen aen den selffen uwen mt. ende f. genaden, die God onse Heer Almechtich behueden wil ende gesparen lang, welvarende, zelich ende gesondt. Gescreuen tUtrecht, onder tsignet des doemdekens, twelck wij tsamentlicken gebruycken, opten XXVIIJ Augusti, anno etc. XVJ°.

Alre duerluchtichste, hoichgeboeren, vermogensten fursten ende heren, heren Kairle, coninck van Castillien, van Leon, van Granaten etc., eertzhertoge van Oistenrijk, hertoge van Bourgon., van Brabant, onsen alre gen. heren.

Concept.

Deel A. 687.

(1) Deze woorden waren in het concept doorgehaald.

N°. 748. *Ontworpen doch niet afgezonden brief der 3 staten van Utrecht aan de raden des bisschops, waarbij zij de redenen mededeelen, die hun de overdracht des bisdoms, in de tegenwoordigen toestand des lands, onraadzaam doen achten.*

Erbare, vroeme, wijze, vorsichtige, bijzondere goede vrunde. Soe ons gen. heer van Vtrecht dorch menichfoldige veruolch ende scriffen vanden alderdorluchsten, hoichgeboeren, vermoegensten fursten ende heeren, heren Maximiliaen, Roemscher keyser ende coninck van Castilien, loiffliker memorien, heeren Karle, hertoch van Gelre etc., ende zeleger heeren Engelbert, graue van Nassouwen etc., ende meer andere fursten ende heeren begeerten doe aenden staten gedaen, eendrachteliken gekoren ende in onsen lantforsten ende heeren ontfangen worden is, daer op die vors. princen, forsten ende heeren ons ende desen gansen landen hoichliken toe gesacht ende ge-loeft hebben gehat te mainteneren ende te helpen ende doen onderhouden ons in onser aller ende een ijglicher priuilegien, rechten, vrijheiden ende in onse goede oude gewoenten te laten bliuen, ijmmers mede ons ..... ende in hoer mogentheiden protectie toe houden, ende soe dese lande aen beyde zijde der IJsselen, doer vede ende aenvechtinge menichfoldich aengekeert, in groten lastigen, sculden, versegelingen ende obligatien tsamen mijt onsen gen. heeren comen zijn daer zijn g. ende wij samentliken mijt vorsichticheit ons doer reyden sellen moeten, oft anders gescepen zijn den alingen landen tot ewige verderffnisse te comen, ende want dan sulke lasten van desen landen, wt gestalt vanden onleden van den heeren forsten ende naburen onlanx gelegen, sus eendeels verresen sijn worden geweest, welke onleden noch gansselick niet en berusten, soe dat wij meer dorch vernijwinge dan verbliuinge onser fursten beducht zijn, tot eniger zijden ongonste te mogen comen, oick wt onsen lasten tot een deelz jaren naistcomende mijt zijnen genaden verhopon ons te redden, kunnen wij niet ouerlegen dat ons enichsijns dienlick wesen soude mogen, enige translatie ons gen. heeren; dan alst soe quame, dat God ijmmers noch verhuede, dat zijn g. ons ontviele, zijn wij mijt gansen herten geneygen aen den prelaten ende godshusen alsoe te helpen, dat zij niet anders kieser sellen dan sulken forsten ende heeren, dair dorch wij alle ende dese lande in welfaren, ruste ende vrede ende in allen gonsten ende liefften van allen fursten ende heeren, nagebueren ommelanx gelegen bliuen zellen mogen; twelck wij uwen ersame, vrome l. inden besten te kennen geuen vor onse voitraem, begerende van uwen l., oick uwer aller goede meninge ende antwort hier van te verhoren, om daer na een vruntlike antwort te ordineren op sulke vorscriuen, als ons hier aff van wegen onss coninck van Spaengen inder vergangen maent Junio gedaen is geweest, daer toe wij ons verlaten tot uwen l., die God Almachtich etc.

Non est emissa.

Concept.

Deel A. 689.

N°. 749. *De 3 staten van Utrecht zenden aan die van Overijssel afschrift van het ontworpen antwoord aan Karel van Oostenrijk.*

Ritterscap ende steden van Ouerijssel.

Edele, vrome, veste, erbare, wijze, vorsichtige, bisondere goede vrende. Wij hebben op die botschap vanden c. m. van Spaengen, ruerende vanden translatie ons gen. heren bisdom, nu een vruntlick antwort verraemt, daer wij uwen l. die copie aff hier jnne versloten ouerschicken, ende begeren grotelik dat uwe l. dese dingen mede ouerlegen in allen besten ende onss uwer l. meninge ende goetduncken, oick in dien gij van anderen bedencken weren, hier op scrifteliken off anders bij deputacien mitten iersten ouerschicken willen mijt sampt sulke minute als uwe l. van geliker antwort aen den c. mt. mijt ons doen scriuen sellen willen, opdat

onse scriffden van eenre date ende gelikere eendrachteliker meninge zijn mogen; daer toe wij ons verlaten ende dess niet te min een antwoord begeren bij desen boden van uwen samenden lieffden, die God Almachtich behueden wil ende gesparen, lanck, welfarende, salich ende gesont. Gescreuen tUtrecht, onder tsignet dess domdekens, opten XXX^{en} dach Augusti, anno XVJ^o.

Prelaten ende capittelen etc.

Deel A. 690.

Concept.

N°. 750. *De 3 staten van Utrecht zenden aan den bisschop van Utrecht afschrift van hun ontworpen antwoord aan den koning ter beoordeeling, en van hun schrijven aan Overijssel.*

Episcopo.

Erwerdige vader in Got, hoichgeboren, vermogende forst, g. lieff heer, soe wij nv een antwoord verraemt hebben ende ouerseynnden tegenwordeliken aenden landen van Ouerijssell, om samentliken der c. mat. van Spaengen etc. gueteliken te antwoorden aengaende dess geen zijn c. mt. begeeren doen hebben, ruerende van de translatie uwer g. bisdoms, aldus seynden wij daer van uwen g. copien hier june versloten ende geuen sulx uwen g. inden besten mede te kennen, om daer op oick te mogen verstaen uwer g. goede meninge, belieffte ende goetduncken, eer wij samentliken aen den c. mt. antwoord ouerseynnden doen willen, daer aff wij antwoord oitmoedeliken begeren van uwen f. g., die God Almachtich etc. Datum vts.

3 Staten.

Deel A. 690.

Concept.

N°. 751. *Gunstig antwoord van Karel, aartshertog van Oostenrijk, aan de 3 staten van Utrecht, op hun verzoek betreffende den doortogt zijner krijgsbenden, met verzoek om antwoord op zijne boodschap ter zake der translatie.*

Kaerle, conijnck van Spaengnen, ertshertoge van Oistenrijck, hertoge van Bourgoingnen, graue van Vlaendren etc.

Eerweerdige, edel ende vrome, goede vrunden. Wij hebben bij uwen bode bringer van desen ontfangen uwen brief gescreuen opten XXVII^{en} dach der maent verleden, bijden welcken ghij ons bedanckt der goeder gonst, corts geleden aen v ende uwen lande gedaen ende bewesen, jnden ouertrecke vanden ruyteren ende knechten, ons voert aduerterende vanden diligentie bij v gedaen aen die Ouerijsselsche steden ende andere, om ons antwoerde te moegen geuen opte bootschap vlyuden gedaen van onser wege jnde maent van Junio lestleden, roerende die translatie van tbisdom van Vtrecht, welcke antwoerde tot her toe verbleuen is, ende midsdien en hebt ons die niet connen gesenten, maer hoopt ons corts een goedelijck antwoerde daerop te laten vernemen, biddende dat wij onsen ritmeesteren, hoofthuyden, ruyteren ende knechten ouer al beuelen willen die voirs. landen tho schoenen jnt wech ende weder keeren etc. Waerop, eerweerdige, edel en vrome, bijsonder goede vrunden, als vanden gonst, die wij v ende den ondersaten des Stichs bewesen hebben jnt passeren ende duertrecken vanden knechten, die onlanx na Vrieslant gereyst zijn, wij hebben tselue geerne gedaen ende doen sullen jn toecomende tijde, zoe langhe ghij ende uwe ondersaten hen tegen ons ende die onse voegen ende bewijzen zult als goede vrunden ende nabueren behoiren te doen; begeerende dat ghij altijd continueren ende bliuen wilt jn uwe goede opset ende meyninge, zonder onse rebellen ende vijanden eenige hulpe ofte bijstant te doene met volcke, bussen, cruyt, leeftochten ende prouanden, voer lieden ofte peerden noch anderssins jn eeniger manieren, solliciterende die antwoerde opte translatie vanden voersz. bis-

dom ende ons die ouerschickende, zoe geringe als ghij zult connen ende moegen. Eerweerdige, edel ende vrome besonder goede vrunden, onse Heer God zij mit v. Gescreuen te Bruessel, den IIIJ^{en} dach van Septembri, anno XV^oXVJ.

Get. CHARLES.

lager HANETON.

Opschrift: *Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.*

Deel A. 691.

N°. 752. *Verzoek der 5 kapittelen van Utrecht aan den bisschop van Utrecht, om onverwijld mededeeling omtrent den staat der onderhandelingen met Z. M.*

Erwerdige vader in Got, hoichgeboren, vermogende forst, gen., lief heer. Wij houden uwen g. wel genoeg indachtich onser laister scriffen ende begeerten, als om clairliken te weten, wes uwe f. g. gehandelt hebben mitten c. mt., aengaende uwer g. translatie *cum specificatione forme et modi tractatus . . . . quibus specificatis allegatis causis contractus vestrum consensum forsā dedisset ad . . . . licentiam cedendi a Ro. pontifice ac litteris supra translatione impetrandi etc.*, want uwe g. in uwer g. verantwoord ons aenscriuen, dat uwer g. om impotencie lijffts haluen tlant niet sus als wel behoerden en kunnen beriden noch bescermen, ende om meer andere oirsaken uwe g. bewegende, hier van mijtter c. mt. gehandelt hebben ende in spraeck hier van waren, als dat uwer g. scriftelike vorantwort werden vermelt. Ende soe uwe g. doe ons deden weten, dat uwe g. rade van handen weren ende cortz uwer g. antwort bij uwer g. selues bode daer op laten weten wouden, daer van men tot noch niet en vernemen, bidden daer om ende begeren noch oitmoedelike, dat uwe f. g. dess ons eyntlike claer antwort doen verscriuen off laten weten willen sonder meer vertuefens, dem na wij alsoe helpen raden ende vuegen moegen, dat welfsaren, rust ende vrede uwer g. landen en alle onse preuilegien ende vrijheiden onderhouden moegen bliuen, als wij des ende alles guedes ganseliken vertrouwen tot uwen etc. VIJ^a Septembris, anno XVJ.

V ecclesien.

Concept.

Deel A. 692.

N°. 753. *Verzoek der 3 staten van Utrecht aan de raden des bisschops, tot het geven van nadere ophelderingen van het gisteren bekomen antwoord des bisschops, bij monde van twee zijner raden.*

Weerdige, hoichgeleerde, eersame, vrome, wijze, voirsichtige, bijzondere goede vrunde. Zoe die vijf goidshuysen nalincx twee mael aen onse gen. heren doen scriuen hebben gehadt, om grontelicken te vernemen die forme, specificatie ende gestalt vanden handel zijn gen. mitter c. mt. van Spaengen gehadt hebben ende tsamen ouercomen zijn, ruerende vander translatie vanden bisdom etc., daer van zij egeen bescheyt noch antwoirt en krijgen, dan zoe veel wij gisteren bij beseyndinge ons gen. heren raden, als mr. Herman Hagen, doctor, ende Beernt Wten Enge, rentmeyster, verstaen hebben dat zijne gen. ons nyet anders weten tantwoerden; dan al blijuende bij die response hij ons staten montlicken ende oick scriftelicken gedaen hebben, te weten, dat zijne gen. in die translatie nyet gehouden zolde wesen, ten waer die co. mt. des van zijnre gen. staten ende landen aen beyden zijden der Iselen beliefnisse ende consent daer toe erlangt zellen hebben, zoe dat die zake mijt rust ende vrede, zonder enich ongemack den lande daer vyte verrijzen, toe gaen zolde etc., welke toeganck ende veranderinge ons lantfursten wij eenichsins nyet ouerleggen konnen, dat geschien zoude moegen dan mijt groter swaricheyt, jae bij auenturen tot geheele ende ewiger eygenscap, veden, destructie ende verderfnisse alle deser landen, ende mede tot affterdeel onser aller ende ytlicker priuilegien ende vrijheyden comen mochten, ende wij oick in dusdanige veranderinge nyet en sien te comen wt den grooten lastigen schulden ende

versegelinghe, daer wij mijt onsen gen. heren samentlicken jnne comen zijn, als uwe liefden oick wel tselue ouerlegen kunnen, mede ouerwegende dat onse gen. heren bij zijre gen. alleene dese trefflicke zake buten uwer liefden raet ende toedoen sus verre nyet gevordert en js, dan ongetwijfelt uwe l. mede volcomen wetenscap vanden voirs. handel hebben. Aldus — want wij nv vanden c. mt. opt nye onser meyninge ende antwort scriftelicken vermaent zijn, wij zijre c. mt. die ouerscicken willen, zoe geringe wij connen ende moegen zellen; ende sulcke meyninge ende antwoert te geuen ons sus zwaerlick to doen staet, zonder yerst tgestalt ende wetenscap des handels te hebben, — laten daeromme uwe liefden weten, als goede sint Meertens luyden, gij onsen gen. heren alsoe voert in desen ten beste ende in allen goeden raden ende helpen vuegen, dat wij hiervan wtdragende grondelicke die meyninge ende handel verstaen ende weten moegen, ende uwe liefden sich hier jnne alsoe hebben ende bewijsen, als goede lantsaten toebehoert, ende dezelfde jn toecomende tijden off dair wt wes anders ongemack verrese, dat verantwoerden zellen willen, opdat onser alre priuilegien, vrijheyden, jn welvaeren, rust ende vrede onderhouden werden moegen; des wij uwer aller en ytlicker goede meyninge ende antwoert begeren bij desen boden. God Almachtich wil uwe liefden behueden ende gesparen welvarende, zelich ende gesondt. Gescreuen onder tsignet des doemdekens, twelck wij tsamentlicken gebruycken, opten XJ^{en} dach Septembris, anno etc. XVJ. 3 staten.

Weerdigen, hoichgeleerde, eersamen, vromen, wijsen ende voirsichtigen
 mr. Euert van Ensse ende mr. Herman Hagen, doctoren etc., Eerst van
 IJsendoorn, Beernt Wten Enge ende Beernt Freyse etc., lantsaten ende
 anderen vanden rade ons gen. heren ende fursten van Vtrecht, ende
 samentlicke ende ijttlick bijzonder, onsen bijzonderen gueden vrunden.

Concept.

Deel A: 693.

N°. 754. *Nader schrijven der 3 staten van Utrecht aan de raden des bisschops.* Zie N°. 748.

Weerdige, hoichgeleerte, ersame, wijse, voirsichtige, bijzondere goede vrunde. Soe onse gen. heren van Vtrecht dorch menichfoldich veruolch ende scriffen, ter tijt van den R. c. mt. ende den ertzheretoge van Oistenrijk etc., coninck van Castilien, loflicker memorien, heren Kaerl, hertoch van Gelre, ende heeren Engelbert, graue van Nassauwen, ende meer andere fursten ende heeren, eendrachteliken vanden ecclesien gecoren ende in onsen aller lantforsten ontfangen worden is, daer op die vors. R. c. mt., forsten ende heeren, doe den capittelen toe doen scriuen, segen ende gelooft hebben te helpen ende doen onderhouden onser aller ende ijttlicker priuilegien, rechten, vrijheyden ende in onse goede gewoenten te laten bliuen, ende onder hoer mogentheden protectie ons te hebben, twelck alleen niet wel onderhouden noch nagegaen en is, dan zijn onsen gen. heren ende wij mijt hem dorch onleden der omlanxsche heeren, forsten ende nageburen, doch buten zijre g. ende onsen sakes ende sculden, bij sommigen meer belast, ouervallen, ouertogen, beschadiget, angevochten worden ende in roof ende brant gecomen, oick in groter menichfoldigen sculden, obligatien ende versegelingen gecomen, daer wij gern, navolgende sulke verbant als om desen lasten, sculden ende versegelingen ons g. heer met ons gemaect, wt wesen zoude; ende ijmmers onse gen. heren sculdich is eren ende eedz haluen, zijre genade saicken ende onss allen wt te helpen redden ende sus sijre g. selues ere ende gelucx hier jnne niet te verlaten, ende woe wal zijn f. g. wel sulcx mijt ons in cotter tijt toebrengen soude mogen, worde zijn f. g. ter zijre eren ende slantz welfaren geraden, soedat zijn f. g. ontsich inden lande hadde ende executie doen gescien dede dess gene zijn g. mitt ons affquitinge vanden vors. lasten ingeset hebben; dan, leyder! nv zijn f. g. zijre g. aenpaert vanden vors. insettinge bij na jnne hebben, worden zijn g. vort geraden den bisdom ende ons te verlaten, sonder zijre ecclesie ende ons

dese lasten te helpen verdragen, welke fame van desen verlatingen den ondersaten meer en meer orsake geue te rebellieren tot geen cleyn verachtinge van zijn g. hoicheyt, soe datter schier inden gansen lande geen ontsich en is nocht justicie gedaen ende wordt nocht executie van rechten en geschiet na behoren; oick soe onse gen. heren, als wij verstaen, dese translatie dess bisdoms in meninge hebben ende van sulx nie miijt zijnre ecclesie noch ons doen versprecken en hebben, ende desen veranderinge sonder grote swaricheit niet geschien, ende daer doer bij auenturen wij ende tganse lant in verloop, destructie ende verderfnisse, roff, brant ende andere meeren lasten comen mochten ende soe nummer wt onsen verlopen sculden comen en zouden, daer wij miijt zijn g. in staen, kunnen wij niet wel ouerlegen wess vornemen oft meninge zijn g. in dess verderfnisse ende distructie zijn g. ecclesie ende landen hebben souden wesen; ouerwegen nochtant ende kunnen ongetwijfelt wel verstaen, dat zijn f. g. dese saken vanden translatie, die groote, treflick ende swaer is ende den landen grotelick bewegen staet, na aller dat vorgeruert ende na datt die dingen vanden onlanx heeren, forsten ende landen tot des tijt noch gestelt zij, sonder toe doen ende raet van uwen liefden, sus verre niet getreden noch gevordert en hebben; ende soe dan, alst blijct, die c. mt. van Spaengen, sonder beueel van onsen gen. heeren te doen bliken, dese translatie aen ons om daerjnnē te consenteren verbotschapen doen hebben, ende zijn c. mt. ende mogentheden dess ongetwijfelt niet en doen geschien hebben, ten zij zijn c. mt. aengecomen van onss gen. heeren ende uwen liefden raden, die sus, vermijts der c. mt. hem der saken scijnen te willen ontladen, desen dingen ledich staen ende op ons legen, ende de ganse landen in deser veranderinge ende verloop brengen, als wij anders niet en connen aenmercken; want soe cortzleden die v godshusen, soe billick zijn g. dese dingen ijmmers niet en behoirt te verhalten, twe mael aen zijn g. doen scriuen hebben gehat om grontlicken te vernemen die forme, specificatie ende gestalt vanden handel, zijn g. mijtten c. mt. van Spaengen ruerende van deser translatie, bliuen nochtant de selfde v godshusen dus all sonder sulken grontlike antwort; aldus want dan wij weder opt nye vanden c. mt. vors. scriftelik vermaent zijn onser meninge ende antwort, ende ons sulke meninge ende antwort zwaerlik te ouerleggen ende toe doen staen, sonder ierst in alt tgestalt ende wetenscap deses handels te hebben, laten daer om uwe liefden weten, als goede St. Mertens lude, gij onsen gen. heeren alsoe in desen ten besten ende in allen goeden raden, ende miijt zijn g. helpen vuegen, dat dese veranderinge verbluue, daer toe wij oick gerne alle onses vermoegens helpen raden ende vuegen willen, off ten minsten dat zijn g. ons hier aff die grontlike handel ende vterste meninge verstaen doen willen, uwe liefden oick aduerterende inden besten ende in alle goede, dat de selfde soe hier jnne souden raden, sich hebben ende bewijisen, als goede lantsaten toebehoirt, ende gij in toecomenden tijden, off dair wt wes anders ongemax queme, dat verantwoord zellen willen, dess wij ons tot uwen liefden doch inden besten wel verstaen ende vertrouwen, op dat alle vorder lasten, verloop verhuet ende walfaren, rust ende vrede ende onser aller geestelick ende wertlik onser preuilegien ende vrijheiden onderhouden bliuen ende werden moegen, dess wij hier van uwer aller ende ijtlicker entlike goede meninge ende antwort begeren bij desen bode, God Almachtich etc., onder tsignet des doemdekens, XJ Septembr. a°. XVJ.

3 status.

Werdige, hoicheleerte, erbaeren, vroeme, wijse, vorsichtigen heeren, mr. Herman van Hagen, mr. Euert van Ensse, doctoren, ende Ernst van Ijssendoren, Bernt Wten Eng ende Bernt Freyse ende andere lantsaten, raiden van ons gen. heeren van Vtrecht, onsen bijsonderen goede vrunden tot Daersteden althant wesende.

Concept.

Deel A. 695.

N°. 755. *Beschrijving ten kapittel-generaal tegen vrijdag eerstk., 20 Sept.*

Eerbare, vrome, bijzondere guede vrundt. Wij laten v weten dat ghij en vrijdage naestkomende te prime tijt inden Doem tUtrecht ten generael capittel comen wilt, om te helpen handelen, communiceren ende raden in die zake, die onse gen. heer van Vtrecht voir handen heeft mitter co. mat. van Spaengen, aengaende die translatie vanden bisdom, tot sulcker meyningen, dat alle onlede verhuet werden ende dat onser aller priuilegien ende vrijheyden onderhouden ende de landen ende luyden in welvaren, rust ende vrede bliuen zellen moegen, ende wij alle oick wt onse zwaren sculden ende versegelinghe comen moegen, die onse gen. heer ende die staten tsamentlicken versegelt hebben. God zij mijt v. Gescreuen tUtrecht, op vrijdach nae onss Vrouwen Natiuitatis (12 Sept.), anno etc. XVJ.

Jacob van Apelteren, doemdeken tUtrecht.

Deel A. 696.

Concept.

N°. 756. *Antwoord der raden des bisschops aan de 3 staten van Utrecht, op hun schrijven van 11 September. Zie N°. 754.*

Werdige, hoichgeleerte, edele, strenge, vromme, eersame, wijze ende voersichtige besunder ende gunstige lieue heeren ende goede vrunde. Uwer lieffden schriftte van verhael der incoempste onses genedigen heren ende verloop der schulden, dair inne zijn gen. mijt den landen gecomen zijn, oick van der verlatinge des bisdoms hebben wij guetlicke ontfangen; ende soe uwe lieffden daerinne van ons begerende sijnt, onsen genedigen heren inden besten te willen raiden ende helpen vuegen, dat sulcke veranderinge verblijuen mochte, ofte ten mijnsten dat zijn gen. uwen lieffden hieraff den gruntlicken handel ende vuyterste meyninge, wes zijn gen. mitter ko. mat. van Hyspanien gehandelt mach hebben, tho verstaen geuen wolde etc. Waerop wij alle ende ellick besunder uwen lieffden guetlicken te kennen geuen, dat wij van onsen gen. heren totter verlatinge sinre gen. bisdoms raet noch daet gegeuen hebben; solde ons oick nyet wael betemelicken wesen, sijnen gen. als onsen lantfursten, den wij gelouet ende gesworen sijnt, sulcx te raeden; mer soe yerst ons de handel tot onser kennisse gecomen is, hebben wij mijt allen vlijt ende nersticheyt zijn genaden, als die natuerlicke reden eysschen, daer aff geraden; want wij, als sinre gen. dienres ende sanct Martijns luyde, soe ongern als v lieffden sien solden, dat zijn genaden getransfereert woerden, oft enich ongemack inden lande verrijzen solde, dan wes onse gen. heer mitter ko. mat. van Hyspanien in deser sake gehandelt ofte doen handelen hefft, hebben zijn genade vuyt sick seluest gedaen, als zijn gen. uwen lieffden ende oick ons tkennen gegeuen hefft; ende vuyt wat oirsaken, hebben v lieffden soe muntlick ende oick schrifttelick van onsen genedigen heren oick genoich verstanden; ende voerder en weten wij nijcht, dat zijn genaden ad resignandum enige constitutie ofte veruolch daeromme the Roeme gedaen hebbe. Dat wij alsoe inden besten tkennen geuen uwen lieffden, den wij tot fruntlicken dienste geneycht sijnt, ende God Almechtich lang, vrolick ende gesont bewaren moet. Gescreuen opten XVIIJ^{en} dach in Septembrij, anno etc. XVJ^o.

Frederick van Seldeneck, erffcokemeyster, hoefmeyster etc.
Herman Hagen. Euert van Ensse. Ernst van IJssendoern.
Berndt Vuyten Enge. Berndt Freyss.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel A. 697.

N°. 757. *De 3 staten van Utrecht dringen bij de staten van Overijssel aan op de mededeeling van hun gevoelen over het te geven antwoord aan den koning.*

Ritterschap ende steden van Ouerijssel tsamentlicken.

Erbare, vrome, veste, wijze, vorsichtige, bijzonder goede vrunden. Wij houden uwen l. genoch indachtich uwer vorschriften ende beseyndinge mijt credencie aen ons gedaen, rurende de sake vande translatie dess bisdoms, daer jnne sich als billich uwe l. altijd erboden hebben te willen bliuen goede sinte Mertens lude ende mijt ons onder enen heer mede te volgen dess genen wij samentlike in goeden rechten geraden, hier june vornemende ende ouercomende werden tot conseruatie van onser priuilegien ende rechten, ende want wij dan vorder in dese saken mijt wtgescreuen capittel ende ander gehandelt ende een antwort verraemt hebben gehat om die te schicken aen den c. mt. van Spaengen, dorch wess beuceel dese sake sus ernstlik veruolcht wert, daer van wij uwen l. copie ouer geseynt hebben, om daer op oick te vernemen wess uwer l. meninge zijn in sulx te ouercomen, ende soe wij ny verstaen uwe l. is oick hierop malstat gehalden hebben; begeren daer om bij desen boden uwer l. meninge hiervan te verhoren mijt sampt dess genen uwe l. daer op beters verraempt mogen hebben, ende wij op uwer l. meninge te verhoren onse antwort aenden c. mt. sus langher verhenden (?) ende desshaluen aen der selfden c. mt. onscult genomen hebben, op dat wij sus all onder enen heer goede St. Mertens lude bleuen ende eendrachteliken tot welfaeren, rust ende vrede dess gemeene lants raden mogen; ende hadden uwe l. hier op alsnoch anders niet ouerdragen, begeren wij noch uwer l. goede meninge, oft deselfde belieuen zellen, willen wij die vors. onse begrepen ende verraemde antwort samentlicken ende gelickeliken oick wt uwer l. naem mijt ons doen ende ouerschrijuen sellen mogen aenden c. mt. voirs., die ons corts leden hier omme onser antwort scrifflike vermaen doen heeft; vertruwen ons dess aldus ganseliken tot uwen l., die God Almachtich behueden etc. Onder tsignet des doemdekens, opten lesten dach Septembri, anno XVJ°.

Concept.

3 status.

Deel A. 698.

N°. 758. *De stad Deventer meldt aan de 3 staten van Utrecht de redenen, welke haar tot nog toe verhinderd hebben, voldoende antwoord op hun vorig schrijven te geven.*

Vnsen -vrentlicken groet mit vermogen alles guden, weerdige, edele, hoechgeleerten, erbere ende wijze heren, bijsonders gude vrende. Vwer liefden scrifte, nw weder an ons gesant berorende die translatie des bisdoms, om daer op an die ko. m. van Spangen antworde tdoen scriuen, na luede eenre copien, bij vwen liefden verraemt an ons latest auergesant, hebben wij doegentlick ontfangen ende tot guder maten verstaen, ende voert daerop ritterschap ende steden, die wij bekomen konden, doen verscriuen ende vander saken gecommuniceert ten besten. Meer want vermizt gebreck van sterften ende ander saken na elcx gelegenheyt voell vander ritterschap ende steden vander hant ende oeck deels buten landes geweest sint, willen vwe samende liefden bedencken, want die saken ons allen gelijklicken angaen, dat die een buten den anderen dair jnne qwellick ende oeuel tot entlicken beslot der saken raden heft mogen, ende hebben daer omme op vwer ersamheden voerscrifte gheen antwort konnen noch moghen gheuen, dat vwe ersamheden so van ons to gude ende tot ghienen onwillen verkeren willen, ende sullen noch terstont samende ritterschap ende steden doen verscriuen, die sake to gronde beweghen ende daer na die antwoerde ende onse gude meninge doen verbrenghen vwen liefden, ende wolden wal, weert mogelick, enige grontlicker meninge ons g. l. h. van deser saken te wetten, hadde ons oick na gelegenheit

wal beducht van noeden. Dit selue willen vve liefden van ons tesser tijt nemen jn guet; wes wij konnen ende mogen tot weluaert der landen, sijn wij altijt guetwillich ende van guden herten daer to geneiget, kent Got Almechtich, die vve samende liefden jn langen gesonden leuen bewaren wil. Gescreuen den saterdach na Remigij (4 Oct.), anno XVJ.

Burgermeestere, scepenen ende raedt der stad Deunter.

Deel A. 699.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

N°. 759. *De 3 staten van Utrecht dringen nader bij de staten van Overijssel aan op dit antwoord.*

Erbare, bijzonder goede vrunde. Wij hebben uwer l. scriften antwoord ende ontscholt nv aen ons gesonden ontfangen ende guetelijken verstaen, ende soe inden selfden scriften uwer l. wel grontlike antwoord onss gen. heeren meninge van deser saken verstaen souden willen, geuen wij den selfden uwe l. jnden besten te kennen, dat wij om alles grontliken handels te vernemen aen zjnre g. rade doen scriuen hebben gehat inden twe laest vergangen maenden, daer op wij sulke antwoord ontfangen hebben, als uwe l. wter copien daer aff hier jnne versloten sien ende vort der ritterschap ende andere steden aldaer te kennen geuen zellen mogen, om onss g. heren meninge genoch eyntlike te verstaen etc. Ende want wij dan van der co. mt. vermaent sijn onser antwoord, die wij gern eendrachtelike ende gelikeliken mijt uwen l. steden ende landen aldaer doen zouden, begeren wij daer om uwer l. goede meninge mijten iersten hier op te verhoren, na veruolch onser verscriften, op dat die c. m. geen orsake en neme om dit vertreck van ons allen in quade effect te verstaen, twelck wij sus in allen goeden gern verhueiden zoude om welfaeren, rust ende vrede te onderhouden, kenne Got Almachtich, die uwe l. Heeren bliuen en altijt behueden wil, lanck, welfarende, salich ende gesont. Gescreuen tUtrecht, opten VIJ^{en} dach Octobris, anno XVJ°.

Prelaten.

Deel A. 700.

Oppido Dauen.

Concept.

N°. 760. *De stad Deunter meldt aan de 3 staten van Utrecht, dat aan hun verzoek weldra zal worden gevolg gegeven.*

Weerdige, edele, hoichgeleerten, erbere, wijze heren, bijsonders gude vrunde. Wij hebben ontfangen vwer liefden scrifte mit copien der antworde ons g. l. h., ende sijnre gnaden reden opt ansoecken uwer liefden der translatien berorende etc., des wij vwen liefden vrentlick bedancken, ende hebben verschafft, dat jn drien oft IIIJ dagen ritterschap ende steden desser landen bij een anderen sijn sullen; salmen al sulx doen horen, daer van communiceren ende auerkomen, ende daer na voert mitten ijersten antworde doen wetten vwen samenden liefden, die onse Heer Got Almachtich jn gesonden leue waluarende bewaren wil. Gescreuen den XJ^{en} dach jn Octobri, anno XVJ.

Burgermeestere, scepenen ende raedt der stad Deunter.

Deel A. 701.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

N°. 761. *George, hertog van Sazen, verzekert aan Frederik, heer van IJsselstein, een jaargeld van 300 R. g. gedurende zijn leven.*

Wir Georg, von Gots gnadenn hertzög zw Sachssenn, Romischer maiestait vnn des heyligen reychs erblicher gubernator jnn Friesslanden, landtgraff jnn Doringenn vnn marggraff zw Meys-

senn, bekennen offeuntlich vor allermeniglich jnn diesem vnserm briue, dats wir dem edelnn wolgebornenn, vnsernn lieben besondernn vnnd getrewenn heren Friderichen von Egmond, grauen von Buhren vnnd Lebrdam, herren zw IJselsteyn vnnd Cranendongk etc. vmb seiner getrewenn vleyssigenn dinstwillenn, die er ettwann dem hoghebornenn furstenn herren Albrechtenn, weylenndt hertzogenn zw Sachssenn etc., vnsernn liebenn herrn vnd vater, seliger loblicher gedechtnis, williglich geleyt vnnd vns hinfurder zuthun erbottig ist, auff nechstkunfftige Pfinx scheylige tag anzuhebenn vnnd forder alle jar auff diesellbige zteyt drey hundert gulden Renisch sein leben lang zw Antwerpen zw vberreychenn vnnd zubeztallenn, zw dinstgelt vorschrijbenn, habenn die wir yme auch hiemit gegenwertilich jnn crafft diss briues gnedilich vorschreybenn, doch mijt diesem beschiedt, das gemelter graff Friderich von Buren etc., vnns auff vnser erfordernn jnn allenn vnsern sachenn, wie er sich des jnn seinem kegenbriue vorschrijbenn hat, als ein getrewer diener seinem herrenn zu dienenn schuldich ist, getrewlich vnnd vleysig dienen vnnd hulfflich erscheynenn, vnnd ob wie etzwas zu thun gewonnen, sall er so ferne solichs wider die durchleuchtigenn, erwerdigenn vnnd hochgebornenn furstenn vnnsere liebenn herrn swager vnnd oehmen, herren Philippsenn, konig zu Castelienn etc., herren Wilhelmen, hertzogenn zw Gulich etc., vnnd herrn Friderichenn, bisschoffenn zw Vtrecht etc., seynner lieb eygene personn nicht furgenomen wirdet mit rewtern vnnd knechtenn auff vnser kosting vnnd zterung jnn vnsern dinst zukommenn ader zuschickenn allezteyt bereyt vnnd willich sein vnns auch auff vnser ansijnenn allezteyt seine slosse, stette vnnd flecken offenenn, die wir die zteyt der offnung auff vnser costung sollenn bewarenn lassenn vnnd des gemelten grauen haupt vnnd oberherre sein, doch ob der Stiffz zw Vttricht sich kegen vnns ader vnser vnderthanenn widerwertich machen wiltenn, demselbigenn zu widerstehnn sall obgemelter graff von Bwrenn nach seinem vermoghenn vnns vnnd den onsenn obgeschriebenner meynung bijstennndig vnnd hulfflich erscheinenn, alles ane argelist trewlich vnnd vngeuerlich. Innd des tzu vrkundt stetter vnnd vehster haldung habenn wir diesenn vnsern briue mit vnserm anhangender jnnsigel wijsenn besigelnn lassenn, der gegeben ist zw Dresdenn am dinstag noch Sanndt Dionisyen tage nach Crists vnners lieben Herren geburt, tawsennt funffhundert vnnd jnn sechtsehn (sechtstenn) (1) jarenn.

Afschrift.

Archief van Buren.

N°. 762. *Bezending van Karel, hertog van Gelder, aan de 3 staten van Utrecht.*

Kairle, herttouch van Gelre ind van Guylich, jnd greue van Zutphen.

Weirdige, edele, hoichgeleerde, eirbare ind froem, eirsame, wijse ind vursichtige, lieue neue, aendechtigen ind bijsonderen. Wij hebben den eirbaeren onse lieue rede ind getreuwen h. Johan van Zuylen van Nyefelt, ritter etc., jnd Willem van Rossem, heren to Zoelen, marschalck etc., gelast mit vwe lieffden van onser wegen te spreecken, as dieselue van hon waill verstain ind vernemen sullen. Soe is onse guetlick begeert vwe lieffden die selue hoeren volcomen gelijck ons seluen geloouen jnd sich, int ghoene zij vwe lieffden van onser wegen seggende wurden, halden ind bewijsen als tot eer ind waillfaiert der kercken van Vtrecht vwer ind onser lantschap tbest dienen sall; des versien wij ons alsoe guetlick tot vwe lieffden, die Got Almechtich bewaren moet. Gegeuen ja onse stadt Arnhem, den XIIJ^{en} dach Octobrj, anno etc. XVJ°.

Get. CHARLES.

lager VIRSSEN.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel A. 702.

(1) De inhoud van het stuk bevestigt genoegzaam deze laatste lezing, namelijk: 1506, Oct. 13.

N°. 763. *De staten van Overijssel deelen aan de 3 staten van Utrecht den uitslag mede hunner beraadslaging over het aan den koning te geven antwoord.*

Weerdige, edelle, walgebaeren, erbere, veste, eirsame ende wijse, lieue heren, besunders guede vrende. Soe als uwe weerdighe lieffden nu weder ons verwecken om en wetten thebben, oft ons ghelieuen solde willen, naeden concept laetst bij v l. begrepen ende ons gesant, mede ter antwort tchrijuen an die co. mat. van Spaingen, berorende die translatie des bisdoms, onsen gen. lieuen heren van Vtrecht^e hefft die stadt van Deuenter onlanx voir ons allen doen schrijuen die oirsaeke, wairbij onse antwoordt an v l. dair van sus lange vertaigen is. Begeren ons des niet anders te verkieren, ende hebben nu bijden anderen gheweest op gelegen plaetzen ende auergerlicht, woe wal wij ons mijt v l. als eens heren ende landes ondersaeten in redelicken ende behoerlickicken saicken te conformieren hebben, alst tot nutticheyt ende orber des landes best dienen wij; nochtans soe wij hijr van dorch die co. mt. van Spaingen noch oick van onsen gen. l. heren van Vtrecht niet versocht en sijnnen, hebben v l. tbewegen, hoe dat sich solde willen vuegen ende ons oick affgenomen wolde warden, sijne co. mt. tantworden opt tghenne niet an ons gesonnen is gheweest. Dair omme vermenen wij op desse tijt niet noedich noch nutte nae uwer lieffden meynonge an sijne mt. tchrijuen, ende begeren seer vrentlickicken dat v l. ons dat op dijtmaell niet verargen, dan om reden willen voirgeroidt juden besten affnemmen, ende sijnnen anders van gantzen herten gheneyget ons mijt v. l. als goede sanct Martens ondersaeten thebben ende tholden, dair wij verhopen ende vuelen walfairdt ende nutticheyt deser lande ende onderholdinge onser priuilegien jnnen ghelegen, die lande an beyde zijden in rust ende vrede bliuen moigen, dat wij weder vuegen ter guetlicker antwoordt uwen samenden lieffden, dieselue onse Here Godt in gueden walfaren salichlickicken bewaren moet. Gescreuen den XIII^{den} dach in Octobrj, anno etc. XVJ^o, onder tsecret segell der stadt Deuenter, dat wij sampt hijr ghebruycken.

Rijterschap ende stede der lande van Auerijssell.

Deel A. 703.

Opschrift: Als voren.

N°. 764. *Antwoirt aen die co. mat. van Hispanien op zijne c. w. begeerten, aengaende die translatie des bisdoms van Vtrecht.*

Alreduerlichtichste, hoichstegeboeren, vermoegenste furst, genedichste lieue heer. Soe wij op zulcke boetscap, als inder vergangen maent Junio van wegen uwer co. mat. aen ons gedaen is worden aengaende die translatie van desen bisdom van Vtrecht etc., mitten gemeenen landen van beyden zijden der IJselen in vlitigen handel ende arbeyt tot hier toe geweest zijn, ende ouerleggen woe onse gen. heer van Vtrecht durch ernstlick vervolch, ter tijt vander Ro. co. mat. ende den eertzhertoge nae coninck van Castillen loefflicker memorien, uwer g. voirvaderen, heren Kairle, hertoge van Gelre etc., ende heeren Engelbert, ter tijt graue van Nassou etc., ende meer andere fursten ende heeren begeerten, eendrachtelicken vander ecclesie gekoeren ende in onsen lantfursten ontfangen worden is; daerop die voirsr. princen, fursten ende heeren, doe den capittel ende oick den gemeenen landen hoehlickicken toe doen scriuen, seggen ende geloeft hebben gehadt the willen helpen ende doen onderhouden onser aller ende ijttlicker priuilegien, rechten, vrijheyden ende in onse goede oude gewoenten the laten bliuen ende onder hoir moegentheyden protectie te hebben; mede overwegen, hoe dese landen aen beyden zijden der IJselen duer mennichvoldige veden ende anvechten in grote lastigen sculden, obligatien ende versegelinge staen, daer wij mijt onsen gen. heren durch onlede onser nagebueren, ende buten zijn gen. ende onse sculden, samentlickicken in comen zijn, ende mijt groter voirsichticheyt ons van vrijen moeten, off wij quemen

to samen jn eniger verderfnisse; ende want dan durch die veranderinge onses lantfursten eenige voirder oirzaken verrijsen mochten, daer duer dese landen weder in veden, lasten ofte verloop comen mochten, die sus zonder zulcke veranderinge, en God wil, nyet en zullen geboeren, soe dat wij mijtsampt onsen fursten vrede hebbende, verhoepen in corte jaeren wt onsen sculden te comen. Aldus geuen wij uwen co. mat. ende f. gen. jn allen besten te kennen, dat wij enichsins nyet ouerleggen en connen, dat ons ende desen landen eenige translatie van onsen gen. heren dienlijck off nvt wesen zolde moegen, nae gestalt des voirger is; oick om andere zaken sus nyet en behoert te geschien; vertruwen oick dat uwe co. mat. ons in onsen priuilegien, rechten ende vrijheyden, ons voirmaels wie voirscr. is, zoe hoichlicken beloeft, ende oick in presentie ons gen. heren van Vtrecht onser deputeerden vrunden, jn den Hage lestmael wesende, van wegen uwer co. mat. mede toegesacht is, nyet vercorten laten en zellen willen; oick nyet anders begeeren, dan alle vruntscap ende goede naebuerscap mijt uwer co. mat. en gen. te onderhouden; ende geuielt, dat onsen gen. heren van Utrecht, dat God ijmmers noch verhuede, ons ontviele, zoe zellen die prelaten ende goidshuysen, dien die electie toebehoert, mijt goeder herten ongetwijfelt wel geneygen wesen zulcken heeren to kieser, daerbij die landen aller zijden in welvaeren, rust ende vrede ende in goeder vruntscappen ende nabuerscappen blijuen zellen moegen. Ende woe wel oick die van Ouerijsel hierop lange communicatie gehadt hebben, daer nae wij dese onse antwoert sus lange vertrecken hebben moeten, hebben nochant deselfde nyet anders delibereert dan uwe co. mat. vernemen moegen wt hoir luyde antwoert aen ons hier van gescreuen, daer wij copie aff hier jnne doen sluyten hebben. Bidden hier omme oitmoedelicken ende dienstlicken, dat uwe co. mat. dese onse goede meyninge ende antwoirt guetlicken jn allen goeden verstaen ende ons genedelick tot geenre quader meyningen nemen willen, als wij des en alles goeden ganslicken vertruwen totten zelfden uwer co. mat. ende genaden, die God onze Heer Almachtich behueden ende bespaeren wil lang, welfarende, zelich ende gesondt. Gescreuen tUtrecht, onder tsignet des doemdekens, twelck wij tsamentlicken gebruycken, opten XX^m Octobris anno etc. XVJ^o.

Concept.

Deel A. 704.

N°. 765. *De 3 staten van Utrecht zenden ter dier zake Anthonis Venrode, kanunnik te Utrecht, aan Andries Venrode, proost van Deventer.*

Weerdige, hoichgeleerden, eersame, wijze, voirsichtige, bijzondere lieue heer. Wij schicken tegenwoerdelick mr. Anthonis Venrade, canonick tsinte Marien tUtrecht, onsen lieuen mede heer van onser wegen aen uwen weerdigen liefden mijt zekere montboetscappen, als die selfde allet wel voirder van hem vernemen sellen, aengaende die translatie des bisdoms van Vtrecht etc.; waer omme onse vruntlicke andachtige begeeren js, vve w. l. den zeluen ditmael guetliken hoeren ende zijns aenbrenghens gelijk ons zelues gelouen willen, ende sich daer jnne alsoe goetwillich ende vordelick vertrouwen ende oick jn allen moegelicken zaken gherne versculden ende verdienen willen tegens uwen weerdigen liefden, die God Almachtich behueden ende gespaeren wil lang, welfarende, zelich ende gesondt. Gescreuen tUtrecht onder tsignet des doemdekens, twelck wij tsamentlicke gebruycken, opten XX^m dach Octobris, anno etc. XVJ^o.

Prelaten ende capittelen der vijf goidshuysen, ritterschap bijnnen Vtrecht wesende, ende stadt van Utrecht.

Weerdigen etc., heren meister Andries Venrade, prothonotarius des stoels van

Concept.

Romen, proeste der kercken tot Deunter ende tsinte Lambertus tot Colen etc.

Deel A. 707.

N°. 766. *De 3 staten van Utrecht verzoeken aan den bisschop van Utrecht, openhartige mededeeling van den staat der onderhandelingen met den koning, betreffende de translatie, alsmede de toezending zijner raden ter verdere raadpleging deswege.*

Erwerdige vader in Got, hoichgeboren, vermogende forst, gen., lieff heer. Soe uwe f. g. aengaende die translatie uwer g. bisdoms, die uwe g. van meninge wesen mogen ende uwe g. altijt den edelen walgeboren heren van Nassouw ende onse deputierden vrunden ende den lande Ouerijssell, toegesejt ende ons oick aen doen scriuen hebben, sulx niet dan bij onsen wille ende consent ende sonder all ongemack, indient voirtganck hadde, geschien zoude, als wij dess uwen g. oick wel toe vertrouwen, ende verhoepen deselue uwe g. mede sich hierinne anders niet bewijsen en sullen, dan tot genaden, vorstant ende onderhouden van welfaren, rust ende vrede etc. Ende soe wij van desen saken beseynt en worden vanden c. mat. van Spaengien etc.; oick cortzleden driemaal vanden forsten van Gelre veruolghet zijn geweest, welke forste van Gelre ons doen waernen heeft, dat wij in geen veranderinge van uwen g. als onses lantforsten onsen consent en deden, ten waer die toecomende forste soe neutrael weer, dater zijnen landen geen ongemack aff en queme, van welcken vors. die co. mat. ende forste van Gelre elx zijns voirnemens onse goede meninge begeren te weten ende ernsteliken veruolgen doen; ende want wij dan uwe g. grontlike meninge ende handel hier aff tot hiertoe niet en hebben connen vernemen ende doch dese sake, die groet is, wel zweerlik mijt voersichticheit ende wijsheit behoert overwegen te werden, om alle lasten ende ongemack, die niet alleen uwen g. landen, ons allen, dan mede oick den voirs. c. mat., heeren ende forsten ende horen landen hier van verresen mochten, te versien ende te verhueden, bidden wij noch oitmoedeliken, dat uwe f. g., aengemerct der selfden gonstelike electie uwer forstelike g. ende vruntelike aenneminge ende ontfanginge, in dien de selfde uwe g. ijmmers uwer kerke ende forstendom te begeuen in meninge mogen wesen, die groetlike handel ende meninge, ende hoe veer uwe f. g. sich hierinne ouergegeuen hebben, eyntlike ons noch te veruittigen doen willen onbedekt, ons bij allen geborliken wegen ende middelen na mogen weten te vuegen tot welfaren der landen, rust ende vrede te onderhouden ende alle ongemack ende lasten inden besten te versien ende te verhueden, ende daer op ende om op meer ander punten onderlinge communicatie te hebben, enige van uwen g. raden ende vrunden bij ons seynden willen mÿtten eersten, als wij hierinne ons alles goede wel ganselike ende ongetwijfelt vertrouwen tot uwen f. g., de God onse Heer Almachtich altijt behueden wil ende gesparen, langh, welfarende, salich ende gesont. Geschreuen tUtrecht, den XX Octobri, anno etc. XVIJ.

Deel A. 708.

Concept.

N°. 767. *Antwoord van den bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, dat hij na het vroeger daaromtrent medegedeelde, overbodig vindt zijne raden aan hen te zenden.*

Van Goets genaden Frederich, bisschop tUtrecht, geboren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vrunde. Soe ghij nw wederomme aen vns doen schrijuen hebben, aengaende die translatie onses bisdoms, vermijts die ko. mat. van Hispanyen, onse alre genedichste her, ende oick onse oehem van Gelre, deser sake haluen an v veruolcht gedaen hebben ende elck daeraff zijns voernemens, uwe meninge begeert te weten, der haluen soe veer ijmmers onse meninge mochte wesen onse furstendom the willen begeuen, v alsdan den gantlicken handell ende meningen, ende woe verre wij ons hier jne ouergegeuen mochten hebben, eyntlicken ende onbedect te willen veruittigen etc., wie sulcx uwe schriften wijder vermelden. Soe ist, lieue vrunde, dat wij uwen gedeputierden alhier bij ons geweest, muntlicken endé oick nae v schriftlicken

daerop onse meninge genoeg vndeckt hebben, vuyt wat reden ende mijt wat voerwaarden wij tot sulcker handelinge, als wij deshaluen mitter ko. mat. van Hispanien gehadt, geoirsaket woerden sijnt; ende en weten daer omme onsen reden gheyn ander beueel the geuen, voerder daerop mijt v te communiceren; wij v inden besten tkennen geuen, Goede Almechtich beuolen. Gegeuen in onsen slote Duersteden, opten XXIIJ^{en} dach in Octobrj, anno etc. XVJ^o.

Get. II. HUNDEBEKE.

Deel B. 427.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

N°. 768. *De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van Jaarsvelt.*

Van Goets genaden Frederich, bisschop tUtrecht, geboren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vrunde. Die co. mat. van Hijspanyen, onse alre genedichste heer, hefft nw twee mael aen vns doen schrijuen, berorende die heerlicheyt van Jaersvelt, daer van wij v die copien hier bij ouerseynenden, op welck sinre mat. yerste schriftte wij sinre mat. ther antwoert gegeuen hebben, als ghij desgelijcx vuyt copien hier bij wesende oick sult siende werden. Ende want wij dan den marschalck onses Neder Stichte op sulcke schriftte alhier bij vns doen comen ende gevraecht hebben, wes bij hem sijnt die communicatie tegens die van Jaersfelt voergenomen mochte wesen, hefft hij vns geantwoerd, dat sijnt den tijden der communicatie doer hem noch vuyt sijnen beuele tegens die van Jaersvelt mijt executien, gebot noch verbot int cleyn noch int groet yet voergenomen sij, dan oft vuyt uwen beuele als van jnmaninge der huysgelden yet geboert mochte zijn, weer hem vnbewust. Ende want dan dese sake vns ende v gelijck angaet, sus js onse begeerte ghij vns daer van aduerteren ende mede uwe guede meyninge wes v geraden dunckt, wij der ko. mat. op die beyde brieue best ter antwoert gheuen sullen, schriftlicken veruittigen willen. Godt sij mijt v. Gegeuen in onsen slote Duersteden, opten IJ^{en} dach in Nouembrj, anno etc. XVJ^o.

Get. II. HUNDEBEKE.

Deel B. 441.

Opschrift: Als voren.

De in dezen brief vermelde afschriften der over de zaak van Jaarsveld gevoerde briefwisseling tusschen Karel van Oostenrijk en den bisschop van Utrecht, luiden als volgt:

N°. 769.

Hoichwerdige furst, lieue neue. Wij houden uwer lieffden jndachtich, hoe inden somer lestleden in onsen dorpe vanden Hage opt versoeck ons van uwer lieffden wegen gedaen, ten eynde dat wij enige van onsen wegen committeren zouden, om mijt uwer lieffden gecommiteerde hem te samen te jnformeren op sekere differenten, doe ter tijt ende noch wesende soe ter cause vander heerlicheit van Jaersvelt, die elck mainteneert onder hen ende zijne jurisdictie gelegen te zijne als anderssins, sekere commissarissen ouer beider zijden geordineert zijnt geweest, die welke achteruolgende hueren last hen onder andere geïnformeert hebben opt stuck ende different vander voers. heerlicheyt ende voerts ouergenomen sekere brieuen ende munimente, geexhibeert bij uwer lieffden gedeputeerde tot eender, ende heren Johan van Vianen, here van Jaersvelt voers., ter andere zijden, welke jnformatien, brieuen ende munimenten, nopende derseluer heerlicheyt bijden voers. commissarijssen in onsen raede ouergebracht zijn geweest, vm voerts daer aff gedaen te werden, soe van rechts wegen behoren soude. Ende want, hoichwerdige furst, lieue neue, dieselue heer Johan ons clagelicke vertoent hefft, dat vuyt saken vanden voers. differente hem ende zijn ondersaten der voers. heerlicheyt bij vwer lieffden officieren dagelix voele vngebruycks scoot

ende gewelt gedaen is, hoe well voers. different all noch niet gevuyt en sij, twellick nyet billick noch redelick en js, mids welcken wij tselue different tot bewaernisse van elck recht gerne sommierlick gevuyt saghen, soe schrijuen wij tegenwoerdichlick an uwer lieffden, derseluer versouckende mijt ernste, dat sij van stonden aen huere gedeputierde bij ons senden ende schicken wille, mijt hen brengende ende last hebbende omme alsulcke tijtulen, brieuen ende munementen te produceren ende ouerleggen, als uwe lieffde tot justificatie van uwe gepretendeerden recht totter jurisdictie vander voers. heerlicheyt hebben moecht, off daer men uwer lieffden verclaren wille, dat ghij nyet breder off meer jnde voers. sake en wilt produceren, of wellicht wij oick van gelijcken den voers. heer Johan geloefft ende beuolen hebben tdoene, omme die voers. production of verclaersen gedaen, voert geprocedeert te worden tot een eynde ende vuytinge des voers. differenten ende geschill, alsoe van rechtswegen behoren sall; begerende voerts aenden seluer uwer lieffden te doen supercederen alle voerderen procedueren opten voers. heren van Jaersuel, ende zijn ondersaten tot ander stont; dat die sake inder maniere voers. geeynt sall wesen, doende weeren ende affdoen all tgene des ter contrarien alree gedaen ende gevordert is geweest, soe dat oick behoert te geschien. Hoichwerdige furst, lieue neue, onse Here Godt sij mijt v. Gescreuen in onse stadt van Bruessell, den IX^{en} dach Junij, anno XV^cXVJ^o.

Kaerle, coninck van IJspangen, eertshertoge van Oostenrijk,
hertouge van Bourgon^{ne}., graue van Vlaenderen.

N°. 770.

Aen die ko. mat. van Hyspanyen etc.

Allerdoirluchtichste koninck, grootmechtichste furst ende heer, tot uwen ko. gnaden gebiede ick mij altijt van goeden herten mijt mijnen guetwilligen diensten, genedichste heer. Soe v ko. mat. van mij begerende sijnt, dat ick van stonden aen mijne gedeputierde bij v ko. mat. schicken wolde, omme aldaer te procederen ende bij te brengen alsulck tijtel, brieuen ende munementen, als het vander heerlicheyt van Jaersuel hebben mach, oick mede dat heer Johan van Vianen van Jaersuel sich an v ko. mat. beclaecht, wie dat hoen ende den sijnen vm saken vanden voers. different bij mijne officieren dagelix voele vngebruycke ende gewelts gedaen werde etc. Waerop uwer ko. mat. belieue sall te weten, datmen of sulcke ende dergelijcke saken na vermoegen alden tractaten, tusschen uwer ko. gnaden ende mijnen voervaderen gemaect, die dachfaerden plecht te holden opte Puytcuyp, doch vermijts oirloch ende veheden, soe is een tijt herwaerts waelgeboert, datmen sulcke dachfaerden bij geboerte, die ene in uwer ko. gen. lande van Hollant ende dander tijt in onsen Gestichte gehalten hefft, onverbreckelick den olden tractaten, daer op aen heyden zijden guede acten aff gemaect sijnt. Ende want, genedichste heer, dese sake voers. nyet allene mij, dan oick mijne kercken ende gemeyne staeten aengaet, will ick denseluen sulcx mitten alre yersten tkennen geuen ende daerop mijt hoen communiceren ende alsdan vwer ko. mat. mijt mijns seluest boede een onvertoegen antwoert weten laten, dienstelicke begerende vwe ko. mat. wille tot deser tijt die sake berusten ende aenstaen laten; oick heb ick nyet gehoert noch en weet, dat den voers. heren Johan offte den sijnen bij mijnen officieren enich gewalt offte moeijenisse toegevoecht, sij wolde anders sulcx ongetwijfelt alst behoren solde, geremedieert hebben. Godt Almachtich moet v ko. mat. in gesonder, vrolicker waelfaert, lang tijt glucksamlick bewaren, Gegeuen in mijnen slote Duersteden, opten XVJ^{en} dach in Junio, anno etc. XVJ^o.

V ko. mat. vnderdanige guetwillige,
Frederick, bisschop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

N°. 771. Kaerll, coninck van IJsapanien, van Oistrijck, hertouch van Bourgongnen, van Brabant etc.

Hoichwerdige furst, besundere lieue neue, onsen fruntlicken groes ende wes wij lieffs ende guets vermoegen te vorens. Al eest soe dat op tversoeck, die wij bij anderen onsen brieue in datum vanden XVIIII^{en} dach Septembris lestleden an vwer lieffden gedaen hadden, ten eynde dat sij ons van stonden aen doen wolden ende laten repareren, reintegreren ende restitueren in onse possessie vander jurisdictie ende gerechticheyt, die wij hebben inde heerlicheyt van Jaersfelt, ende oick aff ende te nyenten doen die exploiten ende voernemen, daer te voren geschiet van uwer lieffden wegen inde selue heerlicheyt, om die ondersaten van dien te bedwingen voer v oft uwen officieren te rechte te gaen, directelick tegen ende in preiudicie van ons ende onser voers. possessie, ende oick vanden here van Jaersfelt onsen vassael, derseluer uwer lieffden ons gescreuen hefft, dat sij yersten dages van huere officieren daerop inquisitie soude doen ende laten geschien, ofte yet bij hoer daerjme geschiet were, ende voert mijt huer staten, dien die sake gelijk uwer lieffden aengaet, communicatie daerop nemen ende affdoen, sonder enich vertreck ons bij huere selfs boeden antwoerdden laten weten; niet te mijn wij en hebben tot nw toe nyet gehoert noch vernomen, dat ons zeer verfrempet. Ende want dese sake grotelick aengaet onse hoecheyt, jurisdictie ende heerlickheyt, dewelcke wij willen bewaren ende onderhouden soe verre als in ons es, ende dat wij begeren dat enich eynde daerjme gestelt worde, als wij derseluer uwer lieffden tot menich stonden gescreuen hebben, soe schrijuen wij wederomme aen uwer lieffden, begerende ende versoeckende derseluer dese reyse voer all, dat sij ons overschrijft huere meyninge ende vuyterste antwoerde vp dinhouden van onsen voers. andere brieue, tusschen dit ende den XV^{en} dach van Nouembrj naestcomende, sonder langer vertreck, oft anders den voers. dach geleden zijnde, wij sullen versien tot consuacie van onsen rechte, heerlicheyt ende jurisdictie voers., zoe behoren sall; daer van wij derseluer uwer lieffden gerne aduerteren, die onse Here God vrolick ende gesont bewaren wille. Gescreuen te Bruessell, den XXJ^{en} dach in Octobrj, anno etc. XVJ.

Vostre cousin Chaerles.

Den hoichwerdigen furst, onsen besunderen lieuen neuen, heren Ffderick, bisschop tot Vtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Deel B. 442.

N°. 772. Karel, hertog van Gelder, aan de 3 staten van Utrecht, over vijandelijkheden door Bartold van Zwol met de zijnen, gepleegd tegen zijne Friesche onderzaten.

Kairle, herttouch van Gelre ind van Guylich, ind greue van Zutphen.

Weirdige, edele, hoichgeleerde eirbair ind froeme, eirsame, wijse ind vursichtige, lieue neue, aindechtigen ind bijzonderen. Wij verstain ind werden mit wairheynt bericht, woe onse vijande ind wederwillige, nementlick Bartolt van Zwoll mitten sijnen, vyten Coenre ind dairomtrent op onse ondersaiten van Vrieslandt daigelickx schedigen ind sghoene, zij dieselue affnemen aldair inden Coenre ind to Stenwijck omslaen, parten ind deylen, twelick sich tot onderhaldinge gueder naebuerschap alsoe nyet en behoert. Begeren hijrom guetlick vwe lieffden alsoe aen onsen oghemen, busschop tUtrecht, ind op die plaitsen vurg. dair sulx geschiet, schaffen ind verfuengen willen den onsen oer affgenomen gueden, sonder langer vphaldinge weder gegeuen ind sulx voirtmeer vermijdt, op dat die onse in Vrieslandt nyet geoirsaickt en werden, oeren schaide aen die ondersaiten vanden Coenre ind anderen to verhaillen, dair vut dan vorder verloup ind onkost komen mucht, wij lieuer verhuedt zegen; ind woewaill wij nyet en twijuelen sulx der redenen ind billichheyt nae alsoe geschien sall, begeren nochtans eyn guetlicke wederbeschreuen antwoirt van vwe lieffden, die

selue Got Almechtich bewaeren moet. Gegeuen in onse stadt Arnhem, den III^{en} dach Nouembris, anno etc. XVJ^o.

Get. CHARLES.

Deel B. 445.

Opschrift: Aan de 5 kapitelen, ridderschap en stad van Utrecht.

N°. 773. *Bezending van Karel van Oostenrijk aan de staten van Overijssel, ter zake der translatie.*

Kairle, coninck van Hispanien, eertshartoge van Oistrijk, hertoge van Bourg^{on}., van Brabant etc.

Edelle, vrome, wijze ende voersinige bijsunder gude vrunden. Wij schicken tegenwoirdelick tot v, onsen lieuen ende getrouwen raidt ende hoffmeister joncker Jan, here van Monscron ende meister Franchois Cobbell, oick vnsen raidt ordinarijs in vnsen rade van Hollant, ende hebben hen belast v te zeggen ende verclaren van vnsen wegen eenigen saicken aengaende de translatie des bisdoms van Vtrecht, also ghij bij hen vordere vernemen zult mogen, begerende ende versouckende zeer vrientlick den seluen heer van Monscron en mester France Cobbel te wijllen anhoren ende gelouen van tghene des zij v dese reyse van vnsen wegen zeggen ende verclaren zullen gelijk onsselue, ende v voirts voegen inden sake, de zij v vpdoen zullen, zoe dat de selue tot eynen guden eynde volbracht mogen worden na vnsen begeerte, so wij v des gansselick tot betrouwen, welck doende mits dat ghij oirsaicke zult wesen vanden weluairt ende zekerheit des slands van Ouerijssell ende de ondersaeten, van die ghij zult ons sunderlinge eere ende vrentscap doen ende bewijsen, dat kenne Godt Almechtich, de v edele, vrome, wijze ende voersinige, bijsunder guden vrunden bewaren wille. Gescreuen in vnsen stadt van Bruessel, den VIJ^{en} dach in Nouembri, anno XV^oXVJ.

Charles.

Den edellen, wijzen en voersinigen gemeen rijterschap ende steden groot
Afschrift: ende cleyen des lands van Auerijssell, enz.

Deel A. 711.

N°. 774. *Burg, schep. en raad der stad Steenwijk aan de 3 staten van Utrecht, Zie N°. 772.*

Weerdighe, edele, hoechgeleerde, eerbare ind vrome, eersame ende voersichtige lieue heren ende besonder gude vrunde. Doe uwe weerdige lieffden ons doen scriuen mijt ingelachter copien des hoechgeboeren furste, hartoge van Gelre breeffs, ludende Bertolt van Swolle mitten sijnen vter Cuyne ind daer omtrent op den voers. fursten ondersaten van Ffreeslant dagelix schedighen jnt gheue sij de selue affnemen aldaer inder Cuyne ende tSteenwick omslaen, parten ende delen, begherende van ons sulx scherpelick doen vermijden ende restitucie tlaten geschien mit weerrichtinge daer van de gestalt ende gelegenheit scriffteliken toe vernemen mit wideren jnholden sbreeffs etc., hebben wij guetlick ontfangen ende ther reden wal verstaen. Daer op wij uwe weerdige lieffden ther antwort gheuen jnt geliefft toe weten, de voers. Bartolt noch de sijne binnen onser stadt ende vrijheit bij onsen weten, desser veden tuschen der huysen van Burgondien ende Vrieslant staende, niet en is gewest, oeck nyemant vanden seluen Vreesen an lijff off guet beschadiget, dan alltijt nae onser macht ernstelike toe sicht gehadt, sulx ommeslagen, komenscap parten noch deilen, so wal vanden enen als den anderen, yemans willen vergunnen; waer omme ons niet weinich beffreemt sulx anbrecks op ons anden ffursten voers. ende niet ander Vresen bewesen, den alle guetheit als guede nabuerscap tobehoert. Begeren daer omme seer dienstelick uwe weerdige lieffden mijt gueder onderwijse alsodane valsch anbrengen ende quaet achterdencken daer wt verrijzen mochte op onse scamele stadt ende borgeren, auertijrt

mach worden, want wij jnder waerheit des beclachs onschuldich sinnen, ende nye bij ons pretendijrt noch voert vergont sal worden, tkenne God, de uwe weerdige lieffden bewaerejn waluert lange. Gescreuen onder onser stadt segel, des dages nae sunte Martijn jnden winter (12 Nov.), anno etc. XVJ.

Borghermeesteren, schepenen ende raedt der stadt Steenwick.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel B. 446.

N°. 775. *Karel, hertog van Gelder, aan de 3 staten van Utrecht, ter dier zake.*

Kairle, herttouch van Gelre ind van Guylich ind greue van Zutphen.

Weirdige, edele ind hoichgeleerde, eirbair ind frome, eirsame, wijse ind vursichtige, lieue neue, aendechtige ind bijzonderen. Onlanxleden is eyner onser diener, geheyten Marcus Sixz, vyt der stadt Hassell gereist, so is hem Zeyn Meulart, scholtiss tot Hassell, mit meer anderen geuollicht, ind hebben denseluen omtrent Meppell gefangen ind bijnnen Hassell gefenckelick gebracht, welick handell den van Campen vurkomen sijn mach ind so oen derseluer ongebuerlick bedocht hebben, zij als wij verstaen, dairom to Hassell geschickt, dat Zeyn ind sijne mitgesellen vernamen ind onsen dienre vurs. doe heymelick vytter stadt verbracht hebben nae Vrieslandt, alst to vermoeden steyt, dergelijcken werden die Bourgonsche inden Auer Sticht vanden amptlyuden aldair gehuyt ind gehaeft ind verkeren daigelix to perde ind to voet vyt ind jn steden Zwoll, Hassel, Ommen, Kouerden ind anderen vlecken, veruolgen, vangen, beschedigen ind doitslaen onse dienres ind ondersaiten, twelick sich tot onderhaldinge gueder naebuerschap also ommer nyet en behoirt, steyt ons oick nyet to lijden; jnd is dairom onse guetlicke begeert, gij aen vwen fursten schaffen ind verfuegen wilt, - naidem Marcken van sijnen dienre ind vyt sijnre stadt gevangen ind dair gefenckelick in ind vyt gebracht is, datterseluer schaideloyts ontslaigen, oick dat dergelijcken auer onse voirt meer vermijdt, wairbij guede naebuerschap onderhaldeñ ind vorder verloup ind ontwill dair van onstaen, mucht verhuedt werden; beschege des nyet, moigen auerwegen wo ons sulicke onbillickheyt to lijden staen solden vwe lieffden, dieselue Got Almechtich bewaeren moet. Gescreuen tArnhem; den XIII^{en} dach Nouembris, anno XVJ°.

Opschrift: Als voren.

Get. CHARLES.

Deel B. 447.

N°. 776. *Kastelein, schout en schepenen der stad Kuinre aan de 3 staten van Utrecht, ter dier zake.*

Eersame, edelen, vrome ende wijsen, bijzonder goede vrunden. Jw leffden breff ontfangen mijt eenre copie den voersten van Ghelre, dar mede jn ghelecht, hebben wij guetelik ontfangen ende ser wel verstaen, waer op wij ju edelheyden woegen ter antwort, woe dat onse g. h. heft ons doen scriuen, mede jn ghelecht ene copie, welck dese voerste van Ghelre an sijnre ghenede ghesant hedde, welke copien weromme comen ende an ons holdende, waer op wij hebben een antwort ghescreuen an onsen casteleyn meyster Herman Hagen, ende ons ghebeden dye antwort van onser wegen onsen g. h. wijllen voerhouden, omme den voersten van Ghelre vort te verwijtinghen, ende hopen dye antwort soe ghegheuen, dat men ons an beyden sijden ghen schoelt daer connen jn gheuen; dat wij jw edelle, vrome, wijsen soe jnden besten ter antwort gheuen, ende begheren oetmoetdenlik dijt wijllen jnden besten van ons nemen. God den Heren langhe bewaeren jn alder weluaert. Gescreuen des fridages post Martini (14 Nov.) XVJ.

Casteleyn, sculte ende schepen dye van Cuiner.

Opschrift: Als voren.

Deel B. 448.

22*

N°. 777. *R. Kamstra aan Floris, heer van IJsselstein. Verzoek om toevoer van levensmiddelen en middelen ter betaling van het krijgsvolk.*

Mijn willege dienst toe voeren, edele, vermogende g. h. Soe uwer g. aller gesteltnisse onser ende noetrufteicheit bericht sal worden ende onse saecken toe guede furderinge gestelt hebben onse vianden toe benauwen ende to crenken, ende onse saeken daer op staen op der knechten onderhaldinge, aengaende die betaellinge, dat men prouande mach toe voeren, mijts alsoe in de legers bijhalden, hoe die legers opbracken, soe solt ons toe groeter scaeden ende scande komen, ende seer daer mijt foer achtert sijn, hoe uwer g. nw een weeck of fierteen daegen een leger mocht holden inder IJlst, soe mochten die in Bolswert hoer nyet onthalden, nae alle kontschap ende wetenscaep wij hebben, dat uwer g. oeck Stallingwerf doet holden ende eed doen mijt saemt andere, dunkt ons seer nut toe sijn, soe wolden wij oeck wt Tingeradeel, Smalinger ende Opsterland des gelix doen laeten. Wil uwe gen. doch in alles vorsien ende remedieren ons hijr in onderhaldinge der knechten, soe raes des mogelic is, als alle onser saeken daer op letten, ende moesten dese nuwe aennemen of onse vianden haddens gecregen, daer mijt wij in groeter last komen solden hebben, des ick hoep uwer g. ons toe goede sol af nemen, uwer g. toe diener mijt ganser vlit sint aenkeren g. h., jck heb uwer g. mijt Lutken boed gescreuen ende ijtelike demoetlike bede aen gestelt, het uwer g. mij geen g. antwort ghescreuen, bit noch uwer g. mij een guet antwort mijn her Tiaerd wilt gunnen, des ick altijden voerdeenen wil, ken God, die uwe sallich, voerspoedich ende gesont wil bewaeren mijt den vromen heer van Vassener samt anderen heeren ende vrunden. Actum wt Lewerden, den XIII^{en} dach Nouemb., anno XVJ.

R. Kamstra.

Archief van Buren.

N°. 778. *De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht ter zake van Bartold van Zwol. Zie N°. 772.*

Van Goets genaden Frederich, bisschop tUtrecht, geboren marckgreue van Baden.

Eerbaren, lieuen vrunde. Vwe schrijuen vns nw gedaen mijt toeschickinge copie van een brieff, den die hoechgeboren furst onse lieue oehem, heer Kaerlle, hertouch van Gelre etc., an v gesant hefft van saken aengaende sinre lieffden diener Marcus Sikz, den Seyn Mulert mijt meer anderen vuyt onser stadt Hasselt, nae gevolcht ende denseluen ommetrent Meppell gefangen ende nae Vrieslant gebracht solden hebben, wij allet mijt voerder ende breyder inneholt vanden seluen copien verstanden, laten v hier op guetlicken weten, dat die voers. vase oehem van Gelre bijnnen cortsuierleden dagen sinre lieffden drostz van Veluwen, Palinck van Scherpenzeel, deser saken haluen alhier bij vns gehadt, die dergelijcx veruolch van sinre lieffden wegen muntlicke aen vns gedaen hefft, waerop wij van stonden aen an die ghene, die desen handell bedreuen sulden hebben, doen schrijuen, omme die rechte gelegentheyte daer van te doen vernemen. Ende want wij dan vuses boeden, den wij daeromme vuytgesant hebben, alle vre verwachtende sijnt, soe willen wij soe erst de alhier werdt comen, onsen oem voers. hierop voerder antwoert ende besceyt laten weten. Godt sij mijt v. Gegeuen in onsen slote Duersteden, opten XIX^{en} dach in Nouembri, anno etc. XVJ^o.

Get. nosz.

Oick eerbare lieue vrunde, soe ghij vns in enen anderen brieff doen schrijuen ende mede toegesant hebben copie, woe vwe vndersaten vander Kuenre aen v geschreuen hebben, soe hebben wij op dieselue sake van hoen oick voer een antwoert ontfangen, innehaldende woe dat sich die

Geldersche Vriesen thent hier toe menichwerue in vnsen vleckē vander Kuenre hebben gelegert vnsen vndersaten aldaer, dat haer aff gegeten ende gedroncken ende hoen hoer hier opter zee genomen, dat sye weder mijt gelt van sye moesten copen, oick die gefangene Hollantsche vndersaten ende laken ende anders, sij den Hollanderen genomen hebben, doer de Kuenre gevoert ende meer ander doertuychten dagelicx doer Kuenre gedaen, totter seluen onser vndersaten groten schaden ende achterdeel, wellicx onse vndersaten hebben moeten lijden, waer dorch heer Florens van Egmont, statholder generael in Vrieslant, merckelicken onwillen op dieselue vnsē vndersaten gecregen hefft, denseluen dagelicx dreygende sij daeromme te doen beschedigen. Ende is oick daer nae, als die Lemmer inne genomen was, Bertolt van Swoll, heufftman, mijt enigen hoeijen inder zee bij Kuenre gecomen, ende mijt een deell knechten opt lant getreden, ende mijt gewalt dat Vriesche goet aldaer gesocht, dat hem van enigen Bourgoenschen Vriesen verkuntschapt was, woe vnsē vndersaten vander Kuenre, die in een apen vleckē wonen, sulcker beyder voers. parthyen handelinge hebben konnen keren, hebben ghij sonder twijuel guet te ouerleggen, dat wij v inden besten nyet hebben willen verholden. Datum vt in litteris.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel B. 449, 450.

N°. 779. *De bisschop van Utrecht aan de ridderschap en steden van Overijssel, te Zwol vergaderd, ter zake der translatie.*

Deze brief, ged. Duurstede 21 Nov., is van denzelfden inhoud als de brief door hem geschreven aan de staten van Utrecht op den 26 Augustus. Zie N°. 745.

Deel A. 711.

N°. 780. *De bisschop van Utrecht zendt aan de 3 staten van Utrecht afschrift van het schrijven van Karel van Oostenrijk, ter zake van Jaarsveld.*

Van Goets genaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Op desen dach js ons gecomen een brief van vnsen genedichsten heren den coninck van Hÿspanien, daer van wij v copien hier jnne versloten senden, guetlickē begerende ghij vns hier op uwe meninge ende guetduncken yerstdages verwittigen doen willen, omme vns inder saken moegen weten geboerlickē te holden. Godt sij mijt v. Gegeuen in onsen slote Duersteden, opten XXIIIJ^{en} dach in Nouembrj, anno etc. XVJ^o.

Opschrift: Als voren.

Get. ROSZ.

Deel B. 452.

Dit afschrift luidt als volgt:

N°. 781. Kaerll, coninck van Hispanien, eertshertoge van Oesterrijck, hertoge van Bourgondij, van Brabant etc.

Hoichwerdige furst, besondere lieue neue. Wij hebben bij bringere van desen ontfangen uwer lieffden brief van den datum des X^{en} dages deser jegenwoerdige maent Nouembris, jnhoudende antwoerde opten brieue, die wij uwer voers. lieffden geschreuen hadden jn datum des XXJ^{en} dages Octobris lestleden, rorende de heerlicheyt van Jaersuelc etc., welcke uwe brieue wij hebben well verstaen ende die zelue doen ouersien ende visiteren bij dien van onsen raide, neffens ons wesende, ende alsoe deselue uwen lieffden an ons begerende ende versueckende es, dat wij een

dach kiesen ende nemen willen, om op tprincipael different oft geschill, tusschen vns ende uwe lieffden ende die kercke van Vtrecht wesende, aengaende die gerechticheyt, die elck pretendiert te hebben aen die voers. heerlicheyt van Jaersfelt, te ouercomen ende appointeren, ende die dachfaert te laten houden op die Puytcuyp, nae vermoegen des olden tractaten voertijts gemaict etc. Want alsoe derseluer uwer lieffden well weet, die straten ende wegen nw ter tijt seer sorchgelick ende vnveylich zijn ter causen vander veede ende oirlogen van Vrieslant ende anderssins, soe is onsen versouck ende begeerte dat sonder preiudicie vanden voers. tractaten, dieselue dachfaert gehouden wordt jnden Hage, in onsen lande van Hollant, opten X^{en} dach Decembris naestcomende, versouckende daeromme zeer vruntlick derseluer uwer lieffden, dat sij ter plecken ende dach voers. schicken oft senden wilt huere raden ende gedeputierden mijt alsulcken brieuen ende bescheyt als zij off die voers. vander kercken moegen hebben, der saken ende gerechticheyt voers. aengaende. Ende wij sullen oick enige onse gedeputierden aldaer schicken mijt ons bescheyt, om die tsamen te doen ouersien, visiteren ende communiceren ende inde saken laten ordineren, als men beviynden sall nae redelicheyt ende billicheyt ende tot conseruatie van elcx rechts, ende alsdan sall heer Johan van Vianen van Jaersvelt oick aldaer compareren, oft enige van sinre wegen om te verclaren ende specificeren die ongebruyckts scoot ende gewelts hem gedaen bij uwer lieffden officieren, versouckende derseluer anderwerff te willen doen tgene des voers. is, sonder enige swaricheyt off langer vertreck. Hoichwerdige forst, besundere lieue neue, onse Here Godt wille v bewaren jn zijn heylige hoede. Gescreuen in onsen stadt van Bruessell, den XIX^{en} dach jn Nouembrj, anno etc. XVJ^o.

Vostre cousin Chaerles.

Den hochwerdigen forst onsen besunderen lieue neue, Ffrederick,
bisschop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Deel B. 453.

N°. 782. *Karel, hertog van Gelder, aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van Bartold van Zwol.* Zie N°. 772.

Kairle, herttouch van Gelre ind van Guylich, ind greue van Zutphen.

Weirdige, edele, hoichgeleerde, eirbair ind frome, eirsame, wijze ind vursichtige, lieue neue, aendchtige ind bijzondere. Vwe antwoirt mit jnne gelachte copien op onse schrijfften aen ons nv gesandt, beruerende Bartolt van Swoll mitten sijnen ind onsen dienre Marcus Sixt, hebben wij ontfangen ind genoichsam verstaen, ind vuegen vwe lieffden dairop to weten, dat wij derseluer saicken haluen aen der stadt van Swoll doen schrijuen, die voert aen die van Hasselt dairom vervolght ind van dieselue ther antwoirt erlanght hebben, as dat onse dienre vurg. nyet binnen oer stadt gefangen off gefenckelich gehalden worden is, doch auer all nyet en loyuen off verantwoirden, dat hij van oeren scholtiss ind den sijnen gefangen, naidem dan ons sulx mit wairheyte verkomen, dat sulx geschiet as lantkundich is, begeren wij fruntlick, dat gij soe wilt helpen schaffen ind veruegen onse dienre vurg. schaidelois quytgelaiten ind der gefenckenschap verlaiten, off die gheyne sulx gedain hebben, wanttet officier ind dienre onsen oehemen van Vtrecht sijn, jn onsen handen gestalt werden, as sich dat tot onderhaldinge gueder naebuerschap behoirt. Hijnne wilt v soe halden ind bewijsen, as gij tanderen tijden off den vwen vanden onsen dergelijcken geschegen van ons geerne gedaen hedt, des versien wij ons alsoe guetlick tot vwe lieffden, die Got bewaeren moet. Gegeuen bijnnen onse stadt Arnhem, den XXIIII^{en} dach Nouembris, anno etc. XVJ^o.

Get. CHARLES.

Deel B. 451.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

N°. 783. *Memorien vanden puncten ende articulen der ritterscap, groet ende cleyne steden des Ouer Stichtz van Vtrecht van wegen der c. m. van Spangnen bij sijne m. ambassadeurs te voeren gehouden binnen der stede van Zwolle, opten XX^{da} dach van Novembri, a^o. XV° ende XVJ.*

De c. m. hefft geconsidereert hoe de hochgeboren furst, heer Ffrederick, marckgreue van Baden, den tijt hij gehouden hefft bisdom van Vtrecht tzelue gehouden hefft in peyse, vrede ende eendracht, niet alleene onder sijne ondersaten meer oick hefft gehouden pays ende vrede mitten ondersaten vanden c. m., de samentlijk huer negociacie, comenscap ende neringe onderlinge vredelick hebben gedaen als guede naburen, gelijk genouch van komenscap ende neringe wair duer grote vruntscap, rijckdom ende weluair allen den onderzaten der seluer landen is gekomen; hefft oick geconsidereert de outheyt van dagen ende kranckheit van lijchame des vurs. bisscops, ende dat duer sijne ouerlijden twedracht ende onminne soude mogen vallen in de electie van eenen nieuwen bisscop, off anders sulck bijsscop soude mogen worden gekoren, de pays, mijnne ende eendrachticht komenscap, neringe ende dergelijcken gemeenscap niet en soude beminnen, als de vurs. furst van Baden hefft gedaen, dair vith gescepen soude sijn te komen vell zware inconuenienten van oorloge ende diergelijcken. Omme alle welke inconuenienten te scuwen, de c. m. zoe veell hefft gedaen an sijne f. gen. de tgunndt dat vurs. is, wel hefft kunnen bemercken, te vreden is de resignacie vant vurs. bisdom tdoen in handen van vnse alre hillichste vader de paeus, tot profijte vanden hochgeboren here Philips van Bourgongnen, behoudelicken datmen zoude vruntlijk begeren anden ritterscappen, groet ende cleyne steden vanden Ouer Sticht van Vtrecht, inde vurs. resignacie, so voell in hemluyden is, gracelick te wijllen conseateren, gelijk sijne gen. anden voirs. ritterscap ende steden hebben gescreuen. De vurs. c. m. en twijuel niet, dat de vurs. ritterscap, groet ende cleyne steden jut tgunndt dat vurs. is, enige zwaricheit soude maicken, maer dair jnne consenteren, om redenen: Eerst, want de begeerte redelick, godlick en eerlick is om pays, eendracht ende onderlinge handelinge te voeden, oorloge ende onminne te verscuwen. Ten anderen, so is ontwijuelick de c. m. de alreemeste heer ende principaelste coninck van Kerstenrijck, bemijnnende bauen all de pays ende vrede, in wiens macht is den vurs. Ouer Stichte tot allen tiden liefde, hulp ende onderstandt tdoene; oick en sal sijne c. m. hebben tvurs. gracelick consent den vurs. ritterscap ende steden doen houden in aller huren ouden duechdelijcken vrijheden, possessien en priuilegien; sall oick de vurs. c. m., indien vith deser saicke off enige andere den vurs. Ouer Stichte jnt generael off int particulier enige oplope off ander ongerijff van ennige huere nagebueren off qwaetwilligen geschiede, hemluyden bijstant ende onderstant doen ende voerstaen.

Afschrift.

Deel A. 710.

N°. 784. *Bezending der staten van Overijssel naar de 3 staten van Utrecht, ter zake der translacie.*

Weerdige, hochgeleerten, edele, walgeboren, erbere, vrome, wijze heren, bijsonders gude vrende. Wij schicken tegenwoordich die secretarien vanden drien steden Deunter, Campen ende Swolle mit secker montboetschap aen vwe samende liefden, guetlick begerende dieseluen in horen voergheuen thoeren ende gelijk onsselues te gelouen, ende sich dair na te bewijsen alst tot ruste, vrede ende weluair der landen dienen sal, als wij oick des ende alles guden gansliken versien tot vwen samenden liefden, die onse heer Got Almachticht in weluarenden leuen gesont bewaren wil.

Gescreuen den auont Nicolai (5 Dec.), anno XVJ, onder tsegel der stadt Deuenter, des wij hijr to sament gebrucken.

Ritterschap ende steden der landen van Querijssel, bijnnen Swolle ter dachfart versamelt.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel A. 714.

N°. 785. *Nadere bezending van Karel van Oostenrijk aan de 3 staten van Utrecht, ter dier zake..*

Kaerle, coninck van Hijspanyen, eertshertoge van Bourgoingnen, van Brabant etc. Werdige, edele ende wijse, besundere goede vrienden. Wij schicken tegenwoirdelijck tot v onsen lieuen ende getrouwen, die graue van Nassou onsen neue, die heere van Molembais, vnser camerlijnc, heere Jeronimo van Busleyden, proost van Arye, raedt ende meester vande requeste ordinarijs van onsen huysc, ende meester Laurens Dublioul, greffier van onsen ordenen, allen onsen raedsluyden, om te vorderen die antwoordt vanden translacie des bisdoms van Vtrecht, daer af wij v onlanx hebben doen versoucken ende onse meyningen v breeder daer vp te kennen te geuen, soe versuecken wij zeere vruntlijck den seluen onsen neue van Nassou ende den voirs. heer van Molembais, heere Jeronimo van Busleyden ende meester Laurens Dublioul te willen anhoiren ende gelooue van tgene des zij v van onsen wegen zeggen ende verclaren zullen, gelijk ons selue, ende v employeren nae v vermogen, dat de selue translacie gedaen ende volbracht worde nae onse begherte, ende soe wij v des gansselijck toebetrouwen. Ende ghij zult ons zunderlinge eere ende vruntscap doen ende bewijsen, dat kend God, die v werdige, edele, vrome ende wijse, besundere, goede vrienden, bewaren wille. Gescreuen in onser stadt van Bruessele, de IX^{en} dach in Decembri, anno XV^oXVJ.

Get. CHARLES.

lager VERDELUE.

Opschrift: Den werdigen enz., domdeken, prelaten, ritterschap ende anderen, representeerde die drie staten der stadt ende steden des Neder Sticht van Vtrecht.

Deel A. 715.

N°. 786. *De stad Amersfoort meldt aan de 3 staten van Utrecht verhinderd te worden, hunne gedeputeerden op het beschreven generaal kapittel te zenden.*

Weerdige, hoichleerde, edele, wijse, bisonder lieue heren ende guede vrunden. Uwer liefden brief ons nu doen scriuen, als op morgen aldair te capittel te coemen etc., hebben wij guetlick ontfangen ende verstaen, ende doen uwe liefden dair op te weten, dat die tijt cort is ende dair op ons nyet eerst communiceren moegen, oic die wij dair gernè scicken solden, nyet wel .... sijn; verstaen oic nyet dat uwe liefden nu enige aensoick ofte scifte der translacijs haluen vercregen ofte dair om versocht sijn; dit capittel dan gehouden wesende, ons touercomen willen doen ouerscriuen selues capittel, oick in allen andere saicken, dat gemeen lant berorende, ons dair op verscreuen, willen ons altijt bewijsen als goede Stichtsche liden, biden gemeen staten nae behoren men onser moegelijck te vreden sijn sal. Begeren dair omme dese onse ontscult ende Gescreuen den X^{en} dach Decembris, anno Domini etc. XVJ.

Die stadt Amersfoerd.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel B. 454.

N°. 787. *De 3 staten van Utrecht verzoeken aan de raden des bisschops, om, nu Frederik van Baden besloten heeft afstand te doen van het bisdom, de stad Wijk en het slot Duurstede in geen andere handen te doen overgaan, zonder hunne toestemming.*

Weerdige, hoichgeleerte, ersame, vrome, wijze, voirsichtige, bijzondere goede vrunde. Wij houden uwen I. noch goeder memorien wel indachtich dess genen wij aen dem selfden uwen I. XJ^a Septembrij verhaelden ende scriuen deden, aengaende wij gerne geweten hadden grontliken die meyninge ende handell ons gen. heeren ruerende vanden translatie dess bisdoms, die zijn gen. in meyninge weren, om saken ende gelegentheit in onser scriffen ter tijt wijder verclaert; oick houden wij insgeliken v indachtich dess veruolchs van ons ende den van Ouerijssel daer om gedaen, opt welke zijn g. altijt ter antwort dede, zijn gen. niet doen en wolde nocht en zolde dan mijt wille ende consent zijnre gen. prelaten, ecclesie ende staten van beyde zijde der IJsselen, als wij oick wel verhoopten ende soe behoerde; daer op oick uwe I. ons een vruntlike onschult als aengaende uwen I. wetenscap off toedoens opten XVIIJ dach Septembri lestleden gescreuen hebben. Ende dan nv, leyder! zijn f. g. eerder dan ons, die vors. handel ende meninge, als wij nv vanden secretarien der drie steden van Ouerijssel hierom aen ons gesant verhoren, scriffteliken ende oick anders mijt sampt sijnre g. begeerte ende aulse, die billik aen zijnre g. prelaten ende ecclesien alre ierst behoerden te geschien, ganseliken ondoect hebben, twelcke wij wael ouerleggen, zijn g. oick buten uwen I. sus niet ouer doen scriuen en hebben gehat, vervreemt onss, ende billicke, niet wenich wt wess meninge dese saken meer ons dan anderen vors. verhaelden werden; want wij seluest ijmmers ongern ongemack sagen. Ende soe dan en vergangen tijden Wijck ende Duerstat twe ende meermael aen den Sticht vanden gemenen landen gecoft zijn; oick in den incomen van ons gen. heeren grote zwaricheit ende costen geschieden, eer zij van Wijck ende thuyt Duerstat in handen vanden kerken van Vtrecht quamen, laten daer om uwe I. als goede sunte Mertens lude weten, dat de selfde onss gen. heren also hier jne raden ende mijt zijn g. helpen yuegen, dese veranderinge sus buten wetenscap, consent ende wille, als zijn g. altijt doch gesacht hebben, sus niet in cleynicheit ende achterdeel vanden priuilegien ende der prelaten ende ganse ecclesie van Vtrecht, die zijn f. g. soe eendrachteliken gecoren ende vruntliken ontfangen hebben, ende zijn g. goitwillige ondersaten altijt geweest zijn, aldus sonder goede voirraet vorder niet voorgesteld en werde; mar, zoe hierop capittel generael verscreuen is ende wij tsamentliken op saterdach naestkomende, daer oick die van Ouerijssel dan die hoeren bij hebben zellen, op halden zellen, dat dan zijn f. g. ende uwe zamenden I. mijt ons doch mijt wijzen, ripen rade dese dinge mijt alle gelegentheit ende saken, die daer aenleuen ende daer wt verrisen mochten, wel ouerwegen willen mijt sulke zwaericheit, als dese selue ijmmers wel grotliken eyscht; ende dat uwe I. oick sulke toesicht doen ende hebben, datt Duerstat, daer uwe I. dagelix op zijn ende in uwer macht hebben, in nyemant handen en comen dan bij wil, weten ende consent vanden prelaten ende ecclesien, alst nae vermoegen vanden lantbrieff behoert te geschien, zoe uwe I. nae jnhout eens artikels, wten zeluen getogen ende hier jne versloten, sien mogen, uwen I. oick aduerterende jnden besten, dat die selfde soe hier jne doen raden ende sich hebben ende bewijzen als goede lantzaten toebehoert, ende gij in toecomende tijden, off daer dorch wes anders ongemax verrese, dat verantwoord zellen willen, want wij allen scaden ende costen aen v souden willen verhalen, dess wij ons sus tot uwer I. doch jnden besten wel versien, op dat alle verloop verhuet, rust ende vrede ende onser aller vrijheiden geestlike ende werelike onderhouden bleuen ende werden mogen, dess wij hier van oick uwer aller ende ijtliker goede meninge ende antwort begeren bij desen bode. God onse Heer Almachtich wil uwe lieffde behueden ende ge-

II.

sparen. Gescreuen tUtrecht onder tsignet des doemdekens etc., opten XV^{en} dach Decembris, anno etc. XVJ^o.

Prelaten ende capittelen der vijf goidshuysen, ritterscap binnen
Vtrecht wesende ende stadt van Vtrecht.

Weerdige enz., Frederick Zeldenecker, hoefmeyster etc., meyster Herman Hagen, mr. Euert van Ensse, doctoren etc., Eerst van IJsendoren, Beernt Wten Enge, Beernt Freyse, Jan van Reness van Muermon, Dirck van Beuvoirde ende andere lantzaten, raden etc., ons gen. heren van Vtrecht etc., tot Duerstede wesende. Deel A. 716.

Concept.

N°. 788. *De 3 staten van Utrecht herinneren aan de stad Wijk bij Duurstede het voorgevallene met deze stad en dit slot, tijdens het overlijden van David van Bourgondië, en verzoeken om, nu Frederik van Baden tot den afstand van het bisdom heeft besloten, op beiden, stad en slot, goede toezigt te houden.*

Aen de stadt Wijk.

Erbare, wijze, voirsichtige, bijzondere goede vrunde. Wij houden v wel indachtich dess genen daer gebuerden na dode van onsen gen. heeren, heren Daud van Borgondien, loffliker memorien bisscop tUtrecht, alse vanden slote van Duerstede ende uwer stat, dat die wt der kerken handen verhalten ende mijt zwaericheyt ende merliken groten costen ouergingen weder in handen van onsen gen. lieuen heeren tegenwordich. Ende soe nv onse gen. heer zijne g. grontlike handel ende meninge aengaende zijnen bisdom te laten ende ouer te geuen den van Ouerijsel ierst dan zijne ecclesie te kennen gegeuen heft, alz wij breder verhoert hebben vanden secretarien van den drie steden van Ouerijsel hier om bij ons gesant, daer wij op saterdach nestcomende capittel generael op halden ende daer uwe l. dan oick bij verscreuen ende wesen zellen, aldus laten wij v weten, begerende dat uwe l. sulke goede huede ende toezicht doen willen, alsoe wel van uwer stat als oick vanden slote Duerstat, dat de als eer maels in nyementz handen en bliuen noch en comen, offter wes gebuerde offte vorhande genomen mocht werden van desen dage, buten onser aller consent, dan in dess genen handen, die bij wil, weten en consent der prelaten ende ecclesien van Vtrecht voer onss gen. heeren ende lantsursten ontfangen sell wesen, ende oick die selue middeller tijt tot sijn ende ons behoeff trouweliken bewaren navolgende tinhout vanden lantbrief, zonderlinge na vermoegen een punt wten seluen getogen ende hier jnne versloten, opdat rust ende vrede onderhouden, alle ongemack verhuet bleuen moegen. Verhopen ende vertruwen ons dess alsoe ganseliken tot uwen l., die God onse Heer Almechtich etc. Onder tsignet des doemdekens, opten XV^{en} dach Decembris.

Deel A. 717.

Concept.

N°. 789. *De 3 staten van Utrecht verzoeken hetzelfde aan de baljuwen der sloten ter Horst, Abcoude en ter Eem.*

Ad baluios vander Horst, Apcoude, Vredelant et Ema.

Eerbare, vrome, wijze, vorsichtige, bijzonder goede vrunden. Wij houden v wel indachtich uwes hoichgeloften edes ende zegel ende brief daer op gegeuen, aengaende de borch ende ampte v beuolen, aduerteren daerom uwe lieffde, dat die selfde alsulke toezicht ende bewaringe hebben ende doen totten huse vanden Horst, alse datt selfde huys in nyemants hadden en bleue noch en geue, off der wess geboirde vanden veranderinge ons gen. heren, buten onser aller consent, dan in v dess genen handen, die bij wil, weten ende consent der prelaten ende ecclesien van

Vtrecht, voer onss gen. heeren ende lantforsten ontfangen sel wesen; ende oick deselue in middeller tijt tot sunte Meertens ende der ecclesien van Vtrecht behoeff in truer hoede ende bewariuge houden, als gij dat sculdich zijt te doen na volgende jnhout vanden lantbrief, opdat rust ende vrede onderhouden ende alle ongemack anders wt sulx verrisen mochter, verhoet bliuen mogen. Versien ons dess aldus ganselicken tot uwen I., die God onse Heer etc.

Concept.

Datum uts.

Deel A. 717.

N°. 790. *Bezending van Karel, hertog van Gelder, aan de 3 staten van Utrecht.*

Kairle, hertouge van Gelre ind van Guylich, ind greue van Zutphen.

Weerdige, edele, hoichgeleerde, eirbare, vrome, eirsame, wijze ind vursichtige lieue neue, aindechtigen ind bijzonderen. So wij verstain, die eirwerdige jn Goede hoichgebaeren ffurst, busschop tot Vtrecht etc., onse lieue oehem, sijner lieffden hijsdom geresigneert heeft off van meynonge zij to resigneeren den van Bourgon., dairomme onse oehem ain die steden van Auerijsell geschreuen ind begeert solde hebben, denseluen vur oeren busscop to willen ontfangen, so, lieue neue, aindechtige ind bijzondere, en konnen wij ons dess nyet genoichsam verwonderen, idt der resignatien haluen mit scrijfften ind baitschappen aen ons van v aingekomen vur ind nae anders geluydt heeft, jnd wulden waill dat v lieffden ind eirbairheyden sich noch dair jnne so bedechten ind laeten handelen, as dat tot onser vwer alre oick beyder landen ind ondersaten eer ind welfairt van noeden weer, dairop wij die hoichgeleerde onse lieue rede ind getrouwen tegenwoirdich mit montbaitschappen geuerdicht ind beualen hebben mit v e. to communiciren ind onse guede meynonge van onser wegen tkennen to geuen, as gij van denseluen weder verstaen werden; jnd begeren dairom guetlicken, dat vwe lieffden ind eirbairheyden onse rede tegenwoirdich guede audiencie geuen, volcomelick as onselfz persoen geloeuen, die dingen so mit malckanderen betrachten willen, wairdurch wij onse lande noch ondersaten tot geynen achterdeell off hijnder en komen, op dat to beyden zijden guede ffruntschap, rust, pays ind vrede onderhouden moege werden, dairtoe wij gantz geneight ind ons van herten leet sulde sijn, onsenthaluen sich tusschen beyden enich verloup ind onwille ontstain wurde, des wij ons oick so genselick versien tot v lieffden ind eirbairheyden, die Got bewaren moit. Gegeuen jn onse stat Zutphen, op donresdach post Lucie (18 Dec.), nostro sub secreto, anno etc. XVJ^o.

Get. CHARLES.

Deel A: 718.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

N°. 791. *De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van Jaarsveld.*

Van Gots gnaden Friderich, bisschop tUtrecht, geboren marggraue van Baden.

Erbaren, lieue vriende. Alsoe wij bijnnen cortz verleden dagen hadden doen schriuen aen den doirluchtigsten, groetmachtichsten fursten, vnser besunderen lieuen herren den konig van Hijspanigen etc., beroren die sake van Jaersvelt etc., vnder anderen begerende dat sijn ko. mt. op dese gebreken enen dach beteykenen doen wolde jn een van den tween steden Vtrecht offte Montfort, alsoe heeft sijn ko. mat. dair op laten antworten, dat sijn gnade dese voirs. schelinge noch ein tijt langk wil laten berusten. Dat hebben wij v soe jn den besten nyet willen verholden. Godt sij mit v. Gegeuen jn vnser slote Duersteden, opten XIX^{en} dage jn Decembrj, anno etc. XVJ.

Opschrift: Als voren.

Get. ROSZ.

Deel B. 455.

22*

N°. 792. *Antwoord der raden des bisschops aan de 3 staten van Utrecht, op hun schrijven van 15 Dec.*

Weerdigen, edelen, eerbaren, vromen, voersichtigen, wijsen, lieue, heeren ende besonder gueden vriende. Alzoe uwe lyeffden vns nu weder hebben doen schrijven aengaende die saecke vanden translatie deses bisdoems van Vtrecht, waer jnne vwe lieffden vns inden yersten vermaenden schrijfften tusschen vwen lyeffden ende vns vnlancx geleden hier van ergangen; ende woe nu uwe lieffden verstaen hebben vanden secretarien der stede van Ouerijssell, dat vnse genedige lieue heer van Vtrecht zijner genaden ridderschap ende stede der landen aldaer zijne genaden genselicke meyninge van deser saicke schrijfftelicke ende anders ontdeckt hebbe, des uwe lyeffden meynen billicx eerst aen zijner gen. prelaten ende ecclesien te geschien behoerde, ende uwe lyeffden ouerleggen, zijn genaden buyten vns sus nyet hebbe doen ouerschrijven, ende dairomme een befremden hebben, vuyt watt meyninge dese saecken uwen lyeffden meer dan anderen verhalten werden, aen vns begerende, dat wij als guede sancte Mertens lude den voers. vnsen gen. heeren hier jnne wolden helpen raden ende mit zijnen genaden vervoegen, dese veranderinge sus buyten wetenschap, consent ende wille mit gueden voerrade vuytgesteld werde, soe v lieffden hier op capittel generael als op saterdage toecomende verschrijven doen hebben etc.; ende oick dat wij sulcke toezicht doen ende hebben wolden, dat Duersteden in nyemantz handen komen, dan bij wille, weten ende consent vanden prelaten ende ecclesie, woe uwer lyeffden brieff sulcx ende anders breyder jnncholdende is, hebben wij genoechsaem verstanden, ende den voers. vnsen gen. lieuen heeren van Vtrecht doen voerhalten, waerop sijn furstelic gen. vns te verstaen gegeuen heeft, dat deser translatie haluen voell handeling tusschen der ko. mat. van Hispanien ende sijnen genaden geweest zij, als sijn genaden sulcx sijnen staten van Vtrecht tot meer reysen schrijfftelicke ende anders te kennen doen geuen; ende hebbe sijn gen. den voers. vnsen gnedichsten heeren den koninck, op zijner gen. begeerte, onder anderen toegesacht promotie brieue tot deser saecke dienende te laten expedieren aen die staten aen beyder zijde der IJsselen, omme dat die seluen sich hier june guetwillich bewijsen solden, des die brieff aen die lande van Ouerijssell yerst van sijnen genaden gehaelt worden, wellichs sich sijn gen. versach, omme verre des weechs soe geschiet were, ende dat nochtans die ander brieff aen die staten deses Neder Stichts vander ko. mt. wegen eerst alhier gevoerdert ende aldaer tUtrecht ouergeleuert worden sijn solde; mer vuyt wat oirsaecke dat veruolch verbleuen is, konnen sijn gen. nyet geweeten, dan is sulcx tot hier toe vuyt geener ander oirsaecke uwen lyeffden verswegen, ende wanneer vander ko. mat. wegen die voers. brieff alhier bij vnsen gen. heeren noch vervolcht werdt, salmen den bereyt vijnden. Voerder aengaende dat waillfaren der lande ende verwaringe des huys Duersteden, verstaen wij soe voell van vnsen gen. heeren, dat sijn gen. selffs anders nyet dan rust ende vrede soeckende is, ende nyet geerne sien solden, dat sijner gen. Sticht van Vtrecht enich ongemach off zwaerheyt verrijzen solde, daer toe wij als sijner gen. dieners ende landtzaten, die oick anders nyet en begeren, soe voell des in vns is, altijd geerne willen helpen raden ende voerderen. Begeren daer omme dat men vns nyet voerder opleggen dan nae gelegenheyt die reeden heysschende sijnt, dan wij vns in dien ende anderen saecken geerne willen halden ende bewijsen als getruwen dieneren ende landsaten toebehoert. Dat wij soe voer een vriendelicke antwoert inden besten nyet hebben willen verholden denselven uwen lyeffden, die vnse Heer Godt lanck gesondt ende waillfaren bewaren moet. Gegeuen tot Wijck, onder mijns Frederichs van Seldenneck hoiffmeisters signet, des wij anderen samentelicken vns hier jnne mede gebruycken, opten XIX^{en} dach in Decembrj, anno etc. XVJ.

Reede vnses gen. heeren van Vtrecht, ende landtzaten nu bij
zijnre genaden alhier tot Duersteden wezende. Deel A. 719.

Opschrift: Als voren.

N°. 793. *Botschap inde idt vorgeuen der geschickte raede mijns genedigen heren, hertogen van Gelre etc. gebracht inde gedaen hebben aen die drye staten der stat ende gedeputirde vrunde des Stichts van Vtrecht, geschiet ijm generael capittel, als her volget etc. Actum op satersdach post Lucie Virginis (20 Dec.), anno etc. XVJ.*

Erwerdige, edel, strenge, hoichlerde, erveste, vromme, voirsichtige inde wijse heren, vrunde, gedeputirden der dryer staeten der stat inde geschickte vrunde des Stichts van Vtert, der dorchluchtich, hoichgeboeren, vermogenden furst inde her, her Kairle, hertoch van Gelre inde Gulick, ind greue van Zutphen etc. Mijn g. h. erbuedet sich genetlick inde fruntlick tot den dryen staten der stat inde deputirden des Stichts van Vtrecht. Vort hefft mijn g. h. ons beualen v to kennen tgeuen, wo die heren inde vrunde alhijr tegenwordich sijn inde mer anderen wael gehoirt hebben inde kondich ijss, wo mijns g. h. hertogen van Gelre etc. vor heren ind alderen sich alwege fruntlick inde naburlickem mijt den dryen staeten inde stat, vort mijt dem gantzen Sticht van Vtrecht gehalden hebben, dienst inde fruntscap gedaen inde weder ontfangen hebben, also dat beide landen inde ondersaten ijn ruste ende vrede waren inde bleuen, derseluer toe neygonck, meynunck inde des wille ijss mijn g. h. hertoch van Gelre alwegen gewest inde noch eyss, inde sijn genaden neyt anders begere dan sulx geschien mach. Der orsaken haluen hefft sijne furstelike genaden ons alhijr geschickt, vwen werden edelheit ind leiffden kennen tgeuen, wo sijne genaden mijt wairheit bericht sijn, dat der hoichwerdigen, durchluchtich, hoichgebaren furst inde her, her Frederick, bijsscop to Vtrecht, sijner genaden bijsschdom resignirt solde hebben, off ijn wille werde to resigneren tot behoeff ind ijn handen heren Philips van Borgonien, yetselue sijn f. g. neyt wenich befrempte, nae dem derselue her Philips, mijne g. h. sijner genaden ondersaten alwege ongonstich gewest was inde mijt allen vijantlike werken, also bijnnen Arnhem; mede ijm belege vor Wageningen inde op andere plaetzen mijns g. h. arme ondersaten mijt roeff, brant inde anders vervolgt inde beswert hefft, inde noch sich neyt anders tot ijm en versege dan waer hij sijner genaden off sijner genaden lantscapen affbroeck doen kunde off moch, solde he dar to bereit sijn ende neyt dar aen sparen, dan allen vlijt inde arbeit verkeren sulx to achteruolgen ydt selue mijnen g. h. seer swerliken to lijden stonde; dan sijne genaden en twivelen neyt, off mijn genedige her van Vtrecht mijt schonen worden inde gelde sich dar to hefft laeten brengen die resignatie wij vorgeroert tdoen; so wurden nochtans die werdige, edel ende wijse heren vanden dryen staten der stad inde Stichts van Vtrecht dijssse saken mijt goeden, rippen raede wijsliker inde bett betrachten inde aenseyn dijt loefflike Stichte inde kercke van Vtrecht oir fundatie, hoichheit, her dominie, priuilegien ende vrijheden, die v l. vorheren ende vorvaders van paessen, keyseren, koningen, anderen heren inde fursten mijt groter kost, gelde inde goede geworffen inde erlangt hebben; inde vort mijt groter wijsheit, arbeit, goet inde bloet oick mijt der hant bijss tot dijsser tijt onderhouden hebben, dair beneuen werde v l. sonder twiuel betrachten mijt wat plichten, eyden off geloiffen v l. dijssen Sticht inde kercken van Vtrecht bewant sijdt, inde bedencken, dat dijt laefflike Sticht ijn sonderheit vernoempt ijss dorch die gantze kristenheit vor eyn erlich Sticht, dar wijse inde verstandige heren, prelaten, edelen inde anderen ijn woenhafflich sijn, die ijn allen konsten, rechten inde reden verfahren inde geleert sijn, die de werlt versocht, paessen, keysseren, koningen inde ander heren inde fursten gedeint hebben. Solden v l. dan die ijrste wesen, die dijssen laeffliken Sticht so zwaren inde onuerwinliken schaden, schande inde aeffbraick gehengden to geschein, dar andere lande inde Stichte hijr vmblanx gelegen eyn quaet exempelman van nemen wurden tot eynre ewiger verderffnijss inde eygentscap ons Stichts, dat, wilt Got, van dijssen wijsen heren nimmer to gelaten sall werden? Want v werde edelheit inde leiffden

sijn nw vrijheren inde geweldich ijn aeffganck eyns bijsscop's eynen anderen fursten, heren, prelaten, edel off onedel van eyn fursten bisscop inde heren dijss Stichtes to maken, nae vwen willen; dairomb so hebben v l. alle heren inde fursten inde anderen ijn reuentie, inde bewisen v alle ere inde doechede vmb villicht v l. gunste to hebben, wan dat bissdom ledich wurde; dan so ver v l. des ghenen ouer gheuen inde bewilligen, des men nw van v l. begert hefft, so sijn v l. cappellaen inde diener, dar gij vwe heren sijdt inde van aller man ontseyn inde geeret. Dar vmb off eynes were van v heren inde vrunden, der gesijnt were dijssen iersten ijbroeck der priuilegien inde vrijheiden dijss Stichts to laten geschien, ydt were dan vmb fruntschap, maechscap, gelt off goet, haet off nijtt, der bedenck sich wail, ijn sonderheit neyt alleyn dat tegenwordich ijs dan dat ouer teyn, XX, XXX, XL off hondert jaer dar vyt dijssen laeffliken Sticht inde den ondersaten geschien inde wederfaren moet, desseluen, die dijt consentiren inde bewilligen, wurden eyn oirsake ind aenheyffers weren tot oiren inde oirrer nakomelinc ewige verderffijss inde schaden etc. Vmb dit inde alle des qwades, dar vyt kommen mocht, begert mijn g. h. van vwen werden edelheit inde lieffden, dat die sich also bedencken inde beraden inde keyssen alsulken bijsscop off heren, der sijne genaden off sijne genaden lantscapen neyt suspect en sijn; neyt also to verstaen, dat mijn g. h. v l. leren off wijsen will, wen off wo v l. keyssen sullen off gesijnnen den eynen off den anderen to keyssen; dan sijne genaden begeren alleen sulken eynen van v l. gesat ende gekaren to werden, der sijne gen. inde zijne genaden lantscap neyt suspect en sij, ende dar bij tusschen beide lantscapen ende ondersaten goede naburschap, rust inde vrede onderhouden, vort hochheit, priuilegie, vrijheiden inde alde gewoenden herkommen dijss laeffelicke Stichts gehalden, bescut inde beschermt mogen werden; des mijn g. h. verhoipt. Twiuel t oick neyt v l. sementlick inde eynen rechtlick dar to gesijnnet inde bereit to verdedingen sullen wesen, geyn heren off fursten gelt oft goet des aen to seyn, inde off dar en bauen eynich her off furste were, (des sijne genaden verhoppen neyt geschien sall), der v l. off lande off lude mijt gewalt off anders oueruallen wulden, inde v l. Sticht, lande inde lueden, vmb oir hoichheit, priuilegien, vrijheiden inde alde gewoende brengen ende v l. dar eynen ijbroeck maken wolde, inde v l. dan ijn willen inde weren die seluen mijt gewalt off anders to beschudden inde beschermen, so erbueydt sich mijn g. h. mijt lijff, landen ende lueden, vort mijt hereu, vrunden inde maegen, so ver des van sijnen genaden begert inde dar vmb versocht worde, bij to staen inde to helpen v l. inde des Stichts priuilegien inde vrijheiden te beschudden ende to beschermen, tot eren inde waelfart vwer sementliker leiffden inde des gantzen Stichts; ind so ver v l. bauen dijse guetlick begerte ende erbeidonck mijns g. h. dijssen vorgenoempt here Philips off eynen anderen, der sijne genaden suspect were, keyssen off setten wurden, dar konde mijn g. h. vyt merken inde neyt anders gevoelen, dan dat sijne genaden sulx tot onwill inde spotte geslege, dar vyt sonder twijuel ongonst, kreich, orloch inde grontlick verderffijss dijsser beider landen geboren wurde, dat selue mijn g. h. lieuer verhoet sege, als men sulx noch ter tijt wael verhoeden kan, so mijn g. h. neyt anders van v l. begert dan goede fruntschap inde naburschap to onderhouden etc. Ind so mijn g. h. scrifflick inde muntlick mer dan tot eynre tijt hefft doen begeren inde gesijnnen eyn entlike onbedeckte antwoord van v l. to hebben, wes v l. will inde meynonck wer ijn dijss saken tdoen off to laten, die seluer antwoord sich bijss noch her ver-toegen hefft, also dat mijn g. h. des sonder bescheit bleuen, ijs dar vmb ons guetlike begerte van wegen ons g. h., dat v l. ons op dijt onse vorgeuen eyn onbedeckte, scrifflicke antwoord wilt geuen aen mijnen g. h. to brengen, opdat sijne genaeden sich dar na moge weten to richten.

N°. 794. *De bisschop van Utrecht deelt aan de 3 staten van Utrecht omstandig mede zijne onderhandelingen met Karel van Oostenrijk, en verzoekt hunne toestemming tot de keuze van Philips van Bourgondië als zijn opvolger.*

Van Goets genaden Frederich, bisschop tUtrecht, geboren marckgreue van Baden.

Werdigen, edelen ende eerbaren, lieue vriende. Want ghij muntlicke ende oick schriftlicken van vns wael verstaen hebben, dat wij doer swacheyt vnser lijues oick menichfoldige vnede ende anvechtinge, so, leyder! vns ende vnser vndersaten dijck ende voel toe gekeert zijnt, ende noch werden moegen, twelck der Almechtige verhueden moet, die wij nw voert meer lijffs haluen to berijden ende vnse vndersaten, soe wel als oft wij noch gerade ende wagsaen weren ende vuyt schuldiger plicht hertelicke gerne doen solden voer te staen, nijcht macht hebben, mer denseluen vnser vndersaten ende landen, die verdeylt liggen, wael een gerader ende mechtiger aenden lijue dienen solde, omme die lande ouer all te berijden, te beschermen ende voer te staen, soe sijndt wij omme die ende merckelicke andere reden vns daertoe bewegende, geoirsaket worden wege te suecken, daer mede dieselue vnse vndersaten, die vns eendrechtlicken gecoren, guetlicke ende fruntlicke vntfangen, ende wes hiertoe als horen fursten eerlicke als fromme vndersaten gehouden hebben, wederomme mijt enen toecomenden heren, sonder enich vngemack daer vuyt te verrijzen, in vnse stede versocht werden mochten, soe dat derhaluen tusschen der ko. mat. van Hijspanyen vnser alreghenedichsten heren, ende vns handelinge ende sprake geweest is, oick soe veer dat wij daerop mijt sijne ko. mat. verdragen sijnt, sub tamen beneplacito sedis apostolice, ende mijt sulcken voerwaarden, dat hoer ko. mat. des van vnser staten aen beyden zijden der IJssulen belieffnisse begeren sall. Sus, lieue vrunde, want die ko. mat. sulcx nw an v versueckende sall werden voer den edelen vnser lieuen neuen, heren Philippus van Bourgen, oick wij jn meyninge sijnt, wes wij siner ko. mat. toegesacht hebben, tselue alsoe stantafflich te holden, soe is daeromme aen v vnse ernstlicke ende vlijtige begerte, ghij anmerckende sulcke vnse ende vnser lande gelegenthey, willen in deser sake voers. der co. mat. ende oick vns wilfarung doen ende uwen consent ende belieffnisse guetwillichlijcken daertoe geuen ende den gedachten heren Philippus, yerst alle dingen in behoerlicker formen geexpediert wesende, dan in vnse stede wederomme guetlicke ontfangen ende annemen voer vwen heren ende lantfursten; wij zijnt vngetwijuelte vnse lande ende vndersaten daermede ouer all in horen comantschappen, neringe ende hanteringe gevordert, oick beter beschermpt ende hier doer in vnser landen gans gheyn vngemack verrijzen sulle, soe veer idt van seluest nijcht gesocht werde, wij v doch als lieffhebbers der landen ende vredens gheynsijns toe betrouwen. Godt zij mijt v. Gegeuen in vnser slote Duersteden, vnder vnser hantteycken, opten XX^{en} dach in Decembrj, anno etc. XVJ^o.

Get. FREDERICH.

lager hosz.

Opschrift: *Aan de 5 kapittelen, ridderschap stad en steden van het Over Sticht.*

Deel A. 724.

N°. 795. *Antwort vanden prelaten, ecclesien, ritteren, knechten, stadt ende steden als drie staten des Neder Stichtz van Utrecht, gedaen opter hotscap vanden edelen, walgeboren, vermogende heeren, heeren Henrick, graue van Nassou etc., ende anderen deputeerden heeren vanden co. mt. van Spaengnen, onser alre genedichsten heeren etc., jn den generael capittel gedaen.*

Item soe de edele, walgeboren, vermogende heer, heer Henrick, graue van Nassou, mijt anderen deputeerden heeren der c. mt. van Spaengen, ons alre genadichsten heeren, ruerende die

resignatie off translatie van den bisdom van Vtrecht, op maendach in crastino Thome Iestleden anno XVJ, inden beschreuen generael capittel vanden drie staten dess Neder Stichts van Vtrecht bij den weerdigen, hoichgeleerden heeren, proest van Arie, enen der selfder deputaten heeren doen exponeren heeft montlicken die botschap ende begeerte der co. mat., ruerende vande resignatie off translatie dess bisdoms van Vtrecht etc., daer beneffen deducerende ende infererende reden besceyt, saken, waerom ende waer dorch die c. mt. tot sulx bewegen ende georsaket worden is, sus waren ter seluer tijd drie secretarien der drie steden van Ouerijssel van wegen der ritterschap, steden ende landen van Ouerijssel daer mede tegenwordich inden selfden capittel, soe tselfde capittel bevorens op saterdach sint Thomas auont bescreuen ende tot manendach toe om die jncoempste der ambassiatoren der c. mt. vors. continueert was. Item soe die vors. oratie vanden vors. prost van Arie, vermijtz verhael van veel reden, saken ende anders, breet ende lanck was, ende die alle prelaten, canonniken, heeren, ritteren, knechten, stat ende steden, ende mede de deputerde van Ouerijssell, na dien dat zijch elx vanden vors. staten vertogen hadden, om elx hem te beraden opt gene die vors. prost van wegen als bouen exponeert hadde, onderling der propositien niet genochsam verstaen en hadde, oick die vors. van Ouerijssell daer op hoer verhael ende beraet begeerden mijtt ritterschap, stede ende landen van Ouerijssel, soe heeftet goet gedocht den vors. drie staten, dat men bij den domdeken, die als principael inden generaal capittel die presidentie heeft ende de woerden te voeren toebehoert, op dat pas den vors. edelen graue van Nassou ende anderen heeren ter antwort geuen zoude, die in gescrijft deden stellen, alsdan wouden die vors. drie staten hem doer elx mijt sijnen op bespreken ende beraden, oick die van Ouerijssell zouden tselfde den horen ouerbrenghen, om daer op sich oick te beraden ende te bespreken mijtten hoeren. Item dese antwort aldus beraempt vanden vors. drie staten mijtten deputerden van Ouerijssel, heeft die vors. domdeken, doe den edelen graue van Nassou ende heeren voirs., die daerom weder inden vors. capittel inquamen, tot horen behorliken platze sittende, aldus mondeliken gesacht, daermede zijn g. op dat pas te vreden was ende dede alsoe doen die propositie off oratie vors. in gescrijfte stellen, de welke zijn g. den vors. domdeken daerna ouerleuren doen heeft. Item deze vors. propositie in gescrijft gestalt ende den domdeken geleuert wesende, heeft die secretaris vanden capittel die doen wtscriuen, ende vort allen prelaten, godshusen, ritterschap, stadt ende steden enen gesonden bij heueel vanden doemdeken ende capittelen vors., oick dese selfde propositie hebben die vors. deputerde van Ouerijssell begeert in gescrijft ende is hem luden gegeuen, daer mede zij dess anderen dages als op dinxdages na st. Thomas na Ouerijssell gereyst zijn elx bij den zijnen, om aldaer hoer vergaderinge ende bijcomen te maken, dat zij maelstat noemen, hierop ende soe beraden enige trefflicke vanden hoeren weder om bij de drie staten dess Neder Stichts te seynden. Ende want dan de furste van Gelre inden voirs. capittel op saterdach sint Thomas auont gehouden oick eenige zijne gen. vrunden geseynt heeft gehat, soe hebben die oick montlicken die botschap ende begeerte huers forsten aldaer geopent, alz blijkt bij copie der selfden propositien hier bij annexeert wesende. Soe dan onse gen. heer van Vtrecht zijn prelaten ende ecclesien, oick den gansen drie staten ende landen van Ouerijssel schrifteliken toegescreuen, oick montlicken in diuersen deputatien toegesacht heeft, datt zijn gen. handelinghe gehat hadde mijtten c. mt. van Spaengen, onsen alre gen. heeren, aengaende van die resignatie vanden bisdom, dan die weer doch altijt mijt vorwarden ende goeden onderscheide geschiet, dat ierst onsen drie staten ende landen van beyde zijde der IJsselen consent ende wille daertoe erlangt zolde wesen, alsoe dat die staten mijt rust ende mijt vrede sonder enich ongemack van beyden landen daerwt te verrisen toe gaen moechte ende niet anders. Item soe dan sulx veruolch als vors. hier om aen den staten vors. ge-

daen weert jn deser saken, die groot is ende ons zwarlick te bewegen is, om wtter alle perikel, verloop ende ongemaeck te bliuen, die welke wil verrisen, als in geliken saken mijt onderscheyliken voersicht alle gelegentheit niet ouer ende weder ouer gewegent en werden, sus zijn die drie staten tUtrecht wesende, op dese tijt ouercomen, dat zij die vors. zaken ripliken ende wijsliken samentliken mijtten landen van Ouerijsel delibereren ende consulteren, ende mijt hemluden na dese gaende hoichtijt daer op generael capittel doen beschriuen ende ouer dese saken in allen goeden ouerleggen zellen, om sulken antwort als dan te scepen ende der c. mat. onser alre gen. heeren dan te geuen, dess sij hopen zijn co. mat. ende genade mogeliken ende redeliken wel toe vreden wesen zellen. Item hierop hebben die vors. drie staten althant tUtrecht wesende, dit allet vors. ende mede alle dess genen sus lanck in deser saken gehandelt worden is, oick inhout vanden antwort der staten aen den c. mt. inden vergangen maent, oick bij gedaen, daer aff oick copie hier bij is, aldus onsen gen. heeren den graue van Nassou etc. ende anderen heeren deputeerden vanden c. mt. vors., jn allen goeden op huden in crastino Innocentium voer haer lude goede meyninge, temelike onscult ende goede hertelike antwort voer dese reyse te kennen gegeuen, soe sij anders ijmmers noch hier jnne, na gelegentheit der dingen ende sonder alle die gene dess aengaent niet conclusiue ende hebben mogen nocht connen delibereren, bidden ende begeren dair om die selfde drie staten, dat zijn genade dit aen de c. mt. verbotschapen ende zijn c. mt. van hemluden wegen bidden, zijn c. mt. ende genade den selfden staten dat niet anders eniger qwader maten dan in allen goeden ende genaden aldus op dit pass vor hoerlude guetelike antwort affnemen, ende nadem vorgeruerden capittel noch gehouden werden zell, die goede meninge ende antwort der staten wie vors. beyder zijden der IJsele genedelike vervorderen willen, twelk zijn g. alsoe inden besten aengenomen heeft te willen doen tot eren ende walfart der kerck ende Gestichts van Vtrecht vors.

Deel A. 725—727.

N°. 796. *De 3 staten van Utrecht geven aan den bisschop van Utrecht in ernstige overweging om, in overleg met de 5 kapittelen, een coadjutor of althans een meer onzijdigen opvolger te kiezen, en beloven hem, in dat geval, eene hoogere bezoldiging dan hem voor het doen van afstand toegezegd is geworden.*

Erwerdige vader in Got, hoichgeboren, vermogende forsten, gen. lieff heer. Soe uwe g. eendrachteliken van uwer g. prelaten ende die ganse ecclesie van Vtrecht, in horen heeren biscop gecoren ende vanden selfden, oick ritteren, knechten, stat ende steden ende vanden alingen landen dess Gestichts, doer crafft der electien in onse g. aller lantforsten soe vruntliken ontfangen is geweest, doer den welken, als grote reden is, uwe g. ons allen suss billix niet verlaten, dan uwen forstendom wess inder doot seluest regeren offte administreren doen, ende ijmmers alle orsaken vermiden zouden, daer dorch uwe g. landen ende luden in vngemack ende verdriet comen mochten, als wij ijmmers ons dess noch al verhopen ende ongetwijfelt vertrouwen tot uwen f. g.; want vort soe uwe f. g. onsen deputierden vrunden, oick den van Ouerijsell, alsus beyder zijden uwen g. meermael gesant om mijt uwen g. aengaende die zake vanden translatie etc. te communiceren altijd toegesacht, oick scrjffteliken aen den vijf godshusen ende mede aen ons allen doen scriuen heeft, dat uwe g. mitten c. mt. aengaende die resignacie vanden bisdom handelinge gehat hadden, doch altijd mijt sulken vorwarden ende onderscheide, dat uwe g. daer jnne niet gehouden zolden zijn, ten waer die c. mt. ierst van uwen g. staten ende landen van beide zijden der IJselen belieffenisse ende horen consent daer toe erlangt souden hebben, alsoe dat die saken mijt rust ende mijt vrede, sonder enich ongemack van beiden landen daer wt te verresen, toe gaen solde,

II.

welke toeseggen ende scriuens wij in gueder andacht ende memorien altijd hebben gehat ende noch hebben ende oick sonder twijffel uwen g. wel indachtich houden, om alle perikel te versien, dat wt sulx spruten mochte. Ende soe dan wij eenmael der k. mt. van Spaengen onse redelike zaken meninge ende onschult, waer om ons ende den Gesticht die vors. translatie tesar tijt geen sijns dienlijk zij, dan tot uwer g. landen ende luden verderffenisse soude wesen mogen, js nochtans die sake, alst schijnt, daerbij niet verbleuen, mer wij zijn nv weder op nye van desen vors. dingen, treffelik vanden vors. c. mt. ter eene, oick van den hertoge van Gelre ter andere zijden besant worden, tot sulker meninge als uwe f. g. wtten copien van den scrijfften hier bij wesende vernemen zellen, soe dan, gen. lieff heer, dese sake groot is, ende tusschen sulken fursten tot uwer g. lant ende luden groten lasten ende ongemack verlopen mochten, vermanen wij uwen f. g. dess selfs hoichgeloiffden, edes, zegel ende brieff, forsteliken erens ende gelucks, die uwe g. uwer kerken ende den gansen landen toegedaen zijn, oitmoedelik, mede biddende ende begerende, dat uwe f. g., als billick, dese saken mijt ons allen, na gelegentheyt soe zwarlik, onderscheidelick ende vorsichtelik ouerlegen willen, dat soe uwe g. eendrachteliken, vredelick ende vruntliken gecoren es, ontfangen zijn worden, uwer g. prelaten ende kerken ende wij alle bij onsen rechten, gewoenten ende priuilegien bliuen mogen, ende uwen g. forstendom, lant ende luden sus in groten perikel niet en comen, dan off doch uwe g. uwen bisdom ende forstendom ijmmers in meninge waren te laten, dat dan uwe g. bij toedoen van uwe g. prelaten ende ecclesien, tweer bij enen coadiutoer toe nemen offte van enigen anderen neutralen heeren, die daertoe nvt ende den landen en lude geestlike ende wereltlike bequaem ende aengenaem zijn, samentlick te verdragen ende altijd mijt versekeringe van uwen g. in pensie wttem selfden uwer g. bisdom, oick tot meere profijt dan uwe g. van anderen sus hebben zouden, den bisdom doen regeren off tot sulken neutralen heeren transferen laten willen, daer bij wij alle lant ende lude in rust, vrede ende walfaren ende mijt alle forsten ende nagebueren dess Gestichts in vruntscap bliuen moegen. Als wij ons vertrouwen tot uwen g., begeren niet te min noch dess uwe g. guetlike meninge ende antwort bij desen boden, onss noch daerna jn den besten mogen weten te vuegen. God Almachtich etc. XXIX Decembri anno etc. XVJ°.

Deel A. 729, 730.

Concept.

N°. 797. *De 3 staten van Utrecht verzoeken, onder toezending van de verzochte afschriften, aan Hendrik, graaf van Nassau, zijne voorspraak bij den koning.*

Comiti de Nassau.

Edele, waelgeboeren, vermoegende, lieue heer. Soe uwe e. jnt afscheyden van ons begerende waeren, etzlicke copie ende onse antwoirt in gescrifte gestalt, vwen e. nae to willen seynden etc., sus, edele lieue heer, scicken wij die zelue tegenwoirdelick uwen l. mijtz desen boden, begerende zeer vruntlicken, dienstlick dat uwe l. tselue alsoe aender co. mt. onsen alre gen. heer jnden besten verboetscappen ende zijnen co. mt. en gen. van onsen wegen biddende ons tselue nyet anders eeniger quaeder maten dan in allen goeden ende genaden aldus op dit pas voir onse guetlicke aduse affnemen willen; twelck wij tallen tijden wederom versculden ende verdienen willen tegens uwen l. ende gen., die God onse Heer Almechtich behueden wil, lang, welvarende zelich ende gesondt. Gescreuen tUtrecht, onder tsignet des doemdekens, twelck wij samentlick gebruycken, opten XXX^{en} dach Decembris, anno a natiuitate Domini (30 Dec.) XV°XVJ°.

3 status.

Deel A. 731.

Concept.

N°. 798. *De 3 staten van Utrecht verzoeken aan den bisschop van Utrecht een beslissend antwoord op hun laatste schrijven.*

Erwerdige vader in Got, hoichgeboren, vermogende forsten ende lieff heer. Soe wij opten scrifften jnden lesten generael wtgescreuen capittel bij den co. mt. van Spaengen deputierden als onsen gen. heeren den greue van Nassou etc., stadtholder etc., ende anderen heeren ter eenre, ende rade deputierden heeren ende vrunden dess hochgeboren hertogen van Gelre etc. ter ander zijde, rurende vande resignatie off translatie dess bisdoms van Vtrecht, ende op onsen scrifften daer na, beneffen op manendach in crastino Innocentium aen uwen g. samentliken ouergesant, sonder antwoord sus lanck verbleuen zijn ende noch verbliuen, ende die rade, heeren ende vrunden dess vors. hertoge van Gelre alhier ernstliken veruolgen ende verbeyden onse meninge ende antwoord op sulken vorgeuen vors., na betoen hoer beuolen botschap aen ons wie vors. scriffteliken gedaen hebben, op dan, gen. lieuen heer, dat dit vertreck ons niet in quaden affgenomen ende werde, veruolgen, bidden ende begeren wij seer oitmoedeliken, dat uwe f. g. ons op die vors. onsen laitsten scrifften ende begeerten der selfden uwer g. goede guetelike meninge ende bescheydelike wtdragende antwoord ouerseynden willen bij desen onsen boden, sonder meer vertreckes, ons jnden besten na mogen weten hier jnne te richten, als wij dess ende alles goeds wel herteliken ende ganseliken vertrouwen tot uwen f. g., die God onsen Heer Almachtich behueden wil. Gescreuen op den yersten dach Januarij, anno XVIIJ.

Status.

Concept.

Deel A. 732.

N°. 799. *Joh. van Breda, secretaris der stad Kampen, verzoekt aan Jacob van Apelteren, domdeken te Utrecht, te worden onderrigt van het antwoord der staten aan Hendrik, graaf van Nassau, alsmede de toezending der consultatien van Keulen en andere stukken.*

Weerdige, edele, vromme ende wijse heer. Alsoe wij ander dages van daer scheiden sonder eyntlick antwoordt mede to brengen opter commissien ons beuolen, ende dan mijn gen. heer van Nassouwen dair ter steden noch bleeff liggen, verlangen mijn heren alhier to weten, wes antwoordt int sluyten sijner gen. geueuen sij, wairom bid ick zeer dienstelicken uwe weirdige ind edele liefften willen geweedigen mij alsulck antwoordt ende beslot bij yegenwoirdigen bode scrifftelicken ouer te senden, om sulcx mijnen heren alhier to verkundigen. Voirt bid ick dienstelicken mij mede te willen senden copie vander consultatien tot Coellen geworuen ende vanden eeden onse gen. heer den capittelen gedaen heeft, ende oick vanden articulen ende vant antwoordt als uwe weirdige ende edele liefften selfs hadden ontworpen ende ons horen lieten, op dat ick mijnen heren alhier daer mede ten besten mach informeren. Dair an sall mijnen heeren alhier seer danckelicken geschien, ende sij sullent ongetwijfelt geerne verdienen tegens denseluen uwen weirdigen ende edelen liefften, die God Almachtich in heylsamer welfaert lange moet fristen. Gescreuen altera Circumcisionis (2 Jan.), anno XVIIJ.

Uwer w. ende edelheiden goetwillige diener,
Joh. Breda, secretarius opidi Campensis.

Opschrift: Aan Jacob van Apelteren, domdeken te Utrecht.

Deel A. 733.

N°. 800. *De bisschop van Utrecht antwoordt aan de 3 staten van Utrecht, dat hij zich op hun laatste schrijven van 29 Dec. nader beraden zal.*

Van Goets genaden Frederich, bisschop tUtrecht, geboren marckgreue van Baden. Erbaren, lieue vrunde. Alsoe ghij vns nw weder hebben doen schrijven, veruolgende antwoert op uwe voerscrifften vns zeer corts geleden oick gedaen, hebben wij verstanden. Ende

soe dan die saken uwer begerte groet zijnt, kunnen wij v soe mitter haest nyet wael antwoert doen geuen, dan willen vns hierop voerder beraeden, ende dan, soe yerst wij dat bij brengen sullen kunnen, bij vnsen selfs boede v antwoert doen toe schicken. Godt sij mijt v. Gegeuen in vnsen slote Duersteden, opten IJ^{en} dach in Januario, anno etc. XVIIJ.

Get. hosz.

Deel A. 734.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

N°. 801. *De 3 staten van Utrecht geven aan de staten van Overijssel berigt van hunne voorstellen aan den bisschop, en verzoeken hen spoedig over deze gewigtige zaak te vergaderen, en daarna hunne gedeputeerden, naar Utrecht te zenden.*

Aen die ritterschap ende stede van Ouerijssel.

Ersame, wijse, vorsichtige, bijzondere goede vrunde. Soe onlanxleden alz uwer lieffden die steden secretarien vanden staten ende steden dier zijden der IJsselen hier bij ons geschicht ende tegenwordich waren mijt credentie, om ons te kennen te geuen sulke scriffen alz onse gen. heer van Vtrecht rurende die resignatie zijn g. bijdsoms aen uwen l. doen scriuen hadde, hebben wij doe daer op bij onsen doemdecken capittel generael vanden prelaten, ecclesien, ritteren, knechten, stat ende steden deses Neder Gestichtz doen verscriuen ende vergaderen op saterdages sinte Thomas auont, op welken capittel die vors. secretarien haer beueel geopent ende ons te kennen gauen; oick weren ter selfder tijt tUtrecht sommige rade, heeren ende vrunde vanden hoichgeboren forsten, hertoge van Gelre, mijt credentie, der oick aengaende der vors. saken mijt credentie sulc verbotschapten ende toe kennen gauen, alz zij lude vanden vors. hoichgeboeren hertoige van Gelre in beueel hebben. Ende soe dan dat vors. capittel generael continueert waert tot op maendach, die daer an neistvolgende, die was sdages na sint Tomas dach, om die jncompste vanden edelen, waelgeboren, vermogenden heeren, heeren Henrick, greue van Nassou etc., ende meer andere heeren, rurende vander selfder resignatie etc., vanden c. mt. van Spaengen wtgesonden, sus hebben die greue van Nassou mijtten zijnen op maendach vors. inden contineerden capittel haer propositie oick gedaen. Ende want dan vanden selfden heeren greue van Nassou etc., die propositie ons naderhant in gescrifft gegeuen wart tot onsen begeerte, daer uwe secretarien die copie aff mijt hem namen, daer mede zij hem rechtevort tot uwent ende thuys gevuegt hebben, hebben daer na oick die rade, heeren ende vrunde vanden forsten van Gelre zulke propositie zij gedaen hadden op saterdach bouen geruert, ons mede in gescrifft ouergeleuert, daer van wij die copie uwen l. hier bij schicken mijtsampt onse antwort, die wij den edelen greuen van Nassou etc. ende anderen geschichten heeren vanden c. mt. op zijre genaden petitie ende begeerte, op maendach leistleden in zijre edelheden affgescheit montlik doen geschien, scriflik ouergesonden hebben, oick senden wij uwen l. copie der scriffen, die wij op den selfden maendach leistleden aen onsen g. h. van Vtrecht gescreuen hebben, daer(op) zijn g. ons noch niet wtdragende antwort gegeuen hebben. Geuende dit alle vors. uwen samenden vruntliken ende guetliken in allen beste te kennen, biddende ende begerende, soe wij all een lude zijn ende onder der kercken van Vtrecht onder eenen heren ende forsten staen ende behoren, dat uwe l. dese saken soe herteliken ende zweerliken ouerlegen, ende soe corts mogelijk es, maelstat hierop houden, ende dan uwe trefflicste ende meeste mijt volcomender macht hier bij ons vuegen, ende die bijcompste V a VJ dagen ons te voeren verwittigen willen, om capittel generael daer en hijnnen hierop te verscriuen om dan na gelegentheit der saken sulke antwort der c. mt., oick den forste van Gelre te mogen doen, ende alsoe op alle dese dingen vors. sementlicke te raden ende mijt onse antwort ende be-raet dan mit ons vort aen den c. mt. ende anders te beseynden, alsoe dat daer dorch wij all wt

perickel, verdriet ende ongemack, verloop, onlede, wt orloge ende wt verderffnisse comen ende in wellaren, rust ende vrede ende conuersatie ende alle goede nabuerscap ouer all ende ommelanx heen verbleuen mogen. Ende opdat die c. mt. dit vertreck anderssins ons tot quader maten off ongenade en verkere off en neme, soe dit affgescheit tusschen den edelen greuen van Nassou etc. ende ons geweest is ende zijn g. aen name der c. mt. aldus te relateren, begeren ernstliken wij mijtten desen boden, off ten minsten mijtten eersten ende soe dess uwen l. cortelinx mogelijk is, hiervan, dats te weten, woe cortlik uwe l. malstat holden ende off deselffde oick trefflik hier schicken sellen, derselffde goede meninge ende antwoord, ons na mogen weten te hebben vanden selffden uwen ersamen, vrome lieffden, die onser Heer Got Almachtich etc. onder sdoemden signet tUtrecht, anno etc. XVII°, V^{en} Januarij.

Concept.

Deel A. 735.

N°. 802. *Philibertus Naturelli berigt aan de 3 staten van Utrecht, dat Karel van Oostenrijk het Sticht in het verdrag met den koning van Frankrijk heeft begrepen.*

Reuerendi patres, generosi ac magnifici domini, plurimum honorandi post debitam commendationem. Nuper jter agens a Traiecto in Brabantiam cum ad locum, vulgariter dictum Aldenbosch, cis Mosam Dordracensem applicuissem, occurrit in littore nuncius serenissimi ac catholici regis, litteras suae maiestatis ad dominos vestras cum quadam instructione ad me deferens, quibus vobis significatum jri volebat, qualiter pro sua in vos et rempublicam Traiectensem singulari beneuolentia in tractatu pacis, dudum Nouiomagi cum rege christianissimo initae, status ac rempublicam Traiectensem, prefatam in numero et sub protectione confederatorum suorum comprehensos declarauisse. Non fuerit tunc ob jtineris difficultatem et alia impedimenta retrocedere, quin jmmo vrgentibus negocijs coactus sum, jllustri domino de Naussou et alijs oratoribus regijs sequentibus, ad prefatum serenissimum ac catholicum regem vsque accelerato itinere progredj, cui herj ad vnguem vestrorum animorum promptitudinem et obseruantiam erga suam maiestatem retulj, hodie vero applicuerunt prefati jllustrissimi domini de Naussou et alij oratores, qui dictis meis nihil detrahentes, sinceritatem vestram non vulgari oratione commendarunt, quod regia maiestatis, licet negocium desideratum adhuc indigestum sit, gratissimi extitit, et vt dignationes vestre intelligant hoc alta mente repostum esse, volint vt prefate littere suae protectionis enuntiativae per hunc expressum vobis remitterentur. Egi ego, quantum me concernere poterat, pro sua in nos clementia immortales gratias, prout hoc ipsum pro solita vestra prudentia et sinceritate respondendo litteris suis per hunc nuntium, vti regia gratia et mansuetudo expostulat, debite facturos esse non dubito. Quare non ero longior, solum in postremis offero, si quid hic aut alibj prodesse posse videbor, auisatus votis v. d. me accommodatissimum exhibere, nouit Omnipotens, qui easdem v. d. diu felices conseruet. Ex oppido Bruxellensi VIJ^a Januarij, M D XVII°.

*Gel. PARATISSIMUS AD OMNIA VOTA VESTRA,
PHRTUS, PREPOSITUS TRAIECTENSIS.*

Opschrift: Reuerendissimis, generosis et magnificis dominis, prelati, nobilibus, magistratibus et gubernatoribus ciuitatis, oppidorum et alijs representantibus status superioris et inferioris diocesis Traiectensis.

Deel A. 736.

N°. 803. *Antwoord van Jacob van Apelteren aan Jan Breda, secretaris der stad Kampen, met toezending der verzochte stukken. Zie N°. 799.*

Ad secretarium Campensem, Jo. de Breda.

Erbare, bijzonder goede vrunt. Soe gij nv aen mij scrijft vanden bescheyde vanden alden

dingen dess afgescheits, aengaende uwer secretarïen laiste deputatie, daer op geue ick v in allen goeden te kennen, dat onse drie staten alle gescrijften op gisteren ouergesant hebben van desen saken int lanck aenden alingen staten dier landen, daer ick niet aen en twijffel, gij en sult alsulx wel vernemen; niettemin soe gij aen mij in sonderheit sulx begeren, wil ick daer jnne gern te wille wesen, mijnen lieuen vrunden, heeren ende ouersten van Campen, ende seynde v ouer die selfde scrijften bij copien hierbij wesende. God zij mijt v. Gescreuen tUtrecht, opten VIJ^{en} dach Januarij, anno etc. XVIIJ^o.

Jacop van Apelteren.

Deel A. 737.

N°. 804. *Burg., schep. en raden der stad Deventer berigten aan de 3 staten van Utrecht den ontvangst der toegezonden stukken, en beloven een spoedig antwoord.*

Weerdighe, edele, walgebaren, erbere, vromme, eirsame ende wijze heeren, besunders guede vriende. Uwer liefden scrijften mijtten copien dair beneuen, berorende die saeke vanden translatie des bisdoms etc., hebben wij guetlick ontfangen, ende willen dair mede voortvaren ende doen nae uwer liefden begerten ende jn kort dair van en guetlick antwoordt bij ons seluer baden weder worden laeten den seluen uwen weerdighen liefden, die onse Her Godt salichlick bewaren moet. Geschreuen den VIII^{en} dach Januarij, anno etc. XVIIJ^o.

Burgermeysteren, scepenen ende raidt der stadt Deunter.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel A. 738.

N°. 805. *Antwoord van Hendrik, graaf van Nassau, aan de 3 staten van Utrecht. Zie N°. 797. Hij raadt hen den koning, ter zake der translatie, te gehoorzamen.*

Weerdige, edel, strenghe, wijze ende vrome, besondere, goede vrunde. Ick gebiede mij vruntlic tot v. Uwen liefden brieuen mit uwe gescreuen andtvoirdt vp des jck ende anderen sconincx mijns alder genad^e heeren gedeputeerde van zijnre magestaet wegen aen v begheert ende versocht hebben ende zeker copie bij ons begheert, hebbic ontfangen ende dit al den coninck jnt beste te kennen gegeuen, sulcx dat zijn magestaet tselue wel genomen heeft; hopende dat uwe liefden namaels sich wel bedincken ende aenmerckende dat zijnre magestaet voirnemen soe v luden als zijn luden ende ondersaten uwe nabueren prouffitelic waere, hem jnden seluen voir uwe selfs weluaert ende prouffijt obtempereren ende belieuen sullen. Des ick uwe liefden aduertere ende als vrunt, raede soe te doen, biddende onsen Heere de selue uwe liefden jn salicheden te bewaren. Gescreuen tot Bruessel, den IX^{en} Januarij, anno XVJ (XVIJ).

Henrick, graue tot Nassou, tot Vianden ende tot Catzenellenboghe, heer tot Breda etc., stadthouder generael jn Hollant, Zeellant etc.

Get. H. DE NASSAU.

Opschrift: Als voren.

Deel A. 740.

N°. 806. *De 3 staten van Utrecht herhalen aan den bisschop van Utrecht hun verzoek op beslissend antwoord en bidden hem met aandrang om geen afstand van zijne waardigheid te doen.*

Erwerdige vader in Gode, hoichgeboren, vermogende forsten, gen. lief heer. So wij op onsen neisten scrijften ..... prima Januarii leist verleden aen ..... ende vermaent, opten welken uwe g. icrst bij onsen boden ende na scrifteliken ons onbieden doen hebben, dat uwe g. daer aff bij uwer g. selues bode ons scriftelike antwoordt ouerseynenden zouden, daer van wij tot noch niet en verhoren off en vernemen, bedunct onss, dattet wel merkelike reden waren onss

sulker onser redeliker begeerten langher niet in vertreck te verhalten, soe uwe f. g. den vijff godzhusen oick ons allen in deputatien ende den van Ouerijssel etc.; oick scrifflicken alijt vorgeueu ende toe doen seggen ende scriuen hebben, dat uwe g. jn den veranderinge off resignatie dess bisdoms niet doen en zellen dan bij consent ende wille van uwer g. prelaten, ecclesie ende staten vanden lande beyde sijden der IJsselen, ende soe dattet sonder last, verdriet ende alle ongemack, mijt rust ende mijt vrede toe gaen ende soude, wess en sulx geschien zoude ende anders niet. Ende soe wij dan sulx uwer g. toeseggens ende scriuen aen ons gedaen, oick die scrifften vanden forsten van Gelre uwen g. lest van ons ouergesant, noch wel indachtich houden, ende niet en twijfelen uwen g. wel voer ogen houden ende hebben zellen, soe die selfde wel connen ouermerken, wes perikel ons ende den lande hier van comen mochte, bidden ende begeren wij oitmoedeliken, vermanen ernsteliken uwen g., dat de selfde ons op die vors. onsen laisten scrifften ende begeerten der selfden uwer g. goede guetelicke meninge ende bescheidelike wtdragende antwort noch ouerseyn den willen bij desen onsen boden sonder meer vertreckes; ende ijnners, dat ons oitmoedelike, hertelicke bede is, uwe dorluchtige f. g. onse forste ende genedichste heeren bliuen ende uwen forstendom ende kerke van Vtrecht, ter eren vanden hogen huse van Baden, tot in uwen g. vtersten leuen behalden, ende ons wt allen ongemack, last, onlede, wt orloge, verloop, roeff ende brant jn goeden rusten ende vreden, als eenen goeden forsten toebehoirt, verhueden ende behouden willen, als wij dess ganseliken vertruwen ter uwen f. g. onse Heer God Almachtich in langen, vroliken, gesonden lijff ende leuen salichlik behueden ende gesparen wil. Gescreuen tUtrecht, onder tsignet dess doemdekens, opten IX^{en} dach Januarij, anno etc. XVIIJ.

Concept.

Deel A. 739.

N°. 807. *De bisschop van Utrecht antwoordt aan de 3 staten van Utrecht, dat hij nog niet in staat is, een beslissend antwoord hierop te geven.*

Van Goets genaden Frederich, bisschop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Uwe schrifflicke vermaninge vnser antwoert, op vwe voerschrifte, hebben wij guetlicken ontfangen ende en twijuelen nijcht, ghij en hebben voer hen derhaluen vnser meninge vuyt vnser scrifften ende anders genoich verstaen. Doch want ir den voergeroerten vwen scrifften vns andere wege voergegeuen werden, daerop vns wael van noeden js ripelicken te beraden, twelck wij, als ghij wael ouerleggen, soe balde nijcht bijbrengen connen; sus willen wij vns opt selue soe balde vns moegelicken is, wijder beraden, ende v alsdan bij ons seluest boden vnvertochlicke antwoert laten weten. Godt zij mijt mij v. Gegeuen in vnser slotte Duersteden, opten X^{en} dach in Januario, anno etc. XVIIJ.

Opschrift: Als voren.

Get. II. HUNDEBEKE.

Deel A. 741.

N°. 808. *De staten van Overijssel geven aan de 3 staten van Utrecht berigt van de overrompeling der stad Goor door de Geldersche krijgshenden.*

Werdige, hoichgeleerde, edele, walgebaeren, eirberen ende ersamen, wijse lieue heren, bijsonders guede vrunde. Den vrijdach nae Circumscisionis Domini, hebben wij doen schrijuen anden hoichgeboeren fursten, hertogen van Gelre etc. van seckeren mercklicken geweldigen handel, sijnre gnaden krijchsluden in Drenthe, mit begeerten, soe men die op sijnre gnaden schrijften ende moent botschap sijnre gnaden hueshoefmeysters onbehindert hadde laten passijren, to veruoegen, dat sie dese landen, dair sie doe auer XIIIJ daghen stille jnne gelegen ende geschedicht hadden, allet

nemende dat sie bekomen konden, ruemden, den schaden vermijden ende den genomen spalie, restitueerden, als die schrijften wijder dairvan begrepen; dair ons onder anderen ther antwort op quam, dat sijne gnaden des handels ouer all gheen wettenheyt hadden, ende hadden dair omme onuertaechlick an der selften beueelhebbers doen schrijuen ende schijcken, die rutheren ende knechten tdoen vertrecken, ende dat sich sijne gnaden dair jnne soe halden wolden, dat men spoeren solde, hoirs geweltlicken handels gheen benoegen tdragen. Ende want sie dair nae sus lange hijr omtrent jnden landen sich tot vorderen schaden, mit brande ende anders verhalten hebben, sijn sie ghijsteren doch onuerwaernt sonder ennige redelicke oirsake, bauen guden gloeuen ende vruntlicken handell mitten hoefluden gehat, ende bauen guetlicke sprake mitten ghenen jnden stadt van Goer gelegen, mit gewalde an die stadt Goer genallen, die lude dair jnne wesende yamerliken vermoerdert, doet geslagen, geuangen ende als openbair vijanden gehandelt, dair die seluen sich noch jnne verholden, wair wth wij geoersaket sijnt worden, anden furst van Gelre tscriuen om grontlick tontdecken sijne gnaden meningen dair van, ende oft sich sijne gnaden des selfden krijchs volcks noch annemen ende onderwijnden. Want dan jnden capittel generaell bijnnen vwer werdicheyden stadt voir der hoechtijt van midwinter verleden die boetschap van sijne gnaden reden anders gelopen ende geluet heft, dragende tot den effect onder voell anders, dat sijn ff. g. mit desen landen vruntschap ende gude nabuerschap tonderhalden geneyget weer, oeck verbedende oft dese landen, jn geualle bij emantz aueruallen worden, mit sijne gnaden lijue, landen ende lueden, vrunden ende magen twillen helpen wederstaen ende beschermen, konnen wij ons deses handels ende haestlicke veranderinge niet genoich versijnnen, ende gheuen vwen weerdicheyden ditselue jn allen besten tkennen, om na der guetlicker toslaghe onsen secretarius latest jnt generaell capittel gemoet, jn desen geweltlicken auervall ende handell thelpen gedencken, raden ende doen, als vwe weerdicheyden wolden bij den seluen to geschene, oftet aldair soe geboert weer, ende tot voirstande ende waluairt desen landen dienen sall. Ende des vwer weerdicheyden gude meninge ende toeuerlatinge antwort, willen wij ons vermogen vorderen, kent Got, die vwe weerdicheyden ende samende lieffden gesont bewaeren will. Gescreuen den saterdach na Trium Regum (10 Jan.), anno XVIIJ.

Ritterschap ende steden van Auerijssell.

Oick, lieuen heren ende vrunde, hadden wij geuordert op die boetschap den secretaris ende toschrijfte vwer samenden liefden, beroerende die sake der translatie, om maelstadt ende dachfaert tholden, die dorch desen auervall ganslich verslagen ende verstuert is worden, soe elcken van noiden heft beducht to gedencken totten sijnen; dat wij vwen werdicheyden jn allen gude mede te kennen gheuen. Datum vt in litteris.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel A. 742.

N°. 809. *Philips Hozz van Portsheim aan de 3 staten van Utrecht, klagte over verongelijkingen, hem door Herman van Lockhorst en door den bisschop van Utrecht aangedaan.*

Mijn vnderdaenige, goedwillige ende vriendelicke dienste ende wat jck liefs ende gudes vermaech altijt te vorens, cerwerdiger, werdigen, edelen, vesten, voersienijgen, eirsamen ende wijzen gunstigen, lieuen heren, joncheren ende gueden vrienden. Vweren eirwerdicheden, vesten ende lieffden gheue jck oetmoedelicken ende clachtelicken te kennen, alsoe jck voir XIIIJ ende oick langeren jairen op vriendelicke bede, sekerlick toe seggen, verspreckijnge ende borchschappen heren Herman Lochorst, den Oloff van Mijnen, zijnen bastarts neuen, jn gheryden geldt hebbe gheleent, oick anderen coopluden jn Pruyssen etc. voir hem gesproicken, gheloefft ende betaelt

de somme van VJ^e ende XJ golden gulden van gewichte, ende den hoechweerdich furste heren Ffrederick, bijsschop tUtrecht etc., op genadich vertroestinge sekerlicke toesegeen ende loiffnjsse omme mij totter seluen betalinge te verhelpen, voir veell jairen van mij heeft ontfangen sommige martderen schuben, gulden hufen etc., ende tot dien van mij gekofft een groot somme van costelicken voederijngen, als zabelen etc., ende hoewaell dieseluen zabelen nae langen mijnen veruolgen, voelen ende groten kosten ende schaden betaelt, soe zijn nochtans zijner genaden termijnen ende verschrijuongen, die welcken van wegen desseluen coops gemaickt waeren, mij nyet gehalden en werden, mer sijn gnaed heeft mij mennichwerff van wegen derseluen somme geldts van zabelen etc. oick Herman Lochorst gheloefften VJ^e ende XJ golden gulden met veler ffursten, joncheren ende heren pronothoriaell briuen ouer X jairen lanck mijt mijnen grooten onverwindelicken ende verderfflickten kosten, schaden, verhiijnder ende jnteressen laeten nae reysen ende verfolgen, ende nochtans vanden seluen Lochorst, sijnen secretelicksten raidt ende vicarien etc., gheen betalinge noch then mijnsten vanden seluen bijsschop tegens Lochorst van wegen deser saicken rechts, noch voir die affgenomen ende ontfangen schufen etc. vp die oetmoedelicken ende ernstlickten eyschen betaling noch antwoirt van zijnen gnaden en moegen ghehoiren, dair voir jck jn Ruyssslandt bij IIIe mijlen van hyer selfs hebbe betaelt soe voell als CXXXVIIJ golden gulden van gewichte ende VIII stuuers Brabants ghereedts geldts, ende dwelck jn desen landen gheern IIe golden gulden solden hebben gegolden, mer tot dyen dat dese Jordaen, bode van Nyemegen, brenger sbrieffs, nv then derden werff altoes mijt nyewen briuen van mij anden bijsschop tot Duersteden geschreuen heeft geweest, ende bijden bijsschop noch sijne gnaden doerwerder en moigen commen, oick mij noyt geldt noch antwoirt gebracht, bijn ick van sommigen bericht, dat alle mijne briuen tot Duersteden van sijner genaden hoffgesijnde verdunckert oft ondergedruckt ende den forsten gheen brieff noch van desen mijnen eyssche to kennen gegeuen werde, dwelck oick waell blijcken; ende schemplick ijs te hoeren, dat een arm jonckfrouwen mensch van zijne gnaden wegen mij antwoirdt schrijuet, derwelcker jck doch nyet geschreuen noch beuolen en hebbe, dat sij dieseluen mijne briuen ontfangen noch den bijsschop geuen solde, als dat zij oft een ander falscher dichter jn hoeren brieff van wegen des bijsschops antwoirt duet vertalen, alsoe vwe lieffden jn hyer jngelachter copij derseluer frouwen brieff off des bijsschops antwoirt, doer ende van haer jn des bijsschops namen mij gheschreuen wesende, moegen syen. Then anderen werde ick bericht, dat zijn gnaed die voirgenoompte schufen nyet en betalen, mer van mij gegeuen ende gheschenckt hebben wille, dwelck nyet furstelicken, oick tegens Godt, eer, billicheyte ende mij, armen man, to voell swaire were, dat jck van beyden heren ende knecht, als bisschop ende vicarien Herman Lochorst, alsoe mijt subtiylheyt om dat mijn solde gebracht werden etc. Ende want dan ick sijner gnaden dieseluen schufen etc. nyet anders en hebbe gedaen, dan dat sijne gnaed dairtegens solde ende wolde verhelpen ende verfuengen, dat jck vanden Herman Lochorst vicarien betaelt woerde, also ick sijne gnaed te doen mij toe geseyt, oick die schufen ende anders dair vp mij ontfangen heeft ende soedaenichs nyet en geschien; ende mij wetende is, dat die selue bisschop Frederick, hoe waell hij vwen lieffden oick omgeseten, heren ende vrienden anders vertroest ende verweent jn kortter tijt still ende secretelick wten lande reysen ende Sticht Vtrecht verlaten werdt; van deser wegen gemerckt, dat jck voert omtrent ende jn desen landen mijtter woenijnge blijuen, mij nyet meer mogelick mochte wesen, hem als fursten oft heren sonder landt om de voirg. schuefen als mijn wtgelacht gelt te eyschende, ende mijne boden ende briuen, dair aff ick vwen liefften hyer jn bewaert copij toesende, bijden bijsschop nyet en hebben noch en moegen komen, soe js an vwe eirwerdicheyt ende lieffden mijn oetmoedelick, dienstelick ende vriendelick bede,

ghij willen ther stont ende sonder vertueven den seluen vwen bischop dese hyer jngelachte copij doen verlesen, vermoegen ende mijt hem veruoegen, dat hij sonder ennich langer vertreck van mijner wegen betalen Jordan desen boden van Nyemegen, brenger sbriefs, die voirs. CXXXVIII golden gulden ende acht stouer Brabants ende oick XXXVJ golden gulden, dweleck hij mij voir mijn dienst, glid ende bluetloens vander tijt der Cleefschen oerlogs schuldich gebliuen ende alnoch onbetaelt is, tsamen CLXXIIII golden gulden van gewichte ende acht stouer Brabants beloipende, buyten mijn jnteresse, verderfflicken kosten ende schaden, die welcke nyet waell te rekenen noch te vergelden ende mij van hem bijsschop toegefuegt sijn, als in zijner gnaden brieue ende desseluen hyer jngeleechten copy ferrer vertaelt is, jnden welcken jck mij gheern wesen will laiten, soe ver desen boiden nv ther stont die voirger. CLXXIIII golden gulden betaelt werden; mer woe dit nyet en gheschuydt, soe en will ick mij nyet begheuen en hebben, vwer eirwerdicheyt ende lieffden willen hoer hyer insonder vertoenen oitmoedelicken, sonder soe mijt gueden vlyete ende naesticheit bijden vurs. bijsschop bemoeijen, bearbeyden ende verfuegen, dat dit geldt alsoe betaelt ende vwen lieffden oick der seluer landen ende ondersaten gheen last noch schaden dair wt sprijngende ende nae volgen werdt; oick jn guder gedechtenisse halden, dat jck jn tijt ende wijlen die vurg. bischop noch vwer regierende forst ende jut lant geweest is, mij dess beclaichgt, oick soedaenichs begeert ende ther kennen gegeuen hebbe, want jck Bourg. mijn lijdtloen ende wtgelacht gelt nyet begeuen noch nagelaten en will hebben. Anders vwen eerwerdicheyden ende lieffden aengemen diensten ende vruntschap te bewijsen ende to doende, bijn ick onghespairt mijns lijffs ende armen vermoegens gans guetwillich, kenne Godt Almechtich; dwelcke v eerwerdicheyt jnd lieffden jn langwerigen ghesontheyt ende waelfairdt mijt vroeden will bewairen. Datum Nyemegen op woensdach nae Epiphanie (7 Jan.), anno etc. XVIIJ.

Vwer eirwerdicheyden ende lieffden altijt onderdaenige ende guetwillige
Philips Hosen van Pfortzheym.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap, stad en steden des Stichts van Utrecht. Deel A. 743, 744.

De in dezen brief vermelde afschriften zijn van den volgenden inhoud:

N°. 810.

Copie also an bijsschop Frederick gheschreuen syende.

Hoechgewerdighe ende boechgeboeren furst jnd heren, uwen f. genaden zijn van mij altijt bereyt, mijn onderdanige ende guetwillige dienste, gnedige heer. Nae den jck jn voirledenre tijt op heren Herman Lochorst, uwer genaden vicarien tot Vtrecht, vruntlick ind vlijtichge bede, oick op zijn zekerlicke toeseggen, burchschappen jnd versprekingen, nemtlick mij schadeloes to halden zijnen neuen Adolff van mijnen jngereyden gelde, hebbe vurghesat, oick tegens anderen voir hem versproicken ende betaelt die somme jn all sess hondert jnd ellff golden gulden van gewichte, ende ick dat selue mijn wtghelachte gelt durch genedige furgheschrijfften der hoichwerdigen ende hoichgeboeren fursten ind heren, heren Jacop, eertzbisshop to Trier, kurfusten etc. zelichger gedechten, ende heren Cristoffels, marchgreue toe Baden etc., uwer genaden bruderen ind neuen, mijner genedigen heren, die an v f. g. ende der seluer vicarien voirgemelt toe meer tijden gheschreuen ende toeghesanth zijn woirden, in voell jairen met mijnen groeten onverwindelicken ende verderfflicken kosten, schaden ende verhijndering bij uwen gnaden als lantffurst ende ordenlicken rechter dess seluen vicarien heb veruolchgt; ende woe waell v gnaden van mij heeft ontfangen eyn guede nye marteren schuven, dair voir ick in Litauwen, bij dryehondert mijlen van hyer, an gereyden ende gueden golde hebbe betaelt LXIJ golden Vngersche, dwelck mij gherne hondert ducaten hedden gegolden; noch sommige gulden

huber, die welcke mij oick kosten XVIIJ gulden Vngersche, dess ghelijcks heeft uwe genaden van mij begheert, den seluen een stuck sijluers, XXIIII g. gulden mijn dan id tsuenst goldt ende die ghemeyn koip was, to te stellen ende te laeten, dwelcke allet uwer genaden ick gedain ende zij van mij ontfangen heeft op sulck meynongen, gnediger vertroestinge ende sekerlicke toeseppen, dat die selue uw genaden mijt guetlicheyt off rechtlick mij wolde hebben geholpen, als dan oir to waell ghebuert ende schuldich geweest hedden, dat mijn vurgeruerde mijn verlacht gelt vanden seluer v g. vicarien solde betaelt zijn woirden, soe heeft doch dat selue mij nyet moigen gebueren ende tot dien soe heeft oick v f. g. van mij gekoft ende ontfangen voir voell hondert gulden tzaebelen, ende hoewaell die selue nae langen vertoch betaelt, soe zijn doch v g. termijnen, alsoe die van wegen diss koips gemaickt wairen, mij oick nyet gehalden en woirden, mer v g. heeft mij selfs desshaluen twewerff wt Lijttauwen ende Ruyssen vergeeffs rijden, oick op diese somme geldts wijsschelen maicken ende knecht senden laiten wt ende in bouen duysent mijlen, dessgelijcken van Pfortzheym ende Baden tot Wijck ende Vollenhoe tot v g. voell tijden oick moeten reysen ende senden etc. Ende vm dat mij die selue mijn som geldts jn tijt als bij v g. mij was toegesacht ende verschreuen to betalen nae jnhalt derseluen v g. mijssiuen mij desshaluen toegesanth, nyet betaelt mochten werden, soe heb ick desshaluen ende then seluen reysen, oick sijnt ther tijt mennichweruen tegens mijnen willen andere borchs koipe mueten vnpemen, die selue mijne ghemaickte wijssell ende gedane koipe dair mede betalen; ende dair an mercklicke verliesen ende schaiden doen; ende hebbe dat self om alsulcke v g. ende der seluen vicarien geweltich vm vuerens ende voirhaldong des mijnen so voell ende lange mijt groeten onrusten, sorgen, anxt ende arbeyden moeten doen, dat ick dairdoir tot anderen schaden then laetsten bijn comen in groten schulden, ende om die selue to betalen gebracht woerden om alle mijne nerongen, oick huys, huysraide ende alle dat gheen ick van kijndts vp ende soe in voell jairen swairlick verdient, verworuen ende geerfft hadde, dwelck allet doir vertoch ende inhaldongen des mijnen wie bouengeruert bij v g. ende der seluen vicarien mij tegen mijnen trouwen dienst ende waeldade onverschuldt is wedervairen. Ende want dan ick nyelick soe waell van v g. Stichsten als Bourguenschen prelaten, heren ende hoeffluden, oick edelen vrouwen personen int heymelick ende sekerlicken hebben vernomen, dat v g. (woe waell zij oir ondersat ende naechgebueren anders vertroest ende verweent) in kurttten daigen jnt stille den Sticht Vtrecht verlaeten ende oir aen ander oirt, uwen genaden waell wetende, mijt woenijge doen wurdt, soe ist ain v f. g. mijn gantze onderdanige bede, die wijll derseluer vicarien nae inhalt v g. schrijfflick antwoirdt, desshaluen gemelten v g. bruderen ende neuen mijnen gnedigen heren toegesanth, die gedachte schult nyet heeft willen betalen, oick voir v g. als zijnen lantffursten ende oirdenlicken richter, billicheyt ende rechts mij geweygert ende v g. dairbouen den seluen heren Herman Lochorst nyet to mijn als vicarien ende diener opgehalden ende mij tot recht ende betalongen nyet verhelpen heeft, als dan voir Godt, oick nae vermogen der rechten ende der seluer v g. vertroestingen ende toeseppen, mij desshaluen tegen vurgenoemden schuven, huben etc. gheschien, waell ghebuert ende schuldich geweest hadde to doen; dat v g. wille bedencken: ten ijrsten derselue zyell, then anderen uwer genaden ende derseluer verwandten furstlicker werden ind loefflich heerkommen, vanden welcken nye gehoirt iss woirden, dat zij ijnants, ende sunderling ermer lude als mijn ende mijngelijcken, guederen vergeues ain nemen, behalden oft begheren solden, jets mijnders dan id weerdte were, voir te geuen; oick bedencken, dat ick als voirsteet doir gedachte v g. guedich toeseppen ende verschrijuong, oick vertoichlicker betaling ende voirhaldong des mijnen, soe waell vandes vicarien als uwer g. schult wegen, voir die tzaebelen etc. om all mijn neerongen ende in armoet bijn gebracht

woirden, ende dairomme tho mijnsten sonder all langer vertreck mij ende van mijnentwegen ..... (1) brijnger diss brieffs betalen ende ouerleueren die voirgedachte LXIJ gulden Vngersche voir die marteren schuven, noch XVIIJ gulden Vngersche voir die gulden huben ende XXIIJ golden gulden als een rest van siluer, duet allet in eyner somme hondert ende XXXVIIJ golden gulden van gewichte ende VIIJ st. Brabants; jnden welcken v g. mij nyet willen verlaten noch ennichs wechgs langer vertrecken. Dan woe waell ick uwer g. ende op der seluer begheert in Cleeffsche oirloige als schriuer oick sess maendt lanck ende op mijn koste gediend, mijn lijff ende leuen in storm to Gennep ende ander plaetzen soe waell als andere rutere ende kryechslude geavontuert, so heb ick doch van wegen uwer genade ende desselue mijns solts op rekeninge nyet meer dan XIIJ g. gulde ontfangen, also dat mij v g. van wegen desseluen mijns dienst, ghelijder ende bluedtloens oick noch iss schuldich XXXVJ golden gulden, dwelck ick doch uwe gnaden, omme hoepenijsge dat zij mij vander seluer vicarien, wie voirsteect, der betalinge solde verhelpen, nye hebben willen heysschen, ende oick noch ende nummer meer, soe veer die selue v g. als ick hope zij doen, ende voirgeruerde hondert XXXVIIJ golden gulden van mijnent wegen brijnger sbrieffs ny betalen weerd, voir die selue mijnen dienst nyet heysschen noch begheren; mer woe dat self bij uwer g. nyet gheschiet, so will ick mij desseluen mijns lijddloens etc. ende gans nyet begeuen noch quyt gescholden hebben, ende off oick ijmant wilde seggen oft vermeynen dat ick die voirgenumpten schuben etc. v g. van vrijen willen voir nyet gegeuen oft gheschenckt ende dair tegens nyet begeert, oick v g. mij nyet vertroest ende toeghesacht hadde, mij van vicarien ther betalongen, als voirsteet, to verhelpen etc., dair voir kendt ende weetmen mij to kleyn ende onvermoegen sulx to schencken, were oick mij erme geselle to swair ende v g. haluen to voell schijmplick to hoeren ende sonderlinge, soe mij die self vanden vicarien ther betalongen nyet heeft verholpen, dat zij zulx onbetaelt begheren soldte. Oick waert also dat v g. mij mijn gelt vur die tzabelen voirgemelt op yegelicken termijn sonder ennijsge vertreck ende schaden gelijk gnedichlicken ende waell hedden betaelt, twelck dan nyet en is, soe bijn ick doch ongetwijuel v g. zij zullicker furstlicker ende loofflicker neygonge, gelijk der seluer alderen loefflicker gedachten oick bruderen ende neuen voirg. mijnen g. heren altijt hebben geweest ende noch zijnd, dat v g. tot der billichey gnedichlick werde bedencken mijn gelegenthey ende armoede, dair in ick doir zye, wie voir gemelt, bijn gebracht woirden, ende desshaluen nyet begheren dat mijn onbetaelt to laiten, dwelck ick oick gheyns weges langer ontberen mach etc. Ende tegen die voirgedachte hondert XXXVIIJ golden gulden VIIJ st. ende all anders sall ende weerd oick die voirgenoept hode, brenger sbrieffs, van mijnent wegen v g. ouergeuen eyn guedt quitancien mijner seluer hant geschrijft, dwelck doende will ick noch ongespaert mijns lijffs ende ermen vermoegens onderdanichlick ende guetwillichlick verdienen, omme die selue v f. g., die welcke die Almechtiche in langen duyriker ghesontheit ende vrouden willen bewairen. Datum dijnxdaichs nae Thome apostoli (23 Dec.), anno etc XVJ.

V f. g. vnderdanijger vnde guetwilliger
Philips Hosen.

Deel A 745, 746.

N°. 811. Copie vanden cedulen jn bijsschops brieff ghelacht zijnde.]
Oick gnedige heer. Soe will uw gnaden gnedelicken van mij verstaen ende weten, so ver

(1) Deze plaats in het handschrift ongevuld gelaten.

v g. nv ther stont sonder all vertreck ende van mijnent wegen genoemten . . . . (1) ende boden, brijnger sbrieffs, then mijnsten mijn wtgegeuen gereyt gelt, als hondert XXXVIII golden gulden VIII stuer Brabants, die mij gedachten schuven, huber etc., nae jnhalt sbrieffs jn veren landen gekoft ende ick soe lange ontboiren hebbe, nyet betalen, so wurd v g. tot mijner noettorfft ende billicheyt mij drijngen ende dwijngen dess ende ander v g. ende derseluer vicarien Herman Lochorst ongebuerlick affneemongen ende jnhaldongen des mijnen etc. nyet alleyn nv tuerstont mundedelick ende schrijfflick tegens die drye staten jn gemeyn en ijgeliicker stat beyder Sticht Vtrechts bijsonder mij des beclaigen, mer weert oick alle die selue handelen onuertoechtliker ain allen fursten, steden ende stadt des Roemsche rijcks etc., jn Neder ende Ouerlende spraick, als oick die selue schrijffte, nv eens deels bij mij selfs noch jnt heymlick begrepen ende bewairdt zijndt, laiten prenten, wt senden ende allenthaluen ainslaen, dwelck ick liener weer verdraigen; mer so v g. mij mijn armoedt affgenomen gnedichs ende well vertroest, ende then mijnsten tot mijnen hoiffsomme vanden vicarien nyet verholpen en heeft ende tot dyen mij dat affgenomen nyet en wolde betalen, soe en kan mij nyemant jn arger, mer v g., dat mij leet iss, schijmplick ende verachtlick nemen ind wtmeten, dwelck allet v g. alleyn mijt mijn ontfangen ermoet (dwelck v g. wenich ende mij voell helpen oft schaiden) maich ijtzont verhueden ende oick sulx also vurstelicken ende ghebuerlicken voirt to kommen, will ick die selue v g. hyermede onderdanichlickende ende getrouwelicken gebeden, oick voir ferrer ongenuecht, die welcke doir langer voerhaldonge des mijnen kurtlick mocht werden ontspringen, ghewairschouwet ende desshaluen mijn eer verwairt hebben; dan vm voirgesachter uwerer gnaden resignierens voirg. afftreckens ende mijner noettorfft (soe veer dat wie voir steet, nyet voirkommen) weerd jck mij voir vertaelder handelonge etc. beclaigen ende hyer jn gheyns weges still stain, noch yets vertrecken; js oick in mijnre macht nyet dan dess wegen yet voirders to daigen leysten, to wachten noch om ennich andere plaetze to kommen noch to senden. Datum vt in litteris.

Deel A. 747.

N°. 812. *Copia vanden brief eener vrouwen, van weggen des biscop Frederics van Vtrecht den Philips Hosen ter aentwoirt gescreuen wesende.*

Mijnen vrientlicke gruet. Wetet Philips, guede vrundt, dat jck vwen brieff ontfangen hebbe ende die gebracht aen handen Peter Hennep, die welcke hem swairheyte gemaickt heeft dat mijn gned. heer van Vtrecht te presentieren; soe hij nv nyet well te pas en is, soe heb jck jnden besten die brieuen mijnen gned. heer selfs gebracht, die sijn gnaden gelesen heeft. Ende vervremt hem seer, dat gij nv sulcke penninge heyschende sijndt aen sijn genaden, soe sijn genaden nyet erkent v jnt groet ofte cleyn yet schuldich te wesen; ende weert saicke, dat gij aen sijne gnaden yet then achteren geweest waren, meynde sijn gnaden, soe ghij soe dicke ende mennich werue alhyer to Wijck geweest hebben, jghij hadden sijn gnaden billich dairomme veruolcht, wolde sijn gnaden v guede behoirlicke antwoirdt hebben gegeuen. Ende soe dan sijn gnaden in sulcken fame nyet en is, ijmandt tsijne tegens reden ende bescheyt te onthouden, soe mach sijn gnaden noch lijden, off gij emmers meynen willen enich behoirlick seggen op sijn gnaden te hebben, dat ghij mijt vwen bescheyt ende bewijs alhyer bij sijn gnaden comen, sijn gnaden willen die hoeren ende sich dair op nae gestalt ende ervijndijng der saicken soe halden ende bewijzen, dat ghij gheen billick reden ofte oirsaecken sullen kunnen hebben v onrechts van sijn gnaden te beclaigen; ende

(1) Ook in het handschrift oningevuld gelaten.

jck begeer soe gij meer brieuen alhyer senden wilt, dat gij die yemants anders beueelen, want mij als een vrome persone nyet getemmet noch gelegen en is, mij voirder sulcke brieff te onderwijnden; dat wilt van mij jnden besten verstaen. Gescreuen to Wijck, opten tweesten dach jn Januario, anno etc. XVIIJ.

Gheert Koen.

Opschrift: Den erbaeren ende wijsen Philips Hoosen, mijn gueden vrunt, in sijn hant. Deel A. 748.

N°. 813. *Karel, hertog van Gelder, aan de 3 staten van Utrecht, over de overrompeling der stad Goor.*

Kairle, herttouch van Gelre ind van Guylick, jnd greue van Zutphen.

Weirdige, edell, hoichgeleerde, eirbare ind frome lieue neue, aendchtige ind bijsondere. Wij hebben vwer lieffden schrijfften mit jngelachter copien des brieffs van ritterschap ind stede van Auerijssell aen v gescreuen aengaende den geweltlicken handell to Goer vanden knechten geschiet, horen lesen ind verstaen. Vuegen v dairop jn allen gueden to weten, dat wij dieselue knechten yrstmails jn onsen dienst aengenomen ind nae onse Vrieslanden geschickt, om to doen sghoenen, wij hem ter tijt beuolen; dair jnne zij sich so schentlick ind oneerlick gehalden ind bewesen hebben, dattet ons nyet waill lijdlick geweest is. Ind want zij die onse in Vrieslandt beschedicht, gefangen ind dairbauwen weder to rugh getaigen ind vwe ondersaiten beschedicht ind auerfallen, ind eer zij sich soe aen Ghoer gekeert hebben, twelick vns, kenne Got, van ganse herten leit is, hebben wij ons derseluer knechten auer all nyet jnt groit off cleyn willen onderwijnden off aentrecken; dan wanneer wij bij ons selfz soe gestalt weeren geweest off enigen hulp off bijstandt vanden vwen gehadt hedden, wolden wij ons selfz jn persoenen mit onser macht soe tegen zij gehalden ende bewesen, dat men gespuert ind gemerckt solde hebben, wij guede fruntschap ind naebuerschap mit v ind dem Sticht tonderhalden, ind den ondersaiten soe waill as onselfz ondersaiten to helpen, verdedingen ind vur gewalt to beschermen van herten geneight sijn, as wij der stadt van Deuther mit den hoichgeleerden onsen lieuen raedt ind getrouwen meister Wijndant van Arnhem, doctor etc. sulx muntlick hebben laiten weten. Wij hebben oick, eer ons vwen brieff then handen quam, op alle oirden onser landtschappen doen beuelen, wair men enige van dieselue bekomen kan, to ersteken ind to hantplichten, so ons van denseluen knechten meer auerfals ind gewaltz dan den vwen geschiet ind aengekeert is. Ind wair jnne wij v ind dem gantzen Sticht wille ind gefallen doen moighen, dairtoe sijn wij bereyt allet tot onderhaldinge gueder fruntlicken naebuerschap mit v l., die Got bewaeren moet. Gegeuen jn onse stadt Arnhem, den XVJ^{en} dach Januarij, anno etc. XVIIJ^o.

Get. CHARLES.

lager MUYLICKOM.

Deel D. 465.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

N°. 814. *De ridderschap en 3 steden van Overijssel melden aan de 3 staten van Utrecht de redenen, welke hen bewegen hunne gedep. niet naar Utrecht te zenden, en dat zij de beslissing ter zake der translatie aan hen overlaten.*

Werdige, hoichgeleerde, edelle, strenge, vromme, erbaere, wijse ende voersichtige heren, bijsunders gude vrende. De brieue van vwen werdigen, edelen ende wijsen lieffden mit copien des voirgeuens van den edelen, walgeboren ende vermogenden heren, heren Henrick, greue van Nassouw etc., mitten anderen heeren ambasiatoren, geschickt sijnde vander co. mat. van Hispanien aengaende de translatie des bisdoms ende oick vander boetscap der geschichter vrende des doirluchtigen ende hoichgeboren ffursten, hertogen van Gelre etc., ende mede vant antwoord de seluen

heren greuen van Nassouw bij vwen werdigen, edelen ende wijsen lieffden gegeuen, vns opten X^{ten} desser jegenwoirdiger maent Januarij toegesant, hebben wij guetlicken ontfangen ende de selue ende oick de montbaetsscap vnser drier steden secretariën der saicken oick berurende genouch verstaen. Ende want vwe werdige, edele ende wijse lieffden begerden dair op mitten ijrsten bij ons maelstadt to holden ende dan vnse treffelixste ende meeste vrende mit volkomender macht aldair te vuegen, om sulcke antwort der co. mat., oick den ffursten van Gelre te mogen geuen ende samentlicken dair op te raden, ende dan voirt ander co. mat. ende anders mede to besenden, op dat wij all vith perijkell, oirloge, last ende verdriet blijuen mochten etc., solden wij vns eertides ongetwijuelte dair op beraden ende vwen werdigen, edelen ende wijsen lieffden antwort laten wetten hebben, dan vermits den jamerlicken hendell bijnnen Goir geschiet, ende den loep der knechten ende andere merckelicke lasten, is sulx tot noch verlopen, twelck wij begeren ons na gelegenheit niet te verkijren. Ende so dan oick vwe werdige, edele ende erbare lieffden ons nu opten XV^{en} dach Januarij hebben toegesickt etlicke scrijfften, gekomen sijnde vander co. mat. van Hispanien ende vanden werdigen heren den doemproesst, angande de vnie ende verbintnisse tusschen den alregroutmogensten coningen Vranckrijck ende Spangien gemaickt, daer Sticht van Vtrecht tot vwer ende vnser declaracie ende belieffenisse mede jnbegrepen is, begerende dair op ende oick om een antwort te sceppen ander co. mat. vander vurs. translatien vnse treffelixste vrende mit volkomen macht noch aldair te vuegen etc.; jst dat wij dair op bijnnen der stadt Zwolle dessen dach vergaddert sijnde, sulx alst nader saicken gelegentheit behoirden, rijplicken ende mit zwaricheit auergelacht ende bewegen hebben; dan angemerckt vwe werdige, edele ende wijse lieffden de ouerste ende principaelste litmaten sijn vanden gantzen Gestichte, de jn sulcken ende dergelijcken gemenen lantsaicken behoren voir te ramen, konnen de selue well auerleggen, wij nijmantz aldair mit volkomen macht konnen off mogen schicken; want jngeualle dair ijmantz geschickt worde, solden zij, vwer lieffden voirraem gehoirt hebbende, alijt oir report ende verhaell an vns moeten ende wijllen nemen. Om dan sulcken verlaren kost, arbeyt, moyssel ende onlede te vermijden, ende want oick de wege thants seer onreysber ende onveilich sijn, begeren wij andechtlicken vwe werdige, edele ende erbaren lieffden desser saicken mit wijslicker voirsinicheit ten herten nemen ende betrachten ende dair jnne raden ende handelen, sodat de lantscappen ende ondersaten ten beiden sijden der IJsselen buten oirloge, verdriet ende ewige verderffnisse jn ruste, vrede, gemack ende eendrechticheit mogen blijuen, ende vns vwer lieffden gruntlicke meyninge ende entlick beslot dair van scrijfflicken off anders ontdecken wijllen, wij ons daerop na older gewoenten oick beraden ende vnse gude meyninge alsdan niet weder verswigen den seluen vwen werdigen, edelen ende arbaren lieffden, die Gode Almachtich alijt in voirsiniger wijsheit in aller waluaert moet behoeden. Gescreuen onder segell der stadt Swolle, wij hijr to dijtmaell semplicken gebruicken, op donredach na Conceptionis sancti Pauli (29 Jan.), anno Domini etc. XVIIJ.

Gemene ritterscap des Ouer Stichts van Vtrecht, burgermesteren, scepenen ende raedt der steden Deunter, Campen ende Swolle.

Opschrift: *Als voren.*

Deel A: 749.

N°. 815. *De 3 staten van Utrecht geuen aan de ridderschap en de 3 steden van Overijssel hunne bevreemding over dit antwoord te kennen, en verzoeken onbewimpeld hun gevoelen over de zaak te vernemen.*

Aen gemeen ritterschap ende steden van Ouerijssel.

Eerbare, vrome, wijse, voirsichtige, bijzonder guede vrunde. Vwer lieffden scriften vanden date op donredach nae conuersionis Pauli Iestleden etc., eyntlicke besluytende, dat uwe lieffden

dier zaken haluen in uwen liefden scriften beruert, binnen Zwolle vergadert zijn geweest, ende nae der zake gelegentheit, die mijt zwaerheit ouergelacht ende ouerwegen hebben, dan zoe wij principael ouerste litmaten zijn vanden gansen Gestichte ende voir behoeren te ramen, en costen uwe liefden nyemantz schicken volmechtich, zoe doch die gesciet worden hoir verhael zouden moeten nemen, wederom ouer the brengen, mijt begeerte wij dese zake mijt wijslicker voirsienicheyt ter herten nemen, ende daer jnne zoe raden ende handelen wouden, dat die lantscapen ende onderzaten ten beyden zijden der IJsulen buten oirloge, verdriet ende ewige verderffnisse in goede rusten, vrede, gemack ende eendrachticheyt bliuen mochten, ende des onse vruntlicke meyninge ende eyntlicket beslot etc., wie die voirsch. uwer l. scriften wijder vermelden, hebben wij hyden in onsen generael capittell, dat daer op in zonderheit verscreuen ende vergadert was, guetlicken verhoert ende wel verstaen. Soe dan wij copie onser antwoirt, die wij aender co. mat. van Spaengen opten XX^{en} dach Octobris anno XVJ lestleden deden, oick copie des voirgeuens vander edelen, vermoegenden heeren graue van Nassou etc., ende anderen ambasiatoren vander co. mat. van Spaengen etc., aengaende die translatie des bisdoms etc., ende jngelijcken copie vander boetscap vande raden ende yrunden der hoichgeboeren fursten, hertoge van Gelre etc., ende mede van onser antwort den zelfden heren graue van Nassou etc. bij ons gedaen aen vwen lieffden toegesant hebben gehadt; oick zoe uwe l. trepoirt der drier steden secretarien vant ghene zij mijt ons verhandelden voirde vergangen hoechtijt van Kersmisse, ongetwijuel wel verstaen hebben; daer op oick uwe l. ny maelstat gehouden hebben, zoe wij verhoeren, kunnen wij nyet ouerleggen, zoe veel reden, merckelicke zaken ende punten, in onser voir antwoirt aender co. mat. gesandt, oick in allen voirgeuen, boetscape, antwort, scriften ende repoirt voirsch. geruert werden, waer bij ende waer omme uwe liefden egheen punt van allen delibereert off ouerleyt en hebben, dan bloet ende simpelicken alle punten ende zaken sus afslaan, zonder deliberatie ofte bijschickinge, om samentlicken to moegen delibereren ende dese zaken, die zwaer ende lastich zijn, tot onsen slot ende voirraem aldus refereren. Soe dan uwe samenden liefden wel konnen bemercken alle gelegentheit deser dingen, ende wes bij ons sus lange ende sus verre hier jnne bewegen ende ouerleyt worden is, bij welcke onse voirschriften ende dese onse voirraeningen, om te verhueden ende te versien alle onlede, sus hier wt aller zijden verrijsen mochten, wij ons verhalten ter tijt ende alsoe lange, dat uwe liefden ons ander ofte beter rede ende raminge voirgauen, bidden ende begeren wij noch guetlicken, dat uwe l. allet dat voirsch. is, willen hoichlicken, zeer wijselicken ende voirsinnichlicken ouerleggen ende ons noch uwer l. eyntlicke deliberatie, goede meyninge, tzij bij deputatien ofte scriftelicke, op dese ende andere onsen voirbegeerten ende scriften toeverlatelicken verwittigen laten willen, om samentlicken mijt zulcker deliberatien ende uwer l. deputeerde vrunde zulcke goede onser alre samentlicke meyningen ende antwoirt der co. mat. te moegen doen verboetscapen, des wij, als den voirsch. edelen, vermoegenden graue van Nassou etc. toegesacht ende ter antwoirt gedaen wort op manendach in crastino Innocentium, verhoepen ende vertruwen moegen, dieselfde co. mat. moegelicken ende redelicken wel mede te vreden wesen zal moegen, opdat wij alle in eendrachticheyt ende onder eenen fursten ende heren ende onder ons zelues nyet verdeylt in onse priuilegien, dan eenlyde zonder malcanderen te verlaten, voirt die lantscapen ende onderzaten te beyden zijden der IJsulen buten verdriet ende ongemack bliuen ende alle ongenade der co. mat. ende anderen fursten ende heren sus vermijden moegen. Ende woe wel wij ganselicken ende ongetwijuel ons des aldus versien ende vertruwen tot uwen liefden, begheren nyet te min hier van die goede, vruntlicke, eyntlicken, onbedecte meyninge, zonder meer simulatie ende langer verhael ende wtwegen sus te suecken, opdat wij

daer durch eens wijs werden moegen, wes wij uwer samenden liefden goeden raets hier jnne eens ende voiral ons toe zellen moegen weten te verlaten van uwen eersamen, vromen, samender lieffden, die onse Heer God Almechtich behueden wil lang, welvarende, zelich ende gesondt. Gescreuen tUtrecht onder tsignet des doemdekens ende heren Johans van Zuylen van Nyeuelt, ritters, ende der stadt van Vtrecht secreeten, twelck wij tsamenlicken gebruycken, op vrijdach nae Purificationis Marie, VJ^{ta} Februarij, anno etc. XVIJ^o.

Prelaten ende capittelen der vijff goidshuysen, gemeen ritterscap ende steden Vtrecht ende Amersfoirt, als drie staten des Neder Stichts.

Concept.

Deel A. 750.

N°. 816. *De 3 staten van Utrecht verzoeken aan de ridderschap en 3 steden van Overijssell nogmaals meer bepaald antwoord op hunne vorige missiven.*

Erbare, vrome, wijze, vorsichtige, bijzonder goede vrunde. Wij houden uwen l. genoich indachtich onser scrijften vanden date V^a Januarij lestleden ende oick onser alre laiste wedervermaninge, die scrijfte van date VJ Februarij, opten selfden vorscriften ende saken andragende aen uwen l. van ons gesant etc., aengaende die sake ende dingen van die resignatie off translatie dess bisdoms etc., daer uwe l. ons bij onsen boden mijtten monde vpseggen deden, dat uwe l. maelstat daer op ende vergaderinge hebben zouden ende een antwoirt alsdan mijtten iersten uwer meninge ende berades verwittigen laten. Want dan, erbare, vrome, goede vrunde, de saken zwaerlick toe bewegen staen, ons ende uwen l. samentlicken ende sonder malcanderen hier jnne niet en behoren te sluten, verhopen wij ijmmers uwen l. dit vertreck niet vor en nemen tot achterdeel van onns. Begeren dair om noch, dat uwe l. ons opten vors. onsen vorscriften die goede meninge ende antwort bij deputaten offte scriffelicken bij desen boden wtdragende ende onbedect willen weten laten, ons na mogen weten te vuegen ende der c. mat. hier op te beseynden, opdat onse vertreck aldus ons niet eniger quader maten ende ongenade verkeert en werde, ende wij alle in ruste, vrede sonder ongemack ende dese alinge lande in welfaren verbluuen mogen; vertruuen ende versien dess aldus well hertelicken ende ganselicken ongetwijfelt ter uwen samenden erbare, vromen liefden, die onse Heer God Almechtich etc. XXIIJ^a Februarij, anno XVIIJ^o.

3 status.

Concept. Aen ritterscap ende steden van Ouerijssell.

Deel A. 754.

N°. 817. *De 3 staten van Utrecht verzoeken aan den bisschop van Utrecht bepaald antwoord op hunne vorige missiven.*

Erwerdige vader in Got, hoichgeboeren, vermoegende furst, gen. lieff heer. Wij houden uwen g. genoich indachtich onser scriften ende begeerten in crastino Innocentium ende daer na prima Januarij ende noch daer na IX Januarij laest verleden aen uwen g. gesant ende vermaent, aengaende die resignatie van uwen g. bisdoms etc. Ende soe dan uwe g. opten X dach van Januario lestleden ons ter antwoirt aller laist scriuen deden, als dat deselfde uwe g. onse vermaninge van antwort te hebben op onsen vorgeruerten voerscriften guetelicken ontfangen ende wael genoich verstanden hadden, doch want jnden selfden onsen voergeruerten scriften uwen g. andere wegen van ons voergegeuen worden weren, daer op uwen g. wael van noden waer ripelik toe beraden, twelck de selfde uwe g. soe balde niet bijbrengen conde, sus wouden de selfde uwe g. opt selfde, soe geringe mogeliken weer, wijder daer op beraden, ende ons alsdan bij uwer g. seluest boden onvertochlike antwort weten laten, wie uwer g. scriften aen ons gesant wijder

II.

vermelden. Ende soe wij noch van uwer g. beraet noch vanden antwort vors., die uwe g. ons sus toe doen scriuen dede te schicken, sus lanck niet vernomen hebben ende niet en verhoren, bidden ende begeren wij noch oitmoedeliken, dat uwe f. g. op der vors. onsen laisten ende anderen vorschriften, ten selften eynde gedragende, ons eens entliken onbedect die bescheydelike uwer g. wtdragende meninge ende antwort ouerseynnden willen, sonder meer jvallens offte vertrackes, onns in den besten na te moegen weten hier jnne te hebben, ende dem na alsdan aen den co. mt. van Spaengen scriffliken oft bij deputation onse goede meninge ende antwort opte begeerte, van zijnre co. mt. wegen aen ons voirder hoichtijt van Kersmisse gedaen, oick te moegen weten, soe mijt goeden deliberation te doen vervuegen ende te antwoorden, dat sulx vertrackes vanden selfder c. mt. ons niet als contempt ende jn ongenade affgenomen en werden. Betruwen ons dess aldus ganselicken tot uwen f. g., begerende oitmoedelike hier van antwort bij desen onsen boden vanden selfden uwen f. g., die onse Heer God Almachtich in langen, vroliken, gesonden lieue ende leuen salichliken behueden will ende gesparen. Gescreuen tUtrecht, XXIIJ^a Februarij, anno XVIIJ.

3 status.

Deel A. 755.

Concept.

N°. 818. *De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht. Toezending van stukken betreffende het verdrag tusschen den koning van Spanje en den koning van Frankrijk, waarbij het Sticht begrepen is.*

Van Goets genaden Frederich, bisschop tUtrecht, geboren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Die doirluchtige ende hoichgeboren furst, vnse genedige lieue heer die coninck van Hispanyen etc., heft ons bijnnen corts verschenen dagen scrifflicke doen ver Wittigen, woe zijn ko. mat. enen vruntlicken verbunt mijt den coninck van Vranckrijcke jnne gegaen sij, waer jnne zijn ko. gnade op zijner zijde vns ende vnse lande ende vndersaten mede begrijpen doen hebbe, soe verre wij daer jnne wesen willen, des zijn^a ko. mat. begeert vnse meninge te vernemen, als ghij aen desen hier jnne gesloten copien breiden sien zullen werden. Ende soe dan voer enigen verschenen jaren vns dergelijcken saken ende begeerten oick voergecomen waren, deden wij daer op ter antwoert geuen, dat wij des waell te vreden waren, beholdelicken dat alle olde tractaten, die te vorens tusschen vnser Gestichte ende den landen daer aen gelegen, opgericht ende besegelt weren, hier doer ongekrencket ende vnverbroecken sulden blijuen, wellichs nw in deser sake oick wael onse beste beuelen werè, doch op uwe verbeteren; daer van wij uwe guede meninge ende antwoert yerstdages begeren te vernemen. Godt zij mijt v. Gegeuen in vnser slote Duersteden, opten XXV^{en} dach jn Ffebruario, anno etc. XVIIJ^o.

Get. hosz.

Deel A. 756.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

De in dezen brief vermelde afschriften luiden aldus:

N°. 819.

Carolus Hispaniarum vtriusque Sicilie rex, archidux Austrie, dux Burgondie etc., reuerendo in Christo patri, episcopo Traiectensi, consanguineo et amico nostro carissimo salutem. In tractatu confederationis in ciuitate Nouiomensi inter christianissimum Francorum regem et nos inite nuper et concludere, jn quo ad tuitionem et conseruationem regnorum et principatum dominiorumque nostrorum tam citra quam vltra Alpes nos submisimus, vt amicorum amici et hostium hostes mutuo essemus, nos paternitatem vestram pro confederato et coniuncto nostro complexi sumus

et denominauimus, vt ex serie articuli mentionem rei huius habentis, quem ad vos consignamus intueri poteritis, et quum conuentum est, vt confederati, per ipsum regem et nos vtrisque comprehensi, infra octo mensium spacium a decimatertia mensis Augusti nouissime preteriti currentium litteris suis declaratorijs significare tenentur, si pro comprehensis ac nominatis in dicto tractatu haberi censerique velint, vestram rogamus paternitatem, vt has litteras vestras declaratorias iuxta tenorem istis inclusum aut aliam quam duxeritis meliorem formam confici mandetis, ad nosque quam primum vt eis iuxta preactum vtamur articulum destinari. In ceteris, reuerende in Christo pater, consanguineo et amice noster charissime Deus Optimus Maximus v. p. vitam incolumen tribuat et longeuam. Ex Bruxella III^a die mensis Ianuario, anno XV° XVJ^o.

Vostre cousin Chaerles.

Haneton.

Reuerendo in Christo pater, episcopo Traiectensi, consanguineo et amico nostro charissimo.

Deel A. 757.

N°. 820.

Et in hac amicitia et confederatione comprehensi erunt amici adiuncti et confederati vtriusque dictorum dominorum regum, videlicet pro parte dicti christianissimi regis sanctissimus dominus noster papa et sancta sedes apostolica, sacrum imperium, electores et principes dicti imperij regis Scothie et Hungarie, duces Sabandie, Lotharingie et Geldrie, octo cantones Ligarum, que ingresse sunt fedus dicti regis Ligagrisea, dominia Venetiarum, Florentie et Luce, marchiones montis Ferrati et Salutij, episcopus Leodiensis et dominus de Sedam, pro parte vero dicti catholici regis prefatus sanctissimus dominus noster papa et sancta sedes apostolica, maiestas imperialis, electores et alij sacri imperij principes, reges Vngarie, Bohemie, Datie, Anglie et Portugalliae, domina Margareta Austrie, dotalis Sabandie dicti catholici regis amita, duces Lotharingie, Sabandie, Saxonie, Cleuensis Julie de Brunswijck, eorum seruitores et subditi marchio Badensis episcopus et dux Cameracensis cum ciuitate, opidis et statibus Cameraci et comitatus Cameracesii, episcopus, ciuitas, opida et status dyocesium inferioris et superioris Traiectensis, lige Heluetiorum, comites Hoernenses et de Werdberch, ciuitas, opida et status patriarum Leodiensis et Lossensis, ciuitas et status Metensis, barones, nobiles et alij subditi patrie Geldrie, adherentes parti dicti catholici regis poterunt quoque nominare, si expedire ipsis videbitur, alios suos confederatos in ratificatione tractatus presentis, qui confederati intra octo menses proxime sequentes, si comprehendi velint, tenebuntur suis litteris declaratorijs aperire et ad eum regnum mittere, qui ipsos denominauerit, vt alteri notificeret, quod si aliqui dictorum amicorum adiunctorum et confederatorum recensarent aut differrent suas litteras declaratorias acceptionis dicte amicitie intra prescriptum tempus tradere aut post earum traditionem aliquid contra et in preiudicium dictos reges in suo robore et vigore persisteret.

Deel A. 757 verso.

N°. 821.

Nos etc vniuersis presentes litteras inspecturis salutem. Cum serenissimus, excellentissimus et potentissimus princeps Carolus, Dei gratia Hispaniarum vtriusque Sicilie, Jherusalem etc., rex catholicus, archidux Austrie, dux Burgondie, Brabantie, comes Flandrie etc., suis nobis litteris presentiarum significauerit, quod in tractatu amicitie pacis et confederationis, junte et concludere in ciuitate Nouiomensi XIII die Augusti nouissime preteriti inter serenissimum, excellentissimum et potentissimum principem Ffranciscum, eadem gratia christianissimum Francie regem, ex vna, necnon prefatum catholicum regem ex parte altera, eorum regna, dominia et principatus citra et vltra Alpes, jdem rex catholicus nos in eodem tractatu, tanquam vnum ex suis confederatis et amicis

comprehenderit et denominauerit, sitque inter alia in dicto tractatu dictum et conuentum, intra terminum octo mensium a dicta decima tertia die mensis Augusti currentium confederati et amici vtriusque denominati et comprehensi suis patentibus litteris declarare et fateri tenebuntur, si in confederatione tractatuque predicto pro comprehensis haberi velint et ratum habeant, notum facimus, quod honorem, quo rex catholicus nos affecit in dicto tractatu, nos pro suo confederato nominando et comprehendendo agnoscentes et eiusmodi comprehensionem ratam et gratam habentes tenore presentium declarauimus et declaramus nostri desiderij voluntatis et intentionis esse, vt censeamur permaneamusque comprehensi in prenominato tractatu eiusque beneficio et effectu gaudere et potiri valeamus et quoduis opus sit aut contingere nos potest, promissimus et bona fide per presentes promittimus, nos tractatum ipsum iuxta eius formam ac tenorem sequituros atque obseruatuos eidem nullatenus contrauenturi aut contrarium molituri. In cuius rei testimonium nostrum presentibus iussimus appendi sigillum. Datum etc.

Deel A. 758.

N°. 822. *De bisschop van Utrecht belooft aan de 3 staten van Utrecht spoedig antwoord op hun laatste schrijven.*

Van Goets genaden Frederich, bisschop tUtrecht, geboren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Vwe schrijven vns nw toegesant, waer jnne ghij vns vermanen uwer voerschriften aen vns gedaen, als vander sake aengaende die resignatie deser vnser bisdoems ende vnser laetster antwoert v gegeuen, waerop ghij noch vnse voerder entlicke meyninge begeren te vernemen, hebben wij allet mijt breyder jnneholt van uwen brieff verstanden, ende willen v hierop, wilt Godt, bijnnen corten dagen mijt onsen selfs boede vnse antwoert doen toeschicken. Godt zij mijt v. Gegeuen in vnser slote Duersteden, opten XXVJ^{en} dach in Ffebruaria, anno etc. XVIIJ^o.

Get. nosz.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel A. 759.

N°. 823. *Karel, hertog van Gelder, zendt Hendrik van Gent en Wijnant van Arnhem naar de 3 staten van Utrecht.*

Kairle, herttouch van Gelre ind van Guylich, jnd greue van Zutphen.

Weirdige, edell, hoichgeleerde, eirbair ind froeme, eirsame, wijse ind vursichtige lieue neue, aendechtigen ind bijzondere. Wij schicken tegenwoordich den hoichgeleerden onse lieue rede ind getrouwen Henrick, heren tot Genth, erfhoiffmeister etc. ind meister Wijnandt van Arnhem, doctor, beueelre etc., mit etzlicke montboetschappen aldair tot vwe lieffden, as dieselue van oer waill verstaen ind vernemen sullen. Soe is onse fruntlicke begeren, vwe lieffden willen dieselue guetlick hoeren, volcomelick as onsseluen geloepen ind sich jnt ghoent zij van onser wegen seggen werden, halden ind bewijzen, as wij dieselue toebetrouwen; dat willen wij tallen tijden weder verschulden om vwe lieffden, die Got Almechtich bewaren moet. Gegeuen jn onser stadt Arnhem, den XXVIJ^{en} dach Februarij, anno etc. XVIIJ^o.

Get. CHARLES.

lager MUYLICKOM.

Opschrift: Als voren.

Deel A. 760.

N°. 824. *Karel, hertog van Gelder, zendt Pieter van den Bosch naar de 3 staten van Utrecht, ter zake van het verbond met den koning van Frankrijk.*

Kairle, herttouch van Gelre ind van Guylich, ind greue van Zutphen.

Weirdige, edell, hoichgeleerde, eirbair ind froeme, eirsame wijse ind vursichtige lieue neue,

aindechtigen ind bijzonderen. Wij hebben gisteren auondt durch onsen secretarium, Peteren van den Bosch, brieuen ain vwe lieffden, baldende van die konijncklicke weerde van Franckrijck ontfangen, die welcke wij tegenwoirdich mit denseluen onsen secretario vwen lieffden auerschicken, om dairbeneuen dieselue jnd oick onse rede ijtzont aldair wesende, der co. w. ind onse guede meynonge tkennen to geuen ind to verbaitschappen. So is onse fruntlicke begeren, vwe lieffden willen dieselue guetlick hoeren, volcomelick gelijk onsseluen geloeuen ind mit gantzen herten betrachten, wat jnder saicken tnust ind bequeemste van noeden wesen sall, soe daer jnne vlijt, neersticheit ind diligentie gebruyckt wesen moet, as wij niet en twijuelen dat bij sich selffz waill wijder sullen auerleggen vwe lieffden, die Got Almechtich bewaeren moet. Gegeuen bijnnen onser stat Arnhem opten yersten dach Martij, nostro sub secreto, anno etc. XVII°.

Opschrift: Als voren.

Get. CHARLES.

Deel A. 761.

N°. 825. *De koning van Frankrijk zendt aan de 3 staten van Utrecht afschrift van den open brief, waarbij het Sticht in het verbond met den koning van Spanje wordt begrepen.*

Chers et grans amys. Par le traicte damitie, fraternite, confederacion et alliance faict en la ville de Noyen entre le roy catholique nostre filz et nous, noz royaumes, pais, terres, seigneuries et subjectz, nous vous auons nommez et compris de nostre part comme noz confederez et alliez, ainsi que pourrez veoir par noz lettres de nommacion et comprehencion, que nous vous envoyons. Et pour ce que si vons vouldrez joyr du benefice de lad. amitie, jl est besoing que envoyez voz lettres dacceptacion dedans le temps sus ce ordonne. Nous vous en auons bien volu escripre, afin que aduisez de les nous enuoyer pour en faire apparoir audit roy catholique en ensuiant le dit traictie. Chers et grans amys, nostre Seigneur soit garde de vous. Donne a Paris le IIIJ iour de Feurier.

Francoys.

Gedoyn.

Afschrift. A nos chers et grans amys les seigneurs nobles burgermaistres et estatz de la ville et pays dUtrecht.

Deel A. 762.

Het in dezen brief vermeld afschrift luidt als volgt:

N°. 826.

Francoys, par la grace de Dieu roy de France, duc de Millan, sr. de Genues, a tous ceulx qui ces presentes lettres verront salut. Comme puisnagueres et en ce mois de Aoust derrenier traictie damitie, confederacion et alliance ait este faict et conclu en nostre ville de Noyon entre les ambassadeurs et deputez de nous et de nostre treschier et tresame filz et bon frere le roy catholique pour nous et chascun de, nous noz royaumes, pays, terres, seigneuries et subjectz en facon que nous et nostredit filz et bon frere doresmais serons bons vrays amys damys et ennemis deuenus pour la garde, trucion et deffence de nos estatz, royaumes, pays, terres, seigneuries et subjectz tant deca que dela les mons, nous entre aymerons et cherirons et garderons chascun bien et loyaument de tout nostre pouoir, la vie, lhonneur et les estaz lun de lautre sans fraude, dol ou machinacion quelconque, et ne fauoriserons ou soustiendrons quelque personne que ce soit lun alencontre de lautre, mesmement ne donnerons passage, ayde, faueur, assistance ou recueil par noz villes et pais, soit de viures, artillerye, gens, argent ou autres choses a cellui ou a ceulx, qui par inuasion pourroient ou vouldroient porter nuysance ou greuance lun a lautre directement ou jndirectement

en quelque maniere que ce soit, et serons tenus ayder, et assister lun lautre a ladite garde, trucion et deffence de nosditz estatz royaumes, pays, terres, seigneuries, qui apresent nous tenons et possedons tant deca que dela les mons, enuers et contre tous ceulx, qui offenser et jnuader nous vouldroient et pourront les marchans et subgects de chascun de nosdits royaumes, pais, terres et seigneuries, aller et conuerser esditz royaumes, pais et seigneuries lun de lautre tant en marchandise, qui autrement par mer, par terre et eaues douches seurement et sainnement, sans ce quil leur soit ou puisse estre donne aucun empeschement ou dommaige, en payant seulement les anciens peages, costumes, tonlieux et autres deuoirs en la forme et maniere que de toute anciennete lon a acoustume de payer, ainsi que plusaplain est contenu et declaire oudit traicte, en ensuiant lequel nous soit loysible nommer et comprendre en ladite amitie nos confederez et aliez, pour joyr du benefice de ladite amitie, moyennant que dedans huyt moys ceulx, qui seront par nous et chascun de nous nommez, seront tenuz enuoyer leurs lettres a cellui, qui les aura nommez, par lesquelles jlz acceptent ladicte nominacion et comprehension, sauoir, faisons que nous ce considere et la bonne amitie, confederacion et alliance, que est entre nous et la ville et estatz du pays de Vtrecht, jcelle ville et estatz du pays de Vtrecht auons nommez et comprins, nommons et comprenons de nostre part par ces presentes pour nos aliez et confederez oudit traicte damitie, fraternite, confederation et alliance perpetuelle, que ainsi a este et est prinse entre nous et nostredit filz et bon frere le roy catholicque, voullant, accordant et consentant, quilz joyssent dudit benefice de ladicte amitie comme noz aliez selon le contenu dicellui traicte, se bon leur semble, en enuoyant par lesdits ville et estatz dudit pays de Vtrecht leur lettres dacceptacion dedans ledit temps de huit mois prochains a compter du jour de la conclusion dudit traicte. En tesmoing de ce nous auons signe ces presentes de nostre main et a jcelles fait mestre nostre scel. Donne a Paris le IIIe jour de Feurier lan de grace mil cinq cens et seize et de nostre regne le troxieme.

Francois.

Par le roy
Dedoyne.

Deel B. 763.

N°. 827. *De ridderschap en 3 steden van Overijssel aan de 3 staten van Utrecht. Antwoord op hunne missive van 6 Febr.*

Werdige, edelle, erber, gestrenghe ende wijze heren, bijzonder gude vrende. Als v werde ende edel lieffden onlanx an vns doen schrijuen hebben den datum op vrigdach na Purificationis Marie ende nv des weder vermaenijnghe doen verhaelende vnse leste antwert, vp donredach na Conuersionis Pauli vp uwer lieffden begerte gegeuen, oick mede vernyende de antwert, opten XX^{en} dach Octobris anno Domini XVJ der k. mat. van Hijspanyen vp voergen. sijnre mat. ambasiatoren, mede vant voergeuen des walgeboren greuen tho Nassou ende anderen heren, oick raede des hoechgeboren flursten, hertogen van Gelre, ende tgene bij v lieffden dair op geantwert, voert dat inbrenghen vnser secretarien voer Kerstmijssen aldair gehoert, ende en koennen v lieffden neit auerleggen so voell reddende ende mercklike saeken, in uwer lieffden voerantwert ander ko. mat. gesant, oick in allen voergeuen botschappen, antwert, schrijfften ende reporten vors. geroert woerden, waer bij ende wair omme wij eghen puntt van allen gedeliberiert ende auerlecht en hebben, dan bloet ende sijmpelijken alle punthen ende saeken zus affslaen, sonder deliberatie offt beschickijnghe om sementilck tmoegen delibereren ende desse saeken, de swaer ende lestich sijnnen, tot onsen slot ende voerraem aldus refereren, ende wij dan koennen mercken alle gelegenheit der dingen ende tgene zus lange hijr vp bij v lieffden bewegen, bij den welcken onlede to verhoeden

aller zijden dair vth verrijzen mochte, sich verholden thent wij ander ende better redden voergeuen; begerende des noch vnse wijslijke gude deliberatie, om sementlick na tosegghen den greuen van Nassou gedaen, der k. mat. eyn antwert te doen verbotschappen, vp dat wij allen in eyndrachticheit vnder eynen ffursten onverdelt in vnser priuilegien, sonder malckanderen to verlathen, de lantschap sonder ongemeick te blijuen, ongenade der k. mat. ende ander heren to vermijden, noch des eyn onbedeckt, sonder meer simulatiën, verhaell ende vthwege zus te soeken eyns voer all allene des translatiën vns gen. heren bijsdoms beroerende, hebben wij vrentlick ende guetlick ontfangen, vpgebraicken, verleesen ende redelijken verstaen. Vns opt spoedelijckste den moegelicken dair vp bij eyn verschreuen ende gevoecht, als huden vp dessen dach bijnnen der stadt van Zwolle, so wij dat voer desser tijt neit wall bequemlick hebben moeghen bekoemen, ende auergelacht mit langher, deper ende zwaerre deliberatiën desse uwer lieffden ende voerschrijfften ende beweghen, also v w. e. lieffden allene vpt ijrste voergeuen der k. mat. van Hijspanyen ambassiatoren geantwert hebben schrijfflick, so wij deser tijt noch neit versocht weeren; ende wij dair nae oick van sijne k. mat. mijt bijschrijfften vns gen. heren van Vtrecht breder ende voerder versocht woerden, dat wij v lieffden do also ter stundt bij den secretariën ende vnser stede verbotschappen deden, begerende des van juwer lieffden als principalen des Gestichten gelederen, raidt ende voerraem tselue to beantweren, de lande in guden enicheit, rost ende vrede mochten blijuen, so doch tselue in gelijken ja presentie der secretariën bij den walgeboren greuen tho Nassou, ende anderen heren, do ter tijt van wegen k. mat. van Hijspanyen v l. voergegeuen enden gesonnen waert, des allent blijuende sonder voerraem van v lieffden baeuen solcke montlicke ende leste schrijfflicke begerte, also dat alle bijkompste derhaluen bij ons gans onvruchber ende sonder enich besloth ende raedt geholden werden, want sich dat doch in genen dele voegen solde, noch ons oick in gude affgenoemen ende gekyert solde werden, wij onsen voerslach ende raem stellen ende doen solden in so groete ende trefflicke saeke voer v lieffden, den doch in cleyneren den gemenen angaende lantsaeken ijrsten to seggen behoeren; alzus wort dijt selue niet bij vnser simulatiën, dan bij uwer lieffden schulden zus lange vpgehouden ende vertaeghen. Wair omme bijdden ende begeren wij noch na als voer, dat v l. bewegen der heren ende der saeken groitheit, ende sich vpt leste voergeueuen van wegen der ko. mat. van Hijspanyen ende des ffursten van Gelre, oick op schrijffte ons gen. heren van Vtrecht delibereren ende bedencken, ende onsen uwer lieffden gruntlicke vultendighe ende entlicke gude menijnghe sonder simulatie hijr van auerschriuen, oft muntlick mit enighe auerschicken wijllen, ons dan ter stundt weder bij den anderen voeghen, ende ons op den uwer lieffden voerraem, dair to wij ons noch refereren, bedencken ende solck antwert gheuen, dat wij hoepen v l. onser des geen mishaege hebben, ende mercken wijllen, wij gene omwege ende vthtoegen dan rost ende vrede ende eynre senct Mertenslude ende ondersaten in enicheit tot onderhaldinge vnser priuilegien te blijuen, ongenade der k. mat. ende ander heeren to vermijden en soeken, dat v w. e. ende lieffden voer eyn guetlick antwert van vns opnemen ende in aller guder vrientschap verstaen ende ontfangen wijllen, wij tot allen tijden gerne verschulden, kent Got de Heer, v w. e. in saligen langen leuen behoeden moet. Gescreuen onder secreet segell der stat van Zwolle, des wij sampt hijr to gebrueken om der snelten. Vp den ijrsten sonendach iuder Vasten (1 Maart), anno etc. XVIIJ.

Gemene ritterschap des Auer Stichtes van Vtrecht, burgermeesteren, schepenen ende raidt der steeden Deunter, Campen ende Zwolle.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en steden Utrecht en Amersfoort.

Deel A. 764. 765.

N°. 828. *De 3 staten van Utrecht zenden aan de ridderschap en drie steden van Overijssel afschrift van hun antwoord aan den koning van Spanje, met verzoek hun gevoelen deswege te vernemen.*

Aen ritterschap ende steden van Auerijsel.

Erbare, vrome, wijze, vorsichtige, bijzonder goede vrunde. Wij hebben uwen l. laistleden genoich gescreuen onse voerraem, aengaende vanden bisdom, dat onse gen. heer in meninge soude wesen te willen laten datz te weten, dat wij den coninck van Spaengen eenen brieff gesant hebben gehat van onse meninge, van welken brieff wij v noch copie hier jnne versloten ouersynden, ende geuen v te kennen dat jnhout van dien brieff onse voirraem is mijt soe veel meer, wes wij der c. m. van Spaengen te wil ende ter lieff zellen mogen doen na jnhout ende rede dat wij dair toe mit goeden herten geneygen zijn ende altijd wesen willen, doch behoudeliken onse rechten, priuilegien, vrijheden, oude tractaten, oude heercomen, costumen ende goede gewoenten, ende dat wij daer op schicken willen bij zijn c. mt., onse onscult daer mede ende daer op te doen, want ons bij die reden inden selfden brieff geruert, ende noch om meer anderen saken will, die daer aen cleuen, die translatie ons bisdoms, in maten alz van ons begeert weert, egeensijns dienlick en is. Begeren daer omme oick te weten uwer l. meninge eyntliken hier aff, ende off uwer lieffden oick hier mede enige uwen vrunden mitten onsen aen der co. mat. voirs. seynden selt willen, ende dess antwoirt ende bescheit ende besceideliken wie corts, datz te weten, binnen VIIJ off IX dagen, gij die uwe hier om mijt den onsen ouer te seynden fertigen selt willen, want wij die schickinge langer niet vertrecken en sellen. God Almachtich will uwe l. behueden. Gescreuen tUtrecht, onder des doemdekens heeren Jan van Nyevelts ende stat van Vtrecht secreeten, opten XJ^a dach Martii, anno XVIIJ.

3 status.

Deel A. 766.

Concept.

N°. 829. *De 3 staten van Utrecht verzoeken aan den bisschop van Utrecht om zijne raden te zenden, ten einde ter zake van het verbond met den koning van Frankrijk, waarin het Sticht begrepen is, met hen te raadplegen.*

Erwerdige vader in Got, hoichgeboeren, vermoegende forsten, gen. lieff heer. Die dorluchtige hoichgeboeren forst onse gen. lieff heer, die coninck van Vranckrijck etc. heeft ons op huden schriftelick doen verwittigen woe zijn c. weerde enen vruntlicken verbont mijt de c. mt. van Spaengen ingegaen zijn, ende woe zijn c. mt. ende ons ende dese landen ende ondersaten verclaren ende begrepen voir zijnre c. weerden confederaten ende vrunden, soe verre wij daer jnne wesen willen, ende sulx bij zegel ende brieffe verclaren zellen binnen ein sekeren tijt, die corts wt gaet, dess zijn co. weerden begeert onse meninge te vernemen, als uwe f. g. zien ende verstaen zellen wt copien hier jnne gesloten, die zelfde scrifften ende begeerte der voirs. c. weerden van Vranckrijck oick mijtsampt geliken anderen scrifften vanden c. mt. van Spaengen uwen g. ende ons oick corts leden toegesant, wij inden generael capittel, dat op donredach naistcomende op andere saken verscreuen is, weder ende altemael doen opnemen, daer op communiceren, delibereren ende raden zellen. Bidden daer omme oitmoedeliken, dat uwe f. g., buten de welke wij hier jnne niet doen en mogen, opten selfden capittel enige uwer g. vrunden ende raden seynden willen, om rust ende vrede ende welfairt deser landen ten goede mijt ons dese saken soe ripeliken ende wijsliken te bewegen, daer jnne te delibereren, toe doen ende toe geschien laten, als die gelegenheit ende groitheit der selfden saken dat eyscht, ende geboerlicken bij uwen g. ende oick ons aller eendrach-

teliken concludeert werden sall. Vertrouwen wij dess ganselicken tot uwen f. g., die ons Heer Got Almachtich behueden wil ende gesparen lanck, welfarende, salich ende gesont. Gescreuen onder des doemdekens Jo. van Nyevelt ende stat signetten, anno XVIIJ, IJ^a Martij.

Concept.

3 status.

Deel A. 767.

N°. 830. *Brief, waarbij de 3 staten van Utrecht hun verlangen verklaren, om in het verbond met den koning van Frankrijk te worden begrepen.*

Vniuersis presentes nostras litteras iuspecturis nos militares ac ministeriales ciuitatis et patrie Traiectensis inferioris ac burgimagistri, scabini, consules [et rectores ciuitatis Traiectensis notum facimus, quod cum serenissimus, excellentissimus ac potentissimus princeps Franciscus, Dei gratia christianissimus Francorum rex etc. suis nobis litteris in presentiarum significauerit, quod in tractatu amicitie, pacis et confederationis inite et concludere in ciuitate Nouiomensi XIII^a die Augusti nouissime preteriti inter serenissimum, excellentissimum ac potentissimum principem Carolum, eadem gratia Hispaniarum, vtriusque Sicilie, Iherusalem etc., regem catholicum, archiducem Austrie, ducem Bourgondie, Brabantie, comitem Flandrie etc., ex vna, necnon prefatum christianissimum regem ex altera parte, eorum regna, dominia et principatus citra et vltra Alpes, idem rex christianissimus nos in eodem tractatu tanquam vnum ex suis confederatis et amicis comprehenderit ac denominauerit, sitque inter alia in dicto tractatu dictum et conuentum, quod intra terminum actomensium a dicta XIII^a die mensis Augusti currentium confederati et amici vtriusque denominati et comprehensi suis patentibus litteris declarare et fateri tenebuntur, si in confederatione tractatuque predicto pro comprehensibus haberi velint et ratum habeant, notum facimus, quod honorem, quo rex christianissimus prefatus nos affecit, sub dicto tractatu nos pro suo confederato nominando et comprehendendo agnoscentes et huiusmodi comprehensionem ratam et gratam habentes tenore presentium declarauimus ac declaramus nostri desiderii voluntatis et intentionis esse, vt censeamur permanemusque comprehensi in prenominato tractatu eiusque beneficio et effectu gaudere et patri valeamus, saluis nobis atque... omnibus iuribus, priuilegiis, libertatibus et antiquis obseruatijs nostris ac ciuitatis et patrie Traiectensis inferioris predictarum, necnon neutralitate, in qua hactenus persistimus et fuimus, ac tractatibus, qui inter quoscunque principes atque nos, ciuitatem et patriam Traiectensem predictam hactenus initi et seruati fuere, similiter in suis robore et vigore permanentibus, et quod ille per huiusmodi confederationis acceptationes non censeantur nec sint infracti, saluo etiam, quod si inter quoscunque ex dictis confederatis aliqua guerra pro tempore oriatur, quod nos huiusmodi guerris non debeamus in aliquo grauari aut in illis censi comprehensi, ipsa nihilominus consideratione in pleno robore permansura. In cuius rei testimonio presentes litteras nostras exinde fieri mandauimus ac sigillo nobilis ac strenui viri domini Johannis de Zulen de Nyevelt militis, nomine militarum ac ministerialium ciuitatis et patrie Traiectensis inferioris et ad rogatum eorundem, necnon sigillo dicte ciuitatis Traiectensis fecimus roborari. Datum et actum in ciuitate Traiectensi sub anno a natiuitate Domini M^o. V^o. XVIIJ^o, die VIJ^a. mensis Martij.

Concept.

Deel A. 768.

N°. 831. *De ridderschap en steden van Overijssel verzoeken aan de 3 staten van Utrecht, alsnog eene bepaalde en onbewimpelde mededeeling van hun gevoelen.*

Weerdige, edele, eerbare, gestrengende wijse heren, bijsonders guede vrunde. Vwer weerdicheyden ende edele liefden schrijfte op onse leste schrijfte nu an ons gesandt, dair jnne wij be-

II.

geert hadden een entlick ende onbedeckt voirraem opt voirgheuen des walgebaeren greuen van Nassow, stadtholder etc., ende anderen heren van wegghen der ko. w. van Spaengen, ende oick op die vterste meyninge onss gnedigen heren van Vtrecht mijt enen bijbrieff dair mede gesant, hebben wij guetliken ontfangen ende ons desen dach an die Nyebrugge ter maelstade geuoecht, den seluen hoeren lesen. Ende hebben ons altijt verbaden, als wij noch erbeden, mit vwe liefden tdoene als goede sanct Martens ende eenre luede tostaet jn temelicken ende behoirlicken zaken; dan soe vwe liefden roren te blijuen voir enen voerraem, jnholt sbrefs an die ko. mat. vurs. gesant, dair van copie jnden breff beslaten was, mit soe voele meer, wes vwe liefden die ko. mat. to wille ende te leue sollen mogen na recht ende reden, dat vwe liefden dair toe mit gueden herten geneyget sijnnen ende altijt wesen willen, beheltlicken vwer liefden rechten ende priuilegien etc.; want om reden ende ander saken willen dair an cleuende die translatie jn mathen van v l. begeert geens sijns doenlick is ende willen dair op an sijn mt. besenden, begerende onse entlicke meyninge, ende oft wij oick dair mede schicken willen. Soe ist, bijsonder guede vrunde, dat wij, kent Got, wth alsulcken dunckeren voirraem so veer jnt wijlde extendeert, niet gruntlicken vwer liefden vulkomen ende vtherste meninge vernemen noch verstaen en konnen, oick gantz ende heell ver-swijgende tgenne dat op ons g. h. lateste ende vterste meninge ende schrijfte to bedencken steet. hadden wall verhapet na gelegenheyt der saken, ende so wij malckanderen sijnt to gedaen, v l. ons v meninge wat apentlicker ende onbedecter wthgedruet oft sus muntlicken mit ennigen ver-botschapt solden hebben; ende soe lange dan wij des gheen vorder bescheyt van vwer liefden meninge krijgen, js ons niet doenlicken noch behoirlick ennichsijns dair op antworten toe ramen noch vanden onzen macht ende beueell tgheuen, die besendinge mede an to nemen, als vwe liefden selfs voelen ende gemarcken konnen. Ende bidden noch, soe wij altijt mit muntlicken ende schriftlicken begeerten v l. versocht hebben, dat v l. ons noch dat sij dan schriftlick oft mit besendingen verwittigen ende apenen willen, woe wij die selfde vwer liefden schrijfte ende gruntlicke meyninge jnt eynde als die k. m. versocht weer, hijr june verstaen sullen ende ten alre lesten wesen will; willen ons dan hebben, holden ende bewijsen mede der ko. mat. een antwort tgheuen, men onser zijde niet anders voelen sall dan liefhebbers des landes ende vredes tot voirstant onser priuilegien, als gude sanct Martens leden ende luden tostaet, dat wij begeren v l. ons niet quelicken noch anders dan in allen guden, woe voirgeroert, afnemen ende verkijren voir een vrentlick antwort, dat wij tot allen tijden als guede ende getruwe vrende mit lijff ende guet geerne verschulden, kent Got Almachtich, die vwe liefden jn saligen leuen nimmer verlate. Ge-screuen op manendach na Oculi (16 Maart) anno XVIIJ, onder tsecret segell der stadt Deunter, van wegghen der drye steden van Ouerijssell ende Boldewijns van Voirst, van wegghen der ghemenen ritterschap an dese zijde der IJsulen.

Ghemene ritterschap ende steden der landen van Ouerijssell.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap, stad en steden van het Neder Sticht.

Deel A. 772.

N°. 832. *Karel, hertog van Gelder, aan de 3 staten van Utrecht. Over de keuze van Philips van Bourgondië tot bisschop van Utrecht.*

Kairle, herttouch van Gelre ind van Guylich, jnd greue van Zutphen.

Weirdige ind hoichgeleerde, eirbare ind fromc, eirsame, wijse ind vursichtige, lieue, aendechtige ind bijzondere. Wij hebben kortzleden etzeliche van onsen reden ind dieners in onsen gescheften nae der conijncklicker weerde van Franckrijck geschickt, jnd as dieselue quamen bijnnen Bruessell ind vernamen dat onse neue van Montfoirt dair was, hebben zij sijne liefden aengespraicken ind

vast alreleye kallijngē mit eyn anderen gebaidt; hefft aen onse ueue vurg. onder anderen apentlick gesacht, woe dat die saicke vanden nyen Bourgonschen busschop accordiert ind toegelaiten wiere etc., des wij ons na der fruntlicker gueder naebuerschāp, wij v ongespairt lijffs ind leuens bewesen hebben jnd noch gerne, wannes van noeden wier, bewijsen wulden, tot v nyet en versien. So gij dan waill wiet, wes der kercken, v ind den gantzen Stiff van Vtrecht oick ons ind onser lantschap dairāen gelegen is, begeren wij guetlick, gij die saicke wijslicken, soet ommer behoert, betrachten wilt, ind ons bij brenger van desen eyne onbedeckte wederbeschreuen antwoirt dair van weten laitē, dairnae wij ons sullen moighen weten to richten. Gegouen jn onser stadt Arnhem, des manendachs post Judica (30 Maart), anno etc. XVII°.

Get. CHARLES.

lager VIRSSEN.

Opschrift: *Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.*

Deel D. 467.

N°. 833. *Antwoord der 3 staten van Utrecht aan den hertog van Gelder hierop.*

Ad ducem Gelrie.

Hoichgeboren, vermogenden forste, gen. lieff heer. Uwer f. g. scriffen van date smanendaechs na Judica lestleden, jnhaldende woe cortleden etzlike uwer g. reden ind dienres in saken uwer f. g. betreffende na der c. weerden van Franckrijck gesant, den edelen heren van Montfort tot Brusell aengesproken ende mijt zijn edelheden alreley kallijngē gehat hebben, ende woe die selfde heren van Montfort onder anderen opentlicken gesacht solde hebben, dat die sake vanden nyen Bourgonschen biscop accordeert jnd toegelaten soudē wesen, dess uwe f. g. tot ons soe niet en versien etc., soe wij mogen weten wess der kercken ende den gansen Stiff van Vtrecht oick uwen g. ende uwe g. lantschap daer aen gelegen zij, begerende wij dese sake wijslicken, soe dat behort betrachten willen, ende uwen f. g. dess een onbedecte antwort laten weten willen, uwen g. sich na sellen mogen weten te richten etc., wye uwer g. scriffen wijder inhalden etc., hebben wij gueteliken ende vruntliken ontfangen ende woel verstaen. Daerop wij uwen f. g. in den besten te kennen geuen, dat de heer van Montfort van onser wegen tot Brusel noch aen den c. mt. van Spaengen ter tijt in desen nocht geen onsen saken gesant en is geweest, voer nochte nae, noch van ons sulx geen beueel gehat en heeft; off zijn edelheden gesacht mocht hebben als uwer g. scriffen vermelden, ... (1) mar soe die co. mt. veruolch vanden bisdom te doen transfereren aen ons trefflickē ende ernstliken sus dicmael doen geschien heeft gehatt, om onsen consent dair jne te geuen, sus hebben wij cortzluden, als den XII^{en} vander Meerte, bij der c. mt. gesant enige onse vrunde, om mijt reden ende bescheit onsen antwort ende meyninge zijnre c. weerden oitmoedelicken te kennen te geuen ende onse onschult te doen na luden vanden antwort, die wij eertijtz, als den XI Octobris lestleden, aenden selfden c. mt. doen scriuen hebben gehat, den welcken scriffen uwen g. heer vortijtz oick copie ouergesonden is geweest, ende voirder en hebben onse gedeputeerde geen beueel gehatt, noch geconsenteert, noch gedaen. Welk wij uwen f. g. aldus oitmoedelike te kennen geuen voer onse guetelike antwort, soe wij gerne in rust ende vrede ende goede vruntscap mijt der c. mt. ende uwen f. g. verbliuen zoudē, kenne Got onse Heer Almachtich etc. Gescreuen onder sdoemdekens secreet, anno etc. XVII, opten II^{en} dach Aprilis.

3 status.

Concept.

Deel A. 773.

(1) Hetgeen hier volgt, is onleesbaar.

N°. 834. *De 3 staten van Utrecht verzoeken aan den koning van Spanje, om aan hunne gedep. gehoor te verleen ten zake der translatie.*

Ad regem Hispaniarum.

Alderdorluchtichste, hoichstegeboeren, vermogenste furst, genedichste lieue heer. Soe wij opten report van onsen deputierden heeren ende vrunden, wij cortzleden aen uwer co. mt. inder saken vanden resignatie vanden bisdom van Vtrecht etc. geseynt hebben gehat, vergaderinge ende generael capittel gehalden hebben op Palmauont laistleden, in welken capittel wij in een samentlike conclusie verdragen sijn uwer c. mt. weder ouer toe beseynden, sus navolgende dat affgescheit van onser deputierden vrunden vors. zij daer mijt uwer c. mt. genomen hebben, geuen wij der selfden uwer c. mt. dit in allen besten te kennen, begerende oitmoedeliken, dat uwe c. mt. ons na der aenstaende hoechtijt van Paschen dach ende plaetse verscriuen doen willen, dair uwe c. mt. dan wesen sellen, daer willen wij alsdan van stonden aen onse vors. laest gesant oft ander onse trefflike heren ende vrunden schicken aen uwen c. mt. ende genaden onse conclusie vors. te verbotscappen ende vorder dair jnne te handelen, alss die saken vors. dat wt eyschen zellen tot welfart der landen ende alle goede vruntscap ende nabuerscap te onderhouden, dess wij bij desen boden begeren antwoord van uwer forstlicke c. mt. ende weerden, die middellertijt ende altijt onse Heer Got Almachtich behoeden wil ende gesparen, lanck, welfarende, salich ende gesont. Geschreuen onder sdoemdekens signet des heren van Montfoirt ende der stat van Vtrecht secreten, opten VII^{en} dach Aprilis, anno etc. XVII°.

3 status.

Deel A. 774.

Concept.

N°. 835. *De 3 staten van Utrecht aan de raden des bisschops van Utrecht. Zij bevelen hun op nieuw de goede bewaking van het slot Duurstede en de stad Wijck aan.*

Edele, hoichgeleerde, vrome, wijze, vorsichtige, bijsonder goede vrunden. Wij houden uwen l. genoich jndachtigh onses menichfoldige veruolges dicmael gedaen, om toesicht ende goede sekerheit ende bewaringe te hebben vanden slote Duerstat ende Wijck, ende wess deshaluen soe wel aen onsen gen. heren ende oick aen uwen lieffden gescreuen ende van ons alsoe begeert worden geweest is, dess all wij dus lange onverhoert verbleuen sijn. Soe dan onse gen. heeren althant in grote crancheit gestalt is, als wij verstaen, laten wij uwen l. weten, den seluen ernsteliken beuelende, dat de selfde uwe lieffde sulke sekerheit, toesicht ende hoede hebben, dattet huys Duerstat ende oick Wijck vander kercken ende van sunt Merten niet vervreemt nocht in yementz vreemdes handen en come, ende daer dorch der kerke ende den Gestichte van Vtrecht geen cost, last, verdriet oft ongemack en verrise, dan tselfde behouden ende bewaren doen tot s. Mertens behoeff ter tijt de toecomende heer weder ontfangen sijn, als recht is. Behoeven uwe l. onses raetz oft daetz daer jnne, tselfde sellen uwe l. ons van stonden aen verwittigen doen, daer wij den selfden dan ongespaert in versien willen; queme oick anders hier van last oft ongemack, kunnen uwe l. wel weten dat wij dat sellen aen u willen doen verhalen na sulx behoren, tselfde wij sus in allen goeden aduerteren ende te kennen geuen, ende beuelen den selfden uwen vromen lieffden na mogen weten te richten, die onse Heer God Almachtich behueden wil welfarende, salich ende gesont. Geschreuen tUtrecht onder tsignet dess domdekens ende tsegel heeren Johans van Renesse, ritter, ende secreet der stat van Vtrecht, die wij samentliken gebrueken, opten woensdach nae . . . . (April), anno XVII°.

3 status.

Deel A. 776.

Concept.

N°. 836. *Antwoord der bisschoppelijke raden aan de 3 staten van Utrecht, op deze missive.*

Werdige, edele, hoichgeleerte, eerbare, fromme, wijze ende voersichtige, lieue heren ende besunder guede vrunde. Soe uwe werdicheyden ende lieffden vermijts cranckheyt vnser genedigen van Vtricht, aen vns versuekende zijnt, sulcke sekerheyt, toesicht ende hoede totten huysse Duersteden ende stat Wijck te hebben, dat die vander kercken ende sanct Merten nyet verfreempt noch in nyemants vremder handen en comen etc. Waerop uwen werdicheyden ende lieffden sall belieuen tho weten, dat sick vnser genedigen heren saken meer tot beteringe ende gesuntheit dan tot argeringe stellen, soe dat wij hopen zijn genaden der cranckheyt genesen ende opstaen zullen. Sus willen wij als guede sanct Meertinslude ende als wij schuldich zijnt ende wes her toe gedaen hebben, mijt zijnen genaden daerjne guede hoede ende toesicht nae onsen vermoegen dragen, doch oft der Almechtige zijnen Gotlicken willen daer ouer doende woerde, willen insgelijcx inder bewaringe doen na uwen begeren als vns tselue in sunderheyt oick ernstelicke beuolen hefft die hoichgedachte onse genedige heer; ende off vns des enige last ofte swaerheyt ouerqueme, willen wij daer van aduerteren uwe werdicheyden ende lieffden ongetwijuelder toeuersicht dieseluen werden vns in sulcken gevall alle behulp ende voerstant doen, sulcx als sij schuldich zijn van doene dieselue uwe werdicheyden ende lieffden, de Got Almechtich lang, vrolick ende gesont moete bewaren. Gescreuen tho Duersteden, opten IX^{en} dach in April, anno etc. XVIIJ^o.

Rede vnser genedigen heren van Vtrecht, nw bij zijnen gen.
alhier tot Duersteden wesende.

Opschrift: Aan de 5 kapittelen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel B. 459.

N°. 887. *Karel, koning van Spanje, antwoordt aan de 3 staten van Utrecht, dat hij bereid is hunne gedep. den 28sten April te ontvangen.*

Kaerle, conijnck van Spaengen, van beede den Sicillien etc., eertshertoge van Oistenrijk, hertoge van Bourg^{nen}, etc.

Eerweerdige, edel, vrome ende wijze, besonder goede vrunden. Wij hebben bij uwen bode bringer van desen ontfangen uwen brief, inhoudende hoe ghij nauolgende den afscheyt bij v genomen in uwe laetste vergaderinge, gehouden Palmauont lestleden, op tstück vander resignacie des bisscopdoms van Vtrecht, daerom ghij onlanx daer te voeren vwe gedeputeerde heeren ende vrunden bij ons gesondenhadt, in meyningen zijt dieselue gedeputeerde oft andere uwe treffelijck heeren ende vrunden wederom ouer te beseynden ende ons bij dien uwe conclusie genomen inden voirs. afscheyt te verboitscappen; begeerende dat wij v na desen anstande hoochtijt van Paeschen dach ende plaetse verscriuen ende beteycken en willen, daer die selue uwe geschickte ons zullen mogen vinden, om ons huer voers. last te ontdekken etc. Waer op, eerweerdege, edel, vrome, voirsienige ende wijze, besonder goede vrunden, wij zijn wel te vreden van uwen voirs. aduertissementen, ende indien ghij nauolgende uwen voirs. afscheyt yement van uwen wege tot ons schicken wilt, ghij zult die mogen veerdigen om bij ons te zijne van hyden in veerthien dagen, namentlijck den XXVIII^{en} dach van deser maent; tot zulcke plaetse als wij dan wesen zullen, want wij v op dit pas ouermids onse menichfuldege affairen geen zeker plaetse en zouden weten te benoemen; ende deselue uwe geschickte die commende werden, zullen ons willecomme zijn, zullen hen geerne audiencie geuen ende ons in alle zaken redelick bewijzen, dat kent God, die v, eerweerdege, edel, vrome, voirsienige ende wijze, besonder goede vrunden, bewaren wille. Gescreuen te Brussel, den XIII^{en} dach in April.

Get. CHARLES.

Opschrift: Als voren.

lager HANETON.

Deel A. 775.

N°. 838. *De 3 staten van Utrecht aan Johan Sauvage. Dankbetuiging voor bewezene diensten aan hunne gedeputeerden en verzoek om hen verder behulpzaam te zijn.*

Edele, waelgeboren, vermogende lieff heer. Wij gebieden ons seer getruweliken ende vruntlicken tot uwen mogende edelheden, deselfde bedancken wij aller vruntscap, ons ende oick onsen deputierden vrunden dickmael ende inden laesten deputationen bewesen, als wij tselfde volcomeliken wter selfde selfde onsen deputierden reporte verstanden hebben. Bidden vorder oitmoedeliken ende vruntliken, dat uwe edelheden ende mogendheden sich voert aenden selfden onsen vrunden ende in onse saken zij nu aender c. mt. ende anders voert veruolgende sellen werden, aengaende onse translatie dess bisdoms etc., insgeliken guetliken bewisen, bestandich wesen ende hoer goeden geloue als ons seluen geuen willen in dess geen zij van onser wegen openen ende begeren zellen; twelk wij gunsteliken wederom verschulden ende bekennen willen taller tijden aen uwer mogendheden ende edelheden, die onse Heer God Almachtich behueden wil, lanck, welfarende, salich ende gesont. Gescreuen tUtrecht onder tsignet dess doemdekens, opten XXIIII^{en} dach Aprilis, anno XVIIJ.

3 staten.

Edele, hoichgeleerte, vrome heer, Johan van Sauayge, ritter,
heren van Loenbeke, cancellier van Bourgon., onsen bijzonderen

Concept. lieuen heeren etc.

Deel A. 777.

N°. 839. *Octrooi van den koning van Spanje, waarbij aan die van het Sticht het vrije verkeer in zijne landen verzekerd wordt, met verbod om hunne personen of goederen ter zake van vroegere ruiterschulden in beslag te nemen.*

Karel, bij der gratie Goids coninck van Castilien, van Leon, van Grenaden, van Arragon etc., onsen zeer lieuen ende getrouwen den cancellier, de president ende den luyden van onsen heymelijcken ende groten rade in Vlaenderen, den stathouder, president ende den luyden van onsen rade in Hollant, Zelant ende Vrieslant, ende allen anderen onsen rechteren, officieren ende ondersaten, die dit aengaen sal saluyt ende dilectie. Doen te weten, dat wij, ter begeerten van den drien staten vander stat ende beiden den Stichten van Vtrecht ende om zekere redenen ons daer toe porrende, denseluen staten ende allen den ingeseten van der voers. stat ende beiden Stichten, ende van allen den steden, sloten, vrijheden ende dorpen van Vtrecht, ende van dien toebehoirten int generael ende ijgelicken van hem luyden int particulier ende besonder uyt sonderlinge, gratie verleent ende geconsenteert hebben, verleenen ende consenteren mits desen, dat sij voertaen in ende deur allen onsen landen ende heerlijcheden sullen mogen comen, wandelen ende in deselue keeren ende conuerseren, hetzij mit coopmanscappe oft anderen heuren goeden, oft anders om anderen heuren affairen, so hem dat goetduncken sal, veylichlike, sekerlijke ende vredelijcke, ende sonder dat men die selue oft enige van hem luyden oft goeden sal mogen arresteren, oft houden, oft in eniger manieren becummeren oft belasten ter cause van den ruyteren oft knechten solt oft schulden, bij hen gemaect in der tijt vander beleggingen ende oirloge van Vtrecht over dertich jaren geschiet oft daer omtrent, wie den seluen ruyters oft knechten oft heure actie hebbende sijn oft wesen mochten. Ontbieden v daerom ende yegelicken van v, dat ghij den voers. ingesetenen van der stadt ende beede den Stichten van Vtrecht ende dier toebehoorten int generael ende een yegelijcken van hem int particulier ende besunder, van onsen voers. octroye ende consente inder manieren als bouen, doet, laet ende gedoocht vredelijcke, rustelijcke ende volcomelijcke genieten ende gebruycken, sonder hem luyden dair tegens te doen, te laten oft gedooogen becummeren,

belasten of arresteren in lijue oft in goede ter contrarien. Ende oft sij luyden of ijmant van hem luyden oft heuren goeden ny oft namaels ter cause van de voors. ruyteren oft knechten solt oft schulden, inden tijde van den voirs. belegginge eude oerloge van Utrecht oft daer omtrent gemaect, gehouden oft gearresteert waren, den seluen doet tot volcomen lossinge ende delivrantie terstont stellen, want ons also gelieft; behoudelijcke dat deselue van der stadt ende Stichten van Vtrecht voer heur andere schulden, ijgelicke voor den sijnen, hem in justitie verantwoordten ende responderen sullen. Gegheuen in onser stadt van Brussel, den yersten dach in Meye, int jaer ons Heren duysent vijfhondert ende seuenthiene, ende van onser rijcken de tweeste. Aldus on-derteykent. Bij den coninck, Dublioul.

Afschrift.

N°. 840. *Karel, koning van Spanje, aan de 3 staten van Utrecht. Dankbetuiging voor de verklaring hunner genegenheid. Verzekering daarvan zijnerzijds.*

Kaerle, coninck van Spaengnen.

Weerdige, waelgeboren, edele; eerbaren, vromen, besunderen goeden vrienden. Wij hebben uwen liefden gedeputeerde gehoort ende vande zelue verstaen die goede affectie die ghij ons draecht, des wij v zeer bedancken ende dincken den seluen te bekennen ende uwe liefde voortaan ende uwe zaken ende affairen gerecommandeert te hebben ende die te vorderen als den onsen, zoe ghij bij uwe voirs. gedeputeerde breeder verstaen sult, kendt God, die uwe liefden bewaren wille. Gescreuen tot Bruessel, den IJ^{en} dach van Meye, anno XVIIJ.

Get. CHARLES.

lager DUBLIOL.

Opschrift: Aan den drien staten, der stadt ende Stichten van Vtrecht.

Deel A. 779.

N°. 841. *Philips van Bourgondië, elect van Utrecht, aan de 3 staten van Utrecht. Verzekering zijner goede gezindheid jegens het Sticht.*

Philips van Bourgn^o, elect tot Vtrecht.

Werdige, edelen, eerbaren, lieue vrunden. Uwe liefden bootschap ende wes uwe gedeputeerden van uwe wegen aenden coninck vp sijnen co. mat. begherte aenbracht ende geantwoordt hebben, hebben wij gehoort ende wel verstaen; waer aff ende soe verre ons dien aengaet, wij v grootelijken ende vruntlijken bedancken, ende sijn jn wille ende meyningen dier te gedincken ende jn allen des uwe liefde aengaan sal ende geheelijck jnder administracie des bijdsoms van Vtrecht ons soe te hebben, ende den kercke, den steden ende den Stijchten van Vtrecht ende den jngeseten van dien, jn vrede, justicie ende pollicie naer onser vermogen bij uwe luyden goedt adujs sulckx te regeren, dat ghij die ons bedancken zult als ghij bij uwen voirs. gedeputeerde breedere verstaen zult, bijder hulpen Goids, die uwe liefde bewaren wille. Gescreuen te Bruessele, den IJ^{en} dach van Mey, anno XVIIJ.

Get. PHE.

lager DUBLIOL.

Opschrift: Aan de 5 kapitellen, ridderschap en stad van Utrecht.

Deel A. 778.

N°. 842. *De 3 staten van Utrecht verzekeren aan den bisschop van Utrecht, dat hunne gedep. naar den koning van Spanje hun last niet zijn te buiten gegaan.*

Hoichgeboren, vermogenden forste, gen. lieff heer. Die stat van Vtrecht heeft ons vertoont ende te kennen gegeuen enen brieff, hem van uwen g. gesant, op datum des saterdaechs nae

Paesschen lestleden, luidende onder all in eenen article (1), wye uwe gen. bericht zijn zolden, dat onse gescicte der drie staten jnden houe van Bourgoengen *geweest ende* (2) buten onser aller consent ouergegeuen ende in enen bisscop vanden huse van Bourgondien bewillicht *hebben* (3). Soe dan, gen. lieff heer, die sake vanden bisdom, die ny transfereert is op heeren Philips van Bourgondien, sus lange tijt van onss in vertreck gehouden worden was, ende die egheensijns mijt recht noch reden beletten hebben connen, soe die translatie onsen heyligen vader den pawis in desen gevall ende niet tot onser electie behoerde, hebben wij als meer mael te voren enige onse heeren ende vrunden deputeert gehat in deser saken anden c. mt. van Spangen, die ten laetsten inder weke vor Palmen lestleden comende wtten houe, ons een concept in gescrijft reporteert hebben *ende dat alleenlijck op onsen behagen ende vorder niet* (4), dat van wegen der c. mt. van Spaengen, tot vordel, rust, vrede, onderhoudige onser priuilegien, oude tractaten ende aller onser ende dess Gestichts vrijheiden, oick mijtt bijwesen dess edelen heeren Johans, heer tot Montfoort, in ter tijt toe Brusel wesende, hem mede gegeuen was aen ons te reporteren, sonder dat sij lude sulx concludert off enichsijns daer jnne consenteert hadden; dan haddent mede genomen aen ons te verbotschappen jn allen goeden. Ende want de c. mt. den bisdom bij middel dess pauws ouer hadden doen stellen, mochten wij ons wijslicken bedencken, die co. mat. dochte sulke recht vort te veruolgen, wij namen die punten aen off niet. Aldus, gen. lieff heer, onse deputeerde heeren ende vrunde zijn in sulx hoer lude commissie niet ouergetreden, behoren oick daer inne onbeducht ende onschuldicht te bliuen, mach men off behoirt men hem sulx niet in quade aff nemen, dat sij ons slechts te verbotschappen aen zijch genomen hebben gehat (5), twelk wij sus voir onser geschickter heeren ende vrunden, die welk voer en aen uwen g. hier off scrifflick off montlick sus bedragen zijn, hoer lude kenlike onschult jn allen goeden te kennen geuen, opdat

(1) Deze woorden in de plaats der navolgende doorgehaalde zinsnede: *verhalende die goede vruntscap, gonste ende goede nabuerscap ende sulx hem ende ons van uwen g. dickmael ten goede bewesen is geweest etc., ende ruerende wye daer en boven uwe g.*

(2) Doorgehaald: *van ons gesonden.*

(3) Doorgehaald: *souden hebben, die sich altijt vyantlike mijt raet of daet etc. Daer en boven oick enige uwer g. rade ind dienres hier buten der porten van Vtrecht gekert souden wesen geweest; daerom uwe f. g. de selfde vander stat Vtrecht scrifftelick aduerteerden inden besten, zij karen borgeren in allen goeden te kennen gauen, zij op uwer g. geleyde vorder niet en reysden, om perickel van ruterer ende vergaderinge van knechten, die sus passeren ende durch den landen reysen, uwen g. onbekant ende niet bewant, te verhueden etc. Want uwe g. mijt desen opschriuen dess geleydes te volstaen dochten etc., opdat zij lude anders daer durch in genen lasten off scaden en quemen, en wye uwe f. g. scriffte wijder vermeldet etc., begerende wij mijt hem sampt aen uwen f. g. die gelegenheyt dess genen die vors. onse gedeputeerde gehandelt ende reporteert hadden, scriuen ende tot onschult ende verantwordinge dess selfden ende vorder tot handelinge van welfaren, goede nabuerscap, vruntscap, rust, vrede of verkeringe onderlinge beyder uwer g. ende deser landen ende heelen Gestichts van Vtrecht trefflicken enige onser heeren ende vrunden schicken ende seynden wolden.*

(4) Deze met eene andere hand geschreven woorden waren in deze zinsnede bijgevoegd.

(5) Doorgehaald: *als onse deputerde heeren ende vrunde die domdeken meester Antonis Venrode ende andere onse vrunde, die wij tegenwoerdich aen uwen f. g. hierom seynden, breder ende wijder verbotschappen ende verkundigen zellen, die selfden bidden ende begeren wij oitmoedelik, uwe f. g. hierinne guetliken horen, geloven ende vort vruntliken hier off mijtten selfden handelen willen, tselffde zij mijt uwen g. overlegen, willen wij nader incompste onss heren mijt sijner g. vruntliken te helpen vuegen, om rust, vrede, welfaeren, goede vruntscap ende nabuerscap te onderhouden, daertoe wij goeder ganser meninghe ende herte geneygt sijn, kenne God enz.*

goede vruntscap, nabuerscap, onderlinge verkeringe, rust ende vrede tusschen uwen g. ende desen landen onderhouden ende alle last ende verdriet vermijdt mogen bliuen, daer toe wij goeder meninge ende herte geneyget zijn, kenne God onse Heer Almachtich, die uwe f. g. behueden wil ende gesparen, welfarende, salich ende gesont etc., VIIIJ May, anno XVIIJ.

Concept.

Deel A. 780, 781.

N°. 843. *A. van Lalaing, heer van Kuilenburg, aan de 3 staten van Utrecht, over de geweldadige bezitneming van het huis Amerongen door die van Hemerden.*

Eersaeme, vroeme, wijze heeren ende beminde vrunden. Alsoe die van Hemerdt met ende buyten alle redenen dat huys van Amerongen vuyt den handen van Balthazar van Weis genomen hebben, welck huys ende heerlicheyd hij van ons ende onser huysvrouwe als heer ende vrouwe van Culemborch te leene ghalden heiff, ende wij voirts tselue eens deels vanden coninclicke magesteyt van Spaengnen, als gracue van Hollant, ende eens deels van mijns heeren genaden van Vtrecht te leene haldende zijn, voir wie . . . genaeden hier voirtijts questie ende proces ijs geweest ter cause vander seluer heerlicheyd tusschen onsen voirzaeten, heeren oft jonckeren van Culemborch ende den van Hemerdt, oft anderen actie dair op pretenderende ende soe veer inden rechten geprocedeert ijs geweest, alst blijct dat onze ondersaeten voirs. inder gerechtiger possessie bij opene vonnesse gewesen zijn; des al nietegenstaende soe hebben die voirs. van Hemerdt dieffelick sonder mit eenigen rechte hemlyuden te behelpen, ons ende den onsen vanden seluen huysse ende heerlicheyd affhendich gemaect alsoot voirs. ijs, twelck wij nyemant anders en behoiren inden iersten, noch en willen claegen, dan mijns heeren g. voirs. van Vtrecht ende oick uwe eersaemicheden den drie staeten des Stichs van Vtrecht, wel hoepende troost, hulpe ende assistencie tot onsen goeden rechte te werffuen, waer aen wij oick niet en twiuelen. Soe ijs dan ons vruntelicke begeeren, denseluen van Hemerdt met hoiren hulpen, dwelck, alsoe wij verstaen, meest al onderzaeten des Stichs voirs. zijn, soe te onderrechten, dat zij vanden seluen huysse scheyden ende ruymen, tselue laetende voirzien van alle alsulcke meublen ende goeden ende jn alsulken staete, alsoe zij dat geuonden hebben, alsoot reden ijs; ende indien zij oick noch eenich recht aen der proprieteyt vanden seluen huysse ende heerlicheyd meynen thebben, wij willen hemlyuden voir mijns heeren g. van Vtrecht, als behoirlick rechter, geern te rechte staen, protesterende noch oick op hemlyuden ende hoiren helpers heysch te doene ende ons verhaeltt hebben alsulkx als wij met rechten doen zullen moegen ter cause van alsulk geweld en spoliatie, als zij ons oft den onsen vuyt hoirs selfs auctoriteyt in dezer zaeke gedaen moegen hebben; noch vruntelicke biddende uwe eersaemicheden dese zaeken ter herte te willen nemen ende dair inne soe doen, alsoe wij gantselick des toe betrouwen; twelck wij oick nae vermoegen versculden willen, noch oick begeerende hier op uwe scrifftelicke antworde omme ons dair nae te mogen regelen ende bijder hulpe Gods, die v eersaeme, vroeme, heeren ende goede vrunden, bewaeren wilt lang saelich ende gesont. Gescreuen tot Brucele, opten VIII^{en} dach in Meye, anno XVe zeuenthiene.

Anthuenis van Lalaing, heer van Montigny, van Culemborch, van Hoehstraeten, van Borsselle etc.

Get. ANTHONIJS VĀ LALAING.

Opschrift: Aan der drie staeten des lants ende Stichs van Vtrecht.

Deel A. 782.

N°. 844. *De 5 kapittelen van Utrecht berigten den bisschop van Utrecht, dat zij den deken van Oud Munster van hunnentwegen het bestuur van het bisdom hebben opgedragen, totdat de nieuw verkoren bisschop zal zijn ontvangen.*

Hoichwerdige, hoichgeboeren, vermogenden forsten, gen. heer. Soe uwe g. den bisdom ende

II.

28

furstendom van Vtrecht den XVIII dach van Meerte laistleden in handen onser alre heylichsten vader den paws van Rome consistorialiter doen resigneren heeft, dess wij nv quinta May laistleden ierst seker vaste tijdinge ende jnsinuatie gehat hebben, soe oeck uwe genade vorder na den tijt vanden XVIII van Meerte vors., soe veel in uwen g. was, soe de selfde der resignatie doe off seer cortz daer aen, seker was, niet behort en hadden vorder te doen onderwijnden vanden jurisdictien dess bisdoms, iss sulx nochtant per generalen criorem, qui hoc casu quo ad alios excusabat, tot den vijfften dach May geleden ende geheent alsoe te lijden ende toe laten geschien; ende want wij opten vors. V dach May na statuten ende oude gewoenten, obseruantien ende heercomen den segell vicariatus doen breken hebben ende die jurisdictie vanden bisdom toebehoert ter administratie van onsen capittel, sede vacante et ipso futuro nondum recepto, aldus hebben wij den deken van Oude Munster vicarium generalem in onsen capittelen stede gestelt ende hem enen nyen zegel doen maken, ende hem gedaen to gebruiken van onser wegen; oick zellen wij bij all zijn rekenschap die onse hebben ende all doen in goeder bewarenisse houden dess geen hij rekenen ende bewijzen zell mijtten reliqua tot dess genen behoef die dat toecomen zell, alsoe lange ende tijt toe onse heer ende lantforst toecomende ontfangen zell wesen als recht is. Aldus geuen wij dit juden besten te kennen uwen f. g. op die scrijfften, die uwe g. scriuen doen aenden deken voirs. ende hij ons verthoent heeft, daer jnne uwen g. begere die rekenscappen vanden commissarien aldaer tot Wijck te doen geschien etc. Vor onse ende zijne l. excuse, de selfde sel oick vort aen van ons wegen die toecomende commissarien stellen ende hem luder commissien geuen onder onsen vicariatus zegel ende vort doen all dess genen van ons gewoenlike is geweest bij den vicarium inden tijt te geschien .. ex parte capitulorum . . . nostrorum ter tijt to de toecomende biscop ontfangen zell wesen als recht is. Begeren uw g. dese onze antwoord tot onscult ons ende dess vicarius vors. ende in allen goeden na behoren geborliken nemen, ende in genen quaden verstaen willen, daer wij anders uwe g. gunst ende vruntscap bewijzen sellen mogen, zijn wij ganser goeder meninge ende herten geneygt, kenne God onse Heer Almachtich, die welke uwe f. g. behueden wil ende gesparen lanck, welfarende, salich ende gesont. Gescreuen tUtrecht, onder tsignet dess domdekens, die wij samentlick hier jnne gebruiken, opten IX dach May anno XVII°.

Prelaten, dekenen en capittelen der 5 godshusen binnen die stat van Vtrecht.

Hoichwerdige, hoichgeboren, vermogende forsten ende heeren, heeren Frederick,

geboren marckgreue van Baden, biscop etc., onsen gen. lieuen heer.

Deel A. 784.

N°. 845. *Johan en Reinier van Hemert aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van den huize Amerongen.* Zie N°. 843.

Edele, waelgeboeren, weerde, geleerde, veste ende voersichtige, lieue, gemijnde heeren ende guede vrunden. Uwer lieffden scrijften aen vns gesant, hebben wij zeer duechtelicken ontfangen, gelesen ende waell verstaen; waer op uwe eerbeyden willen gelieuen thoe weten, als dat wij onse lieue heeren vanden staten noch well genoch indechtich houden, woe heer Joest van Hemerden, ridder, ouer dertich jaeren mijnen vader, saliger gedachten, onse huys tAmerongen geweltelicken ongewaert aff genomen heeft, twelck hij onbesproecken mit enigen rechten rustelicken beseten had, ende onse moeder mit hoeren kijnderen daer aff gesadt jn hoeren rock ende genomen die doecken vanden kijnderen, ende voert allet genomen dat opten huys was, God betert! dat noch lantkundich genoch is, daer vnse vader, saliger gedachten, bijnnen sijnen leuen mitten rechten lanck ende breet om veruolcht heift aen sijne lantfursten bisschop tUtrecht, ende oick aenden drien staten, ende tot heir toe om tgewelt aff gedaen thoe hebben, als dat van rechtswegen behoert, twelck tot

noch toe nyet gebuert en is, doer welcken onse salige vader arm ende katinich ouer geworden is ende van ongenuechten gestoruen is, waer om onss van node geweest is, nae onser alder erue ende possessie te staen, twelck Got naeder rechtueerdicheit ny versien heeft, dat wij daer toe gecomen sijn in geenre meyninge van preiudicien dess Gestichs van Vtrecht off der drier staten, dan presentieren ons guetlicken ende begeeren dienstelicken, datmen onss die hant daer toe houden will ende voerstaen tot vnser rechtweerdigen saicken, ende presentieren vns te recht toe staen voer allen den ghenen, die hem rechs vermeten totten seluen huys, ende altijt tgehoer vanden staeten willen laeten comen als onse vader, saliger gedachten, altijt gedaen heeft in sijnen leuen; ende dat die van Kulenborch scrijuen dattet huys den heer van Kulenborch toe gewesen soldt wesen bij ridder ende knecht, iss die waerheit seer gespaert, mer is eenstemminghe gebuert, doch in mishagen voell ridder ende knechten ende ander guede discreten mannen, doch daer bij en is onss huys nyet aff gewesen mit vollen oerdell ende vondeniss van ridder ende knechten offte andere juristen ale recht is, als mijn lieue heeren waell indechtich ende waell verstaen konnen ende ons recht daer om nyet vermijndert en iss. Aldus, lieue heeren, geuen wij allen eerbeyden dit aldus dienstelicken tkennen ende hopen, dat die selffde nae der rechtueerdicheit onse voerstant hyer in wesen willen ende helpen tot onsen goeden rechten, dess wij gantz betruwen totten selffden uwer eerberheiden, dien Got Almechtich altijt will gespaeren in gesonden liue. Geschreuen opten nyenden dach in Meye, anno XVe. ende XVIIJ.

Johan ende Reyer van Hemertten, gebruederen.

Opschrift: Aan de 3 staten des Neder Stichts.

Deel D. 468.

PHILIPS VAN BOURGONDIE,

BISSCHOP VAN UTRECHT.

1517—1524 (1).

1. Hoichweerdige, hoichgeboeren, vermogenden furst, gen. lieue heer. Wij verstaen dat uwe gen. jn uwer gen. jncoempste bynnen Vtrecht nyet wel gelegen zal zijn, om yerst tot Zeist to trecken ende aldaer te doen des ghene men van outs gewoenlicken is te doen. Sus gen. lieue heer, tot uwer gen. gevalle zijn wij te vreden ende ouercomen dat uwe f. gen. moegen jncomen ter plaetse daert den zeluen best gelegen ende doenlick zij, behoudelicken tot wat tijden uwe f. gen. wederom van Vtrecht vertrecken, dat die zelue alsdan die oude gewoenten onderhouden ende doen des ghene uwe gen. nv jn den jncompste te doen zouden; twelck wij voer onse aduise jnden besten to kennen geuen uwe f. gen., die God onse Heer Almechtich behueden wil ende gesparen, lang, welvarende, zalich ende gesont. Gescreuen tUtrecht, onder tsignet des doemdekens, twelck etc., ipsa XVIIJ May, anno XVIIJ.

3 status.

Deel A. 785.

Concept.

(1) In het belang der uitgave heeft de uitgever zich eenige wijzigingen veroorloofd, welke, zonder de belangrijkheid der bescheiden voor het historisch onderzoek te verminderen, de beknotheid bevorderen.

Vooreerst: door in de brieven den veelal omslagtigen aanhef en het slot weg te laten, uitgenomen in het geval wanneer de woordelijke vermelding in enig opzigt van belang kan geacht worden:

Ten tweede: door van sommige brieven alleen datgene in het oorspronkelijke weder te geven, wat meer bijzonder de aandacht verdient, en het overige van den inhoud slechts kortelijk te vermelden.

Ten derde: door niet meer boven de nu volgende stukken de korte inhoudsopgave te plaatsen. Dit kan vermeden worden, zonder aan de gemakkelijkheid van het gebruik der stukken te kort te doen, omdat in het achter elk deel gevoegd kronologisch register een overzicht van den zakelijken inhoud der bescheiden gegeven wordt.

Hierdoor is men in staat gesteld in een korter bestek een grooter getal van belangrijke bescheiden in het licht te geven.

2. *Karel, hertog van Gelder, berigt aan de 3 staten van Utrecht*: Soe wij in vyer off vijff daigen neestleden eyenen van onsen voetbaden mit onse bryeuen ain onse beueelhebbers jn West Vryesland geschickt hebben gehadt, als dieselue bij Vollenhoe gekomen was, is eyne houfftmann, gnant Loedewijch van Berghe, to peerde, dair eyne deels knechte to voet bij wieren, aingekomen ind oen onse bryeuen affgenomen, ind den baeden bijnnen Vollenhoe gebracht, oick onsen baeden vur idt raidtshuyss aldair laiten komen, doch jnt leste den baeden wederom ain ons geschickt, sonder onse bryeue weder to geuen, dess wij tot onderhaldynge gueder naebuerschap nyet versyen en hadden. Begeren hijromme v l. willen verschaffen ind verfuengen, sulx voortmeer vermijdt ind den houfftmann vurg. dairtoe halden ind vermoigen willen, die bryeuen ons wederom then handen komen; jn gefall sulx van stondt ain nyet en geschege, off wij dan auer die ghoene dair vyt tselue geschyet is, wat doende wurden off attemptyerden, datmen sulx alsdan sich deshaluen auer ons nyet to beclaigen en heb; tselue wij vwen lieffden in allen gueden tkennen geuen. *Ged. Zulphen, 27 Mei 1517, zijne handt.*

Deel B. 463.

3. *Jan Faulquier verzoekt aan de 3 staten van Utrecht, om aan Jennico, trompet, de schade van het in hunne dienst, en toen hij onder zijn bevel stond, verloren paard te vergoeden, opdat zij in toecomende tijden, wanneer des van noeden weer jnd v l. behoefden, to beth deners mogen krijgen.* Mijnent haluen will ick v l. niet scrijuen, want ick waill vermode dat verlaren arbeyt sijn, jnd doch sich mitter tijt waell vynden sal. *Ged. woensd. na Exaudi (27 Mei) 1517. Get. J. FAULQUIER*

Deel C. 70.

4. Wij Henrijck van Alkemade, Phillips Nachtegael ende Jan van Honthorst, leenmannen der graeflicheyt van Hollant, ende ick Phillips voirs., leenman vanden edelen, hogen ende vermogende heer van Brederoede, doen condt eenen ygelicken, dat vp huyden datum van deser voir ons gecomen is heer Dirck van Zwieten, ridder, heer tot Leuenburch, ende heeft den edelen ende hoge geboeren heer Walrauen, heer tot Brederoede tot Vyanen etc., vpedragen, ouergegeuen ende quytgesonden, sonder yet daer an te behouden, tot behouff vanden edelen, vermogenden, hoichgeboeren ende vromen heer, heeren Florijs van Egmont, heer tot IJsselsteyn, sinte Mertijnsdijck ende Scarpenesse, stadthouder generael van Vrieslant, sijnen eruen ende nacomelingen dat slot ende huys ter Does mit elff margen lants dair an leggende ende toebehoerende, gelegen binnen den ambocht ende ban van Leyderdorp, ende heeft die selue heer Dirck van Zwieten den voirn. heer van Brederoede gebeden tvoirs. huys mitten lande daer toe behorende den voirs. heeren Florijs tot IJsselsteyn te willen verlijden ende verleenen van sijne wegen te houden tot eenen onversterflicken erfleen, als heer Dirck voirs. dat van sijne wegen te houden plach. Ende want dit aldus voir ons als leenmannen geschiet is, soe hebben wij Henrich ende Phillips voirs. des toirconde deses brieff mit onse zegelen vythangende bezegelt, ende ick Jan van Honthorst hebbe jn absentie van mijnen zegel gebeden Cornelis Heerman desen brief ouer mij te willen besegelen, twel jck Cornelis Heerman ter bede van Jan van Honthorst gedaen ende mijnen segel an desen brieff gehangen hebben, jnt jaer ons Heeren duysent vijfhondert ende zeuentien vpten negen ende twintichsten dach jn Meye.

De drie zegels in rood was, geschonden.

*Archief van Buren.*Philips van Bourg^{nen}, elect en geconfirmeert van Vtrecht.

5. Eerbare, lieue vrunden. Wij hebben volgende uwe begeren gescreuen aen den drost

van Vollenhoe oft in zijn affwezen zijnen beuellhebber nae jnhoudt der copien hier jnne geleyt, ende dincket v goet ende nootlic hier meer ende voerder jnne gedaen te wesen, wilt ons tselue verwettigen ende wij zullen ons daer jnne vougen naer onse beste vermogen, dat kenne God, die v, eerbare lieue vrienden, in gesonthenen gesparen wille. Gescreuen in onsen slote tot Duerstede, den XXIX^{ten} dach van Meye.

Get. PHE.

lager HERDINCK.

Deel B. 464.

Het afschrift luidt als volgt:

6.

Philips van Bourg^{nen}, etc.

Lieue ende getrouwe. Onse drie staten alhier hebben vns te kennen gegeuen tgunt des dese jngelachte copie breeder jnne halt ende verclaert. Dus es onse ernstelicke meeninge ende beuel dat ghij terstont ende sonder vertoch Lodewijc van Berge genaemt in de voirs^{cr}. copie, die zulck vuyt onse vleecke aldaer gehandelt heeft, daer toe naer al uwe vermogen holden ende bringen, dat hij zulcke brieuen, als den bode ouses ooms van Ghelre af genomen zijn geweest, in desselfs boden handen weder omme gestelt worden, ofte den selue van stonden aen doet bestellen in handen desselfs ons oeme van Ghelre, want wij met zijnder liefden anders niet dan goede vruntscap ende nabuerscap begheeren tonderhouden; ons voerts scriftelicken aduerterende bij desen bode, wes hier van gedaen sal wesen, lieue ende getrouwe, onse Heer zij met v. Gescreuen in onse slote Duerstede, den XXIX^{ten} dach van Meye.

Opschrift: Aen den drost van Vollenhoe oft in zijn afwesen aen zijnen beueelhebber.

Deel B. 465.

7. *Philips van Bourgondië*, elect ende geconfirmeert tUtrecht, *meldt aan de 3 staten van Utrecht*, dat hij in meeninge is in donredage naestcomende onsen eersten rechtdach te houden, volgende die olde vsantie ende gewoente in desen geobserueert. Es daeromme vnse vruntlicke begeeren, dat ghij v daer naer wilt vougen ende rigleren, ende waert soe dat hier eenige zwa-richeit jnne vicle, ghij moeght ons daer af verwettigen ende aduerteren. *Ged. slot te Duurstede, 29 Mei 1517. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel A. 786.

8. *Philips van Bourgondië*, elect ende geconfirmeert tUtrecht, *antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hunne missive van heden*, dat wij op gisteren gescreuen hebben aen den here van Moerkercke ende den capiteyn vanden voetknechten, daer aff uwe brieuen gewagende zijn, om deselue voetknechten te doen vertrecken, des wij aen hem mijt alder ernst versocht hebben; nyet te mijn dunckt v dat wij in desen meerder diligentie behoren te doene, wilt ons daer aff aduerteren, mijtgaders oick wes wij te doen hebben aengaende onsen rechtdage, die wij in me-ninge zijn te holden en donredage naestcomende, om vns daer nae te regulieren volgende uwer antwoerde, off anders sins alsoet behoren sall. *Ged. slot te Duerstede, 31 Mei 1517. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel B. 466.

9. *Philips van Bourgondië*, elect ende geconfirmeert tUtrecht, *antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hunne missiven van gisteren*, bij den welcken ghij aen vns begerende zijt, dat wij op dinxdach naestcomende enige vnse vrunden aldaer schicken wilden, om mitten genen ghij daer bij soudt willen voegen te helpen ordineren opt geschill vanden Venen gelegen

in Marserveen, twellick onse hoicheyt ende jurisdictie groetlicken beroren soude, sonderlinge datmen dieselue Venen ongegrauen laten soude, ter tijt toe dattet bij vns in vruntschappe offte bij rechte geeyndt zoude zijn, soe aduerteren wij v, eerbare, lieue vrunden, dat bij v enige vnse vrunden te schicken gheen noet en is, want beyde de parthyen op gijsteren bij vns geweest hebben ende zijn ouercomen bij vns weder te keeren tonsen yersten neestcomende rechtdage, ende bij alsoe wij alsdan in huerluyder sake nyet guetlick en connen appointeren, soe hebben zij to vreden geweest, dat wij op die plaetse in questien schicken sullen sekere onse vrunden, die wij daer toe zullen willen deputieren, om voerts die sake bij hemluyden in vruntschap te verrijcken, anderssins daer van gedaen te wesen, alsoet van rechtswegen behoren sall. *Ged. slot te Duurstede, 30 Mei 1517. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel D. 469.

10. *Philips van Bourgondië*, elect ende geconfirmeert tUtrecht, *berigt aan de 3 staten van Utrecht*. Op onse schrijven wij onlanx geleden gedaen hebben an onsen drosten van Vollenhoe aengaende die briuen, die den boeden onses neuen van Gelre genomen zijn solden doer enen genoempt Lodewich vanden Berge etc., is vns nw ter antwoert gecomen van den voers. onsen drosten, wie dat hij in deser saken guede inquisitie omme alle gelegentheyte hier van te vernemen gedaen heeft, ende heeft inder waerheyt bevonden, dat dieselue Lodewich mijt zijnen knechten is gecomen trecken in onsen lande ommetrent Giethoorn, daer hem die voers. boede te moete quam rijden, daer zij hem zijnen briuen genomen hebben, sonder enich behulp off toedoen van onsen ondersaten, ende soe ter stont naeder zee getogen, te schepe gegaen ende voert nae Hollant gevaren zijn, soedat die voers. onse droste die nyet en heeft connen becomen, omme onse beueel nae te gaen; ende gemerckt dan onse vndersaten des handels onschuldich zijnt, soe begeren wij guetlicken aen v, dat ghij tselue soe inden besten verboetschappen ende veruolgen willen, zij des in ghenen schaden en comen. *Ged. slot te Duurstede, 2 Junij 1517. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel A. 787.

11. *Burg., schep. en raad der stad Wijk bij Duurstede berigten aan de 5 kapittelen, ridderschap, stad en steden van Utrecht*. Nach dem wij to capittel generael verscreuen zijndt omme te helpen vinden die verschaten penningen ende costen, die in dryen deputatien geschiet sijndt, oick van schryffturen, bodeloen ende penningen anderssins verschoten etc., soe sijndt ongetwijuelte noch waill indechtich uwe werdicheden ende lieffden, dat doe in den generael capittel van sulcken costen te vynden gesproecken, ter seluer tijt bij den meestendeel vanden staten ouerdragen ende gesloten wardt, dat elck sijn costen seluest vinden ende betalen solde doch wie dem offt daer enige costen tot sulck als voers. bij uwen werdicheden ende lieffden vuytgesath solden werden, want wij dan bynnen tijden dat dese translatie voerhanden geweest is, mennigerley wairschuwinge gecregen, soe dat wij omme onse stadt tot behoefte sancte Mertens ende Gestichts van Vtrecht waill te bewaren, twee reyse noittelicke knechten gehadt ende telcker reyse II^c Philippus gulden daertoe opgebracht hebben, soe is vnse guetelicke begeerte uwe werdicheden ende lieffden, aenmerkende de onuermoegelicheyte vnser borgere sulcke vierhundert Philippus gulden mede vuytsetten, soe dat wij daer van onlastet werden moegen. Ende wie waell wij des een guet betrouwen hebben tot uwen werdicheden ende lieffden, begeren des nyet the mijn ene guetelicken beschreuen antwoerdte vanden seluen. *Ged. 3 Junij 1517.*

Deel D. 470.

12. *Anthonis van Lalaing, heer van Kuilenburg enz., antwoordt aan den deken en het kapittel van den Dom te Utrecht, op hun verzoek om, vóór dat hij nae Spaengnen metten co. m. reysen solden, een besceyt thebben noepende de 8 halve schilden, hen verschuldigd uit goederen weleer den huize van Kuilenburg toebehoorende — dat hij eerdaags zorgen zal, dat zij het verschuldigde ontvangen, maar dat het onderpand dier 8 halve schilden in handen is van zijne schoon zuster van Pallant; waer omme wij zullen hoir helpen rechtelicken doen bedwingen, tot betaling dier rente, oft zij sal vanden onderpandt scheyden. Hij zegt haer lange te vueren geleyt te hebben, dan zij maect nergens off een eynde. Voorts meldt hij dat het nog onzeker is of de koning hem hier jnt landt laeten sal oft niet. Ged. Gend, 5 Junij 1517. Zijne handt.*

Decl A. 788.

13. .... in templum, quod summum dicitur, diuo Martino sacrum processit. D. Philiberto Naturello, praeposito, et domino Jacobo Appelterio, decano eiusdem templi, deducentibus, in ponte, qui D. Martini nomine insignis est, exceptus honorifice ab omnibus quinque templorum canonicis, iisque praecedentibus sacrarium templi (domum capitularem vocant) ingressus. Qua grauitate, qua prudentia, qua maiestate et audierit et responderit, norunt qui adfuerunt. Demum juramento praestito, eam templi partem, quae chorus dicitur, intrauit ibique cantatus hymnus, quem diuis Ambrosio et Augustino adscribunt, Te Deum Laudamus; quo finito a primoribus canonicorum, nobilium, senatus populique Ultraiectini in palatium deductus est. Palatium ipsum tapetis ac aulaeis episcopi designati vndique ornatum erat magna ... pictoriae artis laude, ad quae spectanda tota paene ciuitas confluerat. Erectae erant et lecticae aliquot sericis mirandae artis magnique pretii instratae. Decimo tertio Kal. Junias templum, quod Jesu, Saluatori Nostro, Deo Optimo Maximo sacrum est, instructum erat lectis mensisque discubitorijs in pontificalem caenam (ita olim dicebatur) paratis. Eo die ad horam nonam ab eximio viro Philiberto Naturello, praeposito, et a decano summi templi reliquorumque templorum primoribus in summum templum episcopus designatus inductus missae interfuit. Inde peracto sacro iterum in templum S. Saluatoris, cuius iam meminimus; vbi caena illa pontificia, siue mauis, vt prouerbio dicitur, dubia, magnis impensis splendidoque ciborum apparatu exhibita est. Quo ordine principes Burgundici nominis et Ultraiectinorum nobiles, canonici, magistratus sederint, tute facile intellegis. Illud non est silentio praetereundum, quod electus in throno auro textili, puluinaribus holosericis aureisque adornato sedebat, jmo praesidebat. Tandem gratias agens imprimis Deo Optimo Maximo, tum nobilitati, canonicis, magistratui, in palatium rediit. Festo laetissimae Ascensionis Domini die electus, aurea veste calluque canonico vestitus, a praeposito et decano summi sancti templi D. Martini deductus, circumdatusque magnae aestimationis chlamyde (cappam vulgus nominat) quam optimus ille antistes Dauid inter alia multa templo contulerat, processionem, ita dicimus, religiosissime persequebatur, atque sacrificio christiano prandioque peracto, iterum in pagum, quem Seistum vocant, ibique campana (id antiqua consuetudine obseruatur) pulsata, Ultraiectum reuersus est. Sero illius diei repalia (banqueta Galli vocant) matronis puellisque nobilibus data, nam et hoc inueterata consuetudine fieri solet. Postridie huius diei episcopus designatus senatu populoque Ultraiectino, qui armatus aliquot passus extra ciuitatem eum comitabatur, salutato, profectus est Dorestatum versus, ciuitatem quondam (quantum ex rithmis germanicis colligere licet) magnam, nunc paruam (vulgo Wicus), oppidum ipsum frondosis ramis floreisque coronis vndique ornatum erat. Ardebant et in plateis vasa picata pro ciuium opibus multa, in templi frontispicio signum crucis, quod D. Andreae nominatur, propendebat. Sepulchrum Dauidis Burgundi, optimi quondam

Ultraiectini gregis pastoris, holosericus opertum erat. Occurrerunt electo bombardarij oppidi et miles conductitius. Ante portam honorifice a canonicis susceptus oppidum ingreditur, jn plateis passim acclamatum" Viuat! Viuat diu! Viuat feliciter! Postremo ventum in aream Dorestati et salutato viro illustrissimo marchione Badensi Frederico, episcopo praedecessore suo (qui quantum per valetudinem licuit gratulabundus ei obuiam venit et amplexatus est) pontificio more discutitum. Haec sunt, mi Paludane, rhetor optime eloquentissimeque, capita rei gestae, quam et me vidisse gaudeo, ita et te caeterosque amicos legere cupio. Bene vale! Dorestati VIII Kal. Junias, anno M. D. XVII.

Louanij apud Theodoricum Martinum Alostanum.

Afschrift.

Stedelijk Archief van Utrecht (1).

14. *Philips van Bourgondië*, elect ende confirmeert van Vtrecht, zendt aan de 3 staten van Utrecht de navolgende afschriften van het antwoord van den drost en van de verklaring van burg., schep. en raad der stad Vollenhoven in zake der aan den Gelderschen bode ontnomene brieven. Ged. Gend, 19 Junij 1517. Zijne handt., lager HERDINCK.

Deel D. 471.

Copie.

15. Hochwerdiger, hochgeborner furst, genediger her. Uwen furstlicken gnaden zijndt mijn willich dienst alle tijt touoer an bereyt. Genediger her, jc heb nae v l. g. beuele soe veel ondersoucks gedaen, dat mij ommer mogelijk ist geweest, op dat jc gerne de gerechte gelegentheytt vernomen hadde jn wat gestalt de breue den baden van mijn gen. heren van Geller genomen scepen vnd raedt der stadt van Vollenhoe vuer mij laten comen ende hem luden nae der gelegentheytt der genomen breue gefraget, wanttet jn mijnen affwesen geschiet ende gedaen was; hebben zij samentlick geantwoert dat zulcx geschiet wer lude der jngelachter certificatie, als v f. g. vernemen sullen werden, ende jnder waerheytt jck en can nijt vernemen dat ymant van v f. g. ondersaten enich behulp gedaen hebben, dat dem baden de breue genomen zijnnen geworden; dan het es hen allen zer leydt, dat zulck bij Lodewich van Berge geschiet es; dat jc v f. g. alsoe in allen gueden tkennen geue, de onser Her Got lange jn fronden gesont moet sparen. Gescreuen op saterdach post Odolphi, anno etc. XVII°. Aldus onder gescreuen: V f. g. williger dijner Georg Schencke, frijherre toe Tautenbergk, drost tot Vollenhoe. Ende opten rugge: Dem hochwerdigen, hochgeborren fursten vnd hern, hern Philips van Bourgonden, elect ende confirmeert tUtrecht, mijn gened. hern.

Deel D. 472.

Copie.

16. Wij borgemeystere, scepenen ende raedt der stadt van Vollenhoe doen kondt allen luden, ende certificeren met desen openen breue, dat omtrent des maendaechs voer Pincxteren lestuerleden toe vespertijt ofte daer omtrent is jn die stadt gecomen een hofman, geheeten Lodewich van

(1) Onlangs is door de stedelijke regering van Utrecht aangekocht eene belangrijke verzameling handschriften, waarvan het grootste gedeelte afkomstig is uit de verzameling van den vermaarden oudheidkundige G. Lap van Waveren. Onder zijne papieren bevinden zich verscheidene losse bladen, die gedeeltens uitmaken van eene verzameling afschriften van zeer belangrijke brieven. Het blad, waarop het begin des briefs afgeschreven was, is verloren gegaan.

Berckum, ende hadde bij hem hier binnen ende daer omtrent bij hondert knechte ende genck in ene herberge ende hadde bij hem een bade onses gened. heeren van Ghelre. Nae die Vesper, omtrent vier huereu kwam geruchte op die strate, hij den baeden geuangen hadde, dat den borgegen ende guede mans zeer mishagede, soe dat die borgemeystere ter stont deden bij een comen die guede mans binnen Vollenhoe ende oic scepenen ende raedt, die alle mishagen daerjnne hadden ende deden den hofman voirs. bidden, hie bij hem comen wolde, als hie dede. Soe deden die gueden mannen, scepenen eude raedt hem voer holden, woe zie verstaen hadden, dat den bade van onsen gen. heren van Ghelre geuangen mede binnen Vollenhoe gebracht hadden ende als zulcx tot desen tijden binnen die stadt vermijdes es geweest, ende die guede mannen, borgegen ende jnwoone des jn onwille ende ongonst comen mochten, begerende dat hie oic dat mijden wolde; hie antwoorde, dat hie dienre was der co. mat. van Hispanien ende hie was den dach gecomen mijt zijn knechte tusschen Wanepvene ende Giethoeren, op dat mosvene daer quam hem die bade onses gened. heren van Gelre te moete, den hie tot behoeff der coninges geuangen hadde, bij hem hebbende breue de conincklick maiesteyt voirs. andragende wall treflicke, ende als dat buten der stadt vrijheynt geschiet was, is dat sonder achterdeel der stadt geschiet, ende meende hie wolde wel buten die stadt gebleuen hebben. Soe hebben die guede mans ende die raedt hem gebeden, nae den zulcx van beyden zijden alijt vermijdet was, dat hie hem the lieue doer hoere bede den baden qwijt wolde laten ende hem zijn breuen weder geuen. Daer voele woerde aen beyden zijden vielen, heft hie hem beraden, ende nae den beraet weder gecomen ende segede, »den gueden mans ende den rade te lieue, wil jck den bade quytshelden, mer die breue en will ic niet ouergeuen, mer der co. ma. bestellen.» Alsoe dede hie den bade daer comen ende scholt den bade qwijt ende wolde betalen dat hie verteert hadde. Soe segede die bade, »sall ic mijne breue niet weder hebben,» ende der guede mans mit scepenen ende raedt beden hem zeer vlitelicke, dat hij hem zijne breue wolde laten volgen. Hie antwoorde, »die breue will jck der co. ma. bestellen, ende wilmen mij de breue nemen; dat will ic sien,» ende segede totten bade, »segget mijn gnedigen heere van Gelre dat jck die breue v op dat vene genomen hebbe. Ende voerder en konden wij niet daer jnne doen. Ende geschiede des seluen auonts omtrent tot soeuen vren. Ende een dach ofte twee daer nae reysede hie the scepe mijt zijne knechten in Hollant. Ende anders es alhier niet geschiet. Daeraf daer geschiede, waren auer ende an bij scepenen ende raedt van die guede mans Ffolkijr Sloet, Sweder vander Eze, Willem Sloot, Roloff ende Johan van Echten ende meer andere, die dat mijt scepenen ende raedt ter waerheynt staen ende wesen willen, als dat behoiren sall. In oirkonde der waerheynt hier aff, want wij thans der stadt zegel niet behanden en hebben, tugen ende certificeren wij dit onder zegell onses burgemeysters, vp deser tijt Johan Wijckers, dat wij nv gebruycken hier jnne. Gegeuen jnt jaer onses Heeren duysent vijfthondert ende zoeuenthien, sente Olofs dach (12 Junij).

Deel B. 473.

17. *Philips van Bourgondië*, elect ende geconfermeert van Vtrecht, *berigt aan de 3 staten van Utrecht*: Alsoe ghij onlanx ons gescreuen hebben, dat aldaer een nootlicke dachuaert prima Julij naestcomende geholden soude werden tusschen die gedeputierde der conincklicker maiestaet ende de onse op vele differenten, gebreken ende schelingen, die zinnen tusschen beyden den landen ende ondersaten, soe hebben wij metter voirs. co. ma. zulcx versproken, dat zijn maiestaet te vreden ende in meeninge es, sijne gedeputierde prima Julij aldaer te schicken, ende alsdan willen wij oec eenige van onse reden aldaer deputieren, om de voirs. gebreken, schelingen ende differenten

ter weluaert ende bewaernisse onser landen, soe vuele ons mogelic es, geslicht ende nedergelacht mogen werden. *Ged. Gend, 20 Julij 1517. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel A. 789.

18. *Hendrik van Nassau, stadhouder van Holland enz., antwoordt aan de 3 staten van Utrecht, dat hij hun verzoek aan het gerecht van Diemen, door den raad van Holland, heeft doen bevelen, om de zaak, hangende voor dat gerecht, over de betaling der dijckeerde van Dyemerdam tot den dagvaart van den 1 Julij eerstk. te Utrecht te laten in state ende surceance. Ged. Brussel, den 21 Junij 1517. Get. H. DE NASSAU.*

Deel D. 474.

19. *Nicolaes Euerardi, president van Hollant en Aelbrecht van Loo, raet vanden seluen houe, verzoeken aan de 3 staten van Utrecht, om de tegen den 1 Julij eerstk. bepaalde dagvaart tot een anderen gelegenen dage te willen uitstellen, daar het hun ondoenlijk is deze bij te wonen, ouermits d'innemen van Alcmail ende andere inconuenienten dagelijcx op commende. Ged. 29 Junij 1517. Hunne handt.*

Deel D. 475.

20. *Philips van Bourgondië verzoekt aan de 3 staten van Utrecht, om mr. Gerit Zuckeroede en mr. Jan Deel naar den koning van Spanje van stonden aen te verdigen, om de brieven, door den graaf van Nassau en door hem aan Z. M. en andere heeren en vrienden geschreven, te overhandigen, en voert die saken te solliciteren, zij ten gueden ende gebracht moegen werden. Ged. slot te Duurstede, 2 Aug. 1517. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel D. 476.

21. *Philips van Bourgondië, elect ende confirmeert tUtrecht, zendt de klagte van Henrick Taets, onse ondersate ende leenman, aan de 3 staten van Utrecht, met verzoek dat zij zich alsoe veruoegen, wij zijns clagens voerder verdragen moegen wesen. Ged. slot te Duurstede, 6 Julij 1517. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel C. 71.

22. *Elisabeth, vrouwe van Kuilenburg, antwoordt aan den deken en het kapittel van den Dom te Utrecht, ter zake van de jaarlijksche pacht van 8 oude schilden, dat ouermits dese quade werlt ende vele sonderlinge occupatien van mijnen lieuen huysheer en ist ons niet mogelick dese tijt sus sonder zijn aduijse sus haestelijke v eersaemheden te besceiden. Zij belooft hun daarover dadelijk haar echtgenoot te schrijven. Ged. donderd. na St. Jacob (30 Julij) 1517. Get. ELISABETH VAN GULENBORGH.*

Deel B. 468.

23. *Philips van Bourgondië, elect ende geconfirmeert van Vtrecht, berigt aan de 3 staten van Utrecht: Uwe brieuen nw an ons gesant mit zekere brieuen daer jnne besloten ende gescreuen bijden gedeputierden, die van v luyden geschickt zijn geweest bij onsen neue van Gelre, herorende van onsen neuen van Nassou, van IJsselsteyn etc., die alhier tot Wijck solden hebben geweest, hebben wij guetlicken ontfangen ende verstaen. Ende om v die waerheyte daer aff te verwittigen, op dat ghij uwen gedeputierden alsoe moecht laten weten volgende hueren schriften, soe aduerteren wij v, dat well waer is, dat onse neuen van Nassou, van IJsselsteyn ende van*

Gaesbeke, alhier tot Duersteden bij ons geweest zijn myt omtrent XIIJ ofte XIIIJ peerden, sonder meer, begerende met ons een soppe te eten, twelck wij hem gerne gedaen hebben, sonderlinge ter liefften van onsen voers. neue van Nassou, die een van onsen gueden vrunden es, ende dien wij sulcx nyet gerne en solden willen weygeren. Zij en bleuen bij ons nyet bouen een vre ofte anderhalue, sonder huer peerden in stall te setten, ende voerts reysden zij naerder Vaert ofte nae IJsselsteyn, sonder yemande te beschedigen. Waert onsen neue van Gelre off zijne lieffden raiden oick alsoe gelegen, wilden wij hem van gelijcken doen, soe wij myt nyemande yet vuytstaende en meenen te hebben, dan guede vruntschap ende naebuerschap. Als aengaende van den ouerleggen der rekenschappen, zijn wij wel te vreden, datmen die volgende uwen schriften noch acht dagen laten berusten. *Ged. slot te Duurstede, 13 Aug. 1517. Zijne handt., lager* HERDINGK.

Deel A. 790.

22. *Philips van Bourgondië*, elect ende geconfirmeert tUtrecht, *verzoekt aan de 3 staten van Utrecht, om een dag te bepalen tot het doen van rekening van het huisgeld der voorledene jaren, waarbij hij alsdan zijne raden zenden zal. Ged. slot te Duurstede, 12 Aug. 1517. Zijne handt., lager* HERDINGK.

Deel B. 469.

23. *Floris, heer van IJsselstein*, antwoordt aan den deken en het kapittel van den Dom te Utrecht, betreffende de achterstallige pachten van de jaren 1512—1516, waaromtrent was overeengekomen, dat zijne onderzaten de eene helft op St. Maarten en voor Kersmis e. k., de andere helft op St. Pieter ad Cathedram en voor Paaschen betalen zouden, — dat ghij doch doen wilt zo heer Gerijt huer gedeputeerde mit v auercommen is, want de pachters jnt certain gans arm zijn ende hem nyet mogelick en js de termijnen, zo cort als v brieuen jnhalden, te voldoen, ende en js oick tzelue onse meyninge nyet geweest, maar dat zij de eerste termijn St. Martini en de andere St. Martini over een jaar zouden betalen. Aengaende dair ghij schrijft, dat de rijke zoude betalen, dat is all om drie oft vier te doen. *Hij verzoekt dus dat zij zich aan de overeenkomst willen houden*, dwelck doende zuldi ons vruntschap doen, ende willent jn gelijcken oft meerderen alijt gheerne verschulden. *Ged. IJsselstein, 4 Sept. 1517, Get. FLORIJS.*

Deel B. 470.

24. Guert de Coninck, *baljuw van Abcoude*, verzoekt aan de 3 staten van Utrecht, om, — *daar hij vernomen heeft dat zij bij de buurlieden te Abcoude onderzoek hebben gedaan naar de oude ghewoente der seluer waersschappen aengaende, — in deze zaak niet te handelen, alvorens hem te hebben gehoord*, daer ic wel houde enighe my in der saeken beloghen ofte bedraghen soulden moeghen hebben. *Ged. huis te Abcoude, Zaterd. na St. Matthaeus (26 Sept.) 1517.*

Deel D. 477.

25. *Philips van Bourgondië*, elect en confirmeert van Vtrecht, *berigt aan de 3 staten, den deken en het kapittel van den Dom te Utrecht*: Soe als wij bynnen corts verleden dagen bij v geschickt hebben gehadt onse lieue getruwe reden, die here van Beuerwerdt, meyster Herman Hagen, Ernst van IJssendoern ende Berndt Vuyten Enge, om aen v luyden van onser wegen te begeren, dat ghij ter liefften van ons, onsen lieuen getruwen raidt Melis van Zuylen

van Nieuelt, uwe medebroeder ende canonick in onser Doemkercken aldaer zijn volle vruchten van zijner prebenden laten volgen wilden in sijner absentie ende affwesen, ten mynsten alsoe lange als hij in onsen dienste wesen solde; daer op ghij ons doen seggen hebben, ghij ons daerop nyet guetlicx en coste geantwoerden, vermits der absentie van vele andere canonicken onser Doemkerken voers., uwe medebroederen, die daerop hoere opinie dragen ende seggen solden moeten, alsoe die sake tgeheele capittel aenginck; dan als die absente canonicken comen waren, wilden ghij ons daerop een antwoert geuen; niet te myn vermoeden, ghij luyden dat zulcx ongewoentlick was ende genouch wesen soude tegens statuta capituli; hebben wij des haluen noch gesproken myt heren Jacob van Apelteren, uwen doemdeken, ende aen hem begeert tselue inden besten aen v luyden te willen verboetschappen, ende nyet te mijn begeren noch schriftelicken bij desen, dat ghij ons in deser onser begerte te willen wesen willen ende den voern. Melis van Nyeuelt laten volgen die vruchten van zijnder prouende, hangende den tijde hij in onsen dienste wesen sall, soe verre des enichsins geschien mach ofte neen vynden enich expedient sulcx als ghij luyden well sult connen aduiseren tot vorderinge vanden seluen Melis, daer mede hij te vreden wesen sall, ende hij hem sall connen onderhouden. Hier jne sult ghij ons zunderlingen danck ende vruntschap bewijzen, die wij tegens v luyden in anderen saken gerne erkennen ende verschulden willen. Ende wie wael wij ons des alsoe te geschiene tot v gensselicken verlaten, begeren wij nyet te min v guetlicke weder bescreuen antwoert. *Ged. Kampen, 5 Oct. 1517. Zijne handt., lager* HERDINCK.

Deel D. 478.

28. *Karel, hertog van Gelder, verzoekt aan de 3 staten van Utrecht, om aan Henrick tot Genth, die in hunne dienst geleden heeft, zijne verschuldigde penningen te voldoen, daeraen sall ons insonderheyte denckelick ind lieue geschien, ind willent tallen tijden mit gantzer gnaeden erkennen. Ged. Arnhem, 24 Oct. 1517. Zijne handt.*

Deel A. 791.

29. *Burg., schep. en raad der stad Kuilenburg verzoekt aan den deken en het kapittel van den Dom te Utrecht, dat aan Cornelis Tijmansz., stads-timmerman, moge worden betaald hetgeen hij van den domdeken Jacob van Apelteren te vorderen heeft, wegens drie watermolens, die hij aen hem verdingt ende bestayt heeft. Ind is ons van herten leet, dat die domdeken vurs. sich alsoe bewesen heeft ende vynden laet aen sulken armen schemelen man, die sijnen arbeit ende tijt, daer hij affleuen moet, aldus lange heeft moeten ontberen; dat hem, geen kans ziende om zijn geld te krijgen na zooveel herhaald verzoek, die grote noot daer toe dringt, dat hij sijn loon, kost ende arbeit sall moeten vorderen aen uwer kercken pachten ind gueden, hier omtrent all omme gelegen; dat wij lieuer verhuet ind frundlicken geaccordeert sien solden. Ged. 24 Oct. 1517.*

Deel B. 471.

30. *Jan, graaf van Egmond, stadhouder generaal van Holland enz., vergunt aan den deken en het kapittel van den Dom te Utrecht het tolvrij vervoer te Arnhem, van 600 kist leijen en een zeker getal van draeckevelder steen, ouermits dat dat der fabricke der heylige kercke aengaet. Ged. s'Hage, 13 Nov. 1517. Get. J. DEGMONT.*

Deel B. 472.

31. *Hendrik van Nassau, stadhouder generaal, president en raden van Holland enz.,*

berigten den deken en het kapittel van den Dom te Utrecht, mitsgaders den proost van West-Friesland, dat meester Pieter Ruysch, pastoor, en heer Roelof Jansz., vicarius, voor den geestelijken regter binnen de kerk van Nyerop hebben betrokken Pieter Claesz., schepen, en Jacob Louwerijsz., begadere in het dorp Nyeuwe Nyerop, ter zake dat zij supplianten, hem veruordert hadden te procederen vpte bruyckers vanden landen des voers. pastoers ende vicarius, omme der c. m. bede ende andere dyergelijke lasten te veruallen. Zij verzoeken hem deze geestelijken te doen jnterdiceren ter cause voers., vpten supplianten enichssins voer vlyuden te procederen, mits reuocerende die voirs. citatie, ende vlyuden te verdraghen eenighe kennisse hier van te nemen, alzo die saecke concerneert die ordonnantie vanden coninck. Ged. s'Hage, 11 Dec. 1517. Get. ASSENDELFT.

Deel A. 792.

32. *Karel, hertog van Gelder, verzoekt aan de 3 staten van Utrecht, om bij die stad te bewerken de voldoening der aan Leenhairt, heer tot Swartzenburch, verschuldigde penningen. Ged. Arnhem, 28 Febr. 1518. Zijne handt.*

Deel B. 473.

33. *Philips van Bourgondië, bisscop tUtrecht, zendt aan den deken en het kapittel van den Dom te Utrecht Consaluo Pinto uit Portugal met zekere door hem (Philips) geuiseerde bullen en andere bezegelde brieuen, ten einde aan diens verzoek behoerlijk gevolg worde gegeven. Ged. slot te Duurstede, 6 April 1518. Zijne handt., lager HERDINGK.*

Deel B. 474.

34. *Philips van Bourgondië, bisscop tUtrecht, antwoordt aan den vicedeken en het kapittel van den Dom te Utrecht, dat hij auer lange jnt zeker geaduerteert is, dat tegens Jacob van Apelteren te Rome drie conforme sententien op de domdekenie gegaen ende gewesen zijn, ende soe wij doen beducht weren, dat zulx hadde mogen keeren tot merckelicken achterdeels onser Domkercken aldaer, hebben wij vuyt dier oirsaken alleenlic ende anders niet, zunderlinge verhopende onze Domkerke daer jnne te voerderen, bedacht ende soe wel scriftelicken als anderssins veruolgt, omme beyde partijen te brengen tot minnelijken accorde ende vereninge; ende soe wij vlyuden ende onse Domkerke niet gheerne en solden laten vercorten jn eniger wijs, willen wij gheerne veruougen ende daer aen zijn, dat zuleke compositie jn preiudice onser kerken niet geschien en sal, dan tot voerdeele der seluer. Ged. slot te Duurstede, 8 April 1518. Zijne handt., lager HERDINGK.*

35. *Karel, hertog van Gelder, berigt aan de 3 staten van Utrecht: Soe wij hijrbeuoerens onsen lieuen raedt ind erfkamerlinck Johan Faulquyer, heren tot Comenailles, jn vwen dienst, deshaluen hij noch merckelicken aen v then achteren is, gebracht ind geschickt hebben, wij duck ind menichmaell om sijne achterwesen aen v doen schrijuen ind begeert hem to vreden to stellen ind to betaelen, verstaen noch euermails van hem, dat sulx nyet geschiet zij, ind bidet ons dairom hem to vergonnen ind to tlaiten datselue sijne achterwesen aen v ind vwen burgeren ind guedere to moighen verhaillen. Want wij dan ind oick vwer well weten, hij v ther tijt jn vwen lasten ind noeden zeer trouwelick ind waill gediend heeft, zegen wij hem, as billick, daervan gerne gereedt ende betailt. Begeren dairom guetlick, vwe lieffden willen hem soe van allen, hij aen dieselue*

then afteren is, veruuegen ind betailen, dat wij des geen vorder clachten en hoeren; off wij moeten, dat wij hem mit gheynen redenen jnden gevall geweygeren kunnen; vergunnen sulx aen v ind vwe guedere, waer hij die sall kunnen bekomen, to moighen verhaillen, dair van wij doch yrst, op dat ghij v dairnae moight weten to richten, hebben willen jnden besten aduerteren ind genoichsam gewitticht vwe liefdien, die enz. *Ged. Arnhem, 25 April 1518. Zijne handt.*

Deel D. 480.

36. Wij Walrauen, heer van Brederode, tot Vianen, burchgraue tUtrecht, heer tot der Ameyde etc., ken dat voir ons vertoent is sekere opdracht ende vertichtenisse twech gheschied was voir mannen als: Henrick van Alkemade, Philips Nachtegaell, Johan van Honthorst, gedaen tot Leyden, bijden heren heer Dirck van Zweten, heer tot Leyenborch, te weten, dat huys ende slot der Does mit elff merghen lands daer aen leggende, gelegen binnen den ampt ende ban van Leijerdorp; naderhant is bij ons gecomen den edellen wailgeboren vnsen lieuen neue ende heren, heer Floris van Egmond, heer tot IJselsteyn, tot sinte Mertensdijck, tot Scherpenes etc., twelck wij hem verlijt ende verleent hebben, verlyen ende verlenen te holden van ons ende vnsen nacomelingen den voirs. heren Floris ende sijnen nacomelingen tot enen onuersterffliken erfleen, des hebben wij geconsenteert hier vttegaen, tot behoeff der cappellen, tyen pondt Hollandes jaerlix totten voirs. huysen horende ende te verheergewaeden, alst verschint, mit een pondt Hollants off mit enen roden sparwer. In presenci van mannen als: Wilhem vanden Bueckhorst, IJsebrant van Schoten ende Gerit van Vreckum, besegelt met vijf vthangenden segell, jut jaer ons Heren dusent vijf hondert ende achtien, den derden dach in April.

De 3 zegels in rood was, beschadigd.

Archief van Buren.

37. *Bisschop Philips van Bourgondië antwoordt aan de 5 kapittelen van Utrecht op hunne klagte dat zijne commissarissen van sommige hunner wederregtelijk precarien hebben ingevorderd, aangezien daarvan die prelaten, canoniken, beneficiaten ende personen van onsen vijf goetshuysen aldaer vrij zijn ende behoren te wesen, en op hun verzoek tot restitutie dier penningen — dat hij bij zijne commissarissen terstond hiervan zal vernemen, en hun zijn antwoord en mening zal doen weten.* Want wij v ongerne solden vercorten in uwer gerechticheyt, solden oick desgelijcx ongerne an onse gerechticheyt vercortet worden. *Ged. slot te Duurstede, 8 Mei 1518. Zijne handt., lager HERDINGK.*

Deel C. 72.

38. *Bisschop Philips van Bourgondië zendt aan de 5 kapittelen van Utrecht het afschrift van zijn ontvangen antwoord van den raad van Holland, op zijn schrijven aan dijkgraaf en heemraden van den Rijndijk in Holland, ter zake van het onderhoud des dijks door de onderzaten der Lange en Ruige Weide. Hij meldt hun het voorstel van den raad tot het houden eener dagvaart deswege, en verzoekt, soe die sake van consequentie is ende onsen lande ende Gestichte aengaet, dat zij overleggen, wat daarin voer tnutste gedaen were, en hem dit mededeelen, om voerts daerinne te laten geschien, als van rechts wegen ende ter consuatie ende defensie van onsen voersz. ondersaten behoren sall.* *Ged. slot te Duurstede, 16 Mei 1518. Zijne handt., lager HERDINGK.*

Deel B. 475.

De hierbij overgelegde afschriften houden in:

39. *Bisschop Philips van Bourgondië meldt aan dijkgraaf en heemraden van den*

Rijndijk in Holland, dat de onderzaten van den Langen en Ruge Weyde zich bij hem hebben beklaagd, dat zij boven alde gewoenten tot onderhoud van dien dijk worden opgeroepen, dat hij zich nyet genoich kan verfremden, ghij hem luyden sulcken last ende nyeuwicheyden buyten ons recht ende redenen opleggen, gemerct die Ruge ende Lange Weyde voers., ons ende onsen vijff goetshuysen tUtrecht toebehoren. Hij verzoekt hun wel ernstelicken, die onderzaten ongeboet te laten, en hen voert meer sulcke nyeuwicheyden niet op te leggen, verklarende dat hij hen anders hierinne gedechte voer te staene, alst behoren solde. Ged. slot te Duurstede, 8 Mei 1518.

Deel B. 476.

40.

Copie.

Harde, hoichwerdichste vader in Gode, groetmoegende gen. heer, wij gebieden ons myt alder reuerentie ende bediensticheyt tot uwer genaden. Derseluer belieue te weten, dat wij ontfangen hebben uwen besloten brieff gescreuen tot Duersteden, den VII^{en} dach deser tegenwoerdigen maendt, vuyt handen vanden dijkgreue ende heemraden vanden Rijndijk, daer an dieselue houdende was, beruerende die clachte van die vander Lange ende Ruyge Weyde gedaen, omme dat men hemluyden wilt brengen jnden hoefslaghen ende onderhoudenisse vanden Rijndijk, twelck soude tegens alle oude gewoenten, begerende mytsdien hemluyden des te verdragen, nae voederen jnnehoude des seluen brieues, die wij wel houden jn uwer gen. gedachtenisse. Ende omme uwer gen. te aduerteren vander sake: Tis waer ende notoir, dat die vlooden ende stormen so langer soe meer groter, geweldiger ende impetueuser worden, zulcx dat zedert sekere jaren herverts diuersche jnbreekinge van dijcken, jnundatie van landen ende jnextimabile scaden gebuert zijn jn desen landen, wes toesich ende cost datmen gedaen ende geleyt hefft aenden dijcken ende bijsonder tuschen Sparendam ende Muyden, is den dijk tot diuerschen stonden jngebroken geweest; doer welcke jnbreekinge alle twater vander zee coempt ende sonder enich beschut jnundeert alle die landen, daer onder gelegen tot aenden Rijndijk toe, die alleen leyt tegens tselue water, tot beschut ende beschermenisse van allen den steden, dorpen ende steden, gelegen op dese zijde vanden Rijndijk, ende jndien dieselue Rijndijk nyet hoich gedijckt, sterck gemaict ende onderhouden en worde, souden alle die quartieren ende landen, daer onder ende beneden gelegen, geperyckliteert wesen van inundacie ende bevloijinge tot irreparabele schade. Waeromme die c. ma. omme te versien tegens eminent peryckel ende aenstaenden noet, hefft in den jare van negen, bij guede deliberatie ende aduis, een zeker octroy ende ordonnantie doen maken ende expedieren, omme den voers. Rijndijk te moegen hoogen, stercken ende onderhouden tot preseruatie van zijn landen, ondersaten ende anderen, die daer bij beschut ende preserueert zijn, achteruolgende ende zichtent welcke octroy ende ordonnantie js die voers. Rijndijk gehoicht, gesterckt ende gerepareert geweest, daerjne gecontribueert ende mede gegonden die voerscr. vanden Lange en Ruge Weyde, als mede gemeen mitten anderen landen vanden coninck onder den voiscr. Rijndijk gelegen ende daerbij beschut wesende. Ende omme te voersien totter toecomende onderhoudenisse, zoe is van noeden, die voerscr. Rijndijk te hoefslaghen ende scoelen, opdat elck weten mach wat hij behoert te onderhouden, twelck den dijkgraue ende heemraden van denseluen dijk belast is te doen; ende hebben onlanx tot dien eynde opden dijk vergadert geweest, ende daer ouer geroepen die steden ende dorpen, die daer toe contribuabel zijn, als daer bij beschut ende beschermpt tot zekeren ouerleden dage, aldaer dieselue vanden Lange en Ruyge Weyde nyet gecomen en zijn, maer hebben uwer gen. aengebrought, dit een neuwicheyt ende onbehoirlicheyt te wesen, dat soe nyet te verstaen en is, want die nootlicheyt ende redenen bewijsen, dattet soe behoert te geschien.

Ende is wel te considereren dat nyeuwe lasten moueren, nieuwe remedie ende voersienicheyt te doen, ende om hierjnne wel ende sekerlick te besoiingneren ende dese materie te beleeden ende sluyten tot goeden perfecten oerbaer ende profijt vanden landen, wij hebben geraempt een dachfaert gehouden te worden opten voers. Rijndijck tot sekeren dage, als uwer gen. guetduncken sall, daer zekere commissarissen vander co. mat. wesen sullen mitten dijkgraue ende heemraden, ende sullen oick beschrijuen die heeren van Brederoede ende Montfoerde, mitsgaders die steden ende dorpen onder den voers. Rijndijck gelegen, waervan wij uwer gen. aduerteren ende zeynden hierjnne besloten copie vanden voers. ordonnantie ende octroy, omme tinhouden vanden selue te moegen weten ende verstaen; begerende ende biddende den voers. dach ons bij bringer van desen te laten weten ende mede uwe gedeputierden te willen seynden, de in dese sake moegen helpen handelen ende doen alst behoert; ende ons hierop te laten weten v gen. geliefften myt bringer van desen; ende wes wij vermoegen ende gedaen connen v gen., sullen ons altijt bereyt vynden tot allen diensten ende guetwillicheyt, kenne Godt, die v, harde, hoichwerdige vader in Gode, groetmoegende, gen. heer, lang moet bewaren in enen langen, gesonden ende saligen leuen. Gescreuen jnden Hage, den XIII^{en} in Meye, anno XVIII°.

Die president en raidt van Hollant.

Deel B. 477.

41. *Karel, hertog van Gelder, zendt zijn secretaris Karel Key aan de 3 staten van Utrecht, ter zake der schuldvordering van Johan Faulquier. Ged. Arnhem, den 3 Junij 1518. Zijne handt.*

Deel D. 481.

42. *Bisschop Philips van Bourgondië zendt aan de 3 staten van Utrecht de mandamenten van de uitzetting van het huisgeld, bier- en turfaccijns, bezegeld terug. Wat betreft de eerste clause van het mandement van het huisgeld, hij meent dat men die voerder behoort te extenderen met specificatie vanden tijde, binnen den welken men sulcke huysgelt zal moeten vpbrengen ende betalen; — ende solden oic die selve mandamenten sich anderssins contrarieren: luydende jnt eynde »dat zij hoer huysgelden vanden voirs. jare in maten ende manieren ende tot stonden ende plaetsen wie voirs. ter gueder tijt brengen” etc., doch nyettemin sullen ghij dat selfs wel ten besten ouerleggen. Ged. slot te Duurstede, 15 Junij 1518. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel B. 480.

43. *Karel, hertog van Gelder, berigt aan de 3 staten van Utrecht. Soe Johan Faulquier dan tghoene hij soe bewijslick bijbrengen kan ind hem van vwen auersten toegelaiten is, mit recht vorderen ind vyt manen will, ind sich eyne lange tyt mit v guetlick geleden heeft, en konnen wij hem nyet meer mit enige redenen ophalden sulx ongevordert to laitien, dan wegen ind manieren to vergonnen, daer mit hij totten sijnen komen mach; tselue wij v doch yrst hebben willen aduerteren, ind moigen daerbeneuen oick waell lijden, ghij etzlich vanden vwen alhier bij ons schickt, om jn reden ind bescheyt noch eyns te horen ind mit hem tauerkomen, soe hij die saicke gantz ind geheell aen ons verblijft ind tot onse erkentnisse stelt, op dat ghij nyet meynen darfft, hij v onbillickerwijze ytzwes aff vordert. Ged. Arnhem, 21 Junij 1518. Zijne handt., lager MUYLICKOM.*

II.

Deel D. 482.

30

44. *Bisschop Philips van Bourgondië berigt aan de 3 staten van Utrecht, dat hij in zake van Johan Faulquier op hun verzoek aan den hertog van Gelder heeft geschreven, om zulcke arresten als op onsen ondersaten, horen guederen ofte de uwe doer oirsaken van desen geschiet mogen wesen, ons to gefalle ende tot onderhalinge gueder nabuerscap af te stellen ende met ons totter saken te willen schicken, omme die gebuerlicken ende naer redenen geeyndet te mogen werden. Dat hij dit insgelijks aan Johan Faulquier heeft geschreven, ende versien ons, dat hij ons daer jnne niet onthooren en sal. Ged. slot te Vollenhoven, 29 Julij 1518. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel D. 483, 484.

45. *Bisschop Philips van Bourgondië zendt aan de 3 staten van Utrecht het antwoord van den hertog van Gelder, en berigt hen, dat hij Melis van Zuylen van Nyeuelt, proost van Leiden en kanunnik van den Dom, en Berndt Vuyten Enge, rentmeester van Utrecht, van zijner wegen op de bepaalde dagvaart zenden zal, soe wij thans nyemande van onse reeden bij ons wesende, ontberen en connen. Ged. slot te Vollenhoven, 3 Aug. 1518. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel D. 485.

46. *Afschrift van voormeld antwoord des hertogs, waarin hij den bisschop voorstelt heden over 8 dagen ter dier zake te Spijckercamp dagvaart te houden, alwaar hij dan eenige zijner raden mede zenden zal. Ged. Arnhem, 31 Julij 1518.*

Deel D. 486.

47. *Egrecie domine doctor, fautor carissime. Die VIJ huius mensis gratissimas vestre d. recepi litteras, quibus quid in dieta Bonensi per reuerendum dominum archiepiscopum et venerabilem clerum Coloniensem contra libertatem ecclesiasticam et concordatorum obseruantiam factum fuerat, petijt (sic) certificari. Ipsa dieta propterea non erat indicta, sed in alio casu factus fuit huiusmodi conuentus, prefatusque clerus responsum super litteris ad venerabilem dominum decanum Maguntinum datis continuo expectauit occasione diete . . . . ., qui his proximo diebus decursis propter diurnam eius a ciuitate Maguntina absentiam, moram suis litteris excusauit, pollicens quam primum se diligentiam facturum. Dum quid noui ad me peruenerit, vestram d. desuper certificare curabo. Reuerendissimus dominus archiepiscopus die jous proximo effluxo recessit Augustam petiturus. Colonie refertur dietam aliquandiu duraturam, certitudinem tamen inde non habeo. Ceterum dominus officialis Leodiensis a Cesarea m^{te}. redijt, domino Leonardo, canonico Aquensi viro digno, socio et collega suo Auguste ad sollicitandum dimisso. XVJ sunt dies, quod dictus dominus officialis mecum in prandio constitutus michi retulit, dominum Cesarem pro conseruatione concordatorum optime dispositum, longas latasque litteras ad summum dominum nostrum in optima forma desuper transmisisse, quarum copiam secum detulit, quamque ab eo petij venerabili clero Traiectensi mittendam, respondente se illam prius reuerendissimo domino suo (mis) surum, extunc michi eandem destinaturum, quamque hactenus non recepi. Tandem me rogauit, vt scriberem venerabili clero Traiectensi predicto, quatenus duos ad dictam dietam Auguste mittere dignaretur. Premissa omnia peto venerabili clero predicto dominis et preceptoribus meis carissimis significari, ac venerabilem dominum meum, dominum decanum ecclesie Sancte Saluatoris, vltra . . . . . salutari. Ex Colonia, die VIIIJ Augusti anno XVIIIJ.*

Vester Andreas, prepositus Dauen. amicus.

Opschrift: Egreci viro domino magistro Wilhelmo de Lockhorst, jurium doctori, ecclesie Sancti Petri Traiectensis canonico, fautori et amico charissimo.

Deel D. 488.

48. *Bisschop Philips van Bourgondië antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hunne schriften :*

1°. *Betreffende de zaak van Johan Faulquier, dat op denzelfden dag Wijnunt van Arnhem hem van wege den hertog en Jan Faulquier heeft komen verzoeken, dat deze zaak nae jnneholt des verblijffs geeyndet ende getermineert mochte werden. Hij verzoekt, soe wij ons ongerne hier jnne geuen solden, sonder yerst van v daerop geïnformeert te wesen, hunne gedep. met de vereischte instructie bij hem te zenden, om met zijne raden, die te Spijkerskamp waren, te beraadslagen, op welke punten zij enen dach aan den hertog en Faulquier zullen aanschrijven.*

2°. *Betreffende de onwillicheit ende weygeringe onser ondersaten van Amersfoort, die mandementen wij myt vlyden aldaer hebben laten vuytgaen, te laten publiceren ende ter executien stellen, dat hij daarover met dezelfde ged., daartoe met instructie voorzien, te gelijker tijd handelen zal. Ged. slot te Vollenhoven, 13 Aug. 1518. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel D. 487.

49. *Egregie domine doctor. . . . recepi copias a domino officiali Leodiensi presentibus alligatas vltima copia incipiens: »Magnifice fidelis dilecte, dirigitur domino comiti de Carpi inuictissimi domini jmperatoris apud sedem apostolicam oratori.» Vestra d. copias predictas ad noticiam venerabilis cleri Traiectensis dominorum meorum deducere dignetur, Felix valitura. Ex Colonia, XV Augusti anno Domini 1518.*

Vester A. prepositus Dauen. amicus.

Opschrift: Domino magistro Wilhelmo de Lockhorst enz.

Deel D. 489.

50. *Bisschop Philips van Bourgondië antwoordt aan de 5 kapittelen van Utrecht op hunne missive, aengaende tghene een genoempt Henrick Collaert, beuelhebbere tot Tiel, voernemen solde onser kercken gueden aldaer te arresteren ende doen schatten, om van elcke onser kercken vijftich golden gulden te hebben, toe Tiel ende anders mede to bolwercken, dat hij onlancx doer veruolch van Johan Reall, kanunnik der Domkerk, van hunnentwege aan den hertog van Gelder heeft doen schrijven, dat zij het antwoord daarop ontvangen, hem echter ombewust ende nyet wittich van dien kanunnik kunnen vernemen. Wes wij anders tot vorderinge onser kercken voerscr. hier jnne gedoen connen, zullen ghij ons daer toe geneicht vynden. Ged. slot te Vollenhoven, 17 Aug. 1518. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel D. 490.

51. *Jan Faulquir verzoekt aan de 3 staten van Utrecht, om Muntgen, brenger des briefs, diens verschuldigde penningen van sijnen dienst as een konde, soe hij mit Peter Hans opkloppen konden ende ther maent ses e. g. belooft was. Ged. vrijdag na Assumptio Maria (20 Aug.) 1518. Zijne handt.*

Deel B. 481.

52. *Bisschop Philips van Bourgondië zendt aan de 3 staten van Utrecht de door den hertog van Gelder, met een zijner secretarissen aan hem toegezonden (navolgende) instructie, in zake van Johan Faulquier. Ged. slot te Vollenhoven, 25 Aug. 1518. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel D. 492.

53. Item mijnen gen. heren van Vtrecht to seggen opt gheyne her Melis van Nyevelt mijnen gen. l. heren herttoug van Gelre etc. ther antwoirt bracht hieft angaende Faulquiers saicken ind gebreecken an die staiten van Vtrecht.

Item soe idt leste affgescheyt opten gehalten daige tusschen die staiten ind Faulquier geweest is op en neestkomenden dinxdaige, op die vurs. gebreecken van beyder fursten wegen eyne vtspraick to geschien, daerbij beyde parthyen vurs. sulden bliuen, was mijn g. l. h. herttouch van Gelre etc. deliberiert den vurg. doch to beseynden ind die vtspraicke van sijnre f. g. wegen tlaiten geschien, dan soe sijne f. g. Faulquier durch sijne mennichuoldige erbiedinge ind veruollich sijne vurnemen meer dan eens verhindert tot onderhaldinge gueder naebuerschap ind der saicken to guede daerjnne laiten handelen, hon doch then lesten rechtz moiten gonnen, hebben sijne f. g. van denseluen nv verstain, woe enige Stichtsche vyttten gerichtlicken besaithe oire koern ontfuert hebben, oick soe her Melis mijnen gen. l. heren aenbracht heeft, mijns gen. heren van Vtrechtz meyninge, as dat mijns heren gnaid. van Vtrecht op drie articulen, to weten, van Nyenraide vanden V^o gulden ind verloup des tzoltz nyet jnne tdoin en wusten, ind datmen den dach wolde verlengen etc., bedunckt mijnen gen. l. heren op geen redenen stain, want die andere auergegeuen articulen ain die staiten van Faulquier gedaen sunder eniger fursten erkentnisse, enige daige stonden dairomme to halden waill to slichten wieren geweest; dan soe Faulquier sich as vur beclaiget heeft ind to vermoiden steet vytter besaithe hon daigelix meer ontfuert muchte werden, sich doch soe nyet en geboirt sonder geboirlicke broicken dairaff to gelden, ind soe Faulquier ongelegen is sich langer to lijden as hij durch ophaldinge mijns gen. l. heren sus lange sich gerne geleden ind nae sijne mennichuoldinge guetlicke erbiedinge ind veruollich des rechten gesonnen, wiewaill mijne gen. l. heer hon sulx lange tijt geweygert heeft, men doch nyemanden weygeren sall, hebben sijne f. g. hon des rechts nyet langer mit redenen konnen affslaen, ind moiten hon ind eynen yederen tot oeren gesynnen omb idt sijn, as recht is, gonnen te veruolgen, dat sijne f. g. doch vermeendt hedden in fruntschap ind nae billicheynt gesicht to werden, angesien die parthien oire saicke an beyden fursten vurs. gestalt hadden to verblijuen, dairop mijn gen. heer sijnen gnaiden deliberatie ind guetduncken mijnen gen. heren van Vtrecht mit meister Wijndant, doctoir etc., gewittich heeft in verhaipinge enich guet middell dair jnne to treffen, diewiele dan mijne gen. heer van Vtrecht der drier punthenaluen nyet to schaffen will hebben, en kan mijn gen. l. heer Faulquier mit geen redenen vut sijne segele ind brieue heyten treden, oick is all en kriechzlyuden waill kundich der ander twyer punthen, woemen die thalden plege, doch idt schijnt waill naeder antwoirt van her Melis, dat sijne g. nyet anders dair jnne doen willen dan den staiten belieuen, alsoe dat die erkentnisse to beyden zijden van geene noiden wesen sall, dairomme idt recht sijnen voirtganck sall moiten hebben, tweliche mijn g. l. heer, mijns heren gnaid. van Vtrecht nyet en heeft willen verhalten. Actum opten XXIIJ^{ten} dach Augusti anno etc. XVIII°.

Get. CHARLES.

Deel D. 493, 494.

54. *Bisschop Philips van Bourgondië zendt Melis van Zuylen van Nyevelt aan de 3 staten van Utrecht in zake van Johan Faulquier. Ged. slot te Duurstede, 5 Sept. 1518. Zijne handt., lager STROIJAES jn abs.*

Deel D. 495.

55. *Bisschop Philips van Bourgondië antwoordt aan de 3 staten op hun verzoek om te Utrecht te komen, en in de zaak van Johan Faulquier te handelen, de selue ter eyntscap ge-*

dregen mochte werden, *dat hem* noch niet gelegen en will zijn aldaer te comen, als ghij dat selfs wel ouerleggen connen, dan mogen ghij tsamen ondertasten ende besien, jn wat maten dese sake best geslicht ende nedergelacht mochte werden. Wes wij dan voerder daerjne gedoen connen tot voerstant ende beschermenisse van v, zult ghij ons daer toe geneycht vinden. *Ged. slot te Duurstede, 6 Sept. 1518. Zijne handt., lager HERDINGK.*

Deel D. 496.

56. Rutgher van Diedem, *officiaal en pachter der geestelijke tienden te Herwarden en in het geregt van Bommel, berigt aan den domdeken en het kapittel te Utrecht, dat deze tienden van wege Jan Falquier gisteren in beslag zijn genomen, dat hij hiertegen in verzet gekomen zijnde, maandag eerstk. voor schepenen te Bommel is gedagvaard. Hij verzoekt dat eenigen heeren van het kapittel met volmagt tegen dien dag gezonden worden, om vorder wat goeds mitten seluen te spreken tot concordij. Ged. 10 Sept. 1518. Zijne handt.*

Deel D. 497.

57. *Bij deze missive overgelegd afschrift van den open brief, waarbij de hertog van Gelder aan Johan Falquier magt geeft, de goederen der staten en stad Utrecht, in Gelderland gelegen, aan te spreken voor zijne verschuldigde penningen. Ged. 15 Julij 1518.*

Deel D. 498.

58. *Bisschop Philips van Bourgondië berigt aan de 3 staten van Utrecht, dat hij de door hun in zake van Jan Falquier toegezonden minute in enigen punten gecorrigeert heeft, en aan Virssen, secretaris des hertogs van Gelder, daer van instructie bij gescrijfte gegeuen, als ons best ende nutst gedocht heeft, ten einde verder met den hertog te onderhandelen. Ged. slot te Duursteden, 12 Sept. 1518. Zijne handt., lager HERDINGK.*

Deel D. 499.

59. Instructie voer Virssen aen mijn gen. heren van Gelre etc.

Jnden yersten mijns gen. heren van Vtrecht guetelicke erbedinge aen mijn voers. gen. heren van Gelre etc. Item soe als mijn gen. heren van Vtrecht aengaende den gebreecken wezende tusschen Johan Fouquier ende den dryen staten van Vtrecht nauolgende den dach daer op gehalden op Spijckerscamp ende verblijf der zaecken aldaer gedaen den proest van Leyden geschickt hadden aen mijn heren van Gelre ende bijden selfden onder anderen doen begeren zijn genaden Johan Fouquier alzo onderrichten doen wilden, hij dese saecke berusten liet thent mijn gen. heren van Vtrecht sich weder hier inlandich gevoecht solde hebben, heeft zijn genaden sych der saecke te guede mitten yersten daer nae gestalt ende es gecomen aen deser zijde der IJsselen; heeft zijn genaden voerts der staten gedeputieerde vrunde hierom bij zijn genaden doen comen ende daer jne verhandelt. Daer op mijn gen. heren van Vtrecht den voers. proest van Leyden gesant heeft aen Johan Fouquier, mit begeerten hij een gebuerlicke somme van penningen noemen wolde, sonder te spreken van enige solte ofte anderssins, wolden zijn genaden hem alsdan daerop verschriuen doen etc. Daerop Johan Fouquier mijn gen. heren van Vtrecht ter antwoerdts gedaen heeft, soe verre zijn genaden hem verseckeren wilde vanden somme van IJ^m. golden gul. van zijne gen. dryer staten wegen, ende hem voerts geuen geleyde, wolde hij geerne bij zijne genaden erschijnen; om opte reste enich guet middel te vinden, daer van tot gueder vuytdracht te comen; welcken eysch ende antwoerdts mijn gen. heer van Vtrecht bedunct veel te

groot ende buten redenen gedaen te wezene. Bedunckt oick mijn gen. heren van Vtrecht bijden voergen. Fouquier ongebuertlick voergenomen te wesen, hij mit een gepande handt ende verseekert wezende van sulcker somme als voerscr. noch comen soude om te dedingen ende tracteren op tgene hij eysschende were sonder zijn eysch ende die groette vanden somme bij hem gepretendieert preciselicken te wetene. Soe dan die drye staten sich tot allen redenen, billicheyte ende gueden bescheyde erbieden, daer toe mijn gen. heren van Vtrecht zij oick halden will, begeert zijn genaden, dat mijn gen. heren van Gelre Johan Fouquier alzo onderrichten willen, dattet verblijff op Spijkerscamp gedaen noch zijnen voertganck hebben mach, ende dat zijn genaden daerop wederom een dachfaert beramen ende bestemmen tot vorderinghe deser saecke ende eyntschap van dien. Verhoept mijn gen. heren van Vtrecht mijn gen. heren van Gelre zijner gen. nyet weygeren en zellen nae allen reden ende nae gelegentheyte deser dinghen, ende oick Johan Fouquier nyet gestadigen en sall, wes anders middelertijt voer handen te nemen. Ende jndien bij gevalle dese dinghen bij beyden fursten voerscr. ende hoeren beyder reden, daer dat voerscr. verblijff aengekieert is, nyet en costen verleecken werden, will mijn gen. heren van Vtrecht zijne genaden staten daer toe vermoegen, dat zij dese saecken ende geschelen aen enigen onpertiegen fursten keren zellen, als te weten, aenden eertzbisschop van Coelen off den bisschop van Luydick, een van dien beyden, den welcken die voers. Johan Fouquier daer toe verkiesende wert, die welcke nae onderwijs ende redenen ende bescheydt van beyden fursten voerscr. ende hoer beyder raden oick duer onderwijs van beyden partijen dese saecken alsdan mitten seluen beyder fursten ter eyntschap vuytspraken zell; ende wes soe vuytgesproecken zell werden, zellen partijen beyder zijden achteruolgen ende te vreden wesen, omme alle verloop te vermijden ende alle guede oude vrientschap ende nabuerschap te onderhouden, daer mijn gen. heren van Vtrecht mit gansser hertten toe geneycht is; begeert daeromme mijn gen. heren van Vtrecht hier op een guetelicke weder bescreuen antwoordt. Actum Duersteden, XIJ. Septembrij, anno XVc. XVIIJc.

Afschrift.

Deel D. 500.

60. *Karel, hertog van Gelder, antwoordt, onder toezending van het verzochte geleide, aan den bisschop Philips van Bourgondië, in zake Jan Faulquier en Henrick Collaert, dat hij zijne raden ijtzont vast en treffelicken geschefften verschicket hebben, dersdeels, will Godt, bynnen drye off vier dagen weder to haue commen werden, willen wij alsdan onse saken ouerleggen, en hun voorts den voorgestelden dag, namelijk maandag voor St. Michiel, aanschrijven of een anderen bepalen. Ged. Arnhem in profesto Mathei apostoli (20 Sept.) 1518.*

Afschrift.

Deel A. 767.

61. *Bisschop Philips van Bourgondië zendt aan de 3 staten van Utrecht het antwoord van den hertog van Gelder, betreffende voorgestelde dagvaart te Spijkerskamp, op maandag e. k., in zake Jan Faulquier en Henric Collert. Ged. slot te Duurstede, 22 Sept. 1518. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel D. 502.

62. *Bisschop Philips van Bourgondië berigt aan de 3 staten van Utrecht, dat de hertog van Gelder volgens zijn nader schrijven, zijne raden op den eerstbepaalden dag ter dagvaart te Spijkerskamp zenden zal. Ged. slot te Duurstede, 24 Sept. 1518. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel D. 504.

63. *Bisschop Philips van Bourgondië antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hun verzoek om, daar zij vernomen hadden, dat hij zich een dach of twee naer Montfort solden willen vougen, te Utrecht te komen, ten einde in saken ons ende onse staten ende lantscapen angaende met hen te handelen, tot der seluer onser lantscapen waeluaert, dat hij van gheender meninge is naer Montfort te reysen, dan willen alhier bliuen ter tijt tot dat wij met uwe gedep. die wij alhier wachtende zijn, de voirsr. saken bij uwen guetduncken vuytgericht sullen hebben. Ged. slot te Duurstede, 1 Oct. 1518. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel B. 483.

64. Wy Philips van Bourgoingnen, bijder gnade Gaits bisschop tUtrecht, ind wy Kairle, hertoige van Gelre ind van Guylick ind greue van Zutphen, doen kondt allen luyden, soe als wy ind onse vurvaderen laeffelicker gedachten, bisschoppen tUtrecht ende hertoigen van Gelre etc., onser beyder landen, luyden ende ondersaten in tijden verleden diuersche oirloge gehadt hebben, dair durch wy ind onser beyder landschappen in groten merckelicken lasten ende schulden verloupen sijn, ind deshaluen diuerschen ruyteren ende knechten bestels ind anderen schultbriëue to beyder zyden auergegeuen ind bezegelt moigen wesen. Omme dan tot wailfairt onser beyder landen ind ondersaten, oick tot onderhaldonge gueder vruntschap ind naebuerschap dair jnne te versien, sijn wy mit malekanderen auerkomen, jnd hebben sementlicken geslaten, lauvende elcken anderen bij desen tegenwoirdigen, dat wij nyet meer gestaiden en sullen, enige ruyteren off knechten hebben van ons, onsen vurvaderen vurs., onsen staten, steden off landschappen enige bestelz off andere schultbriëuen van verleden veheden off oirloigen, sich in onsen landen, steden off vleecken sullen moigen onthalden, omb sulcke ruyterschulden ther eenre noch ther andere zijden to manen of to vorderen bij wegen van arresten op gueden ruerende offte onruerende, oft singular personen, noch bij manieren van enigen rechten, tsij geistlick off wertlick, off ander verfolgh bij enigen feytlicken aentasten offte auergrepen, dan sulx to verhueden off to veletten ende des parthijen geensins to gehenghen in enniger manieren, op dat onderlinge wailfaeren, verkieronge ind vertieringe beyder landen, rust, vrede ind guede naebuerschap dairbij to beth onderhouden sal moigen werden, allet vurs. sonder argelist. Des jn oirkonde der wairheyt ind gantzer vaster stedicheyt hebben wij Philips, busschop tUtrecht, ind Kaerl, hertouch van Gelre vurg., desen brieff mit onse gewoentlicke hantteycken geteyckent jnd tot meere zekerheyt onsen beyder segelen van onser rechter wetenheyt dairaen doen ind heyten hangen. Jnden jaire onns Heren duysent vijffhondert ind achtien, den negentienden dach Octobris.

Get. PHE.

CHARLES.

Voorzien met de beide zegels, in rood was, geheel gaaf. *Stedelijk Archief van Utrecht, serie van charters 1511-1520.*

65. *Johan Faulquier doet aan de 3 staten van Utrecht hetzelfde verzoek, ten behoeve van Johan van Scherpenzeel, richter te Arnhem en amptman der Veluwe, over welke hij destijds ridmeester was. Ged. St. Willebrordus (3 Nov.) 1518. Zijne handt.*

Deel D. 505.

66. *Burg., schep. en raad der stad Arnhem verzoeken aan de 3 staten van Utrecht, om aan Johan van Scherpenzeel zijn geleden schade in hunne dienst te vergoeden. Ged. zaterd. na Aller Heiligen (6 Nov.) 1518.*

Deel B. 484.

67. *Karel; hertog van Gelder, verzoekt aan de 3 staten van Utrecht om aan Johan van Scherpenzeel, richter te Arnhem, te vergoeden de schade, die hij gehad heeft door verlies van een der drie ruiters, welke in hunne dienst voor IJsselstein geschaiten ind gelemt werd, krachtens den bestelbrief en het met den bisschop gesloten verdrag. Ged. Arnhem, 7 Nov. 1518. Zijne handt.*

Deel C. 73.

68. *Margareta, archiducissa Austrie, ducissa et comitessa Burgundie, necnon consulares et college priuati consilij Catholici regis reuerendis patribus circumspectis viris, decano et capitularibus cathedralis ecclesie Traiectensis salutem. In Alpibus montisionis cenobium est hospitale, diui Bernardi vocitatum, toti orbi famigerabile et notum. In eo namque illuc iter agentes summa humanitate et hospitalitate mortales omnes pro sua conditione et exigentia suscipiuntur, refoventur a niuiumque et grandinum iniuria cum celum est intempestum proteguntur, pro quoquidem sumptu tolerando Romani pontifices locum illum prerogatiuis multis egregiisque decorarunt, in primis vero ut liceret religiosi ibi agentibus toto orbe Christi fidelium elemosinas colligere et ad pietatis opera christianos adhortari, quod in principatibus citerioribus eo libentius a catholico rege et nobis id, ut sibi facere liceret, est permissum, quoniam fide constabat oculata nichil falso de loci illius commoditate vtilitateque predicari, hec vobis forte remotioribus, et quibus alia parte traiectus est in Italiam non vsque adeo nota sunt, eoque difficilium questuarios eorum admittere consentitis. Vestras ergo reuerentias pietatis intuitu rogandas exhortandasque duximus, ut in finibus limitibusque vestris ipsos ea facilitate benignitateque admittere nostro velitis oratu, qua vestris permittimus per prouincias nostras summa libertate questum suum exercere atque fidelium dona percipere; in quo rem cetu vestro dignissimam nobisque gratissimam effeceritis. Valet Bruxelle, decima Nouembris XV^oXVIII.*

De mandato prefato illustrissime domine et magnificorum dominorum consularium et ad eorum iussum.

R. Arduenna.

Opschrift: Reuerendis patribus, circumspectis viris decano et capitularibus cathedralis ecclesie Traiectensis amicis nostris.

Deel D. 436.

69. *Bisschop Philips van Bourgondië antwoordt aan de 3 staten van Utrecht, dat hij meent van gheenen noeden te wesen, om voor hunne gedep. ter dagvaart naar Overijssel geleide te verzoeken van den hertog van Gelder, daar hij zijne raden in het Sticht oic sonder enich geleyde van ons te begeren tot meer stonden geschicket heeft. Hij verzoekt hen morgen ovond te Amersfoort te zijn, waar zij zijne dep. zullen aantreffen, om gezamenlijk de reis aan te nemen. Ged. slot te Duurstede, 11 Nov. 1518. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel D. 506.

70. *Bisschop Philips van Bourgondië antwoordt aan de 3 staten van Utrecht, dat hij aan den vicarius meyster Gerrit ten Thoern, verzoekt heeft om van zijner wegen te gaan naar de dagvaard op St. Cecilia e. k. te Tiel bepaald, op te sake vant bolwercken der stadt en dandere zaken in de cedule vermeld, te handelen. Ged. slot te Duurstede, 17 Nov. 1518. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel C. 74.

71. *De stad Reenen verklaart aan de 3 staten van Utrecht op hun verzoek van op vrijdag e. k. ten kapittel-generaal te komen, om sekere pennynghen vyt te setten, dat zij twe of drie-mael ouervallen is, beroeft, gewangen inde verbrant, ende ons dier tijt nyemant behulp gedaen en heeft, inde hebben ons seluen moeten koepen; dat zij dus dyenstelic verzoekt, als datmen ons doch ongemeet wyl laeten enige pennynghen te gheuen, want wij vander meyninge sijn niet te gheuen van enigen ongelden off vytsettinge; mer indien men ons onse pennynghen aen wyl helpen, die onse stadt inde burgeren inde ondersaten schade gehadt hebben twe aff drie mael, die somme wael houden dusent gul., als dan soe willen wij doen als wij sculdich sijn te doen, mer anders niet. Ged. S. Maarten (19 Nov.) 1518.*

Deel B. 485.

72. *De stad Amersfoort antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hun verzoek om vrijdag e. k. ten kapittel-generaal te komen, ter zake van de uitzetting van het huisgeld, tot betaling van het verschuldigde aan Johan Faulquier, dat het haar te hant nyet gelegen is om hare gedep. derwaerts te zenden, daar zij in sulcke vutsettinge, soe die sculde ofte saick ons nyet en beroirt, nyet en consenteren, mer mit desen onsen brieue daer tegen seggen, soe ver ons des beroren ende aengaen mach, tsi op dit capittel off toecomende uwe liefden dair jnne slutende sullen werden. Ged. woensdag na S. Briccius (17 Nov.) 1518.*

Deel D. 507.

73. Kaerle, coninck van Spaengnen, ertshertoge van Oistenrijck, hertoge van Bourgoingnen, graue van Vlaendren, van Hollant etc.

Eerweerdige, edel, eersamen, besonder goede vrienden. Wij hebben gelast onsen lieuen getrouwen Robbrecht, graue vander Marcke ende van Aremberch, borchgraue van Bruessel etc., onsen neue Frederick vander Nisse, heere van Male, meesters Aelbrecht van Loo ende Vincent Cornelisz. onsen rekenmeester jnden Hage, alle onse raden, vlyuden te zeggen ende verclaren eenige saecken van onsen wege, die ons ende onsen landen ende ondersaten van Hollant, Zeelant ende Vrieslant, uwe nabueren merckelick aengaen ende aentreffen, zoe ghij van hen voorder vernemen zult. Begeeren ende versoecken daerom ernstelick dieselue onse geschickte raden, die viere, drie ofte twee van hen jn afwesen vanden anderen, te willen guedelick aenhoiren ende geloeuen, ende voort jnde saecken, die zij v dese reyse aenbringen ende opdoen zullen van onser wege v zoe voegen ende bewijzen, dat daer jnne een goede eyntelicke conclusie ende afscheyt gevonden mach worden tot consuacie van onsen goeden rechte, zoe wij v des ende alles goeds toebetrouwen, ende wij zullent zeer danckelick van v nemen, dat kendt God Almechtich, die uwe liefden eerweerdicheden ende eersaemheden bewaren wille. Gescreuen te Bruessel, den XVIIII^m dach van Nouembris anno XV° XVIII.

Get. PAR LE ROY MARG^{le}.Opschrift: *Aan de 3 staten van Utrecht.*

lager HANETON.

Deel B. 486.

74. *Bisschop Philips van Bourgondië antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hunne schriften, met ingeslotene afschriften der schriften van Amersfoort en Reenen over de uitzetting van 2000 Ph. g., dat, — soe ghij dan wael weten, wij de voerscr. IJ^m. Phls. gulden van uwen wegen ende tot uwen versoucke verschoten ende verlecht hebben op tgene ghij ons toegesacht hebben, dat ghij wegen ende manieren ouerleggen solden, sulke penningen tot onser betalinge op te brengen ende weder jn onsen handen te bestellen, hij aan hetgeen door hen of door*

II.

degenen, die nae older gewoenten onse drie staten repretieren moegen, *bij drie kapittelen-generaal* hierinne gesloten sall werden, die hant *wil houden*, opdat tselue zijn executie ende voertganck hebben sal. *Vernemende dat de dekenen van den Dom en St. Pieter naar Arnhem ter dagvaart gezonden worden, verzoekt hij*, om oirsaken ons daer toe bewegende, *dat het derde kapittel over die zaak zal worden uitgesteld tot de terugkomst der voorn. dekenen, opdat zij daarbij tegenwoordig kunnen zijn. Wat de op den 26. dezer maand te Utrecht bepaalde dagvaart betreft*, willen wij gerne onse rede een dach oft twee te vorens aldaer hebben met sulcke bescheyde, als wij hier sullen connen becomen. *Ged. slot te Duurstede, 20 Nov. 1518. Zijne handt., lager HERDINGCK.*

Deel B. 487.

75. *Hendrik, heer tot Ghent, erfhofmeester enz., verzoekt aan de 3 staten van Utrecht, in afkorting van hetgeen hij van hen heeft te ontvangen, de door hem aan Alijt Arnoldus, burgeresse van Utrecht, verschuldigde som te betalen. Ged. maand. na Pres. Marie (22 Nov.) 1518. Zijne handt.*

Deel A. 793.

76. *De stad Hoorn zendt aan den deken en het kapittel van den Dom te Utrecht, mr. Willem Bartholomeusz., vicecureit, en mr. Peter Jonge, secretaris, als gevolmagtigde, om over eenige zaken met hen te handelen. Ged. 24 Nov. 1518.*

Deel B. 488.

77. *De stad Reenen antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hun nader verzoek om donderdag na S. Maria's Ontvangenis (9 Dec.) ten kapittel-generaal te komen, om sekere pennynge vyte te setten, dat zij om meergemelde redenen vander meyninge niet en zijn enighe ongelde vyte te setten noch te gheuen vyte onse kerspel, daar zij destijds gheen behulp noch bijstandt van enige vytsettinge van pennynge hebben ondervonden, maar ons seluen dier tijt qwyten mosten onse excijssse inde onser stadt ind burgeren goeden mosten vercoepen, daer wij ons seluen mede mosten vrijen. Zij weigert dus in die belasting te dragen, tenzij men ons onse verlyes inde schaede weder om gheuet; alsdan soe wyllen wij doen als wij van rechts sculdich sijn te doen. Ged. S. Maria's Ontvangenis (7 Dec.) 1518.*

Deel B. 489.

78. *De stad Amersfoort insgelijks daartoe verzocht, antwoordt aan de 3 staten van Utrecht, want ons dan die saicke nyet en beroirt of daer inne nyet geobligeert hebben, en consenteren wij nyet, mer seggen dair tegen mit desen onsen brieue, soe veel ons sulcx beroeren moch mit protestacie. Ged. 8 Dec. 1518.*

Deel B. 490.

79. *Hendrik van Ghent beklagt zich aan Anthonis Venroede over de nalatigheid der staten, tot voldoening van zijne schuldvordering ten bedrage van 440 enkele guldens. Hij verzoekt hem 25 el swart sattijs vanden alrebesten te zenden, ic salt v van mijnen penningen der III staten laten boeren, ofte ic geloeue v tuschen dit jnd Halfvasten guetlich te betalen als coepman van eeren. Ged. Zutphen, St. Sebastianus (20 Jan.) 1519. Zijne handt.*

Deel A. 795.

80. *Aelbert van Egmont, drost van IJsselstein, antwoordt aan dekenen en kapittelen van den Dom en Oud-Munster te Utrecht, op hunne klagte over het onbehoorlijk morgengeld, hunne pachteren en goederen in den lande van IJsselstein opgelegd, ter tymmerynge ende reformacie behoef vanden slote ende houe, in strijd met het laatst met den graaf van Buren gemaakt verdrag, met verzoek om zich daarnaar te wyllen hebben ende regulieren ende v pachteren ende goeden costeloos ende scadeloos sonder dusdanyge onbehoorlijke exactien meer te eysschen tontslaen wijllen, — dat die zaak mij of mijns dyenst haluen niet en ruert, maar den heer van IJsselstein alleen aangaat, en sulx aftenstellen hem zonder last van dien heer niet doenlijk is. Hij belooft nogtans hem daarover te schrijven. Ged. IJsselstein, 9 Feb. 1519. Zijne handt.*
Deel D. 508.

81. *Elysaabeth, geboeren van Brunswijck vnd Lunenborch, hertoginne van Gelre vnd van Gulick, vnd greuyne van Sutphen, verzoekt aan den deken en het kapittel van den Dom te Utrecht, vns toe eeren vnd geuallen de eerste ter hunner collatie openvallende prebende te schenken aan een der zonen (hye w daer toe beqweme wesende presentyeren wurde) van Reynar van Gelre, b. heer tot Stvffen, drosset, aan haar echtgenoot den hertog van Gelder bloitz vnd dyenstzhaluen, vns oick soe bewant is, dat wij den seluen gunstlich geneicht sijn. Zij betuygt deze gunst myt gnaden, vmme w vnd vwer kerken guden in vnsen lande gelegen weder te zullen erkennen. Ged. Zutphen, 19 Febr. 1519. Get. ELYSABETH, lager B. VAN DER ELST.*
Deel A. 796.

82. *Burg., schepen. en raad der stad Amsterdam dragen aan den deken en het kapittel van den Dom te Utrecht gunstig voor, de belangens van de naaste erfgenamen en magen van den heer Jan Lammersz., in leven deken van West-Friesland en ingeboren poerter der stad. Zij berigten dat vele zaken, die bij hem behoren berecht te wesen, noch ongedetermineert sijn, en dat hij nog vele schulden heeft, die tot ontlastinge ende quytinghe van zijne ziel moeten worden betaald uit hetgeen de overledene nog te vorderen heeft, dat de erfgenamen meester Henrick Jansz., den pastoor te Waggenom, bringer des briefs, daartoe hebben gepromoveert, welken zij op hun verzoek gunstig aanbevelen, in dier voege, dat hij het officie van gezegd dekenschap in de plaats en op de commissie des overledene, die nog eenigen tijd duurt, moge bewaren. Ged. 31 Maart 1519.*

Deel A. 797.

83. *Melis van Zuylen van Nievelt, kan. van den Dom, en Johannes Regal, canonicus Trajectensis, berigten aan den deken en kapittel van den Dom te Utrecht. Hoe dat wij vast veruolcht hebben an den president ende enen supplicatie ouer geuen an den hoegen hoeuen, be-ruerende die saick van Hoern, bij rade onse g. h., soe schijntet genouch, dat die president ende ander gesproeken sijn ende bewegen, die saick seer swaer laethen, oeck genoich duncken, dat die ko. ma. sulx mijn heren voirnemen nyt gestaden sall, waerop m. Herman Haegen ende wij vuyt beueel mijn g. h. genoch die saeck tzegen de president voiscr. geoept hebben ende mijn g. h. nyt lijden en sold, datmen sijn g. jurisdictie ende sijn g. kerke jurisdictie alzo te nyt doen sold, wantmen anders nyt voernempt dan myt recht, myt meer worden. Onder als heft die president ter antwoirt gegeuen, hoe dat hij onse supplicatie getoent heft inden hoegen raet ende mijn g. vrou van Sauoigen wold seluer myt mijn g. h. van onse saeck spreken. Dit gesciden ny*

en dynsdach ende mijn g. h. was vertoegen na Bruyselt myt V off VJ peerdt, ende quam yerst weder en vridaech, alzoë dat wij tot nochtot nyt meer daerynne doen können; soe hebben wij mijn g. h. ons antwort gesacht ende sijn f. g. hertlijken an geroepen om ten herten te willen nemen, wanttet sijn g. ende sijn g. kerke jurisdictie concerneert, ende duer sulx geheel te nyt gaen sold; waerop sijn g. ons ter antwort gegeuen heft, »jck en salder mijn g. vrou nyt aff vermanen; dan seyt sijder mij aff, weet ick wat ick seggen sall, ende ick sall myt die heren van den Dom toe vallen, soe draij ick weder in mijn lant bij, ende procedere mijt interdicit ende anders, als dat behoeren sal.» Mijn heren, wij scrijuent v w., soet ons wederuaert, op dat mijn heren weten moegen, dattet doer ons nyt versuymt en wardt. Dit is die oirsaick waerom wij den boedt dus lang vertoeft hebben; wij geloeuen oick mijn g. h. hier nyt lanck vertoeuen sall, soe sullen wij v. w. een finaël antwoirt brengen. Staette beduchten, hadden wij mijn g. h. hier nyt, het is hier soe ondersteken, wij solden weynich gehoir hebben dat welck een quaij consequentie maeken sold. *Ged. Mechelen, 5 Maart 1519. Hunne handt.*

Deel B. 491.

84. *Evert van Rutenborch, door den officiaal in regten betrokken ter zake van achterstallige pacht van eenigen tienden nijbroicheit lant to Luessen, verzoekt aan den deken en kapittel van den Dom te Utrecht, 2 of 3 maanden uitstel, om van deze zaak Johan van Keppel en zijn broeder, die meesttijds in geschefften des fursten van Gelre buten landes zijn, ende thans vander hant zijn, te kunnen verwittigen, daar hij slechts een opsien heeft over deze tienden, den voorn. heeren, welke auer all Luessen den principael ende meesten tienden hebben, toebehoorende; dat ick hem na vrentlicker bewantenisse niet hebben kunnen weygeren. Ged. zondag Vastenavond (9 Maart) 1519. Zijne handt.*

Deel D. 509.

85. *Bisschop Philips van Bourgondië verzoekt aan den domdeken Jacob van Apelteren, om zonderlinge saken ons ende onsen staten merckelicken aengaende, kapittel-generaal te beleggen in het groot kapittelhuis, tegen woensdag morgen e. k. Ged. slot te Duurstede, 30 Maart 1519. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel D. 510.

86. *Bisschop Philips van Bourgondië antwoordt aan den deken en kapittel van den Dom te Utrecht op hun verzoek van tegen morgen, Letare Jeruzalem, te Utrecht hunne gewoentlicker refectie ende maeltijt te komen bijwonen, dat hem dit, om merckelike oirsaken op dit pas niet gelegen is; hadden anders vlyuden in deser uwer begeerten gheerne te wille geweest. Ged. slot te Duurstede, 2 April 1519. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel C. 75.

87. *Karel, hertog van Gelder, verzoekt aan de 3 staten van Utrecht, aan zijn erfhofmeester Henrick van Ghent, sonder langer vertoch, de som van 440 goud. g. van gewicht te betalen, indien sulx nyet en geschege, solden wij geoirsaickt werden hem to vergonnen die penningen mit recht ain vwen guederen, waer die in onse lantschap gelegen sijn, to moigen verhaillen, wij ongerne doen solden. Ged. Arnhem, dingsdag na Judica (12 April) 1519. Zijne handt.*

Deel A. 799.

88. *Johan van Renesse van Wulven, baljuw van Abcoude, verzoekt aan den domdeken Jacob van Apelteren, om den brenger des briefs tot koraal in den Dom aan te stellen, soe den jonghen guet van vrunden bynnen Abcou ende een schoen ende bequaem stemme heeft, ende sijn sanck oeck wel kan, als uwer edelheit dat wel horen sullen. Ged. huis te Abcoude, Paschavond (23 April) 1519. Zijne handt.*

Deel D. 511.

89. *Bisschops Philips van Bourgondië, vernomen hebbende dat heer Ghijsbrecht Pietersz. van Oudewater, succentor in de Domkerk, zijne dienst is opgezegd wegens zekere exces hij geperpetreert solde hebben, twelcke emmers, als wij onderrichtet worden, niet so groot en is, als v dat angebracht sijn solde, verzoekt aan den deken en het kapittel van den Dom te Utrecht, om hem, ons to gefalle, wanttet dan nv buyten tijts es, als gij dat wael ouerleggen connen, ende oic dat wij jn zunderheit totten voirn. h. geneycht sijn, vergiffenis te schenken, en hem in zijne dienst te behouden. Ged. slot te Duurstede, 6 Junij 1519. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel D. 512.

90. *Dirck van Haeften, ambtman, berigt aan de 5 kapittelen van Utrecht, de bij hem als ambtman ingebragte klagte der parochianen en naburen van het dorp Eynspijk, over het door den vicaris des bisschops op hunne karspelkerk, op Witte Donderdag ll., gelegd interdict ter zake van de wederspanningheid van Jacop Pieck Hermansz. tegen den bode of cursor van het consistorie van Utrecht, welke hem wegens eenige schulden kwam dagvaarden, hetwelk alsulx Jacop Pieck doecht onbehoirlijk ende ongewoentlijk the sijn, want men na alden ghewoenten ende ouercomste nyemant en behoert ter yersten instantien vuth den voirs. dorpe tVtrecht om sculde the betrecken, soe heeft hij den seluen bode ofte cursoer een wenich verveert, mer nochtans niet ghequest noch geslagen; dat reeds de proost van Arnhem, Jacob voorn., van den excess. gecorrigeert heeft. Hij verzoekt vrientlick, om dat interdict, zonder vorm van regten parthij niet geropen noch gehoert, gelegd, en de parochianen dat tweemaal bij huer grote sympelheyt met groote kosten hebben doen relaxeren, worde afgesteld. Indien sulx niet en geschie, denck jck mijnen guden heeren hertoge van Gelre van stonden aen the clagen. Ged. 10 Junij 1519. Zijne handt.*

Deel A. 800.

91. *Karel, hertog van Gelder, herhaalt aan de 3 staten van Utrecht zijn verzoek ter betaling van zijn erfhofmeester Hendrik van Ghent, opdat hij niet worde genoodzaakt om hem te vergunnen hunne goederen in Gelderland daarvoor aan te spreken. Ged. Arnhem, woensd. na S. Margaretha (12 Julij) 1519. Zijne handt.*

Deel B. 493.

92. *A mon tresredoubte seigneur monseigneur larciduc d'Austrice etc.*

Remonstrance en toute humilite vostre treshumble et obeissant seruiteur et vassal le conte de Bueren, seigneur d'Isselstain, que ja soit ce que este tenu et redevuable audit suppliant la somme de XVIIIe. liures XL gr. pour la liure, et ce a cause de cinquante compaignons, quil y a entretenuz huit moix par vostre commandement a lencontre voz rebelles et desobeissans subjects de Gheldres et ailleurs ou besoinge este; et quelque poursieulte que led. remonstrant a long temps fait, il ny a jusques a present parueneu a son deu, ce que vient a son grant jnterest et dommage et plus sera, se

que vous ne lui soit sur ce pourueu. Pour quoy ledit remontrant vous supplie treshumblement que, en ayant regard aux bons seruices, quil y vous a long temps faiz et encore desire faire de bien en mieulx, jl vous plaise a vostre grace ledit remontrant assigner sur vostre receueur de Hollande, affin quil y puist en bref temps parueuir a son deu, affin quil y peult paier ses debtes quil y a faictes ou nom et pour vous; aultrement jl seroit taillie de soustenir grandes et jnnumbables pertes. En ce faisant vous ferez bien et ledit remontrant vous seruir de bien en mieulx.

Op de kantzijde het volgende: Supplie rapporter par quelle ordonnance jl a entretenu les gens, de que en ceste requestre est faicte mention, ensemble des monstres et reuenues desdits gens de guerre. Fait a Bruxelles le IXe jour dAoust XIX. *Get.* HANETON.

Opschrift: Pour le conte de Bueren s^r. dJsselstajn.

Archief van Buren.

93. *Bisschop Philips van Bourgondië berigt aan de 3 staten van Utrecht, dat hij op zijn schrijven aan den heer van IJsselstein, — waarbij hij namens de staten verzocht had om het door den kastelein van Jaarsveld gelegd beslag op de aldaar gelegen goederen der Utrechtsche onderzaten te doen lichten, ten antwoord van hem ontvangen heeft, als dat hij der saken oncundich is, en dat hij daarnaar bij zijn kastelein onderzoek doen zal.* *Ged. slot te Duurstede, 28 Aug. 1519. Zijne handt., lager* HERDINCK.

Deel D. 514.

94. *Henrich van Berchges berigt aan bisschop Philips van Bourgondië:* Mijnen willighen demoedighen dienst, hoechweerdige, hoechgeboeren, vermogenden ffurst, gen. lieue heer. V g. wederantwoert mit jngelachter scrijfft jnd copien der stat Vtrecht, aengaende Johan Roedenberch etc., heb ich alles jnhaltz ontfangen, gelesen jnd to gueder maten waell verstanden, waer jn, gen. lieue heer, zij hoer schoenste voerkeren, dan die rechte waerheit spaeren. Op dat dan v f. g. eyn gruntliche meynonge jnd verstant dieser saicken hebben moegen, geue ich v f. g. oetmoedelijk to kennen, als dat geschefft in gansser waerheit gebuert jnd geschiet is in maten hier nae bescreuen volgt: Jtem des auontz te beuoeren, als IJselsteyn des anderen daighz ontsat waert, reedt mijn g. l. h. hertoch van Gelre etc., vyt den leger bynnen Vtrecht, daer ich om gebreeck will mijner peerde myt sijn f. g. mit orloff jnd consent mijns ritmeysters mede reytt, jnd des morgens alst ich vermeynde wederom mit sijner f. g. nae den leger to rijden, waest mich niet mogelicken durch gebreeck mijner peerd beslach, soe hold als ich verhoepde niet reyde en was, waer doer het sich vertogen jnd alleyn nae rijden most. Bij Jutfaess komende, togen die viande to peerde jnd voett doer dat dorp, also dat ich niet inden leger komen en konden, jnd reyde den dijck also op ind neder nae mijnen schoensten, to besien off ich ennich verwerff off gewyn opten vianden hebben muicht, daer ich twee voetknecht geheiten Jan jnd Heinrich vanden Bosch vynge, also lange dat ich sach dat mijn g. l. h. hertoge van Gelre mit ruyteren jnd knechten nae Monffoert afftoegen jnd die vianden sich inden leger neder sloegen. Doe ich sulx vernam, reyde ich vanden cloester, daer die ruyter leger geweest was, wederom nae Vtrecht, jnd reyde in dat dorp to Jutfaess, om to besien off ennich gewijn opten vianden, die sich verechtert hedden, moegen erlangen; doe ich weder vyt den dorp rijden wold, sach ich voer Jutfaess aen die steynen brugh luide to peerd halten, die mijnre sdeels gesonnen. Soe ich vermeynden dat sij viant geweest hedden, nam ich die vlocht jnd springde mijn peerd ouer eyn graeff, daer ich waell vrij voer hoem was; vraechden sij mich, wer ich were, jch antwoerden hoen »Gelress, jnde lege inder stat van Vtrecht; doe sachten sij, weren frundt, dat ich bij si queme. Bij hoen wesende en kroeden sij sich mijnre niet, ter tijt

toe ich bij Jan van Rodenborch quam, greep mich Jan vurs. jnd ginge mit mich so vmb als off ich dieff jnd verreder geweest were, alsoe in die stat fuerende, dair waell dusent alder luide jnd jonger kinder achter mij liepen, byss bij den Lichtenborch in die schrijfkamer, mijn peert jnd geweer jnd wess ich tertijt bij mich had nemende. Ontboede ich van stonden mijn werdijn jnden Rutenborch, daer ich inder herbergen lach mit mijnen dieneren jnd peerden, dat sij getugenijss sold geuen der waerheit, was mans ich were; wat die goede vrouwe tuichde jnd sacht; mochte mich allet niet helpen, tertijt toe dat sij hoerden van mijns g. l. h. kompt mit ruyteren jnd knechten. Waert mich doen gesacht, dat ich in mijn herberge ind niet daer vyt en gynghe. Mijn lieue heer, hier vyt moegen v f. g. mercken, were mijn g. l. h. mit ruyteren jnd knechten geslagen worden (Got verhuet heft jnd alletijt verhueden will) hoe sij mit mij arme geselle omme gegaen sulden hebben. Jtem, gen. lieue here, alsoe sij vermelden in hoerre schrijff oft certificacien, dat ich Burgongien geroepen jnd eyne vrouwen sess hornssch gulden aeffgetrauzeniert suld hebben, off ich wold die voet ontween geslagen hebben, sullen zij, gen. lieuen heer, auermitz dencken jnd . . . tegen als vertwijfelde onfroem luyde. Jch bracht soe mennigen frome joncher ind gueden gesellen ju tegenwoerdicheit mijns heren van Monffoert, die contrarie jnd die gerechte waerheit tuychden jnd sachten (mich bloetzhalue onbewant zijnde) daer op mijn here van Monffoertz antwoerden, "jn dem het soe were dat die ander sachten, soe weert eyn quade strijp eyn guet laeken, dat sij mit gheynen waerheit bijbrachten noch nummer bijbrengen sullen; zolden dan twe off drie logenachtige luyde, die der saicken partilich sijn, vur vijftich oft sestich edelre jnd gueder gesellen woerde voergaen? were, ommer onredelich jnd onbillich. Jtem mich waert geantwoert, wanneer ich mijn rytmeyster brechte jnd mich gestant dede, dat ich in sijn monster cedula stonde, sulden men mich weder totten mijnen helpen. Gen. lieue heer, heb ich onder sess oft seuemaell niet gedaen mit mijnen ritmeyster jnd mit mere gueder joncheren, dan het en heft mich niet moegen geboeren noch gediën, soe bijn ich tertijt mit mijnen ritmeester opgeseten jnd van Vtrecht gereden. Jtem, gen. lieue here, dit selue hoe vurs. heb ich bewaerd mit menninghen joncheren, edelman jnd gueden gesellen jnd noch altijt, alst van noeden weer, mit den ghenen, die noch in den leuen sijn, waerachtich bij brengen will, die mich dess goet gestant doen sullen; dan soe zij vermelden in hoerre schrijffte, jn dem ich hier niet to vreden en were, dat ich op geleide bynnen Vtrecht queme jnd spreke Jan van Rodenborch mit den anderen mit recht aen, sold men mich onvertoeegen recht geschien jnd wederfaeren laeten etc. Gen. lieue heer, doen ich bijnnen Vtrecht was mit mijnen rytmeyster voell gueder joncheren aldaer persoenlich jnd tegenwoerdich had, kund ich met den gueden luiden niet geraken, woe dat ich dan nv mit hoen geraken jnd faeren sold, soe die selue joncheren ind edelluyde nv soe menninger wijss der eyn dach der ander anderssware verspreyt jnd gedeylt sijn, konnen v f. g. waell betrachten jnd mercken. Edoch op dat v f. g. niet en dencken dat ich ennige billicke erkentnisse affslaen wolde, dede ich noede, als die op geboerlicke stonde jnd plaetze gelacht jnd beteykent woerde. Bidde jnd begeer oetmoedelick noch nae als voer duck gedaen, uwer gnaden stat, borger jnd onderzaten van Vtrecht alsoe toe onderichten jnd onderwijsen, mich mijn peert mit den ghenen sij mich affgenoemen hebben, der gelijken die smaetheit van hoen geschiet, mit allen onkosten jnd bade loen op richten jnd verghelden sonder ennich langer vertrach, opdat ich niet ghenoecht en weerde, dat mijn mit anderen manieren, soe ich best konde jnd micht, to moeten versueken, jch noede doen wulde, then were mich kentliche noet bedrunge, jnd wess ich dieser mijner oetmoedicher beden sall genieten moegen, bidden eyn schrijfflicke wederantwoert myt bringer diss, mich ten allen besten nae weten te richten jnd hebben. *Ged. zaturd. S. Anthonis avond (1 Sept.) 1519. Zijne handt.*

95. *De stad Hoorn antwoordt aan den deken en het kapittel van den Dom te Utrecht op hun schrijven van 28 Junij, dat zij ter zake, nopende tgebliff te doen aen onsen gen. heer van Vuytrecht, met den raad van Holland enz. heeft gehandeld, aan denzelven verzoekende aduijs ende guetduncken, die haar expersselijcken van wegen den koning zeer scarpelijcken gelast hebben, jn geender manieren eenich gebliff aen te gaen, maar die zaak met de overige geschillen op de aanstaande dagvaart, te brengen, ingevolge tseyden der laatste dagvaart op deze en andere zaken gehouden. Ged. 1 Sept. 1519.*

Deel A. 801.

96. *De bisschop Philips van Bourgondië berigt aan de 3 staten van Utrecht, dat hij van den heer van IJsselstein ten antwoord heeft ontvangen, dat het beslag door den kastelein van Jaarsveld op de Utr. goederen gelegd was, vermits men zijne onderzaten aldaar van elk vat hier 2 st., tegens older gewoenten, afgevorderd had, daer zij ymmers maer enen stuer geplogen en hadden te betalen. Dat deze heer, hem to gefalle, dat beslag wilde doen afstellen, indien zijne onderzaten met 1 st. op elk vat volstaan konden, bis ter tijt toe gedecideert ende eyntlicken gekant worde oft Jaersuelt Stichts ofte Hollants were. Anders wilde genoemde heer die van Jaarsveld verbieden geen hier meer binnen Utrecht te halen, omme dese ende dergelijcke schelingen te vermijden. Ged. slot te Duurstede, 3 Sept. 1519. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel C. 76.

97. *Bisschop Philips van Bourgondië antwoordt aan den deken en het kapittel van den Dom te Utrecht, ter zake van een te Hoorn gelegd interdiet, dat hij die stad heeft geschreven, dat zij noch de sake aen ons keeren ende verbluien wolden, als wij hoepten ghij mede doen solden, omme die aen beyden zijden te verhooren ende daerjnnne te laten geschien als dat gebueric were; anders weren wij geoirsaket onser kerken gerechticheit voer te staen ende vlyuden te gunnen deselue te veruolgen, als dat naer rechte ende redenen behoiren solde. Ged. slot te Duurstede, 7 Sept. 1519. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel D. 515.

98. *Bisschop Philips van Bourgondië verzoekt aan den deken en het kapittel van den Dom te Utrecht, aan een zunderlingen vrundt, den wij geneycht zijn, die yerste wacht eener roydragerschap vander statien jn onser kercken, te schenken, sonder ons op dit pas te weygeren; wij willen sulcx tegens v jn anderen saken wederomme met gunsten ende genaden erkennen. Ged. slot te Duurstede, 7 Sept. 1519. Zijne handt., HERDINCK.*

Deel D. 516.

99. Reuerendi patres egregiique viri domini et preceptores mei semper obseruandi obsequiosa commendatione premissa. Applicuit huc ipso die Decollationis Johannis Baptistae venerabilis magister Marcus Weeze, confrater noster, exhibens mihi litteras reuerendarum dignitationum vestrarum, quarum tenoris easdem credo fore memores. Itaque insequendo mandatum earumdem consignauit ipsi confratri nostro litteras ipsas apostolicas in forma breuis directas reuerendo domino Hectori Dailly, protonotario ac commendatori prioratus Cogniacensis, sub inuocatione sanctorum Martini ac Leodegarii supra extractione reliquarum etc., vna cum litteris meis ad ipsum d. Hectorem in meliori et decentiori qua potui forma ex parte v. r. domini, etiam dictatis ac carta designationis totius itineris ab Aurelianis usque oppidum ipsum Cogniacum per miliaria, et similiter cum commendatione

ad reuerendum dominum prepositum et archidiaconum nostrum, si forte ipsum in itinere offenderit; similiter tradidi eidem instructionem ad sese informandum de circumstantiis ipsius ecclesie Cogniacensis, quando et a quo cepit initium aut reliquiae illuc aduecte fuerint et de obseruatione festorum et cerimoniarum ac processionum, quae quotannis cum magno exterarum gentium confluxu celebrantur, vt se exacte informet pro maiore fide; et ut tam Turonis quam Protanis ac alibi inquirat post opera sancti Paulini Nolanae vrbis episcopi et condiscipuli beatissimi Martini patroni nostri, cuius vitam eleganti carmine ille quatuor libris conscripsit, sicuti eam postea s. Seuerus Sulpitius prosa comprehendit, nam quidquid per alios posteros in eius laudem conscriptum est, credo me habere, vt simul suo tempore imprimi possint singula, cum quibus omnibus ipse noster confrater a me expeditus recessit. Residuum si quid est quod scribendum occurrit, referet venerabilis magister Bernardus de Hairlem confrater. Cum his opto dignitationes v. reuerendas quam felicissime diu valere offerendo me semper pro exiguis viribus ad obsequia earumdem. Ex Antwerpia VIJ^a. Septembri, anno XIX°.

V. R. Dignitationum obsequiosus seruator et confrater W. Heda.

Opschrift: Reuerendis et egregiis viris, dominis decano et capitulo insignis ecclesie Traiectensis, dominis et preceptoribus meis plurimum observandis.

Deel D. 517.

100. *Bisschop Philips van Bourgondië zendt aan den deken en het kapittel van den Dom te Utrecht afschrift van het ontvangen antwoord der stad Hoorn. Hij meent, om oirsaken daer jnne geroert ende andere ons daer toe bewegende, voer tbeste geraden, dat zij de voerderinge dier zaak lieten berusten tot de terugkomst van zijn raad Evert van Ensse, zijnde thans in Overijssel, omme alsdan alle gelegenheit, soe voele mogelic es, daer van te vernemen. Ged. slot te Duurstede, 15 Sept. 1519. Zijne handt., lager HERDINGK.*

Deel D. 518.

101. *De stad Hoorn geeft aan bisschop Philips van Bourgondië hare verwondering te kennen over de jmportunite vanden heren vant capittel, dat zij dese sake aldus ter herten nemen, gemerct dat bij ons hier jnne nyet gedaen is dan bij consente van onsen deken, hueren substitut, en dat zij altijd hunne mandaten heeft gehoorzaamd, zooals dit den bisschop uit het bescheit, berustende onder mr. Evert van Ensse, blijken zal. Wat het verblijf betreft, zoude zij dit gaarn doen, als de raad van Holland haar, op bedreiging van confiscatie harer privilegien, dit niet had verboden. Zij verzoekt dus dat deze zaak tot de aanstaande dagvaart tusschen het Sticht en Holland uitgesteld blijve. Ged. 12 Sept. 1519.*

Afschrift.

Deel D. 519.

102. *Wilhelmus Heda berigt aan den deken of vice-deken van den Dom te Utrecht. Accepi litteras reuerendarum dignitationum vestrarum de XXIJ^a. huius, per quas mihi mandant, postquam causa inter reuerendum dominum decanum nostrum, illarum exhibitorem, sit amicabiliter concordata, de qua illi et ecclesie multum congratulor, et dominum archidiaconum Jnckeuoir, vt rursum pro indulto siue priuilegio apostolico de vicarijs et alijs minoribus beneficijs conferendis in vtroque turno igitur sollicitare de nouo velim, quod libentissime et cum omni diligentia sum facturus, licet aliqua, que presens non erat, posset suboriri difficultas in impetrando propter expectantes, quorum gratijs derogari oportebit, quod faciam nihilominus, prout reuerende dignitationes percipiunt, confisam diligentiam, offerens me ad quaecunque possibilia paratissimum. Ged. Antwerpen, 27 Sept. 1519. Zijne handt.*

Occurrentia si que sunt, referet ipse r. d. decanus noster.

Deel D. 520.

103. *Karel, hertog van Gelder, door zijn erfhofmeester Hendrik, heer tot Gent, verzoekt tot het verleenen van verlof om de goederen der staten van Utrecht, ter zake zijner schuld te mogen aanspreken, verzoekt hen met vlijt, daar hij die schelinge lieuer mit vruntschap dan anders vereynicht ind geslicht zag, dat zij twee of drie hunner gevolmagtigden eerdaags bij hem zenden, om met van Gent te handelen, daermyt verder onlede ind kosten vermijdt ind guede vruntschap tallen tijden gehouden werden. Ged. Hattem, 4 Oct. 1519. Zijne handt.*

Deel A. 802.

104. Wij deken ende ghemeen capittell van sinte Nyclaes kercke binnen IJselsteyn, pastoren der kercken van Benschop, certificeren bij onser consciencien voir die gherechte wairheyt, hoe wij bijden dickwel ghemerct, ghehoert ende ghesyen hebben die grote onbehoorlijke diensten, gheschiet inder seluer kercken voirs. duer Gherrit Floriss., coster van Benschop, ende daghelicx meer ghebueren ende ghebuert sijn duer sijne ontheyt jnt singen, ende in allen sijnen diensten confuselicken ende onbetamelijcken hem dair in ghehandelt heeft, tot schande, oncer der diensten Goids ende der voirgen. prochien, twelck niet wel behoerlick en is gheweest te admitteren, want hem tselue dickweyl inden besten gheseyt ende gheaduerteert is, alsulcx af te stellen ende niet en is gheschiet. Oirkonde der wairheyt hebben wij deken ende ghemeen capittel voirgen. onse secreet op spacium van desen ghedruet, den XIJ^{en}. dach Octobris anno XVe. ende negentien.

Het op papier gedrukt zegel geschonden.

Arohief van Buren.

105. *Hendrik, heer tot Gent, erfhofmeester, berigt aan de 3 staten van Utrecht de aan hem gedane mededeeling hunner schriften aan den hertog van Gelder, met bijgevoegd afschrift van het met hem gesloten verdrag. Hij beklagt zich dat zij zich niet aan die overeenkomst hebben gehouden, en verklaart zijne schuld op hunne goederen te willen verhalen, zoo de hertog hem dit toestaat. Bijn ick den heren van sente Johan off anden yetswes plijchtych, ick sal mijn scholt waell seluer betaelen, des en heeft nyemantz toe schaffen. Ged. zondag na S. Gereon en S. Victor (16 Oct.) 1519. Zijne handt.*

Deel A. 803.

106. Johan, hertough van Cleue, greue vander Marcke ind van Katzennellenboege, verzoekt aan den deken en het kapittel van den Dom te Utrecht, met toezending der supplicatie van Martinus Moirman, kapellaan te Sevenaar, dezen geestelijke, ons to eren ind gefallen, van den hem opgelegden censuur te ontslaan, en die absolutie met den bringer des briefs mede te geven, daar hij onschuldich vermeynt to wesen, jnd sich derhaluen vns beduncken, luyth sijner supplicatien oick genoichsam erbuydt. Dat zoo iemand eenige aanspraak op hem hebben, hem vervolge mijt manieren van rechten, als sich billich geboirt. Ged. te Kleef, Aller Heiligen avond (31 Oct.) 1519. Get. JOHAN.

Deel D. 521.

107. *Afschrift der supplicatie van den voorn. geestelijken, aan den hertog van Kleef, waarbij hij zich beroept op een privilegie, waarbij hij allen gerijchten exempt ind alleyn den pawss onderdain is, welk stuk hij reeds een jaar geleden zijn procurator verzoekt had over te leggen, toen hij voor diezelfde zaak in regten door den officiaal van den Dom werd betrokken.*

Deel D. 522.

108. *Philibertus Naturelli, proost, berigt aan den deken en kapittel van den Dom te Utrecht.* Reuertitur in presentiarum dominus Marcus de Weez, confrater noster, qui summa diligentia et periculo, nec minore tamen industria et difficultate negocium sibi creditum votive satis expediuit, prout hoc latius coram referet. At ex quo forsani diuturnam eius absentiam mirabimini, hoc vnum, non in eius laudem (qua certe dignus est), sed potius excusationem cogente veritate ac negocii euentu, cui vt plurimum interfui, vobis asserere possum, negocium ipsum, cum ob temporum seuitiam, tum ob illius maxime pertinaciam, a quo rei summa pendebat, a nemine alio citius nec melius expediri potuisse in hoc, quo sua singulari industria atque dexteritate (quibus pollet quibusque opus erat) de ecclesia sese bene meritum reddidit. In reliquis, ex quo magni ponderis mihi iustat cum domino reuerendo elucidandum negotium, pro conseruatione jurisdictionis ecclesie communicauit ad longum cum eodem domino Weez, quid in hoc, habita resolutione ipsius domini reuerendi, quam diu instanter sollicitata, adhuc obtinere non potui, vestro fretus consilio et assistentia, ex quo de defensione jurisdictionis et libertatis ecclesie agitur, facere decreuerim commisque eidem, ne sim longior, quicquid in ceteris occurrere potest, vobis referendum, cui fidem prestant rogo v. d. ac diu incolumes bene valeant. *Ged. ex Ambasia (31 Oct.) 1519.*

Deel D. 523.

109. Venerabiles viri. Litteras vestras ad me vltimo missas summo conatu perlegi, quarum tenore intimum Dei amorem et quem exinde ad Deo deuotum sanctumque virum, diuum Willebrordum archiepiscopum, vndique patronum vestrum, feruorem geritis, non exigua mentis iucunditate percepi, eo etenim et merito plus gaudio, quo magis magisque tam sancti viri nomen dispargi diuulgarique sentio. Velim propterea votis vestris tam equis me iuste, posse obtemperare, attamen hec res, cum non parum existet momenti longioremque indagiem, nec minus vberiolem largat consultationem, jccirco nil certi hac addicere tempestate bene queo, ea nihilominus confidentia munitis vestras reuerentias ex nunc munere dudum beneuole misso saciatas, si quid vltius licebit flectibilem nec duriolem habebitis, historiam proinde exquisitam proprio prope diem baiulo ad vos ire curabo. Hijs paucis bene fausteque sancti meique conuentus memores feliciterque viuatis. Datum ex castro Vollendorff, die cuius sequens sacra fuit omnibus dei sanctis, anno XV° XIX.

Ropertus de Monecall, abbas et dominus Epternacensis.

Opschrift: Venerabilibus et dilectis viris, dominis decanis et canonicis, capitularibus ecclesie Traiectensis, amicis obseruandis.

Deel A: 804.

110. *Raden van Karel, hertog van Gelder, thans te Arnhem zijnde, zenden aan de 3 staten van Utrecht den domdeken Jacob van Apelteren, in de zaak van Henrick van Ghent. Ged. 5 Nov. 1519.*

Deel C. 77.

111. *W. Heda berigt aan den deken of vice-deken van het kapittel van den Dom te Utrecht:* Acceptis nuper litteris reuerendarum dignationum vestrarum supra conuentione inita cum Gregorio Wellemans, illico curauit sibi litteras d. v. r. dirigi, cui etiam penes me comparenti exposui commissionem nostram tradendo eidem lecturam littere sigillate et quod, habita littera reuersali in decenti forma subscripta per ipsum et fideiussores haberet, pecuniam paratam ad sibi nunc ...dum, qui allegauit difficultates, quod scilicet non fuerat conuentum, quod teneretur dare fideiussores Mechlinie, quia presens dixisset se tunc ignorare vbi posset acquirere huiusmodi

fideiussores, an scilicet Antuerpie, Mechlinie aut Bruxellis, et quantum considerare possum adhuc difficulter inueniet in aliquo dictorum trium locorum, nam dixit se velle accedere fratrem suum apud Bruxellas commorantem procuratorem causarum, cui nescio quantum fidei attribuere deberem, si se fideiussorem offerret et quo habito cum illo consilio huc redirèt vel forsàn progredierentur Traiectum, sic adhuc littera et pecunia sunt penes me in custodia quousque ille condiciones adimpleuerit, vel ego aliud habuero ad d. v. r. in mandatis permansure.

Insuper, reuerendí domini, reuertitur iam venerabilis dominus Marcus de Weez, ex longo et periculoso ac difficili itinere propter asperitatem temporis et pestem, que in Gallijs, proh dolor! acerbissime seuit, is impedimenta et successus suos latius exponit et etiam d. v. r. plenius in forma ex litteris r. domini archidiaconi, quam ego scriptis comprehendere possem. Laudetur Deus quod post tot labores saltem desideratum effectum reportauerit et quod sollicitationes nostre profuerint, nam istud non cedit, nisi ad perpetuum decorem ecclesie et maiorem venerationem ipsius sancti patroni nostri. Restat nunc ut sicuti d. v. r. ad primam meam procuracionem hec sancte reliquie liberaliter sunt concesse, ut et sese pro ecclesia Embricensi et similiter Hallensi eidem patrono dicatis ad partes prepositi nostri sancte Johannis et meas iuxta indultum sanctissimi domini nostri pape, quemadmodum in principio addictum fuit, particulas liberaliter et benigne impartiri dignentur, quo dicti sancti laus et veneratio, presertim in templis sibi dicatis magis propagentur, erimusque parati sumptus et expensas habitas ferre pro rata, accedetque ad maiorem confirmationem reliquiarum penes ecclesiam vestram consistentium, si tamquam mater filias suas reddiderit participes. Scribit etiam mihi protonotarius Dailly prior Cogniacensis, quod pro satisfactione litterarum mearum necnon intuitu r. d. v. fecerit omnia, quod potuit et quod quantum ad munus per d. v. r. sibi presentatum non fuerit, sibi visum condecens aut honestum recipere, sed si d. v. r. velint aliquam tecam presentare ecclesie sue, habent in partibus suis optimos aurifabros ad conficiendum et factam tecam faciant deferri ad r. d. archidiaconum nostrum, vel me libenter disponam, videturque hoc honestius et pro dignitate ecclesie nostre conuentius ex eo maxime, quia hoc per d. archidiaconum et confratrem nostrum satis est addictum et .... Valeant d. v. r. feliciter diu mihi semper precipiendo. *Ged. ex Antuerpia, 21 Nov. 1519.*

Deel B. 494.

112. Mijn vruentlicke gruede te voerens, weerdige, eersame, eerbare, vrome, wijze, voirsienige, lieue heeren, neuen ende goede vruenden. Die weerdige heere Jacob van Appelteren, domdecken tUtrecht ende proost tot Elst etc., heeft bij tijden voirgeleden jn die translatie des bisdoms van Vtrecht opgebracht eene merckelicke somme van penningen, daermen doen ter tijt gheen en raedt toe en wist, om doctor Scuytgen daer mede te verdigen naden houe van Roemen, voir welke somme voirs. die selue heer Jacob, domdecken voirs., ende ick voer ge-loeft hebben als voir onse eygen scult, ende onse obligacien van ons beyden behandteyckent dairvan gegeuen ende verleent hebben. Ende soe dan, lieue heeren, dese penningen den voirs. domdecken afgecort zijn an zijne prebende ende de selue penningen gegaen ende gekeert zijn in oirbair ende proffyte vanden drien staten, ende dat doir belieuen ende consente eensdeels vanden seluen staten, alzo, mijn lieue heren, eensdeels noch waell voerstaen mach, is daeromme mijn zeer hertelick ende vruntlicke begeren, dat alzo te willen vervuegghen myt malcanderen, dat de selue heer Jacob, domdecken voirs., nv comen ende geraecken mach totter betailinge van zijnen afgecorte penningen, alzo dat billicx naeden redenen waill behoirt te geschien, ende dat des veruolghes van geen en noode meer en zij, dwelck gunnen moit die Almachtige God, die uwen

eersamen lieffden alijt gespairen wille in zaligen ende gesonden leuen. Gescreuen tot Montfoerd, opten XIJ^{ten}. dach in Decembri, anno etc. XIX. *Get. J. DE MONTFOIRD.*

Opschrift: Aan de 3 staten van Utrecht.

Deel D. 525.

113. *Bisschop Philips van Bourgondië berigt aan de 3 staten van Utrecht, dat hij om merckelicke saken, ons ende onsen gantsen lantscapen ende gestichte sampt onser kerken van Vtrecht ende sente Mertens palen angaende, omme daer jnne ten besten te raden, eene dagvaart met de staten van het Neder- en Over-Sticht heeft bepaald, namelijk op woensdag na Drie Koningen e. k. s'avonds, in der herbergen te wesen, ter plaetsen waar hij dan in Overijssel zijn zal. Deswege aan de ridderschap en steden van Overijssel hebbende geschreven, verzoekt hij ook hunne gedep. derwaerts te zenden, omme dan mit malcanderen ouer te leggen tghene tot beschermenisse onser ende onser kerken gerechticheit beuonden sal worden best dienende. Ged. Deventer, 21 Dec. 1519.*

Deel D. 526.

114. *Willem Heda berigt aan den deken of vice-deken en het kapittel van den Dom te Utrecht: Accepi reuerendarum dignationum vestrarum litteras scriptas die IX^a. mensis anteacti et hoc biduo postquam magister Gregorius Wellemans hinc versus Traiectensem abcesserat, de cuius negotio littere huiusmodi mentionem faciebant, et quia distuli respondere expectando eius reditum, quem nondum presentii, sic stabo in commissione mihi data, videlicet quod idem magister Gregorius habeat dare fideiussores sufficientes duos hic Mechlinie aut Bruxellis et tradet reuersales, alioquin non soluam sibi centum aureos Philippi penes me depositos donec et quousque conditiones huiusmodi adimpleuerit, vel aliud in mandatis a. d. v. r. habuero. De fratre eius ipse non contentarer, quoniam domicilium eius vidi in domo exigua, securitatem ignoro, tentauerat idem magister Gregorius diuersis medijs elicere litteras dignationum v. r. d. ex manibus meis, quas fidei sue committere rennui, sed lecturam originalium in domo mea sibi concessi et copiam obtuli, si peteret, exhibendo etiam sibi missiuam, continentem mandatum limitatum, sibi et fratri suo legendam accepi, etiam ab amicis, quod absque obligatione fideiussorum, quam difficulter, uti timetur, inueniet, posset obligari et coartari, si vellet se submittere ad laborandum in certo loco et quod iuxta progressum operis impenderetur satisfactio, sed non prebet ad similia aures. Jtem Johannes vander Einde, confrater eius ex Mechilinia misit huc offerendo, se paratum ad tradendum vna cum patre reuersales et cautionem, quando opus erit, quod non videtur nunc, antequam cum magistro Gregorio vel alio conuentum et conclusum fuerit. De quibus omnibus agam prout dignationes v. r. iubebunt, nec aliud impresentiarum scribendum occurrit, nisi quod reuerendus dominus Hector Dailly, prior Cogniacensis et apostolice sedis protonotarius, qui nuper liberaliter impartitus est, reliquias sanctissimi Martini patroni nostri iam scribitur mihi proeuctus esse ad episcopatum Bonocensem, de quo illi proficiat ad gloriam et honorem eiusdem sancti. Ged. Ex Antwerpia Circumcisionis Domini (1 Jan.) 1520. Zijne handt.*

Deel D. 527.

115. *Roeloff van Ytterssum, drostz toe Diepenhem, verzoekt aan de 3 staten van Utrecht de voldoening van 90 Philippus g., wegens geleden schade van 2 paarden, tijdens hij in den IJsselsteinschen oorlog in hunne dienst was, ingevolge met hem gemaakte overeenkomst in het bijwezen van Jan, heer van Montfoort, Jan van Zuylen van Nyevelt, saliger, Jan van Rijn, mr. Adriaan, hoeffsmit, enz. Hij verzoekt dit geld aan den heer Herman ten Busche ter hand te stellen. Ged. 3 Jan. 1520.*

Deel C. 78.

116. *Bisschop Philips van Bourgondië verzoekt aan de 3 staten van Utrecht, om aan Roelof van Ittersum, die hem zijne bemiddeling deswege heeft verzocht, deze schuldvordering te voldoen. Ged. Deventer, 4 Jan. 1520. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel D. 528.

117. *Deken en kapittel van den Dom te Utrecht verzoeken aan mr. Jacob Coenen, hofmeester van den heer van Kuilenburg, om den rentmeester van voornoemden heer van Kuilenburg te onderrigten, dat hij hun betale het restant der verschuldigde penningen, volgens de gemaakte overeenkomst. Ged. Utrecht, 10 Febr. 1520.*

Deel D. 529.

118. *Burg., schep. en raad der stad Wijk bij Duurstede antwoorden aan de 3 staten van Utrecht op hun schrijven over het verschuldigd hoofdgeld aan den kameraar des Lekdijcks. Woe dat wij onse rekeningen besyen, gelesen ende ondersocht hebben, waell van veertich jair herwert ofte meer, bouen dat soe hebben wij noch ondersoek gedaen aen onse burgeren ende ondersaten, die ouer der jaren vijftich verleden in onsen gericht heemraders des lants geweest sijn, bij haren ede getuycht hebben, dat sij den cameraer van den Leckendijck in dier tijt nye meer betaelt en hebben, dan van sess ende dertich hoeuen, daer op wij vanden drien staten des Gestichts van Vtrecht in voirleden tijden gestalt sijn geweest, ouermits onse gericht het meeste deel onder den dijk leyt ende altijt groot gebreck vanden qwelwater heeft, daer omme als jnden Stichte van Vtrecht vurs. op elken morgen lants wtgestalt wert, vm hoefgelt enen benoemden penninck, soe heeft ons gericht altijt tot desen dage toe daer niet meer off betaelt tot sess ende dertich hoeuen toe op elcken mergen, die helft van alsulcken penninck, als jnden Sticht vurs. opten mergen jairlicx wt gestalt wert; mer want bij alsoe, dat enich van onse heemraden in vergangenre tijt versumich ende gebreckelick inder betalinge waren geweest, wij zullen hem alsulck onderwijs doen, dat uwer weerdicheiden, edelheiden ende liefden cameraer des Leckendijcx hairre te vreden sal sijn. Vorder begripen uwer weerdicheiden, edelheiden ende liefden scriften vanden hoefde inder Lecke voir onser stat Waterpoert leggende, woe dattet gemeen lant dat mit groten costen onderhout ofte onderhouden heeft, daer van wij sulcx ondersocht hebben, ende nyemant van onse burgere daer kennisse off hebbende, wye out sij sijn, dattet gemeen lant ye enige costen aent vurs. hoeft gedaen heeft; mer wij vynden wel in onser stat rekeningen, dattet onse stat jairlicx gemaect ende altijt gehouden heeft tot desen dage toe, datmen jnder wairheit alsoe bevynden sal. Ged. Wijk bij Duurstede, 8 Maart 1520.*

Deel A. 805.

119. *Jan, burggraaf van Montfoort; berigt aan den deken en het kapittel van den Dom te Utrecht: Hoe dat jck verstaen hebbe dat zekere twist ende geschille js tusschen het kapittel en zijn schonenvader, daer mij zeer leet toe js, ende wolde dattet anders daer mede waire. Sus, wairtmen dan alle dinck op een staet zoe niet gedaen en can, verzoekt hij, mij te lieff ende te geualle, de zaak zonder vorder procedure niet lang te willen opsetten, ten einde in dien tijt de zaak in der minne met hen te kunnen eindigen. Ende beger oick op dit pas mij nv nyet te willen weygeren. Ged. Montfoort. 28 Maart 1520. Get. J. DE MONTFOIRD.*

Deel B. 495.

120. *De stad Utrecht verzoekt aan Jan de Pape Jacobsz., raad der stad Delft, om voor haar borge te worden ende louen willen de koopprijs van een hengst, welken zij den bringer*

des briefs gelast hebben in Delfslant te koop, ten geschenke voor den graaf van Nassau, zullende hem de penningen zoo spoedig mogelijk toezenden. Ged. woensd. na Judica (28 Maart) 1520.

Minuten van missiven, bl. 6. Archief der stad Utrecht.

121. *De stad Utrecht verzoekt aan de schouten van Naarden en Gooiland, om aan Gerijt van Hoemen, Utrechtsch onderzaat, het op zijne schapen gelegd beslag als verbeurd goed, omdat se Stichtsche luyden toebehoeren, te ontheffen, want wij gheen vijanden en zijn ende gemerckt die scape wt Goeylant dagelicx bij groeten koepen jnt Sticht gebracht en onderhouden worden. Zij verzoekt dit ernstelicke, op dat ons gheen noet derff zijn, onsen ondersaet voirs. te gehengen sulck opten ondersaten van Goeylant wederom te mogen verhalen, twelck gescepen ware tot meerder wangunste, cost en moeyenisse ten beyden zijden te verrijsen, die wij, kent God, lieuer met vruntscappen verhuet sien soudent. Ged. woensd. na Judica (28 Maart), 1520.*

Ibidem, bl. 6.

122. *De stad Utrecht verzoekt aan de stad Kuilenburg, onder bedreiging, om aan hare burgers het geleide tegen beloken Passchen te ontzeggen, aan Henrick van Gent te betalen zijne verschuldigde penningen, afkomstig van zekere lijfrenten, die wijlen jufo. Belij Anthonis, weduwe van Amerongen, verschenen waren. Ged. 5 April 1520.*

Ibidem, bl. 8.

123. *De stad Utrecht antwoordt aan Hendrik, graaf van Nassau, stadhouder van Holland enz. Hoe dat Valentijn vander Voert, onsen stadt secretaris, ons jnden besten reporteert ende bij gebracht heeft, dat hem van uwer f. g. wegen bij meyster Laurens Dublioul, griffier vanden oerde etc., ende Ffrederick van Reness, heer van Male etc., voergehouden ende tkennen gegeuen soude wesen, des manendages naden heyligen Palmdach lestleden: alsoe dat uwen e. wel geraden soude duncken, datmen Lubbert Torcks dienre voer sulken scultbrieff, hij op onse stat luydende heeft vanden datum LXXXIJ, enen penninc, bedragende omtrent die hoeftsomme van LXXVIJ guld. current, secretelicken doer uwen e. ende l. handen scencken soude, om alle ander jnconuenienten te vermijden, ende openlicken van onser stadt wegen jn gheen prejuditie van gelijcken te treden, dair uwe e. theste gerne jn doen wouden etc. Soe, edele, lieue heer, dancken wij uwen e. zeer hoechlijcken van veel ende menigerley diensten ende vrientscappen, ons tot diuerschen stonden bewesen ende die uwe e. noch ouerbodich zijn; dan aengemerct deze scult jn ouden tijden van oerloge contrarie onsen lantforst ende den Bourgoen. landen op tie tijt oick mit fortsen, dreygementen ende anders gemaict ende die brieue dair aff doen maken ende besegelen zijn mit alre onbillicheyte, sonder mit onsen borgeren, weerden ende weerdinnen te rekenen off die te betalen, wairomme wij die brieff nye voir auctentijck off van weerden gehouden en hebben, als wij oick noch en doen; gemerct oick die brieff mit onser stadt secretaris hant doe jnder tijt nyet onderteykent en zijn na behoeren; wij en hebben oick van gelijcke ruyterbrieue, bij des van Leyden jn Hollant gegeuen, alhier jn onse stadt noch stat vrijheyte geen vervolch van recht (hoe wel vanden meesten van desen lande als: heeren Johan van Zuylen van Nyeuelt, ritter, genoecht versocht) willen gehengen noch toelaeten; soudent wij nv, doir enichsins jn betalinge van sulcx te treden, gescepen wesen ons een quade consequentie te maken; ende wair ons dan oick geen noet geweest die octroeye ende gheleyde vande co. mat. voir alle dese ende gelijcke rutersculden ver-*

worven te hebben. *Zij verzoekt dus* zeer dienstelicken ende vrientlicken *dat hij* alsoe vervuegen doen willen, *dat het octrooi en de geleide onderhouden en hare bezette burgers door* Lubbert Torck, als dienre offte vasal van de co. mat wesende bij zijn gerechte van Hemert, costeloes ende scadeloes ontslagen worden. *Ged. 7 April 1520.*

Ibidem, bl. 9.

124. *De stad Utrecht berigt aan den bisschop Philips van Bourgondië, dat 3* ruytere te peerde, *omtrent den berg tusschen Utrecht en Amersfoort, bij eenige lieden aldaar geweldadigheden bedrijven, en verzoekt hem* dair jnne soe veel mogelick te doen versien. *Ged. maand. na Paaschen (13 April) 1520.*

Ibidem, bl. 10.

125. *De stad Utrecht meldt aan bisschop Philips van Bourgondië, dat Lubbert Torck,* ther begheerten ende liefsten *van den graaf van Nassau, de in zijne heerlijkheid Hemert bezette burgers heeft ontslagen, zoodat het onnoodig is, bisschop's reeds geschrevene brieven* van behulpe te exhiberen. *Ged. Dingsd. na S. Marcus (26 April) 1520.*

Ibidem, bl. 14.

126. *De ridderschap en de steden Utrecht, Amersfoort en Reenen berigten aan bisschop Philips van Bourgondië op zijn schrijven, met ingesloten kopien van den vice-deken van S. Jan, tegen de abdis en het convent van O. L. Vrouwen:* Dat uwe f. g. sonder twijfel als ordinaris rechter ende forst vanden lande machtich zijn, soe wanneer uwer f. g. ondersaten geestlicken off weerlicken om enich goet twistende worden, ende dairom jn rechten treden, ende enich der parthyen dair ouer feytelicken off mit fortse ende geweld sich behelpen will off behelpt, dat alsdan uwe f. g. als forst van justicien aengeropen wesende van die eenre ofte andere zijden off ex officio, sonder aenroepinge van partyen, mit raidt ende goitduncken uwer f. g. riddersen, knapen ende steden dieselue feyten, fortsen ende gewelden wel behoeren aff te doen ende te straffen, ende enen yegelicken om rechts te moegen spreken, dair hem des van rechts wegen geboirt te wijsen, alst gen. lieue heer, jn deser saicken bij uwen f. g. als forst ende ordinaris rechter ouer geestlicken ende weerlicken genouch ouercomen is worden, jn forme ende maniere van rechte jn uwer f. g. Gesticht van Vtrecht, om alle quade consequentie te vermijden. Want dan, gen. l. heer, doer clachte der abdissen ende conuents voirs. openbaer ende kenlicken genouch worden is der feyten, fortsen ende gewelden, bijden heeren van sunt Jan voirs. op sekere twijflicken venen geboert; hebben dair omme uwe f. g. bij rait ende goitduncken van uwer f. g. riddersen, knapen ende steden een ouercomen gemaict ende geen nye vonnisse oft oerdel gewesen, dat uwe f. g. die geweldige hant als f. en ordinaris rechter behoerde aff te doen ende die scaide te doen restitueren sonder achterdeel off preiuditie vande litispentie te Colen, tusschen beyden parthyen voirs. wesende, twelek oick uwe f. g. doer lang vervolch van rechte ten lesten ende nyet haestlicken doen doen hebben; des wij uwen f. g. hoichlicken dancken. Wairomme als wij verstaen die heeren van sunt Jan voirs. mitten geestlicken rechten geprocedeert souden hebben voerden officiael van Colen, om alsulcken ouercomen bij uwen f. g. gedaen, dat sij een vermetel sententye heyten, ende seggen zulcx als weerlicke leeke luyden buyten forme van rechte nulliter et de facto ouer hem gewesen, soe dat se wederroepinge van dien tot Colen vercregen souden hebben; ende dairomme die abdisse ende conuent voirs. jn censuren om sulcx als voirs. aff te moegen doen, gebracht souden hebben; twelck, gen. l. heer, jndien die abdisse ende conuent voirs. des machtich waeren te doen (als neen), soude dan sulcx slaen principalicken op uwen f. g.

mit uwer f. g. riddersen, knapen ende steden, die welcke, jndien zij dair mede jn censuren des geestelicken bans buyten hoeren sculden komende worden, mochte dair wel voerder verloop wt verrijsen, dat beter jn vruntscappen verhuet wair. Oick, gen. l. heer, soude dat moegen op comen; dat als uwe f. g. enigen feyten ofte gewelden tusschen parthyen bij ouercomen off anders bij rechte ex officio doen straffen hadden, dat men dan sulcx tot Colen off anders wair soude moegen reuoceeren, dat soude merckelicken uwer f. g. hoege heerlicheyt te na gaen, mit gaders oick der partyen nv tegenwoerdich ende jn toekomende tijden, aengemeret oick dat emmers zeer onbillick waer die abdisse ende conuent voirs. jn censueren comen soudent doert ghene uwe f. g. mit raide, riddersen, knapen ende steden gedaen hebben. Bidden ende begheeren dairomme zeer dienstlicken ende vruntlicken, dat uwe f. g., aenmerckende tgene voirs. is, uwer f. g. ondersaten den heeren van sunt Jan voirs. alsoe believen willen te onderrichten, dat zij uwer f. g. ouercomen bij rait ende goitduncken uwer f. g. riddersen, knapen ende steden, ende die executie dair op geboert, als aengaende die feyten, fortsen ende gewelden dair mede aff te laten, achtervolgen sonder enige censueren opter abdisen ende conuente voirs. off oick yemant anders deshalven te laiten publiceren; behoudelicken hem ende enen yegelicken anderssins hoer recht te moegen vervolgen, dair dat van rechts wegghen geboert; twelck, gen. l. heer, ons bedunct uwe f. g. als een forst van justitien sculdich zijn ende behoeren te doen. Ende oft uwen f. g. enige weygeringe van yemande dair jnne gevele, zijn wij ouerbodich uwen f. g. dair jnne mit rait, daet, lijff ende goit bij te staen ende uwer f. g. recht tot welfaeren, rust ende ontsich ende vrede van uwer f. g. landen te helpen stuen ende stercken na allen onser vermoegen. *Ged. 1 Mei 1520.*

Minuten van missiven, bl. 60, 61. Archief der stad Utrecht.

127. *De stad Utrecht antwoordt aan bisschop Philips van Bourgondië*, dat die lantcomendeur voirs. nv huden morgen, eer die raet out en nye opten huse quam, zijn Rijsche wijnen laiten peylen ende den zijns dair aff verborcht heeft, als wij van hem begeerden ende als zijn voirvaders ende alle andere geestelicke luyde zijns gelijcke altijt sculdich ende gewoenlicke zijn geweest te doen; ende oft hij des oick nyet gedaen off laeten doen en hadde, wij waeren vanden meyninge hem sulcx te onderwijsen, wair bij hij ende anderen soudent hebben moegen merken, dat wij bij ons oude rechten, gewoenten ende heerkomen soudent hebben willen bliuen. *Ged. 4 Mei 1520.*

Ibidem, bl. 56.

128. *De stad Utrecht berigt aan Vrederick Wten Ham, maarschalk van het Neder-Sticht, de klagte van Jan Dirksz. in de Weert*, hoe dat seker lant, gelegen ter Eem, hem aengecomen ende bestoruen soude wesen bij doede van Peter van Grimmesteyn tot Amersfoort, daer uwe l. segt seluer erfnaem off te wesen (1), die beesten opten dijck gejaecht ende uwen oirber dair mede hebt willen doen, daer uwe l. gheen bescheyt, zegele noch brieff of krijgen en kan; dat uwe l. erfnaem wesen soude (2); twelck jndient soe is ons zeer verdunct. *Zij verzoekt hem vriendelijck, om hem zijn land rustiglijck te laten gebruiken, en dat hij te Utrecht come, om verder narigt omtrent deze zaak te geven. Ged. 8 Mei 1520.*

Ibidem, bl. 57.

129. *Bisschop Philips van Bourgondië, van zijn raad Herman Hagen hebbende vernomen*

(1) Deze woorden doorgehaald.

(2) Doorgehaald, in plaats daarvan: *of en thoenen, uwe l. bij vselue sulck doende soude wesen.*

het verlangen der gedeputeerden, ten aanzien der veenen en paelscheydinge tusschen Holland en Utrecht, meldt aan de 3 staten van Utrecht, dat, gemerct de sake ons en onse kercke van Vtricht merckelicken angaet, wij eenen dach opnemen wilden, omme seluest opten voirs. veenen ende paelscheydinge te rijden ende die persoelicken te besichtigen. Hij verzoekt dat deze gedeputeerden maandag avond te Emmenes komen, om dingsdag morgen vroegtijdig de radinge of scheydinge van den Leeuwenpael ende daeromtrent hent tot Goijerbosch met hem op te nemen en tevens eenige aldt condon te bestellen aan het Goijerbosch. Ged. slot te Duurstede, 11 Mei 1520. Zijne handt., lager HERDINCK.

Deel B. 496.

130. *De stad Utrecht verzoekt aan Willem van Rossum, den schout van Poederoeijen, Adriaan Thijss. te willen onderrigten, om het op de schepen der Utr. burgers gelegd beslag op te heffen, zullende alsdan van hare zijde Joest van Zwielen en meer anderen uit het land van Gelder, ingevolge daarvan aangehouden, ontslaan. Ged. 11 Mei 1520.*

Minuten van missiven, bl. 15. Archief der stad Utrecht.

131. *Jan, burggraaf van Montfoort, berigt aan den deken en het kapittel van den Dom te Utrecht: Hier zijn tot Montfoort bij mij geweest eenige vruenden van mijnen schoenen vader van Brederoede, ende de selue hebben mij voergehouden ende te kennen gegeuen vander zaicken van zelige heeren Willem van Weerdenborch, aentreffende die seuen hoeuen, van welcker saecken v l. den zeluen mijnen schoenvader verwonnen ende geexcommuniceert hebben, ende daer voirts mede procedieren willen, zoe jck verstaen; zoe heeft de selue mijn schoenvader bijden seluen zijnen vruenden laten weeten, dat hij doen wille bij mij alle dat redelick weesen zall, omme alle vruentscap te onderhouden, die hier voortijts tusschen v l. ende hem ende den huysse van Brederoede geweest is; dat de selue gelieuen willen; hem te stellen zeker redelicke termijnen, omme vernuecht te moeghen werdden van alle oncosten ende renthen der zaicken voirs., daer ick borghe voer worden wille, alzoe veer als v l. myt mij te vreden weesen willen. Ende bekeer zeer vruentlich, dat v l. belieuen willen, om alle voirs. olde vruentscap wille die tusschen v mijne lieue heeren ende hem geweest is, mitsgaders oick mij te lieue, mij scristelich te willen verwittigen ende setten zekere redelicken termijnen der betailinge der oncosten ende renthen voirs.; jck wille daer vast voer jnne staen, als heer van eeren, ende wes ick v l. capittel wederomme te lieue gedoen zall connen en moegen, daer zullen wij altijt goetwillich toe vynden. Ged. Montfoort, 20 Mei 1520. Get. J. DE MONTFOIRD.*

Deel A. 806.

132. *Bisschop Philips van Bourgondië antwoordt aan de 3 staten van Utrecht, op hun verzoek om de mercklike onbetaalde restanten van het huisgeld, te doen invorderen, dat hij dingsd. eerstk. zijne panders bij zich heeft onthoden, en verzoekt dat zij een hunner met de restanten tot hem zenden, omme ons dan van alles onderwijnsinge te doene, wat restanten gij begeren vuyt gepant te hebben. Ged. slot te Duurstede, 27 Mei 1520. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel D. 531.

133. *Karel, hertog van Gelder, berigt aan den deken en het kapittel van den Dom te Utrecht, dat Dierick van Haiffien, amptman van Boemel en Tielreweerd, zich bij hem heeft beklaagd, dat het kapittel van het door hem verkregen vonnis ter zake van een geschil over eenige erstalen,*

gelegen in het kerspel van Heycop off Boycop in het land van Vianen, in hooger beroep bij het hof van Holland is gekomen, twelck ons gantz onbillick bedunckt, omdat die erfstaat onder het regtsgebied van den heer van Vianen en niet onder dat van Holland behoort, en de genoemde ambtman dus voor zijn geboerlicken richter moet worden getrokken. Hij verzoekt dus om dat onregt te herstellen, op dat wij nyet genoecht en worden hem wege ind manieren to vergonnen, dairmit die onbillickhey affgestalt mach werden. Ged. Arnhem, 7 Junij 1520. Zijne handt., lager MUYLICKOM.

Deel D. 532.

134. *De stad Utrecht verzoekt bisschop Philips van Bourgondië, om maand. eerstk. hier te wezen ende mede den papegaey te schieten, ende mit meer f. g. schutten ende onderdanige borgeren vrolick te wesen. Ged. 12 Junij 1520.*

Minuten van Missiven, bl. 19. Archief der stad Utrecht.

135. *Bisschop Philips van Bourgondië berigt aan de 3 staten van Utrecht: Soe wij v eertijts doen openen ende communiceren hebben etzelicke clachten, bij die van Goylant tegens ons ende die onse gedaen, hercomende vanden radinge ende paelscheydinge beyder landen ende onder-saten, als Hollant ende onsen Gestichte, ende wij daerop wederom laten luyden hebben, woe dat wij ende die onse voele meerder oirsake hadden ons ouer die van Goylant te beclagen, soe die-selue van Goylant ongelijck meer ende voerder in onsen Gestichte toetasteden met grauen ende anderssins, daer nw eens toe gedeputierdt is geweest, om besichtinge hier van te doene ende anders, als ghij dat seluest weten; ende soe wij dan bericht worden die voers. van Goylant dagelix woe langer woe meer in onsen Gestichte ende ouer hore bepalinge noch vorder toetasten ende grauen tot merckelicken achterdeele ende naebroecke van ons ende onser kercken van Vtrecht, verzoekt hij, omme dan sulcx ten beste te moegen voercomen ende remedieren, dat zij hierop terstond kapittel-generaal beleggen en alle bescheit daer toe becomen connen bijden anderen brengen, scickende enige van uwen wegen, omme, soe wanneer wij naer die co. mat. te houe treckende worden, selue bescheit alsdan mede te nemen ende mit ons te reysen, omme die voers. co. mat. daer nae behoirlicke onderrichtinge vanden saken te moegen doen, als dan bevonden sall worden best dienende. Ged. slot te Duurstede, 15 Junij 1520. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel B. 497.

136. *De stad Utrecht berigt aan Aryaen van Pallaes, maarschalk, hoe maand. l.l. twee Utrechtsche burgers door Peter Gheversz. te Amerongen geweldadig zijn aangetast, zonder enige aanleiding hunnerzijds. Zij verzoekt hem, als maarschalk des bisschops zulks te straffen ende onse borgeren voert meer afhouden, beschudden ende bescermen willen voer alle sulke ende dier gelijcke gewelden, op dat ons gheen noot derff zijn, sulcx vorder te claigen; oft bij geval sulke ons verscrijuende seluer recht ende justitie dair ouer te moeten doen, alst dat van rechts ende redenen wegen alsoe behoert. Ged. 22 Junij 1520.*

Minuten van missiven, bl. 25. Archief der stad Utrecht.

137. *Burg., schep. en raad der stad Zwol zenden aan de 3 staten van Utrecht Gerardus Brunynck, secretaris der stad, mit zeker boitschap muntlick ende schryftlick. Ged. woensd. na S. Johannis Nativitas (27 Junij 1520.*

Deel B. 498.

138. *Euert van Ensse berigt aan de 3 staten van Utrecht: Wolde geerne ende wilgelic na uwer alre begheerte aldar gecomen hebben, dan soe ic in dese sake int groet noch int cleyn geen*

beueel van mijn gen. heren van Vtert en hebbe, solde mijne comst aldar onvruchtbar gewest wesen. Oik sijnen desen dach sekere gedeputyrde der stat Campen op dese schelinge, als se mij gesacht hebben, naden houe van mijnen gen. heren getogen. *Ged. Wijk, op S. Petrus en Paulus (29 Junij) 1520.*

Deel B. 499.

139. *Bisschop Philips van Bourgondië berigt aan de 3 staten van Utrecht, dat hij, in zake van het geschil met Gooiland over de veenen, met de gedep. van Z. M. communicatie heeft doen houden, en verzoekt dat zij daarop communiceren en hem hun goetbeduncken ende mening te melden. Ged. Brussel, 3 Julij 1520. Zijne handt.*

Volgens het oorspronkelijke onder particuliere berusting.

140. *Bisschop Philips van Bourgondië antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hunne schriften betreffende het geschil tusschen Kampen en Zwol: Als dat wij alree twee mael onse steden voirs. durch enige onse rede ende dieners, die wij daertoe geschicket hadden met instructie ende beuel, van onser wegen doen verwecken ende onderwijsen hebben tot concordie, soe voel ons mogelic es geweest; dan de selue en hebben niet vruchtbaers daerjane erlangen connen; dus hebben wij noch huyden derdemael onsen lieuen getruwen raedt ende huysmaerschalc Adriaen van Rede, alhier bij ons wesende, met enige andere wederomme gedeputeert ende na onsen steden voirs. met nyer instructie geuerdiget, der toeuersicht zij de selue onse steden van onser wegen noch soe bewegen, dat zij hore sake guetlicken verhoeren ende hen leggen sullen laten, voerder last, anders verrijsen mochte, verhuedt blijue. Ende off zulx emmers niet gebueren en wolde, als wij niet en vermoeden, moesten wij dan wegen ouerleggen, andere prouisie daerop te doen, als dat tot protectie ende bescherm onder lantscapen ende steden best dienen solde mogen. Ged. Brussel, 3 Julij 1520. Zijne handt., lager HERDINGK.*

Deel D. 533.

141. *Karel, hertog van Gelder, berigt aan de 3 staten van Utrecht: Wij hebben jnden Vasten verleden den eirweerdigen jn Gaide durluchtigen fūrsten, onsen lieuen neuen, busschop tUtrecht, tkennen doen geuen, woe dat onse stat Groenyngen ind andere onse ondersaten jn Vrieslanden ons verwitticht, als dat zij segell ind brieue hedden, die bij tijden busschop Vrederix van Blanckenhem, laifflicker gedachten, gegeuen, jnd vanden vijf gaitshuyssen, steden Vtrecht, Amersfoirt, Deunter, Campen ind Swolle, besegelt wieren, onder anderen jnhaldende, datmen id huys to Couerden nyet stercker maicken en solde dan dat ther tijt en was etc., as gij vyt desen jugelachter copien waill verder syen sult; jnd begeerden op onsen neuen vursc., dat sijne lieffden die onse vurg. bij oeren segell ind brieuen onverbrekelic halden wulden etc.; dair op van sijne lieffden geantwoirt wardt, sijner lieffden wier der saicke onkondich; weulde dairomme sich mit sijnen staten bespreken ind ons geboirlicke antwoirt weten laten, der wij noch nyet vernamen hebben. So wij dan mit wairheyd bericht werden, dat id huys Couerden ytzont mueren ind anders merckelic sterker gemaickt wurd, hebben wij v dese gelegentheyt nyet willen verswijgen, guetlick begerende gij schaffen ind verfuegen wilt, dat die segell ind brieue vurs., van ywen predecessoeren mede besegelt, den onsen onuerbrekelic gehalden, ind voerder geen sterckenisse aenden vurg. huysse Couerden gemaickt ind tghayne contrary den brieuen begonnen mach sijn, affgebraicken werde, gelijk sich dat, (der billicheyd nae) behoirt, wairbij verloup ind onwill verhuedt ind vruntlicke nabuerschap aen allen zijden onderhouden werden moege; des versien wij ons also*

guetlick tot v. *Ged.* op onser borch to Hatthem, *dag na S. Maria Visitatio (3 Julij) 1520.*

Deel A. 807.

Afschrift van het in dezen brief vermeld charter van den 18 April 1395, deel A. 808. Zie dit stuk bij v. Mieris, Charterboek van Holland, III. 625.

142. *De stad Utrecht berigt aan de stad Antwerpen:* Hoelat, als uwe e. ende l. wel vernomen hebben, die heer van Brederode onser borger goet, wt uwer vrijer Bauismerct anno XVJ lestleden komende, aen doen halen had, ende onse bescadichde borgere tselue uwen e. ende l. clagende, gewesen worde, hoe na uwer mercten priuilegien te moegen verhalen aenden drie steden van Hollant, als: Dordrecht, Gorinchem ende Scoenhouen, alst aldair bynnen uwer stadt gesciet is; wairomme die drie steden voirs. hoer verhael, twelck zij, na wijsinge van uwer wet, aenden heere van Brederode off zijn ondersaten behoerden te verhalen, an onsen onsculdigen borgeren ende ondersaten, buyten alle forme ende wege van recht, versocht ende onsen borgeren mit liue ende goede dair voir gehouden hebben gehad; wairomme wij, om meerder verloop te scuwen, clachtich hebben moeten komen voerden priuat raide des c. mat., doe van Spaengien ende nv van Roeme etc., die welcke, ouerslaende alle uwer l. priuilegien die wij te baten nemen, geappoenteert hebben gehad, dat wij den steden voirs. wederomme restitueren souden allet gene v l. hem afgewesen ende onse borgeren ontfangen hadden, mitgaders alle costen, scaiden ende jnteresten bij hem ende den heeren dairom geleden, tot taxacie des hoegen raets te Mechelen etc., welck appoentement, souden wij wt oerloge, voerder last ende verdriet bleuen, wij hebben moeten volgen ende die taxacie voldoen, gelijk als wij oick ten yersten dien van Scoenhoven, dairna dien van Dordrecht ende oick ten lesten dien van Gorinchem gedaen hebben. Hierenboven, lieue heeren ende vrunde, verstaen wij doer clachte van Wouter Janss., poerter van Dordrecht, dat Jacob Reyerss. uwer l. borger hem off zijn goet bynnen uwer stat gearresteert souden hebben voer seker costen, scaiden ende interesten, die hij als een weert daerom gehad off geleden nv seyt te hebben, nyettegenstaende hij vander co. mat. wegen tijts genoeg voerder taxatie geauiseert is geweest, zijn declaratie voerden groeten rade te Mechelen op te brengen off hij enige scaide, cost off interest hadde, dat hij nyet gedaen en heeft als wij verstaen; ende nv ten lesten is oick een taxatie gemaect aengaende de poerteren van Gorinchem, ouermits denwelcken wij onder meer souden moeten afdoen ende hem verantwoerden van hoeren weert Jacob Reyerss., uwer l. borger, die den van Gorinchem interesten haluen bynnen uwer stadt soude hebben doen arresteren. Soe, lieue heeren ende goede vrunden, nademael dese saicke sprutende js wt uwer mercten vrijheyt ende wij over IIJ^m. gulden dair bij buyten onsen sculden tscaden alrede gehad hebben, begheeren dairomme vruntlicken, dat uwe e. ende l. Jacob Reyerss., uwen borger, tot uwer l. gebode ende verbode staende, soe onderwijsen off te vreden scicken willen mit hantsluytinge off anders, wair bij hij dien van Dordrecht, Gorinchem ende anderen voirs. ongemolesteert laet, opdat wij des sonder voerder scade moegen bliuen, wijsende hem te moegen verhalen aenden heere van Brederode off zijn ondersaten als principalen, nae behoeren; ons des geboerlicke acte ende bethoen verlenende, dair wij ons tot Mechelen ende anderssins mede defenderen moegen, gelijk wij dat oick voertijts bij onsen secretaris ende mede scriftelick versocht hebben gehad. *Ged.* 10 Julij 1520.

Minuten van missiven, bl. 30, 31. Archief der stad Utrecht.

143. *Burg., schepen en raad der stad Kampen berigten aan de 3 staten van Utrecht:* Vwer w. ende e. breeff, ons nw behandel, van de geschelen tusschen Zwolle ende ons verreesen

vermeldende, hebben wij mit weerdicheyden gans vruntlicken ontfangen; dan want deselue breeff mede brenckt tgelech der seluer saecken, onse gen. heeren verwittiget te hebben, ende doch vwe w. ind e. lieffden de saecke bij Swolle alleen, die sulx ongetwijfelt tot hoeren schoensten ende vordell bijgebracht hebben, toe kennen is gegeuen, hebben wij voer nut angesien onser wegen de saecke oeck te ontdecken, biddende tselue jnt guetlixste mitten besten van ons te wyllen verstaen. Soe ist gebuert dat wij in de weecke voer Pinxteren lestverleeden op de rechticheyt van onsen tollē, die wij toe allen tijden genoechsam sullen bijbrengen, een scip van Zwolle mit Munstersse ende Luycksche guederen gelaeden, varende doer onse vrijheyt na tZwarte Waeter, om soe onse tollē tontvoeren, hebben doen anhaelen, ende, hoe well tselue scip mitten gueden daer inne sijnde na tolts recht hadde verboert gewest, hebben nochtans de selue Munstersche ende Luycksche guederen op behoerlicke toll, voert Zwollssche ende anderen ontolber guederen daer inne sijnde, sonder yet van hem te nemen, wyt gueder vruntscappen, eenen jtlickē wedergegeuen, dan tscip, twellick de principaell oersaecke, daervan oeck de scipper te vorens bynnen Amsterdam mennichmaell gewaerschouwet was, daer hij seer drystich in onser verachtige op antworde, hebben wij beholden; doch daer mede geen haesticheyt wyllen gebruycken, dan liggen laeten, om offte sich des yemants wolde beclagen, ons alsdan, daert behoerde, te verdedigen; neyttemin die van Zwoll hebben voert mit groeter wreuelicheyt een deell van onsen burgeren, voert voerluyden ende hoere wagene mit vrouwen ende kynderen gelaeden, bedeuert reysende, doen opholden, die sich op hoeren voerspraecke naden lantrechte begeerden te verborgen, twellick hem nicht mochte geboeren; men wolden oeck hoer recht ende ordell, twellick sij daer op dingden, neyt bestaden nochte wijsen laten, dan alleen seggende, sij mosten daer bliuen, ter tijdt toe het angehaelde scip daer ter steden gebracht weer. Ende hebben hem voert gedwongen hoeren eedt te doene van daer neyt te scheyden etc., ende voert daer na den seluen jnder harberge verseeckert ende andere onbehoerlickheyt neyt alse vrunde opgelecht; neyttemin op dat gyne onbehoerlickheyt bij ons vermerckt solde worden, hebben wij ouerbodich gewest tvorg. scip, twellick wij na tolts recht hadden moegen paelen doen, als mennichmaell alhier anderen geschiet is, nochtans an handen ende tot kennisse der vrunden van Deuenter, daer na an handen onsen gen. heeren ende der vrunden van Deuenter te samen offte an elck bijsonder als in sequester te stellen, ende weeren mede te vreden, jndien ons het recht te na gengen (wij doch ongetwijfelt anders vermoeden) alsdan neyt alleene tscip, dan oeck alle oncost, hynder ende scade te restitueren etc.; dat meer is, sint noch ter begeerten ende welgevallen onsen gen. heeren toe vreden gewest, dat men de opgehouden burgeren ende hoeren guden mede an sijnre gen. hadden solden stellen, twellick sijne gen. dus ander stat Zwolle hebben doen vorderen, doch this bij oer in verachtige, alst schijnt, alte samen affgeslegen; dan wyllen; soe wij nw verstaen, wij het vorg. scip ende sij de burgeren sullen verburgen laeten. Wat comparatie ende woe drechtelicken sulx sijn wolde, hebben vwe w. ind e. lieffden te beweegen; want de oersaecke vant scip principalick heercompt, twellick wij nochtans in sequester te stellen ouerbodich sint, ende sij omers opten burgeren gien saecke en hebbe. Dus konnen u w. ind e. lieffden well ouerleggen, woe lijdelicken ons sijn wyll onse burgeren dus onbehoirlickē tegens recht ende redenen opgehouden, daer langer ongetroest sitten te laeten, twellick wij dus gueder meynonge, om vander saecken mitter waerheyt informiert te sijn, int guetlicke te kennen geuen. *Ged. 11 Julij 1520.*

Deel A. 809.

144. Euert Zoudenbalch, Henrick vander Borch, Jan Ruysch, *gedeputeerden van wegen de stad Utrecht, herigten aan bisschop Philips van Bourgondië, dat zij in het heden belegd*

kapittel-generaal aan de 3 staten verslag hunner bezending naar Z. M. hebben gedaen, en dat voorts een nader kapittel tegen maand. eerstk. is bepaald, om in zake der veenen en afpaling te handelen. Ged. te Utrecht, 11 Julij 1520.

Minuten van missiven, bl. 31. Archief der stad Utrecht.

145. *Bisschop Philips van Bourgondië antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hunne schriften, met overgelegde afschriften, ter zake van de versterking van Koevorden, dat soe wanneer onse ondersaten ende stadt Groeningen ons holden, tghene sij schuldich zijn ende zij onsen voervaderen bisschoppen tUtrecht gelooft hebben, als van bij ons ende onser kercken van Vtrecht te blijuen, willen wij hem alsdan oick holden alsulcke priuilegien, als hem durch oirsaken van dien bij onsen voervaderen voerscr. gegonst ende versegelt moegen wesen, soe sij ymmers wael soe voel ende ..... zijn te holden, tghene sij gelooft hebben, als die tghene hem als voren versegelt ..... daeromme beuolen onse huys to Couorden nae nootdruft voerts op te tymmeren (ende v)esten, als dat nw begonnen is; oft dan yemants (onse) ondersaten wilde sulcx te behinderen (ende) onsen ondersaten daeromme enigen schaden toe te keren, dechten wij mit hulp ende bijstant onser heren, vrunden ende anderen, wij daer toe bewegen connen, in sulcke gefalle ons daer nae te stellen, omme denseluen wederstant te doene, als wij dat best consten ende mochten. Ged. te Brugge, 18 Julij 1520. Zijne handt., lager HERDINGK.*

Deel D. 534.

146. *De stad Utrecht berigt aan de stad Naarden, dat zij ter zake van den weg door het Veen niet kan besluiten buiten goedkeuring van den bisschop, die nw buyten lants bij de co. mat. van Roemen etc. js. Ged. 20 Julij 1520.*

Minuten van missiven, bl. 32. Archief der stad Utrecht.

147. *Burg., schep. en raad der stad Kampen, zenden aan de 3 staten van Utrecht Johannes Breda, secretaris der stad, om hun seeckere saecke van onser weegen muntlick tondecken. Ged. 26 Julij 1520.*

Deel A. 810.

148. *De stad Utrecht beklaagt zich aan bisschop Philips van Bourgondië, dat de deken en het kapittel van S. Jan te Utrecht onlangs Jacob Freys van Dolre te Amersfoort, uwer f. g. dingweerder, Jacob Freys van Dolre te Reenen, ende Jan van Renen, met geestelijk regt te Rome hebben betrokken, ter zake van eenige in het Sticht gelegen veenen. Zij verzoeken hem om het kapittel te onderrigten die vordering te staken, oft anders konnen uwe f. g. wel bemercken, dat wij sulcx, na ouercomen van onsen raiden out ende nye, seluer bijder hant souden moeten nemen ende bearbeyden, om die ongeboirlicheyt aff te doen stellen, jnden bester manieren wij souden moegen vynden; twelck wij van harten lieuer doer middel, hulp ende toedoen van uwen f. g. remedeert sien souden. Ged. 31 Julij 1520.*

Minuten van missiven, bl. 36. Archief der stad Utrecht.

149. *De stad Utrecht verzoekt aan de steden Emmerik en Wezel, in antwoord op hunne schriften ter zake van de schade van meer dan 1000 Holl. g., door den schepenburg. Gosijert de Coninck, ouer lange jaren wten lande van Cleue geleden, ouermits Smullinck mit zijne adherenten gewapender hant opt hoege lant bij Amersfoort twee bouwingen ende zess berge koerns verbrant heeft, dat aan voorn. burg, die wij van herte gerne totten sijnen gevordert saigen, restitutie*

daarvan gedaan worde, oft wij sellen hem trecht moeten openen, om zijn scaide opten ondersaten slants van Cleue te moegen verhalen, dat wij lieuer jn vruntscappen verhuet sien souden. *Ged. Aug. 1520.*

Ibiden, bl. 40.

150. *De stad Utrecht herhaalt aan Melis van Amstel en van Mijnden haar verzoek, om de Utrechtsche burgers en onderzaten, die hoer generen mit visschen in der Vechten, nade gewoenten, twelck hem van uwen wegen gekeert ofte verboden soude werden, in dien stroom rustelicken ende vredelicken te laiten visschen, als zij van oude tijden gedaen hebben gehadt. Ged. 7 Aug. 1520.*

Ibiden, bl. 26.

151. *Karel, hertog van Gelder, berigt aan de 3 staten van Utrecht op hun antwoord aentreffende der sterckenisse, die aenden huysse to Couerden gemaickt wurdt etc, — woe dat v die saicke nyet alleen mer den gansen Stiff ind sunderlinge den fursten Bernerden, die vytlendich ter tijt was, dairom gij terstont sijne lieffden schrijuen ind ons dairnae die meynonge bij uwes selfs bade onuerwitticht nyet laten wuldt, — dat hij, vermoedende dat zij van dien vorst, die eyn wyeltijt weder bynnen lants geweest is, antwoord zullen hebben ontvangen, van hen echter geen vorder antwort bis hertoe nyet vernomen heeft, terwijl intusschen, in strijd der tractaten, zegelen en brieven, nyet alleen den onsen van Groenijngen, mer oick onsen ondersaten van Stellingwerff, Schotterwerff, Opsaterlant, Dodingerwerffstall, Oisterzee ind Bornenvreede gegeuen, van v ind anderen des Stiffes verwanten besegelt, idt huys Couerden vestigen will. Daar zich dit ommers tot onderhaldonge gueder naebuerschap alsoe nyet en behoirt, verzoekt hij daarop antwoord te ontvangen. Ged. donderd. na S. Mariae Assumptio, (16 Aug.) 1520. Zijne handt., lager VIRSSEN.*

Deel D. 535.

152. *Bisschop Philips van Bourgondië antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hunne schriften met ingesloten afschrift van voormelden brief, dat hij op hun verzoek, soe die sake niet alleen ons, dan onsen gantsen Gestichte sampt onser kercken van Vtricht gemeenlic angaet, daer wij ongheerne yet jnne doen solden willen buyten onsen staten aen beyden zijde der IJsselen, aan die staten heeft verzocht, hunne gedeputeerden te zenden, om over die zaak te zamen met zijne raden te behandelen. Ged. slot te Duurstede, 18 Aug. 1520. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel D. 536.

153. *Karel, hertog van Gelder, antwoordt, ter zake van het huis Koevorden, aan de 3 staten op hunne missive met ingesloten afschrift van die des bisschops, dat hij niet anders dan kan betrachten dat sulx geschuyt, om die sterckenisse aenden huysse vurs. middelertijt to voleynden, twelick sich alsoe nyet en behoert; dan onss bedunckens billicker gewiest wiere, men die sterckynge hedde laiten aenstaen bis die saicke vercleert wier, wairbij nyemant verkort en wurde; naidem onse neue meer dan to eyure tijt ons hiefft doen seggen ind schrijuen, dat sijne lieffden tegen die onse van Grueningen nyet wulden laiten vernemen, dan myt recht. So dan dese saicke die onse van Grueningen ind andere onse ondersaiten in Vrieslanden aentreff, willen wij oen onss neuen ind oick vwe antwoirt auerschicken; jnd so sij in deser saicken bauen oer segell ind brieuen merckelick verkort werden, as wij nyet en twijuelen ghij waill auerwegen kundt, willen wij v dairvan geaduerteert hebben, off zij deshaluen wes vernemende wurden, zij ons dair jnne onbedwenckelick sijn. Ged. Arnhem, 25 Aug. 1520. Zijne handt., lager VIRSSEN.*

Deel B. 500.

154. *De stad Utrecht verzoekt aan bisschop Philips van Bourgondië te mogen weten, of zij joncker Henricksken Dou (Don) en joncker Heynrick Odon, die met hun zevenen uit Groningen of Friesland onlangs zonder geleide binnen de stad zijn gekomen en bisschops komst afwachten, alhier soe lange lijden dan wech wijsen sal. Ged. 26 Aug. 1520.*

Minuten van missiven, bl. 42. Archief der stad Utrecht.

155. *Bisschop Philips van Bourgondië berigt aan de 3 staten van Utrecht, in antwoord hunner missive met ingesloten afschrift van den voorm. brief (zie 153), dat hij, op hun verzoek, weder aan de staten van Overijssel heeft geschreven, en aan hen bestalt, ten beste daerop verdedicht ende ouergeleyt worde tgene tot protectie ende bescherm vanden onsen nuttest sal wesen, ende jn sunderheit dat onse vleckten, steden en sloten, des noot wesende, wael verwaert worden; of emmers onse neue van Ghelre ofte de zijne tegens ons ofte de onse ongebuerlicheit vuernemen wilde, moesten wij lijden hent beter wordt. Ged. slot te Duurstede, Maand. na S. Bartholomeus, (27 Aug.) 1520. Zijne handt., lager HERDINGK.*

Deel B. 501.

156. *De stad Utrecht antwoordt aan Willem van Alckmaer, commissarius des prouinciaels ministers der prouincien van Colen, van die Minderbrueders ende diffinitores des capitels, die nv gehouden wort tot Delft, op zijne missive ter zake der termijnen van zijn convent alhier ter stede: Alsoe v l. ons voir een afwijzen ofte vertreck scriuen, dat zij hopen ons een antwoerde te laeten weten, daer wij mede te vreden souden wesen, alse dattet selue ons nyet genoeg en js, maar zij verlangt, wat zij noch nae als voer hij hare gedep. begeerd heeft, namelijk: dat gemeld convent bij zijne oude termijnen blijven moge. Ged. S. Joh. Decoll. (29 Aug.) 1520.*

Minuten van missiven, bl. 43. Archief der stad Utrecht.

157. *Leenmannen van den heer van Brederode, bynnen Vtrecht wesende, berigten aan den-zelven: Alsoe uwe e. ons hebben doen versueken, omme uwen e. op onsen leenen te komen dienen, hebben wij ons op beraden, ende zijn alsoe berecht worden, dat wij v deze tijt sulcx nyet sculdich en sijn te doen. Bidden ende begheeren dairomme zeer vruntlicken, dat uwe e. ons sulcx verlaten ende uwen e. seluer gheen voerder cost, ende ons gheen meerder moeyenisse aen doen en willen. Ged Utrecht, 2 Sept. 1520.*

Ibidem, bl. 45.

158. *Leenmannen van Steuen van Zulen van der Haer, bynnen Vtrecht wesende, berigten aan hem, als vassal van den heer van Brederode, hetzelfde. Ged. Utrecht, 2 Sept. 1520.*

Ibidem, bl. 45.

159. *De stad Utrecht antwoordt aan den hertog van Gelder op zijne missive beruerende etzlicke heerscappen ind andere uwer Westfrislander ondersaten sich in onse stadt alhier onthalden, die op enige uwer stede off vleckte aenslege voerhanden hebben solden, begheerende dairomme wij die nyet langer lijden en solden, — dat hij dit den voirs. heerscappen voergehalden ende hem dairomme bevolen te vertrecken wt onse stadt, die welke ons guetlicke wederomme dair op ter antwoerde gegeuen hebben, dat sulcx als vwe f. g. ouer hem doen scriuen, jnder waerheyt soe nyet wesen en solde, dair zij allen hoers gelijcken (sonder tegen vwen f. g. te willen repliceren) wel gherne bynnen onse stadt rechts off souden willen plegen, doch wouden gherne onsen bevelen gehoersam zijn ende vertrecken wt onse stadt. Ende denckense oick tot wederwil van uwen f. g. nyet langer te onderhouden ofte lijden. Ged. 2 Sept. 1520.*

160. Jan van Mathenes, *leenman van den heer van Brederode, berigt aan denzelven*: Alsoe uwe e. mij hebben doen requireren ende versueken omme uwen e. op mijn leenen te komen dienen, soe heb ick mij mit anderen gelijcken leenmannen dair op beraden, ende ben berecht worden dat ick op dese tijt sulcx nyet sculdich en zij te doen. Bidde ende begheere dairomme zeer dienstlicken ende vruntlicken, dat uwe e. mij sulcx op dese tijt verlaten ende uwen e. seluer gheen verder cost, ende mij geen meerder moeyenisse aen doen en willen. *Ged. Utrecht, 10 Sept. 1520. Minuten van missiven, bl. 46. Archief der stad Utrecht.*

161. Johan van Reness van Wuluen, *berigt aan den heer van Brederode, vernomen te hebben*, hoe dat sekere twist off rechtvorderinge jn saicken van leene verresen soude wesen tusschen uwen e. ter eenre ende Jan van Matenes ter ander sijden. *Hij verzoekt dienstlicken ende vruntlicken*, dat uwe e. dieselue saicken willen laiten komen tot gehoer, ende mij, omme mit uwen e. dair van te moegen communiceren, *ter gelegen tijt en plaats een behoorlijk geleide te verstrekken. Ged. 10 Sept. 1520.*

Ibidem, bl. 46.

162. *De stad Utrecht berigt aan den raadsburgerm. Aelbert van Leeuwen en Henrick van . . . . .*, schepen, wesende te Amsterdam, *de klagte van de Utrechtsche viskopers, alsmede van den haljuw en van den heer van IJsselstein, van wege de zijnen, dat zij, met visch naar Utrecht varende, dickwijls nv bouen ouder gewoenten, door de zijsmeeesters te Amsterdam behijndert ende gehouden worden. Zij verzoekt om int guetlicke aan den oversten en raad dier stad te verzoeken*, sulcx verhueden ende afstellen willen, om alle goede vruntscap ende nabuerscap te onderhouden, ende die komenscap ende dagelixe verthieringe hoeren loep te moegen hebben. *Ged. S. Lambertus, (18 Sept.) 1520.*

Ibidem, bl. 50.

163. *De stad Utrecht berigt aan mr. Jan Basin, dat zij van den bisschop adhesie ende bijstand jnden saicken tegens den heer van Brederode hebben verzocht en hopen te verkrijgen*; ende hebben dairomme een concept laiten maken om zijn genaden voer te houden, na jnhout der copien hier jnne besloten. *Zij verzoekt hem zijn gevoelen over dit concept te willen mededeelen. Ged. woensd. na S. Lambertus (19 Sept.) 1520.*

Ibidem, bl. 51.

164. *De stad Utrecht aan Ot van Haeften. Vernomen hebbende dat hij 5 Utrechtsche burgers te Tuyt mit hoeren beesten gehouden solden hebben voer een merkelicke somme gelts van 15,000 goud. g., die in onsen verleden veeden en oerlogen ouer XXXVJ jaeren verleden gemaict soudon wesen, herinnert zij hem aan de tusschen den bisschop en den hertog van Gelder gemaakte overeenkomst, van niemand wegens ruiterschulden te bezetten, waarvan afschrift hiernevens, en verzoekt derhalve deze burgers met hun vee kost- en schadeloos te ontslaan, opdat ons gheen noet derff zijn, zich hierover bij den bisschop en den hertog te beklagen. Ged. 24 Sept. 1520.*

Ibidem, bl. 51.

165. *De stad Utrecht verzoekt aan bisschop Philips van Bourgondië, hierover den hertog van Gelder te schrijven, met verzoek Otto van Haeften te onderrigten deze burgers met hunne beesten te ontslaan. Ged. 24 Sept. 1520.*

Ibidem, bl. 52.

166. *Burg., schepen. en raad der stad Zwol berigten aan de 5 kapittelen, ridderschap en steden van Utrecht, dat de bisschop hen onlangs, op S. Dionisius, te Utrecht heeft beschreven; waarop zij hem, volgens ingesloten (navolgend) afschrift, hebben geantwoord, om oft tselue voer v w. ende lieffden ter sprake quame, dan eyn wetten te hebben de redden ende orsaeke, waer bij wij ons ter vurs. dachfaert niet en presenteren. Ende wosten wij denst ende wyllte to bewijsen mit vnser lyue ende gude, dat doen wij, kent Got, van gansen guden herten wyllentlike gerne. Ged. S. Michiel (29 Sept.) 1520.*

Deel D. 537.

167.

An vnser gen. heren.

Hoichwerdige, hoichgeboren, vermogende furst, genedigen here. So v f. gen. ons hebben doen scrijuen den XXJ^{ten} Septembris op vnse voircryfte, onder anderen, dat v gen. tot her to mit allen vlijte ende vermogens alijt bearbeyt hebben, als v gen. noch meer bearbeiten willen, soe voele vwen gen. mogelicken is, tghene vwer gen. ende der seluer lantscappen gedeputierde van vwer gen. wegen aldair mit ons verdragen hebben, also nagegaen ende vullentagen worde, gelijk v gen. tselue wal also geerne segen, als wij; want v gen. so wall als ons dair jn to kort gedaen, ende dat wij alle dinge oick na gelegenheit dairom horen tauerleggen; ende v gen. ons nu opten XXIIIJ^{ten} der seluer maent doen verscrijuen onder vorder jnholt, bynnen vwer gen. stadt Vtrecht op dach Dionisij mit allen bescheide, wij hebben mogen op de principael schelinge, ende voirt op alle dair vith verresen is tusschen vns ende Campen, ende alle dinge anstaen laten thent de vurs. dachfaert gehouden is, etc., hebben wij mit werdiger onderdanicheit ontfangen ende ons dair op bedacht, dat sich niet eerlick van ons vuegen solde, willen wij in ennigen saicken, handell, spraicke oft bijkompst sonderlinx jnt principael ende gepant te haue (?) van desser saicken mit de van Campen voir u gen. ende der selfter lantscap verschijnen solden, voir den tijden ons yrsten alinck ende all vullentagen is, tgene bij vwer gen. rede den staten ende anderen gedeputierden gehandelt, gelaijft ende ons vastelicken toegesacht is na vnser voircryften, ende v gen. ons den XXJ^{ten} Septembris oick to willen bearbeiten, tselue also tgeschiene, so bauen doen scrijuen hebben. Alzus hadde wal behoert v gen. dair an geloeft ons dat toegesachte gehouden weer, dat weer dan mit sulcken middel als dair beuorens op ons voirconomen solde geweest hebben off mit anders enniger wegen; wolden wij dat geschiet, ons dan gerne naden verdrage to rechte geuen ende alijt bereyt tot vwer gen. verschrijuinge jn dessen ende allen, wij woesten vwer gen. ende der seluer lantscap wille ende vordel to wesene. Ende so de van Campen oir gewalt ende moetwille op dat water so lenck so meer bedrijuen, ons ende anderen dat angekiert wort niet langer to lijdene staeth, moten tselue bij noetweer keren ende sturen, jn gelijcken als alle wthemsche ende bynnen landes voir ooggen zien, ons nodich to wesene; dairop wij op ditmael holden vnse vrende bij huys. Begeren denstelicken v gen. ons niet willen verkieren bij dessen redenen vurs., wij als getruwe onderdanen gerne verschulden mit vnser willegen denste tegens v ff. gen. *Ged. donderd. na S. Mattheus (29 Sept.) 1520.*

Deel D. 538.

168. *Bisschop Philips van Bourgondië berigt aan de 3 staten van Utrecht, dat hij heden het concept van den door hem en hen te schrijven brief aan de gedeputeerden, van wegen den raad van Holland, met welke zij laatst op den zeedijk vergaderden, heeft ontvangen en hooren lezen. Beuinden wij deselue forme te zeer scarp ende niet dienlic de brieue jn sodane formen te laten vuytgaen; hebben daeromme een andere forme behoirlick geconcipieert ende*

34*

onse brieue daerop aen den gantsen raedt van Hollant doen expedieren, *zoaals blijkt uit nevensgaand (navolgend) afschrift*, daerna ghij v moegen weten te richten. *Ged. slot te Duurstede, 4 Oct. 1520. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel B. 502.

169. *Bisschop Philips van Bourgondië berigt aan den president en raad van Holland enz:* Soe als wij gehoert hebben traport van onsen geschickten onlanx mit uwen ende onser drier staten gedeputierde opten Zeedijck ter dachfaert geweest, ende wij dan, nae communicatie bij ons dairop gehadt mit onsen voerscr. drie staten, bevynden soedanige dachfaerdinge van onse waren, omme voer v luyder te compareren ende to recht to staene, contrarie te wesen older gewoenten ende hantfesten, ende onser ende onser ondersaten gueder possessie daerop gecontinueert, oick mede tot grooten coste ende lasten van onsen ende der co. mat. ondersaten aen beyder sijden, soe hebben wij mit onsen voerscr. drie staten voer tbeste ouerleyt, omme bij onse olde gewoente, hantfesten ende possessie te blijuen, daer wij oick yet dencken vuyt te treden, dat wij ende onse staten voerscr. enen daer toe schicken willen, als wij begeren ghij mede van gelijcken doen, elckes op sijnen cost, omme die gebreken opten voersc. Zeedijck, als die tijt dat eyschet, te besichtigen ende remedieren. Ende begeren daeromme, dat gij dien achteruolgende onse waren vuyt Apcoude, Nychtevecht, Cortehoue ende Broekelen, die voer v luyden gedachfart zijn geweest, als wij zie oick daerop bij huys to blijuen beuolen hebben, omme voerder cost ende moye-nisse te vermijden ende onse olde gewoenten, hantfesten ende possessie ongekrenckt te moegen blijuen, als wij ons des gansselicken tot v versien. *Ged. slot te Duurstede, 4 Oct. 1520.*

Deel B. 503.

170. De par le roy empereur et des Romains toutiours auguste, roy des Espaignes, des deux Secilles etc.

Reuerendz, venerables, chers et feaulx. Pour la singuliere deuocion, que auons au benoit saint Bernardt et a son eglise et hospital de Montjou, situe aux Alpes de Sauoye, et que sa queste est chose pieuse et necessaire aux poures vueillaird passer lesd. Alpes; a ces causes escripuons deuers vous, requirans bien affectueusement, que vueillez admectre lad. queste au diocese d'Utrecht, ainsi quil a este fait aux dioceses circumvoysins, et que en aultres plusieurs lieux est acoustume de faire; comme plus au long escripuons a reuerend pere en Dieu, nostre aine et feal cousin et prince de nostre saint empire leuesque d'Utrecht. Enquoy faisant effectuellement nous laurons pour agreable playsir. Donne en nostre ville de Louvain le IIIJ^e. d'Octobre, anno XX.

Get. CHARLES.*lager* LALEMAND.

Opschrift: Reuerendz, venerables, noz amez et feaulz les gens du chapitre de leglise cathedral d'Utrecht.

Deel A. 811.

171. *De stad Utrecht aan Rychart, eertsbischoep van Trier.* Alsoe die heylichste vader sunte Willebrordus, die yerste onser kercken van Utrecht eertsbischoep apl. onses lants van Neder Almanien, met sijn predicatie tgemeyn volck, jnt lant ende bisdom van Vtrecht woenende, yerst totten heyiligen christen geloeue bekeert ende veel kercken gefundeert ende geconsacreert heeft, ende veel miraculen, soe wel in zijn leuen als na zijn doet, gedaen heeft ende noch doende is, ende die selue heylichste bischoep sunte Willebrordus wort oick ouer al dat bisdom van Vtrecht als ons yerste vader ende patroen geviert ende geeert, ende, voerwaer! die herten van allen goeden ge-

loeuigen menschen soudē tot veel meerder deuocien verweert worden, waert saick datmen alhier inde Doemkerck tUtrecht een notabel deel, als thoest oft lichaem, vanden reliquien van sunte Willebroert, in vwer f. g. conuent van Epthernacensis rustende, mochte krijgen. Bidden dairomme zeer oitmoedelicken, dat uwe f. g. belieuen ende die eerwerdige abt ende conuent in Epthernaco vermoegen ofte verwittigen willen, wair bij dat wij alhier in onsen Doemkercke van Vtrecht voirs. een goet notabel paert ende deel vanden reliquien van sunte Willebroert voirs. vercrijgen moegen; ende mit sulcker eeren, alst behoert, tot onse kercken alhier ouerbracht mach werden. Jut welck doende sellen uwe f. g. sonder twijfel wel doen ende loen van God van hemelrijck verdienen ende onser ende aller goeder menschen gebeden ende weldaden ouermits dien deelachtich werden. *Ged. 22 Oct. 1520.*

Minuten van missiven, bl. 65. Archief der stad Utrecht.

172. *De stad Utrecht verzoekt ernstig aan Gijsbert van Schoten, baljuw van Karmeland en Friesland, alsmede aan de stad Haurlem, om haren aan den voorz. baljuw geleenden scherpregher, en die de stad Haarlem in dienst wenscht te houden, terug te zenden, want wijs langer niet derffen en moegen, ende als dat doch soe van rechts ende redenen wegen behoert. Ged. 20 Oct. 1520.*

Ibidem, bl. 68.

173. *De stad Utrecht berigt aan Pouwels van Esscheren, drost tot Jaersfelt, dat van de Utrechtsche burgers en onderzaten aldaar gegoed, door hem zekere schattinge, als 7'st. op den morgen, gedurende 3 jaren gevorderd wordt. Zij verzoekt, gemerckt datmen hen nergent dan voir gewoenlicke bauwercken en behoert te schatten, hen daarvan te ontslaan, of te berigten die oirsake waerom ende wye v sulcx bevolen heeft. Ged. S. Simon en Juda (29 Oct.) 1520.*

Ibidem, bl. 69.

174. *Bisschop Philips van Bourgondië verzoekt aan de 3 staten van Utrecht. Soe als wij naden afgescheit laetst bij onse geschichte rede van v aldaer genomen, onse registren alhier hebben laten doersien enne inde selue beuonden ende daer vuyt extraheren etlicke briuen, dienende totter saken van onser stadt Groeningen ende vanden tymmer onses huyses to Coeuoerden, dat zij ook van hunne zijde, naden voirs. afgescheit onder uwe briuen ende registren doen soucken, oft ghij oic daer yet wes vinden condē totter voirs. saken dienende, ende daer na een gelegenen dach beramen ende ons verwittigen, om onse rede metten copien vanden voirs. briuen aldaer bij v te schicken ende met vlyuden opten voirs. sake voerder communicatie te halden. Verlaten wij ons gansselic. Ged. slot te Duurstede, 31 Oct. 1520. Zijne handt., lager HERDINCK:*

Deel B. 504.

175. *Burg., schepen. en raad der stad Zwol berigten aan de 5 kapittelen, ridderschap, stad en steden van Utrecht. Wij dancken v w. ende lieffden groitlick der bezendinge uwer geschickten nv opt nye mit kost, arbeit ende moynisse alhyr gedaen. Wij mercken vth gansen guden herten geschuet tot enicheit des hilligen heeren van senct Mertens verwanten, dat wij gerne voer ons mit lijff, guet ende bloet in eschender tijt gedencken ende verdienen wyllen in gelijken. Ende gheuen v w. ende lieffden voerder tho verstante, ho de van Campen neit versaedeget mit oeren geweldigen, driestigen ende homoedighen voernemen, zij tot heer to mit ons gehandelt ende gedreuen hebben, nochtans op sencte Mychiels auent lest leeden vermetlick tot krenckinge van onsen*

vrijen jairmarckt voer onser stadt vrigheit eyn nye marckt opgeslaegen, gelick zij op auent Symons et Jude oick onse jairmarckt in gelijken betenget hebben, wij solcken homoet ende nytheit neit langer moegen inbrecken laten tot verwoestinge onser marckten, ende de seluen daer auer betred- den mit rechte doen besaten, vth solcker ende anders geenre orsaeken, daer van zij vnsen gena- digen heren mit onwaerachtigen schryfften geaduertiert ende, eer zij des de waerheit verwacht hebben, eynen nyen geweldigen auervall ende name in ons genedigen heren lande ende opt waeter an onsen burgeren, an scheppen, beesten ende guederen gedaen, dair op wij eyn antwert an sijn gen. na ingelachter copien gescreuen hebben, wij v w. ende lieffden neit wyllen voeront- holden, om oft uwer l. geschickten wederkompst vertoegen ende v w. l. midler tijt hyr van voerqueme, zo oer lieffden hyr mede oick beantwert sijnnen, dan een wetten te hebben, dat naden lesten handell bij den van Campen so onerliken ongehouden, bij ons neit nyes voergenoemen, dan dat de besate om des nyen opgeslaegen jairmarcke des allen ghescheit ys, also bij hem selues opt landt gelick den tolln opt dat waeter mit eynen dryesten onberaden mode angelopen. Dat v w. ende lieffden ons alzus mitten besten affnemen; verschuldent altijt gerne tegens de selue. *Ged. Aller Heiligen, 1 Nov. 1520.*

Deel D. 539.

Dit afschrift luidt als volgt:

176. Hoichwerdige, doirluchtige, hoichgeboren furst, vermogenden, genedigen here. De eirber ende wijse Bernt Wth den Enck ende Albert van Lewen, medeschickt vanden staten vwer gen. lande an der zijden, hebben ons dessen dach to kennen gegeuen in affwesen der werden ende edelen heren ende mester Bernt vanden Torn, decken, vwer gen. vicarius, ende Jorien Schenck, vwer gen. drost etc., dat v gen. an oeren lieffden doen scrijuen hebben van beclachte der van Campen, wo oir burgere, vermits zij bynnen onser stadt niet hebben mogen komen, eyn tijt- lanck voer onsen stadt to Franckhusen merckt gehouden, dair zij veylich aff ende an gereist heb- ben, ende dat zij aldair mit oeren beesten ter merckt gekomen weren auent Simonis et Jude; syttende auer maeltijt synnen gekomen eyn deel vanden onsen mit XIJ peerden ende omtrent to voete vijftich, ende hebben de seluen mit oeren beesten viantlicke wijse geuangen, seggende: »gij verreders, geuet v geuangen,» ende sommige van hem gewondet ende zij als misdeders in stocken ende blocken geworpen, onder vorder woirde des voergeuens. Ende dan v ff. gen. vander yrsten vren desse schelinge verresen, altijt gearbeit hebben ende noch doen, de saicke geboirlickn hen to leggen, so vole mogelicken, bedunckt vwen gen. solx bij ons ongeboirlickn, ende dat oir lieffden also mit ons spreekken, de borgeren mit oeren beesten, so zij in vwer gen. gebiede angetast sijnnen, costloes tontslane, hebben de boetscap opt scerpeste ons bij oeren lieffden bijge- bracht, ontfangen mit geboirlicker werdicheit; ende vuegen vwen ff. gen. hyr op ter antwort: also in auerleden tijden bij vwer gen. redé ende staten eyn guetlickheit opgenamen is tusschen ons ende de van Campen, den welcken tractaet wij in allen delen nagegaen hebben ende bij den van Campen in cleyn noch groet gehouden, dan oneerlickn affgeslagen ys, niet allen jn den, dan jnt yrste onrechte ende geweltlicke boringe der nyen ende ongewontlickn angegreppen tolln, perseuereren tot noch to, so hebben zij sich niet allene willen laten versedigen dair mede, dan onse vryge jairmerckten buten vnser vrijheit op ongewontlicke plaitsche opgeslagen ende gelacht, in menynghe ons de also to verwylden ende eyn possessie ende jnganck dair mede te nemene, gelijck zij mitten tolln doen, als zij alrede laten blijcken, na voirgeuen der erber geschickten, seggende zij eyn tijt lanck aldair te holdene plegen de merckte, wair vith wij na keyserlickn priuilegien ge-

orsaket sijnnen, ende hebben de seluen mit oeren guederen ende mit vwer gen. schulte van Zwolle mit rechte ende oick mit gewalde oft onbillicke woirde na beclachte der van Campen besatet ende angespraicken voir dat gene zij ons na keyserlicken bullen dair auer gebrackten mogen hebben, de gene sich der wegen gepurgiert hebben, sijnnen van der anspraicken gevryet voir vwer gen. schult, ende hebben oick de seluen niet gestockt noch geblockt, noch oick gewont oft geslagen, noch onbillicke worde gespraicken, als men mitter waerheit bevynden sall, ende de besate burgers jnden gerechte seluest bekant ende lijfflicken then hillegen geswaeren hebben, dan de van Campen beclagen wij ons, sijnnen vithgetagen ende hebben bij nachtslapender tijt onser burger beeste in Mastebroick mit gewalder hant, gheen manyer van rechte voirnemende, gehailt ende dair bynnen gebracht, donse gevangen jnt lant ende opt water, sceppe, guder ende luden angehailt ende gevenckelick gesath ende noch in wege, velde ende water tselue jn gelijken geweltlick ende viantlick verhandelende, eer den tijden zij yrsten hyr van geaduertiert sijnnen gewest; ons niet langer to lidene steeth, dan dair weder to doene tot bescherm van den, so wij best mogen ende kunnen. Sus is onse denstelicken begeren, dat v ff. gen. dit van ons alzus voir een antwort nemen ende nader gelegenheit de van Campen, der doch v gen. jn vollen manyren bedwenckelick sijnnen, dair to holden ende dwyngen, zij desse geweldige hant afstellen; wij sijnnen noch vnser saicken gewegen nader boetscap v ff. gen. vanden geschickten der staten vernemende worden, als gehoorsame onderdanen ter reden schuldich sijnnen, dat wij doch mercken ons allet niet batelick, dair bij wij genodiget werden tot ons te nemene, dair mede wij dessen auervall ende geweld van vnser hals holden ende keren mogen. *Ged. Allerheiligen avond (31 Oct.) 1520.*

Deel D. 540.

177. *Bisschop Philips van Bourgondië antwoordt aan de 3 staten van Utrecht:* Soe ghij ons nw op onse voerschriften ter antwoerd hebben gedaen ende begeert, wij onse rede mitten copien vanden briuen dienende totten tymmer onses huyses Couorden, als morgen aldaer bij v schicken willen, om mit vlyuden voerder daerop te moegen communiceren, willen wij dien achteruolgende dieselue onse rede aldaer bij v hebben, als morgen sauouts jnder herbergen te wesen, omme des anderen dages daerna te handelen. *Ged. slot te Duurstede, 6 Nov. 1520. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel D. 541.

178. *Bisschop Philips van Bourgondië verzoekt aan de 3 staten van Utrecht het kapittelgeneraal te continueren tot overmorgen, want hij nog met zijne raden merckelicke saken te communiceren heeft.* *Ged. slot te Duurstede, 7 Nov. 1520. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel D. 542.

179. *De stad Utrecht antwoordt aan den hertog van Kleef, ter zake van de schade, door Wolter Smullingh, ambtman te Schulenborch, aan Goeijert de Coninck aangedaan, dat deze in des ambtmans voorstel genoeg neemt, om een gemagtigde, ter vereffening dier zaak door den hertog, te zenden. Zij verzoekt daartoe het vereischte geleide.* *Ged. 7 Nov. 1520.*

Minuten van missiven, bl. 32. Archief der stad Utrecht.

180. *De stad Utrecht berigt aan joncker Willem Torck.* Alsoe wij dagelick grote clachte hoeren van onsen borgeren ende ondersaten, die inder Vecht vissen, alse dat sij jnder Vechte nyet vissen en moeghen, van uwen e. en l. als zij ouer vijftich jaeren rustelick ende vredelick gedaen

hebben, twelck, indient soe is, ons nyet weynich verdunct, want hoer van uwe e. voervaders nye nyet of gemoet en is. *Zij verzoekt dus, dat dit hen niet wordt belet*, op dat ons gheen noet derff zijn voerder dair op te moeten bedencken. *Ged. donderd. na S. Lebuinus (15 Nov.) 1520.*

Dit ook geschreven van Melis van Amstel van Mynden. (Ibidem, bl. 26).

Ibidem, bl. 27.

181. *De stad Utrecht verzoekt aan de stad Naarden, ingevolge het besprokene op dingsdag l.l. met die van Amsterdam over het maken van een weg door het Veen, om hare gedep. te zenden, om te spreken hoe dit ter minster cost geschieden kan. Ged. donderd. na S. Lebuinus (15 Nov.) 1520.*

Ibidem, bl. 27.

182. *President en raden van Holland enz., antwoorden aan bisschop Philips van Bourgondië op zijne missive van 20 October 1520, waarbij hij hen onderrigt dat zijne onderzaten van Heikop geen dammen hebben opgebroken, maar sedert 80 à 90 jaren hun water op dezelfde wijze hebben geleid, zooals zij dat met zegel ende brief kunnen bewijzen, weshalve hij hen verzoekt, om die van Heikop in hun rustig bezit te laten; dat zij met de gedep. van Amsterdam en Amstelland daarover hebben gehandeld, die beweren dat hij verkeerd is onderrigt, vermits die van Heikop hun water aldaar niet plegen te leyden; zij verzoeken hem evenwel de overzending van een authentiek afschrift van hun aangevoerd bewijs tusschen dit en Kersmis e.k., om het aan de gemelde gedep. mede te deelen, in gebreke waarvan die van Amstelland verklaard hebben zichzelf tegen het Heycooperwater te willen bescutten ende beschermen, krachtens het keizerlijk consent, als redelyck ende billick js. Ged. 's Hage, 12 Nov. 1520. Get.*

A. SANDELIN.

Deel B. 516.

183. *Bisschop Philips van Bourgondië berigt aan zijn pander Goessen Henricksz. van Amerongen: Om mercklicke oirsaken ons daer toe bewegende, willen wij ende beuelen v wel ernstelicken op onse straeffe ende correctie, dat ghij v van nw voert aen nyet mer en onderwynden enige huysgelden vuyt te panden, buyten wete ende toedoen onser drier marschalcken desses onses Neder Stichts, welcke onse marschalcken gehalten sullen wesen den kistsitters wederomme gelt, pant ofte pantweringe ouer te leueren; daernaec ghij v moegen weten te richten. Ged. Utrecht, 26 Nov. 1520. Zijne handt., lager HERDINGCK.*

Deel D. 543.

184. *De stad Utrecht berigt aan de stad Middelburg, in antwoord op hare missive beruerende joffr. Aechte, wedue van wijlen Jacob de Valladolid, poertersse van Middelburg, dat Utrechtsvhe burgers als: Weyn Buys, Pieter Stael, Jan Matheuss. ende een genoempt Fye, hoers selfs magen en vrunden, hare penningen en goederen hebben doen aantasten, ter zake van eene schuld van 200 Phs. g., waarvoor hunne ouders zijn borg gebleven: Zij verzoekt dat deze hare nicht, die rijk genoeg is, haer ouders scult te betalen, zich in vruntscappen met hare mogen verdragen, ende hoer ouders sielen, die villicht daerom jn last zijn, verlichte, als dat doch allen goeden kynderen, al en hadden zij nyet meer dant leuen off haer yerste vuetsel van hoeren ouders ontfangen, wel toebehoert te doen. Ged. 28 Nov. 1520.*

Minuten van missiven, bl. 31. Archief der stad Utrecht.

185. *De stad Utrecht berigt aan m^r. Jan Basijn, procureur voor den hoogen raad te Me-*

chelen. Wij werden gemolesteert voer den raet van Hollant vanden scout van Noederloes, van saicken, die in de IJsselsteynschen oerloge anno 1511 lestleden geschiet zijnde, ende want bij de key. mat., oeck doe prins van Spaengyen etc., een tractaet van payse dair na vant selue oerloge gemaict ende daerinne alle actien, querelen ende injurien ter beyden zijden gesciet, aboleert ende te nyete gedaen zijn worden, ende wij nochtans beduchtende zijn t hoff van Hollant doer enige, ons nyet veel goets gunnende, eenige indracht oft zwaernisse daer inne souden moegen maecken tot vercoringe des tractaets ende achterdeel van ons, soe hebben wij doer raet van onsen aduocet ende procureur in den Haege, brieue van recomandation ende behulpe van onsen genedigen heer van Vtrecht an onse genedige vrouwe van Sauoeijen, regente etc., verworven, na vermoegen een requeste bij onsen dienres voers. gemaict, beneuens den brieff gelecht, die wij bij desen bode samentlick ouerseynnden, omme bij hoer genade die saicken te euoceeren wten raet van Hollant tot hoer genaden ende haer genaden privaten raide, soe haer genade ouermits commissien ende mede van rechts wegen des machtich zijn te doen, opdat wij daer doir oick in gheen voerder pleyt, off quade consequentie en deruen komen. *Zij verzoekt om die euocatie in behoerlicker formen ende oeck een duplyck off copie daeroff mitten alre yersten, soe die saeck haest heeft, te moegen krijgen.* Ged. 2 Dec. 1520.

Minuten van missiven, bl. 80. Archief der stad Utrecht.

186. *De stad Utrecht verzoekt aan Pouwels van Esscheren, drost en schout van Jaarsvelt, om de vervolging tegen de Utrechtsche burgers en onderzaten, ter zake der schatting te willen laten berusten; tot er antwoord der regentes en van den heer van IJsselstein gekomen zal zijn op de schriften des bisschops en der staten.* Ged. S. Barbara (4 Dec.) 1520.

Ibidem, bl. 81.

187. *De stad Utrecht verzoekt aan den hertog van Gelder om Ot van Haeften te onder-
rigten, dat hij aan de door hem te Tuyl wegens vroegere ruiterschulden, in strijd met
het verdrag deswege, afgeperste 21 Ph. gul. terug geve.* Ged. 7 Dec. 1520.

Ibidem, bl. 81.

188. *De stad Utrecht verzoekt aan de steden Emmerik en Wesel, om, ten einde alle
goede vruntscap ende verthieringe te onderhouden, de schadeloosstelling aan Goeijert de Coninck
door Wouter Smullinck, die wegens ziekte op de S. Nicolaas bepaalde bijeenkomst voor den
hertog, niet is verschenen, te bewerken, of dat men anders verplicht zal zijn die op hunne
onderzaten te verhalen.* Ged. (1) Dec. 1520.

Ibidem, bl. 82.

189. *De stad Utrecht berigt aan den schout en het geregt van Jaarsvelt, dat overmits de
schout de aanschrijving van S. Barbara j. l. versmaet, zijne goederen en die des geregts
evenzeer zullen worden aangetast.* Ged. 10 Dec. 1520.

Ibidem, bl. 83.

190. *Bisschop Philips van Bourgondië berigt aan de 3 staten van Utrecht: Soe als wij
op woensdach verleden alhier bynnen onser stadt Hasselt een generael dachfaert gehouden hebben
mit onse ridderschap ende stadt Deunter, sampt andere onse cleyne steden, op die schelinge ende*

(1) De dagteekening oningevuld gelaten.

onwille, tuschen onsen steden Campen ende Zwolle verresen, ende naeder conclusie terseluer dachfaert, genomen mit onse voerscr. ridderschap ende steden, wij ende de selue onse ridderschap, sampt onse stadt Deunter, enige onse rede ende gedeputierde geschickt hebben aen onse voerscr. steden Campen ende Zwolle, mit instructie omme sie op tbequemelicxst te bewilligen tot een bestandt, hent tot Lichtmisse naestcomende, wij wolden middeler tijt mit onse lantschappen sulcke wegen voernemen, daer durch die voerscr. schelinge ende onwille geburlicken nedergelacht mochte worden, welcke onse rede, sampt onser ridderschap ende stadt Deunter gedeputierde, nae alle vlijt ende neersticheyt bij hem in desen gedaen, sulcke bestandt bynnen onser stadt Zwolle niet en hebben erlangen connen; dan heft dieselue onse stadt Zwolle tselue gantz affgeslagen ende daer beneuens geweygert hoere vrunden bij ons te schicken, ten were onser beyder lantschappen gedeputierde op tghene zij hier beuorens gededingt solden hebben, bij den anderen weren ende oick mede antwoerdts hadden op tghene zij den eerbaren hoichgeleerten onsen lieuen getruwen raedt ende vicario meyster Gerrit ten Toern, deken etc. voernemen laetst mede gegeuen te hebben. Soe dan vuerder verloop hier vuyt versien is te verrijsen, ende omme sulckes voer te comen, hebben wij voer tnutste ouer gelacht, eene nye dachfaert hierop te holden mitten staten onser lantschappen aen beyden zijden der IJsselen, als van en woensdage naestcomende ouer acht dagen, nementlicken des woensdages post Lucie naestcomende, tsmorgens to negen vren alhier bij ons bynnen onser stadt Hasselt te wesen. Dus begeren wij dat ghij tegens den voern. dach uwe gedeputierde, die voer hen inder voerscr. sake ende schelinge gehandelt hebben, als nementlicken den werdigen doemdeken heren Jacob van Apeltern, heren Frederick die Coeninck, Berndt vander Haer, Melis Vuyten Enge, Goerdt van Voerdt ende Henrick vander Borch; mitten voern. onsen vicario alhier bij ons hebben ende schicken, ende den seluen mede beueel geuen willen, omme mit ons ende onsen lantschappen aen dese zijde der IJsselen te moegen raden ende sluyten tghene wij samentlicken vynden sullen tot waelfaren onser gemeenen lantschappen voerscr. best dienende, sonder ons op dit pas te weygeren, want ons ende onsen lantschappen hier merckelicken aen gelegen is. *Ged. Hasselt, 9 Dec. 1520. Zijne handt., lager HERDINGK.*

Deel D. 547.

191. *Burg., schep. en raad der stad Zwol aan de 5 kapittelen, ridderschap, stad en steden van Utrecht. Vernomen hebbende van den bisschop, dat hij hunne gedeputeerden, die auer den tractaet tuschen ons ende Campen gehandelt, den seluen to stedigen, verscreuen ende begeert hebben off willen begeren an desse zijde, verzoeken zij, — so ons bauen den tractaet angelanget wort van sijn ff. genade, hebben wij ons in genen bestant oft anders wes geuen willen, dan tgene hij v lieffden also gemaickt en zij, yrsten vullentagen — om, indien zij alzus begeert worden, zich niet to verachten, om desse verlope eyns ter entscap affgedragen werden. Ged. dingsd. na S. Mariae Concept. (11 Dec.) 1520.*

Deel A. 812.

192. *De 3 staten van Utrecht verzoeken aan bisschop Philips van Bourgondië, om voor hunne gedeputeerden, als: Beernt vander Hair, Melis Wten Enge, van wegen de ridderschap, Henrick van der Borch en Goeijert van Voerde, van wegen de stad, naar Overijssel geleide te verwerven bij den hertog van Gelder, daer zij nyet wel gemoet en zijn, zonder dit derwaarts te reizen. Ged. 12 Dec. 1520.*

Minuten van missiven, bl. 85. Archief der stad Utrecht.

193. *De stad Utrecht verzoekt aan Aryaen van Bueren, ambtman van Neder-Betuwe, om Jan Bor niet te vervolgen wegens ruiterschulden, tot aan eene nader te bepalen dagvaart tuschen het Sticht en Gelderland. Ged. 13 Dec. 1520.*

Deel D. 546.

194. *Bisschop Philips van Bourgondië antwoordt aan de 3 staten van Utrecht, op hun verzoek om voor hunne gedep. geleide te verwerven bij den hertog van Gelder: Dat dese onwille tuschen onsen steden Campen ende Zwolle dagelix meer ende meer verloopt, soe dat die noot ende waelvaert onser ondersaten ende lande eyschet, ghij uwe geschickte bij ons alhier seynden op tspoedichst ende sonder enich vertoch. Ende soe dan die vier weerlicke geschichte nae uwen schriften met geleyde begeren versien te wesen, dunct ons, dat zij to water sonder geleyde veylich ende ombesorget comen moegen; woldet nochtans soe weren mit vorste ofte anders, dat hem nyet gelegen en were to watere ouer te comen, mochten sie dorch gesinnen van v geleyde van onsen neuen van Gelre begeren, noemende zijnen lieffden den dach zij mitten anderen gheestelicken geschichten, als nementlicken: den weerdigen domdeken, den deken van S^{te}. Peters, onsen vicaris, ende heren Frederick die Coeninck, nae onsen voer begeren bij ons comende worden, twijuelen nyet zijne lieffden en sullen hen sulcke geleyde scriftelick toesynden. Hier inne wilt alle saken van hoechtijt ende anders vuyten wege stellen, want onsen gantsen lantschappen merckelicken hier aen gelegen is, ende in toe versicht uwe voerscr. geschichte gheestelick ende weerlick sonder jnefallen bij ons comende worden den enen wech ofte den anderen als voerscr., willen wij onse ridderschap ende lantschappen alhier dese naestcomende dachfaert enen dach drie ofte vier bij ons holden, derseluer geschichte coempste verwachtende, omme samentlicken ofte metten anderen conclusie hierop te nemen. Ged. Hasselt, 15 Dec. 1520. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Oick en doruen uwe geschichte nyet besorget wesen, off zij enige onse ondersaten mit scheepen van oirloge opter Zuyderzee vernamen, want zij se na noode lieuer geleyden solden, als zij weten zij onser staten gedeputierden zijn. Datum vt supra.

Deel D. 544, 545.

195. *De stad Utrecht berigt aan bisschop Philips van Bourgondië, vernomen te hebben dat in Braband en overal in Holland de uitvoer van koorn is verboden, dat daarop de oversten en oudermannen der stad, met toestemming van den raad, heeft besloten insgelijks geen koorn uit het Sticht te laten voeren, vreezende dat door dien uitvoer dair merckelicke gebreken jn vallen mogten. Zij verzoekt om dat zijne maarschalcken dien overeenkomstig bevelen te geven en dat het koorn ter markt worde gebragt binnen de steden, na ouder gewoente. Zij verzoekt, in zake der door Otto van Haeften wegens ruiterschulden bezetts burgers, de toezending van een vidimus auctentiek van het verdrag daaromtrent met den hertog van Gelder gemaakt. Ged. 19 Dec. 1520.*

Deel B. 94.

196. *Bisschop Philips van Bourgondië antwoordt de stad Utrecht op hare missive van den 19. Dec. Daerop ons ymmers naeden redenen geraden docht een generael capittel aldaer te laten leggen, ende dan mit malcanderen te communiceren ende te sluyten tgene tot weluaren onser gemener lantschappen ende ondersaten best dienen mochte, ons sulckes daer nae verwittiget, willen wij dan gebuerlicken daer jne geschien laten. Wat betreft het verzoek van den vidimus, meldt hij, dat hem zulks op dit pas ongelegen komt, vermits den voerscr. originalen brieff op onssen*

huys to Duersteden opgesloten ende gebleuen is; dan soe yerst wij daerbij comen connen, willen wij v gern een vidimus daer van maken laten. *Ged. Deventer, 23 Dec. 1520. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel B. 505.

197. *Gedeputeerden der 3 staten van Utrecht, zijnde te Deventer, melden aan hunne committenten, dat zij nog weinig zijn gevorderd in de zaken van Zwol en Kampen, dwelck ons seer leet is, ende voersien dat zij nog wel 10 à 12 dagen zullen moeten vertoeven. Zij verzoeken de toezending van 200 Phs. gulden voor reis- en verblijfkosten, die zij merckelicken wel behoeuen sullen, soe hyer tot Deuenter seer costelick te leggen is, soe en mochten wij nyet wel mit ons gelt thys comen. Ged. Deventer, Dag na Innocentium (29 Dec.) 1520.*

Deel B. 506.

198. *Bisschop Philips van Bourgondië antwoordt aan de 5 kapittelen van Utrecht op hun verzoek om hunne gedep. ter dagvaart naar Overijssel te zenden, ten einde de zaken, die hen onbekend zijn, nader te doen openen, omme daer nae uwen gedeputeerden te beter jnformatie daer op te doen — dat hem dit schrijven verfrempt nyet weynich, gemerct ghij ons onlanx mitten anderen onsen twee staten sonder middel ende oick onder tsignet des domdekens toegescreuen hebben, den voern. dach te willen beseynen; ende in sulcker toeuersicht hebben wij oick onse ridderschap ende steden desser onser landen den seluen dach verwitticht, die zich daer toe verlaten; doch soe der saken menigerleye zijn, die wij sus qualicken hadden connen ouerscrijuen, ende oick dese dachfaert nyet beraempt en is sonder verhael elck aen den zijnen, ende om op merckelicke gebreken nae onsen voerschriften communicatie te hebben tot voerstant ende beschermnisse van ons ende onser kercken gerechticheyt ende waeluaert onser ondersaten aen beyden zijden der IJsselen. Dus verlaten wij ons noch, ghij uwe gedeputierde mitten anderen ten voerscr. dage oick bij ons hebben sullen. Ged. 30 Dec. 1520. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel A. 813.

I N H O U D.

DAGTEEKEN. EN PLAATS.	DOOR WIEN GES.	AAN WIEN GESCHR.	HOUDENDE.	Bl.
1511, Febr. 25, Utrecht.	3 staten v. Utr.	Frederik, hertog van Beijeren.	Zending van Johan Krijns en Ulrich Beyl, met verzoek om zich de keuze tot scheidsman in de geschillen tusschen den hertog van Gelder en den bisschop van Utr. te laten welgevalen	1.
» » Duurstede.	bisschop van Utr.	aartsbisschop v. Trier.	» » » »	4.
» Maart 11, Utrecht.	3 staten v. Utr.	Frederik v. Beijeren.	» » » »	4.
» » » »	» » » »	aartsbisschop v. Trier.	» » » »	5.
» Junij 12, Deventer.	ridderschap van Overijssel.	3 staten v. Utrecht.	Verzoek om in de kosten van den laatsten krijg tusschen den hertog van Gelder en den bisschop van Utrecht te helpen dragen	5.
» Julij 9, Brussel.	MARGARETHA V. OOSTENRIJK.	» »	Zending der gevolmagtigden ter vereffening der geschillen tusschen den huize van Oostenrijk, IJsselstein en Utrecht	6.
» » » »	» »	» »	<i>Hunne magtbrief en instructie</i>	6.
» » 10, »	» »	» »	Vrijgeleide voor de 3 staten van Utrecht ter dagvaart naar de stad Vianen	8.
» » 22, Hattem.	KAR. V. GELDER.	» »	Betuiging zijner ontevredenheid over deze onderhandelingen	8.
» » 24.	» »	» »	Eerste ontwerp van het vredeverbond tusschen den huize Oostenrijk, IJsselstein en Utrecht	9.
» » 29, »	» »	» »	Gelukwensching over het gesloten verbond	11.
» Aug.	» »	» »	<i>Laetste zoene enz.</i>	12.
» » 7.	» »	» »	<i>Hendrik v. Nassau, Philips v. Bourgondië, Jan v. Bergen, Adolf v. Bourgondië enz., beloven de bekrachtiging daarvan door Karel v. Oostenrijk Maximiliaan en Karel van Oostenrijk magtigen de voormelde afgevaardigden tot de beëdiging van het verbond</i>	12.
» » 10.	Vullinck, kapel.	Frederik, heer van IJsselstein.	Over voormeld verbond. Verschillende mededeelingen	13.
» » 14, Wagening.	KAR. V. GELDER.	3 staten v. Utrecht.	Ter zake der uitvoering van zijn met den bisschop van Utrecht gesloten verdrag	14.
» » 15.	» »	» »	<i>Belofte van Floris, heer van IJsselstein, ook namens zijn vader, van zich, krachtens het voormeld vredeverbond, aan de uitspraak der landvoogdes te onderwerpen</i>	15.
» » 17, Utrecht.	» »	» »	<i>De ridderschap en de stad Utrecht verbinden zich insgelijks daartoe</i>	16.
» » 19, Duurstede.	biss. v. Utrecht.	3 staten v. »	Over de ten uitvoerlegging van het met den hertog van Gelder gesloten verdrag	16.
» » 24.	Vullinck, kapel.	Frederik, heer van IJsselstein.	Over het afbreken van het blokhuis aan de Vaart, ingevolge het vredeverbond	17.
» » 25, Zutphen.	KAR. V. GELDER.	3 staten v. Utrecht.	Zending v. Johan Falquier en Pieter v. Suchtelen	18.
» »	» »	» »	Hunne instructie, get. CHARLES	18.

DAGTEEKEN. EN PLAATS.	DOOR WIEN GES.	AAN WIEN GESCHR.	HOUDENDE.
1511.			Bl.
» Aug. 26, Utrecht.	3 staten v. Utr.	Karel van Gelder.	Antwoord der 3 staten van Utrecht op de punten in deze instructie begrepen 19.
» » 28, »			Verzoek om het blokkhuis aan de Vaart met het daarop bevindend krijgstuig in hunne handen te stellen 20.
» » 30, »	» »	» »	De bisschop en de 3 staten van Utrecht beloven het vredeverbond te zullen onderhouden 21.
» Sept. 23, 's Hertogenbosch.	MARGARETHA V. OOSTENRIJK.	Floris, hr. v. IJsselst.	Dankbetuiging voor het voldoen aan hun verzoek betreffende het blokkhuis 22.
» » 29, »	» »	» »	Krijgsverrigtingen tegen de Gelderschen 22.
» Oct. 10,			» » » » 23.
» Nov. 4, »			Verklaring van Frederik en Floris van Egmond omtrent de openstelling van het huis Nijenrode door Willem Torck in 1508, en van zijne onschuld aan het geweld in 1510 vóór Utrecht gepleegd; get. FREDERIK, FLORIS. 24.
» Deventer.	biss. v. Utrecht.	3 staten v. Utrecht.	Maximiliaan van Oostenrijk ontslaat, ingevolge het vredeverbond, de goederen der Utr. geestelijkheid, van het daarop gelegd arrest 25.
1512, Jan. 5, Vollenhov.	» »	» »	Verzoek om in de kosten van den Gelderschen oorlog bij te dragen 26.
» Feb. 11, Kranend.	GORT V. LECK, drost.	Frederik, heer van IJsselstein.	Berigt zijner voorgenomen terugkomst na de dagvaart te Koeyorden 27.
» Maart 6, Mechelen.	gedep. der 3 staten v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Verzoek om betaling zijner manschap en toevoer van krigsbehoeften 27.
» » 31, Duursted.			Verslag der onderhandelingen in de zaak tegen den heer van IJsselstein 31.
» Mei 3, Utrecht.	kapittel van den Dom te Utr.	Gerrit van Thoorn, deken v. S. Pieter, en Johan Dedel, kan. v. S. Marie, te Brussel ter dagv.	Verzoek van Floris van IJsselstein aan Maximiliaan en Karel van Oostenrijk, om voorgeschoten soldijgelden, krachtens hun mandement, (7 Maart) hierbij overgelegd, ter verkrijging welker som hij zijne heerlijkheid S. Maartensdijk heeft bezwaard 28.
» Junij 15, Devent.	staten v. Overijs.	3 staten v. Utrecht.	Brief waarbij de bisschop van Utrecht de rekening van den rentmeester Berend Uten Eng over 1510 en 1511 goedkeurt 33.
» » 17, »	» »	Gerrit van Thoorn.	Schade aan kerkelijke goederen toegebracht 33.
» » Vollenhov.	biss. v. Utrecht.	riddersch. en stad Utr.	Bezegeling van het te Vollenhoven met het Over-Gesticht gesloten verbond 34.
» » 19, Utrecht.			» » » » 35.
» Sept. 14.	Hoorn.	kapittel v. d. Dom en proost van West-Friesland.	» » » » 35.
» Oct. 6.	» »	» »	Verbond van onderlinge hulp en bescherming tusschen het Over- en Neder-Sticht v. Utrecht 35.
» » 17, Zwol.	Deventer, Kampen en Zwol.	3 staten v. Utrecht.	Klagte over knevelarij van den deken mr. Otto 39.
» » »	» »	» »	» » » » 41.
		(stad en steden.)	Artikelen van beschuldiging tegen mr. Otto, deken van West-Friesland 41.
			Inneming van Koeyorden door Roelof van Munster 43.
			» » » » 44.

DAGTEEKEN. EN PLAATS.	DOOR WIEN GES.	AAN WIEN GESCHR.	HOUDENDE.	
1512, Oct. 25, Deventer.	Deventer, Kam- pen en Zwol.	3 staten van Utrecht (stad en steden.)	Inneming van Koevorden door Roelof van Munster	Bl. 44.
» » 27, Zwol.	biss. v. Utrecht. 3 staten v. »	» » Deventer, Kampen en Zwol.	» » »	46. 46.
» » »	» »	bisschop v. Utrecht.	» » »	47.
» Nov. 2, »	biss. v. »	3 staten v. »	» » »	47.
» » 16, Duursted.	Fred. van Seld- nek, Berend Vten Eng en Berend Freyse van Dolre.	3 staten v. »	Over het bezetten der stad Reenen	48.
» » 15.	Reenen.	<i>Frederik van Seldnek, Berend Uten Eng en Berend Freyse van Dolre.</i>	<i>Waarschuwng van den toelg der Bourgondischen op Reenen</i>	48.
» » 16, Zwol.	Deventer, Kam- pen en Zwol.	3 staten van Utrecht.	Inneming van Koevorden door Roelof van Munster	48.
» » 19.	<i>deken van het ka- pittel van den Dom en proost v. West-Fries- land.</i>	<i>Hoorn.</i>	<i>Klagte over de knevelarij van den deken mr. Otto</i>	40.
» Dec. 7, »	biss. v. Utrecht.	» »	Toezending van ontvangene brieven ter dier zake	49.
» » 13, Koevorden.	<i>Adolf van Rech- teren, ambtman</i>	<i>bisschop van Utrecht.</i>	<i>Ter dier zake</i>	49.
» » 11.	<i>Roelof v. Munster.</i>	<i>schout, schep. en bur- gers van Koevorden en voors den lande van Drenthe.</i>	»	50.
» » »	» »	<i>schouten van Rolde en Anlo.</i>	»	50.
» » 15, Zwol.	biss. v. Utrecht.	» »	Huis- en stuivergeld en onkosten ter zake van Koevorden	51. 51.
» » 16, »	» »	Jacob Apelteren.	Dankbetuiging voor bewezene diensten ter zake van Koevorden	52.
» » 31, »	Deventer, Kam- pen en Zwol.	3 staten v. Utrecht.	Ter zake van Koevorden	52.
1513, Jan. 11.	Jacop Muller- mecker.	deken en kapittel van den Dom te Utrecht.	Besteld ijzerwerk	53.
» Febr. 6, Duursted.	biss. v. Utrecht.	3 staten v. »	Zending naar den hertog van Brunswijk	53.
» » 8, »	» »	» »	Toezending van 's hertogs antwoord	54.
» » 7, Hagensteyn	<i>Hendrik, hertog van Brunswijk.</i>	<i>bisschop van »</i>	<i>Over het ongemoeid laten der Utrechtsche onder- zaten</i>	54.
» » 21, Brussel.	MARGARETHA v. OOSTENRIJK.	deken en kapittel van den Dom te Utr.	Antwoord van den hertog van Brunswijk op den voorslag van dr. Jacob v. Kalker, prior van de Predikheren te Utrecht, ter dier zake	55.
» Maart 5.	Reenen.	3 staten v. Utrecht.	Verzoek om toelating tot het uitreiken van aflaten ten behoeve van het hospitaal van den Heili- gen Geest te Besançon	55.
» » 12, Deventer.	Deventer, Kam- pen en Zwol.	» »	Huis- en morgengeld en over de onkosten in zake van Koevorden	56. 56.
» » 13, Wijk te Duurstede.	Wijk te Duur- stede.	» »	Ter zake van Koevorden.	56.
			Volharding bij hun besluit betreffende de uit- zetting	57.

DAGTEEKEN. EN PLAATS.	DOOR WIEN GES.	AAN WIEN GESCHR.	HOUDENDE.	Bl.
1513, Maart 13.	Reenen.	3 staten v. Utrecht.	Weigering om in het huisgeld te dragen	57.
» » 19.	Hendrik de Graaf bevel voerende te Tiel en Wa- geningen.	» »	Vijandelijkheden der Gelderschen nabij Utrecht	58.
» » 19.	» »	<i>bisschop van Utrecht.</i>	<i>Vijandelijkheden der Gelderschen nabij Utrecht</i>	59.
» » 21.	Amersfoort.	» »	Dezelfde weigering (zie boven)	61.
» » 30, Duursted.	biss. v. Utrecht.	» »	Het doen van rekening wegens het huisgeld	61.
» » 31.	Edsard graaf v. Oost-Friesland	staten van het Over- en Neder-Sticht.	Ter zake van Roelof van Munster	61.
» April 3, Groningen.	Groningen.	» »	» »	62.
» » 7, Zwol.	staten van het Over-Sticht.	3 staten v. Utrecht.	» »	63.
» » 15, Montfoort.	Jan, burggraaf v. Montfoort.	» »	Instructie op Roelofs handell van Munster Ter zake van Roelof van Munster	64. 65.
» » 6, Brussel.	gedep. der staten van Utrecht.	» »	Verslag hunner handelingen, berigt der komst van den hertog van Brunswijk te Brussel	65.
» Mei 26, Zwol.	Deventer, Kam- pen en Zwol.	» »	Inneming van Koevorden en verdere vijandelij- keden in het Over-Sticht door R. v. Munster	67.
» Junij 11, Duursted.	biss. v. Utrecht.	» »	Zending van gedep. der staten naar Overijssel	67.
» » 15, Vollenh.	» »	» »	Mandementen der uitzetting	67.
» Julij 4.	kapittel v. Zalt- Bommel.	Jacob van Apelteren.	Inwijding van het Reguliere klooster aldaar	68.
» » 8, »	gedep. der staten van Utrecht, te Zwolle.	3 staten v. Utrecht.	Ter zake van Roelof van Munster	69.
» » 12, »	» »	» »	» »	69.
» » 9, Benthem.	<i>Evervijn, graaf van Benthem.</i>	<i>bisschop van »</i>	» »	69.
» » 6.	<i>Roelof v. Munster</i>	<i>Evervijn, graaf van Benthem.</i>	» »	70.
» » 20.	Hendrik de Graaf	3 staten v. Utrecht.	Verzoek om teruggave van geleende 3,000 g.	70.
» » 21.	» »	5 kapitellen v. »	» » » »	71.
» Aug. 8, Vollenh.	biss. v. Utrecht.	3 staten v. »	Over eene te houden dagvaart te Zutphen met den hertog van Gelder, ter zake eener schuld- vordering van Johan, heer van Wisch	71. 72.
» » 10.	staten v. Overijss.	» »	» » » »	72.
» » 11.	Ernst van IJsen- doorn.	Berend Uten Enge.	Mandamenten van uitzetting	73.
» » 29, »	biss. v. Utrecht.	3 staten v. Utrecht.	Bezegeling der rentebrieven	73.
» Sept. 2, Deventer.	gedep. der rid- derschap van Overijssel.	» »	Schuldvordering van Johan, heer van Wisch	73.
» » 16, Zwol.	Deventer, Kam- pen en Zwol.	» »	» » » »	74.
» » 17.	Kampen.	Jan, heer van Mont- foort.	Verpanden van het huis Koevorden en het ver- kopen van West-Friesland door den hertog van Saxen aan den graaf van Oost-Friesland	75. 75.
» » 22, Vollenh.	biss. v. Utrecht.	3 staten v. Utrecht.	Ter zake van Koevorden	75.
» » 27.	» »	» »	<i>Willem van Montfoort, proost van Oud-Munster, begiftigt Jan, heer van Montfoort, met eene huizinge te Utrecht</i>	75.
» Nov. 8, Keulen.	Bernhard, hertog van Saxen.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Zending van Thomas van Niekerken	77.
» » 14, Duursted.	biss. v. Utrecht.	3 staten v. Utrecht.	Betaling van krijgsknechten	77.

DAGTEEKEN. EN PLAATS.	DOOR WIEN GES.	AAN WIEN GESCHR.	HOUDENDE.	
1513, Dec. 6.	Reenen.	3 staten v. Utrecht.	Accijns op den uitvoer van turf	Bl.
» » 10, Duursted.	biss. v. Utrecht.	» » »	Berigten omtrent aanrukkende krijgsbenden	78.
» » 13, Schagen.	van Borselen.	deken en proost van West-Friesland.	Wederregtelijke handelingen van den deken van West-Friesland	78.
» » 15.	Hendr. de Graaf.	Jacob v. Apelteren en Wijnant v. Arnhem.	Waarschuwing voor vijandelijken toeleg op Utr.	79.
» » 15.	<i>Hendrik v. Apelteren, Herman v. Boilbergen en Wolter v. Well.</i>	<i>Wijnant v. Arnhem en Albert v. Ermell.</i>	» » »	79.
» » 19, Duursted.	biss. v. Utrecht.	3 staten v. Utrecht.	Beleggen van het kapittel-generaal, ter dier zake	80.
1514, Febr. 10, Zwol.	ridderse. v. Zalland, Twente, Vollenhov. en Drenthe, Deventer, Kampen en Zwol.	» » »	Verzoek om ter zake van Groningen, gedeput. te zenden te onderhandeling met den graaf van Benthem	80.
» » 13.	Hendrik v. Gent.	» » » (stad en steden.)	Wegens zijne te Jutphaas geleden verongelijken	81.
» » 25.			Instructie van wege Arnhem aan den stadhouder gen. van Gelderland	98.
» Maart 2.			Jan, heer van Montfoort, verklaart, terugkomen te hebben van de stad Utrecht, den huize Blankenburg	81.
» » 21.	Jacob van Apelteren.	Gerrit Zoudenbalch.	Te houden dagvaart met den hertog van Saxen te Koevorden	82.
» » 30, Zwol.	gedep. der 3 staten v. Utrecht.	3 staten v. Utrecht.	Verslag hunner verrigtingen in zake der stad Groningen	82.
» April 3, »	» » »	» » »	» » » » »	83.
» » 5, 's Hage.	Jan v. Egmond, stadh. en raad v. Holland enz.	5 kapittelen v. »	Met huisgeld belasten der onderzaten van Honcoop	84.
» » 28, Duursted.	biss. v. Utrecht.	3 staten v. »	» » » » »	85.
» » 26, 's Hage.	<i>Jan v. Egmond, stadh. en raad v. Holland enz.</i>	<i>bisschop van »</i>	» » » » »	85.
» Mei 3, Duurstede.	biss. v. Utrecht.	3 staten v. »	» » » » »	86.
» » 16, 's Hage.	Jan v. Egmond, stadh. en raad v. Holland enz.	» » »	» » » » »	87.
» » 21, Duursted.	biss. v. Utrecht.	» » »	Over het zenden zijner raden	88.
» » 24, »	» » »	stadhouder en raden van Holland enz.	Ter zake van Honcoop	88.
» Julij 27, Vollenh.	» » »	3 staten v. Utrecht.	» » »	89.
» » 14, Brussel.	<i>Margaretha van Oostenrijk.</i>	<i>bisschop van Utrecht.</i>	» » »	90.
» » 23, Vollenh.	<i>bisschop van Utr.</i>	<i>Margar. v. Oostenrijk.</i>	» » »	91.
» » 27.	Willem de Vos.	Jan de Vos, kan. v. S. Salvator.	» » »	92.
» » 29, Deventer.	Deventer, Kampen en Zwol.	3 staten v. Utrecht.	Ter zake der stad Groningen	92.
» Aug. 3, Vollenhov.	biss. v. Utrecht.	3 staten v. Utrecht.	» » »	92.
» » 6.	Amersfoort.	» » »	» » »	93.
» » 14, »	biss. v. Utrecht.	» » »	Ter zake van Honcoop	93.
» » 16, Vianen.	DE HEER VAN BREDERODE.	Margar. v. Oostenrijk.	Zijne geschillen met de kapittelen van den Dom en Oud-Munster te Utrecht	94.
» » 22, Vollenh.	biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Betaling van het krijgsvolk	94.

DAGTEKEN. EN PLAATS.	DOOR WIEN GES.	AAN WIEN GESCHR.	HOUDENDE.	
1514, Sept. 1, Zwol.	biss. v. Utrecht.	3 staten v. Utrecht.	Ter zake van Honcoop	Bl.
» Aug. 26, Bergen-op-Zoom.	Margaretha van Oostenrijk.	bisschop van »	» »	95.
» Sept. 7, 's Hage.	Jan en Floris v. Egmond en raad v. Holland enz.	3 staten v. »	» »	96.
» » 15, Vollenh.	biss. v. Utrecht.	» »	» »	97.
» » 20, 's Hage.	Jan v. Egmond en de raad v. Holland enz.	» »	» »	101.
» Oct. 6, Vollenh.	biss. v. Utrecht.	» »	» »	101.
» Sept. 22, 's Hage.	raad v. Holl. enz.	bisschop van »	» »	102.
» Oct. 22, Vollenh.	biss. v. Utrecht.	3 staten v. »	» »	102.
» Sept. 21, Brussel.	Marg. v. Oosterr.	bisschop van »	» »	103.
» Nov. 1, Zwol.	biss. v. Utrecht.	3 staten v. »	Ontslag der gewapende landzaten te Reenen	103.
» » 11, »	» »	» »	Verdediging dier stad	104.
» » 29, Zutphen.	KAR. V. GELDER.	» »	Zijne geschillen met den bisschop	104.
» » 30, 's Hage.	Jan v. Egmond en raad van Holland.	» »	Schuldvordering van Jan van Zuylen van Nyevelt ten laste der stad Leiden	104.
» Oct. 25, Zutphen.	Jan v. Zuylen v. Nyevelt.	Leiden.	» » »	105.
» Dec. 6.	» en Hendr. v. Gent.	3 staten v. Utrecht.	Ontslag van gevangenen	105.
» » Zutphen.	Jan v. Zuylen v. Nyevelt.	» »	Verzoek om betaling van verschuldigde penningen	106.
» » 26, »	KAR. V. GELDER.	» »	Schuldvordering van Steven v. Zuylen v. Nyevelt	106.
» » 29, 's Hage.	Jan v. Egmond en raad van Holland enz.	» »	Ter zake van Honcoop	107.
» » 20, Brussel.	» »	» »	Aete ter dier zake	107.
1515, Jan. 3, Vollenhov.	biss. v. Utrecht.	3 staten v. »	Land's geldelijke aangelegenheden	108.
» » 4, Brussel.	Jan Dedel.	» »	Ter zake van Honcoop	109.
» » 7, Duurstede.	Fred. van Seldeneck, Berend Vten Eng en Berend Freyse van Dolre, bevelvoerendete Duurstede.	» »	Geweldigheden der krijgslieden in het Sticht	110.
» » 20, Vollenh.	biss. v. Utrecht.	» »	Ter zake van Honcoop en de krijgslieden in het Sticht	110.
» » 20, »	» »	5 kapittelen v. »	Stuivergeld	111.
» » 25, »	Amersfoort.	3 staten v. »	» »	111.
» Febr. 11, »	biss. v. Utrecht.	» »	Krijgslieden in het Sticht	112.
» » 11, »	» »	Bourgondische krijgslieden in het Sticht.	» »	112.
» » 12, 's Hage.	HENDRIK VAN NASSAU.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Zending v. Frederik v. Renesse met eene koninklijke boodschap	113.
» Maart 9, Duurst.	biss. v. Utrecht.	3 staten v. Utrecht.	Verleening van gehoor aan hunne gedep.	113.
» » 9, Gent.	Adriaan Florisz. van Utrecht.	» »	» » »	113.
» » 22, 's Hage.	Jan v. Egmond en raad van Holland enz.	5 kapittelen v. »	Ter zake van Honcoop	114.
» » 28, Duurst.	biss. v. Utrecht.	3 staten van »	» »	115.

DAGTEBKEN. EN PLAATS.	DOOR WIEN GES.	AAN WIEN GESCHR.	HOUDENDE.	
1515, April 26.	Amersfoort.	3 staten v. Utrecht.	Stuivergeld	Bl. 123.
» Mei 1.	G. de Rijck.	Frederik, heer van IJsselstein.	Geldelijke aangelegenheden. Nieuwstijdingen	115.
» » 2.	Amersfoort.	3 staten v. Utrecht.	Krijgsknechten in het Sticht	116.
» » »	Reenen.	» »	Stuiver- en tonnengeld. Interdict v. S. Pieter	117.
» » 9, 's Hage.	Jan v. Egmond en raad van Holland.	Gerrit Zukenrode en Jan Dedel.	Ter zake van Honcoop	117.
» » 11.	Reenen.	3 staten v. Utrecht.	Huis- en tonnengeld	123.
» » 14.	G. de Rijck.	heer en vrouwe van IJsselstein.	Geldelijke aangelegenheden. Nieuwstijdingen	118.
» » 15, Middelh.	KAREL v. OOSTENRIJK.	3 staten v. Utrecht.	Ter zake van Honcoop	120.
» » 16, 's Hage.	P. van Duvenvoirde.	Jan Dedel.	» »	120.
» » 22, Duurstede	biss. v. Utrecht.	3 staten v. Utrecht.	» »	121.
» » 15, Middelh.	Kar. v. Oostenrijk.	bisschop van Utrecht.	» »	121.
» » 20, Duurstede.	biss. v. Utrecht.	Karel van Oostenrijk.	» »	122.
» Junij 2, »	» »	3 staten van Utrecht.	Stuivergeld	122.
» Julij 7, 's Hage.	MARGARETHA v. OOSTENRIJK.	kapittel v. d. Dom te Utrecht.	Zending van Thomas Michelot, kapellaan, ter zake van de orde van den Heiligen Geest	123.
» » 9, Duurstede.	biss. v. Utrecht.	3 staten v. Utrecht.	Zwarte Hoop in Overijssel	124.
» » » »	» »	» »	Stuivergeld, ter zake van Jaarsveld en Ameide	124.
» » 19, »	» »	» »	Jaarsveld en Ameide	125.
» » 14, »	» »	Jacob Apelteren.	Belegging van het kapittel-generaal in zake van Kuilenburg	125.
» » 17, Schoonh.	gedep. des bischops en der stad Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Geschillen met den heer van Kuilenburg	125.
» » 27, Duurstede.	biss. v. »	» »	Stuivergeld	126.
» Aug. Haarlem.	CHARLES DEPOITIERS.	bisschop v. »	Herstelling van den Diemerdijk	126.
» » 14, Duurstede.	biss. v. Utrecht.	Johan van Diepholt.	Geding met den heer van Brederode	127.
» » 19.	» »	3 staten v. Utrecht.	Beleening van Loendersloot. Antwoord der staten (21 Aug.)	127.
» » 26, Kronenb.	MEL. v. AEMSTEL v. MIJNDEN.	Jacob van Apelteren.	» »	128.
» » 30, Wijk bij Duurstede.	Evert v. Ense.	» »	Weigering van Amersfoort tot betaling van het stuivergeld	128.
» » 31, Duurstede.	biss. v. Utrecht.	3 staten v. Utrecht.	Toezending van den brief van Charles Poitiers	129.
» Sept. 3, »	» »	» »	Verzoek hunne gedep. te zenden ter zake van de weigering van Amersfoort tot betaling het stuivergeld	129.
» » 12, »	» »	» »	Zijn vertrek en het benoemen van stede- houders	129.
» » 14, »	» »	» »	Benoeeming van stede- houders	130.
» » 15, »	» »	» »	Hetzelfde verzoek. Zie 129.	130.
» » 22, Utrecht.	kapittel van den Dom te Utr.	Karel v. Oostenrijk.	Klagte van het klooster S. Franciscus in West- Friesland tegen dat kapittel	131.
» » 24, Duurstede.	raden des biss. Amersfoort.	3 staten v. Utrecht.	Ter zake van de weerspanningheid van Amersf.	131.
» Sept. 19.	» »	bisschop van Utrecht.	» »	132.
» Oct. 30.	W. Seus.	Frederik, heer van IJsselstein.	Waarschuwing voor een toeleg der Gelderschen om hem gevangen te nemen	132.
» Nov. 3, Brussel.	KAREL v. OOSTENRIJK.	kapittel v. d. Dom te Utrecht.	Afkondiging van pauselijke afluatsbrieven	133.
» » 8, Leeuward.	R. Kamstra.	Isaerd v. Burmannia.	Over den benarden toestand des lands	133.
» » 4.	» »	» »	Instructie van A. de Waudripont naar Friesland	134.

DAGTEEKEN. EN PLAATS.	DOOR WIEN GES.	AAN WIEN GESCHR.	HOUDENDE.
1515, Dec. 13.	Adriaan v. Utr.	Floris, hr. v. IJsselst.	Verzoek om tijding 134.
1516, Febr. 2.	Helmich Dobbe.	Henrik Bachues.	Nieuwstijdingen omtrent de Geldersche vijandelijkheden 135.
» » 16, Duurste.	biss. v. Utrecht.	Utrecht.	Verzoek om afkondiging der mandaten 135.
» » 24, Harling.	Lubb. v. Keppel.	Floris hr. v. IJsselst.	Geldersche vijandelijkheden tegen Hattem 136.
» » 24.	Harlingen.	» »	» » » 136.
» » 28, 's Hage.	Leeuwarden.	» »	» Verzoek om bijstand 137.
» Maart 2.	Gerrit Mulert.	» »	» Ontrading v. naar Spanje te reizen 138.
	HENDR. V. BAEX, EMONT V. BUCHEL, C. H. V. ALENDORPEN J. V. ESSCHEREN.	» »	Heimelijke toerusting van den hertog v. Gelder 138.
» » 6, Duursted.	biss. v. Utrecht.	3 staten v. Utrecht.	Instructie voor den afgev. der voorn. ambtmannen aan Floris, heer v. IJsselstein 138.
» » 30, »	» »	» »	Berigt zijne verhinderd om te Utrecht te komen 139.
» Mei 23.	KAR. V. GELDER.	» »	» Verzoek om hunne gedep. te zenden 139.
» » 27, Deventer.	Deventer, Kampen en Zwol.	» »	Zending ter zake van bisschops voornemen tot den overdragt des bisdoms 139.
» » 29, Utrecht.	3 staten v. Utr.	3 steden v. Overijss.	Ter zake van dit voornemen 140.
» Junij 1.	Deventer.	3 staten v. Utrecht.	» » 140.
» » 2, Duursted.	biss. v. Utrecht.	» »	Weerspannigheid van Eemland. 141.
» » 3.	3 staten v. »	Karel van Gelder.	Ter zake der translatie 142.
» » »	» »	3 steden v. Overijss.	» » 143.
» » 6, Brussel.	KAREL V. OOSTENRIJK.	3 staten v. Utrecht.	Ter zake van den zeedijk 143.
» » 7, Duursted.	biss. v. Utrecht.	» »	Weigering van de stad Vollenhoven ter betaling in het ruitergeld 144.
» » 14.	Amsterdam.	» »	Herstel der dijken bij IJpersloot, Diemerdam enz. 145.
» » 14, Abcoude.	Goijert de Coninck, baljuw van Abcoude.	» »	Ter zake van den zeedijk 144.
» » 18.			Notule van het verhandelde in het kapittel-generaal, over de koninklijke boodschap ter zake der translatie 145.
» » »	3 staten v. Utr.	staten van Overijssel.	Ter dier zake 147.
» Julij 6.	» »	3 steden v. »	» » 147.
» » 16, Deventer.	staten v. Overijs.	3 staten v. Utrecht.	» » 148.
» » 20, Utrecht.	3 staten v. Utr.	Johan, hr. v. Montf.	Verzoek ter bijwoning van het kapittel 148.
» » » Duursted.	biss. van »	3 staten v. Utrecht.	Betaling van krijgslieden 149.
» Aug. 2,	» »	» »	Over de krijgslieden in het Sticht 149.
» » 3, 's Hage.	HENDRIK, GRAAF V. NASSAU.	» »	Berigt van den ontvangst hunner brieven 149.
» » » Brussel.	Karel v. Oostenr.	bisschop van Utrecht.	Dagvaart ter zake van Jaarsveld 150.
» » 7, Deventer.	staten v. Overijs.	3 staten v. »	Ter zake der translatie 150.
» » 21, Arnhem.	KAR. V. GELDER.	» »	» » 151.
» » 25, Utrecht.	3 staten v. Utr.	staten v. Overijssel.	» » 152.
» » » »	5 kapitt. v. »	bisschop v. Utrecht.	» » 152.
» » 26, Duursted.	biss. v. »	5 kapitt. v. »	» » 153.
» » 28.	5 kapitt. v. »	bisschop v. »	» » 153.
» » » Utrecht.	3 staten v. »	Karel v. Oostenrijk.	» » 154.
	» »	raden des bisschops.	» » (Niet afgezonden) 155.
» » 30,	» »	staten van Overijssel.	» » 155.
» » » »	» »	bisschop v. Utrecht.	» » 156.

DAGTEEKEN. EN PLAATS.	DOOR WIEN GES.	AAN WIEN GESCHR.	HOUDENDE.	Bl.
1516, Sept. 4, Brussel.	KAREL v. OOSTENRIJK.	3 staten v. Utrecht.	Ter zake der translatie	156.
» » 7.	5 kap. v. Utr.	bisschop v. »	» »	157.
» » 9.	3 staten v. »	raden des bisschops.	» »	157.
» » »	» »	» »	» »	158.
» » 12, Utrecht.	Jacob van Apelteren.		Beschrijving van het kapittel-generaal tegen 20 Sept.	160.
» » 18.	raden des biss.	3 staten v. Utrecht.	Ter zake der translatie	160.
» » 30.	3 staten v. Utr.	staten van Overijssel.	» »	161.
» Oct. 4, Deventer.	Deventer.	3 staten van Utrecht.	» »	161.
» » 7, Utrecht.	3 staten v. Utr.	Deventer.	» »	162.
» » 9.	Deventer.	3 staten v. Utrecht.	» »	162.
(1506), » 13, Dresden.			George, hertog van Saxon, verzekert aan Frederik, heer van IJsselstein, een jaargeld levenslang van 300 R. g.	162.
1516, » 13, Arnhem.	KAR. v. GELDER.	» »	Ter zake der translatie	163.
» » » Deventer.	staten v. Overijs.	» »	» »	164.
» » 20, Utrecht.	3 staten v. Utr.	Karel v. Oostenrijk.	» »	164.
» » » »	» »	Anthonis Venrode, kan. te Utrecht en Andries Venrode, proost te Deventer.	» »	165.
» » » »	» »	bisschop v. Utrecht.	» »	166.
» » 23, Duursted.	biss. van »	3 staten v. »	» »	166.
» Nov. 2, »	» »	» »	Ter zake van Jaarsveld	167.
» Junij 9, Brussel.	Karel v. Oostenr.	bisschop van Utrecht.	» »	167.
» » 16, Duurstede.	bisschop van Utr.	Karel van Oostenrijk.	» »	168.
» Oct. 21, Brussel.	Kar. v. Oostenr.	bisschop van Utrecht.	» »	169.
» Nov. 4, Arnhem.	KAR. v. GELDER.	3 staten v. »	Vijandelijkheden van Barthold van Zwol tegen zijne Friesche onderzaten	169.
» » 7, Brussel.	Kar. v. Oostenr.	staten van Overijssel.	Ter zake der translatie	170.
» » 12.	Steenwijk.	3 staten v. Utrecht.	Over Barthold van Zwol	170.
» » 13, Arnhem.	KAR. v. GELDER.	» »	» »	171.
» » 14.	Kuinre.	» »	» »	171.
» » » Leeuward.	R. Kamstra.	Floris hr. v. IJsselst.	Verzoek om toevoer van levensmiddelen en soldijgelden	172.
» » 19, Duursted.	biss. v. Utrecht.	3 staten v. Utrecht.	Over Barthold van Zwol	172.
» » 20, Zwol.			Boodschap van wege Karel van Oostenrijk aan de staten van Overijssel, ter zake der translatie	175.
» » 21, »	» »	staten van Overijssel te Zwol.	Ter dier zake	173.
» » 24, »	» »	3 staten v. Utrecht.	Ter zake van Jaarsveld	173.
» » 19, Brussel.	Kar. v. Oosten.	bisschop van »	» »	173.
» » 24, Arnhem.	KAR. v. GELDER.	3 steden v. »	Over Barthold van Zwol	174.
» Dec. 5, Deventer.	staten v. Overijs.	» »	Ter zake der translatie	175.
» » 9, Brussel.	KAREL v. OOSTENRIJK.	» »	» »	176.
» » 10.	Amersfoort.	» »	» »	176.
» » 15, Utrecht.	3 staten v. Utr.	raden des bisschops.	» »	177.
» » »	» »	Wijk bij Duurstede.	» »	178.
» » »	» »	baljuwen der sloten ter Horst, Apcoude, Vreel, en ter Eem.	» »	178.
» » 18, Zutphen.	KAR. v. GELDER.	3 staten v. Utrecht.	» »	179.
» » 19, Duursted.	biss. v. Utrecht.	» »	Ter zake van Jaarsveld	179.

DAGTEEKEN. EN PLAATS.	DOOR WIEN GES.	AAN WIEN GESCHR.	HOUDENDE.	
				Bl.
1516, Dec. 19, Wijk bij Duurstede.	raden des biss.	3 staten v. Utrecht.	Ter zake der translatie	180.
» » 20.			Boodschap van den hertog van Gelder aan de 3 staten van Utrecht ter dier zake	181.
» » » Duursted.	biss. v. Utrecht.	» »	Ter zake der translatie	183.
» » 19.	3 staten v. Utr.	bisschop v. »	Antwoord der 3 staten van Utrecht op de boodschap des keizers ter dier zake	183.
» » 30, Utrecht.	» »	Hendrik van Nassau.	» » »	185.
1517, Jan. 1.	» »	bisschop v. Utrecht.	» » »	186.
» » 2.	Joh. van Breda, secr. v. Kamp.	Jacob van Apelteren.	» » »	187.
» » 2, Duursted.	biss. v. Utrecht.	3 staten v. Utrecht.	» » »	187.
» » 5, Utrecht.	3 staten v. »	3 staten v. Overijssel.	» » »	188.
» » 7, Brussel.	PHILIBERTUS NATURELLI.	3 staten v. Utrecht.	Over het verdrag met den koning v. Frankrijk	189.
» » » Utrecht.	Jac. v. Apelteren Deventer.	Joh. van Breda.	Ter zake der translatie	189.
» » 8.	HENDRIK, GRAAF v. NASSAU.	3 staten v. Utrecht.	» » »	190.
» » 9, Brussel.	3 staten v. Utr.	bisschop v. »	» » »	190.
» » » Utrecht.	biss. v. »	3 staten v. »	» » »	191.
» » 10, Duursted.	3 staten v. Overijs.	» » »	» » »	191.
» » 7, Nijmegen.	Philips Hosz v. Portsheim.	» » »	Klagte over verongelijkingen van wege Herman van Lockhorst en den bisschop v. Utrecht	192.
1516, Dec. 23.	» »	bisschop van Utrecht.	» » »	194.
1517, Jan. 2, Wijk bij Duurstede.	Gheert Koen.	Philips Hosz v. Portsheim.	» » »	197.
» » 16, Arnhem.	KAR. V. GELDER.	3 staten v. Utrecht.	Overrompeling van Goor	198.
» » 29, Zwol.	3 staten v. Overijs.	» » »	Ter zake der translatie	198.
» Febr. 6.	3 staten v. Utr.	3 staten van Overijssel.	» » »	199.
» » 23.	» » »	» » »	» » »	201.
» » » Utrecht.	» » »	bisschop v. Utrecht.	» » »	201.
» » 25, Duurstede	biss. v. »	3 staten van »	Verdrag met den koning van Frankrijk	202.
» Jan. 4, Brussel.	Kar. v. Oostenrijk	bisschop van »	» » »	203.
» Febr. 26, Duurst.	biss. v. Utrecht.	3 staten v. »	Stukken daartoe betrekkelijk	204.
» » » Arnhem.	KAR. V. GELDER.	» » »	Ter zake der translatie	204.
» Maart 1, »	» » »	» » »	» » »	204.
» Febr. 4, Parijs.	Frans I, koning van Frankrijk.	» » »	Zending ter zake v. h. verdrag met Frankrijk	204.
» » 3.	» » »	» » »	Ter dier zake	205.
» Maart 1, Zwol.	3 staten v. Overijs.	» » »	Afschrift van het verdrag waarin Utrecht is begrepen	206.
» » 9, Utrecht.	3 staten v. Utr.	3 staten v. Overijssel.	Ter zake der translatie	206.
» » 7, »	» » »	bisschop v. Utrecht.	» » »	208.
» » 16, Deventer.	3 staten v. Overijs.	3 staten v. »	Verdrag met Frankrijk	209.
» » 30, Arnhem.	KAR. V. GELDER.	» » »	Brief, waarbij Utrecht verklaart te bewilligen in dit verdrag	209.
» April 2.	3 staten v. Utr.	bisschop v. »	Ter zake der translatie	209.
» » 7, Utrecht.	» » »	Karel v. Oostenrijk.	» » »	210.
» » » »	» » »	raden des bisschops.	» » »	211.
» » 9, Duurstede.	raden des biss. van Utrecht	3 staten v. »	Aanbeveling der bewaking v. Duurstede en Wijk	212.
» » 14, Brussel.	KAREL V. OOSTENRIJK.	» » »	» » »	213.
			Ter zake der translatie	213.

DAGTEEKEN. EN PLAATS.	DOOR WIEN GES.	AAN WIEN GESCHR.	HOUDENDE.
1517, April 24, Utrecht.	3 staten v. Utr.	Johan Sauvage.	Bl. Ter zake der translatic 214.
» Mei 1, Brussel.			<i>Octrooi, waarbij door Karel van Oostenrijk aan het Sticht vrij verkeer in zijne landen wordt verleend enz.</i> 214.
» » 2, »	KAREL V. OOSTENRIJK.	3 staten v. Utrecht.	Verzekering zijner genegenheid jegens het Sticht 215.
» » » »	Philips v. Bourgondië.	» »	» » » 215.
» » 8.	3 staten v. Utr.	bisschop v. »	Over den gegeven last aan hunne gedeputeerden 215.
» » Brussel.	A. V. LALAING, HEER V. KUILENBURG.	3 staten v. Utrecht.	Geweldadige bezitneming van het huis Amerongen door de heeren van Hemert 217.
» » 9, Utrecht.	5 kapit. v. Utr.	bisschop v. »	Ter zake der translatic 217.
» » »	Johan en Reinier van Hemert.	3 staten v. »	Ter zake van het huis Amerongen 218.

PHILIPS VAN BOURGONDIE, BISSCHOP VAN UTRECHT.

DAGTEEKEN. EN PLAATS.	DOOR WIEN GES.	AAN WIEN GESCHR.	HOUDENDE.
1517, Mei 17, Utrecht.	3 staten v. Utr.	bisschop v. Utrecht.	Zij nemen genoeg dat hij bij zijne inkomst niet eerst Zeist bezoekt, mits hij die oude gewoonte later in acht neme. N ^o . 1, bl. 220.
» » 27, Zutphen.	KAR. V. GELDER.	3 staten v. »	Over de opligting nabij Vollenhoven van een zijner voetboden met brieven door Bourgond. krijgslieden. N ^o . 2, bl. 221.
» » »	JAN FAULQUIER.	» »	Verzoek ter voldoening van eene schuld aan den trompetter Jermia. N ^o . 3, bl. 221.
» » 29.			Dirk van Zwieten, heer tot Leeuwenburg, draagt aan Walraven van Brederode op, het slot ter Does. N ^o . 4, bl. 221.
» » » Duurstede.	biss. v. Utr. (1).	» »	(Zie N ^o . 2.) N ^o . 5, bl. 221.
» » » »	» »	Drost v. Vollenhoven.	» N ^o . 6, bl. 222.
» » » »	» »	3 staten van Utrecht.	Over het houden van een regtdag. N ^o . 7, bl. 222.
» » 30, »	» »	» »	Geschillen over de veenen in Maarsev. N ^o . 9, bl. 222.
» » 31, »	» »	» »	Vertrek van Bourgondische voetknechten uit het Sticht, houden van regtdag. N ^o . 8, bl. 222.
» Junij 2, »	» »	» »	(Zie N ^o . 2.) N ^o . 10, bl. 223.
» » 3.	Wijk bij Duurstede.	» »	» N ^o . 11, bl. 223.
» » 5, Gent.	A. van Lalaing, hr. v. Kuilenb.	kapittel v. d. Dom te Utrecht.	Betaling van renten. N ^o . 12, bl. 224.
» » 8, Wijk bij Duurstede.		Paludanus rector te Leuven.	Verhaal van de plegtige intrede des bisschops van Utrecht N ^o . 13, bl. 224.
» » 19, Gend.	biss. v. Utrecht.	3 staten v. Utrecht.	(Zie N ^o . 2.) N ^o . 14, bl. 225.
» » 13.	George Schenk, vrijheer v. Tautenburg, drost te Vollenhoven.	bisschop van »	» N ^o . 15, bl. 225.

(4) Philips van Bourgondië was gewoon alle zijne brieven met zijne onderteekening te voorzien.

DAGTEEREN. EN PLAATS.	DOOR WIEN GES.	AAN WIEN GESCHR.	HOUDENDE.
1517, Junij 12.			<i>Verklaring van burg. en schep. van Vollenhoven, ter dier zake.</i> (Zie N ^o . 2.) N ^o . 16, bl. 225.
» » 20, Gend.	biss. v. Utrecht.	3 staten v. Utrecht.	Houden van dagvaart ter zake van geschillen tusschen het Sticht en Holland N ^o . 17, bl. 226.
» » 21, Brussel.	HENDRIK VAN NASSAU.	» »	Dijk van den Diederdam. N ^o . 18, bl. 227.
» » 29.	NIC. EVERARDI EN ALBRECHT V. LOO.	» »	Verzoek tot uitstel van dagvaart. N ^o . 19, bl. 227.
» Julij 6, Duurstede.	biss. v. Utrecht.	» »	Klagte van Hendrik Tacts. N ^o . 21, bl. 227.
» » 30, »	ELISABETH VAN KUILENBURG.	kapittel v. d. Dom te Utrecht.	Over verschuldigde pacht N ^o . 22, bl. 227.
» Aug. 2, »	biss. v. Utrecht.	3 staten v. »	Zending van Gerrit Zuckerode en Jan Deel naar Karel van Oostenrijk N ^o . 20, bl. 227.
» » 12, »	» »	» »	Doen van rekening van het huisgeld. N ^o . 22, bl. 228.
» » 13, »	» »	» »	Over het ontvangen van den heer van IJsselstein op zijn slot. N ^o . 23, bl. 228.
» Sept. 4, IJsselst.	FLORIS, HEER V. IJSSSELSTEIN.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Over achterstallige pachten zijner onderzaten N ^o . 23, bl. 228.
» » 26, Abcoude.	Guert de Coninck baljuw v. Abcoude.	3 staten v. »	Ter zake van <i>waerschap</i> aldaar. N ^o . 24, bl. 228.
» Oct. 5, Kampen.	biss. v. Utrecht.	» »	Prebende van Melis van Zuylen van Nyevelt N ^o . 25, bl. 228.
» » 24, Arnhem.	KAR. V. GELDER.	» »	Schuldvordering van Hendrik, heer van Gent N ^o . 28, bl. 229.
» » »	Kuilenburg.	kapittel van den Dom te Utrecht.	» van Cornelis Tymans, ten laste van Jacob van Apelteren. N ^o . 29, bl. 229.
» Nov. 13, 's Hage.	JAN V. EGMOND, STADHOUDER VAN HOLLAND ENZ.	» »	Vergunning van tolvrij vervoer van leijen en steenen. N ^o . 30, bl. 229.
» Dec. 11, »	Hend. v. Nassau, stadh. gen. v. Holland enz.	» » en proost van West-Friesland.	Verzoek om Pieter Claas en Jacob Lauwersz. niet langer met geestelijk regt te vervolgen, wegens bede en lasten. N ^o . 31, bl. 229.
1518, Febr. 28, Arnhem.	KAR. V. GELDER.	3 staten v. Utrecht.	Schuldvordering van Leenhard, heer v. Swartsenburg. N ^o . 32, bl. 230.
» April 3.			Walraven van Brederode belecet Floris, heer van IJsselstein, met het huis ter Does N ^o . 36, bl. 231.
» » 6, Duurstede	biss. v. Utrecht.	kapittel v. d. Dom te Utrecht.	Zending van Consalvo Pinto met pauselijke bullen N ^o . 33, bl. 230.
» » 8, »	» »	» »	Geschil met Jacob van Apelteren over de de-kenschap van den Dom N ^o . 34, bl. 230.
» » 25, Arnhem.	KAR. V. GELDER.	3 staten v. »	Schuldvordering v. Johan Falquier. N ^o . 35, bl. 230.
» Mei 8, Duurstede.	biss. v. Utrecht.	5 kapitellen v. »	Wederregtelijke invordering hunner precarien N ^o . 37, bl. 231.
» » 16, »	» »	» »	Onderhoud van den Rijndijk door de onderzaten der Lange en Ruige weide. N ^o . 38, bl. 231.
» » 8, »	» »	<i>dijkgraaf en heemraden van den Rijndijk in Holland.</i>	» » N ^o . 39, bl. 231.
» » 13, 's Hage.	<i>president en raden van Holl. enz.</i>	<i>bisschop van Utrecht.</i>	» » N ^o . 40, bl. 232.
» Junij 3, Arnhem.	KAR. V. GELDER.	3 staten v. »	Zending van Karel Key. N ^o . 41, bl. 233.
» » 15, Duursted.	biss. v. Utrecht.	» »	Mandamenten van het huisgeld en biceracijs N ^o . 42, bl. 233.

DAGTEEKEN. EN PLAATS.	DOOR WIEN GES.	AAN WIEN GESCHR.	HOUDENDE.
1518, Junij 21, Arnhem.	KAR. V. GELDER.	3 staten v. Utrecht.	Schuldvordering van Joh. Faulquier. N ^o . 43, bl. 233.
» Julij 29, Vollenh.	biss. v. Utrecht.	» »	» » N ^o . 44, bl. 234.
» Aug. 3, »	» »	» »	» » N ^o . 45, bl. 234.
» Julij 31, Arnhem.	Kar. v. Gelder.	bisschop van Utrecht.	» » N ^o . 46, bl. 234.
» Aug. 8, Keulen.	Andreas, proost van Deventer.	Willem v. Lochorst.	Landdag te Bou en kerkelijke concordaten. N ^o . 47, bl. 234.
» » 13, Vollenh.	biss. v. Utrecht.	3 staten v. Utrecht.	Schuldvordering van Johan Faulquier, weerspan- nigheid van Amersfoort ter zake van het huisgeld. N ^o . 48, bl. 235.
» » 15, Keulen.	Andreas, proost van Deventer.	Willem v. Lochorst.	Toezening van stukken. N ^o . 49, bl. 235.
» » 17, Vollenh.	biss. v. Utrecht.	5 kapitt. v. Utrecht.	Arrest op kerkelijke goederen door Hendrik Collaert te Tiel. N ^o . 50, bl. 235.
» » 20.	JOH. FAULQUIER	3 staten v. »	Schuldvordering van Muntgen. N ^o . 51, bl. 235.
» » 25, »	biss. v. Utrecht.	» »	» van Joh. Faulquier. N ^o . 52, bl. 235.
» » 23.	KAR. V. GELDER.	» »	Instructie ter dier zake. N ^o . 53, bl. 236.
» Sept. 5, Duurstede	biss. v. Utrecht.	» »	Zending van Melis van Zuylen van Nyevelt ter dier zake. N ^o . 54, bl. 236.
» » 6, »	» »	» »	Ter dier zake. N ^o . 55, bl. 236.
» » 10.	Rutger v. Diedem officiaal.	kapittel v. d. Dom te Utrecht.	» N ^o . 56, bl. 237.
» Julij 15.	» »	» »	<i>Karel van Gelder magtigt Joh. Faulquier tot de aantasting der geestelijke goederen in Gelder- land.</i> N ^o . 57, bl. 237.
» Sept. 12, »	biss. v. Utrecht.	3 staten v. »	Ter dier zake. N ^o . 58, bl. 237.
» » 20, Arnhem.	Karel v. Gelder.	bisschop van »	<i>Instructie voor van Virssen aan den hertog van Gelder, in zake van Faulquier.</i> N ^o . 59, bl. 237.
» » 22, Duursted.	biss. v. Utrecht.	3 staten v. »	Ter dier zake. N ^o . 60, bl. 238.
» » 24, »	» »	» »	» N ^o . 61, bl. 238.
» » 1.	» »	» »	» N ^o . 62, bl. 238.
» » 19.	» »	» »	Over zijn komen te Utrecht. N ^o . 63, bl. 239.
» Nov. 3.	JOH. FAULQUIER	» »	De bisschop van Utrecht en de hertog van Gelder beloven elkander de goederen en per- sonen van beide landen wegens ruiterschulden niet te bekommeren. N ^o . 64, bl. 239.
» » 6.	Arnhem.	» »	Schuldvordering van Johan van Scherpenzeel N ^o . 65, bl. 239.
» » 7, Arnhem.	Karel v. Gelder.	» »	» » N ^o . 66, bl. 239.
» » 10, Brussel.	Margaretha van Oostenrijk.	kapittel van den Dom te Utrecht.	» » N ^o . 67, bl. 240.
» » 11, Duursted.	biss. v. Utrecht.	3 staten v. »	Verzoek van toelating der bede ten behoeve van het klooster S. Bernard in Savoyen. N ^o . 68, bl. 246.
» » 17, »	» »	» »	Geleide ter dagvaart naar Overijssel. N ^o . 69, bl. 240.
» » »	Amersfoort.	» »	Dagvaart te Tiel. N ^o . 70, bl. 240.
» » 19.	Reenen.	» »	Weigering van betaling der uitzetting der schuld- vordering van Joh. Faulquier N ^o . 72, bl. 241.
» » 18, Brussel.	Kar. v. Oostenr. get. MARGARET.	» »	» » N ^o . 71, bl. 241.
» » 20, Duursted.	biss. v. Utrecht.	» »	Zending wegens belangrijke zaken, Holland enz. betreffende. N ^o . 73, bl. 241.
» » 22.	HENDR. V. GENT.	» »	Over de uitzetting van 2,000 Ph. g. N ^o . 74, bl. 241.
» » 24.	Hoorn.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Zijne schuldvordering. N ^o . 75, bl. 242.
» Dec. 7.	Reenen.	3 staten v. »	Zending. N ^o . 76, bl. 242.
» » 8.	Amersfoort.	» »	Weigering in de belasting te dragen. N ^o . 77, bl. 242.
1519, Jan. 20, Zutphen.	HENDR. V. GENT.	Anthonis Venrode.	» » N ^o . 78, bl. 242.
			Zijne schuldvordering ten laste der staten van Utrecht. N ^o . 79, bl. 242.

DAGTEEKEN. EN PLAATS.	DOOR WIEN GES.	AAN WIEN GESCHR.	HOUDENDE.
1519, Febr. 9, IJsselst.	Alb. v. Egmond, drost te IJssel.	kapittel v. d. Dom en Oud-Munster te Utrecht.	Het belasten der kerkelijke goederen met morgengeld, ten behoeve van de vertimmering van het slot te IJsselstein. N°. 80, bl. 243.
» » 19, Zutphen.	ELISABETH, HERTOGIN v. GELDER.	kapittel v. d. Dom te Utrecht.	Verzoek eener prebende voor Reinier, bastaard van Gelder. N°. 81, bl. 243.
» Maart 5, Mechel.	Melis v. Zuylen v. Nyevelt en Johann. Reyal (Reael).	» »	Verslag hunner zending in zake van het geestelijk regtsgebied. N°. 83, bl. 244.
» » 9.	Evert v. Rutenborch.	» »	Achterstallige pacht te Leusden. N°. 84, bl. 244.
» » 30, Duurstede.	biss. v. Utrecht.	Jacob Apelteren.	Verzoek ter belegging van het kapittel-generaal N°. 85, bl. 244.
» » 31.	Amsterdam.	kapittel v. d. Dom te Utrecht.	Verzoek der erfgenamen van Jan Laurensz., in leven deken van West-Friesland, tot vereffening zijner nalatenschap N°. 82, bl. 243.
» April 2, Duurst.	biss. v. Utrecht.	Jacob van Apelteren.	Berigt niet te Utr. te kunnen komen. N°. 86, bl. 244.
» » 12, Arnhem.	KAR. v. GELDER.	3 staten v. Utrecht.	Schuldvordering v. Hendrik v. Gent. N°. 87, bl. 244.
» » 23, Abcoude.	Jan v. Renesse van Wulven.	kapittel v. d. Dom te Utrecht.	Aanstelling van een koraalzanger. N°. 88, bl. 245.
» Junij 6, Duurstede	biss. v. Utrecht.	» »	Voorspraak ten behoeve van een succentor in de Domkerk. N°. 89, bl. 245.
» » 8.	Dirk v. Haeften.	5 kapitelen v. »	Klagte over het gelegd interdict op het karspel Eïnspeck (Elspeet). N°. 90, bl. 245.
» Julij 13, Arnhem.	KAR. v. GELDER.	3 staten v. »	Schuldvordering v. Hendrik v. Gent. N°. 91, bl. 245.
» Aug. 9, Brussel.			Verzoek van Floris van IJsselstein aan den aartshertog van Oostenrijk, tot teruggave der voorgeschoten soldijgelden. N°. 92, bl. 245.
» » 28, Duurstede	biss. v. Utrecht.	» »	Gelegd beslag te Jaarsveld. N°. 93, bl. 246.
» Sept. 1.	Hendr. v. Berchges.	bisschop v. »	Klagte over hem aangedane verongelijkingen, verdediging van zijn gedrag. N°. 94, bl. 246.
» » 1.	Hoorn.	kapittel v. d. Dom te Utrecht.	Over het gelegd interdict. N°. 95, bl. 248.
» » 3, »	biss. v. Utrecht.	3 staten v. »	Gelegd beslag te Jaarsveld. N°. 96, bl. 248.
» » 8, »	» »	kapittel v. d. Dom te Utrecht.	Interdict te Hoorn. N°. 97, bl. 248.
» » » »	» »	» »	Verzoek omtrent een rooidragerschap. N°. 98, bl. 248.
» » » Antwerp.	WILLEM HEDA.	» »	Ter zake van resequien van S. Willebrordus. N°. 99, bl. 248.
» » 15, Duurstede	biss. v. Utrecht.	» »	Interdict te Hoorn. N°. 100, bl. 249.
» » 12.	Hoorn.	bisschop van »	» N°. 101, bl. 249.
» » 27, Antwerp.	Willem Heda.	kapittel v. d. Dom te Utrecht.	» N°. 102, bl. 249.
» Oct. 4, Hattem.	KAR. v. GELDER.	3 staten v. »	Schuldvordering v. Hend. v. Gent. N°. 103, bl. 250.
» » 12.			Verklaring van het kapittel van S. Nicolaas te IJsselstein, in zake Gerrit Florisz., koster te Benschop. N°. 104, bl. 250.
» » 16.	HENDR. v. GENT.	3 staten v. »	Zijne schuldvordering. N°. 105, bl. 250.
» » 31, Kleef.	JOHAN, HERTOG VAN KLEEF.	kapittel v. d. Dom te Utrecht.	Verzoek om Martinus Moirman, kapelaan te Sevenaar, van den ban te ontslaan. N°. 106, bl. 250.
	<i>Martinus Moirman, kapelaan te Sevenaar.</i>	<i>Johan, hertog v. Kleef.</i>	<i>Ter diër zake.</i> N°. 107, bl. 250.
» » » Ambasia.	Philibertus Naturelli.	kapittel v. d. Dom te Utrecht.	» N°. 108, bl. 251.

DAGTEEKEN. EN PLAATS.	DOOR WIEN GES.	AAN WIEN GESCHR.	HOUDENDE.
1519, Vollendorf.	Ropertus de Monecall.	5 kapit. te Utrecht.	Ter zake der reliquien van S. Willebrordus N ^o . 109, bl. 251.
» Nov. 5.	raden v. Gelder.	3 staten v. »	Schuldvordering v. Hend. v. Gent. N ^o . 110, bl. 251.
» » 21, Antwerp.	Willem Heda.	kapittel v. d. Dom te Utrecht.	» » N ^o . 111, bl. 251.
» Dec. 12, Montfoort	JOHAN V. MONTFOORT.	3 staten v. »	Schuldvordering van Jacob van Apelteren N ^o . 112, bl. 252.
» » 21, Deventer.	biss. v. Utrecht.	» »	Houden van dagvaart. N ^o . 113, bl. 253.
1520, Jan. 1, Antwerpen	WILLEM HEDA.	kapittel v. d. Dom te Utrecht.	» N ^o . 114, bl. 253.
» » 3.	Roel. v. Ittersum	3 staten v. »	Schuldvordering. N ^o . 115, bl. 254.
» » 4, Deventer.	biss. v. Utrecht.	» »	» N ^o . 116, bl. 254.
» » 10, Utrecht.	kapittel van den Dom te Utr.	Jacob Coenen.	Over verschuldigde penningen. N ^o . 117, bl. 254.
» Maart 8, Wijk bij Duurstede.	Wijk bij Duurstede.	3 staten van Utrecht.	Verschuldigd hoofdgeld van den Lekdijk. N ^o . 118, bl. 254.
» » 23, Montfoort	JOHAN V. MONTFOORT.	kapittel v. d. Dom te Utrecht.	Geschil met den hr. v. Brederode N ^o . 119, bl. 254.
» » »	Utrecht.	Jan de Pape Jacobsz., raad van Delft.	Over een aan den graaf van Nassau te schenken paard. N ^o . 120, bl. 254.
» » »	»	schouten van Naarden en Gooiland.	Beslagneming van schapen. N ^o . 121, bl. 255.
» April 5.	»	Kuilenburg.	Schuld van Hendrik van Gent. N ^o . 122, bl. 255.
» »	»	Hendrik van Nassau.	Ruiterschulden van Lubbert Torck. N ^o . 123, bl. 255.
» » 13.	»	bisschop v. Utrecht.	Geweldadigheid van krijgslieden. N ^o . 124, bl. 256.
» » 26.	»	» »	Bezette burgers door Lubbert Torck ontslagen N ^o . 125, bl. 256.
» Mei 1.	ridderschap van Utr., Amersf. en Reenen.	» »	Geschil tusschen het kapittel van S. Jan en het Vrouwenklooster over veenen. N ^o . 126, bl. 256.
» » 4.	Utrecht.	» »	Pijlen en verborgen van Rijuschen wijn door den landcommandeur. N ^o . 127, bl. 257.
» » 8.	»	Frederik Vten Ham.	Klagte van Jan Dirksz. over stoornis in het rustig bezit van zijn land. N ^o . 128, bl. 257.
» » »	biss. v. Utrecht.	3 staten v. Utrecht.	Paalscheiding tusschen Holl. en Utr. N ^o . 129, bl. 258.
» » »	Utrecht.	Willem v. Rossum.	Bezette burgers. N ^o . 130, bl. 258.
» » 20, Montfoort	JOHAN V. MONTFOORT.	kapittel v. d. Dom te Utrecht.	Geschil met den heer van Brederode over pacht. N ^o . 131, bl. 258.
» » 27, Duursted.	biss. v. Utrecht.	3 staten van »	Huisgeld. N ^o . 132, bl. 258.
» Junij 7, Arnhem.	KAR. V. GELDER.	kapittel v. d. Dom te Utrecht.	Geschil met Dirk van Haeften over erf talen in Vianen. N ^o . 133, bl. 258.
» » 10.	Utrecht.	Antwerpen.	Bezette burgers. N ^o . 134, bl. 259.
» » 12.	»	bisschop v. Utrecht.	Uitnoodiging voor het schietfeest. N ^o . 135, bl. 260.
» » 15, Duurst.	biss. v. »	3 staten v. »	Paalscheiding tusschen Holland en Utrecht. N ^o . 136, bl. 261.
» » 22.	Utrecht.	Adriaan van Pallaes.	Aantasting van Utr. burgers. N ^o . 137, bl. 260.
» » 27.	Zwol.	3 staten v. Utrecht.	Zending. N ^o . 138, bl. 260.
» » 29, Wijk bij Duurstede.	Evert van Ense.	» »	Berigt de redenen van zijn gaan naar Utrecht. N ^o . 139, bl. 260.
» Julij 3, Brussel.	biss. v. Utrecht.	» »	Geschil der veenen. N ^o . 140, bl. 260.
» » »	» »	» »	Geschil tusschen Kampen en Zwol N ^o . 141, bl. 261.
» » » Hattem.	KAR. V. GELDER.	» »	Versterking v. d. huize Koevorden N ^o . 142, bl. 161.
» » »	Kampen.	» »	Haar geschil met Zwol. N ^o . 143, bl. 261.
» » »	Evert Zoudenbaleh, Hendr. v. d. Borch en Jan Ruysch.	bisschop v. »	Verslag hunner zending. N ^o . 144, bl. 262.

DAGTEEKEN. EN PLAATS.	DOOR WIEN GES.	AAN WIEN GESCHR.	HOUDENDE.
1520, Julij 18, Brugge.	biss. v. Utrecht.	3 staten v. Utrecht.	Versterking van Koevorden. N ^o . 145, bl. 263.
» » 20.	Utrecht.	Naarden.	Weg door het Veen. N ^o . 146, bl. 263.
» » 26.	Kampen.	3 staten v. Utrecht.	Zending. N ^o . 147, bl. 263.
» » 31.	Utrecht.	bisschop v. »	Vervolging met geestelijk regt door het kapittel van S. Jan. N ^o . 148, bl. 263.
» Aug. 9.	»	Emmerik en Wezel.	Geschil tusschen Goeijert de Coninck en Wolter Smullinck, over toegebr. schade N ^o . 149, bl. 263.
» » 7.	»	Melis v. Amstel v. Minden.	Visscherij in den Vechtstroom. N ^o . 150, bl. 264.
» » 16.	KAR. V. GELDER.	3 staten v. Utrecht.	Versterking van Koevorden. N ^o . 151, bl. 264.
» » 18, Duurst.	biss. v. Utrecht.	» »	» » N ^o . 152, bl. 264.
» » 25, Arnhem.	KAR. V. GELDER.	» »	» » N ^o . 153, bl. 264.
» » 26.	Utrecht.	bisschop v. »	Onderzoek naar eenige heeren uit Groning. binnen Utrecht gekomen zonder geleide. N ^o . 154, bl. 265.
» » 27, Duurst.	biss. v. »	3 staten v. »	Maatregelen tot bescherming der landpalen in het Sticht tegen den hertog van Gelder. N ^o . 155, bl. 265.
» » 29.	Utrecht.	Willem v. Alkmaar, commiss. der Minnebroeders op het kapittel te Delft.	Termijnen van betaling aan het klooster te Utrecht. N ^o . 156, bl. 265.
» Sept. 2, Utrecht.	leenmannen van den heer van Brederode.	heer van Brederode.	Weigering van dienstverleening. N ^o . 157, bl. 265.
» » » »	» van Steven v. Zuylen v. d. Haar.	» »	» » N ^o . 158, bl. 265.
» » »	Utrecht.	hertog van Gelder.	Over het ontvangen binnen Utrecht van eenige hem vijandelijke West-Friesche heeren N ^o . 159, bl. 265.
» » 10.	Jan v. Matenes.	heer van Brederode.	Dezelfde weigering. (Zie boven). N ^o . 160, bl. 266.
» » »	Jan van Renesse van Wulven.	» »	Verzoek om hem als scheidsman in zijne twist met Jan van Matenes te hooren. N ^o . 161, bl. 266.
» » 18.	Utrecht.	Aelbert v. Leeuwen en Hendrik	Klagte der Utr. vischkoopers tegen Amsterdam N ^o . 162, bl. 266.
» » 19.	»	Jan Basin.	Ter zake van haar geschil met den heer van Brederode. N ^o . 163, bl. 266.
» » 24.	»	Otto van Haeften.	Bezetten van Utr. burgers wegens ruiterschulden N ^o . 164, bl. 266.
» » »	»	bisschop v. Utrecht.	» » N ^o . 165, bl. 266.
» » 29.	Zwol.	staten van Utrecht (stad en steden).	Over de reden hunner niet-verschijning op de bepaalde dagvaart. N ^o . 166, bl. 267.
» » »	Zwol.	bisschop van Utrecht.	» » N ^o . 167, bl. 267.
» Oct. 4, Duurstede.	biss. v. Utrecht.	3 staten v. »	Over hun schrijven aan de gedep. van den raad v. Holland. N ^o . 168, bl. 267.
» » » »	» »	raad v. Holland enz.	Ter zake van den zeedijk. N ^o . 169, bl. 267.
» » » Leuven.	KAREL V. OOSTENRIJK.	kapittel v. d. Dom te Utrecht.	Verzoek van toelating eener bede voor het klooster S. Bernard in Savojen. N ^o . 170, bl. 268.
» » 20.	Utrecht.	Gijsbert van Schoten en Haarlem.	Verzoek van terugzending van haar scherpregter N ^o . 172, bl. 269.
» » 22.	»	Richard, aartsbisschop van Trier.	Over de reliquien v. S. Willebrordus N ^o . 171, bl. 268.
» » 29.	»	Paulus van Esscheren, drost te Jaarsveld.	Schatting aan de Utrechtsche onderzaten opgelegd. N ^o . 173, bl. 269.
» » 31, Duurst.	biss. v. »	3 staten v. Utrecht.	Ter zake van Koevorden. N ^o . 174, bl. 269.
» Nov. 1.	Zwol.	» » (stad en steden).	Geschil tusschen Kampen en Zwol, N ^o . 175, bl. 269.

DAGTEEKEN. EN PLAATS.	DOOR WIEN GES.	AAN WIEN GESCHR.	HOUDENDE.
1520, Oct. 31.		<i>bisschop van Utrecht.</i>	<i>Geschil tusschen Kampen en Zwol.</i> N°. 176, bl. 270.
» Nov. 6, Duurstede.	biss. v. Utrecht.	3 staten van »	Ter zake van Koevorden. N°. 177, bl. 271.
» » 7, »	» »	» »	Verzoek om het kapittel-generaal voort te zetten N°. 178, bl. 271.
» » »	Utrecht.	hertog van Kleef.	Geschil tusschen Goijert de Coninck en Wolter Smullinck. N°. 179, bl. 271.
» » 15.	»	Willem Torck.	Visscherij van den Vechtstroom. N°. 180, bl. 271.
» » »	»	Naarden.	Weg door het Veen. N°. 181, bl. 272.
» » 19, 's Hage.	raad v. Holl. enz.	bisschop v. Utrecht.	Waterlozing van Heikop. N°. 182, bl. 272.
» » 26, Utrecht.	biss. v. Utrecht.	Goesen Hendrikz, pander.	Uitpanden van huisgeld. N°. 183, bl. 272.
» » 28.	Utrecht.	Middelburg.	Bezetting door Utr. burgers. N°. 184, bl. 272.
» Dec. 2.	»	Jan Basijn.	Regtvordering van den schout van Noordeloos tegen Utrecht. N°. 185, bl. 272.
» » 4.	»	Paulus van Eßscheren, drost te Jaarsvelt.	Bezetting van Utr. burgers. N°. 186, bl. 273.
» » 7.	»	hertog van Gelder.	Ruiterschulden. N°. 187, bl. 273.
» » (P).	»	Emmerik en Wezel.	Geschil tusschen Goijert de Coninck en Wolter Smullinck. N°. 188, bl. 273.
» » 9, Hasselt.	biss. v. Utrecht.	3 staten v. Utrecht.	Geschil tusschen Kampen en Zwol. N°. 190, bl. 273.
» » 10.	Utrecht.	schout en geregt te Jaarsvelt.	(Zie N°. 186). N°. 189, bl. 273.
» » 11.	Zwol.	3 staten v. Utrecht (stad en steden).	Geschil tusschen Kampen en Zwol. N°. 191, bl. 274.
»	3 staten v. Utr.	bisschop v. Utrecht.	Geleide der Utr. gedeputeerden naar Overijssel N°. 192, bl. 274.
» » 13.	Utrecht.	Adriaan van Buren, ambtman in Neder- Betuwe.	Ruiterschulden. N°. 193, bl. 274.
» » 15, Hasselt.	biss. van »	3 staten v. Utrecht.	Geschil tusschen Kampen en Zwol. N°. 194, bl. 275.
» » 19.	Utrecht.	bisschop v. »	Uitvoer van koorn. N°. 195, bl. 275.
» » 23, Deventer.	biss. van »	Utrecht.	Belegging van kapittel-generaal. N°. 196, bl. 275.
» » 29, »	gedep. der staten van Utrecht.	3 staten v. »	Verzoek om reis- en verblijfkosten N°. 197, bl. 276.
» » » 30.	biss. van »	5 kapitt. v. »	Geschil tusschen Kampen en Zwol, N°. 198, bl. 276.

REGISTER.

A.

Abcoude, 47. 228. 268.
Adolf van Bourgondië, 12.
Adriaan v. Utrecht, Mr., 6. 115. 122. 253.
Aechte, wed. van Jacob van Valladolid, 272.
Albrecht van Saxon, 163.
Alkemade, Hendrik van, 221. 231.
Alkmaar, 227.
Alkmaar, Willem van, 265.
Alostanus, Theodorus Martinus, 225.
Ambrosius, 224.
Ameide, 124. 125.
Amerongen, 60. 110. 111. 217. 218. 260. 272.
Amerongen, Belij weduwe van Anthonis van, 255.
Amersfoort, 35. 39. 95. 123. 128. 129. 130. 131. 235. 240. 241. 256. 257. 263.
Amsterdam, 42. 101. 127. 131. 266. 272.
S. Andreas, 224.
Andries Andrien, rentmr. v. Bewester Schelde, 30.
Anloe, 50.
Antwerpen, 163. 252.
Apelteren, Jacob, 224. 229. 230. 252. 274.
Arnhem, 29. 60. 79. 98. 99. 151. 181. 229. 239. 240. 242.
Arnhem, Wijnant van, 18. 20. 103. 104. 198. 204. 235. 236.
Arnoldus Alijt, 242.
Arns, Heyn, 42.
Arnt van Utrecht, 14.
Arragon, konink v., 135.

Asperen, 14.
Asten, 28.
S. Augustinus, 224.
Augustijn, Mr., 134. 135.

B.

Baden, 195.
Baex, Jan van, 14.
Baexen, Wouter van, 32.
Barent Gerbrents, 137.
Bartholomeusz., Willem, 242.
Batenburg, 32.
Bauline (Guido van den) gr. v. Monthenell, 12.
Benschop, 109. 250.
Benthem, graaf van, 69. 75. 83.
Berghes, Is. de, 23.
S. Bernard, 268.
S. Bernardus, 240.
Bergen, heer van, 17. 18. 31. 66. 132.
Berghe (Berekum) Lodewijk van, 221. 222. 223. 226.
Bergheyck, 28.
Besauçon, 55.
Beyll (Byel) Vlrich, 1. 53.
Beverweerd, heer v., 228.
Blankenborck, 82.
Bochoven, heer van, 14.
Bolswerd, 172.
Bommel, 79. 236. 258.
Bon, 234. 253.
Bor, Jan, 274.
Bornenvreede, 264.
Borch, Hendrik van der, 246. 262. 274.
Bosche, 55.
Bosch, Pieter van den, 205.

Bourgondië, 17. 19. 54. 55. 135. 146. 170. 216.
Bourgondischen, 19. 20. 48. 58. 171.
Brabant, 23. 25. 32. 55. 119. 275.
Breda, Johannes, 263.
Brederode, heer van, 126. 127. 233. 258. 266.
Breesch, 11.
Brenkelen, 268.
Brugghe, 87. 115. 118.
Bruggen, Willem ter, 60.
Brunynck, Gerardus, 260.
Brunswijk, hertog van, 66.
Brussel, 66. 109. 116. 211. 244. 252. 253.
Bueckhorst, Willem van den, 231.
Buren, 32. 139.
Buren, graaf van, 134. 138. 243. 245.
Buren, gravin van, 135.
Busleyden, Jeronimo van, 176.
Bussche, Herman ter, 253.
Buys, Weyn, 272.

C.

Carpi, graaf van, 235.
Castilië, koning van, 113. 114.
Chievres, heer van, 11. 14. 17. 31.
Christoffel, markgraaf van Baden, 194.
Chymay, heer van, 14.
Claesz., Pieter, 230.
Cobbell, François, 170.
Coenen, Mr. Jacob, 254.
Coeninck, Frederik de, 274. 275.
 , Goijert de, 47. 145. 268. 271. 273.
Collaert, Hendrik, 235. 238.
Consalvo, Pinto, 230.
Cornelisz, Vincent, 241.

Covarde (Coverden), Reynald Woltersz.,
34. 39. 43.
Coulster, Mr. Abell, 17.
Croll, Jacob, 11.

D.

Dalfzen, 61.
Dailly, Hector, 248, 252, 253.
David van Bourgondië, 178. 224.
Dedel, Johan, 110.
Deel, Jan, 227.
Deenen, 57.
Deken v. Loenen, 66.
Delfland, 255.
Delft, 265.
Delfsche lakenen, 151.
Denemarken, 119.
Deventer, 35. 39. 46. 47. 74. 104.
148. 164. 175. 198. 273. 274.
261. 262.
Diemen, 227.
Diemerdam, 129. 145. 227.
Diepenheim, 253.
Diert, Jan, 42.
Dockem, Maes, 28.
Dodingerwerf, 264.
Does, ter, 221. 231.
Don (Dou), Hendrikz., 265.
Dordrecht, 32. 259.
Dorren, 28.
Douay, 30.
Drenthe, 34. 39. 43—45. 49. 50. 57.
61. 62. 64. 65. 74. 191.
Dublioul, Laurens, 176. 255.
Duurstede, 26. 79. 85. 127. 131. 177.
178. 186. 193. 212. 215. 228.
232. 275.
Duvoirde, Jan van, 108. 109. 117.
126.

E.

Echten, Johan, 226.
» Roelof, 226.
Eem, 257.
Eemland, 142.
Egmond, 138.
» Albert van, 32.
» graaf van, 138.
Egmondschen, 66. 135.
Einde, Johannes van der, 253.
Eindhoven, deken van, 115.
Emden, 50. 51.
Emmenes, 258.
Enge, Bernt Uytten, 33. 65. 73. 77.
80. 90. 100. 102. 130. 149. 157.
228. 234. 270.
Enge, Melis Vten, 274.
Engeland, koning van, 78.
Enkhuizen, 134. 137.

Ense, Evert van, 124. 126. 130.
249.
Ephernach, 269.
Erkeleus, 103.
» Hendrik, 80.
Ermel, Albert, 79. 104.
Engelbert van Nassau, 155. 158.
164.
Eynspijk, 245.
Eze, Sweder van der, 226.

F.

Falquier (Folquir, Folequier) Johan,
heer van Comenailles, 18. 19. 20.
22. 230. 233—238. 241.
Fevre, Rolant de, 29. 31.
Floris van Egmond, 7—10. 13. 16.
21. 24. 29. 30. 32. 66. 173.
221. 231.
Florisz., Gerrit, 250.
Focx, Jacob, pens. van Antwerpen,
6. 7. 13.
Frankhuizen, 270.
Frans I., koning van Frankrijk, 116.
118. 119. 135. 138. 205. 208.
211.
Frankrijk, 1. 150. 199. 202. 205.
Frederik van Baden, 162. 225.
Frederik van Blankenheim, 64. 261.
Frederik van Egmond, 21. 24. 163.
Freyse van Dolre, Bernt, 73. 130.
» Jacob, 263.
Friesen, 132. 135.
Friesland, 61. 62. 101. 116. 131.
132. 134. 138. 139. 170. 172.
173. 174. 198. 221. 241. 264.
265.
Fye, 272.
Fynes, Bertran de, 30.

G.

Gaasbeek, heer van, 227.
Gelder (Gelre) 25. 29. 54. 60.
Gelderland, 245.
Gelderschen, 20. 23. 24. 32. 59.
135. 137.
Geldersche Friesen, 136. 173.
Gennip, 196.
Gent, 113.
Gent, Hendrik van, 81. 204. 229.
244. 245. 250. 251. 255.
George van Saxen, 80. 82. 162.
Gerijtsz., Claes, 145.
Geysteren, 23.
Gheversz, Pieter, 260.
Gielhoorn, 223. 228. 255.
Goeiland, 255. 260.
Goeijerborch, 258.
Goor, 192. 198.

Gorrenod, Laurens van, banreheer
van Monteny, gouv. van Bresse,
12.
Gouda, 86. 96. 99. 101. 102.
Graaf. Hendrik de, 103. 104.
Gramsbergen, 52. 64. 65.
Grave, 23.
Greefvoirst, 14.
Grimmestein, Pieter van, 257.
Grollier holte, 50.
Groningen, 43. 45. 49. 60. 63. 65.
80. 83. 92. 135. 263—265. 269.
Grunenberch, Egbert, 77.
Gulik, 23. 60.

H.

Haarlem, 42.
Haefen, Otto van, 258. 266. 275.
's Hage, 89. 91. 125. 134. 174.
Hagen, Herman, 32. 65. 130. 157.
171. 228. 243. 257.
Haghen, Hendrik, 34. 39.
Hair, Bernd van der, 274.
Han, ter, 87.
Ham, Frederik Vyten, 84. 83. 94.
122.
Haneton, 31.
Harderwijk, 32. 66.
Hartingen, 136.
Hasselt, 171. 172. 174. 273.
Haarwerden, 43.
Heerman, Cornelis, 221.
Heikop, (*Boycop*) 259. 272.
Heikopervater, 272.
Hellen, Gosijn van der, 59.
Hemert, 217. 256.
Hemert, Joost van, 218.
Hennep, Pieter, 197.
Henricus, 138.
Hendrik, hertog van Brunswijk, 53
—55.
Hendrik van Nassau, 12. 53—55.
183—185. 187. 189. 198. 200.
206.
Henegouwen, 30.
Hertogenbosch, 126.
Herwarden, 236.
Hoemen, Gerrit van, 255.
Hoet, Johan, 50.
Holland, 7. 17. 23—25. 54. 55. 79.
84. 85. 85. 87. 89. 90. 91. 94.
95. 97. 101—103. 114. 131.
134. 135. 137. 150. 168. 170.
173. 174. 221. 223. 226. 227.
231. 241. 246. 248. 249. 252.
258—260. 268. 273. 275.
Honcoop, 84—88. 90—93. 95. 97.
102. 103. 107. 110. 114. 115.
118. 120—122.
Honthorst, Jan van, 221. 231.

Hoorn, 39. 42. 243. 248. 249.
Hoorn, Maximiliaan van, 144. 146.
 147.
Hoornsche lakenen, 137.
Horst, Alfart van der, 145.
Horst, ter, 178.

J.

Inchevoirt, 249.
Jaarsvelt, 124—126. 150. 168. 169.
 173. 174. 179. 246. 248.
Jacobz, Frederik, 33.
 » Govert, 42.
Jacob, aartsbisschop van Trier, 1.
 194.
Jan van Bergen, 12—14.
Jan, hertog van Kleef, 263.
Jan, heer van Montfoort, 11. 16. 17.
 21. 22. 39. 63. 76. 106. 142. 145.
 147. 193. 194. 210. 211. 217.
 247. 253.
Jan van Woerden, heer van Vliet,
 84. 87. 92.
Jan, heer van Wijsch, 71. 72.
Jansz., Roelof, 230.
 » Hendrik, 243.
Jttersum, Roelof van, 254.
Jutfaas, 59. 81. 246.

K.

Kampen, 35. 39. 46. 47. 74. 141.
 148. 171. 175. 190. 260. 261.
 267. 269. 270. 271. 273—276.
Karel, hertog van Gelder, 1. 2. 132.
 135. 138. 141. 143. 155. 158.
 164. 166. 170. 171. 181. 184.
 187. 188. 191. 198. 199. 206.
 207. 222. 223. 225—227. 228.
 234—236. 238. 240. 246. 250.
 265. 266.
Karel van Oostenrijk, 26. 30. 136—
 138. 234.
Keppel, Johan van, 244.
Kessel, 23.
Keulen, 23. 60. 99. 135. 187. 234.
 257. 265.
Keulen, aartsbisschop van, 237.
Key, Karel, 233.
Kinckhorst, 62. 64. 65.
Kleef, 60. 99. 264.
Kleefschén, 5.
Koeworden, 27. 43—47. 49. 50—
 52. 56. 62. 64. 67. 75. 82. 261
 —264. 269. 271.
Koningsberg, graaf van, 83.
Kortehoven, 268.
Koten, 111.
Kwik, 78. 79.
Kwilenburg, 125. 126. 219. 224. 254.

Kuinre, 84. 169—173.
Kryss, Johan van, 1. 18. 20.
Kynon, Willem, 151.

L.

Lalaing, heer van, 119.
Langen, Johan van, 148.
Lantscroen, Gijsbert van, 77.
Lammersz., Jan, deken van West-
 Friesland, 243.
Lap van Waveren, 225.
Lekdijk, 254.
Leeck, *Oosterleeck*, 213.
Leenhard, heer van Swartsenburch,
 230.
Leerdam, 14. 139.
Leeuwarden, 134. 137.
Leeuwen, Albert van, 147. 270.
 » Gijsbert van, 77.
Leeuwenburg, heer van, 231.
Leiden, 86. 101. 105. 231.
Leidsche lakenen, 137.
Lenner, de, 173.
Leo, paus, 133.
Leodegarus, 248.
Leonardus, kan. van Aken, 234.
Leusden, 244.
Leijerdorp, 221.
Lichtenburg, 247.
Lille, 30. 31.
Litawen, 194. 195.
Locken, 14.
Lockhorst, Herman van, 192—195.
 197.
Loenen, deken van, 32.
Loendersloot, 128.
Loo, Albrecht, 241.
Louwerijsz, Jacob, 230.
Luden, proost van, 236.
Ludik, bisschop van, 237.
Ludik, 60.
Luik, officiaal van, 234. 235.
Luymel, 28.
Lypop, 28.

M.

Maarheze, 28.
Maarseveen, 223.
Maartensdijk, 29.
Maastricht, 189.
Marken, 171.
S. Martinus, 248. 249. 253.
Matenes, Jan van, 266.
Matheeusz, Jan, 272.
Margartha van Oostenrijk, 8. 15.
 16. 18. 20. 21. 24. 26. 107. 109.
Mastebroek, 271.
Maximiliaan van Hoorn, heer van
 Gaasbeek, 6. 7. 13.

Maximiliaan v. Oostenrijk, 21. 155.
Mechelen, 22. 32. 251—253. 272.
Meeljsz, Sijmen, 42.
Meerbeke, Jehan de, 30.
Meppel, 44. 172.
Merensborch, Jan Gerritsz. van, 77.
Micault, Jehan, 30.
Michelot, Thomas, 123. 124.
Middelburg, 272.
Moelen, Pietre van der, rentm. van
 Beooster-Schelde, 30.
Moerkerken, heer van, 222.
Moirman, Martinus, 250.
Monchuysen, 137.
Montfoort, 85. 86. 89. 101. 118.
 126. 179. 233. 239. 258.
Montfoortschen, 11.
Montigny, heer van, 116. 118. 126.
Monsiou, Jan van, 170.
Montjou, 263.
Muiden, 24. 127. 145. 232.
Mulart, Zeyn, 171. 172.
Munster, 60.
Mijnden, Melys van, 128.
 » Olof van, 192.

N.

Nachtegael, Philips, 221. 231.
Naarden, 127. 145.
Namur, 30.
Nassau, graaf van, 28. 31. 116.
 119. 148. 166. 176. 227. 228.
 256.
Naturelli, Philibertus, 224.
Neder-Betuwe, 274.
Nichtevecht, 268.
Nisse, Frederik van der, heer van
 Male, 24.
Noordeloos, 273.
Normant, Guillaume, 134.
Noyon, 205.
Nyebrugge, 37. 210.
Nyenkircken, Thomas van, 77.
Nyenrode, 236.
Nyerop, 230.
 » Nieuw, 60. 79. 189. 193.
 194. 202.

O.

Odon (Odon), Hendrik, 265.
Ommelanden, 43. 44.
Ommen, 61. 62. 171.
Oosterzee, 264.
Oost-Friesland, 49. 50. 57. 67.
 » graaf van, 62. 63. 75.
Opsterland, 172.
Opzaterland, 264.
Oranje, prins van, 116.
Orchies, 30.

Otto, deken, 39—42.
Oudewater, 32. 87. 96. 101. 117.
Ouden-Bosch, 189.
 Oud-Munster, proost van, 107. 109.
 Overeem, graaf van, 83.
 Overkempt, graaf van, 65.
Overijssel, 1. 11. 37. 47. 67. 86. 93.
 124. 142. 145. 154. 156. 165.
 166. 170. 178—180. 184. 185.
 191. 240. 253. 265.

P.

Pallant, 224.
 Paludanus, 225.
 Pape, Jan de, Jacobsz., 254.
 S. Paulinus, 249.
 Paulus, 131.
 Philips van Bourgondië, 11. 163.
 181—183.
 Philips, bastaard van Bourgondië, 146.
 Pieck, Jacob, Hermansz., 245.
 Pieter, Hans, 235.
 Pietersz. Ghijsbrecht, 245.
 » Symon, 42.
 Poitiers, Charles, 129.
Polsbroek, 109.
 Portsheim, 195.
 Portugal, 230.
 Pot, Jacob, 77.
 Pottelsberge, Lievin de, 30.
Prieselichoven, 32.
 Procijs, Bernt, 77.
 Pruissen, 192.
Putkwip, 95. 96. 150. 168. 174.

R.

Ravestein, heer van, 14.
 Reael, Johan van, 149. 235.
 Rechteren, Adolf van, heer tot Al-
 melo, 34. 39. 43. 49.
 Rede, Adriaen van, 6. 34. 39. 261.
Reenen, 35. 39. 48. 56. 73. 80. 103.
 104. 117. 124. 132. 241. 263.
 Renier, bastaard v. Gelder, heer te
 Stuffen, 243.
 Remkis, Jacob Pieter, 42.
Remunde, 23.
 Renen, Jan van, 263.
 Renesse, Frederik van, heer v. Male,
 113. 255.
 Renesse, Jan, van Renauwen, 16. 21.
 » Jan, van Wulven, 21. 39.
 Rifflart, Nicolas, 30.
 Robrecht van der Mark en van Aren-
 burg, burgg. van Brussel, 241.
 Roedenborch, Goijert van, 59. 147.
 » Johan van, 59. 247.
 Roelof van Munster, 43—46. 48.
 50. 57. 61—65. 67. 69. 70.

II.

Rolde, 49. 50.
 Roo, 23.
Romen, 42. 119. 160. 263.
 Rossum, Willem van, heer v. Soelen,
 151. 163.
 Rudolf van Anholt, 24.
 Rudolf van Diepholt, 11.
 Rutenberge, Adolf, 34. 39.
 Ruysch, Alfer, 82.
 » Jan, 262.
 » Jan Alfesz., 77.
 » Pieter, 230.
Ruyssen, 195.
 Rijn, Jan van, 253.
Rijndijk, 231—233.

S.

Sael, Willem, 77.
Salland, 34. 39. 44. 45. 67.
 Salsborch, Hendrik, 140.
Savoije, 268.
 Saxen, hertog van, 75. 116. 134.
 Saxische raden, 137.
Schelde, *Bewester*, 25.
 » *Beooster*, 25.
 Schenk, Jorien, 270.
 Scherpenzeel, Johan v., 239. 240.
 » Palinck van, 172.
 Schoeten, Gerrit van, 17.
Schoonhoven, 32. 33. 92. 96. 97.
 101—103. 107. 109. 116. 124.
 225.
 Schoten, IJsbrant van, 231.
 Schot, 137.
 Schotten, 136.
Schotterwerf, 264.
 Sculenborch, 271.
 Scuytgen, doctor, 252.
 Seldeneck, Frederik van, 180.
Sevenaer, 250.
 S. Severus Sulpitus, 249.
 Simonsz., Simon, 76.
 Sixz, Marcus, 171. 172. 174.
 Stael, Pieter, 272.
Steenwijk, 82. 169. 170.
Stellingwerf, 264.
 Sloet, Falkir, 226.
 Sloot, Willem, 226.
Sluis, 115.
 Snellenberch, Jacob, 77.
Smalinger, 172.
 Smulligh, Wolter, 263. 271. 273.
Spanje, 138. 199. 224.
 » koning van, 145. 147. 148.
 152. 153. 155—157. 159—161.
 164. 166. 167. 173. 179. 180.
 183. 186. 187. 200. 201. 206—
 208. 210. 217. 226. 227.
Sparendam, 232.
 » prins van, 126.

Spillen, Hendrik van, 148.
Spijkerskamp, 234. 235. 238.
Stallingwerf, 172.
 Suchtelen, Pieter van, 18. 19.
 Swartsenberch, Willem van, 78.
 Sweder van Kuilenburg, 73.
 Sijmens, IJm, 42.
 Sijmpi, de heer v., v. Bergen, 11. 17.
 Sijmpoill, heer van, 14.

T.

Taets, Hendrik, 227.
 » Griet Claes, 43.
 Themseke, Jaques de, 30.
 Thijsz., Adriaan, 258.
 Tiaerd, 172.
 Toern, Gerrit van, 240. 274.
 Torn, Bernt van den, 270.
Tiel, 79. 235.
Tielrewaard, 258.
Tingeradeel, 172.
 Torck, Lubbert, 79. 255. 256.
Tuyt, 14. 266. 273.
Toente, 5. 34. 39. 44.
 Tyel, Jan van, 76.
 Tymansz., Cornelis, 229.

U.

Ulm, Casper van, 78.
 Urckum, Gerrit van, 231.

V.

Vaart, de, 14. 18. 20. 22. 60. 228.
 Valenciennes, 30.
Vecht, 271.
 Vecht, Jan over de, 77.
Veen, 263. 264. 272.
 Veen, Ludolf van, 39. 40.
 Veer, Evert de, 17.
Veluwe, 124. 172. 239.
Venlo, 14. 23.
 Veurode, Anthonis, 165.
Vreeland, 47.
Vianen, 6. 7. 8. 167. 168. 174. 259.
 Virssen, 236.
Vlaanderen, 29. 30.
 Voerde, Jan van, 77.
 Voerd, Goijert van, (Voerde), 77.
 274.
 Voert, Valentijn van der, 255.
Vollenhoven, 39. 44. 70. 93. 144.
 195. 221—223. 225. 226.
 Voppe, Jacobsz., 76.
 Vullinck, 32.

W.

Wageningen, 181.

- Waggenom*, 243.
Walraven, Jansz., 82.
Walraven, heer van Brederode, 221. 231.
Waverveen, 226.
Wassenaar, 54. 55.
» heer van, 172.
Waudripont, Anthonis van, 144. 146. 147.
Weerde, 28.
Weerdenborch, Willem van, 253.
Weesp, 24. 144.
Weese, Marcus, 248. 250. 251.
Weibelleenger, 110.
Weide, *Lange en Ruige*, 231. 232.
Werkhoven, 111.
Weis, Balthasar van, 217.
Wellemans, Gregorius, 251. 253.
West-Friesland, 34. 40. 41. 75. 78. 130. 221.
S. Willebrordus, 251. 268. 269.
Willem, hertog van Gulik, 163.
Willem van Montfoort, 76.
Woerden, 86. 96. 97. 101.
Workum, 136.
- Wouter, 10.
Wijkers, Johan, 226.
Wijk bij Duurstede, 60. 73. 74. 111. 123. 126. 132. 138. 177. 195. 197. 212. 213. 224. 225. 227.
- IJ.
- IJlst*, 172.
IJpesloot, 145.
IJsbrant uit Ghint, 106.
IJsendoorn, Ernst van, 39. 131. 228.
IJsoc, Thomas, 7.
IJssel, 26. 27. 35. 36. 39.
IJsselmonde, Herman van, 34. 39.
IJsselstein, 51. 96. 97. 101. 103. 139. 228. 243. 246. 250.
IJsselstein, heer van, 134. 138. 227. 243. 266. 273.
- Z.
- Zeedijk*, 268.
Zeeland, 25. 116. 241.
- Zeist*, 220.
Zevenbergen, jonker van, 13. 23.
Zevendonck, 28.
Zoudenbalch, Evert, 262.
» Gerrit, 147.
» Hendrik, 147.
Zuckeroede, Gerrit, 102. 125. 227.
Zutphen, 72. 73.
Zuylen v. Nyevelt, 253.
» Jan van, 39. 105. 147. 163. 201. 253. 255.
» Gerrit van, 39. 147.
» Melis van, 228. 229. 234. 236.
» Steven van, 39. 106.
Zwaelff, Hendrik, 139.
Zwarte Hoop, 138.
Zwieten, Dirk van, 221.
» Joost van, 258.
Zwarte water, 262.
Zwol, 33. 35. 46. 47. 67. 74. 82. 141. 148. 169. 171. 173—175. 200. 207. 262. 273—276.
Zijwekeloe, 82.

VERBETERINGEN EN DRUKFEILEN.

- Bladz. 5, laatste regel van boven *staat*: Jacop *lees*: Jacob.
» 40, N°. 549 *staat*: Burg., schep. en raad der stad Hoorn aan het kapittel van den Dom en den proost van West-Friesland. *lees*: kapittel van den Dom en proost van West-Friesland aan burg., schep. en raad der stad Hoorn.
» 50, » 580 » Henrik, *lees*: Hendrik.
» 105, 2de regel van boven *staat*: vormem, *lees*: vormen.
» 162, N°. 759 *staat*: 3 staten van Utrecht aan de staten van Overijssel, *lees*: 3 staten van Utrecht aan de stad Deventer.
» 187, » 789 » Abcoude en ter Eem, *lees*: Abcoude, Vreeland en ter Eem.
» 217, » 843 » die van Hemerten, *lees*: heeren van Hemert.